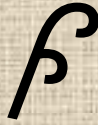

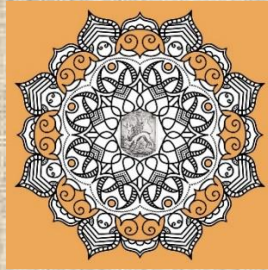
ISSN 2229-547X VIDEHA

**විද්‍යා 369 මා ඡක 01 මායි 2023 (වර්ෂ 16 මාස
185 ඡක 369)**

[විද්‍යා (since 2000) ISSN 2229-547X VIDEHA (since 2004)

www.videhā.co.in]

**විද්‍යා මාත්‍රිලි: ශාඛිතා අධ්‍යයන:
මානුෂිමිතා ස්වකූලාම**

විද්‍යා- ප්‍රථම මාත්‍රිලි: පාඨකා වි-පත්‍රිකා:

සමපාදකා: ගඳ්‍යෙධ්‍යෙ ත්‍යාකුරා.

əi pɔ:ʈʰi:kə ʂəru:ɡʰi:kə:rə ʂurəkʂiʈə əʈʰi. kɔpi:rɑ:ɪʈə (©) ɡʰɑ:rəkəkə ʌiʈə əṇuməʈi:kə ʋi:nɑ:
 pɔ:ʈʰi:kə kɔ:ṇɔ: əʃəkə ʈʰi:ʂɑ: prəʈi e:uʂ i:kɔdʃiɡə ʂəhiʈə ɪle:kʈiʈi:kə əʈʰəuɑ: ʂɑ:ʈi:kə, kɔ:ṇɔ:
 mɑ:ɡʰi:jəməʂʂ, əʈʰəuɑ: dʒi:nɑ:nəkə ʂəɡrəhəṇə uɑ: puṇəprəjɔ:ɡəkə prəṇɑ:li: ɡʱuɑ:rɑ: kɔ:ṇɔ:
 ru:pəme: puṇəruʈpɑ:ɡəṇə əʈʰəuɑ: ʂəʈʰi:rəṇə-prəʂɑ:rəṇə ṇəi kəe:lə dʒi:nɑ: ʂəkəʈə əʈʰi.

(c) 2000- 2023. ʂəru:ɡʰi:kə:rə ʂurəkʂiʈə. ʋi:ə:ləʂəri:kə ɡɑ:ʈʰi:ə dʒi: ʂəṇə 2000 ʂi:ɑ:hu:ʂiʈi:dʒəpərə
 ʈʰi:ələ <http://www.geocities.com/.../bhbalsarik-gachch.h.html>

<http://www.geocities.com/ggajendra> ɑ:ɡi ʌi:kəpərə ɑ: əkʰəṇɔ: 5 dʒi:uɑ:ɪ 2004 kə pɔ:ʂə
<http://gajendrathakur.blogspot.com/2004/07/bhbalsarik-gachch.h.html> kə:rə ru:pəme:

ɪṇʈərəṇə:ʈəpərə məiʈʰi:li:kə prɑ:ʈi:ṇəʈəmə upəʂʈʰiʈəkə ru:pəme: uɪdʒəmə:ṇə əʈʰi (kʈiʈu dʒi:nɑ:le:lə
<http://videha.com/2004/07/bhbalsarik-gachch.h.html> ʌi:kəpərə, ʂrɔ:ʈə wayback machine of

https://web.archive.org/web/*/videha 258 capture(s) from 2004 to 2016- <http://videha.com/>

ʋi:ə:ləʂəri:kə ɡɑ:ʈʰi:ə-prəʈʰəmə məiʈʰi:li: ʋi:nɑ: / məiʈʰi:li: ʋi:nɑ:kə e:ɡri:ge:ʈərə.

i: məiʈʰi:li:kə pəhi:lə ʈʰərəṇə:ʈə pəʈʰi:kə ʈʰi:lə dʒəkəkərə ṇɑ:mə ʋɑ:ʈəme: 1 dʒi:nəuəri: 2008 ʂə
 'uɪde:hə' pəʈələi. ʈʰərəṇə:ʈəpərə məiʈʰi:li:kə prəʈʰəmə upəʂʈʰiʈəkə ʂɑ:ʈi: ʋi:de:hə- prəʈʰəmə

məiʈʰi:li: pɑ:kʂi:kə i: pəʈʰi:kə ɡʰəi pəhi:ʈi:ələ əʈʰi, dʒi: <http://www.videha.co.in/> pərə i: prəkɑ:ʂiʈə
 ho:ʈə əʈʰi. ɑ:ʋə "ʋi:ə:ləʂəri:kə ɡɑ:ʈʰi:ə" dʒi:ə:ləuɪʈʰə 'uɪde:hə' i:-pəʈʰi:kə kə prəuəkʈɑ:kə ʂəṇə

məiʈʰi:li: ʋi:ə:ləʂəri:kə dʒi:ə:ləuɪʈʰə e:ɡri:ge:ʈərəkə ru:pəme: prəju:kʈə ʋi:ə:ləʂəri:kə əʈʰi.

(c)2000- 2023. uɪde:hə: prəʈʰəmə məiʈʰi:li: pɑ:kʂi:kə i:-pəʈʰi:kə: (since 2000) ISSN 2229-547X
 VIDEHA (since 2004). ʂəmpɑ:ʈəkə: ɡəʈʒi:ṇḍrə ʈʰɑ:kurə. Editor: Gajendra Thakur. In respect of

materials e-published in Videhā, thē Editor, Videhā hōlds thē rightḡt to create thē web
 archiues/ thēme-based web archiues, rightḡt to translate/ transliterate thōse archiues and

create translated/ transliterated web-archiues; and thē rightḡt to e-publish/ print-publish ḡll
 thēse archiues. rəʈʰi:nɑ:kɑ:rə/ ʂəṇəhəkəʈʰi: ʂəṇə məi:li:kə ɑ: əprəkɑ:ʂiʈə rəʈʰi:nɑ:/ ʂəṇəhə

(ʂəpu:rəṇə uʈʈərəɡɑ:ʂiʈə rəʈʰi:nɑ:kɑ:rə/ ʂəṇəhəkəʈʰi: mədʰi)ə
 editorial.staff.videha@gmail.com kē: me:lə əʈəiʈʰi:me:ṇḍəkə ru:pəme: pəʈʰi: ʂəkəʈə ʈʰi:əʈʰi,

ʂəṇəme: ɑ: əpəṇə ʂəʂiʈʰə pəhi:ʈəṇə ɑ: əpəṇə ʂəkəʈə kəe:lə ge:lə pə:ho:ʈə ʂe:ho: pəʈʰi:ə:ʋəʈʰi. e:ʈəʋ
 prəkɑ:ʂiʈə rəʈʰi:nɑ:/ ʂəṇəhə ʂəʋəʈəkə kɔpi:rɑ:ɪʈə rəʈʰi:nɑ:kɑ:rə/ ʂəṇəhəkəʈʰi:kə ʌəṇəme: ʈʰi:ṇḍi

ɑ: dʒi:əʈəʋ rəʈʰi:nɑ:kɑ:rə/ ʂəṇəhəkəʈʰi:kə ṇɑ:mə ṇəi əʈʰi ʈəʈəʋ i: ʂəpɑ:ʈəkə:ɡʰi:ṇə əʈʰi.

ʂəmpɑ:ʈəkə: uɪde:hə i:-prəkɑ:ʂiʈə rəʈʰi:nɑ:kə uɛ:ʋɑ:ɑ:rɑ:uə/ ʈʰi:mə-ɑ:ɡʰɑ:riʈə uɛ:ʋɑ:
 ɑ:rɑ:uəkə ṇi:rmɑ:ṇəkə ədʰi:kɑ:rə, əi ʂəʋəʈə ɑ:rɑ:uəkə əṇu:uɑ:ʈə ɑ: ʌi:ʈi:əʈəṇə ɑ: ʈəkəro: uɛ:ʋɑ:

ɑ:rɑ:uəkə ṇi:rmɑ:ṇəkə ədʰi:kɑ:rə: ɑ: əi ʂəʋəʈə ɑ:rɑ:uəkə i:-prəkɑ:ʂiʈə/ pʰi:ʈə-prəkɑ:ʂiʈəṇəkə
 ədʰi:kɑ:rə rəʈʰi:əʈə ʈʰi:əʈʰi. əi ʂəʋəʈə le:lə kɔ:ṇɔ: rʌjəʈi:/ pɑ:ri:ʈrəmi:kəkə pɑ:uədʰi:əṇə ṇəi ʈʰi:əi, ʂe:

rʌjəʈi:/ pɑ:ri:ʈrəmi:kəkə ʈi:ʈi:ʋəkə rəʈʰi:nɑ:kɑ:rə/ ʂəṇəhəkəʈʰi: uɪde:həʂəṇə ṇəi dʒi:uəʈʰi. uɪde:hə i:
 pəʈʰi:kə:kə mɑ:ʂəme: ɡʱu: ʈɑ: ʂi:kə ṇi:kəʈəʈə əʈʰi dʒi: mɑ:ʂəkə 01 ɑ: 15 ʈʰi:ʈi:kē: www.videha.co.in

pərə i: prəkɑ:ʂiʈə kəe:lə dʒi:nɑ:ɪʈə əʈʰi.

Videhā eJournal ([link www.videha.co.in](http://link.www.videha.co.in)) is a multidisciplinary online journal dedicated to thē
 promotion and preservation of thē Maithīli language, literature and culture. It is a platform

for schōlars, researchčers, writers and poets to publish ḡ their works and shāre thēir
 knowledge about Maithīli language, literature, and culture. Thē journal is publishḡd online

to promote and preserve Maithīli language and culture. Thē journal publishḡs articles,
 researchč papers, book reviews, and poetry in Maithīli and English languages. It ālso features

translations of literary works from othēr languages into Maithīli. It is a peer-reviewed journal,
 whwīchč means thāt articles and papers are reviewed by experts in thē field before thēy are

accepted for publication.

o:m d̪jəu: ʃa:n̪t̪r̪əŋt̪ər̪k̪sə guə̃gə ʃa:n̪t̪r̪:

उँ ढोः शान्तिरञ्जितरिक्खं W शान्तिः

əŋukrəmə

əi əkəme: ətʃr̪:-

1.1.gəḍʒe:n̪dr̪ə t̪ʰa:kur̪ə- ŋu:t̪əŋə əkə
ʒəmpa:d̪əki:jə

1.2.ə̃kə 368 pərə t̪ɪppəŋi:

rəʃŋə:ka:rə əʃo:kə uʃe:ʒā:kə

2.1.prəʒt̪uʒə uʃe:ʒā:kəkə ʒəḍḍərbʰəme:

2.2.əʃo:kə d̪ʒi: ke:rə ʒə̃k̪ʒɪpt̪ə pər̪t̪ʃjə

2.3.əʃo:kə- h̪əmə a: h̪əməərə pər̪t̪ʃjə

2.4. kəlpəŋa: dʒʰa:- tʰǎ:hi-pətʰa:hi
ba:dʒəbə/likʰəbə sʰəhədʒə ŋəhi

2.5. a:bʰa: dʒʰa:-dəidi:ga:mə- mədʰjəma:rgəkə
əŋue:səŋəkə kətʰa:

2.6. dʒili:pə kuma:rə dʒʰa:- məitʰilə ǎ:kʰikə uəiʃuikə
kətʰa:ka:rə tʰətʰi kətʰa:ka:rə əfo:kə ['ma:təbərə'
kətʰa: sʰəgrəhəkə puŋəpa:tʰə']

2.7. ədʒitə kuma:rə dʒʰa:- dəidi:ga:mə: e:kə
əprətʰimə kətʰa: sʰəgrəhə

2.8. kuma:rə ra:hulə- məitʰilə ǎ:kʰi sʰə dəidi:ga:mə
dʒ:kʰəba:kə sʰe:hətʰa: (kətʰa:ka:rə əfo:kəkə kətʰa:
pərə e:kətʰa: pa:tʰəki:jə həstʰəkʰe:pə)

2.9. la:lə dʒ:uə ka:mətʰə- kətʰa:ka:rə əfo:kə ma:dʒ:

2.10. hiŋəŋa:tʰə dʒʰa:- kətʰa:ka:rə əfo:kəkə uʒgʒə
sʰəgrəhə: ŋi:kə dʒiŋəkə ba:jəsko:pə

2.11. ʃiʊəʃəkərə ʃri:ŋiʊa:sə- əfo:kəkə kətʰa:

2.12. d̄zəgəḍi:ʃə tʃəḅḅrə tʰa:kurə 'əḅlə'- əʃo:kəḍzi:kə
kəʔʰa:me: kəʔʰa:pərə uiməʃə

2.13. ḅa:ra:jəḅḅzi:- mu:lǰã:kəḅḅ- əʃo:kəḍzi:kə
le:kʰəḅḅ uəʃiʃtʃə

2.14. ʃiʊə kuma:rə miʃrə- əʃo:kə o: məiʔʰili: ʃa:hiʔʃə
ʃəʃʔʰa:ḅḅ

2.15. ʃəile:ḅḅrə a:ḅḅḅḅ- əʃo:kə: e:kəʔa: ḍzi:uəḅḅ
kəla:ka:rə

2.16. gəḍze:ḅḅrə tʰa:kurə- kəʊi əʃo:kə

2.17. gəḍze:ḅḅrə tʰa:kurə- kəʔʰa:ka:rə əʃo:kə

2.18. gəḍze:ḅḅrə tʰa:kurə- kəʔʰe:ʔərə gəḍjəkə
le:kʰəkə əʃo:kə

2.19. pṛəḍi:pə biʰa:ri:-ma:ʔəbərə kəʔʰa:ka:rə

2.20. a:ʃi:ʃə əḅəʃiḅḅa:rə- məiʔʰilə ḍriʃtiḅo:ʃə

2.21. muḅḅa: ḍzi:- ʔriko:ḅəkə ḍʰuri:- ʃri: əʃo:kə

2.22. fri: dʰə rə mə - gə tʰi: lə jə tʰa: rʰəkə kə tʰa: ka: rə
ə jo: kə: ki tʰu tʰi pə u tʰə

əi əkəkə əŋja: ŋjə rətʰəŋa:

3. gə dʰjə kʰə ŋ də

3.1. dʰzə gə dʰi: jə p rə sʰa: də mə ŋ d ə l ə - sʰu tʰi tʰa:
(dʰa: ra: u a: h i kə u p ə ŋ j a: sʰə)

3.2. dʰzə gə dʰi: jə p rə sʰa: də mə ŋ d ə l ə - ŋ i r ə ŋ tʰ ə r ə
(l ə gʰ u k ə tʰ a:)

3.3. ŋ ə ŋ d ə u i a: sʰə r a: j ə - pʰ a: d ə r sʰə d e:

3.4. r ə b i: ŋ d r ə ŋ a: r a: j ə ŋ ə m i f r ə - m a: t r i bʰ u: m i
(u p ə ŋ j a: sʰə) - 26-30 mə kʰ e: p ə

3.5. k u m a: r ə mə ŋ o: dʰ z ə k ə j j ə p ə - d r i f j a: u ə l o: k ə ŋ ə

3.6. ŋ i r m ə l a: k ə r ŋ ə - ə g ŋ i f i kʰ a: (kʰ e: p ə - 18)

3.7. p r ə ŋ ə u ə dʰ zʰ a: - bʰ ə u k a: l i: m u r g a: (l ə gʰ u u j ə g j ə)

3.8.ɑ:tʃɑ:rjə rɑ:mɑ:nəndə məndələ-əgəstə krā:ti
ʃəhi:də rɑ:məpʰələ mədələ: dʒi:sənə uritə/
kəmi:nɑ: utuɑ:nə

3.9.dɑ: kiʃənə kɑ:ri:gərə-məitʰili: ʃɑ:hitjəkə e:li:tə
bo:nəbɪlɑ:rə ɑ: ʃəruənɑ:ʃi: dʒɑ:lə

3.10.lɑ:lə de:sə kɑ:mətə- ʃunənɑ: be:ti:- məitʰili:
ʃɑ:mɑ:dʒikə upənʒɑ:ʃə (ʃəmi:kʃɑ:)

3.11.kunndənə kərnə- məitʰili: bi:hənɪ kətʰɑ:-
nʒu:tənʃə lɔ

4.pədjə kʰənɔ

4.1.rɑ:dʒə kiʃo:rə miʃrə-bʰo:rəhərəbɑ:

4.2.kɑ:me:ʃuərə tʃənɔhəri:- prəʃnə rɑ:məʃə

o:m djəu: ja:nt̪irənt̪ərikʂə guəgə ja:nt̪ih̃ priṭʰui:
 ja:nt̪ira:pə: ja:nt̪iro:ʂəḍʰəjə: ja:nt̪i uəṇəʂpət̪əjə:
 ja:nt̪iruɪʃue: ɖe:ua:: ja:nt̪irbrəhmə

ଓଁ ଘୋ: ଶାନ୍ତିବନ୍ତବିଂଶ୍ଚ W ଶାନ୍ତିଃ ପୂଷ୍ଟୀ ଶାନ୍ତିବାପ: ଶାନ୍ତିବୋଧଧୟ: ଶାନ୍ତି
 ବନସ୍ତତୟ: ଶାନ୍ତିରିଂଶ୍ଚେ ଦେରା: ଶାନ୍ତିର୍ବ୍ରହ୍ମ

brəhməṇəʂṣ̃ pra:rt̪həṇa: d̪ze: djulo:kəme:,
 ət̪ərikʂəme:, priṭʰui:pərə, d̪zələme:, əuʂəḍʰəme:,
 uəṇəʂpət̪ime:, uɪʃuəme:, ʂəbʰə ɖe:uət̪a:gəṇəme: a:
 brəhməme: ʃā:t̪i huəjə.

o:m-brəhməṇə, djəu-ʂu:rjə-t̪əre:gəṇə, ət̪ərikʂə-
 priṭʰui: a: d̪ju:lo:kəkə bi:t̪jə, a:pə:-d̪zələ,
 uɪʃue:ɖe:ua:- ʂəbʰə ɖe:uət̪a:, brəhmə- ʂərd̪zəkə.

ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟମ୍ ପ୍ରାର୍ଥନା ଜେ ଦୁନୋକମେ, ଋତବିଂଶ୍ଚମେ, ପୂଷ୍ଟୀପବ, ଜନମେ,
 ଓଷଧମେ, ବନସ୍ତତିମେ, ବିଂଶ୍ଚମେ, ସତ୍ତ ଦେବତାଗଣମେ ଓ ବ୍ରହ୍ମମେ ଶାନ୍ତି
 କଥୟ.

ଓଁ-ବ୍ରହ୍ମଣ, ଘୋ-ସୂର୍ଯ୍ୟ-ତବେଗଣ, ଋତବିଂଶ୍ଚ- ପୂଷ୍ଟୀ ଓ ଦୁନୋକକ ରୀଠ,
 ଓପାପ:-ଜନ, ବିଂଶ୍ଚେଦେରା- ସତ୍ତ ଦେବତା, ବ୍ରହ୍ମ- ସର୍ଜକ.

o:m, s̄a↓həs̄rə↑ji:r̄sa:↓ puru↑s̄əh̄ə.
s̄a↓h̄ə↓s̄ra:↓k̄s̄əh̄ə s̄a↓h̄əs̄rə↑pa:t̄.

ॐ, या ह्या शीर्षा पुरुषः या ए या ह्यः
या ह्या पा०.

s̄ə b̄h̄u:m̄i↑ gūēgə uI↓jūəto:↑ uri↓t̄ua:.. ət̄jə↑t̄iʃt̄h̄əd̄
d̄əʃa:ŋgu↓ləm..

य प्रमिं W रि शतो रू वा अत्रा तिर्य्य दशाङ्गु नम.

h̄əd̄z̄a:rə ma:t̄h̄ə, h̄əd̄z̄a:rə ā:k̄h̄I, h̄əd̄z̄a:rə p̄əe:rə
s̄ēgə uIjūək̄ē: a:t̄iʃt̄h̄a:d̄iʃt̄ə ke:n̄e: ət̄iʃI, d̄əʃə
ā:gurəkə gəŋət̄i:kə uəʃəme: ŋəI ət̄iʃI o:.

ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षं
सहस्रपात् ॥ सभूमिं सर्वतस्पृत्वा
त्यतिष्ठदशाङ्गुलम् ॥

pə↓d̄b̄h̄ja:ḡ↑ ju:↓d̄ro: ə↑d̄z̄a:j̄əṭ̄ə..

प↓ ह्याङ्ँ श↓ द्रो थ↑ जायत..

p̄əe:r̄əṣ̄ē ju:d̄rəkə ut̄p̄əṭ̄t̄i b̄h̄e:l̄ə..

pə↓d̄b̄h̄j̄ā: b̄h̄u:m̄i↓rd̄iʃh̄ə↓ ʃro:t̄ra:↑↑t̄.

प↓ ह्यां प्रमिं दिशः↓ श्रोत्रा↑ ↑ ०.

mudā: pæ:re:ṣā b^hu:mjō:kā utpattī.

 (WhWite Florette- innocence and purity)

 (WhWeel of DhDarma)

 (Swastik)

 (ṣidd^hirəṣṭu, ṣidd^hamə सिद्धिब्रह्म, सिद्धम् Devanagari Anji)

 (Gwang गङ्ग- two small circles connected by u and a dot placed over it, used in reference of Vedic texts)

 (Tirhruta Anji, Ankush^s of Ganeshs^{ji}, placed at the beginning of something)

1.1.gəḍʒe:ndrə tʰɑ:kurə- nu:təṅə ẽkə
ṣəmpɑ:dəki:jə

1.2.ẽkə 368 pərə tɪppəŋi:

1.1.gəḍze:ndrə tʰa:kurə- nu:təŋə ɛkə šəmpa:dəki:jə

kəuɪ əʃo:kə, kətʰa:ka:rə əʃo:kə a:kətʰe:t ərə gəḍjəkə le:kʰəkə əʃo:kə

o:n a:tə əʃo:kəpəŋa:kē : a:bəkətʰa:ka:rə əʃo:kə
kəhəɪtʰəŋtʰɪ (huŋəkərə pʰe:šəbukə pro:pʰa:ɪləkə
jəe:hə n̄a:mə tʰəŋhɪ) mud̄a: huŋəkərə pəhɪlə
prəka:ʃɪtə po:tʰi: ətʰɪ e:kət̄a: kəuɪt̄a:
šəgrəhə 'tʰəkrəju:hə' d̄ze: prəka:ʃɪtə bʰe:lə 1986
ke:rə d̄zəŋəuəri: ma:šəme: .o:hi: uəʃə
əʃo:kə, ʃɪuəʃəkərə ʃri:nɪuə:šə a: ʃəɪle:ndrə a:nəndəkə
šəmmɪɪtə kətʰa: šəgrəhə 'tʰɪko:ŋə' prəka:ʃɪtə
bʰe:lə, n̄əuəmbərə ma:šəme:, d̄zə_ɪme: t̄i:n̄u:
go:t̄e:kə5- 5t̄a: kətʰa: tʰələŋhɪ.

əʃo:kə kəmə ɪkʰəɪtʰəŋtʰɪ, kəuɪt̄a: t̄ə:ro: kəmə .
mu:ləḍʰa:ra:kə le:kʰəkəme: kəmə ɪkʰəba:kə
pʰəɪʃəŋə tʰəɪ .d̄zəkʰəŋə pre:mətʰəŋd̄ ət̄i:n̄ əʃ əjə
kətʰa: ɪ:kʰɪ le:ləŋ hɪt̄əkʰəŋ əd̄ z̄a:kəʃ o: e:kət̄a:
šəgrəhə bəh̄a:rə ke:ləŋhɪ- 'me:ri: pɪjə
kəh̄a:n̄ɪj̄ä:' šəŋ1933 me: . əɪ po:tʰi:me:
pre:mətʰəŋd̄ ə ɪ:š uɪ:ka:rə kərəɪtʰəŋt̄ h̄ɪd̄ z̄e:n̄ əɪ
t̄ja:hɪjo:kəʃ le:kʰəkəkəʃ əbʰərətʰəŋ a:n̄ ɪ:kəŋ əɪbʰəʃ
pəbəɪtʰəɪ. a: ɪ:h̄o:d̄ z̄e:d̄z̄ə p̄a:tʰəkə e:kə
le:kʰəkəkəʃ əbʰərətʰəŋ a: pəɪh̄ɪd̄ z̄a:jət̄əkʰəŋ ə o:
d̄zɪŋd̄ əgi: me:p̄ä:t̄jo:tʰəhə t̄a: le:kʰəkəkē :n̄ əɪ pəɪh̄ɪ
šəkət̄ə. še: huŋəka:pərə ḍəuə:bə pəɪləŋhɪ d̄ze: o:

pa:tʰəkə le:lə əi t̪i:nə s̪əjəme: s̪ə̃ kiʈʰi kəʈʰa: t̪iɲɪ
 kəʔəpəɲə pɪ ʈəkəʈʰa:kə ru:pəme:prəst̪uʈ əkəraʈʰi.
 həməro:uɪʈja:re:ɖ̪zəhija: e:kəʈa: le:kʰəkəʈi:n əs̪ əjə
 kəʈʰa: ʰa: ʌkʰi ʌjəʈəkʰəɲ e: o:kəra:əpəɲa:kē:
 kəʈʰa:ka:rə gh̪o:s̪iʈ ə kəreba:kəʈʰa:hi:. o:n̪a: o:t̪əʔ/
 pre:mətʰjəɲɖ̪ ə i:ho: kəhiɖ̪ z̪a:ɪʈʰəʈʰi ʰiɖ̪ze:
 lo:kəkəʈʰa:me: ma:t̪rə uʈəɪbəla: gh̪o:ʈa: a:ɖ̪ ʰi ho:ɪ
 ʈʰəɪs̪ e:kəʈʰa:kəməhəʈʰuə lo:kəkəʈʰa:s̪ə̃ be:ʈi:ʈʰəi.
 pre:mətʰjəɲɖ̪ əkə əɪgəpə̃s̪ə̃ həməbʰiɲɲ əuɪʈja:re
 rəkʰəɪʈʰi: a: pʰiɪra:kə go:rəkʰəpuri:kəkəʈʰəɲə̃s̪ə̃
 s̪ə̃həməʈʰ əʈʰi: pʰiɪra:kə go:rəkʰəpuri:əpəɲə
 ruɪba:ɪkə̃s̪ə̃grəhə 'ru:pə' me: ʌkʰəɪʈʰəʈʰi ʰi
 ɖ̪ze: 'hiɲɲu: lo:kə gi:t̪ə' ɖ̪ze: həməra: ɖ̪əʈʰə əʈʰi s̪e:
 o:kəra: ma:n̪əu:ɪjə a: s̪uərgi:jə s̪ə̃gi:t̪ə bəɲa: ɖ̪ə_ɪ
 ʈʰəi, a:s̪e: ga:ɪbə, ɪkəba:lə a:ʈʰəkəbəʈʰə̃ əs̪e:ho:
 həməra:n̪ əɪɖ̪əʔs̪əkəla:. o:uɖ̪ a:həreɲəɖ̪ə_ɪʈʰəʈʰi-

" ba:bulə mo:ra:n̪ əɪhəreʈʰi:ʈələɖ̪z̪a:jə,

u: djo:ʈʰi:pəruəʈə bʰəji:, a:ɲəɲ ə bʰəjo:uɪɖ̪e:fə."

məha:bʰa:rəʈə a:bə lo:kəgi:t̪ əbəɲ ʰi ge:lə
 əʈʰi, lo:kəga:t̪ ʰa:bəɲ ʰi ge:ləəʈʰi, 'bʰi:lə
 məha:bʰa:rəʈə' ʈəkəre uɖ̪a:həreɲə əʈʰi.
 əjo:kəkə 'ʈʰəkəruju:hə' məha:bʰa:rəʈə a:ɖ̪h̪a:riʈ̪ ə
 kiʈʰi ʰiukəuɪʈ̪ a:əʈʰi, s̪e: o: lo:kəgi:t̪ə a:ɖ̪h̪a:riʈ̪ə
 əʈʰi, lo:kəga:t̪ʰa: a:ɖ̪h̪a:riʈ̪ə əʈʰi.

s̪e: həməra: n̪əɖ̪z̪əɪme: rəʈʰjəɲa:ka:rə əjo:kə t̪i:nə
 ʈ̪ a:ʈʰəʈʰi- kəuɪ əjo:kə, kəʈʰa:ka:rə əjo:kə a:

kəṭṭhe:ṭərə gəḍḍəkə le:kḥəkə əfo:kə .əṛəuṇḍə
ṭḥa:kurəpəṇḍə po:ṭḥi: ro:fəṇḍa:ikə lo:kəpəkṣəkē :
kəṭṭhe:ṭ əṛəgəḍ jə kəḥəiṭḥəṭḥi, ṣe: ṇṇibəṇḍḥə-
prəbəṇḍḥə-ṣəma:lo:ṭḥəṇḍa: le:lə ḥəməḥū: əi
fəḍḍa:vəli:kē: prəjukṭə kəṭṭəḥəḥəḥə ṭḥi:

-Gajendra Thakur, editor, Videhā (be part of
Videhā www.videhā.co.in -send your WhWhatsApp
no to +919560960721 so thāt it can be added to
thē Videhā WhWhatsApp Broadcast List.)

əpəṇḍə
māṭṭəḍḍə editorial.staff.videhā@gmail.com pəṛə
pəṭḥa:u.

1.2.ḥkə 368 pəṛə ṭṭippəṇḍi:

ṇṇirməla: kəṛṇə

a:ḍarəṇi:jə s̄āḍḍu: ḍa:s̄ə ḍzi: ke: t̄iṭrə pərə hāmərə
 prəṭikrija:- a:ḍarəṇi:jə s̄āḍḍu: ḍa:s̄ə ḍzi: bəhuṭə
 ŋi:kə t̄iṭrəkā:rə t̄iḥəṭḥi. huṇəkə fre:ṣṭhə kəla:kā:rə
 ho:məjə mē: kuṇo: s̄āḍḍe:hə ṇəhi. uḍde:hə
 pəṭrika:kə əkə 368 mē: huṇəkə l̄ikhələ a:le:kḥə
 pəṭhələ. o: kəla: mē: ṇəgnəṭa: pərə bəhuṭə
 s̄a:rəgərbḥiṭə a:le:kḥə l̄ikhələṭḥi. huṇəkə a:le:kḥə s̄ās
 əṭjəṭṭə prəbhā:uṭə bḥe:ləhū. a:ḍarəṇi:jə s̄āḍḍu: ḍa:s̄ə
 ḍzi:kə uṭiḥa:rəḍḥa:ra: s̄ās hāmə jəṭə-prəṭiḥəṭṭə
 s̄əhāməṭṭə t̄iḥi:. ko:ṇo: t̄iṭrə mē: ṇəgnəṭa: ḍe:kḥəs
 s̄əs pu:ruə o:kərə bhā:uəṇa: ḍe:kḥəuā:kə
 t̄iḥi:mudā: e:hi əkə mē: huṇəkə kiṭḥi bi:t̄iḥələ
 t̄iṭrə ḍe:kḥələhū. o:hi t̄iṭrə mē: mā:ṭrə ṭi:ṇə t̄iṭrə
 pərə hāmərə: kiṭḥi a:pəṭṭi əṭḥi. o:hi ṭi:ṇu: t̄iṭrə
 pərə hāmə a:ḍarəṇi:jə s̄āḍḍu: ḍa:s̄ə ḍzi: s̄ās kiṭḥi
 ḍzā:ṇəkā:ri: t̄iḥa:ḥiṭə t̄iḥi:. e:kə s̄ṭri: s̄əpu:rṇə ṇəgnə
 ṭḥa:ṭḥə t̄iḥəṭḥi e:uə huṇəkā: kiṭḥi kā:mukə puruṣə
 lələṭiḥa:e:lə ḍriṣṭi s̄ās ḍe:kḥə rəhələ t̄iḥəṭḥi. ṇikəṭə
 le:ṭələ je:rə pəjəṭṭə ḍze: s̄əbhəuəṭṭə huṇəkə əpəṇə
 kərməṭiḥa:ri: ṭḥikə. uəihə s̄ṭri: s̄əpu:rṇa: ṇəgnə ru:pə
 mē: je:rə pərə le:ṭələ a:ra:mə kəs rəhələ t̄iḥəṭḥi.
 mā:ḍa: pəju ke: s̄ṭri: ru:pə mē: t̄iṭrəṇə.o: mā:ḍa:
 ṇəgnə ru:pə mē: bəiṣələ ḍərpəṇə mē: əpəṇə
 s̄āḍḍəjə ḍe:kḥi rəhələ t̄iḥəṭḥi e:uə e:kə go:ṭə
 kā:mukə puruṣə ru:pi: hiṭrə ḍzi:uə ḍze: s̄əbhəuəṭṭə
 uṭiḍḍḥə əṭḥi o:hi s̄ṭri: ke: a:l̄iḡəṇə mē: kəe:ṇe: əṭḥi.
 hāmə kəla: mərməḍḍḡṇə ḍzā:ṇəkā:rə t̄iṭrəkā:rə ṇəhi
 t̄iḥi:. huṇəkə kəla: ke: prəḥṣā: kəṛəṭṭə hāmə mā:ṭrə

e:kə ba:tə a:dəraṇi:jə s̄āḍzu: da:sə d̄zi: s̄as pu:t̄h̄əs
 t̄fa:həit̄ə t̄hi: ti:nu: t̄it̄rə mē: məhɪla: pa:t̄rə ke:
 s̄āpu:r̄nə n̄əgn̄ə ru:pə mē: t̄it̄rəṇə kərəva:kə əut̄it̄jə
 ki: t̄h̄ikə? ko:n̄ə b̄h̄a:uəṇa: ke: uəji:b̄hu:t̄ə s̄tri: ke:
 n̄əgn̄ə d̄e:k̄h̄a:olə ge:lə ?

prəṇəuə d̄z̄h̄a:

it̄ərəṇe:t̄ə ke: d̄za:lə pərə ut̄it̄ərəṇə kərəit̄ə d̄z̄ək̄h̄əṇṇə
 kək̄h̄əṇṇo: ut̄ide:h̄əəkə pe:d̄z̄ə pərə pəhuf̄t̄jə t̄hi: s̄ri:
 gəḍze:n̄ḍrə t̄h̄a:kurə ke: a:le:k̄h̄ə va: l̄ikə s̄e: kit̄h̄ə n̄ə
 kit̄h̄ə in̄p̄h̄o:rme:t̄uə t̄ji:d̄z̄ə məit̄h̄ili: b̄h̄a:s̄a: ke:
 ma:d̄h̄jəmə s̄e: b̄h̄ē:t̄ə d̄za:jə ət̄h̄i. e:h̄i krəmə me:
 n̄iti: n̄əuələ ḍiṇe:jə kuma:rə m̄ifrə a:le:k̄h̄ə s̄iri:d̄z̄ə
 ke: ət̄ərgət̄ə əi əkə me: məh̄a:n̄āḍa: s̄e: d̄z̄udələ
 ḍiṇe:jə m̄ifrə ke: s̄u:t̄jəṇa:t̄mākə le:k̄h̄ə ke: s̄a:rə
 məit̄h̄ili: me: pəṛh̄ə le:lə b̄h̄ē:t̄ələ d̄ze: s̄uk̄h̄əḍḍə
 əṇub̄h̄u:t̄i.

ut̄ide:h̄ə əi əkə me: s̄āḍzu: da:sə ke: kəla:k̄riṭi ke: lə
 kə kəi t̄a: a:le:k̄h̄ə t̄h̄a:pələkə ət̄h̄i d̄ze: ha:l̄ija:
 huṇəkərə ko:n̄o: pē:t̄igə ut̄iva:ḍə ke: kē:ḍrə me:
 gh̄umə_it̄ə ət̄h̄i. p̄h̄e:s̄əbukə pərə prəmuk̄h̄ə ru:pə s̄e:
 kuma:rə pəḍm̄əṇa:b̄h̄ə ḍva:ra: ut̄h̄a:olə əi mudd̄a:
 ke: ird̄ə gir̄ḍə əṇe:kō: lo:kə a:pəṇṇə ra:jə a:
 ḍriṣ̄ṭiko:ṇə rək̄h̄əla: jə. pəḍm̄əṇa:b̄h̄ə d̄zi: ḍva:ra:
 a:pəṇṇə ba:t̄ə bəh̄ut̄ə ḍriṣ̄h̄əṭa: s̄e: a: t̄ərkə ke: s̄a:t̄h̄ə
 ra:k̄h̄ələ ge:lə a: o:t̄əbe: ḍriṣ̄h̄əṭa: a: t̄ərkə s̄e: s̄āḍzu:
 ḍa:s̄ə əpəṇṇə a:le:k̄h̄ə ḍva:ra: o:kərə k̄h̄əḍḍəṇṇə kərəit̄ə
 n̄əḍz̄əri a:bəjə t̄h̄ai:t̄h̄ə. kie:ki h̄əmə t̄it̄rəkəla: ke:

pa:rəkhi: n̄ai t̄hi: t̄ai əpənə ko:n̄o: ẽt̄imə pəkʂə n̄ai
 ra:kʰi s̄əkəjə t̄hi: mud̄a: əi t̄ərəhəkə ma:m̄ila: me:
 t̄a:rkikə ru:pə s̄e: ua:d̄ə prət̄t̄ua:d̄ə ke:
 d̄o:kjumẽ:t̄e:d̄ə ke:la: s̄e: əi t̄ərəhəkə uis̄əjə me:
 s̄əma:d̄zə ke: bh̄əuɪs̄jə me: əpənə uɪt̄ja:rə
 b̄əne:ba:kə le:lə t̄a:rkikə s̄a:ma:gr̄i: bh̄ẽ:t̄ə s̄əke:
 ət̄hi.

pro:pʰe:s̄ərə uʂa: t̄jəud̄h̄əri:

kəla:,kəla: ho:ɪt̄hiə. o: əɭli:lə n̄əhi bh̄ə s̄əkəɪt̄hiə.ɪ
 h̄əmərə: lo:kənikə n̄əd̄zərija: t̄h̄ikə,d̄ze: h̄əmə
 o:h̄ime: ki: d̄e:kʰi rəhələ t̄hi: .əpənə d̄r̄ɪst̄iko:n̄ə me:
 pəriuərt̄ənə kəɪne: əne:kə ərt̄h̄ə n̄ikələɪt̄ə ət̄hi.

kəlpəna: d̄z̄h̄a: pət̄əna:

bəhuṭə n̄i:kə uɪd̄e:h̄əkə n̄əbəkə: əkə. pət̄h̄əni:jə o:
 s̄əgr̄əh̄əni:jə. ət̄jəud̄h̄ikə ujəst̄ət̄a: rəh̄əie:, t̄əṭh̄a:pi
 pət̄h̄əbə s̄uruhə ke:ləh̄ũ, t̄ə bəhuṭə kiɪt̄hi pət̄h̄i
 ge:ləh̄ũ, t̄əṭe:kə ɪt̄əre:s̄t̄igə t̄prikə s̄əbh̄ə ət̄hi. d̄.
 ud̄əjəna:t̄h̄ə d̄z̄h̄a: 'əjo:kə' d̄zi:kə a:le:kʰə "ga:məkə
 n̄a:məkəreṇə:e:kə pəriɭi:lən̄ə" bəhuṭə n̄i:kə
 la:gələ.d̄ərəbh̄əga:-məd̄h̄ubəni: s̄ə n̄e:pa:ləkə
 d̄h̄ənuʂa:,d̄z̄ən̄əkəpurə a: s̄əməst̄i:purə, si:t̄a:məɪhi:
 d̄h̄ərikə bəhuṭo: ga:məkə n̄a:məkəreṇəkə t̄jərt̄ja:
 bəhuṭə ro:t̄jəkə d̄h̄əgə s̄ə ke:lən̄i ət̄hi.miɪt̄h̄ila:kə
 ga:məkə n̄a:məkəreṇəkə pa:t̄h̄i:kə it̄h̄a:s̄ə s̄ə
 lo:kəkē: əuəgəṭə kərəo:lən̄i ət̄hi le:kʰəkə,t̄ja:he: o:
 ra:d̄z̄əni:t̄ikə it̄h̄a:s̄ə ho: ua: s̄ā:s̄krit̄ikə
 it̄h̄a:s̄ə.e:t̄e:kə n̄i:kə a:le:kʰəkə le:lə le:kʰəkəkē:

ṣa:ḍʰuua:ḍə !əpəṇe:kə lɪkʰələ "ju:ṭa: d̪ʒʰa:
 t̪ʃəḍʰəri:-e:kəṭa: pərit̪ʃəjə" pərʰɪ a:hla:ḍɪṭə
 bʰe:ləhũ.e:hɪ t̪əṛəhəkə lo:kəkə kɪt̪jəkē: t̪ʃərt̪ʃa:
 he:ba:kə t̪ʃa:hi:kəṭe:kə lo:kə ju:ṭa: d̪ʒʰa:
 t̪ʃəḍʰəri:kə ṇa:mə ṣṣ̃ əṇəbʰɪd̪ʒṇə t̪ʃʰələ
 he:ṭa:hə.əpəṇe:kə lɪkʰələ "kɪʃṇə kuma:rə kəʃjəpə a:
 ʃəʃba:la:-e:kəṭa: pərit̪ʃəjə" ṣe:ho: pərʰələhũ.
 e:he:ṇə e:he:ṇə uʃək̪t̪ɪkə uʃək̪t̪ɪt̪uə o: kɪt̪ɪt̪uəkə
 t̪ʃərt̪ʃa: he:ba:kə t̪ʃa:hi: pəṭrə-pəṭrɪka:
 ṣəbʰəme:rəvi:ṇḍrə kuma:rə ḍa:ṣə d̪ʒi:kə-
 "pəɪu:rəkə ṣəhəjo:gə ṣəbəṣṣ̃ d̪ʒəru:ri:" e:kəṭa:
 ṇi:kə ṣṣ̃ḍe:ʃə ḍəɪṭə ət̪ʃʰɪ.

α:ʃa:rjə ra:ma:ṇṣ̃ḍə mṣ̃ḍələ, ṣa:ma:d̪ʒɪkə t̪ʃɪṭək ə ṣəhə ṣa:hɪt̪jəkə:rə, ʃi:ṭa:mərʰi:

kəla:kɪt̪ɪ bəṇa:mə əʃli:ləṭa:/ kəla: ṣa:hɪt̪jə me: ṣṣ̃ḍʒ
 u ḍa:ṣə ke: kəla:kɪt̪ɪ a:ɪ ka:lə uɪuɑ:ḍə me: həjə.kuʃ
 ʰə lo:gə ke: ḍɪʃt̪ɪ me: kəla: me: əʃli:ləṭa: həjə.əṣlə
 me: əʃli:ləṭa: a: ʃli:ləṭa: ḍɪʃt̪ɪje: ho:ɪ t̪ʃʰəɪjə. ṣṣ̃ṭə t̪ulə
 ʃi:ḍa:ṣə ke: əṇuṣa:rə d̪ʒa:ke: rəhɪ bʰa:uəṇa: d̪ʒəɪʃi:
 ʰəɪ mu:rəṭə ḍe:kʰɪ t̪ɪṇə t̪əɪʃi:. pəura:ṇɪkə ṣa:hɪt̪jə
 ke: ḍe:kʰɪjəu t̪ə əʃli:ləṭa: ṣe: bʰəɾələ həjə. pərəṭu ḍʰ
 a:ɾmɪkə ḍɪʃt̪ɪ ṣe: uo: əʃli:lə ḍɪʃt̪ɪgo:t̪ʃərə ṇə ho:i: hə
 jə. d̪ʒe:ṇa: bʰəgəuɑ:ṇə ʃəkəɾə ke: lɪga:ka:rə ruṇə d̪ʒ
 e:kəɾə pu:d̪ʒa: kəɪlə d̪ʒa:ɪ həjə.ṇa:ga: ṣa:ḍʰu a: ḍɪg
 əmbərə d̪ʒəɪṇə muṇɪ d̪ʒe:ɪ ke: ḍəʃjəṇə mē: əʃli:ləṭa:
 ḍɪʃt̪ɪgo:t̪ʃərə ṇə ho:ɪ t̪ʃʰəɪjə. mā: ka:li: ke: ṇəgṇə m
 u:r̪t̪ɪ mē: əʃli:ləṭa: ḍɪʃt̪ɪgo:t̪ʃərə ṇə ho:ɪ həjə. ṣṣ̃ṭə əṇ
 uṣu:ja: ke: kəṭʰa: e:go: t̪ʃərt̪ʃɪṭə kəṭʰa: həjə. əṇuṣu:j

α: ke: s̄aṭi:ṭuā pəri:kṣa: ke: le:lā brāhma: uṣṇu mā
he:jā kəhələṭṭḥṇā ki āha: ṇāgṇā ho:ke: hāmāra: s̄a
bhā ke: bh'o:d̄zāṇā kəra:jəbā ṭā hāmā s̄ab'hā āha: īh
a: bh'o:d̄zāṇā kərəbā.s̄aṭi āṇuṣu:ja: huṇāka: s̄ab'hā k
e: ṭāpā bālā ke: a:d̄hā:rā pərə bəṭṭi:ṭi: bāṇa: d̄lāṭṭḥṇ
ṇā a: ṇāgṇā ho:ke: go:d̄dā me: rək'hā ke: bh'o:d̄zāṇā
kərəlāṭṭḥṇā. ka:rəṇā ki bəṭṭi:ṭi: ṇiṇḍo:s̄ā ho:i ṭḥāijā.
uo: ṭli:lāṭṭa: a: āṭli:lāṭṭa: s̄e: ād̄zā:ṇā ho:i hājā. bāudd
hā ka:li:ṇā mu:rṭi ād̄zāṭṭa: -

ālo:ra: a: bhāgəuā:ṇā d̄zāgəṇṇā:ṭhā a: d̄āṭṭi:ṭi:ṇā bh
ā:rāṭṭā ke: māḍḍiṇā pərə utki:rṇā māṭṭḥṇā mu:rṭi mē
: āṭli:lāṭṭa: ṇā d̄zāṇā ṇā ābāijā hājā. bhāgəuā:ṇā rād̄
zāṇi:jā s̄ābh'o:gā s̄e: s̄āma:d̄hṇi mē: e:go: ghāṭṭā: k
e: ulle:k'hā kərəijā ṭḥāṭṭḥṇā.d̄zāu e:kā juuā: pre:mi: -
pre:mika: ke: pre:mika: mē: mā:ṭṭa: -

piṭṭa: māṭṭḥṇā mu:rṭi ke: d̄e:k'hāijāṭṭā khād̄zura:ho:
mē: ṭākāra: ge:lāṇā. ghāṭṭā: i bāṭṭa:bāiṭā hājā ki s̄
a:pe:kṣā ru:pā mē: āṭli:lā hājā pərəṭṭu ṇiṇḍo:kṣā ru:
pā mē: āṭli:lā ṇā hājā. s̄ā d̄zū d̄a:s̄ā ke: kāla: s̄a:pe:k
ṣā ru:pā mē: lo:gā ke: āṭli:lā bhāle: lāgāijā pərəṭṭu ṇi
ṇḍo:kṣā ru:pā s̄e: āṭli:lā ṇā hājā.kāla:d̄riṭṭi ṇiṇḍo:k
ṣā ho:jā ke: ṭi:hi:.

əpəṇā

māṭṭəujā editorial.staff.videhā@gmail.com **pərə**
pəṭṭā:u.

ਰੈਂਜ਼ਿੰਗ:ਕਾ:ਰੇ ਐਫ:ਕੇ ਉਯੇ:ਸ਼ਾ:ਕੇ

2.1.ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਉਯੇ:ਸ਼ਾ:ਕੇ ਸ਼ੈਲਰਬਹਾਮੇ:

2.2.ਐਫ:ਕੇ ਡੀ: ਕੇ:ਰੇ ਸ਼ੈਕਸਿਪਟੇ ਪੈਰਿਫੇਰੇ

2.3.əfo:kə- həmə a: həməərə pəritʃəjə

2.4.kəlpəṇa: dʒʰa:- tʰã:hɪ-pətʰa:hĩ ba:dʒəbə/likʰəbə
ʂəhəɖzə ṇəhɪ

2.5.a:bʰa: dʒʰa:-dʰəɖi:ga:mə- mədʒhəma:rgəkə
əṇue:ʂəṇəkə kətʰa:

2.6.ɖili:pə kuma:rə dʒʰa:- məitʰɪlə ã:kʰɪkə uəɪʃuɪkə
kətʰa:ka:rə ʃɪhətʰɪ kətʰa:ka:rə əfo:kə ['ma:tʰəbəɾə'
kətʰa: ʂəgrəhəkə puṇəpa:tʰə']

2.7.əɖzɪtʰə kuma:rə dʒʰa:- dʰəɖi:ga:mə: e:kə
əprətʰmə kətʰa: ʂəgrəhə

2.8.kuma:rə ra:hulə- məitʰɪlə ã:kʰɪ ʂə dʰəɖi:ga:mə
ɖe:kʰəba:kə ʂe:həɖa: (kətʰa:ka:rə əfo:kəkə kətʰa:
pərə e:kətʰa: pa:tʰəki:jə həʂtʰəkʂe:pə)

2.9.la:lə ɖe:uə ka:mətʰə- kətʰa:ka:rə əfo:kə ma:ɖe:

2.10.hɪtʰəṇa:tʰə dʒʰa:- kətʰa:ka:rə əfo:kəkə uʒəgʒə
ʂəgrəhə: ṇi:kə ɖɪṇəkə ba:jəʂko:pə

2.11.ʃuəʃə̀kərə ʃri:ṇuua:ʂə- əfo:kəkə kətʰa:

2.12. d̄zəgəḍi:ʃə t̄jəṅḍrə t̄ʰa:kurə 'əṅḍilə'- əʃo:kəḍzi:kə
kəṭʰa:me: kəṭʰa:pərə uiməʃə

2.13. ṅa:ra:jəṅəḍzi:- mu:lǰā:kəṅə- əʃo:kəḍzi:kə
le:kʰəṅə uəʃi:ʃt̄jə

2.14. ʃiʊə kuma:rə miʃrə- əʃo:kə o: məiṭʰili: ʃa:hiṭt̄jə
ʃəṣṭʰa:ṅə

2.15. ʃəile:ṅḍrə a:ṅəṅḍə- əʃo:kə: e:kəṭa: d̄zi:səṅṭə
kəla:ka:rə

2.16. gəḍze:ṅḍrə t̄ʰa:kurə- kəu əʃo:kə

2.17. gəḍze:ṅḍrə t̄ʰa:kurə- kəṭʰa:ka:rə əʃo:kə

2.18. gəḍze:ṅḍrə t̄ʰa:kurə- kəṭʰe:t̄ərə gəḍjəkə
le:kʰəkə əʃo:kə

2.19. prəḍi:pə biʃa:ri:-ma:t̄əbərə kəṭʰa:ka:rə

2.20. a:ʃi:ʃə əṅəṭʃiṅḍa:rə- məiṭʰilə ḍri:ʃt̄iḍo:ʃə

2.21. muṅḍa: d̄zi:- t̄riko:ṅəkə ḍʰuri:- ʃri: əʃo:kə

2.22. fri: dʰəɾəmə- gətʰi:lə jətʰa:rtʰəkə kətʰa:ka:rə
əʃo:kə: kɪtʰu tɪpəutə

2.1. prəstutə uʃe:ʃā:kəkə ʃāḍərbʰəme:

uʃe: hə dʰu:ra: le:kʰəkəpərə uʃe:ʃā:kə 'dʒi:bəitə
muḍa: upe:kʃitə 'frikʰəla: ru:pəme: kə:lə ge:lə
tʰələ 2015 ʃā dʒəkəra: a:bə 2023 me: e:hi
uʃe:ʃā :kəʃāḍə "uʃe: e:həkə dʒi:uʃe:
məitʰiləkəmi:, ʃāḍi:təkəmi:, ʃa:hi tʃəkə:rə-
ʃəmpa:d əkə a:rāḡəmətʃəkəmi:-rāḡəmətʃe-
nɪrde:ʃəkəpərə uʃe:ʃā :kəʃrikʰəla:" nna:məʃā
dʒa:nələ dʒa:e:tə .dʒiʃəmbərə 2022 me:uʃe: hə
"əʃo:kə uʃe:ʃā:kə" prəkə:ʃitə kərəba:kə
ʃa:ruədʒəḇ ika ḡo:ʃəḇa: ke:ləkə a:prəstutə ətʰi i:
uʃe:ʃā:kə .e:hi ʃu:tʃəḇa:kē: e:hi lɪkəpərə dde:kʰi
ʃəkəitə tʰi: .ḡo:ʃəḇa:-məitʰiləkəmi:ʃā həmə
ʃəbʰəhəkə a:ʃəjədʒiḇəkəra ka:dʒəməitʰila:-məitʰili:-
məitʰili: le:lə ko:nə: ma:dʰjəməʃā bʰe:lə ho: o:
ʃāḍəḇəḇəkərt a:ʃ e:ho:bʰəʃ ʃə kəitʰiḇtʰi, a:nə
bʰa:ʃa:kə le:kʰəkəʃe:ho: tʰəḇiḇa: ʃāḍi:təkəmi:
məḇe: gi:tə-ʃāḍi:təʃā dʒuḇələ lo:kə.

e:həḇ əfrikʰəla:me:, e:hi uʃe:ʃā:kəʃā pəhiḇ e:
uʃe: hə 8 tʃa: uʃe:ʃā:kə prəkə:ʃitə əkəʃ tʃukələətʰi
a: e:hi tʰa:mə a:bə həmə kəhiʃəkəitə ətʰi:dʒe: i:
e:kəḇa:tʃiḇəḇuḇi:pu:rḇə ka:dʒə tʃəḇiḇə. əḇe:kə ʃəkəḇə
ke:rə ʃa:məḇ a: kərəe:pəḇəḇə tʃəḇiḇi le:kʰə e:kəttʰa:
kərəe:me: muḍa: ʃāḍəḇi i:ho: həmə kəhəbə dʒe:

ṣāḥkātṣāḥbe:ṣi: hāmāra: lāgā ṣāmārtḥāṇā aṭṭi .hā, i:
 mā:nāe:me: hāmāra: ko:n o:ḍikkāt aṇ aḥidze:
 d̄zāṭe:kā le:kḥā ke:rā umme:dā ke:nē: rāhāṭṭā ṭṭi:
 hāmā ṭṭe:kā nāi a:bāie:, d̄zāṭe:kā lo:kā likḥāba:kā
 le:lā gāṭṭiṭṭā ṭṭiṭṭi ṣe: ṣābḥā āṭṭā -āṭṭā aḍḍā hāri a:bi
 ṭṭi ṣuppābhā/ d̄zā:ṭṭā aṭṭiṭṭi. a: e:kārā kā:rāṇo:
 ṭṭiṭṭi, kiṇāko: i: lā:gāi ṭṭiṇṇi d̄ze: a:nāpārā likḥābā ṣe:
 hā āmāpāṇ e:rāṭṭāṇ a: kie:nē: li:kḥi le:bā, kiṇāko:
 lāgā po:ṭṭiē: nāi rāhāi ṭṭiṇṇi, d̄zākḥāṇā ki hāmā
 ṣābḥā pā:ṭṭhākākē: uikālpā ru:pāme: po:ṭṭi:kā
 pi:ḍi.e:pḥā pḥā:lā ṣe:ho: ḍe:bā:kā le:lā ṭṭājā:rā
 rāhāṭṭā ṭṭi: .kijo: uḍḍe:hākā ṣāma:ve:ṣi: ru:pāṣā
 ḍ ukḥi:ṭṭiṭṭi, ṭṭā kiṇāko: miṭṭrākē: uḍḍe:hāṣā ḍikkāt
 ṭṭiṇṇi ṭṭāi o: nāhi ḍe:ṭṭā: .e:kāro: hāmā ṣāḥkāṭe:
 bud̄zḥāi ṭṭiṭṭi d̄ze: ṣābḥā pḥe:ṣābukāpārā lāba:-
 lā ba: le:kḥā uā:kāmē :ṭṭā ṭṭā:ipākā/ lāṭṭiṭṭi ḥiṣ e:ho:
 ṣābḥā uḍḍe:hā le:lā hā: ṭṭhāṣālikḥālā pāṭḥā:bāṭṭā
 ṭṭiṭṭi .d̄ ze:ṣābḥā kāhijo: kā:lā pḥe:ṣābukāpārā
 ṭṭā:ipākā/ li:kḥāiṭṭiṭṭi ḥiṭṭiṇṇi ākāra a:le:kḥā hāmā
 ṣābḥā ṭṭā:ipākāriṭṭi e:ṭṭi: . kḥāe:rāpāḥiṇ e:kāhālāhū
 d̄ ze:ṣāḥkātṣāḥ be:ṣi i:ṣāmārtḥāṇā aṭṭi ṭṭāi a:
 pāhīlāṣā lā/ kā/ nāpāmā uṣe:ṣā:kā ḍḥāri
 pāhūṭṭiṭṭiṭṭiṭṭi. 2015 ṣā lā/ kā/ 2022 ḍḥāri 8 ṭṭā:
 uṣe:ṣā:kā pṛākā:ṣiṭṭi ā bḥe:lāmāṇe: bārkḥāme:
 e:kāṭā: . nūṭṭiṭṭi: ṣāmārtḥāṇā be:ṣi: bḥe:ṭṭalā hāmāra: .
 d̄zākḥāṇā uḍḍi ā kie:hākā i: a:ṭḥo: uṣe:ṣā:kā ke:rā
 ālā:ve: a:nō: uṣāpārā uṣe:ṣā:kā pṛākā:ṣiṭṭi bḥe:lā
 aṭṭi .e:kārā āṭṭiṭṭi i:ho: bā:ṭṭā ṣāṭṭo:ṣāḍā:jākā aṭṭi
 d̄ze: uḍḍe:hākā hāre:kā uṣe:ṣā:kā ābḥiṇṇiḍḍāṇāgrāṭṭiḥā

he:ba:ṣṣṣ̄ bā:ṭji ge:lə əṭji .mukʰjədʰa:ra: d̄zəkā:
 uide:həkē: əbʰiṇṇəḍḍəṇṇəgrəṭʰə ṇəhi ʧja:hi: .
 əbʰiṇṇəḍḍəṇṇəgrəṭʰə ʰə əhu:d̄ ua:re:ṇ əiʧ ja:hi:d̄ze:
 o:hiṣṣṣ̄ le:kʰəkə ua:d̄ziṇ ḁka:pərəṇ ika:lələ ge:lə
 ʧʰəṇ iṭṭi ḁka:me:ṣṣṣ̄ ḁa:rəkəgūḍ̄ z̄a:ʧəkʰəṭ məbʰə/
 d̄z̄a:ṭṭiʧʰəi .ṭṣ̄ uide:həkə uʧe:ṣṣ̄:kəme: a:lo:ʧiṇṇa:-
 prəṣṣ̄ʧa: ṣṣ̄əbʰə bʰe:ṭəṭə.

e:həṇ əṇ əiʧ ʧʰəid̄ ze: əʃo:kəd̄ zi:pərə lɪkʰələṇəi
 ge:ləimud̄ a: o:ṣ əbʰə e:kəṭṭʰa:ṇ əibʰəṣṣ̄ əkələʧʰəi
 ṭṣ̄ i o:kərə prəbʰa:uə he:ra: ge:ləʧʰəi. e:hi
 ṣṣ̄ḍ̄ ərbʰəme: həmə kəhiṣṣ̄ əkəiʧʰi:d̄ ze:uid̄ e:həkə i:
 prəṣṣ̄ṭuṭə uʧe:ṣṣ̄:kə e:həṇə pəhilə prəja:ṣṣ̄ əəʧʰi
 d̄ z̄a:hiṃe: i:bud̄z̄ʰəba:kə prəja:ṣṣ̄ ə kəe:ləəʧʰid̄ze:
 əʃo:kəd̄ zi:kərəʧiṇṇa: ke:həṇ əʧʰiṇṇi. i: ələgə ba:ṭə
 d̄ ze: həməṣṣ̄ əbʰəkəṭ e:kəṣṣ̄ əpʰələ ua:əṣṣ̄əpʰələ
 bʰe:ləhū ṣṣ̄ e: pa:ṭʰəkəkəhəṭa: . e:hi uʧe:ṣṣ̄:kə ke:rə
 juru:a:ṭ əuide:həkə a:ṇe: uʧe:ṣṣ̄ :kəd̄zəkā :əʧʰi.
 ṣṣ̄ḍ̄ge:-ṣṣ̄ gə i: krəməṇ e:ṭṣ̄ umrəkəuəriṣṣ̄ṭʰəṭa: ke:rə
 pa:ləṇ ə kərəie: a:ṇ e:rəʧiṇṇ a:kəguṇəuəṭṭa:kə.
 h̄, e:ṭe:kə ḍ̄h̄e:a:ṇə d̄z̄əru:rə ra:kʰələ ge:lə ʧʰəi d̄ze:
 pa:ṭʰəkəkə rəṣṣ̄əbʰḍ̄gə ṇəhi ho:iṇṇə a: ṣṣ̄e: uʧua:ṣṣ̄
 əʧʰi d̄ze: rəṣṣ̄əbʰḍ̄gə ṇəi he:ṭəṇi.

pa:ṭʰəkəd̄zəkʰəṇə e:hi uʧe:ṣṣ̄:kəkē :pəṭʰəṭ a:həṭṣ̄
 huṇ ḁka:uəṭṭəṇi: o: ma:ṇəkəṭ a:kə əbʰa:uə
 ləgəṭəṇi .uəṭṭəṇ i:kəgələṭ i:d̄ ze:ṭ ʰikəṣṣ̄ e:ṣṣ̄o:d̄z̄he:-
 ṣṣ̄o:d̄z̄ʰə həməərə ṣṣ̄əbʰəhəkə gələṭi: ṭʰikə d̄ze: həmə
 ṣṣ̄əbʰə ṣṣ̄əʃo:ḍ̄həṇə ṇəi kəṣṣ̄ ṣṣ̄əkələhū mud̄a: i:
 ḍ̄h̄e:a:ṇə rəkʰəba:kə ba:ṭə d̄ze: uide:hə jurue: ṣṣ̄ḍ̄

hāre:kā uārtāṇi: bāla: le:kḥākākē: śui:kā:rā kārāṭā
 e:lāie: .tṣī ma:nākāt a: ābhā:uśśua:bḥā:uikā. e:kārā
 bā:d o:bāhuṭ āuārtāṇ i:kāgālāt i: rāhālā ge:lāētḥī
 dṛze: ki hāmāre:ś ābhāhākāgālāt i:āṭḥī. māṭḥīli:me:
 kiṭḥīue: e:hāṇā pāṭṛika: āṭḥī dṛzākārā uārtāṇi:
 e:kārā gākārāhāt āṭḥī a: i:hūṇ ākā kḥu:bi:ḥīṇṇ I
 mud a:dṛzākḥāṇ ā o:hō:śābhā ko:ṇo: uīje:śā :kā
 ṇ ika:lāiṭḥīāt ḥīṭākḥāṇ āuārtāṇ i:tṣī ḥī:kārāhāt ā
 ḥīṇṇ imud a:ś a:māgri:ādḥīkā:śātāhā bāś ije:
 rāhāt āḥīṇṇī. āṭḥīha:śīkātā:kā dṛiṣṭiśāko:ṇo:
 pura:ṇā śā:māgri:kā upājo:gā uārdṛiṭā ṇāi ḥīṇṇ
 mudā: śo:ṭḥījāu dṛze: 72-80 pāṇṇā:kā ko:ṇo: pṛīṭā
 pāṭṛika: hō:īṭā ḥīṇṇī tā:hīme: lāgābhāgā a:dḥā:
 śā:māgri: śā:bḥā:rā rāhātā ḥīṇṇī, tē:śārā
 bhā:gāme: le:kḥākā ke:rā kiṭḥīurāṭḥīṇṇ a:rāhāt ā
 ḥīṇṇ I a:ṭḥā:rimā bhā:gāme:kiṭḥīhūṇ āuāś a:māgri:
 rāhāt āḥīṇṇī. mudā: hāmāra: lo:kāṇī ṇāuā
 śā:māgri:pārā be:śi: dṛzo:rā dṛāṭā ḥīṇṇījāi .e:kārā
 māṭālabā i: ṇāhī dṛze: uārtāṇi:me: gālāṭi: hō:īṭā
 rāhāi. hāmāra kāhāba:kāmāt ālabā i:dṛze:
 śāpa:dākā-śājo:dṛzākākē: ko:ṇo: ṇe: ko:ṇo:
 śṭārāpārā śāmādṛhāuṭā: kārāhe: pāṭāṭā ḥīṇṇī śe:
 ṭḥā:he: uārtāṇi:kā hō: ki, mudra:kā hō: ki
 uṭḥā:rādḥā:rākā hō: ki śā:māgri:kā hō: .hāmāra:
 lo:kāṇ uārtāṇ i:kāśṭ ārāpārāśāmādṛhāuṭ a:kā/
 rāhālāṭḥī:muḍ a: kā:rāṇāśāhīṭā. pṛīṭā pāṭṛika: e:kā
 be:rā pṛāka:śīṭā bhāḥāge:la:kā bā:dā dō:bā:ra: ṇāi
 bhāḥā/śākāie: (bhāḥā/tṣī śākāie: mudā: phē:rā pā:ī la:gi
 dṛze:ṭāi) tṣī o:kār āuārtāṇ i:jāṭḥā:śākt iś āhī:rāhāt ā

tʃhəi. iʃtəɾəŋne:təpərə suuɪdʰa: tʃhəi dʒe:
 bi:tʃəme: (iʃtəɾəŋne:təʒəi pɾiʃtə he:ba:kə
 əvədhɪ) o:kəra:ʒ əhi:kəʃ səkəiʃt əʃi:mud a:
 ʒ a:məgrɪe:bəʒ ija:rəhəʃt əʃtə ʒ əhi:uəʃtəŋ i:rəhiʃt o:
 ŋəʃ əvəʃja:jə ŋəi kʰudʒi səkəʃtə tʃəi həmərə: lo:kəŋi
 uəʃtəŋi: bəla: mudda:pərə ʒəmədʒhəuʃta:
 ke:ləhũ. həmərə: lo:kəŋi kəe:ləŋi, kəjələŋi o:
 ke:ləŋi tʃi:ŋu: ʒuddʰə ma:ŋəiʃtə tʃhi:, e:ʃt e:kəʒuddʰə
 ma:ŋəiʃtə əʃi: e:kəiʃtəŋtə a:me:i:ŋu: ru:pə bʰe:ʃi
 dʒa:e:ʃtə .a:ŋə ʃəbʒəkə le:lə e:həŋe: bu:dʒhəu:.

umme:ʒ əʃi ʃhɪdʒe: pa:tʰəkəuɪde:həkə a:ŋe:
 uɪʃe:ʒə :kəʒəkə : e:kəra:pəʃhəʃt a:hə a: pəʃhɪ e:kəɾə
 ŋi:kə-be:dʒ a:e:pəɾəpəŋ əʒudʒ ʒhə:uəʒe:ʃta:hə.
 uɪʒe:hə əɾəuɪŋdə tʰa:kurə uɪʃe:ʒə:kə ke:rə po:tʃhi:
 ru:pə"suəʃtəʃtəʃe:ʃta: "ke:rə ŋa: məʒəpɾəka:ʃiʃtə
 bʰe:lə umme:ʒə dʒe: bʰəuɪʒəme: əʒo:kə dʒi:pərə
 kə:ʒiʃtə e:hɪ uɪʃe:ʒə:kə ke:rə po:tʃhi: ru:pə ʒe:ho:
 a:e:ʃtə.

uɪʒe:hə ʒua:ra: uɪʃe:ʒə:kə ʃɾiʃkʰəla:me: pɾəka:ʃiʃtə
 bʰe:lə uɪʃe:ʒə :kəʒ əbəhəkəʒu:tʃi: e:ŋ a:əʃiʃhɪ,
 əiʃtʰa:mədʒe:ʒu:tʃi: dʒ e:lə ge:ləʃtʃiʃtə_ iʒəbʰəpərə
 kɾiʃkə kəɾəbəiʃtə o:ʒ kəʒ əbʰəkʰudʒi dʒa:jəʃtə.

1) əɾəuɪŋdə tʰa:kurə uɪʃe:ʒə:kə 01 ŋəuəmbərə 2015
ə kə189)i: uɪʃe:ʒə:kə 2020 me: po:tʃhi: ru:pəme:
ʒ e:ho: a:jələʃtʃiʃhɪ)

2) dʒəgədi:ʒə tʃiʃndrə tʰa:kurə əŋiʃlə

уїе:šă:kə 01 дїсəмбəрə 2015 ăкə 191

3) ra:məlo:tʃəŋə tʰa:kurə уїе:šă:kə 01əprəilə 2021 ăкə 319

4) ra:dʒəŋəndəŋ ə la:ləda:sə уїе:šă:kə 01 ŋ əvəmbəra2021 ăкə 333

5) rəvi:ŋd rəŋa:tʰə tʰa:kurə уїе:šă:kə 15 dʒu:ŋə 2022 ăкə 348

6) ke:da:rəŋa:tʰə tʰəfəudʰəri: уїе:šă:kə 15 əgəstə 2022 ăкə 352

7) pre:mələta: mɪfrə 'pre:mə' уїе:šă:kə 01 ŋəvəmbəra 2022 ăкə 357

8) fərədɪndu tʃəudʰəri: уїе:šă:kə 15ŋ əvəmbəra 2022 ăкə 358

əpəŋə
mătəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com pərə
pətʰa:u.

2.2.əʃo:kə dʒi: ke:rə ʃəksɪptə pəɪtʃəjə

e:hɪtʰa:məprəstʊt ətʃɪ əʃo:kədʒi: ke:rəʃəksɪptə pəɪtʃəjə. ʃo:ʃələ mi:dʒiə:pərə huŋəkə: kətʰa:kə:rə əʃo:kə ke:rə nɑ: məʃəbe:ʃi: dʒi:ə:nələ dʒi:ətə tʃɪəŋɪ . e:hɪ pəɪtʃəjə ke:rə ədʰɪkɑ:ʃə tʃətʰjə pəhɪŋe:ʃə ʃɑ:ruədʒəŋɪkə tʃɪə .kɪtʃɪtʃətʃə hʃədʒutɑ:o:lə ge:lə ətʃɪ a: pʰo:tɔ:ʃə əbhəʃuəjə əʃo:kədʒi:kəʃəudʒəŋjəʃə bʰe:tələətʃɪ.

ဂ်း:မဲ-အ်:ကဲ

ဝဲးဂ်းမဲ တဲး: :18 ဝဲးဂ်းမဲ, 1953

မဲး: တဲး: နဲး .ဂ်းဂ်း :ဝဲး:

ပဲး: :နဲး. ဝဲး:ပဲး ဝဲး:

နဲး:ဂ်း :ဝဲး:မဲး, မဲးဂ်း)ဝဲး:

ဂ်း: ဝဲး:နဲး-နဲး, ဝဲး: ဝဲး:မဲး) .မဲး:

ဝဲး- ဝဲး:နဲးဂ်း:ဝဲး: တဲး: ဝဲး:နဲး:ဝဲး:ဝဲး:ဝဲး:ဝဲး
ပဲး:ဂ်း:

အ်:ကဲ ဝဲး: ကဲး: ပဲး:ဝဲး:ကဲး ဝဲး:ဝဲး:

ပဲး: :နဲး .ဝဲး:ဂ်း:

ပဲး :1 (ပဲး:ဂ်း) ဝဲး: ပဲး:), 2 (ပဲး:ဂ်း) ဝဲး: ဝဲး:

ပဲး:ဝဲး: ဝဲး: မဲး: (ဝဲး:ဂ်း ဝဲး: အ်:ကဲ ဝဲး:ကဲ
ဝဲး:ကဲ မဲး: ပဲး: ပဲး: ဝဲး: ဝဲး: ဝဲး:
ဝဲး:ဝဲး: ဝဲး: :ဝဲး:ဝဲး: ပဲး:

ɖa:uŋ əlo:ɖəpərə ra:kʰələ ge:ləətʃʰɪ a: e:hɪtʰa:mə
dʒe: po:tʰ hi:kəliʃ təd e:lə ge:ləətʃʰɪtʰa:ɦime:
po:tʰ hi:kəŋ a:məpərə kɪkə kərəbətʃə o: po:tʰ hi:
kʰudʒɪdʒa:e:tʰə)-

1) tʃəkɾəuju:ɦə)kəuɪtʰ a:səgrəɦə) (1986)

2) tɾɪko:ŋə)kətʰa:səgrəɦə) (1986)

3) o:ɦɪ ra:tʰ ika bʰo:rə(kətʰa: səgrəɦə) (1991)

4) ma:təbərə)kətʰa:səgrəɦə) (2001)

5) mətʰɦɪlə ā:kʰɪ (2007)

6) səua:də)sa:kʃa:tʰ ka:rəsəgrəɦə) (2007)

7) kətʰa:kə upəŋja:səhəupəŋja:səkə kətʰa: (2012)

8) ā:kʰime: bəsələ)ja:tʰra: kətʰa:) (2013)

9) ba:tə-utʃa:rə)a:lo:tʃəŋa:) (2015)

10) dəɪdɪ:ga:mə(kətʰa: səgrəɦə) (2017)

11) ŋi:kə dɪŋəkə ba:ɪsko:pə)ujə gʲəsəgrəɦə) (2018)

12) ra:dʒəmo:ɦəŋ ədʒʰa:(uŋɦuəŋdʰə, 2019)

13) kətʰa:-pa:tʰə (2022)

uɪde:ɦə e: uəa:ŋə pətɾɪka:me: prəka:ɦɪtə rətʃəŋa:
səbʰə dʒe: kɪ e:kʰəŋə po:tʰhi: ru:pəme: ŋəɦɪ ətʃʰɪ-

- 1) əfo:kə-se:le:kʃənsə)vɪvɪdʰə(
  - 2) əfo:kə-ŋəvə kəvɪtə:
  - 3) munna: d̪zi: d̪va:ra: ʃa:kʃa:t̪ ka:rə(pri. 382-385)
  - 4) bəŋəɪtə kəmə bɪgəɪtə be:ʃi:)pri .2023-2031(
  - 5) ʃəmpa:dəkə ra:d̪ʒənəndəŋə la:lə d̪a:ʃə a:
kəŋa:mri:tə)pri .119-122(
  - 6) ra:məlo:tʃəŋ ə tʰa:kurəkəkəvɪt̪ a:pəɪhəɪt̪ ə(pri.
327-341)
  - 7) ke:d̪ a:rəŋa:t̪ hətʃəud̪ həri:kəupəŋja:ʃ ə(pri. 101-
106)
  - 8) ʃəɾəɪnd̪ud̪zi:)pri .70-73(
- prəka:ʃɪt̪ əkrɪt̪ iʃəmpa:dəŋə:
- 1) prət̪ɪma:ŋə)vɪtʃa:rə go:ʃtʰi:kə a:le:kʰə o:
vɪmərʃəkəʃəgrəhə)
  - 2) ʃənd̪hə:ŋə)ə̃kə 1- 2- 3- 4, əŋɪjət̪əkə:li:nə pət̪ɪka:(
  - 3) məɪt̪ʰɪli: a:lə:tʃəŋa:)ʃəmpa:dəŋə) (2017)

əʃo:kə dʒi:kə ma:tɑ:-pɪtɑ:, ʃʊə. uma:pətɪ dʒʰɑ:
e:ʊə ʃʊə.nəndɑ: de:vi:

əʃo:kə dʒi: pətɪni: ʃʊə. pu:rɱəkəla: dʒi:kə ʃəḡə

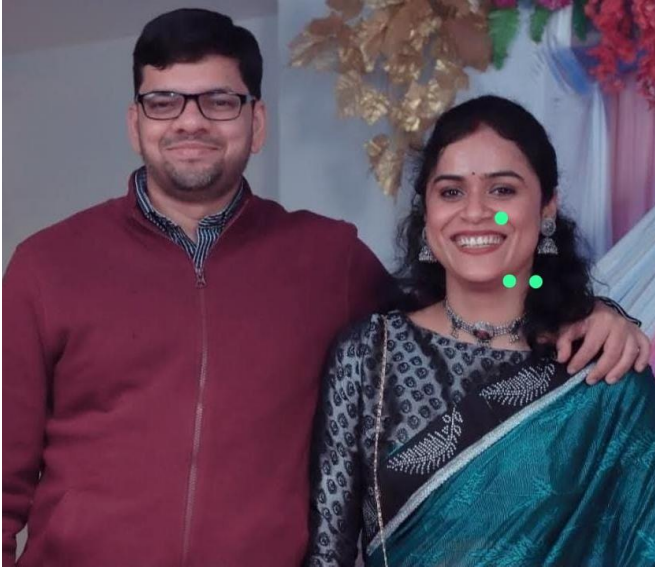

əʃo:kəɖʒi: əpəɳə pəuʈri: ʃre:ja: ke:rə ʃə̃ge:

əʃo:kəɖʒi:, əpəɳə pəɳni:, ɖu:ɳu: puɳrə o:

putræuæḍʰu)pællævi:(kæ s̄ḡgæ

æʃo:kæ ḍ̄zi:kæ putræ, præbʰa:tæ o: putræuæḍʰu
ʃilpa:

æpæḡæ

mæṭæujæ editorial.staff.vidahæa@gmail.com pæra

pæṭʰa:u.

2.3.əjɔ:kə- həmə a: həməərə pəritʃəjə

əjɔ:kə

həmə a: həməərə pəritʃəjə

həməərə dʒəŋmə 18 dʒəŋəvəri: 1953 kē: lo:həŋa:
 (mədʰubəŋi:) me: bʰe:lə. həməərə piʈa: rəhətʰi sʌə.
 umɑ:pəʈi dʒʰɑ: e:uə mɑ:tɑ: rəhətʰi sʌə. ŋəŋdɑ:
 d̪e:vi:. həməərə dʒəŋməkə bəhʉtə pu:rue:ʂə həməərə
 piʈa: kɑ:ʂi:me: rəhətʰə tʃʰəla:hə. məhɑ:rɑ:ŋi:
 ləkʂmi:uətʃi: d̪uɑ:rɑ: ŋirmiʈə rɑ:mə məd̪irəkə
 uʃəvəʂtʰɑ:pəkə rəhətʰi o:. ləkʂmi:uətʃi: əpəŋə
 dʒi:uəŋəkɑ:ləme: kəʈiɦɑ:rə dʒu:tə mɪləʂə bədʒɑ:
 kə/ huŋəkɑ: məd̪irəkə uʃəvəʂtʰɑ:pəkə bəŋəuŋe:
 rəhətʰiŋə. həmə ʂəpəriuɑ:rə o:təɦi rəhələɦũ.
 həməərə dʒe:tʰə bʰɑ:i sʌə. pro:. ʂuʃi:lə dʒʰɑ: o:təɦi
 pəʈʰələŋi-likʰələŋi. bi:.e:tʃə.ju:ʂə e:mə.e: ke:ləŋi.
 dʒəkʰəŋə o: e:mə.e: ke:ləŋi tʃə həmə tʃʰəhə uəʂəkə

rəhi:. bʰa:ɪ e:mə.e: pa:ʂə kəʃ/ 1959 i:ʂui.me:
 ʂəɪʂəʊə ga:məme: məha:ra:dʒə ləkʂmi:ʃuərə ʂiʰə
 məha:ʊɪdja:ləjəme: pra:dʒja:pəkə bʰəʃ/ ge:la:hə.
 huŋəkə:ʂə ʃiʰo:tə həmərə bəhi:ŋɪ ʂuə.gi:ta: d̪e:vi:kə
 bija:hə həmərə dʒəŋməʂə e:kə ma:ʂə pu:ruə
 d̪iʂəmbərə 1952 me: bʰəʃ/ ge:lə rəhəŋɪ. bʰa:ɪ
 həmərə:ʂə pədrəhə vərʂə a: bəhi:ŋɪ ba:rəhə
 vərʂəkə d̪ze:tʰə rəhətʰɪ. ʂua:bʰa:ʊikə ru:pəʂə
 həmərə ʂtʰɪɪ pəriʊa:rəme: e:kə lələbəbua: ʂŋə
 rəhəe:. ʂəbʰə əllo:-məllo:me: la:gələ rəhəe:
 ta:hi:pərəʂə ŋe:ŋəhiʂə həmə bəhuɪdʰa: d̪ukʰi:tə pəri
 d̪ʒa:ɪ. ʂe: krəmə məɪtɪkə təkə ʃələlə. pəriʊa:rəkə
 le:lə i: e:kə pəɪgʰə ʃiŋta:kə ka:rəŋə bəŋələ rəhələ.

bʰa:ɪ ke: pra:dʒja:pəkə bəŋɪ ga:mə ʃələ əe:ba:kə
 ka:rəŋə ma:e: ʂəgə həməhū: ga:mə a:bi ge:ləhū.
 e:kə vərʂə ga:me:me: pəɪtəgʰa:tə ʂku:ləme:
 pəɪhələhū. muɪa: tʰi:kəʂə ŋəhi pəɪhəba:kə ka:rəŋe:
 ma:e: həmərə: 1960 me: pi:ta: ʂəgə pʰe:rə a:gu:
 pəɪhəba:kə le:lə ka:ʃi: pəɪtʰa: d̪e:ləŋɪ. həmərə ʂku:li:
 d̪zi:ʊəŋəkə a:rəmbʰə ʂuŋi:jo:dʒi:tə ru:pəʂə be:ʂikə
 pa:tʰəʃa:la:, həudʒəkətə:ra:, ʊa:ra:ŋəʂi:ʂə bʰe:lə.
 o:təhiʂə pəɪʃəma: kla:ʂə uti:rŋə bʰe:ləhū. pʰe:rə
 ʃiʰətʰəma:me: pəɪhəba:kə le:lə həriʃtʃədrə ɪtərə
 ka:le:dʒəme: e:ləhū. 1969 i:ʂui.me: məɪtɪkə
 ke:ləhū. ɪtərəme: d̪i:.e:vi: ka:le:dʒə a:bi ge:ləhū.
 muɪa: uti:rŋə ŋəhi he:ba:kə dərəʂə pəri:kʂa: ʃiʰo:ɾi
 d̪e:ɪjəɪkə. ga:mə a:bi ge:ləhū. ʂəɪʂəʊə ka:le:dʒəʂə
 a:ɪ.e:ʂə.ʂi: ke:ləhū. go:jəŋəkə:
 ka:le:dʒə, ʂi:ta:məɪtʰi:ʂə bi:e:ʂə.ʂi: (ʊəŋəʂpəɪ

[a:st̥r̥ame: pr̥at̥st̥ʰa:) ke:ləhũ. bi:.e:s̥ə.ʃi:kə r̥id̥z̥əlt̥ə
 1975kə d̥z̥əŋəuəri:me: ŋ̥ikələlə a: o:hi: uəʃə
 d̥z̥u:ŋəme: h̥əmərə uɪuɑ:hə məd̥ʰubəŋi:me: d̥ɑ:.
 d̥z̥əjəd̥ʰɑ:ri: ʃ̥iʰəkə ʃ̥uput̥ri: pu:r̥ŋəkəla: d̥e:vi: ʃ̥əgə
 bʰe:lə. o:kərə bɑ:d̥ə h̥əmə pr̥ət̥jo:ɡɪt̥ɑ: pəri:kʃɑ:
 ʃ̥əbʰəkə t̥əjɑ:ri: kərəe: ləgələhũ. pr̥ət̥jo:ɡɪt̥ɑ:kə
 mɑ:d̥ʰjəməʃ̥ə pəh̥ilə ŋ̥əukəri: d̥z̥əŋəʃ̥əpərkə
 uɪbʰɑ:gəme: əpərə d̥z̥i:lɑ: d̥z̥əŋəʃ̥əpərkə əd̥ʰɪkɑ:ri:kə
 ru:pəme: 1977 me: juru: ke:ləhũ. t̥əkərə bɑ:d̥ə
 bi:.pi:.e:s̥ə.ʃi:kə ʃ̥əjukt̥ə pəri:kʃɑ: d̥uɑ:rɑ:
 ʃ̥əh̥əkɑ:r̥i:t̥ɑ: uɪbʰɑ:gəme: ʃ̥əhɑ:jəkə
 ŋ̥ɪb̥əd̥ʰəkə, ʃ̥ə.ʃə. ke:rə pəd̥əpərə i:t̥ɑ:t̥ʰi: (bəkʃərə)
 me: 1978 me: jo:gəd̥ɑ:ŋə d̥e:ləhũ. o:hi:
 uɪbʰɑ:gəme: uɪbʰɪŋŋə pəd̥əpərə kɑ:d̥z̥ə kərəit̥ə
 uəʃə 2013 me: 31 d̥z̥əŋəuəri:k̥ē: ʃ̥e:uɑ:ŋ̥iur̥i:t̥ə
 bʰe:ləhũ.

e:h̥ɪ əuəd̥ʰɪme: h̥əmərə mɑ:t̥ɑ:kə d̥e:hɑ:uəʃɑ:ŋə
 1987 i:ʃ̥ui:me:, p̥i:t̥ɑ:kə 1988 i:ʃ̥ui:me:, bəhi:ŋəkə
 1989 i:ʃ̥ui:me: a: bʰɑ:ɪkə 1990 i:ʃ̥ui:me: bʰəʃ/
 ge:ləŋi. t̥jɑ:r̥ɪ uəʃəme: h̥əmərə:ʃ̥ə d̥z̥e:t̥ʰə t̥jɑ:ru:
 go:t̥ɑ: t̥jələ ge:lɑ:hə. a:bə h̥əmərə:ʃ̥ə d̥z̥e:t̥ʰə
 pəriuɑ:rəme: h̥əmərə bʰəud̥z̥i: vi:ŋɑ: d̥e:vi: t̥ʰət̥ʰɪ
 d̥z̥e: gɑ:məme: rəh̥əit̥ə t̥ʰət̥ʰɪ. huŋəkɑ: ʃ̥əgə
 h̥əmərə bʰɑ:t̥i:d̥z̥ə rɑ:d̥z̥i:uə ʃ̥əpəriuɑ:rə rəh̥əit̥ə
 t̥ʰət̥ʰɪ. o: ʃ̥əriʃ̥əuə kɑ:le:d̥z̥əme: ʃ̥əhɑ:jəkə ke:
 ru:pəme: kɑ:r̥jərət̥ə t̥ʰət̥ʰɪ. ʃ̥əpu:r̥ŋə pəriuɑ:rək̥ē:
 ʃ̥əmhɑ:rəŋe: t̥ʰət̥ʰɪ. bʰəud̥z̥i: a: rɑ:d̥z̥i:uə ke:
 gɑ:məme: rəh̥ələ:kə kɑ:rəŋe: h̥əmərə: a: h̥əmərə

pəriua:rəkə ʃəbəðhə əṇəuəɾətə ga:məʃə bəṇələ
rəhələ ətʃi.

ʃa:hiɾjə ke: pɾətɪ həməɾə dʒʰuka:o: ka:ʃi:me:
məiɾʰilə ʃʰa:ɾɾə ʃəgʰəkə gətɪuidʰikē: d̄e:kʰəla:-
ʃuṇəla:ʃə bhəʔ ge:lə. ʃʰa:ɾɾə ʃəgʰə d̄ua:ra:
məiɾʰili:me: əṇe:kə ka:rjəkrəmə ho:ɾtə ʃʰələ. i:
ʃəbhə ka:rjəkrəmə ra:məməðd̄ire:pəɾə huəe:. həmə
bətʃʃe:ʃə ʃəbhətə: d̄e:kʰəʔ ləgələhū.
ṇətə:kə, kəuɾtə:-pa:ɾʰə, bhə:ʃəṇə
pɾətɪjo:giɾtə:, dʒəjəṇtɪ:, ʃəɾəʃuətɪ: pu:dʒa: a:d̄i
ka:rjəkrəməme: krəməʃəhə bhə:gə liə ləgələhū.
miɾʰila:-məiɾʰili:kə ma:d̄e: ʃuṇəʔ/ləgələhū. həməɾə
pəhilə rətʃəṇa: kəuɾtə: ʃʰələ d̄ze: bətukə
pəɾɪka:me: 1968 i:ʃui:me: ʃʰəpələ "ʃəɾi ʃʃəṇd̄a: ke:
ʃəma:ṇə". ʃʃəṇd̄a: d̄zʰa:kə dʒəjəṇtɪ:me: pəɾʰəṇe:
rəhi:. pʰe:rə 1969 me: miɾʰila:-miɾiɾəme: d̄o:ʃəɾə
kəuɾtə: ʃʰəpələ. pəhilə kətʰa: "uɾa:mə ʃə pəhiṇe:"
1971 i:ʃui:me: miɾʰila:-miɾiɾəme: ʃʰəpələ rəhəe:.
təkəɾə ba:d̄ə krəməʃəhə ʃa:hiɾjəme: rəməiɾtə
ge:ləhū. ʃa:hiɾjə d̄zi:uəṇəkə əgə bhəʔ ge:lə.
əṇiua:rjə bəṇəiɾtə ge:lə.

ṇəkəri: d̄zi:uəṇəme: həmə bəkʃəɾə a: kətʃʰa:rə
pəðəʃtʰa:pəṇəkə əɾɪɾɪktə be:ʃi: əuəðʰi pətəṇe:me:
uɪbʰiṇṇə pəðəpəɾə rəhələhū. həməɾə d̄u:ṇu:
ba:ləkə pɾəui:ṇə o: pɾəbhə:tə pətəṇe:me: pəɾʰələṇi-
likʰələṇi. pɾəui:ṇə d̄e:həra:d̄u:ṇəʃə bi:te:kə kəʔ
ʃti:lə ətʰa:ɾti: a:pʰə iɾd̄ja:me: ka:rjəɾətə ʃʰətʰi.
uəɾʃə 2009 me: huṇəkəɾə uɪua:hə pəlləui:ʃə

bʰe:ləŋɪ. e:kəʈa: be:tʃi: ʃɪʱəŋɪ ʃre:ja: dʒe: e:ɦɪ be:rə
 ʃɪʱəʈʰəma: kla:sə pa:sə ke:ləkə əʃɪ. o: sʌbʰə
 bo:la:ŋi: (uɾi:sʌ:)me: rəhəɪtə ʃɪʱəʈʰɪ. e:ɦɪsʌ pəɦɪŋe:
 ki:ri:buru: (dʒʰa:rəkʰəʈə)me: ʃɪʱəla:hə. prəbʰa:tə
 əgre:dʒi:me: e:mə.e:, pi:.e:tʃə.dʒi: kəʌ/ e:kʰəŋə
 pətəŋa: ui:mē:sə ka:le:dʒəme: pəɾʰa: rəhələ ʃɪʱəʈʰɪ.
 uərsə 2016 me: huŋəkə uiua:hə ʃɪlpa:sʌ bʰe:ləŋɪ.
 sʌ:ɦɪtʃəme: huŋəkə kʰu:bə əbʰɪruʃɪ ʃɪʱəŋɪ.
 əgre:dʒi:me: be:sɪ: lɪkʰəɪtə ʃɪʱəʈʰɪ sʌ: kəuɪtʌ:
 məɪʃɪli:me: sʌ:ɦo: lɪkʰəʌ/ ləgəla:hə əʃɪɪ le:kʰə
 sʌbʰə. əŋuua:də sʌ:ɦo: kəraɪtə ʃɪʱəʈʰɪ. tʌ:ra:ŋəʈə
 uɪjo:gi:kə kəuɪtʌ: sʌbʰəkə əŋuua:də əgrədʒi:me:
 po:tʰi:kə ru:pəme: prəkə:ʃɪtə ʃɪʱəŋɪ. həmərə pətɪ:
 pu:rəkəla: dʒʰa:kə dʌ:ɦa:səsʌ:ŋə 2019 i:sui:kə
 dʒəŋəuəri:me: bʰəʌ/ ge:ləŋɪ. uərsə 2002-03 me:
 huŋəka: gəbʰi:rə bɪma:ri:kə ka:rəŋe: dʌlli:kə
 gəga:ra:mə əspətʌ:ləme: əɾʰa:ɪ ma:sə rəhəʌ/
 pətəŋɪ. a:pəre:ʃəŋə bʰe:ləŋɪ. e:kəɪsə dʌŋə
 dʰəri a:ɪ.sɪ:ju:me: mɪtʃusʌ ləɾəɪtə rəhəli:hə.
 dʌ:ɦəme: sʌ:məɾtʃə le:lə bəɦuʈə sʌməjə ləgələŋɪ.
 2004 i:suəmi:me: dʰəri o: uibʰɪŋŋə a:pəre:ʃəŋəkə
 əpa:rə kəʃtə bʰo:gələŋɪ. kəte:ko: be:rə la:gəe: dʒe:
 o: a:bə ŋəɦɪ bətʃəɪ: mudə: bətʃɪ tə ge:li: a: o:kərə
 ba:də ba:də sʌtəərəhə uərsə dʰəri dʒi:uɪtə rəhəli:hə.
 mudə: sʌma:ŋjə dʒi:səŋə ŋəɦɪe: dʒi:bi sʌkəli:hə
 dʒəkərə huŋəka: bəɦuʈə əbʰɪla:sʌ: rəhəŋɪ. ətʌmo:
 sʌməjəme: o: mərəe: ŋəɦɪ ʃɪa:həɪtə rəhəʈʰɪ.
 dʒa:bətə dʰəri sʌsʌtʰə rəhəʈʰɪ tʌ:bətə dʰəri gʰərə-
 pəriua:rə, dʌ:ŋu: ba:ləkəkē: uəe:hə sʌmɦa:rəŋe:

rəhət̪hɪ. nɛ:ɳa:me: d̪u:ɳu:kẽ: uə:ɦə pəɾhəuləɳɪ-
lɪkʰəuləɳɪ. həmə t̪ə̃ s̪əɾəkɑ:ri: kɑ:d̪zə, s̪e:uɑ:-
s̪ə̃gʰəkə kɑ:d̪zə. s̪ɑ:hɪt̪ɪkə-s̪ɑ̃:s̪kɾɪt̪ɪkə kɑ:d̪zə
s̪əbʰəme: hərəðəmə ujəst̪e: rəhət̪ə t̪ʰələhũ.

ɑ:bə həmə s̪ətt̪əɾɪ uəɾsəkə bʰəə/ ge:lə t̪ʰi: pɑ:t̪ʰu:
gʰu:mɪ kəə/ t̪əkət̪ə t̪ʰi: t̪ə̃ ləgəɪe: d̪zə: ɪt̪əɾəme:
pəɾhət̪ə kɑ:lə kɑ:ʃi:me: kɔ:t̪həli:kə d̪e:uɑ:ləpərə
əpəɳə bʰɑ:ɪkə lɪkʰələ p̪ɑ:t̪i: "məhət̪uɑ:kək̪sɑ: kɑ:
mɔ:t̪i: ɳɪst̪ʰurət̪ɑ: kɪ: s̪i:pi: mē: rəhət̪ɑ: həɪ" ke: pəɾhɪ
t̪ə̃ ge:lə rəhi: muɳɑ: ɑ:bə d̪zɑ: kəə/ o:kərə əɾt̪hə
lɑ:gəbə furu: bʰe:lə ət̪ʰɪ.

əpəɳə

mə̃t̪əujə editorial.staff.vidəhəɑ@gmail.com **pərə**

pəɾt̪hɑ:u.

2.4.कल्पना: दृङ्हा- त्हाःहि-पत्हाःहि बाःदृजबे/लिक्हाबे सहधृजे न्हा

कल्पना: दृङ्हा:

त्हाःहि-पत्हाःहि बाःदृजबे/लिक्हाबे सहधृजे न्हा

विदेहः मत्तुलिः पोःत्तिःके अःरकाःतुपे परे दृजकहणे
अःदरनेःजे अःके सरे रत्तिजे पोःत्तिः सभके लिजे
देःकलहन्, तु कत्हाः सैग्रह, कवित्तः
सैग्रह, साःकसाःत्तःकरे सैग्रह, जाःत्तः
कत्हाः, अःलोःत्तिःणाः, विदेहः अः नुपे कवित्तःके पोःत्तिः
सभके सैग्रे अःके गोःते उजैग्रे सैग्रह परे नदृजरे
परेले. "नुःके दृजके बाःत्तःकोःपे" जिःसके उजैग्रे
सैग्रह परे नदृजरे परेत्तहि हमे बिनु अःकेनु
कसेने गेमोःने अःहि पोःत्तिः के दःअनुलोःदे
केःलहन्.मोःने मेः अःले "अःके सरे अः उजैग्रे

ṣuṭārālā ujāḡjā līk'hābā. a:gā: a:ro: e:hāṇā ujāḡjā
 ṣāḡrāhā pāṭ'hābā:le:lā bh'e:ṭāe:,ṣe: āpe:kṣa:.

ṣābhā ṣā pāhīṇe: gāppā kārābā d̄zi:uāṇākā le:lā
 ṣābhā ṣā māhātūāpu:rṇā pra:nāuā:jukā fro:ṭā
 ga:ṭhīā-urīkṣā ṣā ṣābāḡd̄hīṭā uṣājā pāṭā līk'hālā ge:lā
 "hā:īue: pāṭā hārjā:li:"kā. le:k'hākā kāṭe:kā ṇi:kā
 ṣāḡde:ṣā de:lāṇī āṭhī ṣe: de:k'hālā d̄zā:u-"hā:īue:kā
 ṇīrma:nā me: d̄ze:ṇā: urīkṣā-ṣāhā:rā ho:ṭā āṭhī,ṣe:
 d̄zi:uāṇā le:lā mā:rūkā bhā' rāhālā āṭhī. muḡā:
 ṣārākā:re: pāṭā ṣābhāṭā: ḡo:ṣā māṭhī ḡe:bā,āpāṇā
 d̄zīmmē:ḡā:ri: ṣā bhā:gābā bh'e:lā. ṭāī ṣārākā:rākā
 ṣāḡgā hāmāro: ṣābhā kē: jo:d̄zāṇā:kā ṣāṭā-prāṭīṣāṭā
 pā:lāṇā le:lā mo:ṣṭāīḡā rāhā' pāṭāṭā.d̄zā āpāṇe:
 ṭīā:ki ṇāhī rāhāṭā,ṭā' a:ṇā kē: ko:ṇā gārād̄zā ṭhīāi."

le:k'hākākā mo:ṇā phāguā: a: ṭīṇā:uākā
 gāṭ'hābāḡd̄hāṇā ḡe:k'hī ga:rāḡde:ṇā ga:rāḡde:ṇā bh'e:lā
 ṭhīālāṇī, hāmāra: ṭā "āṭāṭṭāhā" pāṭhī mo:ṇā
 ga:rāḡde:ṇā ga:rāḡde:ṇā bhā' ge:lā. kāṭe:kā ṣu:kṣmā
 ḡbd̄zārūe:ṣāṇā ! mīṭrāṭā: ṭā'āṭāṭṭāhā,ṣāṭrūṭā:
 ṭā'āṭāṭṭāhā. ṣāṭte:,prākriṭī a: ṣuābhā:uā me: a:ī
 kā:lhī āṭī ke: ḡākā: bā:d̄zī rāhālā āṭhī.āṭāṭṭāhā
 bhā' rāhālā āṭhī. ko:ṇo: ṣi:ma:kā a:bā mo:d̄zārā
 ṇāhī rāhī ge:lā āṭhī.ṣe:hāṇṭā: ṭā ṣi:ma: pā:rā.
 pre:mā ṭā ṣi:ma: ṭo:ṭī kā'. kro:ḡhā ṭā ākā:ṣā ṭhē:kālā.

o:ṇā: "āṭāṭṭāhā" ṣāṇā a:ro: bāhuṭā ṭṭpīkā ṣābhā
 bāhuṭā ṇi:kā lā:gālā pāṭhāīṭā. "bh'rāmākā kuhe:ṣā",

"mukhəuʈa:", "ʂəpəṇa:kə re:lə", ʂəbhəʈa: be:dʒo:ɾə
tɔpikə.

"bɪla:ɪtə ga:mə"me: jəʈʰa:ɾtʰəkə tʃɪtɾəṇə kəɾəɪtə
lɪkʰəɪtə tʃʰətʰɪ -"ga:mə ətʃʰɪ kɪ ga:jəbə
bhə' ge:lə.ŋɪtʰa:he: ga:jəbə bhə' ge:lə kɪ kɪtʃʰuo:
bətʃələ ətʃʰɪ.tʃʰəhərə a: bā:dʰə o:kəra: gi:ɾɪ
ge:lə.dəɪmə o:kərə əʂtɪtʃuə lo:pə kə' d̪e:ləkə."
ga:məkə tʃɪŋɦa:ʂə uɪʃa:lə bəɾəkə ga:tʃʰə,gʰəṇəgərə
pɪ:pəɾəkə ga:tʃʰə,dʒʰō:təɦa: pa:kəɾɪkə ga:tʃʰəkə
tʃəɾtʃa:, bəɾəḍə-ga:e:-məɦi:ʂəkə
tʃəɾtʃa:,kuməhərə,kʰəmɦa:urə,o:lə,po:ro:kə ʂa:gəkə
tʃəɾtʃa: kəɾəɪtə bɪla:ɪtə ga:məkə ma:ɾmɪkə tʃɪtɾəṇə
ke:ləŋɪ ətʃʰɪ. le:kʰəkəkə kəhəbə tʃʰəṇɪ dʒe: ʃəhərə
ʂəbhəkə a:dʰuŋɪki:kəɾəṇə me: be:ɦa:lə ʂəɾəka:rə
ga:me: kē: e:ŋa: bəʂa: d̪ɪəe:,dʒe: ka:dʒə-
ro:dʒəga:ro: bʰe:təe: a: əpəṇə ʂəma:dʒə-
pəɾɪva:rəkə ʂəḡə rəɦɪjo: ʂəki:. mud̪a: e:ɦɪle:lə
ba:dʒəʈə ke:?

"guṇəkə kəru ma:ṇə"me: əpəṇa: mɪtʰɪla:kə
pɾətʃəlɪtə pʰəkəɾa: ʂəbhə pəɾʰɪ ŋi:kə la:gələ. kəʈe:kə
ʂa:ɾtʰəkə, ʂəʈi:kə ho:ɪtə tʃʰələe:, ʂəbhəʈa: pʰəkəɾa:
ʂəbhə.dʒe: a:bə bo:ləʈʃa:lə me: e:kəḍəmə pɾəjo:gə
me: ṇəɦɪ rəɦɪ ge:lə. əpəṇa: kē: pəɪḡhə lo:kə a:
mɔḍəṇə ʃo: kəɾəba:kə tʃəkkərə me: o:dʒʰəra:e:lə
ʂəma:dʒə a:bə i: gəməɦa:,d̪e:ɦa:tɪ: pʰəkəɾa: ʂəbhə
kɪe:kə ba:dʒəʈə. bəɦuʈə ra:ʂə pɾəʃṇə tʰa:ɾʰə ke:ləŋɪ
ətʃʰɪ le:kʰəkə,dʒa:ɦɪ pərə uɪʃa:rə kəɾəba:kə
be:gəɾəʈa: tʃʰəɪ-"i: ko:ṇa: bʰe:lə dʒe: ɦɪtə-əɦɪtəkə

ba:tə bɪʒəri pəɪgʰə-tʃiːo:təkə pʰe:rə me: pəri
ge:ləhũ ?e:n̄a: e:kə d̄ɪʒa:hə,e:kə bʰəga:hə kie:kə
bʰə' rəhələ tʃi: həməʒəbʰə ?"

"po:kʰəri ʒəbʰə ke: kəhɪja: uɾa:həbə" bəhuʈə
məhəʈvəpu:r̄nə uɪʒəjə la:gələ. mərəŋa:ʒəŋŋə bʰe:lə
hukurə-hukurə kəraɪʈə po:kʰəri ʒəbʰə le:lə
le:kʰəkəkə tʃi:ta: utʃi:te: tʃiːŋi. le:kʰəkə kəhəɪʈə
tʃiːh̄i,"əpəŋa: ʒəbʰəkə ɪla:ka: ŋədi:- po:kʰəri kə
ma:məla: me: d̄h̄əŋi:kə rəhəe:. muɖa: a:bə t̄h̄iŋa:
gəri:bə a: uɪpəŋŋə bʰe:lə d̄ɪʒa: rəhələ ətʃiː."e:kəʈa:
tʃiːũka: d̄e:məe: bəla: ā:kəɾa:kə ulle:kʰə ʒe:ho:
ke:ləŋi ətʃiː le:kʰəkə. d̄e:ʃəkə a:d̄ɪʒa:d̄i:kə ʒəməjə
əpəŋa: miʈh̄i:la: me: d̄ɪʒa:h̄iʈh̄a:mə tʃəubi:ʒə la:kʰə
po:kʰəri tʃiːləe: t̄a:h̄iʈh̄a:mə a:bə ma:t̄rə ʒa:ɾhe:
pā:tʃi la:kʰə bā:tʃiːlə ətʃiː. uɪd̄əmbəŋa: i: d̄ɪʒe:
(le:kʰəkəkə ʃəbdə me:)-

"ga:mə-ga:mə me: pu:d̄ɪʒa:-pa:ɾhə bəɾh̄i rəhələ ətʃiː.
d̄ɪʒəʈə' kəhɪjo: ba:ʒəʈi: d̄uɾga: pu:d̄ɪʒa: ŋəh̄i ho:ɪʈə
tʃiːlə, o:t̄əhəu la:kʰə-la:kʰə kʰəɾtʃi
kə' d̄h̄u:məɖh̄a:mə ʒə pu:d̄ɪʒa: bʰə' rəhələ ətʃiː. bʰəri-
bʰəri ra:ti bʰiɖi:jo: tʃiːləɪʈə ətʃiː. ŋa:tʃi-ga:ŋə ho:ɪʈə
ətʃiː. muɖa: ku:po:t̄ʒəuə, t̄əra:go:t̄ʒəuə ŋəh̄i ho:ɪʈə
ətʃiː. ŋa:rə a: po:kʰəri kʰuŋa: kə' ut̄ʒəuə ŋəh̄i
məŋa:o:lə d̄ɪʒa:ɪʈə ətʃiː. e:h̄əŋə ut̄ʒəuə ŋəh̄i ho:ɪʈə
ətʃiː d̄ɪʒa:h̄i ʒə lo:kəkə upəka:rə huəe:."ʒəma:d̄ɪʒə
kē: tʃi:ʈəbəʈi le:kʰəkə kəhəɪʈə tʃiːh̄i-" pa:ŋi biŋa: ki:
d̄ɪʒi:səŋə. po:kʰəri biŋa: ki: ga:mə gʰərə.

α:u, d̄zi:uəŋə bətʃa: o:lə d̄za:e:.po:kʰəɾɪ kʰuŋa: o:lə
d̄za:e:."

ṣəbʰəʈa: uṣəjə-uəṣtu bəhʉtə məhəʈuəpu:rŋə α:
ṣa:rtʰəkə tʃuŋələ ge:lə ətʃɪ le:kʰəkə ɖua:ra:
ṣəməṣa:məjɪkə uṣəjə ṣəbʰə, d̄za:ɦɪ me: ra:d̄zəŋi:tɪ
α: ra:d̄zə ŋe:tta: ṣəbʰə pərə uʃəgʃə ṣe:ɦo: ṣəmmɪɪtə
ətʃɪ. "tʃuŋa:uəkə pʰəgʉa:", "i: kəkərə bəd̄za:rə tʃɪtʃəɪ
ɦo: bʰa:ɪ", "təma:tərə α: pɪja:d̄zəkə ṣəttə: ṣukʰə"
e:ɦɪ ʃre:ŋi: me: α:e:tə. məṣəməkə mɪd̄za:d̄zə ṣə
ṣəbʰəɖɦɪtə ṣe:ɦo: kɪtʃɪu uṣəjə ətʃɪ, d̄ze:ŋa:-"ŋa:mi:
bʰe:lə pətəŋa:kə gərmi:", "α:bə' ɦe:
əkʰa:tʰə!" ṣəma:d̄zo:pəjo:gi: ka:d̄zə ɖɪṣə lo:kəkə
ɖɦja:ŋə ɖɪəbətə uṣəjə ṣəbʰə ṣe:ɦo: ətʃɪ.
ṣəma:d̄zəkə prətɪ ṣe:ɦo: ɦəmərə ṣəbʰəkə kɪtʃɪu
d̄zɪmmə:ɖa:ri: ətʃɪ, ṣe: α:bəkə lo:kəkē: uṣmɪtə
bʰə' ge:lə tʃɪŋɪ. ṣəbʰə əpəŋe:le:lə be:ɦa:lə rəɦəie:.
lo:kə α:t̄məmətʰəŋə kərəe:.məŋuṣjə-d̄zəŋməkə
ṣa:rtʰəkəʈa: ma:t̄rə əpəŋa:le:lə d̄zi:bəe: me: ŋəɦɪ
tʃɪtʃəɪ, ṣe: lo:kə bu:d̄zʰəe:.

kəʈʰe:tərə ṣa:ɦɪtʃəkə ʃre:ŋi: me: α:bəe: bəla: po:tʰi:
"ŋi:kə ɖɪŋəkə ba:ɪṣko:pə" ṣəma:d̄zəkə le:lə
upəjo:gi: t̄ṣə ətʃɪe:, ṣəgəɦɪ ro:tʃəkə ṣe:ɦo: ləgətəŋɪ
pa:tʰəkə kē:.

əpəŋə

mət̄əujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**

pətʰa:u.

2.5. a:b^ha: d̄i^ha:-d̄ai^hdi:ga:mə- məḍ^hjəma:rgəkə
əṇṇue:ṣəṇəkə kəṭ^ha:

a:b^ha: d̄i^ha:

d̄ai^hdi:ga:mə- məḍ^hjəma:rgəkə   əṇṇue:ṣəṇəkə
kəṭ^ha:

ṣṣ̄skriṭṭə mē: e:kəṭa: ua:kjā:fə t̄i^həikə -' gəḍjē
kəui:ṇṇā: ṇṇikəṣṣ̄i uəḍḍəṇṇṇi' əṭ^ha:t̄ kəuṭṭuəkə kəṣṣ̄əuṭi:

gəɖjə ho:ɪtʰə.tʰəŋɖə,ləjə gəɪ jətɪkə bəŋɖhəŋəʂə
 muktə həjəba:kə ka:rəŋə gəɖjəme: bʰa:ʂa:gətə
 ətʰəva: uɪʂəjəgətə tʰu:tə bʰe:təba:kə ko:ŋo:
 gũɖʒa:ɪfə ŋəhi ho:ɪtə tʰəɪkə.e:tə'e:kətə: gəpə
 ɖʰja:təujə ətʰɪ dʒe: ʂəʂkɪtəme:
 gəɖjə,pəɖjə,ŋa:təkə, tʰəmpu: ʂəbʰə ka:ujəkə
 ʃre:ŋi:me: əbətə ətʰɪ.

kəɖʰa:ka:rə əfo:kə məɪtʰɪli: kəɖʰa:kə ʂuɪtʰa:pɪtə
 ŋa:mə tʰətʰɪ. jəɖjəpɪ o: pa:tʰəkəuərgəkə:ə
 kəuɪtə:- ʂəgrəhə e:uə a:lo:tʰəŋa: a:ɖɪ uɪɖʰa:me:
 ʂe:ho: ʂəʂəktə rətʰəŋa:kə upəhə:rə ɖe:ŋe:
 tʰətʰɪŋə,təɖʰa:pɪ ʂpe:ʃəla:ɪdʒe:ʃəŋə kəɖʰa:kʂe:tʰɪje:.

a:ɪ kɪtʰu gəpə
 huŋəkə kəɖʰa:ʂəgrəhə 'dəɪɖi:ga:mə'kə.pra:rəbʰə
 kərəɪtə tʰɪ: ʃi:rʂəkəɖʰa:ʂə. prəva:ʂə məŋukkʰə le:lə
 uɪuəʃəto: ətʰɪ a: məhətʰva:kā:kʂa: ʂe:ho:. muɖa:
 dʒe:ŋa:- dʒe:ŋa: uəjəʂə bɪtəɪtə tʰəɪkə,ka:rja:ləji:jə
 ɖa:jɪtəvə kə'mə ho:ɪtə tʰəɪkə,ɖʰija:-puɖa:kə
 dʒɪmme:va:ri: kʰətəmə dʒəkə:ə ho:ɪtə buɖʒʰa:ɪtə
 tʰəɪkə,ja:ŋi: ʂəməjəkə pʰəra:gəɪ ho:ɪ tʰəɪkə,əpəŋə
 dʒəɪ tɪ:urətə:kə(ɪɖɖətə) ʂəgə mo:ŋə pəɪtə
 tʰəɪkə. kɪtʰu e:həŋe: ʂəŋə əŋubʰəvə ho:ɪtə tʰəŋɪ
 kəɖʰa:ŋa:jəkə rəghuəʃə ba:bu:ke:ə dʒi:uəŋəkə
 ʂa:ŋɖʰjəve:la:me: a: o: uɪkələ ho:məe: ləgəɪtə
 tʰətʰɪ ga:mə ghurəba: le:lə. muɖa:
 e:tə' ʂəka:ra:tʰəkə pəkʂə i: dʒe: pətʰni: a: ɖʰija:-
 puɖa: ʂe:ho: rəghuəʃə ba:bu:kə ɪtʰtʰa:kə
 ʂəməɪtʰəkə. jəɖjəpɪ ɖe:kʰələ ge:ləɪ ətʰɪ dʒe: ba:həɪ

rəhəŋɪɦa:rə ba:ləbətʃiʃa: s̥əbhə e:ʈe:kə
 məʈe:ɾijəliʃtɪkə bhə' d̥ʒa:ɪt̥ə ʃiɦəɪkə d̥ʒe:
 ma:jəba:pəkə bhə:uəŋa: s̥e:ɦo: ɦa:ŋɪ- la:bʰəkə
 bətəkʰəra: pərə d̥ʒo:kʰəɪt̥ə əʃiɦɪ . mud̥a:
 s̥a:ɦɪt̥jəkə:rəkə ka:d̥ʒə ma:t̥rə jət̥ɦa:ɾt̥ɦə de:kʰa:jəbə
 ŋəɦɪ,o:ɦɪ d̥ɦəra:t̥lələ pərə a:d̥d̥əʃə s̥t̥ɦɪt̥ɪkə s̥ɾid̥ʒəŋə
 s̥e:ɦo: ɦo:ɪt̥ə əʃiɦɪ.s̥e: kət̥ɦa:ka:rə
 e:t̥ə' pəro:kʃət̥ə: kəɦə' ʃiɦa:ɦəɪt̥ə ʃiɦələ
 ɦe:t̥a:ɦə- e:ɦəŋo: bhə' s̥əkəɪʃiɦə, prəja:s̥ə t̥ə' kəʀəɦə.

ga:məkə lo:kə məd̥ɪrə-ŋɪrma:ŋəkə ŋa:mə pərə
 s̥ua:gət̥ə kəʀət̥ə,e:ʈe:kə d̥ɪŋə d̥ɦəɾɪ kəjələ ga:məkə
 upe:kʃa: mo:ŋə ŋəɦɪ pa:rət̥ə, t̥əɪ
 ra:məməd̥ɪrə- ŋɪrma:ŋə ŋɪrŋəjə kəe: rəgʰuʊəʃə
 ba:bu: s̥pəʀɪua:rə ga:mə e:la:ɦə.mud̥a: ga:məkə
 ŋəuəjuʊəkəkə prəʃŋəkə ma:d̥d̥e: le:kʰəkə
 s̥əbhəuəʈəhə əpəŋə məŋo:bʰa:uə ujəkt̥ə kəʀəba:kə
 prəja:s̥ə kəʀəɪt̥ə ʃiɦət̥ɦɪ, d̥ɦəŋɪkə prəua:s̥i:ke:æ
 kəɾt̥t̥əuəjə mo:ŋə pa:rət̥ə ʃiɦət̥ɦɪ-

'kəŋe: uɪʃiɦa:ɾɪ kə' de:kʰɪjəu ma:ŋɪkə
 ba:bu:, kəʈe:kəra:s̥ə məd̥ɪrə t̥ə əʃiɦɪje: ʃiɦa:ru:ka:t̥ə.
 t̥əɪ pərə pʰe:rə e:kə ŋəuə məd̥ɪrə bəŋɪ kə' ki:
 ɦo:jət̥ə? d̥ʒo:ɦo: t̥ə' e:kə
 ʈa: 'la:ɪbɪli:ʈi:je:' bhə' d̥ʒa:jət̥ə. e:ɦɪ s̥ə bəru əɦā:
 s̥əbhə əs̥pət̥a:lə bəŋəbɪt̥əɦū . s̥ku:lə kʰo:lɪ d̥ɪt̥əɦū.
 kəle:d̥ʒəkə ŋɪrma:ŋə kəɾɪt̥əɦū . d̥uŋɪja:me: e:kə s̥ə
 e:kə d̥ʒɪna:ŋəkə prət̥ʃiɦa:rə-prəsa:rə bhə' rəɦələ ʃiɦəɪ.
 o:kəre: ʃɪkʃəŋə-prəʃɪkʃəŋəkə uəjuəʃt̥ɦa: kəɾɪt̥əɦū .
 lo:kə ke: kətt̥e: upəka:rə ɦo:ɪt̥əɪ.'

e:tə'e:kə dɪfɪ ga:məkə n̄əvəjuvəkə lo:kəŋɪkə
 d̄zɑ:gəru:kəʈɑ: ujəktə bʰe:lə əʈʰɪ t̄ə'do:s̄ərə dɪfɪ
 d̄həŋɑ:d̄h̄jə lo:kəŋɪkə s̄ɑ:məʈi: p̄rəurɪttɪ p̄ərə ʈɪo:t̄ə
 s̄e:ho: p̄əʈəɪt̄ə əʈʰɪ.'ga:məkə lo:kəkə e:t̄əbəhɪ ʈɑ:
 əkɑ:ʃə'e:hɪ s̄o:ʈʰəme: p̄əriuvəʈəŋəkə kʰəgəʈɑ:
 d̄e:kʰɑ:o:lə ge:lə əʈʰɪ.

i: e:kəʈɑ: a:ʃɑ:va:dɪ: kəʈʰɑ: əʈʰɪ,d̄zɑ:hɪme: s̄əbʰə
 bud̄z̄h̄əŋukə bud̄z̄h̄əŋɑ: d̄zɑ:ɪt̄ə
 ʈʰəʈʰɪ,kəʈʰɑ:n̄ɑ:jəkə,hun̄əkə put̄rəduvəjə,pəʈɪni: a:
 s̄əma:d̄z̄ə s̄əbʰə.a: s̄əbʰə mɪlɪ d̄zi:uvəŋəkə s̄ukʰəməjə
 rɑ:gə gəbəɪt̄ə əʈʰɪ.

'ga:məkə ka:t̄əkə ha:ɪve:' bʰəuʈɪkə uɪkɑ:s̄əkə s̄əgə
 ga:məkə gra:mjəpəŋə,n̄əɪʈʰələʈɑ: a:
 n̄əɪs̄ərgɪkəʈɑ:kə əʈə d̄e:kʰɪ bʰɑ:uukə bʰe:lə
 s̄ɑ:hɪʈjəkɑ:rəkə əʈəruve:d̄əŋɑ:kə ud̄ga:rə əʈʰɪ .

'ʈʰɪuʈti:kə e:kə d̄ɪŋə' s̄əməjəkə s̄əgə s̄ɑ:məŋd̄z̄əʃjə-
 uɪd̄h̄ɑ:n̄ə kəʈəɪt̄ə le:kʰəkəkə e:kəʈɑ: s̄ukʰɑ:n̄t̄ə kəʈʰɑ:
 əʈʰɪ,d̄z̄ə:hɪme: d̄u: ʈɑ: ʃɪksɪt̄ə juvəkə-juvəʈi:
 s̄ɑ:ma:d̄z̄ɪkə uɪd̄h̄ɑ:n̄əkə uɪrud̄d̄h̄ə p̄re:mə uɪva:hə
 kəʈɪto: məɪʈʰɪlɪ: s̄ɑ:hɪʈjə e:uə məɪʈʰɪlə s̄əma:d̄z̄əkə
 p̄rəɪ əksun̄ŋə əŋura:gə rəkʰəɪt̄ə ʈʰəʈʰɪ.

kiʈʰu əhɪ: bʰɑ:uə p̄ərə a:d̄h̄ɑ:rɪt̄ə kəʈʰɑ: s̄əŋə
 bud̄z̄h̄ɑ:ɪt̄ə əʈʰɪ 's̄uɑ:d̄h̄i:n̄ə'.mud̄ɑ:,o:t̄ə' uəɪva:hɪkə
 bəla:t̄kɑ:rəkə purəd̄z̄o:rə uɪro:d̄h̄ə d̄e:kʰɑ:o:lə ge:lə
 əʈʰɪ.e:kəʈɑ: s̄uɑ:bʰɪma:n̄ɪŋi: s̄ʈri: ko:n̄əhu
 p̄əriʈʰɪɪme: o: gərbʰə rəkʰəba: le:lə ʈəɪja:rə n̄əhɪ

ṅa:mə d̪i:uəṅə' məe: əṅt̪ərd̪i:ti:jə uɪuɑ:hə pərə
s̪ui:kriṭikə mo:həɾə ləgəbət̪ə t̪ʰiət̪ʰi.e:t̪ə' le:kʰəkəkə
məd̪ʰjəma:rgi:jə d̪riṣṭikə po:ʃəṅə, s̪a:ma:d̪i:ti:kə
s̪ui:kriṭi a:d̪i bəd̪ələt̪ə s̪əməjəkə s̪əgə kəd̪əmət̪ɑ:lə
kəɾət̪ə ət̪ʰi d̪i:z̪e: a:uəj̪əkə:.

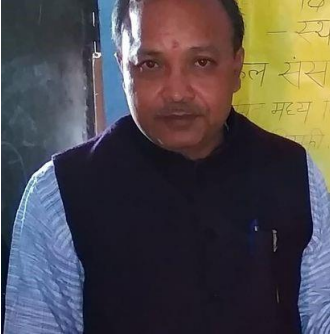
a:ja:uɑ:d̪i: d̪riṣṭiko:ṅə d̪e:kʰəbət̪ə ət̪ʰi
kəṭ̪ʰɑ: 'əbhəjəkə be:t̪ɑ:ke:æ̃ du:t̪ɑ: d̪ɑ:t̪ə bʰe:ləṅi
ət̪ʰi' t̪ə' ma:ṅəʃikə bi:ma:ri: d̪iʃi iḡit̪ə kəɾət̪ə
ət̪ʰi 'e:ṅɑ: bʰə' kə' kiʃo:'.e:kəɾə ət̪iṙikt̪ə 'o: d̪uṅu:
s̪ɑ:ɪkilə s̪ikʰət̪ə ət̪ʰi', 'ra:gə', 'le:məṅə
a:ɪs̪əkri:mə' a:d̪i kəṭ̪ʰɑ: ṅi:kə bəṅṅələ ət̪ʰi.

s̪əḱṣe:pəme: d̪i:z̪ə kəhi: t̪ə' d̪əidi:ga:mə e:kəṭ̪ɑ:
s̪əu: d̪əṅəʃi:lə kəṭ̪ʰɑ:kɑ:rəkə pəṅd̪rəhə go:t̪ə
rəməṅəgəɾə kəṭ̪ʰɑ:kə s̪əg̪rəhə ət̪ʰi.kəṭ̪ʰɑ:kə
p̪rəṣṭuṭ̪ikə t̪ʰiət̪ɑ: s̪ūd̪əɾə a: mo:həkə ət̪ʰi.ma:t̪rə
t̪iṭ̪ɑ: ujəkt̪ə kəɾəbə, s̪ɑ:hiṭ̪jəkɑ:rəkə udd̪e:ʃjə
ṅəhi, əp̪iṭ̪u əpəṅə pɑ:t̪rəkə ma:d̪ʰjəməs̪ə̃ o:kəɾə
ṅuɑ:rəṅəkə upɑ:jə d̪e:kʰɑ:jəbə, mud̪ɑ: e:ṅɑ: s̪əṅə
d̪i:z̪e:ṅɑ: həmə kəhɑ:æ̃ kiṭ̪ʰi kəhələhuæ̃, həmə
t̪ə' kʰiṣ̪s̪ɑ: kəhət̪ə t̪ʰiələhuæ̃.

kəṭ̪ʰɑ:kɑ:rəkə:æ̃ e:kəṭ̪ɑ: ət̪jət̪ə s̪ɑ:ma:ṅjə pɑ:t̪ʰəkəkə
əbʰiṅəṅd̪əṅə!

əpəṅə
mēt̪əujə editorial.staff.videhə@gmail.com pərə
pəṭ̪ʰɑ:u.

2.6. dīli:pə kuma:rə d̄z̄h̄a:- mət̄h̄ilə ā:k̄h̄ikə uəɪʃuikə
kət̄h̄a:k̄a:rə f̄h̄ət̄h̄i kət̄h̄a:k̄a:rə əʃo:kə ['ma:t̄əbərə'
kət̄h̄a: ʃəgrəhəkə puṇəpa:t̄h̄ə']

d̪ili:pə kuma:rə d̪ɜ̃hɑ:

**məi̯t̪h̪ilə ā:kʰikə uəi̯ʃuikə kə̯t̪hɑ:kɑ:rə t̪ʰə̯t̪h̪i
kə̯t̪hɑ:kɑ:rə əʃo:kə ['ma:t̪əbərə' kə̯t̪hɑ: s̪ə̯grəhəkə
pu̯nə̯rpa:t̪hə']**

s̪əməkɑ:li:nə məi̯t̪h̪ili: kə̯t̪hɑ:kɑ:rəme: be:t̪ʰə̯pə
nɑ:mə t̪ʰə̯t̪h̪i kə̯t̪hɑ:kɑ:rə əʃo:kə. hi̯nəkə kə̯t̪hɑ: kē:
t̪ɑ:kɪ - t̪əkɪ kē: pə̯t̪hə̯t̪əi rəhələhũ ə̯t̪ʰi.hi̯nəkə
kə̯t̪hɑ:kə bi̯ʃə̯jəme: t̪ippən̪i: kərəbə s̪ə̯həd̪ɜ̃zə n̪əi
t̪ʰə̯ikə. uɪ̯d̪uət̪ɑ: a: s̪ə̯mi:kʃəkɪ:jə d̪ri̯ʃt̪iko:nə s̪ə̯
d̪e:kʰələ d̪ɜ̃zɑ:jə t̪ə̯ bə̯hʉt̪ə uɪ̯ʃəd̪ə uɪ̯ʃle:ʃə̯nəkə mā:gə
kərəit̪ə ə̯t̪ʰi hi̯nəkə kə̯t̪hɑ:s̪ə̯bhə mud̪ɑ: ʃe: ə̯uəgət̪i
həmərə: n̪ə̯hi ə̯t̪ʰi t̪ə̯t̪hɑ:pi həmə i: ma:n̪ə̯it̪ə t̪ʰi:
hi̯nəkə kə̯t̪hɑ:kə bʰɑ:uə,kə̯t̪h̪jə a: bə̯hʉt̪ə həd̪ə d̪həri
kə̯t̪hɑ:kə ə̯bh̪iʃt̪ə s̪ɑ:d̪hɑ:rənə s̪ə̯ s̪ɑ:d̪hɑ:rənə
pa:t̪həkə bud̪ɜ̃h̪i pə̯bə̯it̪ə t̪ʰə̯t̪h̪i t̪ɑ:hi
pə̯ri̯pre:pe:kʃjəme: hi̯nəkə d̪o:s̪ərə kə̯t̪hɑ:
s̪ə̯grəhə 'ma:t̪əbərə' d̪ɜ̃ze: bə̯hʉt̪ə pə̯hi̯nə: pə̯t̪hələ
t̪ʰələ e:hi bi:ʃi̯ e:kərə pu̯nə̯rpa:t̪hə kə̯jələhũ.t̪ɑ:hi
krəməme: i̯t̪ʰi̯ɑ: bʰe:lə ki̯je:kə n̪e: e:hi po:t̪h̪i:pərə
ə̯pənə ki̯t̪ʰi̯u pa:t̪həkɪ:jə t̪ippən̪i: rɑ:kʰələ

d̄z̄a:jə.t̄əkəre: e:kəṭa: prəja:s̄ə ət̄ʃ̄i e:hi uɪʃ̄ɪt̄ə
 kəṭ̄h̄a: s̄əgr̄əh̄əpərə i: du:t̄əppi:.

hiṇṇəkə kəṭ̄h̄a: s̄əgr̄əh̄ə pəɾ̄h̄əiṭ̄əka:lə s̄əbəs̄ə pəhiṇṇe:
 h̄əmərə: i: b̄h̄a:n̄ə b̄h̄e:lə d̄ze: kəṭ̄h̄a:ka:rə əʃo:kə
 s̄əməjəkə s̄əgə bəh̄uṭ̄ə jəṭ̄h̄a:r̄t̄h̄əu:di: d̄h̄əgə s̄ə
 t̄ʃ̄ələba:me: uɪʃ̄u:a:s̄ə kəreṭ̄ə t̄ʃ̄h̄əṭ̄h̄i.o: ləki:rə ke:
 p̄h̄əki:rə n̄əhi t̄ʃ̄h̄əṭ̄h̄i. kəṭ̄h̄a: kəh̄əiṭ̄ə n̄əhi
 t̄ʃ̄h̄əṭ̄h̄i, r̄əf̄əiṭ̄ə t̄ʃ̄h̄əṭ̄h̄i s̄e: s̄əmpu:r̄nə t̄əṭ̄h̄əkə
 s̄əgə.b̄h̄u:t̄ə,uərt̄əma:n̄əkə t̄a:ləme:lə b̄əiṣ̄əb̄əiṭ̄ə
 b̄h̄əuɪʃ̄jo:n̄mu:k̄h̄ə kəṭ̄h̄a:kə s̄riḍ̄z̄əṇ̄əʃ̄i:lp̄i: t̄ʃ̄h̄əṭ̄h̄i
 kəṭ̄h̄a:ka:rə əʃo:kə. e:kəiṣ̄əmə ʃ̄əṭ̄a:b̄d̄i:kə a:r̄əb̄h̄e:
 me: (2001i:.)i: kəṭ̄h̄a: s̄əgr̄əh̄ə əb̄əiṭ̄ə ət̄ʃ̄i.e:kəiṣ̄əmə
 ʃ̄əṭ̄a:b̄d̄i:kə a:r̄əb̄h̄i kə b̄əṣ̄əme: d̄uṇ̄ij̄ā:me: əṇṇe:kə
 p̄əiṣ̄əṭ̄əṇ̄ə b̄h̄e:lə. d̄uṇ̄ij̄ā:kə
 kəmj̄uṭ̄əri:kəreṇ̄ə,muk̄ṭ̄ə uja:pa:rə
 s̄əməd̄z̄h̄əuṭ̄a:, iṭ̄əreṇ̄e:t̄əkə əuɪr̄b̄h̄a:uəkə prəb̄h̄a:uə
 uəiʃ̄uikə p̄əɾ̄jə la:gələ.b̄h̄a:r̄əṭ̄ə s̄e:ho: prəb̄h̄a:uṭ̄ə
 b̄h̄e:lə s̄əh̄əd̄z̄əhi m̄iṭ̄h̄i:la: s̄e:ho:.e:hi s̄əb̄h̄ə b̄a:t̄əkə
 prəb̄h̄a:uə e:hi kəṭ̄h̄a: s̄əgr̄əh̄əme: s̄əgr̄əh̄iṭ̄ə kəṭ̄h̄a:
 s̄əb̄h̄əpərə d̄e:k̄h̄ələ d̄z̄a: s̄əkəiṭ̄h̄ə.

pa:t̄h̄ə a: puṇ̄əpa:t̄h̄ə kə pəṭ̄ʃ̄h̄a:t̄i h̄əmə d̄ze: kiṭ̄ʃ̄h̄u
 bud̄z̄h̄i s̄əkələh̄ū t̄əkərə i: a:t̄m̄ikə əṇub̄h̄u:t̄i ma:t̄rə
 t̄h̄i kə. h̄əmə s̄əbəs̄ə pəhiṇṇe: e:hi
 s̄əgr̄əs̄əkə 'r̄ā:ɾ̄ə' kəṭ̄h̄a:p̄ərə t̄ʃ̄əɾ̄t̄ə kəreṇ̄ə
 t̄ʃ̄a:h̄əb̄ə.uḍ̄h̄əu:ka d̄zi:uəṇ̄əpərə m̄əiṭ̄h̄i:li: me:
 gh̄əṇṇe:ro: kəṭ̄h̄a: li:k̄h̄ələ ge:lə ət̄ʃ̄i mud̄a: r̄ā:ɾ̄ə kəṭ̄h̄a:
 o:hi kəṭ̄h̄a: s̄əb̄h̄əs̄ə bəh̄uṭ̄ə p̄h̄əra:kə ət̄ʃ̄i ,e:n̄a: kəhi
 d̄ze: kra:n̄ṭ̄ika:ri: ət̄ʃ̄i t̄ə be:d̄z̄a:jə n̄əhi.i: e:kəṭa:

uɪdʒa:rtʰi: mən̄i:ʃəkə kəʈʰa: ʃə̃ a:rə̃bʰə ho:itʃiə dʒe:
 ua:st̄əuəme: bəḍələit̄ə pəriue:ʃəme: st̄ri:- puruʃəkə
 ʃa:mjəʈa:kə kəʈʰa: kəhəitʃiə.uɪdʰəua: dʒi:uəḅəme:
 a:ʒələ bəḍəla:uəkə kəʈʰa: kəhəitʃiə.mən̄i:ʃə əpəḅa:
 ma:mi: ʃə̃ a:ʈm̄ikə ʃḅe:hə kərəit̄ə ʃiəʈʰi dʒəkʰəḅḅə
 huḅəkə: ma:mi:kə uəiḍʰəuʒə he:ba:kə kʰəbəri
 bʰe:ʈəit̄ə ʃiəḅḅi t̄ə̃ o: uʒəgrə bʰə' dʒa:it̄ə ʃiəʈʰi
 dʒe: e:ʈe:kə ʃuḅḅəri ma:mi: ko:ḅa: kə' uḍʒəra:
 ʃa:ri: pəh̄iri kə' rəhəʈi:ʔ ke:həḅḅə ləgəʈi:ʔ a:ḍi a:ḍi
 ʃiʈrəkə məḅḅo:ḍəʃa: bəḅḅəit̄ə ʃiəḅḅi.e:hi ʃiəḅḅə
 huḅəkə: mo:ḅḅə pəʃəit̄ə ʃiəʈʰiḅḅə əpəḅḅə uɪdʰəua:
 piʈa:məhi: ,əpəḅḅə piʃiʒəuʈə ba:lə uɪdʰəba: bəhiḅḅə.
 ma:ma:kə mriʈju ʃə̃ mən̄i:ʃəkə mo:ḅḅə biʈʃəlit̄ə
 ho:it̄ə ʃiəḅḅi a: o: ma:mi:kə le:lə mūga: rə̃gəkə ʃa:lə
 lə' dʒe:ba:kə a: huḅəkə: o: ʃa:lə o:ʈʰa: ḍe:ba:kə
 uʈʃa:rə kərəit̄ə ʃiəʈʰi.dʒəkʰəḅḅə mən̄i:ʃə ma:mi: ʃə̃
 bʰe:ʈə kərəba:kə le:lə ka:ʃi: dʒa:it̄ə ʃiəʈʰi t̄ə̃ huḅəkə:
 mo:ḅḅəme: əʈiriʈt̄ə ʃə̃ʈo:ʃə ho:it̄ə ʃiəḅḅi ʃe:
 ma:mi:kə pəriḍʰa:ḅḅə ḍe:kʰi kə' .ma:mi: a:ʃəma:ḅḅi:
 rə̃gəkə ḅḅa: bla:uḍʒə pəh̄irəḅḅe: ʃiəʈʰi..ha:t̄həme:
 ʃo:ḅḅa:kə ʃi:ri: a: gʰəri: .i: həməra: ʃə̃ma:dʒəme:
 e:kəʈa: pəigʰə bəḍəla:bə bʰe:lə əʃiə.uɪdʰəua:kə
 dʒe: əbʰiʃəpt̄ə dʒi:uəḅḅə ʃiəḅḅə t̄a:hiḅḅe: bəhuʈə
 ʃuḍʰa:rə bʰe:lə əʃiə.a:bə t̄ə̃ rəhəʃəh̄ā: uɪdʰəua:
 uʈa:hə ʃe:ho: bʰə' rəhələ əʃiə.kəʈʰa:kə ma:ḍʰjəmə
 ʃə̃ miʈʰi:la:kə uɪdʰəua: st̄ri:kə ka:ʃi:me: ke:həḅḅə
 ḍuḍḍəʃa: ʃiəḅḅḅi t̄əkəro: ulle:kʰə bʰe:lə əʃiə. ʃe:
 le:kʰəkə ra:ḅḅi: ko:ʈʰa:kə'ḅḅe:po:bʰa:ʈiḅḅə 'kə uəḅḅḅḅə
 a:o:rə uʈʃuəḅḅa:t̄hə gəli:me: bʰi:kʰə mā:gəua:li:

ṣābhākā sthītikā tjitṛaṇā śā bhahutā ṣāti:kā
 tulānā:tmākā adhājāṇā kajalāṇi atjhi. e:ṭābhāhi nāi
 e:hi kātḥa:kā ma:dḥjāmā śā sttri: ka:dḥzā k'ke: apāṇā
 pāirāpārā tḥa:rḥā hue: .apāṇā pāirāramākā pa:jā śā
 apāṇā dhija:puṭa:kā bhārāṇā po:ṣāṇā kārājā .ṣāgāhi
 apāṇā śā'kḥā ṣīga:rā pārā apāṇā kāmā:jalā kitjhi
 ta:ka: uajā kārājā. e:hīme: be:dḥzā:jā ki:? ma:mi:kā
 prāṣḍgā māni:ṣā kāhāi tjhātḥi āhā: kē: ka:dḥzākā
 i:lāmā ābhāje: ,ṭā apāṇā ṣe:uā: kē: pa:jā me: kije:
 nē: bādālabā.ṣe:uā:kṣe:trā bhahutā dḥiṇā dhāri
 upe:kṣitā rāhālāikā atjhi.e:hi kātḥa:kā ma:dḥjāmā śā
 kātḥa:ka:rā ṣe:uā:kṣe:trākā māhātḥuākā dḥze:
 re:kḥā:kāṇā kajalā atjhi ṣe: atḥi māhātḥuāpu:rāṇā
 atjhi.a:i śā bi:ṣā bārkḥākā pātjhi:ṭi hāmā ṣe:uā:
 kṣe:trākā bātḥātḥā de:gā kē: āka:ṇi śākātḥā tjhi:.

'ma:ṭābhārā' dḥzāe: e:hi śāgrāhākā ji:rṣākā kātḥa:
 atjhi. a:i ṣābhā kitjhi pu pū:dḥzi:pārā tḥikālā atjhi.ba:pā
 be:ṭa:kā ṣāmbāṇḍhā ṭākā ta:ka:pārā a:bi
 k'ṭhāmākī ge:lā atjhi. ko:ṇo: dhāra:ṇi: ṣābhā
 ma:ṭābhārā bhāṇājā tja:hātḥā atjhi.a:i de:gā -de:gā
 pārā māha:ra:dḥzā bāiṣālā atjhi.o:kārā śāgā de:ba:kā
 le:lā ,dḥzi: hādḥzuri: kārāba:kā le:lā kāvija: a:
 māhābu:bā ṣāṇāhākā mūhālāgua:kā ko:ṇo: kāmī:
 ṇāhi tjhāikā.mudā: e:hīme: pi:rḥi:kā śāghārṣā ṣe:hō:
 de:kḥa:itḥā atjhi.hā, e:kātā: ba:ṭā je:kḥā ṣā:he:bā
 ṣāṇā mūhāpārā kāṇijō: utjitā bādḥzāṇiḥa:rākā dḥiṇā-
 dḥiṇā ābhā:uā bhē:lā dḥzā: rāhālā atjhi.

e:kəʈa: kəʈʰa: əʈʰi 'd̪əʂəkʰəʈə'.e:ɦi kəʈʰa:me:
 a:ʈja:rjəd̪zi: ʂəŋə a:i .e:. e:ʂə a:d̪zʊkə juɡəme:
 bʰərələ pəʈələ ʈʰəʈʰi.bʰrəʂta:ʈja:rə a:o:rə uɪla:ʂɪʈa:
 a:d̪zʊkə ŋəukərəʃa:ɦi:kə pəɾja:jə bʰə'ge:lə
 əʈʰi.uɪla:ʂɪʈa:kə pərəra:ka:ʂʈʰa: bʰə'ge:lə əʈʰi d̪ze:
 a:ʈja:rjəd̪zi: ʂəŋəkə lo:kə d̪zi:uəŋə d̪ze: əpəŋə ɦa:ʈʰə
 pəɪrə ʂa:pʰe: ɦɪləbə'ŋəɦi ʈja:ɦəɪʈə ʈʰəʈʰi.e:ʈjə
 d̪ɦəri d̪ze: pʰa:ɪləpərə d̪əʂəkʰəʈo: ʂā:ke:ʈɪkə kərəjə
 ləɡəɪʈə ʈʰəʈʰi.pəriŋa:mə e:ɦəŋə- e:ɦəŋə lo:kəkə
 ʂʈʰɪʈi a:ʈja:rjəd̪zi: d̪zəkā: bʰə' d̪za:ɪʈə ʈʰəŋi d̪ze:
 ɦuŋəkə əɡə ʂəbə ʃɪʈʰɪlə bʰə' d̪za:ɪʈə ʈʰəŋi əŋe:kə
 rəɡəkə uja:d̪ɦɪ ɡəʈʰi:a:ɦɪ ləɪʈə ʈʰəŋi.ʃəkʈʰi:ŋə
 bʰə' ʈukurə- ʈukurə ʈəkəɪʈə rəɦəɪʈə ʈʰəʈʰi.

'ko:ʈʰa:' a:d̪zʊkə ra:d̪zəŋi:ʈɪkə uʂəuəʂʈʰa:kə ʂəʈi:kə
 ʈɪʈrəŋə əʈʰi. a:i d̪e:ɡə d̪e:ɡə pərə ra:d̪zəŋi:ʈɪkə
 uʂəuəʂʈʰa:me: ra:məla:lə məd̪ələ ʂəŋə ŋe:ʈa:
 bʰərələ pəʈələ əʈʰi.məd̪za:lə ʈʰəɪ d̪ze: kiʂo: kəlla:
 ələɡa: ʂəkəjə.i: ka:d̪zə d̪zəɦə kiʈʰu ʂa:ɦɪʈjəka:re:
 kə' ʂəkəɪje:..ʂe: kəʈʰa:ka:rə bəɦuʈə pʰəriʈʰa: kə'
 ,be:kəʈʰa:kə' məʈri:kə kiʈəda:ŋi: kē: uɡʰa:rə ke:
 əʈʰi.i: ma:ʈrə məʈri:kə kiʈəda:ŋi: ŋəɦɪ a:d̪zʊkə
 lo:kəʈā:ʈɪkə be:uəʂʈʰa:kə ʂəɦəd̪zə pəɦɪʈja:ŋə
 bʰə'ge:lə əʈʰi.kəkəra: kəɦəbəɦi?ŋa:ɡəŋa:ʈʰə ke:
 ɦəʈa:u ʂā:pəŋa:ʈʰə kē: la:u ,ki: ba:ɡʰəŋa:ʈʰə kē:
 la:u ,ʂəbə e:ke: rəɡə.bəd̪ələɪlə- bəd̪ələɪʈə
 d̪zəŋəʈa:kə mo:ŋə ʂe:ɦo: əɡuʈa:jə la:ɡələ
 əʈʰi.d̪za:ʈi d̪ɦərməkə ʂuəŋə ʈula:pərə ləulə
 kə' bʰrəʂta:ʈja:rə,a:ʈkəkə ʂəbəʈa: ʂəu pʰɪʂədi: ʈəʈʈə
 pʰa:ɦmu:lə: ʂəbʰəkə əɦɪrbʰa:uə ŋe:ʈa: lo:kəŋi

kə'le:ləŋɪ ətʃɪ. de:kʰɪjəu kəʰa:ka:rəkə pəŋɪ:
 ŋədʒəɪ ko:ŋa: d̪əuɾəɪt̪ə
 tʃɪəŋɪ," pja:d̪a:,pʰərdʒi:,kɪtʃi:,gʰo:ɾa:....s̪əhə a:
 ma:t̪ə kʰe:la:ɪt̪ə rəhəɪt̪ə
 tʃɪəʰɪ.brəhməŋə,d̪əlɪt̪ə,pɪtʃɪəɾa:,muʃəlɪmə...go:tʃi:
 pərə go:tʃi:t̪ərdʒəŋɪ: a: əʊtʰa:d̪ɪma:gə ke:
 kʰe:lə.d̪ɪma:gə t̪e:dʒə a: buddʰa: prəkʰərə bʰe:lə
 d̪ɪa:ɪt̪ə tʃɪəŋɪ.e:d̪əbʰa:ɪs̪ə ləɪt̪ə tʃɪəʰɪ bra:hməŋə
 s̪ə.ra:ɪ ləɪt̪ə tʃɪəʰɪ d̪əlɪt̪ə s̪ə.ro:tʃi: be:tʃi: pɪtʃɪəɾa:
 s̪ə.s̪əmma:ŋə ləɪt̪ə tʃɪəʰɪ muʃəlɪmə s̪ə."

əŋt̪əme: ra:məla:lə m̪əd̪ələkə po:s̪ələ s̪ā:pə
 be:s̪əmhə:rə bʰə' d̪ɪa:ɪtʃɪə a: s̪əʊs̪e:
 s̪ā:pə s̪ərəs̪əra:ɪt̪ə s̪əŋəs̪əŋa:ɪt̪ə rəhəɪt̪ə
 ətʃɪ.bʰrəʃt̪a:tʃa:rəkə s̪ā:pə,s̪a:ma:d̪ɪkə
 uəɪməŋəʃjəkə s̪ā:pə.mud̪a: d̪ze: h̪əukə
 m̪əʃt̪ri: ,s̪əʃt̪ri:kə ko:tʰa: pərə ko:tʰa: t̪ə b̪əŋɪje: rəhələ
 tʃɪəɪkə.

e:kəʃa: kəʰa: ətʃɪ s̪əhədʒə- əs̪əhədʒə' i: d̪u:
 mɪt̪rəkə kəʰa: ətʃɪ,d̪ze: ŋe:ŋəpəŋe: s̪ə mɪt̪rəʃt̪a:kə
 b̪əŋhəŋəme: b̪əŋhələ tʃɪəʰɪ .ka:me:ʃuərə tʃəud̪həri:
 a: ra:d̪ʰe:ʃja:mə ba:bu: d̪uŋu: ŋe:ŋəpəŋe:kə s̪əgi:
 tʃɪəʰɪ s̪e: s̪əgɪa:re: prəuɾʰa:uəʃt̪hə: d̪həri ŋɪməhɪ
 rəhələ tʃɪəŋɪ.ka:me:ʃuərə ga:me: pərə rəhɪ
 ge:la:hə ,o:t̪əhɪ kʰe:t̪i:ba:ri: kərəɪt̪ə tʃɪəʰɪ a: ŋɪtʃɪŋə
 s̪ə d̪ɪ:uəŋə gud̪əʃt̪ə kərəɪt̪ə tʃɪəʰɪ.kʰulɪ
 kə' me:həŋəʃt̪i kərəɪ tʃɪəʰɪ a: d̪ɪzəmi kə' bʰo:d̪ɪzəŋə
 kərəɪ tʃɪəʰɪ.s̪ukʰə s̪ə bʰəri ra:t̪i s̪ut̪əɪ tʃɪəʰɪ mud̪a:
 ra:d̪ʰe:ʃja:mə pəɪgʰə pəd̪a:d̪ʰɪka:ri: tʃɪəʰɪ,pəʃəŋa:

॥ स० न० ग० र० म० : ॥ स० ब० ह० त० : ॥ सु० क० ह० सु० सु० उ० द० ह० अ० क० अ० त्ति० अ० त्ता
 रा० त्ति० क० न० न० न० प० रा० : ॥ ग० ए० ल० त्ति० न० इ० ब० इ० न०
 ग० उ० त्ति० : ॥ क० ह० ज० न० : ॥ आ० क० ह० न० न० मु० न० अ० त्ता त्ति० न० इ०
 रा० द० ह० ए० ज्जा० म० प० त० न० अ० म० ए० अ० लि० ज्जा० न० ग० ह० र० ब० न० न० ब० ब०
 त्ति० न० ह० इ० सु० ए० प० न० न० मि० त्तर० क० ए० दे० क० ह० अब० त्ति० अ० ह० अ० त्ता
 त्ति० न० ह० इ० ओ० ए० क० त्तर० ह० ई० द० जि० अब० र० द० अ० सु० त्ति० : ॥ क० अ० म० ए० सु० उ० र०
 त्ति० अ० उ० द० ह० अ० रि० : ॥ क० ए० ए० प० न० न० ग० ह० र० दे० क० ह० ए० बा० क० ए० ले० ल०
 प० त० न० अ० : ॥ ल० ब० ब० त्ति० न० ह० इ० क० अ० म० ए० सु० उ० र० ग० ह० र० दे० क० ह० इ०
 क० ह० क० ह० उ० ब० प्र० स० स० न० न० न० ह० ओ० अ० त्ता त्ति० न० ह० इ० क० अ० म० ए० सु० उ० र० क०
 क० ह० उ० ब० अ० द० र० स० त्ति० क० अ० र० क० र० अ० त्ता त्ति० न० ह० इ० क० अ० म० ए० सु० उ० र०
 ग० अ० म० सु० न० न० ग० र० अ० ज० ल० त्ति० न० ह० इ० मु० द० अ० द० जि० उ० न० न० अ० त्ति० र्जा०
 ए० प० न० न० सु० न० न० त्ति० न० ह० इ० क० ओ० न० न० ब० द० द० ल० अ० ब० न० न० ह० इ० द० जि० ल० क० ह० अ०
 म० ए० प० आ० त्ति० ज० त्ता : ॥ प० र० ए० उ० त्ता अ० अ० ब० ह० अ० इ० ब० त्ति० त्ता : ॥ त्तर० क० अ० रि०
 क० ह० अ० अ० त्ता त्ति० न० ह० इ० ए० ज० र० क० अ० द० इ० ज० न० न० क० ओ० त्ता अ० रि० : ॥ सु० न० इ० क० अ० सु० इ०
 प० ह० उ० द० ज० ल० त्ति० न० ह० इ० ए० प० र० ए० अ० क० अ० सु० क० ए० न० इ० त्ति० अ० अ० क० ह० र० अ०
 प० त्ति० ज्जा० प० र० क० ह० उ० ब० त्ति० न० न० सु० न० सु० त्ता त्ता त्ति० न० ह० इ० मु० द० अ०
 सु० ब० त्ता : ॥ सु० क० ह० सु० सु० उ० द० ह० अ० क० अ० त्ति० अ० त्ता रा० द० ह० ए० ज्जा० म०
 बा० बु० क० ए० आ० क० ह० इ० सु० न० न० न० प० रा० : ॥ द० जि० अ० त्ता त्ति० न० इ० इ० क० त्ता अ०
 म० न० न० क० क० ह० उ० क० अ० सु० त्ता ह० ओ० अ० त्ता ए० क० त्ता : ॥ न० उ० उ० त्तर० ह० क०
 द० जि० उ० न० न० ज० लि० : ॥ क० त्ता अ० क० अ० रि० र० ह० ल० अ० त्ति० इ० सु० सु० उ० द० ह० अ० : ॥ सु०
 सु० क० ह० न० इ० कि० न० न० ल० द० जि० अ० सु० क० अ० त्ति० न० सु० क० ह० ब० ह० ग० क० ए० ले० ल०
 त्ति० अ० हि० : ॥ त्ति० न० न० सु० ए० ब० ह० ए० त्ति० त्ति० न० ज० त्ता अ० ला० ब० ह० सु० न० त्ता : ॥ सु० न०
 .म० न० क० क० ह० अ० ब० द० जि० न० न० सु० ब० ह० ग० ए० ल० अ० त्ति० इ० पा० इ० क०
 ह० अब० सु० म० न० क० क० ह० क० ए० क० त्ता ज० प० ह० न० त्ति० त्ता : ॥ दे० न० न०
 त्ति० न० इ० क० ? सु० ए० द० जि० न० न० सु० क० त्ता अ० म० ए० दे० क० ह० ल० द० जि० अ०
 सु० क० अ० त्ति० न० ए० क० अब० ए० र० द० जि० न० ग० ल० त्ता क० अ० द० जि० क०
 द० ल० द० ल० ल० म० ए० प० ह० सु० ल० ल० ह० न० त्ति० त्ता सु० बा० ह० र० न० इ० क० सु० ब० ब० ह० न० त्ता
 म० ओ० सु० क० इ० ल० अ० त्ति० इ० रु० पा० अ० सु० त्ति० ज० क० ए० द० अ० म० प० त्ति० ज०
 द० जि० उ० न० न० रु० ग० न० ब० ह० अ० द० जि० अ० त्ति० न० ए० हि० रु० ग० न० त्ता अ० क०

ka:rəṇə ko:ṇo: pa:riva:rikə a: ṇi:d̄zi: s̄aməṣja: ṇəhi
 ət̄hi.e:kərə ka:rəṇə əb̄h̄a:uə s̄e:ho: ṇəhi ət̄hi. e:kərə
 ka:rəṇə ət̄hi lip̄ṣa:.e:kərə ka:rəṇə ət̄hi m̄ih̄ame:
 k̄hu:ṇə la:gəb̄ə. rupa: i: bud̄z̄h̄iṭto: d̄ze: s̄ramə kərəije:
 s̄e: s̄uk̄hi: rəh̄əije: t̄əṭ̄h̄a:pi o: s̄əṭ̄i:jə pərə əṇərgələ
 d̄əba:uə b̄əṇəuṇe: rəh̄əit̄ə t̄h̄əṭ̄hi.e:kərə
 ka:rəṇə s̄uəj̄ə s̄əṭ̄i:jə t̄h̄əṭ̄hi .a:i lo:kə
 ima:ṇəḍa:ri:kə t̄a:ka:pərə gud̄z̄ərə kərəb̄ə ṇəhi
 d̄z̄əṇəit̄ə ət̄hi uā: e:ṇa: kəhi d̄ze: e:h̄ipərə əṣo:kərijə
 ho:it̄ə t̄h̄əikə. upəb̄h̄o:k̄t̄a:uā:di: s̄əṣ̄k̄rit̄ikə
 d̄əurame: ke: b̄ā:t̄j̄ələ ət̄hi s̄e: kəh̄əb̄ə kəṭ̄h̄iṇə?

ko:ṇo: t̄hi:d̄z̄əkə 'hiṣṣəkə' b̄əṭ̄ə k̄h̄əra:pə ṇi:ko:
 ba:t̄əkə hiṣṣəkə kək̄h̄əṇo: -kək̄h̄əṇo: m̄əṇukk̄h̄ə k̄ē:
 s̄əṣ̄k̄əṭ̄ə me: a:ṇi d̄əit̄ə t̄h̄əikə .t̄ək̄h̄əṇə be:d̄z̄a:jə
 ka:d̄z̄əkə ko:ṇə ba:t̄ə?b̄h̄rəṣ̄t̄a:t̄ja:rə
 kərəb̄ə, əṇəit̄ikə a:t̄j̄ərəṇə kərəb̄ə a:b̄ə la:d̄z̄əkə
 gəpə ṇəhi rəh̄ələ.d̄z̄əh̄ələ d̄z̄a:jəb̄ə a:b̄ə m̄əija:d̄a:
 h̄əṇəṇə ke: gəpə ṇəhi rəh̄ələ.a:b̄ə lo:kə b̄h̄rəṣ̄t̄ə
 a:t̄j̄ərəṇəkə le:lə d̄z̄əh̄ələ d̄z̄a:it̄h̄ə a: d̄z̄ək̄h̄əṇə
 d̄z̄əma:ṇəṭ̄i pərə t̄h̄iṭ̄əit̄ə ət̄hi t̄ə h̄a:t̄hi: pərə t̄j̄əṭ̄hi
 kə' d̄z̄ulu:s̄əkə rupame: ṇəgərə b̄h̄rəṃəṇə kərəit̄h̄ə.
 hiṣṣəkə kəṭ̄h̄a: me: e:kəṭ̄a: s̄a:he:b̄ə la:d̄z̄əkə
 pərib̄h̄a:s̄a: b̄əṭ̄ə ṇi:kə s̄ə d̄e:ṇe: t̄h̄əṭ̄hi,"la:d̄z̄əkə
 e:h̄ime: ko:ṇə p̄rəṇə t̄h̄əikə? h̄əmə s̄əb̄h̄ə d̄z̄a:hi
 ud̄jo:gəme:(b̄h̄rəṣ̄t̄a:t̄ja:rəkə ud̄jo:gə) la:gələ t̄hi:
 t̄a:h̄ime: la:d̄z̄əkə ko:ṇo: m̄əh̄əṭ̄uə ṇəhi
 t̄h̄əikə.la:d̄z̄ə t̄ə pəhiṇəhi s̄əgə t̄h̄o:ṭ̄i d̄əit̄ə
 ət̄hi.əṭ̄h̄əuā: lo:kə la:d̄ze:ke: t̄h̄o:ṭ̄i d̄əit̄ə
 t̄h̄əikə.la:d̄z̄ə d̄h̄a:k̄h̄ə t̄ə' t̄o:ra: s̄əb̄h̄əkə le:lə ət̄hi"

e:hi t̪a:ka:kə udjo:gəme: kɪtʃiʊ s̪əbʰəuə
 tʃiʰəikə.d̪ze:ləme: rəhi:to: d̪za:uənt̪o: s̪uuiɖʰa:kə
 upəbʰo:gə kə's̪əkəit̪ə tʃi:ra:ti uira:it̪ə d̪zə lə
 s̪ə ɳikəʃi kə'gʰumi:jo: s̪əkəit̪ə tʃi:

'bʰo:d̪zə' kəʰa:kə ma:d̪h̪jəmə s̪ə
 brəhməŋə s̪əməa:d̪zəkə d̪ze: ənt̪əuɪro:ɖʰə ətʃi s̪e:
 pʰəritʃi s̪ə ud̪za:gərə kəjələŋi ətʃi.e:kʰəŋo:
 s̪əma:d̪zəme: tʃi:to:t̪əka:- bəʔəkə: lo:kəkə əuəʃe:s̪ə
 b̪ā:tʃələ ətʃi.ma:t̪rə kərməkā:de: ɖʰəri brə:hməŋə
 rəhəbə t̪ə ki: bʰe:t̪əʔ? bʰo:d̪zə ji:rsəkə kəʰa:
 əŋe:kə t̪əʔəhəkə s̪a:ma:d̪z̪ikə prəʃŋə t̪ʰa:t̪ʰə kəʔəje:.

e:kəʔa: kəʰa: ətʃi 'kʰuʃi:kə prəʃŋə' kəʰa: me: ba:lə
 məŋo:uid̪z̪na:ŋə prəjo:gə kəjələ ge:lə ətʃi mud̪a:
 ətʃi uɪʃud̪ʰə rupə s̪ə e:kəʔa: ʃəhəri: məɖʰjəmə
 uərgi:jə pəriua:rəkə kəʰa:. ʃəhəri: məɖʰjəmə uərgə
 ko:ŋa: əpəŋa: ɖ̪əŋikə d̪zi:uəŋəme: t̪əŋa:uə a:
 kũʰa: s̪ə d̪zi:uəŋə d̪zi:uəit̪ə ətʃi d̪za:hi:me: ŋe:ŋa:
 lo:kəŋikə ko:mələ mo:ŋəkə ko:ŋə t̪əʔəhē: upe:kʃa:
 ho:it̪ə ətʃi.ko:ŋa: e:kəʔa: kəuɪ əpəŋa: puʔrə kē: kəuɪ
 bəŋəba: s̪ə ro:kəit̪ə ətʃi.e:hi s̪əue:d̪əŋa: ke: ki:
 kəhəbəi? bʰəgəʔə ʃiʰə ho:t̪i mud̪a: həməra:
 gʰəʔəme: ŋəhi s̪e: ko:ŋa: t̪jələʔə? a:d̪z̪ukə
 s̪əma:d̪zəkə i: t̪jərit̪rə a:mə bʰe:lə d̪za: rəhələ ətʃi.

lo:kə e:t̪e:kə t̪əŋa:uəme: rəhəit̪ə ətʃi.i:rs̪a: a:
 ɖue:s̪ə s̪ə t̪əʔe:kə ŋe: uʔəʰit̪ə rəhəit̪ə ətʃi d̪ze:

əpənə ɖəɪŋɪkə d̪zi:sənəkə kʰəũd̪zʰə a:
 ʈa:məʂə ko:mələ ma:nəʂəbələ: ɳe:n̪a: ʂəbʰəpərə
 ut̪a:rəɪt̪ə ət̪ʰɪ.i: kət̪ʰa: e:kʰənukə
 məd̪ʰjəməuərgəkə ʂəhi: prət̪ɪŋɪd̪ʰɪt̪uə kərəɪt̪ə ət̪ʰɪ.

'ʈa:nəpu:ra:' kət̪ʰa:me: ko:n̪a: lo:kə əpənə əpu:r̪ə
 məhət̪u:kā:kʂa: ke: əpənə be:ʈa:- be:t̪i: pərə la:d̪ɪ
 rəhələ ət̪ʰɪ ʂe: ɳi:kə ʂə ɖe:kʰa:rə bʰe:lə ət̪ʰɪ. uɪŋo:ɖə
 ba:bu: əpənə: ʂəgi:t̪ə ʂɪkʰəjə t̪ʃa:hələŋɪ huŋəkə:
 əpənə pɪʈa: ʂə ʂəhəjo:go: bʰe:t̪ələŋɪ muɖa: əpənə
 əjo:gjəʈa: uə: pəriʃrəmə n̪əhi kə' ʂəkəba:kə ka:rənə
 o: ʂəgi:t̪ə n̪əhi ʂɪkʰə ʂəkələ:hə muɖa: d̪zəkʰənə
 huŋəkə puʈrə gəuʈəməkə əbʰɪruʈʃɪ ʂəgi:t̪ə d̪ɪʂə
 d̪zəgələŋɪ t̪ə o:kəra: ut̪ʂa:hə kət̪əjə ʂə
 bət̪ʰəbɪt̪əʰɪŋə un̪t̪e: o:kəra: hət̪o:t̪ʂa:hiʈə
 kəjələkʰɪŋə.lo:kə e:kʰənə: bət̪ʃt̪ʃa: ʂəbʰəkə bʰəuɪʂjə
 əpənə: hiʂa:bē: t̪əjə kərəɪt̪ə ət̪ʰɪ.o:hi hiʂa:be:
 bət̪ʃt̪ʃa:kə uʂəkt̪ɪt̪uəkə ɳɪrma:nə kərəjə t̪ʃa:həɪt̪ə ət̪ʰɪ
 d̪zə:hiɪme: o:kəra: be:ʂə ʈa:ka: bʰe:t̪əɪ,o:kərə kʰja:t̪ɪ
 a: rəubəɖa:uə ho:i.bət̪ʃt̪ʃa:kə əbʰɪruʈʃɪkə ko:n̪o:
 məhət̪uə n̪əhi. e:hi t̪ərəhəkə kũʈʰɪt̪ə ʃɪkʂa:ʂə
 ʂəma:d̪zə ke: ubərəba:kə be:gərəʈa:
 t̪ʰəɪkə.gəuʈəmə ke: ʂəgi:t̪əkə prət̪ɪ e:t̪e:kə ut̪ʂa:hə
 rəhiʈo: e:kət̪a: ʈa:nəpu:ra: o: n̪əhi kiŋəɪt̪ə t̪ʰət̪ʰɪ.i:
 e:kət̪a: ʂa:məʂəuə:di: ʂo:t̪ʃə ət̪ʰɪ.e:hi ʂəgrəhəme:
 e:kət̪a: məhət̪uəpu:r̪ə kət̪ʰa: ət̪ʰɪ 'həriʂɪhəɖe:ui:'.
 ʂa:məŋt̪əuə:di: ʂəma:d̪zəme: e:hənə- e:hənə
 uərgi:kərəŋə kəjələ ge:lə d̪ze: ʂəma:d̪zə bət̪ələ
 rəhəjə a: ʃo:ʂəŋəkə ka:rəkʰa:n̪a: t̪ʃələɪt̪ə
 rəhəjə.ʂəma:d̪zə əŋe:kə d̪zə:t̪ɪme: t̪ə bət̪ələ: t̪ʰələ

p^he:rə əⁿe:kə upəd̪z̪a:t̪i bəⁿna:ɔ:lə ge:lə t̪a:ɦime:
 bra:ɦmənə a: ka:jəst̪hə uərgəkə le:lə d̪ze: pə̃d̪zi:
 bjəuəst̪hə: bəⁿna:ɔ:lə ge:lə t̪a:ɦi be:uəst̪hə:pərə e:ɦi
 kə^{t̪}hə:kə ma:d̪h̪jəmə s̪ə̃ be:s̪ə d̪h̪əragərə prəɦa:rə
 kəjələ ge:lə ə^{t̪}ɦi. e:ɦi be:uəst̪hə:kə s̪əb^hət̪a:
 əuəgunē: rəhələ.əⁿt̪ət̪ə: e:ɦi uərgi:kəreⁿə
 s̪ə̃ s̪əma:d̪zikə e:kə^{t̪}a: kəməd̪z̪o:rə b^hə' ge:lə a:ɔ:rə
 be:uəst̪hə: la:gu: kərəjəbəla: ra:d̪z̪a: h̪əɦiɦi^ɦde:uə
 ke: s̪uəjə̃ t̪ugələkə a:kramənəkə s̪a:məⁿna: n̪əɦi
 kə' b^he:ləⁿi a: h̪a:ri kə' d̪z̪ə̃gələ d̪i^{s̪}ə pəra:
 ge:la:h̪ə.d̪z̪ə̃ s̪əma:d̪z̪ə e:kə^{t̪}a:bədd̪hə rəɦit̪əjə t̪ə̃
 h̪uⁿəkə: e:h̪əⁿə s̪t̪ɦit̪ikə s̪a:məⁿna: n̪əɦi kərəjə
 pə^rət̪əⁿi. pə̃d̪zi: be:uəst̪hə: me: d̪z̪a:t̪i -
 upəd̪z̪a:t̪ime: uⁱb^ha:d̪z̪əⁿə s̪ə̃ s̪əma:d̪z̪əkəme:
 d̪z̪ɦu:t̪həkə d̪e:k^ha:bə^{t̪}i:,e:kə d̪o:s̪əra:kə upəɦa:s̪ə
 kərəbə,ɦi:n̪ə bud̪z̪həbə e:ɦi s̪əbəs̪ə̃ s̪a:ma:d̪zikə
 t̪a:n̪i: b^hərəⁿi: bəɦu^{t̪}ə t̪əⁿn̪ukə h̪o:it̪ə ge:lə.əⁿt̪ət̪ə:
 e:kəɦs̪əmə jət̪a:b^{d̪}i:jo: me: m̪it̪ɦila:me: d̪z̪a:t̪ikə
 jre:s̪t̪hət̪a:kə d̪ə̃b^hə e:k^həⁿo: bəɦu^{t̪}ə ki^{t̪}ɦu b̪ā:t̪jələ
 ə^{t̪}ɦi. bu^ri kəɦa:ijo: kə' s̪o:t̪i bəⁿələ rəhəbə i: ko:n̪ə
 jre:s̪t̪hət̪a: b^he:lə? e:ɦi kə^{t̪}hə:kə ma:d̪h̪jəmə s̪ə̃
 kə^{t̪}hə:ka:rə d̪z̪a:t̪i be:uəst̪hə:me: jre:s̪t̪hət̪a:kə
 d̪z̪ɦu:t̪həkə d̪ə̃b^hə pa:lə'bəla: lo:kə s̪əb^həkē: n̪i:kə s̪ə̃
 d̪e:k^ha:rə kərəba:me: bəɦu^{t̪}ə s̪əp^hələ b^he:la:h̪ə
 ə^{t̪}ɦi.

e:ɦi s̪ə̃grəhəme: e:kə^{t̪}a: kə^{t̪}hə: ə^{t̪}ɦi 'si:uəⁿə
 rə̃d̪z̪əkəkə h̪it̪ət̪iⁿt̪əkə' si:uəⁿə rə̃d̪z̪əkə d̪^ho:bi
 d̪z̪a:t̪ikə ə^{t̪}ɦi .mə^{t̪}rikə pa:s̪ə ə^{t̪}ɦi.bə̃kə me:
 a:d̪e:jəpa:lə ə^{t̪}ɦi.e:t̪əjə t̪əkə bə^rə bə^rɦijā: mu^{d̪}a:

d̄zəkʰəŋe: o: pro:n̄nəṭə bʰə'kə', ro:kəṛəpa:lə
 (kəɪʃɪjərə) bʰə' d̄zɑ:ɪe:.ho:bə' ləgəɪṭə ʃʰəɪkə o:kərə
 ukʰɑ:hi: ʃe: ga:məkə ba:bu: bʰəɪja: ʃə a:pʰɪʃəkə
 ba:bu: a: a:pʰɪʃərə ʃəbʰə əpəŋɑ: -əpəŋɑ: t̄əri:ka: ʃə
 ʃi:uəŋəkē: upe:kʃɑ: a: t̄irəʃka:rə kərəɪje:ʃi:uəŋə
 i:ma:n̄ḡɑ:ri: ʃə kəɪʃɪjərəkə ka:d̄zə kərəɪṭə rəhəɪṭə
 əʃʰɪ t̄ɑ:hi:pərə kəkəro: ḡʰɪja:n̄ə n̄əhi d̄zɑ:ɪṭə ʃʰəɪkə.
 bəɪkəkə pʰɪldə a:pʰɪʃərə ḡuɑ:ra: d̄ze: riŋə le:ba:
 me: kiʃɑ:n̄əkə ʃəbʰəkə jo:ʃəŋə kəjələ d̄zɑ:ɪṭə əʃʰɪ
 t̄əkərə ʃi:uəŋə uɪro:ḡʰə kərəɪṭə əʃʰɪ.ʃi:uəŋə
 ʃje:jərəməŋə ra:məḡəhiŋə miʃrəkə bəṛə a:ḡərə
 kərəɪṭə əʃʰɪ.huŋəkɑ: kəhəla: pərə o: ʃəra:bə piəbə
 ʃʰo:ɾɪ ḡəɪṭə əʃʰɪ. ʃi:uəŋə ni:kə lo:kə bʰə' d̄zɑ:ɪṭə əʃʰɪ
 muḡɑ: o: əpəŋə ʃuɑ:bʰɑ:uɪkə krija:- kəla:pə biʃəri
 d̄zɑ:ɪe: ʃe: e:hi ba:t̄ə kē: o:kərə pəṭni: t̄əkə əka:n̄i
 ləɪṭə ʃʰəɪkə. ʃi:uəŋəkə pəṭni: kəhəɪṭə ʃʰəɪ,' h̄əʃɪjo:
 kərəɪ ʃʰɪjəɪ t̄ə muʃəkɪja: ḡəɪ ʃʰəɪ.e:n̄ɑ: kije:
 bʰə' ge:ləɪe: ʃjuŋɪja:kə ba:pə ke:ʔɑ:bə bəḡzəbo:
 kəmə kərəɪ ʃʰəɪ.t̄həhəkka: t̄ə' e:kəḡəmə biʃəri
 ge:ləɪe:..ḡʰəurə e:hiʃə t̄ə' pəhiŋe: ni:kə rəhəɪ.' bʰɑ:jə
 ra:mələkʰəŋə t̄ə' o:kəra:pərə ʃo:d̄zʰe:
 ʃo:d̄zʰə a:ro:pə ləḡɑ: ḡəɪṭə ʃʰəɪkə d̄ze: o: a:bə
 bəṛəkɑ: lo:kə n̄ɑ:hiṭə ḡəpə kərəɪje:ʃi:uəŋə kē:
 e:ka:e:kə əpəŋə ʃḡʰɪṭṭəkə bʰɑ:n̄ə ho:ɪṭə ʃʰəɪkə.o:
 pʰe:rə ʃə əpəŋə purəŋɑ: ʃəhəḡzəṭɑ:me: a:pəʃə a:bi
 ʃja:həɪje:..niʃʃəjə kərəɪje: d̄ze: o: pəhiŋe: d̄zəkā:
 h̄əʃəṭə ,ba:d̄zəṭə ,ḡəpə kərəṭə.d̄zi:uəŋəme: a:ḡu:
 bəṛʰəbə be:d̄zɑ:jə n̄əhi muḡɑ: o:hi ʃəḡə əhā:kə

bəḍələɪtə ʂəhəḍʒətɑː əhã:kẽ: dʒiːuəŋə rɑːgə ʂə
bəhuʈə ɖuːrə ɖʰəkɛːli ʂəkəjɑː.

'məhətoː'bəḍələɪtə kudriʂɪ kəʈʰɑː tʰɪkə.əpəŋɑː
rɑːdʒjəkə kɑːrjɑːləjiː ʂəʂkrɪtɪ kẽ: dʒiːuəŋtə uəŋəŋə
kərəjəbəlaː kəʈʰɑː ətʃɪ.ʂərəkɑːriː kɑːrjɑːləjə kɔːŋɑː
ŋɪtʰəllaːpəŋəkə əɖɑː ətʃɪ.kɪjɔː bɪŋɑː peːpərəueːtə
keː kɑːdʒə kərəbɑːkə leːlə tʰəjɑːrə ŋəhɪ
ətʃɪ.iːmɑːŋəɖɑːrə aː ʂoːdʒʰə loːkə kẽ:
burəbəkə,beːhuːɖɑː budʒʰələ dʒɑːɪtʃə.dʒeːŋɑː eːhɪ
kəʈʰɑːkə məhətoː kẽ: budʒʰələ dʒɑːɪtə
tʃɪkə.əpəŋeː kɑːrjɑːləjəmeː piː. eːpʰə ʂə əgrɪməkə
leːlə kɔːŋə ɖəʃɑː hoːɪtə tʃɪkə məhətoːkə.kɔːŋɑː
kɑːrjɑːləjə meː kɑːdʒəkə ətʃɪkɪtə ʂəbətɑː
məʂəkʰərəːpəŋə hoːɪtə rəhəɪtə tʃɪkə.həɖə tʃə
tʃəkʰəŋə bʰə' dʒɑːɪtə dʒəkʰəŋə kɑːrjɑːləjəkə ʂtɑːpʰə
gulaːbərətəŋə bəɾɑː bɑːbuːkə ʂəhəjɔːgə ʂə
ʂɑːheːbəkə pətʃniːkə ʂəmbəŋɖʰə meː əʃliːlə bɑːtə
kərəjə ləgəɪtə ətʃɪ. tʃəkʰəŋə məhətoː ʂəbʰətɑː bɪʂəri
kə' gulaːbərətəŋə kẽ: kɑːlərə pəkəɾɪ kə' tɪːŋə- tʃɑːri
tʃəmeːtɑː gʰɪːtʃɪ ɖəɪtə ətʃɪ.iː tʃɪjəi beːhuːɖɑː loːkəkə
prətɪ prətɪroːɖʰə tʰɪkə.kəkʰəŋoːkɑːlə məhətoː ʂəŋə
ʂudʰuaː ujəkɪ kẽ: dʒəkʰəŋə bɑːtə həɖə ʂə aːgãː
budʒʰɑːɪtə tʃɪkə tʰə'eːhəŋeː prətɪkɪjɑː ɖəɪtə
ətʃɪ.oːtəjə dʒə kɪjɔː pətʰələ lɪkʰələ kɑːbɪlə ujəkɪ
rəhəɪtə tʰə' hẽ: hẽ: hẽ: kə'kə' əpəŋə kɑːdʒə ŋɪkələbɑː
ləɪtə.

ʃa:kā:kʃə kəjələ d̪ɪa: ʃəkəɪtʃhə. kəʈʰa: bəhʊtə
ro:tʃəkə dʰə̃gə ʃə̃ lɪkʰələ ge:lə ətʃhɪ.

'a:be:ʃə' a:ɪ dʰɪja:pu:t̪a:kə kəɪɪjərəkə prəʈɪ lo:kə
be:ʃə ʃa:kā:kʃə bʰə' ge:lə ətʃhɪ, ʃe: ɲi:kə ba:t̪ə
mud̪a: kəɪɪjərəkə əʈɪɪk̪t̪ə d̪ɪ:uəɲəme: a:rə bəhʊtə
kɪtʃhɪ tʃhəɪkə, d̪ɪze: ʃɪkʰəba:kə əɲubʰəuə kərəba:kə
d̪ərək̪a:rə rəkʰəɪt̪ə ətʃhɪ.lo:kə bud̪ɪʰəɪ ətʃhɪ
bətʃtʃa: pərʰɪ lɪkʰɪ le:t̪ə ɲi:kə ɲəukəri:- tʃa:kəri:
bʰə' d̪ɪze:t̪əɪ bəʃə a:rə ki: ?mud̪a: ba:t̪ə o:t̪əɪ dʰəɪ
ʃi:mi:t̪ə ɲəɪ rəɪ ge:lə tʃhəɪkə. utʃɪt̪ə ʃə̃ʃka:rə pra:pt̪ə
kərəbə, d̪ɪ:uəɲə ʃə̃gʰərʃəme: a:gā: ut̪pəɲɲə
ho:ɪbəla: ʃəməʃja: ʃəbʰə ʃə̃ ko:ɲa: lərələ d̪ɪa:jə? i:
ʃəbʰə bʰe:t̪əɪt̪ə tʃhəɪkə pa:ɪɪu:ɪkə a: ʃa:ma:d̪ɪkə
d̪ɪ:uəɲəkə əɲubʰəuə ʃə̃.mud̪a: a:d̪ɪukə d̪ɪze:
ʃə̃ʃkɪɪt̪ə uɪkəʃɪt̪ə bʰə' rəhələ ətʃhɪ t̪a:hime: bətʃtʃa:kə
gələt̪i: kəmə a: əbʰɪbʰa:uəkə be:ʃi: bud̪ɪʰəɲa:
d̪ɪa:ɪtʃhə.a:be:ʃə a: d̪ula:rəo:t̪əbəjə d̪ɪzəte:kə
a:uəʃjəkə. d̪ɪzət̪əjə hət̪əɲə- dət̪əɲə d̪ɪzəruri: o:t̪əjə
o:hə: hue:əd̪ɪɲa:ka:ɪt̪a:, ɲəmɪrət̪a: məɲukkʰəkə
d̪ɪ:uəɲəkə a:bʰu:ʃəɲə ətʃhɪ. d̪ɪɲe:ʃə ba:bu: a:o:rə
əɲɪt̪a: əpəɲə be:t̪a: kē: gʰə'rə lə' d̪ɪze:ba:kə le:lə
ge:lə tʃhət̪hɪ. kəe:kə gʰə̃t̪a: ʃə̃ t̪i:ʃəɲəpərə
prəʈi:kʃa:me: bəɪʃələ tʃhət̪hɪ. a:o:rə bɪɲu be:t̪a:kə
ɲe:ɲəɪ t̪ɪʃəɲəpərə ʃə̃ gʰərə a:ɪʃə a:bi d̪ɪa:ɪ tʃhət̪hɪ
.huɲəkə puʈrə məhe:ʃə əpəɲə ʃə̃gi:
prəʃa:ɲt̪əkə ʃə̃ge: bət̪ɪa:ɪt̪ə rəɪ d̪ɪa:ɪje:. ma:jə
ba:pəkə ko:ɲo: pərəba:hɪ ɲəɪ kərəɪt̪ə
d̪e:kʰa:ɪje:.o:kərə tʃa:ɪ- tʃələɲime: ma:jə- ba:pəkə
prəʈɪ kəʈəh̪ū əɲura:gə ɲəɪ d̪ɪʰələkəɪt̪ə tʃhəɪkə.i:

bəhʉtə tʃiːtɑ:kə bɪsəjə tʃhəikə a:dʒukə pi:rhi:kə
 le:lə.ʃəbə tʃɑ:həitə ətʃhɪ həmərə be:tɑ:
 ɖu:rə ,bəhʉtə ɖu:rə de:ʃə tʃəlɪ dʒɑ:jə,kʰu:bə tɑ:kɑ:
 kəmə:jə.ʃəmə:dʒəme: e:hi rupəme: həmərə tʃərtʃɑ:
 ho:itə rəhəjə dʒe: pʰəllā: bɑ:bu:kə be:tɑ:
 juro:pə,əme:rɪkɑ:me: e:tte:kə əme:rɪkəŋə ɖɑ:lərə
 kəmə:itə tʃhəŋɪ .pʰəllā: bɑ:bu: kʰuʃi: ʃə pʰuɪtə dʒəkā:
 pʰətətə rəhəitə tʃhətʰɪ.əvəʃtʰɑ: kʰəʃəla:pərə o:e:hə
 be:tɑ: ɡʰumɪjo: kə' dʒəkʰəŋə ŋəhi de:kʰəitə tʃhəŋɪ
 pʰe:rə a:hi əbətə tʃhəŋɪ.a:be:ʃə e:təbəjə dʒətte:
 dʒərurɪ. 'bu:rʰɑ: dʒɪbətə rəhəla:hə' e:kətɑ:
 uɪləkʃəŋə kətʰɑ: ətʃhɪ.e:hi kətʰɑ:me: lo:kə bu:rʰɑ:
 kē: be:bəku:pʰə bu:dʒhəitə ətʃhɪ mudɑ: həmərə:
 dʒəŋətə bu:rʰɑ: ʃəbʰəkē: be:bəku:pʰə budʒhəitə
 tʃhətʰɪ.ʃəmə:dʒə kətte:kə ʃəve:ɖəhi:ŋəətʃhɪ? huŋəkə
 pəriuɑ:rəme: e:tte:kə go:tɑ: məɪ dʒɑ:ije: tʃəjo:
 bu:rʰɑ: dʒɪbətə tʃhətʰɪ.i: bu:rʰɑ:kə dʒɪdʒi:biʃɑ:
 tʃhəŋɪ. ʃe: budʒhəba:kə dʒɪɪ:ŋə e:kʰəŋo: həmərə:
 ʃəmə:dʒəme: uɪkəʃitə ŋəhi bʰe:ləikə ətʃhɪ uɑ: lo:pə
 bʰə' ge:ləikə ətʃhɪ .ʃe: dʒe: kəhi:.bu:rʰɑ: e:hu
 əvəʃtʰɑ:me: lo:kəkə ʃuɑ:gətə- ʃətka:rə kərəitə
 tʃhətʰɪ.upəkɑ:rə kərəitə tʃhətʰɪ.mudɑ: bu:rʰɑ:
 ʃəmə:dʒəkə tʃɑ:lɪ tʃəɪtʃrə kē: ŋā:gətə ʃe:ho: kərəɪ
 tʃhətʰɪ.o: ətʰɑ:rəhə bəʃəkə juvətɪ: ʃə uɪuɑ:hə
 kərəba:kə ɡʰo:ʃəŋɑ: kərəitə tʃhətʰɪ.ŋe: ətʰɑ:rəhə ʃə
 kəmə a: ŋe: be:ʃi:.kije: dʒə ŋəɪʃə bərəkʰəkə juvətɪ:
 ʃə uɪuɑ:hə kəɪtətʰɪ tʃə dʒulu:mə
 bʰə' dʒə_ɪtə? uɑ:ʃtəvəme: bu:rʰɑ: kē: uɪuɑ:hə ŋəɪ
 kərəba:kə tʃhəŋɪ.o: ʃəmə:dʒəkə tʃəɪtʃrə kē: de:kʰɑ:rə

kəɾəjə tʃa:hələŋɪ ətʃɪ.ɬa:hɪme: o: ʃəpʰələ bʰe:la:hə
 ətʃɪ.kəṭʰa:ka:rə ʃe:ho: ʃəpʰələṭa:pu:ruəkə kəṭʰa:
 kē: buŋa:bəṭɪ me:, o:hɪme: rēgəṭi:pə de:bəi bəhuṭə
 ʃəpʰələ rəhəla:hə ətʃɪ.e:kəṭa: kəṭʰa:
 ətʃɪ 'prəṭɪlo:mə' i: kəṭʰa: e:kəḍiʃə kəṭʰa:ka:rə
 ʃro:ṭri:jə ʃəma:dʒəkə jəṭʰa:ʃṭʰiṭiua:ḍiṭa: pərə
 ḍʰarəgərə prəha:rə ke:ləŋɪ ətʃɪ t̃ə ḍo:ʃərə ḍiʃə
 ʃəma:dʒəme: ḍiʒe: ḍiʒa:ṭi:jə ḍurbʰa:uəŋa:
 tʃərəmərəpərə ətʃɪ t̃əkərə ŋəmu:ŋa: ʃe:ho: bʰe:ṭəṭə
 ətʃɪ.ərdʒuŋə ke: ḍiʒi:hə kəṭəba:kə ke: prəja:ʃə
 kərəṭə tʃʰəikə? o:kəre: ḍiʒa:ṭikə lo:kə.o:hi ḍiʒa:ṭikə
 kəhəbəika: ʃəbʰə ərdʒuŋə ʃəŋəkə
 ŋi:ʃəha:jə lo:kəkə le:lə kiṭʃɪu ḍiʒi:uika:kə
 o:rija:ŋə kiʒe: ŋe: kərəṭə tʃʰəṭʰi? kiʒe:kə
 ŋəhi ərdʒukə kē: pəṭʰəba:kə lixʰəba:kə o:rija:ŋə
 ʃəma:dʒə kərəiʒe:ʔṭəkʰəŋə pe:ṭə pa:ləikə le:lə
 ḍiʒəṭə' kəṭəu kiʒo: tʃa:kəri: kərəiʒe: t̃əkərə məḍiʒa:kə
 uṭəbəiʊəla: ,o:kəra: prəṭa:ṭiṭə kərəibəla: i: ke:həŋə
 ʃəma:dʒə ətʃɪ? i: ḍuəiḍʰə bəhuṭə bʰəjəṭkərə ətʃɪ.ʃe:
 ʃəbʰə ḍiʒa:ṭime: bəro:bəriʒe: ətʃɪ. ʃro:ṭri:jə
 ʃəma:dʒəkə bʰo:dʒəkə uəŋəŋə əḍbʰuṭə ətʃɪ e:hi
 kəṭʰa:me:.bʰo:dʒə kʰe:ba:kə a: kərəba:kə ʃəṣkriṭi
 ʃro:ṭri:jə o: bra:hməŋə ʃəma:dʒəme: kəŋe: be:ʃiʒe:
 ətʃɪ. ʃe: uʒəgja:ṭməkə ʃəli:me:
 bʰo:dʒəkəəḍbʰuṭə ʃəgi:ṭa:ṭməkə uəŋəŋə ke:ləŋɪ
 ətʃɪ.

" bʰo:dʒə ʃuru bʰe:ləikə t̃ə' pra:rəbʰəme:
 uə:ṭa:uəŋə gəbʰiŋa:jələ tʃʰələ.krəməʃə:
 muʃəki:,kəŋəpʰuʃəki:,ṭo:ka:ṭo:ki:,həṣi:,tʰəṭṭʰə,tʰəh

əkka:,pɪhəka:ri:,s̄a:tə s̄urə ba:d̄zə'la:gələ.a:s̄tə: -
 a:s̄tə: bʰo:d̄zəme: e:kəta: a:la:pə a:jələ.....
 a:ro:hə uɑ: əuəro:hə me:
 d̄əhi:,əmmətə,ʃri:kʰəŋdə,ləddu:,rəsəgulla: a:
 pa:jəssəkə s̄ua:d̄ə uɑ:t̄a:uəreŋə me: pəsəreɪtə rəhələ
 .bʰo:d̄zə e:kəd̄əmə s̄əgi:t̄əməjə bʰə'utʰələ."
 kəth̄a:ka:rə e:t̄əjə uʃəḡəme: d̄ze: s̄əgi:t̄a:t̄məkəta:
 ut̄pəŋŋə ke:ləŋɪ ət̄ʰɪ t̄əkʰəŋə s̄əhəd̄zəh̄ɪ pro:
 həri:mo:həŋə d̄z̄h̄a: mo:ŋə pəreɪtə t̄ʰət̄ɪ.

s̄e: s̄əbə t̄ə' t̄hi:kə mud̄a: kəth̄a:kə ət̄ə prədi:pə ləgə
 a:bi kə' ho:ije: .o:e:hə prədi:pə d̄ze: 'd̄a:s̄ə-
 d̄a:s̄ɪŋəkə' d̄a:ŋəkə prəti:kə pra:uədh̄a:ŋəkə
 uiro:d̄hə kəjələŋɪ.hələki huŋəkə uiro:d̄hə
 jəth̄a:s̄t̄h̄ɪuɑ:d̄əkə t̄ʰət̄t̄a:t̄ərə d̄z̄h̄əpa: ge:lə.bʰəle:
 d̄z̄h̄əpa: ge:lə, uiro:d̄hə t̄ə' bʰe:lə.

e:hi s̄əgrəhəkə əth̄a:rəho: kəth̄a: pərh̄əla:kə pət̄ʰa:t̄ɪ
 bəhuṭə a:ŋəddəkə əŋubʰəuə kə' rəhələ t̄ʰi: .həmərə:
 gəruɑ:ŋubʰu:t̄ɪ bʰə' rəhələ ət̄ʰɪ d̄ze: həmərə: bi:t̄ʃə
 mət̄h̄ɪli: bʰa:s̄a:me: e:həŋə udbʰət̄t̄ə kəth̄a:ka:rə
 s̄əbə t̄ʰət̄ɪ.kəth̄a:ka:rə əʃo:kəd̄zi:kə d̄ze: t̄ʰəbi
 həmərə: mo:ŋəme: əkiṭə ət̄ʰɪ 'd̄ze: o: mət̄h̄ɪli:
 kəth̄a: kē: lo:kələ s̄ə glo:bələ bəŋa: d̄e:ləŋɪ ət̄ʰɪ.i:
 d̄hərəŋa: e:hi po:t̄hi:kə puŋəpa:t̄hə s̄ə kəŋe: be:s̄i:
 məd̄zəgūtə bʰe:lə ət̄ʰɪ.he:bəŋime: hiŋəkə
 prəka:ʃit̄ə kəth̄a:s̄əgrəhə 'd̄əɪdi:ga:mə'pədh̄əla:kə
 pət̄ʰa:t̄ɪ d̄ze: a:rə a:s̄uəst̄ɪ bʰe:t̄ələ t̄ʰələ
 s̄e: 'ma:t̄əbərə' kəth̄a: s̄əgrəhəkə puŋəpa:t̄hə
 s̄ə həmərə d̄h̄a:rəŋa: a:rə bəhuṭə be:s̄i: məd̄zəgu:t̄ə

b^he:lə ətʃ^hi.bi:ʒə bərk^hə pəh^hɪne: prəka:ʃɪtə e:ɦɪ
po:t^hi:kə kət^hɑ:ʒəb^hə e:k^həno: tətəkɑ: budʒ^hɑ:
rəhələ ətʃ^hi. prəʒtʊtə po:t^hi: d^hi:rg^hə əvəd^hi d^həri
mət^hɪli: kət^hɑ:kə prət^hɪnɪd^hɪtʊə kərəɪtə
rəhətə ,təkərə həmərə: pu:rɑ: b^həro:ʒə ətʃ^hi..dʒe:
pɑ:t^həkə vɑ: kət^hɑ:kɑ:rə e:ɦɪ po:t^hi: kē: n^həɦɪ
pərhəne: ho:ɪ kɪpəjɑ: əpəne: əvəjə pərh^hi: ʒe:
vɪnəmərə a:grəhə.

-ʒəpərkə-6207627509

əpənə

mət^həujə editorial.staff.videhə@gmail.com pərə
pəth^hɑ:u.

bʰe:lə ho: a: hɪŋəkərə ʂəbə kəʈʰa: həmərə:
 pəɽʰəba:kə ʂəubʰa:gjə pra:ptə bʰe:lə ho: ʂe:
 tʰə' ʂəbʰəvə nəɦɪ. ədʒi:bə duuɪdʰa: me: tʃʰələɦũ dʒe:
 hɪŋəkərə ko:ŋno: po:tʰi: ko:ŋna: pra:ptə kəri:ʔ e:həŋə
 me: a:ʃi:ʂə dʒi: ʂə gəppə bʰe:lə a: həmə əpəŋə
 ʂəməʂja: ʂə hɪŋəkə: əvəgəʈə kərə:liʒəŋə a: ləgələ:
 o: həmərə ʂəməʂja:kə ʂəma:dʰa:ŋə kə' de:la:hə.
 uɪde:hə a:rkə:ɪvə pərə upələbdʰə məɪtʰɪli: rətʃəŋa:
 ʂəʂa:rə kē: uɪʂəjə me: uɪʂɪɪtə dʒa:ŋəkə:ri: bʰe:tələ
 a: po:tʰi: dɑ:uŋələ:də ke:ŋa:i: a:ʂa:ŋə bʰə' ge:lə.
 kəʈʰa:kə:rə əfo:kə dʒi: ke:rə kɪtʃɪu kəʈʰa: ʂəgrəhə
 dʒe: kɪ əɦɪ pərə upələbdʰə tʃʰələ ʂe: dɑ:uŋələ:də
 kələɦũ a: pəɽʰələɦũ dʒe:ŋa: kɪ: ā:kɦɪ me: bəʂələ
 (ja:ʈra: kəʈʰa:), o:ɦɪ ra:ʈikə bʰo:rə, ma:ʈəbərə a:
 dɑɪdi:ga:mə. o:ŋna: bəɦuʈə kəʈʰa: tʰə' uɪbʰɪŋŋə
 pəɽɪka: ʂəbə me: pəɽʰəŋe: tʃʰələɦũ mudɑ: po:tʰi:
 ruʂə me: ʂəbə kəʈʰa: e:kəʈʰa:mə bʰe:tɪ ge:lə
 tʰə' mədʒa: duɪguŋɪtə bʰə' ge:lə. e:kə-ʂə-bəɽɦɪ e:kə
 kəʈʰa: ʂəbə pəɽʰələɦũ a: o:ɦɪ bi:tʃə ko:ŋno: a:ŋə
 ka:dʒə kərəba: me: mo:ŋə nəɦɪ la:ɡɪ rəhələ tʃʰələ.
 uɪde:həkə ma:dʒəmə ʂə i: əmu:lʒə ŋɪdʰɪ ha:tʰə
 la:gələ ətʃɦɪ a: ʂe:ɦo: bɪŋna: ko:ŋno: kəʂtə kē:. əɦɪ
 əpu:ruə ka:dʒə le:lə hɪŋəkə: ʂəbə kē: ʂa:dʰu va:də .
 uɪʂəjə ʂə uɪʂəjā:tərə nəɦɪ bʰə' dʒa:i tʰə' gʰuɪ a:bəɪtə
 tʃʰi: kəʈʰa:kə:rə əfo:kə dʒi: pərə.

o:ɦɪ ra:ʈikə bʰo:rə ʂəŋ 1991 me:, ma:ʈəbərə
 ʂəŋ 2001 me:, ā:kɦɪ me: bəʂələ (ja:ʈra: kəʈʰa:)

tʃəka:tʃəũdʰə me: n̄ə'tə'əpəṇa: le:lə pələkʰəṭṭi
 tʃhəṇṇi a: n̄ə'tə'ma:ṭa:-pṭa:kə məṇṇəsu:ba: pu:rə
 kərəba:kə la:ləṣa:. d̄əṣəmə kəṭṭʰa: əṭṭʰi 'əbhəjəkə
 be:ṭa: kē: du:ṭa: d̄ā:ṭə bʰe:ləṇṇi'. ga:məkə ja:ṭra:
 e:uṣ̄ śmriṭṭi ṣ̄ṣ̄ d̄zuruḷə kəṭṭʰa:. əpəṇə ga:mə me:
 ga:mə kʰo:d̄zəiṭṭə lo:kəkə kəṭṭʰa:. ua:ṣṭəuə me:
 ga:mə me: a:bə ga:mə kəhā: bəṣṣəiṭṭə əṭṭʰi. ga:mə
 ṭə' bəṣṣəiṭṭə əṭṭʰi ro:d̄zi: ro:ṭi:kə d̄zo:ga:ṭə me:
 prəua:ṣi: bəṇṇəḷə lo:kəkə hriḍəjə me:.

e:ga:rəhəmə kəṭṭʰa: əṭṭʰi 'kʰuṣi:kə n̄a:mə d̄zi:uəṇṇə'.
 d̄hija: puṭa: ke:rə kʰuṣi: me: əpəṇə kʰuṣi: kʰo:d̄zəjə
 ua:la: ma:ṭa: pṭa:kə kəṭṭʰa:. a:d̄zuka bəḍəḷəiṭṭə
 ṣ̄a:ma:d̄zikə pəriue:ṣəkə kəṭṭʰa:. ba:rəhəmə kəṭṭʰa:
 əṭṭʰi 'ṭi:ṣə'. n̄a:ri: ṣ̄əṣəṭṭikəṇə ke:rə po:lə kʰo:ləjə
 ua:la: kəṭṭʰa:. biməla: əpəṇə pəṭṭi kē: d̄e:kʰi ṣ̄əḍəiṭṭə
 gəuruəḷə bo:d̄hə kərəiṭṭə rəhəli:hə a: huṇəkəṇə pəṭṭi
 ləkṣmi:n̄a:ra:jəṇə hiṇṇəka: bəṣṣə ma:ṭikə muruṭə
 bud̄zʰəiṭṭə rəhəḷəṇṇi. bʰrəṣṭa:tʃa:rə me: liṭṭə
 ləkṣmi:n̄a:ra:jəṇə kē: tʃəḷəṭṭe: ma:ṭrə ka:gəḍzə
 kələmə pərə bəṇṇəḷə ko:-a:pəre:ṭiṭṭə ṣ̄o:ṣa:ṭi: ke:rə
 əḍḍhəkṣə biməla: puliṣəkə gīrəpʰṭə me: pəṭṭi d̄za:ṭṭə
 tʃhəṭṭʰi. d̄ze:lə me: ge:la:kə upəṛā:ṭə biməla: kē:
 bo:d̄hə ho:iṭṭə tʃhəṇṇi d̄ze: be:ima:n̄ə
 ṭə' ṣ̄əbhəṭṭʰa:mə be:ima:n̄e: ho:iṭṭə əṭṭʰi, tʃa:he: gʰərə
 ho: ki ba:hərə. ṭe:rəhəmə kəṭṭʰa: əṭṭʰi 'tʃhūṭṭi:kə e:kə
 d̄iṇṇə'. əhi kəṭṭʰa: kē: pəṭṭi ko:ləka:ṭa:kə ka:əpʰi:
 ha:uṣəkə əḍḍa: mo:n̄ə pəṭṭi ge:lə. məiṭṭʰili: ṣ̄a:hiṭṭə

pərə tʃərtʃa: he:tu məɪtʰɪli:kə e:kə ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rə
 ʃa:he:bə kē: gʰərə pərə upəstʰɪtə ho:ɪtə tʃʰətʰɪ e:kə
 ŋəuə d̪əmpətɪ əkiɪtɑ: o: əbʰɪŋəuə a: prɑ:rəbʰɪkə
 pərɪtʃəjə pɑ:tə kē: bɑ:də o:ɦɪ tʃʰuttɪ:kə d̪ɪŋə ʃuru
 ho:ɪtə ətʃɪ ʃa:ɦɪtʃə pərə tʃərtʃa:. ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rə
 məho:d̪əjə məɪtʰɪli: me: kie:kə lɪkʰəɪtə tʃʰətʰɪ tɑ:ɦɪ
 prəŋəkə d̪zəuɑ:bə me: kəhəɪtə tʃʰətʰɪ- " ʃo:tʃəɪ tʃʰi:
 məɪtʰɪli: me:, t̪əɪ lɪkʰəɪ tʃʰi: məɪtʰɪli: me:." o:ŋɑ:ɦuɔ:
 məɪtʰɪli: əpəŋə mə:tɪrɪbʰɑ:ʃɑ: t̪hi:kə. məgərə
 əbʰɪŋəuə kəhəɪtə tʃʰətʰɪ- " le:kɪŋə ʃərə, məɪtʰɪli:
 əpəŋə bʰɑ:ʃɑ: rəɦɪ kəhɑ: ge:lə tʃʰəɪkə d̪zəkʰəŋə
 mə:ɪjo: əpəŋə d̪ʰɪjɑ: pu:tɑ: ʃə məɪtʰɪli: me: gəppə
 ŋəɦɪ kərəɪ tʃʰəɪ t̪ə' o: əpəŋə bʰɑ:ʃɑ: ko:ŋɑ:
 he:təɪ?" əkiɪtɑ: ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rə məho:d̪əjə ʃə pu:tʃʰəɪtə
 tʃʰətʰɪ d̪ze: d̪zəũ ko:ŋo: pre:mə kətʰɑ: məɪtʰɪli: me:
 pəɪhəbɑ:kə ho: t̪ə' ko:ŋə kiɪtɑ:bə pəɪɦɪ? ətʃɑ:ŋəkə ʃə
 ko:ŋo: kiɪtɑ:bəkə ŋɑ:mə ɦɪŋəkɑ: mo:ŋə ŋəɦɪ pəɪt̪ə
 tʃʰəŋɦɪ. uɑ:st̪əuɪkəɪtɑ: tʃʰəɪkə d̪ze: əd̪zuka:
 ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rə kē: əpəŋə rətʃəŋɑ: kē: əlɑ:ue: əŋjə
 ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rə ʃəbəhəkə rətʃəŋɑ: pəɪhəbɑ:kə ko:ŋo:
 prəjo:d̪zəŋə ŋəɦɪ bud̪zʰɑ:ɪtə tʃʰəŋɦɪ. uəɪt̪əmə:ŋə
 ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rəkə rətʃəŋɑ: ke:rə st̪ərə pərə ʃəuɑ:lə
 utʰəɪtə ətʃɪ t̪əkʰəŋe: ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rə məho:d̪əjə ke:rə
 pəɪt̪ni: ŋɪ:ləmə ʃe:ɦo: əɦɪ tʃərtʃa: me: ʃɑ:mɪlə ho:ɪtə
 tʃʰətʰɪ tʃɑ:jə a: bʰu:d̪zələ məkʰɑ:ŋə ke:rə ʃəgə a:
 bɑ:d̪zɪ utʰəɪtə tʃʰətʰɪ- " məɪtʰɪli:kə ʃa:ɦɪtʃəkɑ:rə ke:
 e:kə d̪o:ʃərə:kə əd̪əgo:ɪ-bəd̪əgo:ɪ ʃə pʰurʃəɪtə
 ho:ŋə t̪əkʰəŋə ŋe: pəɪhəbɑ: d̪zo:gərə rətʃəŋɑ:
 kərəɪtɑ:hə."

t̪ʃəud̪əhəmə kəṭṭʰa: ət̪ʃʰi ' ga:məkə ka:ṭṭəkə ha:iue:'.
 bərbə:d̪ə ho:iṭṭə pəɾja:uəɾəŋə a: o:kəɾə
 d̪u:ʃpɾəbʰa:uə ke:rə ŋi:kə t̪ʃiṭṭəɾəŋə bʰe:lə ət̪ʃʰi.
 pɾəkɾiṭṭikə ʃṭṭuləŋə biɡəɾi rəhələ ət̪ʃʰi a:
 a:d̪ʰuŋikəṭṭa:kə ho:ɾə me: ʃṭṭa:ʃṭṭə le:bə d̪u:bʰəɾə
 bʰe:lə d̪ʒa: rəhələ ət̪ʃʰi muḍa: həməɾa: ʃəbə le:lə
 d̪ʰəŋŋə ʃəŋə. uə:ʃṭṭəuikəṭṭa: ṭṭə'ie:hə ət̪ʃʰi d̪ʒe:
 ga:məkə ŋa:mo: ŋiʃa:ŋə miṭṭa: rəhələ ət̪ʃʰi. əŋṭṭimə
 kəṭṭʰa: ət̪ʃʰi ' e:ŋa: bʰə' kə'kiʒo:'. bəɾəkə: ha:kimə
 t̪ʃəud̪həri: d̪ʒi: kē: əd̪ʰi:ŋəṭṭṭhə kəɾmət̪ʃa:ri: ʃəbə
 hiŋəkəɾə kəməd̪ʒo:ri: kē: ɡəmi ləiṭṭə t̪ʃʰəŋi a: ʃəbə
 miɾi hiŋəkəɾə pərihə:ʃə me: d̪ʒuṭələ rəhəiṭṭə t̪ʃʰəṭṭʰi.
 t̪ʃəud̪həri: d̪ʒi: kē: pət̪ʃəpəŋəkə umiɾə me: bət̪ʃəpəŋə
 uə:la: həɾəkəṭṭə d̪e:kʰi ʃṭṭəḍʒəjə kē: ɡla:ŋi ho:iṭṭə
 t̪ʃʰəŋhi muḍa: t̪ʃəud̪həri: d̪ʒi: kriʃŋə a: ɡo:pi: ke:rə
 ra:ʃə me: kriʃŋə bəŋi d̪ʒa:ɡələ me: ʃuəpəŋə d̪e:kʰəiṭṭə
 rəhəiṭṭə t̪ʃʰəṭṭʰi . e:kə d̪iŋə d̪ʒəkʰəŋə ʃṭṭəḍʒəjə kē:
 bəɾda:ʃṭṭə ŋəhi ho:iṭṭə t̪ʃʰəŋhi ṭṭə'əpəŋə bəɾəkə:
 ha:kimə t̪ʃəud̪həri: d̪ʒi: kē:ā:kʰi kʰo:ləba:kə
 əbʰiŋəuə ka:d̪ʒə kəɾəiṭṭə t̪ʃʰəṭṭʰi a: t̪ʃəud̪həri: d̪ʒi:
 huŋəkə: ɡəla: ʃṭṭə ləɡa: ləiṭṭə t̪ʃʰəṭṭʰi.

kəṭṭʰa:kə uɾəjə me: əpəŋə ba:ṭṭə kəhəiṭṭə ka:lə
 kɾəmə bʰəḍḍə kəɾəba:kə ko:ŋə pɾəjo:d̪ʒəŋə t̪ʃʰələ ʃe:
 ʃo:t̪ʃi rəhələ ho:jəbə. pət̪ʃəmə kəṭṭʰa: ke:rə ʃi:ɾəʃəkə
 bʰe:lə 'd̪əiḍi:ɡa:mə' a: hiŋəkəɾə kəṭṭʰa: ʃṭṭəɡrəhə

ke:rə ʃe:ho: ie:hə n̄a:mə ətʃi. kəʔh̄a:ka:rə əʃo:kə d̄zi:
 ke:rə rəʃjəna: ʃəʃa:rə me: e:kə-ʃə-bəʃh̄i e:kə
 ən̄upəmə kəʔh̄a: ʃəbə ətʃi. pəʃh̄əit̄ə ka:lə ko:n̄o:
 kəʔh̄a: kē: bīn̄u kʰəʔmə kəjəne: po:t̄hi: ʃi:ho:ʃəna:i:
 muʃkilə ətʃi. ʃəbə kəʔh̄a: uəʔt̄əma:n̄ə ʃa:ma:d̄zi:kə
 pəriʃt̄h̄iʔi pəʃə li:kʰələ bu:d̄zi:h̄a:jəʔə. hīn̄əkəʃə kəʔh̄a:
 ʃəbə me: jəʔh̄a:r̄t̄h̄ə ke:rə d̄əʃjəna ho:jəʔə, kəlpəna:
 lo:kə me: i: uʃiʃəʃəna n̄əhi kəʃa:bəit̄ə ʃi:h̄əʔh̄i. pəʃiʃəmə
 kəʔh̄a: ke:rə uʃiʃəʃəʔa: h̄əməʃa: i: la:gələ d̄ze:
 jəʔh̄a:r̄t̄h̄ə ke:rə ʃəgəhi əhi me: a:d̄əʃə ʃe:ho:
 d̄zi:h̄ələkəit̄ə ətʃi. ga:me: ga:mə ʃh̄e:ua: ʃh̄a:ki:
 mən̄d̄iʃə bəni rəh̄ələ ʃi:h̄əikə a: uə:ʃt̄əʃi:kəʔa:
 t̄ə' ie:hə ʃi:h̄əikə d̄ze: o:hi me: pu:d̄zi: əʃiʃəna: kəʃə
 uə:la: t̄əkə ke:o: n̄əhi rəh̄əit̄ə ʃi:h̄əʔh̄i. d̄o:ʃəʃə gəppə
 d̄ze: a:d̄zi:kə ʃəməjə me: lo:gə ʃe:uə:n̄iʃiʃiʃi ke:rə
 upəʃa:n̄t̄ə gʰuʃi kə' əpəna ga:mə n̄əhi a:bəjə
 ʃi:h̄əit̄ə ʃi:h̄əʔh̄i a: e:həna me: d̄a:k̄t̄əʃə rəgʰuʃəʃə
 lənd̄əna ʃə uə:pəʃə ga:mə ləuʃəit̄ə ʃi:h̄əʔh̄i a: ʃe:ho:
 ʃəpəʃiʃə:ʃə. h̄ə d̄ze: əpəna ma:t̄a:-piʃa:kə m̄iʃiʃiʃi
 upəʃa:n̄t̄ə ga:mə n̄əhi əbəit̄ə ʃi:h̄əʔh̄i t̄iʃəka: əpəna
 ma:t̄ri:b̄h̄u:mi me: d̄zi:uəna kə ən̄t̄imə k̄ʃəna
 biʃa:bəjə ke:rə iʃiʃiʃi: d̄zi:grit̄ə ho:iʃə ʃi:h̄əna. əpəna
 ga:mə pəʃə ʃi:t̄a:ra:məkə e:kəʔa: mən̄d̄iʃə
 bəna:bəjə kē: uʃiʃa:rə lə' kə' ga:mə pəh̄iʃiʃiʃi
 ʃi:h̄əla:h̄ə. e:kə t̄əʃəʃə d̄a:k̄t̄əʃə ʃa:h̄e:bə ke:rə
 bəʃəka: puʃə ʃubʃə mən̄d̄iʃə niʃma:n̄ə ke:rə
 o:riʃa:n̄ə me: la:gələ rəh̄əit̄ə ʃi:h̄əʔh̄i, t̄ə' d̄o:ʃəʃə
 t̄əʃəʃə ʃi:ho:t̄ə puʃə ma:ni:kə to:le: to:lə gʰu:mi
 lo:gə ʃəbə ʃə b̄h̄ē:t̄ə kəjə miʃiʃi:ka: ʃəʃk̄iʃi o:

kʰəbərə sʉnɪ prəsənnə ho:ɪtə tʃʰətʰɪ. dɑ:ktərə
rəgʰusʉʃə əpənə gɑ:mə o: mɑ:tɪ pɑ:nɪ me: əntɪmə
sɑ:sə lə' səkətʰɪ sɛ: sɔ:tʃɪ gɑ:mə əjəbɑ:kə nɪrɪjə
le:nɛ: tʃʰələtʰɪ mudɑ: dʒəkʰənə sʉ əspətɑ:lə
bənəjəbɑ:kə nɪrɪjə le:lənɪ ətʃʰɪ dʒi:bəjə ke:rə
sɪhəntɑ: bətʰɪ ge:lənɪ ətʃʰɪ ɑ: əpənə pətɪnɪ: sʉ
kəhətʰə tʃʰətʰɪ - "gɑ:mə mərəbɑ:kə le:lə
nəhɪ, dʒi:bɑ:kə le:lə ho:ɪtə tʃʰəɪkə."

- sʉpərkə-9472834926

əpənə

mətʉujə editorial.staff.vidheə@gmail.com **pərə**
pətʰɑ:u.

2.8.kumɑ:rə rɑ:hulə- məɪtʰɪlə ā:kʰɪ sʉ dʌɪdɪ:gɑ:mə
de:kʰəbɑ:kə sɛ:hətʉɑ: (kətʰɑ:kɑ:rə əfo:kəkə kətʰɑ:
pərə e:kətɑ: pɑ:tʰəki:jə hətʉəkʃe:pə)

ho:it̥ə rəhələi-e: .əfo:kəkə kəṭṭʰa: əi s̥ṣ̥əpʰəra:kə n̥əi
 rəhələkəṭṭ .ʰa:ka:rəkə s̥ṣ̥əpʰələṭṭa: ja: əs̥ṣ̥əpʰələṭṭa:kə
 n̥iɾŋəjə kərəbə ṭṭṭ̃ kəṭṭʰiŋə, mud̥a: ɪ ṭṭṭ̃ma:n̥ələ d̥za:
 s̥ṣ̥əkəɪt̥ʰiə d̥ze: əpən̥ə pərəp̥ərə: s̥ṣ̥əprəbʰa:uə
 grəhəŋə kərəit̥ə əfo:kəkə kəṭṭʰa: ələgə li:kə
 bən̥əbəie: .hiŋəkə pra:r̥ə bʰikəkəṭṭʰa: h̥əmərə:
 hiṣa:b̥ē: h̥əṭəbəri: me: ɪkʰa:jələ bud̥zʰa:ɪ t̥ʰiəi a:
 kəṭṭṭəu-kəṭṭṭəu pʰa:ɾmu:la:bədd̥ h̥əṣe:ho:, mud̥a: ɪ
 kəṭṭʰa:ka:rəkə pra:r̥əbʰikə əbʰja:s̥ṣ̥ə rəhələ ho:it̥əŋi
 d̥ze: 'h̥e:jərəpiŋə' s̥ṣ̥ṭ̃ b̥əuka:t̥ʰup̥ə
 ət̥ʰi' ho:it̥ə 'd̥əidi: ga:mə' ṭṭəkə pəh̥iṭ̥jələ d̥z̃ṭ̃ .əi
 t̥i:n̥u: kəṭṭʰa: k̃e: e:kə s̥ṣ̥əgə pəṭʰi: ṭṭṭ̃ələgə rəhiṭ̥o: rəṣṣ̥ə
 n̥iṣpəṭṭi e:kə bud̥zʰa: pərəṭṭə .t̥i:n̥ u:kəṭṭʰa:miṭʰi:la:kə
 pa:ɾua:ɾikə-s̥ṣ̥a:ma:d̥z̃ikə ṭṭa:n̥a:-ba:n̥a: k̃e:
 d̥e:kʰəbəit̥ə əi .d̥z̃ṭ̃ miṭʰi:la:kə ga:mə-gʰərə məhi:n̥ə
 bəḍḍ̃ əla:uəṣṣ̃ əh̃ā :pəriṭ̥iṭ̃ ət̥ʰi:, ṭṭṭ̃i kəṭṭʰa: s̥ṣ̥əbʰə
 s̥ṣ̥əməjəkə n̥əbd̥z̃ə k̃e: d̥z̃əŋəba:kə le:lə
 t̥h̥ərma:mi:t̥ərəkə ka:d̥z̃ə kərəṭṭə .jəiṭhə ba:t̥ə məiṭʰi:li:
 kəṭṭʰa: k̃e: məiṭʰi:lə ā:kʰi s̥ṣ̃ṭ̃ d̥e:kʰəba:kə le:lə pre:ɾiṭ̥ə
 kərəit̥ə t̥ʰiəi .ɪ t̥i:n̥u: kəṭṭʰa :t̥i:n̥ əḍḍ̃ruuə pərə t̥h̥a:ṭ̥hə
 əi. t̥i:n̥u: t̥i:n̥ə kəṭṭʰjəkə s̥ṣ̃ṭ̃gə a:gu: bəṭʰəiṭ̥iə, mud̥a:
 ɪ bud̥zʰa: d̥za:jəṭṭə d̥ze: ɪ əfo:kəkə kəṭṭʰa: t̥ʰikə, d̥ze:
 pəṭʰəba: s̥ṣ̃ṭ̃be:ṣi: s̥ṣ̥uŋəba:kə iṭ̥iṭ̥iə: d̥z̃əgəbəit̥ə
 t̥ʰiəi .h̥e:jərəpiŋə me: ko:mələ bʰa:uəŋə :əpən̥ə
 t̥ʰjərəmə pərə əiṭṭ̃ b̥əuka:t̥ʰup̥əət̥ʰi me: jo:səŋəkə
 e:kəṭṭa: ələgəṭṭ̃ əri:ka:d̥iṣ̃ əṣṣ̃əma:d̃ zək̃ē :iḡiṭ̃ə
 kərəiṭ̃ ʰiə a: d̥əidi: ga:məbəḍḍ̃ələiṭ̃ əṣṣ̃əməjəkə
 d̥ḍṣ̃ṭ̃a:ue:d̃ zi:kəṭṭʰa:t̥ʰikə. t̥i:n̥u: kəṭṭʰa: əfo:kəkə
 kəṭṭʰa:ka:rə məŋə k̃e: ma:pəkə le:lə bəiɾo:mi:t̥ərəkə

ka:d̄ zəʃe:ho: kə' ʃəkəɪtʃhə .he:jəɾəpɪŋə pəɾhəla: ʃə
 pəhɪŋe: la:gəʈə d̄ze: kəʈh̄a:ka:rə kē: bəhuto: gəpə
 kəhəba:kə tʃhəŋɪ .huŋ əka: ləgəbəhuta ra:ʃ əkʰɪʃʃ a:
 tʃhəŋɪ, mudā: o: kəhɪ ŋəi rəhəla: ətʃh̄ɪ .kɪtʃpəkt̄ ʃh̄uɪ ʃə
 ka:d̄zə tʃhəla: le:ləŋɪ .t̄əhɪŋ a: bəuka:t̄ ʃupəətʃh̄ɪ me:
 e:kəʃə gəbəhuta ra:ʃ əkəʈ h̄jəʈʃh̄əɪ, d̄ze:kəra:
 uɪʃt̄a:rə pəjəba:kə tʃhələɪ, mudā: kəʈh̄a:ka:rə ko:ŋo:
 h̄əɾəbəɾi: me: tʃhəʈh̄ɪ .o: pu:ra: ba:t̄ə kʰō:ɪtʃa: tʃh̄o:ɾa:
 kē:ŋ əɪ kəhələŋɪ .e:kəɾə ka:rəŋə ɪ bʰə' ʃəkəɪtʃhə d̄ze:
 d̄zəkʰəŋə ɪ kəʈh̄a: lɪkʰələ ge:lə o:hɪ ʃəməjə me: jəɪhə
 pəɾɪpa:t̄i: rəhələ ho:ɪ d̄ze: ʃəbə kɪtʃh̄u ŋəi kəhələ
 d̄zə:ɪ .d̄zə kəhələo:d̄ zə:ɪt̄ə kɪtʃh̄ue:pəkt̄ɪ me: . əɪ
 ba:t̄ əkē : bələ əhu:ʃə bʰe:t̄ɪ ʃ əkəɪe:d̄ze: əfo:kəkə
 pəhɪləkəʈ h̄a:ʃə grəhəʃə be:ʃ i:do:ʃ əɾəkəʈ h̄a:
 ʃə grəhəkəkəʈ h̄a: me:hun əkəkəʈ h̄a:ka:rəməŋ ə
 uɪʃt̄ a:rə pa:o:ləkəətʃh̄ɪ. t̄e:ʃəɾə ʃəgrəhə me: a:ro:
 be:ʃi: .t̄ əɪjo:kətt̄ əun e:kətt̄ əuhun əkə ləgəbʰəgə
 ʃəbʰə kəʈh̄a: me: e:kəʈa: h̄əɾəbəɾi: əʈh̄əu:
 əd̄h̄u:ra:pəŋə bud̄z̄h̄a: pəɾəɪ tʃh̄əɪ .o:ŋa: jəɪhə
 əd̄h̄u:ra:pəŋə əfo:kəkə kəʈh̄a: ʃa:hɪt̄jə kē:
 pəɾhəba:kə le:lə ukəʃəbɪto: tʃh̄əɪkə .e:kəɾə do:ʃəɾə
 pəkʃə ʃe:ho: tʃh̄əɪ, d̄ze: əfo:kəkə kəʈh̄a: kē: ələgə
 pəhəʈʃa:ŋ əd̄əɪtʃh̄ə. o:t̄ h̄ɪkəkəʈ h̄a: me:kəuɪt̄ a:ʃəŋ ə
 ʃu:kt̄əbədd̄ h̄əpəkt̄ɪ. kəməʃəbd̄ ə me:bɪbəkə
 pəɾjo:gəkəɾəɪt̄ əəpəŋə ba:t̄ə kəhəbə. ɪ ba:t̄ə
 əfo:kəkəkəʈ h̄a:ʃa:hɪt̄ jəkē :pəɾh̄əɪt̄ əd̄zə:ŋ ələd̄zə:
 ʃəkəɪtʃh̄ə. ʃɪpt̄i:pɪŋə kəʈh̄a: me: kəuɪt̄a: bʰa:ʋəkə
 kəmə pəɾjo:gə tʃh̄əɪ, bəuka:t̄ ʃupəətʃh̄ɪ me: o:ɪʃə
 be:ʃ i: a: d̄əɪd̄i: ga:mə me:t̄ əhu:ʃə be:ʃi:

ḡhja:ṅə de:ba:kə gəpə ɪho: tʃhəɪkə dʒe: əʃo:kə dʒiə
 e:kə ḡɪsə ma:rkʂəva:di: utʃja:rəḡh'a:ra: ʂiə
 prəb'h'a:utʃə tʃhətʃhɪ tʃiə do:ʂərə ḡɪsə p'h'ra:ɪḡəkə
 mənno:utʃɪɳa:ṅə ʂiə ʂe:ho: .ɦɪṅ əkəkətʃ h'a:ka:rəkē :
 ḡh'i:rē:ḡrə-ʂo:məḡe:uəkə ʂa:ɦɪtʃjə ʂiəpre:rəṅa:
 b'h'e:tʃiə tʃhəṅɦɪ, tʃiəra:dʒəkəmələ tʃiəud'həri:kə
 ʂa:ɦɪtʃjə ɦɪṅəkə mo:ṅə kē: ʂe:ho: mətʃhətʃə tʃhəṅɦɪ .ɪ
 bi:tʃəkə rəʂtʃa: əpənəbətʃə tʃhətʃhɪ a: əpənə kətʃh'a:
 tʃja:ʂə tʃiəja:rə kərətʃə tʃhətʃhɪ.

dəɪdi:ga:məʂiə ḡrəhəkətʃ ʃhəhəkətʃ h'a:kē: hāmə
 pət'həba:ʂiə be:ʂ i:ʂuṅ əba:kəɪtʃtʃh'a:rək'hətʃ ətʃh'i: .ɪ
 hāmərə pa:t'həkəkəʂʂ i:ma:e:ho:
 b'hə' ʂəkəɪe:, mud'a: ɪho: ma:ṅələ dʒe:ba:kə tʃja:ɦɪ:
 dʒe: məɪtʃh'ɪli: kətʃh'a:kə dʒe: k'h'ɪʂʂəkərə pərəpərə:
 tʃhəɪ, tʃe:kərə ua:həkə əʃo:kəkə kətʃh'a: əɪ, ətʃh'a:tʃ
 k'h'ɪʂʂa: kəhəba:kə kəla: əʃo:kəkə pəri:pəkua
 kətʃh'a:ka:rə mənə ərdʒiə kə' tʃjukələ əɪ a: jəɦə
 ərdʒənə məɪtʃh'ɪli: kətʃh'a:kə ʂiəpətʃtʃi tʃh'ɪkə.

ɦe:jərəpɪṅə me: ra:tʃ ɪtʃhəɪ, tʃəkɪja: tʃhəɪ, ṅi:ṅə tʃhəɪ ...
 ʂ əb'hətʃa: e:kətʃa:bɪ bəʂəṅ ə ub'həɪtʃhəɪkətʃ h'a:məḡh'jə.
 o:ɦɪṅ a: bəuka:ɪ tʃupəətʃh'ɪ me: ra:tʃ ɪtʃhəɪ, ṅi:ṅə
 tʃhəɪ, tʃəkɪja: tʃhəɪ ...mud'a: ɦe:jərəpɪṅ əʂiə a:gu:kə
 ba:tʃ ə ɪkətʃ h'a:əpənə əb'ɪbəkə ma:dʃ h'jəməʂiə kəhəɪe:.
 bəuka:kē : bi:ma:ri:tʃhəɪ, ʂe:ho: ɦrədəjə ro:gə .o:
 ɦrədəjə bəla: lo:kə əɪ .dʒiə kətʃ h'a:ka:rətʃja:ɦɪtʃtʃ h'ɪtʃiə
 ʂʂəkəɪtʃ pəʂtə kəɦɪə tʃhəla:ɦə dʒe: p'hələ:
 ro:gə, mud'a: ṅəɪ .o:kəra: ko:ṅo: a:ṅə əʂa:dʃh'jə ro:gə
 ṅəɪ tʃhəɪ, ɦrəjəkə ro:gətʃhəɪ. pu:ra:kətʃ h'a:ɦrəd əjəʂiə

juru: ho:itʃhəi a:hrəḍ əjəṣṣ̃ ṣ̃əma:ptə. e:təjə
 he:jərepiṇ əṣṣ̃ a:gu: bəɽʰikət̃e:kəra: ʰa:ka:rə
 ṣ̃a:ma:d̃ zɪkəuḍru:pət̃ a: a: jo:ṣəṇəḍiṣə lə' d̃zɑ:ɪ
 tʃhət̃ʰɪ, ṣ̃e:ho: ṇəhũē: ṣ̃ṣ̃. bəuka:kē :ṣ̃ṣ̃ :pəḍəṣṣ̃ləkəi.
 əḍzo:d̃hə ṣ̃ṣ̃:pə .ṣ̃əma:d̃ zəkə o:ṣ̃ṣ̃ :pəḍze: e:kʰəṇ ə
 ḍhəri pʰe:ṇə ka:ɽhəṇ e:ətʃhɪ. d̃z̃ṣ̃ kət̃ʰa:ka:rə
 tʃa:hiṭtət̃ʰɪ t̃ṣ̃e:kəra: bi:ma:ri: ṣ̃ṣ̃ ṣ̃e:ho: ma:ri ṣ̃əkəiṭtə
 tʃhəla:hə, muḍa: t̃əkʰəṇə kət̃ʰa:kə t̃o:ṇə bəḍəli
 d̃zə_ɪt̃ əɪ a:ət̃ ʰəuṣṣ̃t̃a:rə o:t̃ e:kə uja:pəkəṇəɪ
 bʰə' ṣ̃əkɪt̃əkə .d̃z̃ṣ̃ əɪkət̃ ʰa:kē :ṇəhũē :ṣ̃ṣ̃ ko:mələ
 ḍh̃ṣ̃ ge:uṣṣ̃t̃ a:rəṇ əiḍ e:lə ge:lərehiṭt̃ əiṭt̃ ṣ̃ṣ̃ bʰəuə
 d̃ze: ɪkət̃ʰa: 'əṭ̃imə ʃəhə' ʃi:ɽəkəkət̃ ʰa:ṣ̃ṣ̃əṇ ələḡiṭt̃əi.
 ṣ̃ṣ̃bʰəuəṭtə :ɪ kət̃ʰa: ṇəkṣ̃ələba:ri: ā:ḍo:ləṇə ṣ̃ṣ̃
 upəḍzələ ṣ̃a:hiṭt̃ikə prət̃i:ro:ḍhi: ṣ̃uərə kət̃ʰa: t̃ʰɪkə .
 e:kəḍəmə ɪkəla:bi: kət̃ʰa: .həmərə: ujkətiḡəṭtə
 ru:pē: ɪ kət̃ʰa: pəṣṣ̃iṇṇə əɪ, muḍa: d̃z̃ṣ̃ kʰɪṣṣ̃a: ru:pē:
 əh̃ā: e:kəra: pəɽhəbəɪ, t̃ṣ̃əɪ o:t̃e:kə prəbʰa:ui: ṇəɪ
 la:ḡəṭtə .bəuka: tʃiupə ətʃhɪ kət̃ʰa: ṣ̃e:ho: jo:ṣəṇəkə
 ba:t̃ə kəhəɪ tʃhəɪ, muḍa: ṣ̃i:ḍhə: ṇəɪ, b̃iḃəkə
 ma:ḍh̃jəme: .ṣ̃əma:d̃ zəkəəḍzo:d̃hə ke:ṇ a:
 ṇimṇ əuərgi:jə uərgəkē :ḍəṣ ɪ rəhələtʃhəɪ, t̃e:kəra:
 b̃iḃəkə a:uərəṇə me: kət̃ʰa:ka:rə kəhəiṭtə tʃhət̃ʰɪ.

həmə e:kəra:d̃z̃ṣ̃ ḍo:ṣ̃ əreṣəbḍ ə me: kəhi:t̃ṣ̃ kəhi
 ṣ̃əkəiṭt̃ ətʃhɪ:d̃ ze: əjo:kəkəkət̃ ʰa:kəṭt̃a:ṇi:-bʰərəṇi:
 ṣ̃əbəṣṣ̃ə pəhiṇe: miṭt̃i:la:kə d̃zi:uəṇəkə jəṭt̃a:ɽt̃həkə
 bʰu:mi kē: ṣ̃ṣ̃:ke:t̃ikə ru:pə me: ṇi:rua:hə kərəie: .
 huṇəkə: pa:tʃh̃u:əpəṇ əkət̃ ʰa: kəhəba:kə uira:t̃ə
 pəṣ̃ə pəra:t̃ṣ̃ tʃhəṇhiē:, ḍo:ṣ̃ərə ḍiṣə ḍo:kʰərələ
 uəɽt̃əma:ṇə ṣ̃e:ho:ṇ .e:həru:ka:li:ṇə ṣ̃uəpṇə pu:ra:

नृःि b'he:la:kə ba:də mo:həb'həgə a: təkə ba:də
 uɪdʁo:hə, p'he:rə o:ɦuɪdʁ ro:həəuəŋət̪ ɪ a:təkə
 bi:t̪ jə me:kət̪ ɦa: kəhəba:kəɦɪs̪səkə-ɦɪmmət̪ɪ
 əfo:kəkə kət̪ɦa: kē: e:kə ələgə mu:də me: lə' d̪z̪a:ie: .
 e:kə d̪ɪs̪s̪a:ma:d̪z̪ɪkə a:lo:rəŋ ə a:d̪o:s̪ ərəp̪ɪs̪ ə
 d̪e:hə-mo:nəkə t̪u:təŋ əpərəs̪pərə uɪpəri:t̪ əbud̪z̪ɦa:
 pərəɪt̪ ədu: ələgə- ələgəd̪ɦa:ra:kə uɪje:sət̪ a:kē:
 s̪a:d̪ ɦəbə e:kət̪a:s̪a:həs̪ɪkə ka:d̪ zət̪ ɦələd̪ze:
 s̪əməŋuɪt̪ ə ru:pəs̪ə əfo:kəkəkət̪ ɦa:s̪s̪a:ra me:
 d̪e:k'ɦa: pərəɪt̪ɦə .s̪əb'ɦəuət̪ə:t̪əɪ ɦuŋəkə kɪt̪ɦu kət̪ɦa:
 s̪t̪ɦu:lə a: kɪŋəkə: o:d̪z̪ɦara:jələ bud̪z̪ɦa:
 s̪əkəie:, mud̪a: kət̪ɦa:ka:ra əfo:kə məɪt̪ɦɪlə
 s̪əma:d̪z̪əkə m̪ā:s̪ələ b'ɦu:mi kē: kət̪əu-kət̪ əut̪ɦo:rɪ
 ua:kjəs̪əke:t̪ əs̪ə pu:ra: e:kəra:kəɪt̪ ət̪ɦət̪ɦɪ, d̪z̪əɪ
 s̪ə kət̪ɦjə rəs̪t̪a: नृःि b'ɦət̪əkəie: a: jəɦə ka:rəŋə t̪ɦəɪ
 d̪ze: ɦuŋəkə kət̪ɦa:ka:ra ru:pə a:lo:t̪jəki:jə ru:pə kē:
 t̪ɦo:rɪ ələgə rəs̪t̪a: t̪ɦuŋəie: .kɪt̪ ɦukət̪ɦa: me:
 kəla:t̪ məkə prəb'ɦa:uə pərəd̪ rɪs̪t̪ɪrək'ɦəɪt̪ o: əpərəŋə
 ba:t̪ əəb'ɦɪd̪ ɦa: me:n̪ əɪ kəɦɪkē : e:kəs̪əke:t̪əkə ru:pə
 me:kəɦəɪt̪ ət̪ɦət̪ɦɪ. s̪əb'ɦəuət̪ə:t̪əɪ ɦuŋəkə le:k'ɦəŋə
 o:d̪ z̪ɦara:jələprət̪i:t̪ə ho:ɪt̪ɦə. jət̪ɦa:rt̪'həkə
 pra:ma:ŋɪkət̪a:kə s̪əgə s̪ā:ke:t̪ɪkə prəb'ɦa:ua:n̪uɪt̪ɪkə
 s̪əməŋuəjəkə kəs̪ əb'ɦəprət̪əŋ əs̪ əp'hələ b'he:lə ho:
 s̪ e: ɦəmərə kəhəbəŋəɪ əɪ, mud̪a: kət̪o:kə kət̪ɦa:
 e:ɦəŋə əɪ, d̪z̪əɪ me: əɪ uɪje:sət̪a:kə n̪ɪrua:hə
 s̪əp'hələt̪a:pu:ruəkə b'he:lə ət̪ɦɪ .o:ɦɪ ra:t̪ukə
 b'ɦo:ra, bəuka:t̪ ɦupəət̪ ɦɪs̪əŋ əkɪt̪ ɦukət̪ɦa:kə
 ua:t̪a:jəŋə s̪əd̪z̪i:uə a: s̪əkɪjə t̪jəɪrəkə ru:pə me:
 t̪re:d̪ze:d̪i:kə n̪ɪma:ŋə kərəie:.

e:ṇa: b'hə' kə' kijo:, ga:məkə ka:t̄əkə ha:ive:
bədəlɛt̄ əṣṣama:d̄ zəkə gəhəkē :pəkəɾɛt̄ə əi, t̄ḷ
əb'həjəkə be:t̄a: kē: d̄u:t̄a: d̄ā:t̄ə b'he:ləṇi, k'hufi:kə
ṇḍ̄ a:məzi:səṇṇə, t̄i:s̄ əṣṣəṇ əkəṭ'hā: mo:ṇə a:
pəriua:rəkəgəhī :rəiṇ a:rəkəb'həṭṭ'həṇ əd̄e:k'həbəiṭ̄ə
əi. əṭ'hā:t̄ə mo:ṇə, pəriua:rə a:ṣ̄t̄əṭ̄ə: ṣṣama:d̄zəkə
ṇəbḍzə kē: əfo:kəkə kəṭ'hā: ṇi:kə d̄zəkā: pəkəɾɛi: .
ṣṣama:d̄ zəkə bi:ma:ri:kē: əfo:kə kəṭ'hā: pəkəɾɛt̄ə
əṭ'hīe:, kəṭ̄əu-kəṭ̄ əuṇiḍa:ṇ əkəɾəṣṭ̄ a:s̄ e:ho:
d̄e:k'həbəie:. əfo:kəkəkəṭ̄ hā:kəṭ̄əu ma:ṇṇəuə-
məṇṇəkə uikriṭ̄ikə ṭ̄iṭ̄rəṇə kə'o:i uā:t̄a:səɾəṇəkə
b'həja:səhəṭ̄ a:kəṣṣāke:t̄ əṣ e:ho:d̄əie:, d̄ze: o:hi
uikriṭ̄i kē: d̄zəṇmə d̄əiṭ̄ə əi. kiṭ̄h̄u ṭ̄hā:mə e:kə ṭ̄jəriṭ̄rə
əṭ'həua: e:kə uā:t̄a:səɾəṇəkə ṭ̄iṭ̄rəṇə ṣṣə kəṭ'hā:ka:rə
ṣṣala:hə d̄e:ba:kə prəjəṭ̄ṇə kəɾəiṭ̄ə ṭ̄h̄i .t̄ḷ h̄əmə
e:kəṭ̄a: pa:ṭ̄həkəkə ru:pə me: kəhiṣəkəiṭ̄ əṭ̄h̄i:d̄ze:
əfo:kəkəɾəṭ̄jəṇ a:ṣṣā:sā:rə e:kā:gi: ṇəi əi .o: e:kəṭ̄a:
ṣṣuṇṇərə ṣṣā:sā:rə rəṭ̄jəba:kə ṭ̄əi:ja:ri: ṣṣe:ho: kəɾəiṭ̄ə
d̄e:k'hā:ie:.

-ṣṣəpərkə-8825288748

əpəṇṇə

məṭ̄əujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**

pəṭ̄hā:u.

2.9.la:lə de:uə ka:məṭə- kəṭʰa:ka:rə əʃo:kə ma:de:

la:lə de:uə ka:məṭə**kəṭṭʰa:ka:rə əfo:kə ma:de:**

məiṭṭʰili: ṣa:hiṭṭja:ka:ʃəme: e:kəṭa: pəiḡhə ṇa:mə
 ubʰəiṛə a:ʃələ əṭṭʰi kəṭṭʰa:ka:rə əfo:kə. ṇa:me:ḡuṇə
 əṭṭʰə la:gəiṭṭə jə ,d̄zəṭṭəjə ṇəi ko:ṇu: ṭəṛəhəkə
 rəhəiṭṭʰə ʃo:kə. ṣe: e:kəṭa: bu:d̄z̄u:rgə əṣa:d̄h̄a:rəṇə
 uʃəṭṭiṭṭuəkə əfo:kə kuma:rə d̄z̄ʰa:,d̄z̄iṇəkə
 məd̄h̄ubəṇi: d̄z̄ila: a: d̄əriḃʰəḡga: d̄z̄ila:kə miḡṇə
 ṣṭʰa:ṇə prəṣiḡḡhə lo:həṇa:
 ḡa:məme: 18 d̄z̄əṇəuəri: 1953 i:0 mē: d̄z̄əṇmə
 bʰe:lə ṭʰəṇṇi. 50 ṣə əd̄ṭikə kəṭṭʰa: liḃhəṇəh̄a:rə
 miṭṭʰila: mē: əṇe:ko: rəṭṭṭəṇa:ka:rə bʰe:lə ṭʰəṭṭʰi.
 pəṛəṭṭṭə ṇa:mə ṣə pəh̄ile: kəṭṭʰa:ka:rə ru:pē: kʰja:ṭṭi
 hiṇəkə:ṭa: bʰe:ṭələṇi əṭṭʰi. məiṭṭʰili: ṣa:hiṭṭjə
 a:ṇḡo:ləṇə mē: d̄z̄əṭṭe:kə d̄z̄a:ṇələ - pəhəṭṭja:ṇələ a:
 ma:ṇələ kəṭṭʰa:ka:rə bʰe:la:hə əṭṭʰi, ṭa:hime: ṣəbəṣṣə
 pəh̄ile: o: lo:kəṇi kəuṭṭa: ḡəḡhələṇi ; pəṭṭʰa:ṭṭi kəṭṭʰa:
 d̄iṣəṇə uṇmukʰə bʰe:lə ṭʰəṭṭʰi. ṣəjəhə a:rəmbʰikə
 ləkṣəṇə hiṇəko:me: d̄e:kʰəme: əbəiṭṭʰə. murḡhəṇjə
 uḡḡu:ṇəkə d̄z̄uṭa:ṇə bəṇa:rəṣə mē: ho:iṭṭə rəhəikə.
 o:ṭṭəjə məiṭṭriḃəme: pəḡhəiṭṭə kəhiʃo:kələ əfo:kə d̄zi:
 ṣro:ṭa: ru:pē: kəuṭṭa: ṣuṇələ kəṛəṭṭʰi. ṣe: məṇe:məṇə
 hiṇəko: kiṭṭʰə-kiṭṭʰə pʰura:iṭṭə rəhəjə a: i: ṭa:hiḃe:
 ʃəuḡə a: ua:kjə ru:pē: əṛəṇa: rəpʰə ka:ḡəṭṭəme:
 uṭa:rəṭṭʰi. pʰe:jəṛə kəṛəṭṭə ṭʰo:ṭi:kə uḡḡu:ṇə
 lo:kəme: əṛəṇə rəṭṭṭəṇa: d̄e:kʰa:kəjə ṣəʃo:d̄h̄əṇə
 kəra:bəṭṭʰi. a:rəmbʰe: mē: huṇəkə rəṭṭṭələ ṣa:hiṭṭjəkə
 pəṇṇa: ke: əṛəṇəiṭṭə ha:ṭṭʰe: pʰa:ri d̄e:ba:kə a:d̄e:ʃə

" 40 i:0 sã pu:ruə kəruŋə bʰa:uəkə rəfjəŋa: ho:jə,1940 - 50 ke:rə bi:tjə kʰu:bə dʒʰəmətəgərə kəŋʰa: lɪkʰe:ba:kə məɪtʰɪli: bʰa:ʂa: mē: pəripa:tɪ: bʰe:ləɪkə." de:jə sʊətəŋtɪrə bʰe:la:səŋtɪ: a:mu:ləfju:lə pəriuərtəŋə'kə ŋəuə - ŋəuə uɪʂəjə pərə kəŋʰa:ka:rə lo:kəŋɪkə de:gə utʰələŋɪ . bɪɦa:rə sʰəhəkə:ɾɪtɪ: sʰe:ua: (1978) mē: pəɖa:dʰɪka:ri: ru:pə sã ka:dʒə kərəɪtə, a:bə sʰe:ua:ŋɪuɾɪttə bʰe:lə fɪʰəŋɪ əfo:kəɖzi:. hɪŋəkə kəŋʰa: le:kʰəŋə krəmə əŋəbərətə fɪləɪtə rəɦələɪŋə,a:guo: fɪləɪtə rəɦətə . hɪŋəkə prəŋʰəmə kəŋʰa:me: ʃuma:rə "uɪra:mə sã pəɦɪle:" fɪʰəɪkə. o:ŋa: rəfjəŋa: sʰəkɾɪjətɪ: bəɖʰəuləŋɪ 'bəuka: fɪpə fɪʰələ' rəfɪkəjə. e:kʰəŋo: məɪtʰɪli: bʰa:ʂa: mē: kəŋʰa: pra:jə: dʒe: ko:ŋu: rəfjəŋa:ka:rəkə ŋi:kə la:gəɪtə fɪʰəɪkə, tã o:ɦɪkə pa:tʰəkə təkərə rəʂa:sʊa:dəŋə kərəɪtə təɦətəkə ke:rə kəŋʰjə pərə sʊəjə bʰa:uə sã hãʂəŋa:i: - kəŋəŋa:i: ua: dʒo:rə-dʒo:rə sã hãʂəbə,ro:dəŋə kərəjə la:gəbə ; i: tã əŋtə:kərəŋə ke:rə əʂərə ho:i:tɪʰə. do:sərə ba:tə dʒe: kəŋʰa:ka gərəɦəɪŋə dʒəũ uʒəgə pərəkə ho:i:tɪʰə tã pa:tʰəkə əɖʰjəjəŋə- məŋəŋə kərəɪtə ka:lə o:ɦɪkə a:bʰa:ka prəbʰa:uəme: a:bi uɖue:lɪtə ho:i:tɪʰə. pa:tʰəkəkə upərə dʒe: ma:ŋəʂəpətələ kē: gudəgudi: ləgəɪtɪʰə sʰe: muʃki: de:ua: le: rəɦɪ-rəɦɪke: dʒo:rə ma:rəɪtə fɪʰəɪkə. kəuɪtɪ: sã kəŋʰa: dɪʃə ŋɪmukʰə ho:ɪtə rəɦələ əfo:kə dʒi:kə ʃu:ru:a:tɪ pəriue:jə kəŋʰa: ma:de: ke:ŋdri:tə rəɦələ . hɪŋəkə: uɪʂəjəme: ua: kəɦu: dʒe: hɪŋəkə kəŋʰa: uɪʂəjəme: dʒəũ məŋo:jo:gə pu:ruəkə əɖʰjəjəŋə kəjə o:ɦɪkə ua:sʰtəuɪkə əkʰɪja:sə

kərabə ,tʃa:he: pa:tʰəkə huŋəkə s̄əməuəjəs̄əkə
 ho:tʰi ua: d̄ze:st̄ə-kəŋi:st̄ə ho:tʰi pəɾʰa:ku: le:lə
 s̄əmə n̄əzərə s̄ə de:kʰəit̄ə tʃiʰətʰi. pəɾʰa:ku: ua:
 ədʰjəjəŋəʃi:lə lo:kə kəɬʰa:ka:rə əʃo:kə kē: 21m
 ʃəɬa:bdi:me: a:n̄ə le:kʰəkəkə t̄uləŋa:me: kʰu:bə
 pəɬʰəit̄ə tʃiʰəŋhi. i: di:rgʰə kəɬʰa: ja:t̄ra: pərə tʃiʰətʰi.
 e:kʰəŋə bəhuɬə kiɬʃi a:ro: likʰəbə ʃe:ʃə huŋəkə
 n̄id̄zi: əbʰi:st̄ə tʃiʰəŋhi. n̄əua:rəmbʰəke: p̄rəka:ʃəkə
 əd̄zi:t̄ə a:d̄za:d̄ə əpəŋə mədʰubəŋi: d̄e:ra:pərə
 h̄əmərə p̄əri:ʃəjə kəra:bəit̄ə huŋəkə: kəhələkəiŋə - i:
 la:lə d̄e:uə ka:məɬə h̄əmərə ga:məkə s̄əgi: tʃiʰətʰi a:
 h̄əmərə d̄uɬməŋə n̄əh̄i tʃiʰətʰi. s̄əgəh̄i iho:
 bəɬe:ləkəŋi ka:məɬəɬ̄zi: məi:ɬi:li: d̄zəgəɬ̄əke: n̄əuə
 p̄ura:n̄ə le:kʰəkə pərə ədʰje:t̄ə tʃiʰətʰi. o:n̄a: uəre:n̄jə
 s̄a:hiɬ̄jəka:rə d̄zəgəɬ̄i:ʃə p̄rəsa:d̄ə məd̄ələ d̄zi:kə
 ga:mə be:rəma: mē: a:jo:d̄zi:t̄ə s̄əgərə ra:t̄i di:pə
 d̄zərəjə 'kəɬʰa: go:st̄hi:kə 'əuəʃərə pərə s̄e:ho: a:
 kəɬe:ko: tʰa:mə əʃo:kə d̄zi: s̄ə bʰē:t̄əgh̄ā:t̄ə bʰe:lə
 ətʃi. hiŋəkə uəkəɬ̄əuəjəme: s̄uŋəŋe: tʃi: -: be:ʃi:t̄ərə
 gra:mi:n̄ə k̄se:t̄rəme: kəɬʰa: go:st̄hi: " s̄əgərə ra:t̄i
 di:pə d̄zərəjə" ka:r̄jək̄rəmə a:jo:d̄zəŋə
 ho:i:tʃi, d̄za:hi s̄ə n̄əuə kəɬʰa:ka:rə bəŋəit̄ə ətʃi." kəɬʰa:
 pa:tʰə kəjəla:kə ua:d̄ə le:kʰəkə kē:
 s̄əmi:k̄ʃəkə lo:kəŋi o:hi kəɬʰa: pərə s̄o:d̄z̄i:ha:
 s̄o:d̄z̄i:me: əpəŋə n̄əuə uɬi:ʃa:rə p̄rəua:hiɬ̄ə kəjə
 kəɬʰa:kə t̄ruɬi pərə d̄hi:ja:n̄ə d̄iəbəit̄ə tʃiʰəikə. a:bə t̄ə
 di:ua: a: s̄əd̄hi:ja: ka:lə o:hi t̄i:ɬ̄ime: kəɬʰa: p̄rəs̄əgə
 a:n̄ə - a:n̄ə tʰa:mə s̄e:ho: bəi:sa:ri:kə a:jo:d̄zəŋə
 huəjə la:gələ h̄əŋ. əŋi:ʃəmi:ɬ̄əka:li:n̄ə s̄əd̄hi:n̄ə

pəṭṛika: ma:dʰjəmə a: ʃəṛəkʃəkə həi:ʃjətə
 ʃə 'upəma:nə 'tṛima:ʃikə ʃa:hiṭjika pəṭṛika: ʃə
 ələkʰə dʒəge:ba:me: əfo:kə dʒi: məiṭʰili: bʰa:ʃa:
 əbʰija:ni:kə bi:tʃə əgue:la:hə ətʃi. tʃē: bəhʉa:ja:mi:
 uʒəkṛiṭṭə ke: dʰəni:kə əfo:kə dʒi:kə kʰa:tta:me:
 hiṇḍi: kə'ʃəmi:kʃa:tʃməkə a:le:kʰəkə prəʃəʃa:kə
 ʃəgə hiṇḍaka: jəʃəʃu:i
 rətʃəna:ka:rə, kəṭʰa:ka:rə,kəuɪ, ʃəmpa:dəkə,ṇiṭṭəḍʰ
 əka:rə, uʒəgʒəka:rə a: a:lo:tʃəkə rupē: dʒəgəḍʒija:rə
 bʰə'lo:kəkə bi:tʃə tʃiṇḍa:jə tʃiṭʰi. hiṇḍəkə tʃərtʃiṭṭə
 po:tʃi: -: məiṭʰilə ā:kʰi (ṇiṭṭəḍʰə ʃəgrəhə)
 ḍa:mə 69 tʃa:ka:, kəṭʰa:kə upəṇja:ʃə - upəṇja:ʃəkə
 kəṭʰa: (ṇo:ue:lə) ḍa:mə 75 tʃa:ka:, dəiḍi: ga:mə
 (kəṭʰa: ʃəgrəhə) ḍa:mə 200 tʃa:ka:,ba:tə uṭʃa:rə
 (ṇiṭṭəḍʰə ʃəgrəhə) ḍa:mə 150 tʃa:ka:, ni:kə ḍiṇḍəkə
 uai:ʃko:pə (ləgʰu kəṭʰa:) uʒəgə ʃəgrəhə
 kiṃətə 50 tʃa:ka: a: ā:kʰime: bəʃələ (ja:tʃra: kəṭʰa:)
 ḍa:mə 150 tʃa:ka: 'kə məiṭʰili: mē: tʃiṭʰi. məiṭʰilə
 bi:tʃə dʃiṭʃiṭṭəmpəṇṇə rətʃəna:ka:rə əfo:kə dʒi:kə
 o:hi ra:tʃikə bʰo:rə, ma:tʃəbərə kəuṭta: ʃəgrəhə a:
 tʃəkṛəju:hə ṇikələlə tʃiṭʃi.

əfo:kə dʒi:kə tta:nəpura: kəṭʰa:kə ba:nəgi: əi
 tʃərəhəkə ho:i: tʃiṭʃiṭʃiṭʃa: -: kʰərtʃa: a:
 a:məḍəni: 'kə le:kʰa: dʒo:kʰa: ʃəḍʰa:rəṇə le:lə
 ʃəəkə:ri: ka:rja:ləjəkə əuḍiṭə kərəjə ʃə biṇḍo:ḍə
 ba:bu: tʃiṭʃi:həkəṭṭə rəhəiṭə tʃiṭʃi. hiṇḍaka:
 bəʃə- tʃre:nə mē: ʃəṛəkə ʃə ja:tʃra: kərəiṭə a: a:ṇo:
 dʒəgəhə tʃəṭʃa: gʰəro:me: a:ra:mə ʃərija: kē: ṇəhi
 ho:i: tʃiṭʃi. gʰəṛəkə dʒiḍʒiḍʒiṭi tʃə a:ro: dʒa:nəma:ra:

budʒʰa:ɪʃʰə.a:pʰɪʒə ʒə a:ɖɪtə ka:dʒə kəjə ɖe:ra:me:
 əjəla:pərə pəɪŋtə ʒərtəkə bətəŋə pʰo:ləɪtə
 ka:lə əujəvəʒtʰɪtə ho:i: ʃʰəɪ. lūgi: bəɖəɪləɪtə gʰəɪ:
 tʌtələ bətəŋə ɖe:kʰɪ pətɪni: rəməɖʒʰəʊhəɪrə ʃʰa:ɖʰə
 kə'ɖəi: ʃʰəɪkə. pətɪ-pətɪni: kə'bi:ʃʰə vɑ:kjuɖɖʰə ʒə
 ʃʰa:hə ʃʰələɪtə ʃʰəɪ dʒe: ɖɑ:mpətʒə dʒi:ʊəŋə
 ŋō:kəɖʒʰō:kə ʒə bʰərələ ʃʰəɪ. pətɪŋɪkə lo:hətʃʰəbə
 vɑ:ŋi: dʒe:ŋɑ: bərəʃʰi: bʰo:kələ dʒɑ:ɪtə ho:u.
 bətəŋō: ʃʰə a:kʰɪrə pətɪni: mɑ:ja: kē: ʃʰɑ:kɪ ʃʰəʃʰə kərəjə
 pəɖəɪtə ʃʰəɪ. əɪhəŋəʒəŋə bɪkətə ʒtʰɪtɪ ʒə bəʃʰələ
 uləɖʒʰəŋə pʰe:rə ʒə mɪlɑ:ŋəme: pəɪŋəʃʰə ho:i: ʃʰəɪ.
 e:kəbe:rə purŋɪja: ʒə a:ɖɪtərə məho:ɖəjə gʰərə
 əbətə ʃʰəɪ, ʃʰə re:ɖɪjo: pərə prəʒɑ:rɪtə gi:tə
 ...bəŋəke: ʃʰəko:ri:.....bəɖʒəɪtə ʒəŋəɪtə jə. i: gi:tə
 ʒəŋɪ 15 ʒɑ:lə purɑ:ŋə ʒəməjəke: ɖɪʃʰə mo:ŋə
 pəʃəɪtə ʃʰəɪ. ɪjəhə gi:tə ŋə ʊŋo:ɖə
 bɑ:bu mɑ:ja:dʒi: kē: pəhɪləkʰe:pə gɑ:bi ʒəŋəŋə:
 ʃʰəɪləɪkə. a: gi:təkə rəʒə muri: gō:tɪke: mɑ:tʰə
 dʒʰu:kəŋə: mɑ:ja: gəbʰi:rə bʰə'ʒəŋəŋə:
 rəhətʰɪŋə. 15 vərʃi:jə be:tɑ: a:bə ʒe:ho: ʒəgi:tə
 ʒi:kʰəjə ʃʰɑ:həɪtə ʃʰəɪkə. bɑ:ləpəŋəme: əpəŋə
 bɑ:bu:kə dʒu:təmɪlə bɑ:lɑ: ɖe:ra:me: rəhətʰɪ ʃʰə
 o:təjə əpəŋō: ʒəgi:tə pəɖʰəjə gʌŋəɪ ʃʰɑ:həŋə:
 ʃʰəɪləɪkə. pəʃʰəʃʰə əgre:dʒi: a:o:rə gəŋtəkə'ŋi:kə
 dʒɪnɑ:ŋə rəhəŋə: ,rɑ:ɖʰɑ: kɪʃŋə məɖɪrə pərə a:jələ
 gɑ:ŋəbəɖʒɑ:ŋə məɖəɪkə gəbəɪja:
 ɖe:kʰɪ mo:ŋəme: a:jələ rəhəɪŋə mu:ləgɑ:i:ŋə
 bəŋi:.mudɑ: bɑ:bu:dʒi: ʃʰəɪja:rə ŋəhɪ bʰe:lə rəhəɪkə.
 hŋəka: ʃʰəʃʰɑ:lə dʒe: ʃʰə ʒəʃʰɑ:ri: ʒəŋɪ a:jələ

rəhət^hi, ʃe: pã:ti gəbətə ....gəura: t̃əurə
 ɛ̃gəŋa: ..əpəŋə mi:t^hə kēṭ^hə ʃə piṭa:d̃zi: kē:
 ʃuŋəuŋe: d̃həri rəhəjə. piṭa:d̃zi: bēga:li: t̃o:ləkə
 g^ho:ʃəba:bu: ləgə d̃za:kəjə ʃəgi:t̃ə ʃã:d̃z^hək^həŋəkə:
 du:i: g^həṭa: 20 ta:ka: məhiŋa: d̃ərə pərə ŋijəmiṭə
 ʃik^həba:kə ŋiṭuki: ba:t̃ə bəṭa:bəṭi^hə. pəriua:rikə
 a:ŋə- a:ŋə k^hərət^həme: kəpəṭi^hə bi:ʃə ta:ka:kə
 əurija:ŋə t̃ə bəre: kəṭ^hiŋəṭa: ʃə b^hə' ʃəkələikə. a:bə
 ki: ho:! ŋəuə bək^he:ra: ʃəməkʃə t̃^ha:d^hə
 ho:i:t^hə, ʃurəʃa:kə mūhə bəuŋe:. ʃe: g^həre:lu:
 ko:ŋə k^hərət^hə t̃o:rələ d̃za:e: d̃za:hi ʃə 200 ta:ka:kə
 ha:rəmuŋijã: ŋəika: a:ŋələ d̃za:jəṭə ! e:kəṭa:
 ki^ha:jəṭi: d̃zugaṭə d̃hərəbət̃ə purəŋa: muʃə
 kəṭəba: ba:d̃za: mē: mo:mə ʃə b^hurəki: b^həri ka:d̃zə
 ŋika:ləba:kə ŋiṭ^ha:he: jo:d̃zəŋa: bəŋələikə. d̃e:ra:
 pərə a:bə əb^hja:ʃə ʃuru: kəpəṭə ʃərəgəmə ga:bəikə
 le:lə ʃurə ʃə ləgəŋəpurəuəkə me:həŋəṭəkə
 a:uəʃjəkəṭa: rəhəikə. ʃe: t̃^huṭi ge:la: ʃə ʃəb^həuə
 ŋəhī ho:i:t^hə. a:bə t̃ə piṭa:d̃zi: d̃zəhã:t̃i a:rt̃^hikə
 əb^ha:uə ŋəhī t̃^həikə. t̃ē: ʃe:həŋṭa: ʃə əpəŋə d̃ula:ru:
 be:t̃a: gəuṭəmə kē: əuəʃje: ri:ja:d̃zə kəra:o:t̃ə. pəṭŋi:
 ʃəgə ɛ̃gre:d̃zi: ʃiŋe:ma: d̃e:k^he:ba:kə e:kə priṭ^həkə
 a:ŋəŋd̃əkə əŋub^hu:t̃i ho:it̃ə t̃^həikə. ʃe: a:i: pəṭŋi: ʃə
 uŋo:d̃ə ba:bu: a:grəhə kəpəṭə t̃^həṭ^hi d̃ze: t̃jəlu:
 b^ho:rəka: uk^həra:ha:kə jo: mē: blu: p^hilmə d̃e:k^hə
 əbət̃ə t̃^hi:. pəṭŋi: ŋid^ho:k^hə b^hə' bəṭzəṭə t̃^həṭ^hi:ŋə
 həmə ɛ̃gre:d̃zi: ʃiŋe:ma: ŋəhī d̃e:k^həjə d̃za:e:bə. o:i:
 ra:t̃i ʃəuk^həgərə lo:kə ʃəbə həməra: d̃iʃə g^hui:rə-
 g^huirə ŋiṭ^ha:rəikə. t̃ē: g^həre:me: ui:ʃi:pi:0 a:ŋi p^hilmə

de:kʰe:ba:kə nɪja:rə bʰa:ʂə ho:i:tʃʰə. pəɾəʈʃə utʃja:rə
mē: pətɪkə ʂəmpuʂtɪ nəhɪ ho:i: tʃʰəŋɦɪ. ka:rəŋə
e:həŋə pʰɪlmə pa:rɪva:rɪkə va:tʃa:ʂəŋə me:
de:kʰəbə uʂəke: - əŋəʂo:ɦa:nʃə budʒʰa:ɪtʃʰə. əgɪla:
ma:ʂə ʂə puʂrə tʃa:nəpura: kɪɪkəjə məllɪkəʈʒi: ʂə
əʂəjje: ʂəgɪ:tʃə ʂɪkʰəʃə. muɖa: pəɪgʰə ɦa:kɪmə
bəŋəɪme: i: ʂəgɪ:tʃə - gɪ:tʃə ʂɪ:kʰəŋa:i: bəʈə ba:dʰəkə
bʰə' ʂəkəɪtʃʰə. əɪ ba:tʃə pəɾə ɖu:nu: pra:nɪkə bɪ:tʃə
uɪʃe:ʂə ru:pē: ʂəhəʈʒə ʂəhəməʃtɪ bəŋɪ ʈʒa:i:tʃə tʃʰəɪ.
ʂa:ʈʒəba:ʈʒə a: gɪ:tʃəŋa:ɖəkə pʰe:rəme: pəɪ be:tʃa:
bəgəʃə bəŋəɪ ʂə tʰəmhəɪʃə jə. məɪtʰɪli: ʂa:ɦɪʃə
a:nɖo:ləŋə mē: e:kə ʂəməjə e:həŋo: a:o:tʃə
ʈʒa:ɦɪme: kəʃa:ka:rə əʃo:kə ke:rə va:ɖəkə kəʃa: a:
əʃo:kə ʂə pu:rəvəkə kəʃa: bɪ:tʃə əʃo:kə juɡəkə kəʃa:
uɪɖʰa: pəɾə ʂəmjəkə uɪməɾʃə ho:e:tʃə.

əpəŋə

məʃtəʂjə editorial.staff.vidheha@gmail.com **pəɾə**
pəʃʰa:u.

2.10.ɦɪʃəŋa:tʃʰə ʈʒʰa:- kəʃa:ka:rə əʃo:kəkə uʂəgʒə
ʂəgɾəɦə: ɪi:kə ɖɪŋəkə ba:jəʂko:pə

հիտնա:տհա ճիհա:

կա:կա:րա օթո:կեկա սյճյա սճգրհա: ըի:կա զիդեկա բա:յաշո:քա

սյճյա Լիհեբա օթա:նա ցթթա ընիի տիհա. տի քթա տի:հի-
թի:հի . մա:հա:գա մսիկա . i: Բա:տա իրի: օթո:կաճի:
սսայթ կեհիտա տիտի մսա: սե:հո: կա:ճա օկեբա:րա
հիդստա:նա ,հիդեկա:սճ կթթա:իե: Լե:լեկա . Բե:լե:
i: օթթա:կե: կա:կա:րա մա:նա:տի (մա:նա:տի:
տիտի ,տի ըե: քե:սթթա:քթթա օթթա ըա:մեկ
թիդե: կա:կա:րա Լիհեդե: տիտի) ըի:կե: կե:նե:
տիտի ,հիդեկա ըա:մեդի:րի: օթե:կո:
քե:սթթա:քթթա տիի:յա:յալա տիտի ,տի մե: ,հիդեկա:
Բիկե:յա:յալա կե:նե: կա:ճա Բե:յա սթթա տիլեկ
սա:մա:նյա քա:տե:կե: , սե: կա:ճա i: սսայթ կեյ
ճե:նե: տիտի .

i: սսայթ ընիի ,մե:տի:լի: սա:հիտյա սճսա:րա հիդեկա:
մե:տի:լի:կա սիիտա կա:կա:րա մա:նի տիկալա տիդե .
մսա: իհո: Բա:տա սթթա ճե: հիդեկա
ճիյե:յա:յալա:լե: , հիդեկա Բե:յա:կա
յալի: ,հիդեկա Բե:լե: Լե:յա:ճա ,հիդեկա սո:տե:կա
սիտա:րա ,հիդեկա Լիհեբա:կա կե:լա: ա: մե:տի:լի:կա

he:tu s̄ad̄Ikʰəṇə t̄j̄iṇṭa: rəkhəba:kə ka:rəṇe: hiṇṭəka:
 kəṭh̄a: l̄Ikʰəba:me: s̄ṭh̄iṛə ṇəh̄i rəhəjə d̄e:ləkəṇi .
 mət̄h̄ili:kē: d̄ze:t̄əjə d̄ze:h̄əṇə d̄ze:ṇa: d̄zəru:rəṭə
 pəṛələikə ,hiṇṭəkəṛə upəjo:gə kəjələkəṇi . s̄a:hit̄j̄ikə
 m̄əṭ̄j̄ə ho: ,s̄əj̄o:d̄zəṇəkə a: ud̄gh̄o:s̄əkəkə
 prəjo:d̄zəṇə pəṛəṭ̄əikə ,t̄ṭ̄ə fri: əfo:kə s̄a:məṇe:
 t̄h̄a:t̄h̄ə . kəṭh̄a: t̄ṭ̄ə s̄əh̄əḍ̄zəh̄i ,ko:ṇo: pəṭ̄rika:kə le:lə
 ko:ṇo: s̄əmi:k̄s̄a:kə uṭ̄je:s̄əkə prəjo:d̄zəṇə
 pəṛəṭ̄əikə ,t̄ṭ̄ə fri: əfo:kə . kəuṭ̄a:kə po:t̄hi:s̄ṭ̄ə əpəṇə
 ja:t̄ra: pra:r̄əbh̄ə ke:ṇiḥa:ri fri: əfo:kə e:kə uṭ̄h̄a:
 d̄e:bəṇe: ṇəh̄i rəhi s̄əkəla:h̄ə ,d̄zəṭ̄əjə d̄ze:ṇa:
 d̄zə:hi t̄ṛəh̄əkə prəjo:d̄zəṇə pəṛələikə ,l̄Ikʰəṭ̄ə t̄j̄ələ
 ge:la:h̄ə a: bəḍ̄zəṭ̄ə t̄j̄ələ a:bi rəh̄ələ t̄j̄əṭ̄h̄i ,t̄ṭ̄ə ṇe:
 uṭ̄iḍ̄h̄ə uṭ̄iḍ̄h̄a:me: hiṇṭəkə əṇe:kə
 puṣṭəkə prəka:ṭ̄ə t̄j̄əṇi .

hiṇṭəkəṛə uṭ̄əḡjə s̄a:hit̄j̄əpəṛə t̄j̄əṭ̄j̄a: kəṛəba:s̄ṭ̄ə
 pəhiṇe: ,hiṇṭəkəh̄i m̄ūhe: s̄uṇṭələ gəppə kəhəjə
 t̄j̄a:h̄əṭ̄ə t̄j̄hi: ,d̄ze: o: kəməḍ̄zo:ri: h̄əməro:pəṛə
 la:gu: əṭ̄j̄hi . d̄zəkʰəṇə h̄əməṛə ja:t̄ra: s̄ṭ̄əsməṛəṇə
 ṇikələlə ,t̄ṭ̄ə e:kə pa:t̄h̄əkə (ṇa:mə s̄məṛəṇə ṇəh̄i
 əṭ̄j̄hi ,əṭ̄j̄hijo: t̄ṭ̄ə e:t̄əjə ṇəh̄i kəhəbə) pəḍ̄h̄ələṇi a:
 d̄zəkʰəṇə o: ru:s̄ə ge:la:h̄ə t̄ṭ̄ə huṇṭəko: ja:t̄ra:
 s̄ṭ̄əsməṛəṇə l̄Ikʰəba:kə məṇə b̄h̄e:ləṇi ,i: bud̄z̄hi d̄ze:
 l̄Ikʰəbə bəhuṭ̄ə a:s̄a:ṇə ka:d̄zə t̄j̄h̄əikə ,d̄ze:
 d̄e:kʰəl̄ij̄əi ,s̄uṇṭəl̄ij̄əi ,guṇṭəl̄əj̄əi o:kəra: l̄Ikʰəbə
 ko:ṇə b̄h̄a:ri: ba:t̄ə ! mud̄a: o: e:kə pe:d̄zəṣṭ̄ə be:s̄i:
 ṇəh̄i bəṭ̄h̄a: s̄əkəla:h̄ə ,l̄Ikʰələ ṇəh̄i b̄h̄e:ləṇi .

ṣṭṭṭe: līk'hābā bāhūtā duru:hā kā:dīzā tīhāikā ,k'hā:ṣā
 kā'ṣā:hītījā . o: ṣābhā bu:tē: nāhī bhājā ṣākāitā
 tīhāikā ,o:nā: a:ī kā:lhipārā i: la:gu: nāhī ātīhī ,nē:
 p'hē:ṣābukāpārā ,nē: pātrā-pātrīkā:me: a: nē:
 ṣuṇḍārā ,ṣuujāṣṭ'hītā mo:tā ge:tāpā-ṣe:tāpāme:
 prākā:ṣītā kītā:bāpārā .dīze:nā: mo:nā bhē:lā līk'hī
 dē:lāhū ,dīzākārā:ṣā mo:nā bhē:lā prāṣāījā: kārābā:
 le:lāhū a: ṣāmājā:nukū:lā dīzo:gā:ṣāme: la:gi
 ge:lāhū . ṣā:hītījākā:rā bhē:nā:ī bāhūtā uīrālā a:
 kāṭ'hīnā kā:dīzā tīhāikā , dīzākārā:me: i:ṣārā prādāttā
 prātibhā: rāhāitā tīhāikā ,nīrāntārā ṣā:d'hānā:rātā
 rāhāitā tīhāitī ,uāihā ṣā:hītījākā:rākā ru:pāme:
 tīnīhālā ,dīzā:nālā a: mā:nālā dīzā:itā rāhāṭā:hā .
 bā:ki: uārtāma:nāme: dīze: lu:tī le:tīhu , uārtāma:nē:
 ṭā:me: rāhāṭā:hā . a:gu: kjo: nā:mo: le:nīhā:rā nāhī
 !

fri: ājo:kādīzi: o:hī uīrālā ṣā:hītījākā:rāme:
 tīhāitī ,dīzānīkā māitīlī:kē: k'hāgāṭā: tīhāikā
 . kāṭ'hā:ṣā ṣāmi:kṣā: dīṣā dīz'hūkā:bā , i: ṭā ād'hīkā:ījā
 lo:kā hīnākārā uīṣājāme: budīz'hāitā tīhānī ,mudā: i:
 uījāgjo: līk'hāla:hā , i: bā:tā hāmārā: dīzānāitā kāmā
 lo:kā budīz'hāitā hē:tānī . dīze:nā: u:pārāme:
 kāhālāhū ,ṣe:ho: kā:dīzā hīnākā:ṣā 2014ṣā 2016kā
 bī:tījāme: pāṭānā:kā dānīkā hīndūṣṭā:nā līk'hābā:
 le:lākānī . dū: ṣā:lāme: 31 ṭā: līk'hālānī a: o: ṣṭāmbhā
 bāṇḍā bhājā ge:lāikā ṭā hīnāko: uījāgajā līk'hābā
 bāṇḍā bhājā ge:lānī ,i: e:hīṣā budīz'hā: pāṭāitā ātīhī
 dīze: o:kārā dū: ṣā:lākā bā:dā puṣṭākā prākā:ṣītā
 bhē:lānī ,o:hīme: o:e:hā 31ṭā: . e:ko: ṭā: bē:ṣī: nāhī

. t̪ɔ̃ d̪ze: lɪkʰələnɪ s̪e: məd̪zəbu:ri:uəfə lɪkʰəne:
 he:t̪ɑ:hə ,mudɑ: lɪkʰələnɪ t̪ɔ̃ o: s̪əruətrə prəs̪ɔ̃ʃɪt̪ə
 bʰe:lənɪ ,t̪jət̪ʃɪt̪ə bʰe:lənɪ . hɪndi:kə əkʰəbɑ:rəme:
 mət̪ʰɪli:kə s̪t̪əmbʰə t̪ʰəpəbə ,o:ho: hɪndustɑ:nə
 s̪ənə prəs̪ɪdd̪ʰə əkʰəbɑ:rəme: , d̪zəkərə e:kə ələgə
 a: s̪əd̪zəgə pɑ:t̪ʰəkə rəhət̪ə t̪ʰəɪkə , nɪʃt̪ɪt̪e:
 prət̪je:kə mət̪ʰɪli: d̪zənənɪfɑ:rə pərʰe:t̪ə t̪ʰələ
 ho:jət̪ɑ:hə a: t̪ɔ̃ fri: əfo:kəd̪zi: nɪ:ke: ke:lənɪ ,e:kərə
 pušt̪əkɑ:kɑ:rə prəkɑ:ʃɪt̪ə kəjə ,s̪t̪ʰɑ:ji: məhət̪uəkə
 bənɑ: le:lənɪ ,. pʰe:rə ko:nə: əkʰəbɑ:rə
 pəkərət̪ənɪ ,t̪əkʰəne: hɪnəkərə kələmə e:hi uɪd̪ʰɑ:
 le:lə s̪əs̪ərət̪ənɪ . fri: əfo:kəd̪zi: s̪uəjə s̪uɪ:kɑ:rət̪ə
 t̪ʰət̪ʰɪ -

əkʰəbɑ:rəkə kɑ:rəne: t̪jət̪ʃɪt̪ə bʰe:ləhũ . d̪ze: s̪əbʰə
 həmərə ko:nə: pə:t̪ʰi: nənɪ pərʰəne: rəhət̪ʰɪ s̪e:ho:
 e:kərə: pəd̪ʰələnɪ .kət̪e:kə lo:kə pʰo:nə kə'kəe:
 prəs̪ɔ̃ʃo: kəhɪjo: kə'kərət̪ʰɪ .s̪e:uɑ: d̪zi:uənəkə
 t̪ə'kət̪e:ko: s̪əhəkərmi: həmərə le:kʰənəʃɔ̃ e:hi:
 mɑ:d̪ʰjəme: pərɪt̪ʃɪt̪ə bʰe:lɑ:hə .*

a:bə e:hi pušt̪əkəkə uɪs̪əjəme: . e:kʰənə bɑ:rʰɪkə
 s̪əməjət̪ʰɪ , mɪt̪ʰɪlɑ:kə bəhulə kʃe:t̪rə bɑ:rʰɪme:
 du:bələ ət̪ʰɪ . hɪnəkərə e:kə uɪjəg̊jə t̪ʰənɪ
 "nɪt̪ʃu: t̪jɑ:rə t̪ərə s̪o:fɑ:jə məlɑ:rə * . kət̪e:kə s̪ət̪i:kə
 uɪjəg̊jə t̪ʰənɪ - d̪zəkʰəne: kɑ:ri:-kɑ:ri: me:gʰə ləgəie:
 t̪əkʰəne: ko:rʰə kəpəjə ləgəie: . ət̪əme: kəhət̪ə
 t̪ʰət̪ʰɪ - e:hənə gʰərə ho: d̪zɑ:hɪme: t̪jɑ:t̪ʰə nənɪ ho:
 . nɪt̪ʃu: gʰərə rəhət̪ə t̪əkʰənə nɪ: s̪o:fɑ:jət̪ə məlɑ:rə.

ṣma:rtə ṣṛti:ṣṣĩ ləjə nre:pa:lə ṣṛəkə:rə ṣṣĩ uɑ:rtɑ:pərə
təkə ni:kə ujəgja tʃhəṇi .

*dʰu:rtə ṣma:gəmə *me: kəhəitə tʃhətʰi . nɑ:təkə
d̪e:kʰi tʃəkəbiḍo:rə la:gi ge:lə . tʃəkəuḍo:rə e:hi
d̪uɑ:re: d̪ze: e:kke:ṣṣəmə jətɑ:bdi:kə gəpə
tʃəuḍəhəme: d̪e:kʰɑ:olə ge:lə tʃhələ . ṣɑ:tə ṣṣu
uərsəhume: lo:kəme: ko:nno: bəḍəla:uə nḍhĩ .
bəḍʰijā: t̪uləṇɑ:t̪məkə ujəgja kəjəne: tʃhətʰi .

tʃiṇɑ:uəkə pʰəguɑ: pəhilə ujəgja tʃhəṇi . bəḍʰijā:
d̪zəkā: pɑ:rti: ṣṣəbʰəkē: klɑ:ṣṣə le:lɑ:ṇi ətʃhĩ .

22 mɑi: 2014 kə likʰələ ujəgja *ni:kə d̪iṇəkə
bɑ:ṣko:pə* d̪zɑ:hi nɑ:məpərə kiṭɑ:bo:kə
nɑ:məkəreṇə pəḍələ ətʃhĩ , pəā:tʃə ṣɑ:ləkə bɑ:d̪ə
pəḍʰi rəhələ tʃhi: , ni:kə "bɑ:ṣko:pə" d̪e:kʰe:ṇe:
tʃhələ:hə .

e:hiṇɑ: e:kəṣṣĩ e:kə ujəgja tʃhəṇi , kiṭʃhũ ujəgja t̪ṣ
bəhuṭə ni:kə ṣuṭəreləṇi ətʃhĩ , o:nɑ: ṣṣəbʰə
rəṭʃṇɑ: əpəṇə nɑ:mə(ji:rṣəkə)kə ṣɑ:rtʰəkətɑ:
d̪e:kʰəbətə ətʃhĩ . purəno: likʰələ ujəgja e:kʰəṇə
tətəkɑ: ləgəitə ətʃhĩ . a: a:guo: pəṭʰəbə t̪ṣ la:gətə
e:kʰəṇukə t̪ṣ bɑ:tə t̪ʰikə . jəihə e:hi puṣṣəkəkə
ṣɑ:rtʰəkətɑ: ətʃhĩ .

je:kʰərə prəkɑ:fəṇə , pətəṇɑ:ṣṣĩ prəkɑ:ṣiṭə i: po:tʃhi:
mɑ:t̪rə ₹50/-me: upələbḍʰə ətʃhĩ . t̪ṣĩ həmə a:bə
hiṇəkərə əṇjə rəṭʃṇɑ:pərə nḍhĩ kəhəbə . ṣuəjṣ

pəɽʰi: a: əpəɽe: ɽɪrɽəjə kəri: . həmərə: uɪɽuɑ:ʒə
ətʃɪ ,həmərə:ʒə əpəɽe: pu:rɽə ʒəhəmətə ho:jəbə .

hə ! ʃri: əʃo:kəɽi:kə ko:ɽo: uɪɽʰɑ: ʒɑ:hɪɽjəkə əmu:lʒə
ɽɪɽʰɪ bʰəjə məɪɽʰɪli: ʒɑ:hɪɽjəme: ʒəbʰə ɽɪɽə pəɽʰələ
ɽʒəjətɑ:hə a: ʒe: e:kə mə:ɽəɽəɽə ʒɑ:ɽɪɽəkə ʒəɽgə .

-ʒəpərkə-09430743070

əpəɽə

məɽəʒə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pəɽə**

pəɽʰɑ:u.

2.11.ʃɪuəʃəɽə ʃri:ɽɪuɑ:ʒə- əʃo:kəkə kəɽʰɑ:

शुभकर शिवाः

कःकः कः

अशोकक कथा

शिवराजीकर श्रीगिरिकार

अशोक एहि समयक प्रेष्ठ कथाकार छथि। एतक पहिल कथा 'विरामसँ पहिने' 1971 मे (16 दिसम्बर 1971) मिथिला मिहिर मे प्रकाशित भेल। बादमे एतक 'विरामसँ पहिने' ओहि साहित्य भंडार मे अंक-1971 ई० मे। एहि कथामे परीक्षा होइ देलाकेँ नायक कहल गेल अछि। स्वभाविक रूप से लेने हल में स्वभाविकता ओकरा लेल अस्वभाविक अ गेल रहल। एकर परीक्षा होइ देला पर पिताक न्युपीक ओकरा बलोन क देलक। ओ अपन पितासँ प्रीतिक, स्वर सुनबाक इच्छा कथने बल देलक। लाल अरोस, किन्तु ओकरा पिताक न्युपी अछल नहि अ रहल हलक, ओ भीमार अ जेत, स्वर अ गेल। स्वरावस्थामे पिताक तलना, ओ स्नेह भेटलक किन्तु परीक्षा होइबाक विषयमे दानो शब्द नहि। केहि दिनक बाद ओकर पत्रमे सेहो ओकरा लेल निराशाक शब्द आओ (नायक) गाभमे ओकरा कोठलीमे तिलत उपदेशात्मक ओ नीतिपरक शब्दकेँ वाक्यकेँ ओना पाठ लगलक। जीवन सँ जोड, ओकरा लेल परेशान होइतो ओ करत अछि। ओकर सँघर्ष लेल अत्र बढल। एकर कथा कथबला बात कहै अछि। अछल जीवनक संवेदना धारा वातावरण अनुसार नहै। ओरिसँ पूर अपना अनुसार नहि। से अहिक अपना मन लेबने हेत अछि अहो ओरिसँ हेत अरु अहिक। एहि कथाक नायक अपन पितासँ हेत, नहि अछि। से संभव अछि नहि हल। परीक्षा, एहि हेत सँ कथामे पिता जना ओ शोक अतएव से अहिक शोचक देलक आ ओक कथा विराम लेबसँ पहिने जीवन संघर्षक विराट अरि क देलक। अराक अपन पहिल कथासँ कथा-सिंघारमे कथाक अन्तमे कथ्य से ग आग बढलाह जे अहलपूर्ण अछि।

एतक पहिल कथा-संग्रह प्रकाशित अछि—(1) शिकोण (सुरघोषी कथा संग्रह) (2) ओरिसासिंह भोर (3) अतवर, ओ (4) उडो गाउ— (2011) 1971 ई० सँ आरु तब एहि अरि पर कतेको रूपेँ सांभारिक ओ राजनीतिक स्थिति बदललक अछि। कथाकार अशोक एहि सब स्थिति केँ गाभतनि अछि आ अत्र अहिक कथाकार सेवार्थ अतएव आत, अपन कथाक, योगदान क बाढ अछि।

एतक एकरा कथा अछि 'हड्डि'। एकर कथा 1 जनवरी 1984 केँ मिथिला मिहिरमे प्रकाशित भेल जे बादमे 'शिकोण (1986) मे आयल। एहि कथामे कथाकार बँचल हथि जे आदिमानवसँ केँ नायक पहिने अपन नोकरी बचलालेल, प्रतिष्ठा लेल अपनोते हल ओ अधानक अन्धकारिताक समय ओ ओकर अपन आर्थिक संकटक समयमे देना दानो हड्डि ओकर स्वर कहेसे (मननमे) कसल ह अकरा ने ओ निकाल सकै आ ने गीइ सकै। ओ कष्ट हे हे अरा स्वदि सेहो बेत हेत। नायक जे दानो संघर्ष खद दियाक लेल होत, ओ हेत संग आनन्द सेहो हेत हे। इकर कथा अछि; ओ आनन्दकेँ अछि अछि।

शैथिली साहित्यक आलोचक, लोकनिक कहक हथि जे अशोक कथा लिखैत बाबू किन्तु, हमरा जेनेत से शकंथा अत्य नहि थिक। कहला लेल तेँ ओ विदेशीसे कथा (धरती गोल हे) लिखलनि अछि, आ ओरिणामक बातकेँ अपना हिसाबसेँ कहलनि। हमरा जेनेत अशोक गाभमे कम रहितो गाभक लोक हथि। मिथिला गाभक अछि थिक। अशोकक हृदयमे (मिथारक) गाभक, शोक बसेत अछि। तेँ गाभ रू वा शहरक कथाक सबल शैथिली कथाकारक अछि अछि। एकर उपन कथा "धरती गोल हे" अछि। एकर लेल भारतीय शैथिल कथा कहै अछि। असलमे ई अपनाकेँ ओरि क अपन शक्ति विधि अछि अछि एहि प्रकार अछि। तेँ नमनकेँ अछि दानो दानो दानो अछि। अछि अछि। एकर अछि अछि। तेँ अछि अछि।

~~.....~~ (2)

भाषा जहाँ । उक्त कथा कहेंत अहि जे अतुल्य कोना बनल अपनो से कूट
 अ'क' गहि देखि सकैत अत' से अपना के देखिये। ओ कोना बल के जग से
 जोडि बैलेंत, कहैत अहि, जे बात अशोक कथा कहैत अहि कहैत बात
 एका हुनक कथा विषयमे कहैत ही जे ओ रामोद कथा कहैत हिये
 शहरो कथा कहैत अहि असलमे ओ मानवीय संवेदनाक कथा कहैत
 छिये। प्रेमिलीमे कथा कहैत हिये। समय ओ परिस्थिति समझ लैत
 अपन कल्पनाक संसार रचैत हिये आहि संसारमे प्रेम हो, सरभाव हो।
 आ शहि क्रममे अनेक निरसिति ओ मानवीय-निद्रोही रूपके कहैत-
 कहैत आगे बढ़ैत हिये।

हिन कथा अहि आदि शतक ओर (हहिनाम सँ लेउए बेरो अहि)। उक्त
 कथा बेरहीड मने 1983 ई० मे प्रकाशित भेल। अखन बि पूरा
 देशमे आगीघाताक उन्माद चरम पर हेल। रूस क' अउल
 ममीरान । सन 1999 के शरुन भेले तहिसे बेकवाउक विषय-फारवाउ
 बीचक दूरी बढ़े लागल जे सामाजिक सौहार्द के नष्ट कर' लागल।
 अपन उक्त कथाके अशोक इतुक बीनाए एहि वैयक्तिकता शरीर से
 परिचय पावैत सोमनाथ ओ सरभावके स्थिति अहि हिये जे
 दिनकरिके प्राक रथेय अहि, सुन्दर सहज मानवीय जीवनक समाजक
 सँरचनाक स्थिति कायम करे।

कथाकार अशोकके अपन समाज ओ भूमिक जीवन सँस्कृति के अंक-
 ञक जे समता हिन ओहि बने जे एहि समाजमे विकृति आदि ओकरा
 देखार करैत ओ कथाकरा अतुल्य कथा लिखल। अहि कथा सभमे
 सभरा अतुल्यपूर्ण कथा अहि- 'बूढ़ा जीवन रहल'। असलमे उक्त
 कथा जिजीविषाक कथा थिक। किन्तु कथाके त्रिधला समाजक प्रकृति जे
 जीवनसँग केने ओकरा देखाव करैत कथा कहैत अहि जे जीवन ओ थिक
 जे समाजक बीच-बचीमे रहय। नयाँ सेहो दू तरहक दृष्टि, नवल गेल अहि
 कृमि नाम कि सुकर्मनाम। उक्त कथाक बूढ़ा के जन्ममे बनल रहनाक
 ईका हिन ओ अपन करुणामे डुबल लोकक बीच अपन कृपुण परिचय
 केनेन क' अपन करुणाक ताप पर पाति हीले आनन्द लष' आदि हलाह।
 उलक दिनमे हँस' यहि बलाह।

त्रिधलाक एहि समाजके भोजन, विन्यास ओ स्त्री-पुरुषक विषयक
 कायक चर्चामे लेउ रस अहे हेल। एहि समाजके अतुल्य रूप अतुल्य आनन्दक
 स्वाद देत हेल। उक्त कथाक बूढ़ा जिनक स्त्री जीवनवेग ओ गेल हिन
 पुत्रोद अभिवाग लगा आगि गेलि हिन। एहू लोकक जीवनमे कतेक करुणा
 हेल से अजोडि कहल जा सकैत। दिन बूढ़ा ओहि करुणासे अहरेबाद लेल
 लोकक बीच-बचिबलन रहबाद लेल भोजन विन्यासक सेहो श्रीरामान
 करैत हिये आ अपने विवाह करताह से अजोड वल कथासे ले होत, मे पेशक
 तदर नयाँ नला अपन समाजके चर्चाक केने- निन्दे बदि गेलैत अपनो क्षमति
 हनि। सुतिक' शन' क' रहलैत। लोकके खूआ रहलैत, जवाहक चर्चा
 क' रहलैत आनन्द लष' रहलैत। लोक हिनका पर हँसै हिनै लोक पर हँस
 हिये। कथाके आदि विचारणक भोजन ओ गपके विन्याससँग उपस्थित
 कथल गेलैत ओ पाठकके लाजबाब ब' देत अहि। उनमे बूढ़ाके अपन
 शिल्पक बदरिप भाषासे करुणा परे हिन त' पाठके ओहि करुणासे
 नहा जाएत अहि। असलमे बूढ़ा विवाह नहि कर' चर्चासे हरे जीव'
 यहि हलाह। कथा ओहि सरलतासे अहि अर्थक लोकक प्रकृति ओ
 जीवन, जीनाक ईच्छाके प्रबल कथलक अहि ओ एहि कथाके वैधिलीक
 सङ्ग विशिष्ट कथाक आसन पर बैसा देत अहि।

हिन कथा 'सरिख-साग' के अशोक आलोचकके सँग मेघन प्रसाद
 सेहो कहैत हिये जे- 'साग लेल लपेटे लोककोना निकारल अहि आशुक
 कथामे देख सकैत ही। अशोदर' 'सरिखके साग' एकर इलाक बिबर 1986 किसे,
 उक्तमे प्रभाक अहि उरालना हुनक पतिउ पत्नीक प्रेम सहज आव बिबे।

अशोकक कथा पर टिप्पणी करैत शो देवकान्त भा. कहैत
 थिये - 'अशोकक ओहि शतक ओर (1991) प्रमैष जीवन मध्य

(3)

सामाजिक जागरण पर आधारित पत्र-पत्र गोट कथाक, इनमें ही धुंधला धिक जे समाजके सामाजिक भावना पर कत देत है। 'सिरजा साहेब' सामाजिक तमह्या पर केन्द्रित एक भाषिक कथा अछि। 'तेल प्रश्न' भाग्यक लोचक नक्षत्रकी एक धारणा पर प्रहार करैत अछि जतय नायक रासत दुखले जस्त परा देल जाइत अछि। 'सुख' अथवा भावनासिद्धता पर आधारित एक सुन्दर कथा अछि।

सर्वसंगत साग उपभोगका लक्ष्य सिद्धतिक प्रभाव पर एक प्रभाव कथा/विषय अछि। 'अहोह, कथा कहैत अछि जे प्रकृतिके उपन भौतिक नहि रूपमे ओकर पाछे, से बोझले आना कठिनो देब कारण बनो ले कोनो रूपमे ओकर औतिकता अन्वय प्रकट भ' जाइत है। यदि कोनो कारणका केओ वताबदी चालि चरैत अछि तें ओकरा श्रमता जे मूल रूपमे ओकर व्याक्तिक निरोधता है, ओ ओकरा देबने केओ नहि, रहि पवैत अछि। तें अछि स्थितिमे जे केओ अछि ओकरा ओही स्थितिमे जीवनन पर पाव पा विकास करैत पाछे। हनु, स्थिति कानो कबरो विकास स्थिति पर नहि पहुँचा करैत। हिनक कथा 'जीवन रजक रित निबन्ध' एही स्थिति कथा अछि। जीवन रजक केओ न' पधारी से प्रभावित भ' जाइत अछि। ओकरा अक-सुखाक सज प्रक्रिया तहत पदोन्नति होइत है, किन्तु ओकरा अम होइत है, जे ओकर पदोन्नति अपन केच अधिकरि कृपासे भ'तैत। ओ अम ओकर सजता पर प्रहार करैत ओकर भावसिद्धता एत भ' जाइत है जे अछि केच अधिकारी सन अपन व्याक्तिक वनव च'रैत सैह बाह्यकारण ओ केच अधिकारी अविजाय ग'भारता ओहि जैत अछि। फलतः ओकर जीवनन अनुकूलता सुख भ' जाइत है। अछि कारण ओ ओकर जीवनन सजता, सजता नल भ' जाइत है, किन्तु अन्तमे ओकरा अपन जीवनक अम सजता मे है से बाध होइत है।

हिनक कथा 'प्रतिभाम' ओ भिन्नता ओहि वर्गक भोज-सिद्धि पर कथाकार दलित चेतनाके व्यंग्यात्मक प्रहार करैत अछि। जे चेतना सामाजिक व्यापक आंगू सामाजिक समरसतासे उपग्रह सांस्कृतिक चेतनाक रूप अछि।

अशोक प्रसिद्ध कथा अछि - 'दल'।

राज सत्रार लोचमे एहि देशक विभिन्न सामाजिक दल द्वारा अछि प्रकारे चार्मिक उन्मादके प्रकृतिक वरवाक च'रैत भ' रहल अछि ओ अनन्तक समल अछि। हिनके उन्मजित कपल आ रहल, मुसलमानके उन्मजित कपल जाय रहल। एही अनुहार सन्तुष्ट करवाक प्रयास सैह भ' रहल अछि। सभ सामाजिक दल अपन-अपन लोच-वेक बनेबामे लागल अछि। अछिसे एहि देशके, एहि समाजके अछि लोकसाज भ' रहल।

एहि दल प्रश्न उठैत अछि जे सामाजिक दल एत एत षडयंत्रक नाटक करैत दोसरके अपना पक्षमे हाँद करैत वा उत्रा बनेबाक हेतु स्वयं किसुद उत्रा भ' जाइत रहि एहि प्रश्नक उतर अछि जे लोच ओकर नाटक नाटक नहि करैत। सैह दल से एक कथाक मुख्य पात्र भोली काके। लोच ई नहि करैत जे ओ 'दल क' क' मुसलमान बनत अछि, कारण ओकरा अछि सभमे मुसलमान उतिगोट बनबाक अग्रवृत्ति होइत। ओ मुसलमानक पार व'ह ओहि नाटक मे खेला खेल छल। ओकरा च'तरमे जे उर हसैक ओ ई जे ओकर दल, दोवार ते भ' जाइत, ओ ओकरा असल भ'ना देने हसैत तें मुसलमान पर दिखनी सुभे-सुभे ओ असल भ' गेल। ओ मुसलमानव नाटक करैत-करैत जेना वीके मुसलमान भ' जाइत अछि ओ नयेन भ' मुसलमान पक्षमे उत्रा भ' जाइत अछि।

(4)

समसाधिक उन्नताक प्रधार्थिक कथाकार समूह अनेक-समाजिक साक्षात्कार करत
 दक्षि, जे कथाके महत्त्वपूर्ण बना देत आहे।

दिनक कथा आहे 'साध'। साध वस्तुतः साध चिक। कथामे कथा नायक
 रुकरा 'रुकरा' लेत दक्षि, वैद रुकरा रुकरा लाष चिक असलमे कथा
 प्रेममे आहे रुकरा लाषे रस अहेत दक्षि। उत्रो(कथाकार) रसि कथा
 माध्यमे वडत सहजतासे प्रेमके अंगवाक लेत नव-नव उपक्रमके
 आनंदधर, भाषेत दक्षि।

अशोकक कोनो कथा लेतेक अहेत आहे जे लागत जे ओ बी आहे
 रहताहे १ दिनु ~~क~~ कथाक समापिक वाद जेना अन्तर धरमे
 भवक हे इजात भू जाय तहिना दिनक कथा जीवन सुहम व्याख्याक
 बोध हे जायत। असलमे कथाकारक जीवन आहे साहसी ओ
 मानव-मूल्यक रक्षा करत ~~क~~ रहल ओ साहसी दिनक कथाक
 विरोधता वाते क संतो समूह अकेत आहे। जे दिनक कथाके
 ओ जीवनके ~~क~~ महत्त्वपूर्ण बनवते आहे।

प्रसिद्ध आलोचक प्रो० नलितेरा मिश्र, दिनक कथाक महत्त्व
 लिखित करत दक्षि - " हुनक (अशोक) सभ कथाक स्वरूप ओहेत
 अहेत जेना चरान कथाके परिभाषित करत करल अहेत -
 'ए स्लाइस ऑफ लाइफ' अर्थात जीवनक कोनहुं क्षण विरोधक
 कथा। हुनक कोनहुं कथा रचना यथा हकी हेरपरिणत मानवर
 राग-विरागे, तानपुरा, रॉड हरिखिंद देवी लाष स्वाधीन उद्योगमे,
 'उत्रो दू संसकिल' लिखित आहे रणा अ' क' 'कियो जीवन
 समग्रतासे नहे जीवत आहे जीवनक इत्थान-अवसानक नवने
 अभिव्यक्ति नहे अहेत अपित, कथा विरोधमे रहत जीवत नरिना
 सभक मानसिक वैधिम्ये अ मनोवैज्ञानिक दृष्ट्यासे अंतर्गत
 रहेत राग-विराग, दुविधा-सुविधासे परिचालित होइत
 उदाहारित होइत। रहत निरुद्धमे इच्छता कोशलमे कथाके
 प्रागैशिल भावनाक अचेष्ट संस्करण विहित होयत, जेना
 रॉड कथामे, तहिना प्रचलित व्ययक दर्शन होयत जेना भातवर्
 हरिखिंद देवी कथामे।"

आत्र उदारीकरण आ वाजारवादी भासक प्रहार ~~क~~ से अकेत
~~क~~ बेसी अनुव्य सवेदना समुनि रहसेक आहे। कथाक
 आत्र सभ किंधु निरर्थक बुकातु है। कथेव्य ओ समबन्धक सोचा
 होत अ रहसेत। जीवन-चर्या बदलत रहसेत। एकर कथा कहत
 आहे दिनक मनसुखा, किल, दिनक कथा कहत आहे माय (स्त्री)
 रातरो रसि लिखितके ठीक क संकेत आहे। उत्रो कथा मे रंगजीतके
 माय कहत दक्षि - " घरके अहो देवाल अके दिने की १" रहत
 करेके प्रश्न करत दक्षि एकर उत्रर रंगजीत जेना पिताकी हे
 दक्षिना जेना मायके नहे ए पसे दक्षि। कथाकारक उत्र कथाके
 कहत आहे जे अनुव्यक जीवन आहे बल पर घरके सुसार
 बसोतक वैद नदर अ रहसेत। ही कथाके अत्र हमरो अकेत
 रसि कथामे माय ओहे बल (अर्थिक) अ अंगवैत आहे। कहेत
 उत्रत हेर स्त्रीके पतीव रुपमे घर बसोतक वैद वत ईकथा
 अ अपन प्रसंगसे कहत आहे जे ओ सवने घरके हब संकथा
 लहेत। कारण माय वा पतीको कोनो रुपमे स्त्रीके वैद तेल आ
 अदियोक लेत आ पतिवोक्त अंगीव होइत आहे।
 इतिहासिक कालमे अनुव्य भोजन लेत अंगल-अंगले

(5)

बोझा इत घट। आरु दोनों रूपमें भोजन वा अर्घ्य चमक लोकके शहरे-शहर देश-निदेश भेजाय रहलैए। माहिक निजताके लोक बिसरि रहलैए। घर-परिवार ओ समाज सभ दिगिया रहलैए। आरु सभ मानवीय मुडाउके सभि पहुँचा रहलैए। एहि पर सोचक हँए। ओहि सोचके स्त्रीके बदा लकैए। मानवीय संबेदनाके ओहि लकैए। हमरा अनेत उक्त कथा ओहि बातके प्रेरित करैत अहि।

एहि पीढ़ीक कथाक निषय पर ध्यान देब तँ ओहिमें कौनो अभीत पर अधिकार लेल संघर्ष नहि भेटत वा कौनो श्रमिक आ मालिक बीच कौनो क्रमेला नहि भेटत से एहि कारणे नहि जे आरु समाजमे एहि तरहक बात नहि अहि, किन्तु समाज मे दोसर तरह संघर्ष बढि गेल अहि जे मानवीय स्वतन्त्र पर प्रहार क रहलै। आरु आर्य संघर्ष धार्मिक उत्पीडन बढल अहि। श्रमिककीकरण ओ काग्रवादक वातावरण मानवीय स्वभावके आत्मकेन्द्रित क रहल अहि, एहि स्थितिके पराधि मैथिली कथा समाजके सजैत करैत लिखा रहल अहि।

अशोकक कथा 'स्वाधीन' जे अपन अग्निष्ठाक विरुद्ध पतिक बलकारसे अपन गर्भमे पलेत बच्चाक माय नहि बनैत बाँधेत हथि आ अन्नत ओ नहिसे व्यभिचर हथि। उक्त कथामे गारी प्रबल स्वाधीनताके बोध जायलैए जे परम्परासे एहदम उलट अहि किन्तु ओहिमे स्त्रीके ~~बल~~ स्वाभिमानके प्रबल वैचारिकता अहि जे कथाके महत्वपूर्ण बनबैत अहि।

दिनक प्रसिद्ध कथा 'उड़ीगाम' कहैत अहि जे आमुच समग्रमे जेना कौनो श्रमिक संस्कृति पर प्रहार भ रहलैए ओही वेग मे उपपन्न परिणय अपन संस्कृति बनेबाक भाव सेहो कौनो श्र-वृष्ट पर बढि रहलैए। उक्त कथामे पैए बात आयलैए जे जेना गाम मे पलापन भ रहलैए ओही हिसाब लोक अपन गामक इलाके सेहो चाहि रहल अहि। उपपन्न लोक आव गाममे कौनो अद्विष्ट निर्माणसे बेसी अस्पताल श्वालय पर प्रफुल्लित भ रहलैए जे आवश्यकता अहि, उक्त कथा एहि वृष्टके बहुत गूदीर तक ल' जा' उक्त कथाके गामक लोकके औदार्य प्रकृतिक सोच हँत अहि।

एहि रूपे हम कहैत हौ जे अशोक कथाक दूरेर नव-निर्माणक अहि जे एहि श्रमि अडिसे कूटि समस्त होइत कथाक विकासके नव मोड़ देलक अहि।

□

əpəŋə

māṭəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**

pəṭʰa:u.

2.12.ḍzəgəḍi:jə ṭʰəṇḍrə ṭʰa:kurə 'əŋɪlə'- əʃo:kəḍzi:kə
kəṭʰa:me: kəṭʰa:pərə uimərfə

ḍzəgəḍi:jə ṭʰəṇḍrə ṭʰa:kurə 'əŋɪlə'

əʃo:kəḍzi:kə kəṭʰa:me: kəṭʰa:pərə uimərfə

əʃo:kəḍzi:kə kəṭʰa:me: məɪṭʰɪli: kəṭʰa:pərə uimərfə
a:kərsɪṭə kərəɪṭə əṭʰɪ .

məɪṭʰɪli: kəṭʰa:kə əṭi:tə, uərttəma:nə a:
bʰəuɪsʃəpərə uimərfə əʃo:kəḍzi:kə 'ṭʰɪuttɪ:kə e:kə
ḍɪŋə' s̄ə pəhɪŋe: ko:nə: kəṭʰa:me: həmə ŋəhɪ
pəḍʰəŋe: ṭʰɪ: . uərtəma:nə s̄ṭʰɪɪ i: əṭʰɪ ḍzə: bəhɪtə
gʰərəme: gəpə-səpəme: məɪṭʰɪli:kə prəjo:gə kəmə

b'hə' ge:lə ətʃi . ma:ijo: əpənə dʰija:-pu:tɑ:sʌ
 mətʰili:me: gəpə nəhi kərəi tʃhətʰi, pəʃa:I-
 likʰa:I, nɑ:kəri:-tʃa:kəri:, bədʒɑ:rə-ha:tə,tʃi:.bʰi:.-
 sʌnne:ma: sʌb'hə tʰa:mə hiṇḍi:-əgre:dʒi: pəsərələ
 ətʃi . dʒi:sənəme: mətʰili:kə le:lə sʌtʰa:nə bəhuta
 kəmə b'hə' ge:lə ətʃi, dʒəkərə pəriṇɑ:mə ətʃi
 dʒe: mətʰili:kə prəti əpənətʌ a: məmətʌ kəmələ
 dʒɑ: rəhələ ətʃi .

bəhuta mətʰilə e:he:nə tʃhətʰi dʒe: mətʰili: ba:dʒi
 tʌ ləi tʃhətʰi mudɑ: pəʃələ-likʰələ nəhi ho:itə tʃhəni
 . dʒəkʰənə mətʰili: pəqʰələ: ne: ho:i tʃhəni təkʰənə
 mətʰili: kətʰa:-kəuitɑ: ko:nɑ: pəʃətɑ: ? po:tʰi:
 pətʃika: ko:nɑ: bika:təi ? prəkɑ:fənə ujəuəsɑ:jəkə
 le:lə ujəuəsɑ:ji: buddʰi uəla: pu:dʒi:pəti a:gā:
 ko:nɑ: e:tɑ:hə ? mətʰili:kə bədʒɑ:rə nəhi rəhətəi tʌ
 sɑ:hitʃəkɑ:rə mətʰili:me: kie: likʰətɑ:hə ?

bəhuta sɑ:hitʃəkɑ:rə dʒe: mətʰili:me: sɑ:tʃətə
 tʃhətʰi, əpənə bʰa:sɑ:me: əpənɑ:kē: be:sʃi: ni:kə
 dʒəkā: əbʰiujəktə kə' səkəitə tʃhətʰi, sʃe: mətʰili:me:
 likʰətə tʃhətʰi, tʃē: e:kʰənə po:tʰi: tʌ tʃhəri rəhələ ətʃi
 .

ətʃi:tə i: kəhətə ətʃi dʒe: həriṃo:hənə dʒhɑ:kə
 sɑ:hitʃə pəqʰəba:kə le:lə bəhuta go:tə: mətʰili:
 sʃikʰələnɪ . uətʃəma:nəme: sʃe:ho: həriṃo:hənə
 ba:bu: a: ja:tʃri:dʒi:kə sɑ:hitʃə kʰu:bə pəqʰələ dʒɑ:
 rəhələ ətʃi a: hiṇḍɑ:səbʰəkə po:tʰi: səbʰəsʌ be:sʃi:
 bika:ijo: rəhələ ətʃi . təkʰənə sʃhiti tʃitɑ:dʒənəkə

kie: la:gi rəhələ ətʃi? ki: məitʃili:me: pədhəba:
d̄zo:gərə s̄a:hitjə nəhi rəfjələ d̄za: rəhələ ətʃi? ki:
məitʃili:kə s̄a:hitjəkə:rə kʰa:li: e:kə-do:s̄ərəkə
kʰidhā:s̄əme: la:gələ rəhəitə tʃhətʃi?

hərimo:hənnə ba:bu:kə s̄a:hitjəkə d̄ze: s̄a:ma:d̄zikə
s̄əundərijə tʃhənni s̄e: a:ijo: huṅkə: pra:s̄əgikə
bənnəpne: tʃhənni .

ki: a:d̄zikə rəfjəna:me: s̄a:ma:d̄zikə s̄əundərijəkə
əbʰa:sə ətʃi? ki: s̄a:hitjəme: kəla:t̄məkəta:kə s̄əgə
s̄a:ma:d̄zikə tʃiṅta:kə əbʰa:sə rəhəitə ətʃi? ki:
s̄a:ma:d̄zikə s̄əro:ka:rəkə uja:pəkəta:kə upe:k̄sa:
ho:itə ətʃi? ki: rəfjəna:ka:rəkə d̄zurə:o: a: ləga:o:
s̄əma:d̄zəs̄ə kəmə bʰə'ge:lə tʃhənni? ki: məitʃilə
s̄əma:d̄zə a:gu: bʰə'ge:lə ətʃi a: s̄a:hitjə pa:tʃi:
tʃəlɪ rəhələ ətʃi?

juva: uərgəkə s̄o:tʃə bəḍəlɪ rəhələ ətʃi .

hərimo:hənnə ba:bu: əpənnə kənja:ḍa:ṅə
upənja:s̄əme: i: ka:məna: ujektə ke:ṅe:
tʃhəla:hə d̄ze: ja:ri:rikə o: ma:ṅəs̄ikə s̄tərə pərə
s̄əma:ṅə s̄tʰit̄ikə juvəkə-juvət̄i: jəḍi
s̄ue:tʃtʃi:pu:ruəkə uiva:hə kərəitə tʃhətʃi t̄ə jəihə
a:ḍərfə uiva:hə t̄hikə, e:hiṣṣə s̄əma:d̄zə bəḍələtə .

s̄e: bʰə' rəhələ ətʃi . pre:mə-uiva:hə bʰə' rəhələ
ətʃi, d̄za:t̄i a: ḍhərməkə bəṅḍhənnə t̄u:t̄i rəhələ ətʃi .
s̄əma:d̄zə bəḍəlɪ rəhələ ətʃi, ṅəvə s̄əma:d̄zə bəṅṅi
rəhələ ətʃi, mudā: s̄a:hitjəme: d̄ze:ṅa: əbʰiujektə

he:ba:kə tʃi:hi: ʃe: nəhi b'hə' rəhələ ətʃi . prəʃnə rɦo:
 ut'həitə ətʃi dʒe: həmərə ʃəma:dʒə d'həne ət'həua:
 dʒa:tʃkə ha:nʃke: ʃəhəʃə ʃui:ka:rə kə' rəhələ ətʃi
 ət'həua: əb'hɪb'hɑ:uəkəkə əʃəhmətʃkə ka:rəne juuəkə-
 juuətʃi:kē: ko:rʃəkə ʃəʃəne: dʒa:jə pəʃəitə tʃiəni .

prəʃnə ətʃi dʒe: nəuə ʃəma:dʒəkə hələtʃələ
 mətʃhɪli: ʃa:ɦitʃəme: kie: nəhi de:k'hɑ:i
 d'ə' rəhələ ətʃi ? pəʃuəʃtəne kə a:kā:kʃi: juuə:
 pi:rɦi:kə le:lə ki: ʃa:ɦitʃəkə əb'hɑ:uə b'hə' ge:lə
 ətʃi ? ki: mətʃhɪli:me: pre:mə pəʃəʃə kəʃəba:kə
 le:lə 'ɑ:i ləuə ju:' ʃəne ʃəbʃəkə əb'hɑ:uə ətʃi ? jəɦə
 ʃəbə kiʃi prəʃnə ətʃi dʒa:ɦipərə uiməʃə ətʃi e:ɦi
 kəʃhɑ:me: .

uiməʃəme: tʃi:ri go:ʃe: b'hɑ:gə ləitə tʃiətʃi
 əb'hɪne uə, əkiʃa:, ni:ləmə a: ʃuəʃ kəʃhɑ:ka:rə .

əb'hɪne uə e:mə bi: e: kə' kə' no:kija: mo:ba:ilə
 kəmpəni:me: ka:dʒə kəʃəitə tʃiətʃi, əkiʃa: əgre:dʒi:
 ʃa:ɦitʃəʃə e:mə. e:. kəʃə pi:.e:tʃə.dʒi:. kə'rəhələ
 tʃiətʃi, ni:ləmə dʒi:.e:.bi:.me: uɪdʒna:nəkə ʃikʃəkə
 tʃiətʃi .

əb'hɪne uə a: əkiʃa: əʃəʃə dʒa:tʃi:jə pre:mə uɪuə:hə
 ke:ne: tʃiətʃi . əkiʃa:kē: ʃa:ɦitʃəme: ru:tʃi
 tʃiəni, kəʃhɑ:, kəuʃa: ʃəb'hə pəʃhəitə
 tʃiətʃi, ənuuə:dəkə ma:dʒəməʃə ʃəb'hə b'hɑ:ʃa:kə
 kəuʃa:, kəʃhɑ: pəʃhəitə rəhəitə tʃiətʃi, mətʃhɪli:ʃə
 ləga:o: tʃiəni, mətʃhɪli: ʃa:ɦitʃə be:ʃi: nəhi pəʃhəne:

tf̃hət̃h̃I muda:, pədhəba:kə it̃f̃f̃h̃a: rəhəit̃ə tf̃h̃əŋI .
bəd̃z̃a:rəme: o:lə kiŋəba:kə le:lə əbh̃iŋəuə a:
əkiŋa:kə bi:tf̃ə mət̃a:ŋt̃ərəkə ba:t̃ə kət̃h̃a:kē: s̃ərəs̃ə
bəŋəbət̃ə ətf̃h̃I .

əbh̃iŋəuə a: əkiŋa:s̃ə iho: pət̃a: tf̃ələit̃ə ətf̃h̃I d̃z̃e:
s̃əma:d̃z̃ə e:k̃h̃əŋə e:h̃i pəriuərt̃əŋəke: s̃əh̃əd̃z̃ə
s̃ui:kriŋI d̃e:ba:me: s̃ək̃s̃əmə ŋəh̃i b̃h̃e:lə
ətf̃h̃I, e:kət̃a: pək̃s̃ə e:kəra: d̃h̃əŋəkə ha:ŋI bud̃z̃h̃əit̃ə
ətf̃h̃I a: d̃o:s̃ərə d̃z̃a:t̃ikə ha:ŋI .

hiŋəkə: d̃uŋu: go:t̃e:kē: s̃e:ho: ko:rt̃əkə ŋərəŋəme:
d̃z̃a:jə pərləŋI . s̃a:hiŋjəme: e:h̃i t̃ərəh̃əkə
s̃o:tf̃əpərə kəmə rətf̃əŋa: e:ba:kə i:ho: e:kət̃a:
ka:rəŋə b̃h̃ə' s̃ək̃əit̃ə ətf̃h̃I .

hiŋəkə: lo:kəŋikə ma:d̃h̃jəməs̃ə məit̃h̃ili: s̃a:hiŋjəkə
prət̃i ŋik̃s̃it̃ə juua: uərgə,əŋjə prəuŋh̃ə ŋik̃s̃it̃ə uərgə a:
məit̃h̃ili: le:k̃h̃əkəkə d̃riŋt̃iko:ŋə bud̃z̃h̃əba:kə a:
s̃əməs̃j̃a:kə s̃əma:d̃h̃a:ŋəkə le:lə s̃a:rt̃h̃əkə ŋiŋt̃əŋə
b̃h̃e:lə ətf̃h̃I e:h̃i kət̃h̃a:me: .

uəst̃ut̃əh̃ə ma:t̃rib̃h̃a:s̃a:kə əst̃it̃uəpərə d̃z̃e: s̃ək̃ət̃ə
a:e:lə ətf̃h̃I t̃a:hiŋpərə s̃e:ho: s̃əua:d̃ə tf̃ələit̃ə ətf̃h̃I
kət̃h̃a:me: .

i: kəh̃əbə pu:r̃nət̃əh̃ə s̃ətt̃ə ŋəh̃i ətf̃h̃I d̃z̃e: ŋəuə
s̃əma:d̃z̃əkə h̃ələtf̃ələ uərt̃t̃əma:ŋə məit̃h̃ili:
s̃a:hiŋjəme: ŋəh̃i a:e:lə ətf̃h̃I ət̃h̃əua: məit̃h̃ili:me:
pre:mək̃ət̃h̃a:kə əbh̃a:uə ətf̃h̃I, t̃ət̃h̃a:pi d̃z̃ət̃e:kə ətf̃h̃I
t̃ət̃e:kəs̃ə s̃ətt̃uŋt̃ə ho:jəbə ut̃f̃it̃ə ŋəh̃i ətf̃h̃I .

pra:tʰəmi:kə kəkʃa:me: ma:tʰribʰa:ʃa:kə
ma:ɖʰjəməʃə pəɖʰa:ɪ ɳəɦɪ he:ba:kə uɪʃəjə pərə i:
kəʰa: məuɳə ətʃɪ, tʰəʰa:pi mətʰɪli:kə ʃəkətəkə
ʃəma:ɖʰa:ɳəkə ɖɪʃa:me: e:kətɑ: ʃuəʃtʰə tʃɪɳtʰə
le:lə pre:ɳtʰə kərəɳtʰə ətʃɪ əʃo:kəɖʒi:kə tʃəɳtʃɪtʰə
kəʰa:ʃəɳgrəɦə 'dəɳɖi:ga:mə'kə kəʰa: 'tʃɪuʈti:kə e:kə
ɖɪɳə' .

-ʃəpərkə-8789616115

əpəɳə

məʃtʰəʃjə editorial.staff.vidheə@gmail.com **pərə**
pəʰa:u.

2.13.ɳa:ra:jəɳəɖʒi:- mu:ljā:kəɳə- əʃo:kəɖʒi:kə
le:kʰəɳə uəɳɪʃtʃjə

᳚a:ra:jə᳚᳚zi:

mu:lǎ:kə᳚᳚- əʃo:kə᳚᳚zi:kə le:kʰə᳚᳚ ᳚əiʃtjə

मूल्यांकन

कथाकार अशोकजी लेखन - मैथिल्यम
प नारायणजी

मैथिली साहित्यम जे प्राइ
रचनाकार अपन लेखनमे आकृष्ट करैत
रखि, आ जिनकर रचना हम राबि-
राबि पढ़ैत छी, आ पढ़ि अपनाके
तृपिक अनुभव करैत छी, ओहिमे
कथाकार अशोकजी अप्रतिम छथि।

कथाकार अशोकजी ओहि क्षेत्रक
निवासी छथि, जाहि क्षेत्रमे मैथिली
साहित्यक अनेक रचनाकार मैथिली
साहित्यमे अविस्मरणीय अपन रचनाकारक
रूपमे सृजन कर, जाइयो विमर्श
केन्द्रमे छथि। ओही क्षेत्रमे
मैथिलीक भाषाक सहित आन्दोलनकारी
तथा अद्वितीय साहित्य-सर्जक, सङ्घ
किराजीक ~~सर्जक~~ आविर्भाव भेल छल,
जे अपन रचनाक्रममे तुच्छमे तुच्छ
चरित्रमे गनुष्यताक सुष्ठुत्व (मनोमुग्धकारी
गुण)के आह्लादकारी ढंगे जनगर
कजलत, जे साहित्य-सृजन तथा सवलोकन
लेल सर्वथा नव दृष्टिक स्थान थिक।

मुदा, कथाकार अशोकजी मदैव किलजीकु
 प्रभावमें मुक्त रहि समय आ समाजके
 कबलानि तथा कथा-लननामे मे हो
 इनकामे दूर रहि मोहि कथा-धाराके
 प्रशस्त करलानि, जकर प्रतीता
 ललित कवि, गिनकामे मधिली कथामे
 पुनर्जागरण पबेन की।

कथाकार अशोकजी मैथिली
 कथाक एकटा रहन सुविचारित
 कथाकार, कवि, जितकर कथाक कथ
 सन्दर्भमे जे अर्थ ग्रहण करैत
 अकि आ एकटा नव विचारक
 जे उद्वेगन होइत अकि, ताहिमे
 प्रकृत भावना नहि, ओहिमे कथाकारक
 तार्किकताक महत्वके देखल जाए
 सकैत अकि, जाहिमे शुद्ध बौद्धिक
 विश्लेषण (रेशनल एनालिसिस) रहैत
 अकि, जे एकटा युवाचेता सङ्घक
 चिन्तनके प्रकट करैत अकि।

कथाकार अशोकजीक कथाक
 विश्रुता अकि, जे इनकर कथा,
 विदु सौना धुनिअक, जाहिमे होइत
 अकि, आ जाहिमे बेदाहि एकधामे

आदि जाइत अदि आ जात कथाकार
 उका अपता सुगमे प्रयाचकक उपक
 मिठ केना लाल करैत अ तपीन
 बार गहन मालक धृजन केर
 क्वापि सकत ताडणी विचार त
 अन्तर्निहित रहैत अदि मुदा कथाक
 घटना आ प्रसंग अपन आकर्षणम
 बाहि कि वैचारिक उपस्थिति जनबैत
 अदि।

कथाकार अथकजी केना
 चालू फार्मूलासँ करैत गर
 अपन स्वतंत्र चिन्तनके से अपन
 कथा बार अभिव्यक्ति देत कवि,
 उकर उदाहरण हुन्कर गदिवन रजक
 के विनियतक कथामे देवल जाइ
 मुकेत अदि कथा आरक्षण-सुन्दरित
 चिका आ देशमे सफारी नोकरी लेल
 आरक्षण रके ला स्वतंत्र मुदा विक।
 से राई कथामे धिवन रजक हुन
 रके ला अतुर्वकालि कर्मचारीके
 ७ अत्रिक आधार पर आरक्षणक
 लाभ करे हुनका अगत सुप्रालम्भ
 तृतीय वर्गक कर्मचारीमे प्रान्ति
 कर देल जाइत अदि। स्वभाविक

शिक, जे सिकत लकड जीवन-कार्य
 गुणात्मक रहि प्रोत्साहित हेत, जे
 लकड जीवनक सभ-सभ-सारीक
 रहि प्रथम होरबाक चाही!
 मुआ जे अप्रथम व्यक्ति केंद्रित
 इनका सही अपन अप्रथमता
 व्यक्त नै निहोई नहि कक
 चाहिअनि । रहन अप्रथमता व्यक्त
 कर केओ उदाओल प्रगतिशील
 डेग अपन आपन करल
 गेल सुधारक प्रयत्नमे प्रचलन
 प्रयत्नमे के बाधक वस्तु मुआ,
 अशोकजीक सुधावाचक आरक्षण द्वारा
 समूल परिवर्तन चाहि कबि,
 आ अपन सुविचारि भावनाक चित्रण
 अधीन चाहि कबि, जे जे
 सिकत लकड सम्पूर्ण परिवारक
 सफलता नहि हेत, ते के
 मात्र सिकत लकडके आरक्षणक
 लाभ कर, व्यक्ति सिकत लकड
 जीवनक सफलता, के सुकड
 प्रथम अकि, जे कार्यलयक
 कार्य निष्पादन कर पर, ओही
 परिवारमे जाए रहत, जे परमादि
 रूपमे निरालोक जीवनके माजिरहल अकि।

(A)

आ कृषाकार अशोकजीब यह सुझ
 वैचारिक सुझाता हमरा प्रतिक
 प्रगत कर्तुं बाकि, अमेरिकी कवि
 एवट फ्रांस्वक देराइ इत नोट रेकन
 कविताक विषय जकां जाहिमें कवि
 कहैत ब्यक्ति जे हम ओहि स्त्रा
 पर नाहि अलब, हम ओहि पर
 अलब, अर्थात् आ स्त्रा लोक
 जाहि पर ओइ लोक अलब
 ब्यक्ति, जाहि पर अलब नाहि मात्र
 हम गिन देखाएक अपि, अपन
 मैथिलीय धंग जानल सैला जाएक।

5

मैथिलीय मुसलमानशोकनिक
 जीवन-चर्या पर सारीय कथासभ लिखल
 गल आदि। मुदा, जखन हिंदू लक्ष्मी आ
 मुसलमानक बीचक वैचारिक सम्बन्धक
 कथाक विषय बनाओल जाइत अछि,
 आ समस्त समाज कतरबाक उपलक्षण
 कएल जाइत अछि, तखन हमरा
 निराशा होइत अछि। एहनाम
 अशोकजी स्वतंत्र भारतमें मुसलमान
 आ हिंदूक सामाजिक-आर्थिक सम्बन्धक
 ओहि तनुसंधान, जे अवधारणिक जीवनमें अछि,
 अत्यन्त कुशलतास उपचारित करैत हथि

अपन आसाम जे पारस्परिक सम्बन्धके
 स्थायी बनौने आके। एहन विषय मर्यादा
 इनकर 'बल', 'रा' आ 'ओ' इन्
 साक्षिल सिद्ध बल ~~मान~~ पड़त
 आके। 'बल' क्वाम देखजाल जेल
 आके जे अल्प लोभमे आबि
 एक वा हिंदू जे मुसलमान अगिनम
 क्वाम बलि मे अगिनम उपरान
 क्वाम जाइत बलि, जे ओ हिंदू
 बलि। आ मे तवन मात पड़त बनि,
 जेवन इनका समेल दिआओल जाइत,
 बनि क्वाम मर्यादा जाइत आके जे
 की ~~साक्ष~~ क्वाम मुसलमान आसाम लोभमे
 आबि सनल मुसलमान नहि बनिइ
~~मे इक्क~~ 'रा' क्वाम फेह आके
 जे मुसलमान आ हिंदूमे बागर
 केलि प्रथा रहे बिक, आ इन्
 साक्षय मासभरी बलि, इन्
 ले साक्षय लोक बलि। तहिना
 'ओ' इन् साक्षिल सिद्ध बल,
 क्वाम फेह आके जे समठाम
 मुसलमान बलि, इनेमे लडाइत प्रजा
 इन् रहत बिक, मुसलमानके इएक
 नहि जाए ? अबात मर्यादा
 मुसलमान बलि आ इनकामके बीच

6

हमसमक
 रूढवाक्य
 आगत्य
 जाही।
 सामीप्य
 जाही, रूढवाक्य
 को, रूढवाक्य
 वनाए पर
 प्रकृतवाक्य
 रूढवाक्य

अशोकजी नोक कवि श्रेष्ठ कवि।
 कवितामें क्या नाहि लिखित कवि।
 ओ क्षण ओ अनुशासक कवि कवि।
 यथापि, इनके एकटा कविता-संग्रह -
 'नोक ग्रह' प्रकाशित कवि, पुना, म.
 पत्रिका विकानुकर एक वा, कविता
 हमला गर आरुत एक - 'दो'।
 कविताक विषय कवि विद्वहमाल
 माक खादा के ल जात मक
 विक, जे दिविलाक प्राचीन पद्य
 विक, आदि माक आपन मरीच
 कवि, कवि जे साधुता नामसकल,
 (कविता संग्रह वचन उनला पर)
 मरे पाते एकल एक। पुना,
 वरी उत्तर देत कवि जे रना
 परचाष हमर दोत महे इति
 माक ? अर्थात्, ई कविता इ पाठक
 मन्त्रिके कवि पुनमाल कविता
 विक। रविना, 'मोक' कविता सुन्दर
 राजनीतिक उद्योग प्रतीकालक आभवाक प्रतीक।

आलोचनाके ^{मैथिली} माखिम विवेचना आ
 मूलनाके एक सुफल जाइत अछि।
 केहि आ स्तनाक विश्लेषण
 अशोकजी नोक फाज करने हएवि
 आलोचनामे । एहि खेलजे हिनक
 आलोचनात्मक आलोचक पर्याप्त पाठ्यक्रम
 रहैत अछि, ~~अथवा~~ आ निष्पत्ति-सम्पत्ति
 अनेक उपाय प्रस्तुत कर
 अशोकजी अपन मनोरथ पर
 अनेक हएवि, ^{अथवा} मे हिनक आलोचकीय
 दायित्वके ^{अथवा} सौकरा इमेत अछि। ईगहि,
 सेना कृति जखवा स्तनाक आलोचना
 खेल अशोकजी कृतिअक जखवा
 स्तनाकरक व्यक्तिकके सप्तम
 शक्ति आलोचना सिद्धत अछि।
 मे हिनक आलोचकीय दायित्व
 विवेचना विषय।

अशोकजी प्रचुर व्यंग्यात्मक
 जालेव मुही लिखने कसि, अकर प्रशान
 ध्वनेत्र संकलन प्रमथित आदि।
 हुनक क्रांतिमय सर्वजन बोधदायक आदि,
 ते साहित्यिक परीक्षा घेई
 नीक अनुपालन गेल अखणि
 तुरुन्त ~~सुख~~ सुखप्रतिपद दिनक
 प्रयादित भाषाक अनुपम आशुपन
 आदि। हुनक छात्रा-वृत्तात् जे
 पुस्तक लेपद प्रमथित आदि, माहिमे
 मित्रात्मक वर्णन (पिम्बलसुतु पिम्बलसुतु)
 अत्यन्त आश्चर्य आश्चर्य करैत
 आदि।

9

हुन विशिष्ट लेखनक
 सुखप्रतिपद दिनक विशिष्ट व्यक्तित्व
 ध्वनि आहिमे अहाँ पारव जे
 अशोकजी अपनाके सेह आ सुखके
 प्रगति, हुन आ. निरुद्ध व्यक्तिके
 समान मानसंग केवैत अक कसि।
 हुनकामे महत्वा कक्षा, आत्मप्रशंसा आ
 मिथ्या भाषण केवैत नहि देखव।
 आ हुनकर गैर विशिष्ट व्यक्तित्व दिनकामे
 जे लेखन फलवैत आदि, हे विशिष्ट लेखन होत
 आदि आ साहित्यिक प्रदर्शनक संग सर्वथा धारणाके
 आश्चर्य करैत आदि। H

əpəŋə

māṭṭəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**

pəṭʰa:u.

2.14. ʃɪuə kuma:rə mɪʃrə- əʃo:kə o: məɪṭʰɪli: ʃa:ɦɪṭjə
ʃəṣṭʰa:ŋə

ʃɪuə kuma:rə mɪʃrə

əʃo:kə o: məɪṭʰɪli: ʃa:ɦɪṭjə ʃəṣṭʰa:ŋə

prəʃɪddʰə ʃa:ɦɪṭjəkɑ:rə əʃo:kə kuma:rə dʒʰɑ: əpəŋə
le:kʰəŋəkə bəlē: ʃa:ɦɪṭjəkɑ:rə uɪʃe:ʃəru:pəʃə
kəṭʰɑ:kɑ:rəkə mā:dʒʰəme: uɪʃɪʃtə ʃṭʰa:ŋə pa:bi
ge:lə ʃʰəṭʰɪ. ʃərəkɑ:ri: pəɖɑ:ɖʰɪkɑ:ri:kə rupəme:
dʒəɦɪŋɑ: ɦɪŋəkə uɪləkʃəŋə ɖɑ:jɪṭuə prəʃəʃəŋɪ:jə
rəɦələ əʃʰɪ ʃəɦɪŋɑ: ʃa:ɦɪṭjɪkə ʃəṣṭʰa:ŋə ʃəbʰəkə
ʃəgəṭʰəŋə o: ʃəʃʃɑ:ləŋəme: ʃe:ɦo: ɦɪŋəkə ɖɪ:rgʰə
əŋubʰəuəkə ʃəɦəjo:gə bʰe:ṭəɪṭə rəɦələ əʃʰɪ.

məɪṭʰɪli: ʃa:ɦɪṭjə ʃəṣṭʰa:ŋə, pəṭəŋɑ:kə kɪjɑ:kələ:pə
puŋəhə a:rəbʰə kəjələ dʒɑ:jə ʃɑ:ɦɪ uɪʃəjə
pərə 2014 ɪʃuɪ:me: əʃo:kə dʒɪ:, bʰəɪrəuə lɑ:lə ɖɑ:ʃə

o: h̄am̄ə b̄iɦa:r̄ə r̄iʂ̄ərtʃ̄ə ʂ̄o:ʂ̄a:j̄əti:k̄ə ka:r̄ja:l̄əj̄əme:
 uim̄ərf̄ə k̄əj̄əl̄ə. e:h̄i:l̄ə e:k̄əʈa: ka:r̄j̄əjo:d̄ʒ̄əɳ̄a: p̄ərə
 ʂ̄e:h̄o: ʈ̄j̄ərtʃ̄a: b̄h̄e:l̄ə. h̄əm̄əra:l̄o:k̄əɳ̄i e:h̄i le:l̄ə
 ʂ̄e:h̄o: ʈ̄j̄ərtʃ̄a: k̄əj̄əɳ̄e: ʈ̄ɦ̄əl̄əɦ̄ũ d̄ʒ̄e: a:ɳ̄ə ʂ̄əʂ̄t̄ɦ̄a:
 ɳ̄ua:ra: uɪd̄ja:p̄əʈ̄i p̄əruə m̄əɳ̄a:k̄əj̄ə ʂ̄ā:ʂ̄k̄r̄iʈ̄k̄ə
 ka:r̄j̄ək̄r̄əm̄ək̄ə p̄ərəmp̄əra:k̄ē: a:gu: b̄əɖ̄ɦ̄a:o:l̄ə d̄ʒ̄a:
 r̄əɦ̄əl̄ə əʈ̄ɦ̄i muɖ̄a: m̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄i: ʂ̄a:ɦ̄iʈ̄j̄ə ʂ̄əʂ̄t̄ɦ̄a:ɳ̄ə
 m̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄i: ɳ̄uəʂ̄ək̄ə a:jo:d̄ʒ̄əɳ̄ə k̄əj̄ə miʈ̄ɦ̄i:l̄a:k̄ə
 ʂ̄ā:ʂ̄k̄r̄iʈ̄k̄ə p̄ərəmp̄əra: uɪʂ̄əj̄ək̄ə əɳ̄uʂ̄əɳ̄ɦ̄a:ɳ̄ə
 ka:r̄j̄ək̄ē: a:gu: b̄əɖ̄ɦ̄a:o:ʈ̄ə. m̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄i: ɳ̄uəʂ̄ək̄ə
 a:jo:d̄ʒ̄əɳ̄ək̄ə pa:ʈ̄ɦ̄u: e:h̄i ʈ̄əʈ̄ɦ̄j̄ə p̄ərə uɪʈ̄ja:r̄ə b̄h̄e:l̄ə
 ʈ̄ɦ̄əl̄ə d̄ʒ̄e: ʂ̄əuɪɖ̄ɦ̄a:ɳ̄ək̄ə əʂ̄t̄əmə əɳ̄uʂ̄u:ʈ̄ɦ̄i:me:
 m̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄i: b̄ɦ̄a:ʂ̄a:k̄ə p̄r̄əue:j̄ə d̄ʒ̄a:ɦ̄i ʈ̄iʈ̄ɦ̄i k̄ə' b̄h̄e:l̄ə
 ʈ̄ɦ̄əl̄ə ʈ̄a:ɦ̄i ʈ̄iʈ̄ɦ̄i:k̄ē: m̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄i: ɳ̄uəʂ̄ək̄ə ru:p̄əme:
 m̄əɳ̄a:o:l̄ə d̄ʒ̄a:j̄ə. h̄əm̄əra: ʈ̄i:ɳ̄u: go:ʈ̄e: e:h̄i uɪʂ̄əj̄ə
 p̄ərə e:k̄əm̄əʈ̄ə b̄h̄əj̄ə e:k̄əʈa: b̄əiʂ̄a:r̄ək̄ə a:jo:d̄ʒ̄əɳ̄ə
 b̄iɦa:r̄ə r̄iʂ̄ərtʃ̄ə ʂ̄o:ʂ̄a:j̄əti:k̄ə ʂ̄əb̄ɦ̄a:ga:r̄əme: k̄əj̄əl̄ə
 d̄ʒ̄a:ɦ̄ime: o:ɦ̄i uɪɳ̄uə:ɳ̄ə ʂ̄əb̄h̄ək̄ē: a:m̄əʈ̄r̄iʈ̄ə k̄əj̄əl̄ə
 ge:l̄ə d̄ʒ̄e: lo:k̄əɳ̄i e:k̄ərə ʂ̄t̄ɦ̄a:p̄əɳ̄a: ka:l̄əʂ̄ə
 ʂ̄əb̄əɳ̄ɦ̄ə ʈ̄ɦ̄əla:ɦ̄ə.

o:ɳ̄a: m̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄i: ʂ̄a:ɦ̄iʈ̄j̄ə ʂ̄əʂ̄t̄ɦ̄a:ɳ̄ək̄ə ʂ̄t̄ɦ̄a:p̄əɳ̄a:k̄ə
 ʃ̄re:j̄ə ʂ̄uərgi:j̄ə ra:d̄ʒ̄e:ʂ̄uərə d̄ʒ̄ɦ̄a:k̄ē: ɳ̄e:l̄ə d̄ʒ̄a:ɪʈ̄ə
 ʈ̄ɦ̄əɳ̄i d̄ʒ̄e: 1969 i:ʂ̄ui:me: ʈ̄a:ɦ̄i ka:l̄ək̄ə m̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄ə o:
 əm̄əiʈ̄ɦ̄i:l̄ə uɪɳ̄uə:ɳ̄əʂ̄əb̄h̄ək̄ə ʂ̄əɦ̄əjo:ḡəʂ̄ə p̄əʈ̄əɳ̄a:k̄ə
 b̄iɦa:r̄ə r̄iʂ̄ərtʃ̄ə ʂ̄o:ʂ̄a:j̄əti:k̄ə ka:r̄ja:l̄əj̄əme: k̄əj̄əl̄əɳ̄i.
 ɳ̄i:ɳ̄a:ɳ̄a:ʈ̄ɦ̄ə d̄ʒ̄ɦ̄a:k̄ə əɳ̄ɦ̄j̄ək̄ʂ̄əʈ̄a:me: e:k̄ərə ḡəʈ̄ɦ̄əɳ̄ə
 b̄h̄e:l̄ə d̄ʒ̄ək̄ərə ʂ̄əʈ̄ɦ̄iʂ̄ə ʂ̄uəj̄ə ra:d̄ʒ̄e:ʂ̄uərə d̄ʒ̄ɦ̄a:
 b̄h̄e:la:ɦ̄ə. ʂ̄ər̄ək̄ʂ̄ək̄ə ba:bu: l̄ək̄ʂ̄mi:p̄əʈ̄i ʂ̄ɦ̄iɦ̄ə
 ʈ̄ɦ̄əla:ɦ̄ə o: r̄əma:ɳ̄a:ʈ̄ɦ̄ə d̄ʒ̄ɦ̄a:, d̄ʒ̄əʈ̄a: ʃ̄ək̄ərə

d̄z̄h̄a:, ḡauri: n̄ñd̄əṇə s̄īh̄ə, go:pi: r̄əməṇə
 t̄j̄əud̄h̄əri:, pro:p̄h̄e:s̄ərə d̄z̄əḡədi:j̄ə t̄j̄ədr̄ə d̄z̄h̄a:
 (muk̄h̄j̄ə s̄āpa:d̄ək̄ə, miṭ̄h̄īla: b̄h̄a:r̄əṭ̄i:), s̄ud̄h̄ā:ju
 je:k̄h̄ərə t̄j̄əud̄h̄əri:,a:t̄j̄a:r̄j̄ə p̄ərəma:n̄ñd̄əṇə
 ja:s̄tri:,kula:n̄ñd̄ə n̄ñd̄əṇə,b̄ələḍ̄e:uə miṣ̄r̄ə, s̄ur̄ē:dr̄ə
 miṣ̄r̄ə, pro:p̄h̄e:s̄ərə h̄e:t̄uk̄ərə d̄z̄h̄a:,le:k̄h̄əṇa:t̄h̄ə
 miṣ̄r̄ə, iṇḍ̄r̄ə ka:n̄ṭ̄ə d̄z̄h̄a:,s̄uf̄i:l̄ə kuma:r̄ə
 d̄z̄h̄a:, j̄əil̄ē:dr̄ə mo:h̄əṇə d̄z̄h̄a:,t̄j̄itt̄ər̄əḍ̄z̄əṇə
 pr̄əsa:d̄ə s̄iṇ̄h̄a:, əb̄h̄əj̄ə k̄ā:t̄ə t̄j̄əud̄h̄əri:, ḍ̄əja: j̄ək̄ərə
 upa:d̄h̄j̄a:j̄ə, ra:d̄h̄a: kriṣ̄ṇə t̄j̄əud̄h̄əri:, up̄ē:dr̄ə
 t̄h̄a:kur̄ə, ra:m̄əḍ̄e:uə d̄z̄h̄a:,d̄z̄əḡədi:juərə
 p̄ā:ḍ̄e:j̄ə, uṇ̄o:d̄a:n̄ñd̄ə d̄z̄h̄a:, k̄əm̄əḷə ṇa:ra:j̄əṇə
 d̄z̄h̄a: k̄əm̄əḷe:j̄ə, h̄əṣ̄ərə:d̄z̄ə, əməre:j̄ə pa:t̄h̄ək̄ə, bi:
 pi: m̄əḍ̄z̄um̄əḍ̄a:r̄ə, p̄ərəme:juərə d̄z̄h̄a:,d̄z̄əj̄ə
 ṇa:ra:j̄əṇə t̄h̄a:kur̄ə, uē:d̄əṇa:t̄h̄ə d̄z̄h̄a:, uḍ̄z̄əj̄ə
 kuma:r̄ə t̄h̄a:kur̄ə, ra:d̄z̄ē:dr̄ə ra:m̄ə,ṇ̄ər̄ē:dr̄ə
 d̄z̄h̄a:,r̄əma:k̄ā:t̄ə d̄z̄h̄a:, k̄əruṇa:n̄ñd̄ə
 ḍ̄a:s̄ə,s̄əṭ̄t̄j̄iḍ̄a:n̄ñd̄ə s̄əh̄a:j̄ə,d̄z̄əṭ̄a:j̄ək̄ərə
 ḍ̄a:s̄ə,b̄h̄i:m̄əṇa:t̄h̄ə d̄z̄h̄a:,m̄əṭ̄re:juərə
 d̄z̄h̄a:, pr̄əbo:d̄h̄ə ṇa:ra:j̄əṇə d̄z̄h̄a:,ba:l̄ə go:b̄iḍ̄ə
 d̄z̄h̄a:,ḡəḍ̄ge:j̄ə ḡūḍ̄z̄əṇə, ṇ̄əvi:ṇ̄ə t̄j̄ədr̄ə
 miṣ̄r̄ə, k̄əp̄il̄e:juərə d̄z̄h̄a:, go:lo:k̄ə ṇa:d̄ə
 miṣ̄r̄ə, iṇḍ̄r̄ə ṇa:t̄h̄ə s̄īh̄ə t̄h̄a:kur̄ə, ḡiri:ṇḍ̄r̄ə mo:h̄əṇə
 b̄h̄əṭ̄t̄ə, si:t̄a:ra:m̄ə ra:j̄ə,pr̄əp̄h̄ull̄ə kuma:r̄ə
 s̄īh̄ə 'm̄əṇṇ̄ə',pr̄əka:j̄ə t̄j̄ər̄əṇə pr̄əsa:d̄ə, up̄ē:dr̄ə
 ḍ̄o:si:, uḍ̄əj̄ə t̄j̄ədr̄ə d̄z̄h̄a: 'uṇ̄o:d̄ə' pr̄əb̄h̄riṭ̄i k̄əṭ̄o:k̄ə
 uḍ̄va:n̄ñs̄əb̄h̄ək̄ə s̄əh̄əjo:ḡə e:hi s̄āst̄h̄a:n̄k̄ē:
 b̄h̄e:t̄əṭ̄t̄ə r̄əh̄əḷə.

t̥ra:ma:ʃi:kə jo:d̥həpət̥rika: miṭ̥hila: b̥hɑ:rəti:kə
 prəka:ʃəṇə 1969 ʃā pra:rəb̥hə b̥hɛ:lə t̥hələ. kulə
 pā:t̥ʃə əkə prəka:ʃiṭə b̥hɛ:lo:pərā:t̥ə 1977me: e:kərə
 prəka:ʃəṇə bəṇṇə b̥həjə ge:lə. pāḍiṭə ra:d̥ze:ʃuərə
 d̥z̥hɑ:kə s̥uərgəvɑ:s̥ə b̥hɛ:la:kə pət̥hɑ:t̥i e:kərə
 ka:rjəkəla:pə t̥həməkɪ ge:lə. e:hime: d̥ze:
 jo:d̥hɑ:le:k̥hə prəka:ʃiṭə b̥hɛ:lə t̥hələ t̥ɑ:hi s̥əb̥hə pərə
 kəto:kə jo:d̥hə prəb̥ḍ̥hə pət̥hɑ:t̥i t̥əija:rə b̥hɛ:lə
 mudɑ: e:kərə əb̥hɑ:və miṭ̥hila:kə əṇuʃḍ̥hɑ:ṇə
 uḍ̥hɑ:kē: be:s̥ə a:g̥hɑ:t̥ə pəh̥ũt̥ʃe:ləkə. miṭ̥hila:
 b̥hɑ:rəti:kə ət̥riktə kəto:kə a:orə jo:d̥həgr̥ḥə o:
 ʃɑ:hiṭjəʃəb̥hə prəka:ʃiṭə b̥hɛ:lə t̥hələ.əvəhəttə
 :uḍ̥həvə o: uika:s̥ə ṇɑ:məkə pāḍiṭə ra:d̥ze:ʃuərə
 d̥z̥hɑ:kə po:t̥hi:kē: ʃɑ:hiṭjə əka:d̥əmi: purəʃka:rə
 b̥hɛ:t̥lə t̥hələ.lo:kəgɑ:t̥hɑ: uivɛ:t̥ʃəṇə ṇɑ:məkə
 jo:d̥həgr̥ḥə e:kəta: uḍ̥iṣṭə upələb̥d̥hi t̥hələ. pāḍiṭə
 ra:d̥ze:ʃuərə d̥z̥hɑ:kə pət̥hɑ:t̥i e:kərə jo:d̥hə o:
 prəka:ʃəṇə ka:rjə bəṇṇə b̥hɛ:lo:pərā:t̥ə ḍ̥o:s̥ərə
 ʃt̥əri:jə jo:d̥həpət̥rika:kə prəka:ʃəṇə ṇəhi b̥həjə
 ʃəkələ. o:ṇɑ: rā:t̥i: d̥jo:t̥hi:s̥ā kiṭ̥h̥u əkə
 d̥z̥iḍ̥z̥na:s̥ɑ:kə əvəʃs̥ə prəka:ʃiṭə b̥hɛ:lə mudɑ: o:ho:
 əlpɑ:ju rəhələ. mət̥hili: ʃɑ:hiṭjə ʃāʃt̥hɑ:ṇə ḍ̥vɑ:ra:
 ʃɑ:lə b̥həriime: mɑ:t̥rə uḍ̥jɑ:pət̥i s̥mrit̥i ḍ̥ivəʃəkə
 e:kə go:t̥ə biḍ̥hə pura:o:lə d̥z̥ɑ:jə la:gələ. b̥iɦɑ:rə
 riʃərt̥ʃə ʃo:s̥ɑ:jəti:kə ka:rjəkəla:pə bəṇṇə
 b̥hɛ:la:pərə 1997ʃā o:ho: bəṇṇə b̥həjə ge:lə.

b̥iɦɑ:rə riʃərt̥ʃə ʃo:s̥ɑ:jəti:ke: bət̥ʃəjəba:kə le:lə
 pra:jəhə bɑ:rəhə bərk̥hə ḍ̥həri ʃāḍ̥ghəʃə kərəjə
 pəʃələ. t̥i:s̥ə go:t̥əʃā be:s̥i: mɑ:mila: ləʃəjə

pəɾələ.2009me: e:kəɾə ʃəɾəkɑ:rə ɖuɑ:rɑ:
əɖʰɪgrəhəŋə kəjə pətəŋɑ: ʃəŋgrəhɑ:ləjəme: mɪlɑ:
ɖe:lə ge:lə. təkəɾə pətʃʰɑ:tɪ ʃe:hə: kəɬo:kə
mɑ:mɪlɑ:ʃəbʰə tʃələɪtə rəhələ.2014me: kɪtʃʰu
ʃəŋhəɾʃə vɪrɑ:mə bʰe:lə.

e:tə:kə pəɪgʰə ʃəŋhəɾʃəkə əvəɖʰɪme:
kəɬo:kə buddʰɪdʒi:vi: o: vɪɖuɑ:nəlo:kəŋɪkə
ʃəhəjə:gə bʰe:tələ. e:hɪ krəməme: 2008-9me:
bɪhɑ:rə vɪɖʰɑ:nə pəɪʃəɖəkə pəɪjə:dʒəŋɑ:
pəɖɑ:ɖʰɪkɑ:ri: bʰəɪrəvə lɑ:lə ɖɑ:ʃəɖʒi:ʃə ʃəpərkə
bʰe:lə. ʃəŋhəɾʃəkə əvəɖʰɪme: ʃəɖɪkʰəŋə i: əbʰɪlɑ:ʃɑ:
rəhələ dʒe: dʒəhɪjɑ: ʃəŋhəɾʃəkə ətə həe:tə a:
bɪhɑ:rə rɪʃəɪtʃə ʃo:ʃɑ:jəti: əpəŋə kɑ:rjəkələ:pə
pɾɑ:rəbʰə kəɾətə təkəɾə pətʃʰɑ:tɪ məɪtʰɪli: ʃɑ:hɪtʃə
ʃəʃtʰɑ:nəkə krɪjɑ:kələ:pə ʃe:hə: pʰe:rəʃə pɾɑ:rəbʰə
kəjələ dʒɑ:jətə. həmərə tʃɪrəpɾəti:kʃɪtə əbʰɪlɑ:ʃɑ:kə
kɑ:rjɑ:nəvəjəŋəme: bʰəɪrəvə lɑ:lə ɖɑ:ʃəɖʒi: o: əjə:kə
kumɑ:rə dʒʰɑ:dʒi: ʃəhəjə:gə bʰe:tələ.

əʃtʰu, əjə:kə kumɑ:rə dʒʰɑ:kə ʃəjə:dʒəŋəme: e:kəɬɑ:
bəɪʃɑ:rə həmərə kɑ:rjɑ:ləjə bɪhɑ:rə rɪʃəɪtʃə
ʃo:ʃɑ:jəti:kə ʃəbʰɑ:gɑ:rəme: bʰe:lə.pro:pʰe:ʃəɾə
hə:təkəɾə dʒʰɑ:,pro:pʰe:ʃəɾə rəɬŋe:ʃuərə
mɪʃrə, pro:pʰe:ʃəɾə ɪŋdrə kɑ:n̄tə dʒʰɑ:, pro:pʰe:ʃəɾə
məhə:ŋdrə ŋɑ:rɑ:jəŋə kəɾŋə,rɑ:məɪtʃəɖrə
kʰɑ:n̄jə:gə:n̄əɖə dʒʰɑ:,bʰəɪrəvə lɑ:lə ɖɑ:ʃə
pɾəbʰɪtɪ kəɬo:kə vɪɖuɑ:nəʃəbʰə upəʃtʰɪtə bʰe:lɑ:hə
a: məɪtʰɪli: ʃɑ:hɪtʃə ʃəʃtʰɑ:nəkə: pʉn̄ərdʒi:vɪtə
kəɾəbɑ:kə ŋɪrŋəjə le:lə ge:lə.mɪtʰɪlɑ: bʰɑ:rəti:kə

əʃʰi.e:uəm   prəka:rē: miʃʰila:
bʰa:rəʃi: ʃ̄t̄ərəra:ʃʰtri:jə   ʃo:dʰəpəʃʰrika:kə   ʃuəru:pə
grəhəŋə   kəjə   le:ləkə   əʃʰi.

e:hi   t̄ərəhē: məiʃʰili: ʃa:hiʃʰjə   ʃ̄ʃ̄ʃʰa:ŋəkē:
puŋərdʒi:uʃʰtə   kərəba:kə   le:lə   a:d̄ərəŋi:jə   əʃo:kə
kuma:rə   d̄ʒʰa:d̄ʒi:kə   jo:gəp̄a:ŋə   ʃmərəŋi:jə
rəhəʃ̄ə.həmə   huŋəkə   a:bʰa:ri: ʃʰi:.   huŋəkə   ʃuəʃʰʰə
o: ʃuʃʰi:rgʰə   d̄ʒi:səŋəkə   ka:məŋa: kərəʃʰtə   ʃʰi:.

-ʃ̄əpərkə-9122686586

əpəŋə

m̄əʃʰəʃʰjə editorial.staff.vidəhəa@gmail.com **pərə**
pəʃʰa:u.

2.15.ʃəile:ŋd̄rə   a:ŋəŋd̄ə-   əʃo:kə: e:kəʃa: d̄ʒi:səŋt̄ə
kəla:ka:rə

ʃəile:ŋd̄rə   a:ŋəŋd̄ə

əʃo:kə: e:kəʃa: dʒi:ʊəntə kəla:ka:rə

अशोक: एकटा जीवन कलाकार
 ॥ श्रीलेन्द्र आनंद

दाबित सतरि ई कूचक चल हैतै । हम बीड परीना पास कड गेल रही मोन उल्लासमे भरल रहय । सहि बीच पैटछाट पर नवयुवक गायकला परिवर्ध, लालगंज द्वारा श्री जीवनाथ मिश्रक निदेशनमे कोनो सर्काकी (नाम विस्मृत भाइ गेल अछि) केर आयोजन भेल रहैक । लग-पासक गाममे जे कोनो नाटक प्रदर्शित कसल जा रहल अछि आ हमरा लोकनि नाटक देखबाक लेल गइ जाय, ई सम्भव नहि छल । नाटक देखबाक लेल पैदल तीन-चारि कोस जायतला सहि दलमे हमर अग्रज राज, सियाराम, हर्षवति, लक्ष्मण आदि रहथि । हमर समक ई दल गामक रासलीला धरि देखब नहि छोड़ैत छल । रामलीलाक सुपारीलाल आरवणहुँ धरि विस्मृत नहि भेलाह अछि । से, नेनपनक ओ स्मृति कहियो-कहियो मोनक अकासमे उड़ित भाइ जाइए आ तरबत विगत जीवनक कतेको पृष्ठ अनायास फड़फड़ाय लगैए ।

अशोक अर्थात् कथाकार अशोक, ओहि समय बनारसमे रहैत रहथि । कहियो-कहियो गाम आवथि । हुनक चुर मुखयैथार अर्थात् लोहना दखिनवारि ठोला आ हमर पछबाइ ठोलमे । हुनक जेठ भाइ आदर्शनीय सुशील बाबू आ हमर जेठ भाइ आदर्शनीय धीरेन्द्र जी हुनु मित्र । तावत हुनका लोकनिक छोट भाइ अर्थात् अशोक - श्रीलेन्द्रक मैत्री नहि भेल छल । शिवशंकर अर्थात् कथाकार शिवशंकर श्रीनिवास सँ मात्र अनन्तरंगता रहय । हटाउ सहि पृष्ठकर । जीवनमे अहिना द्वय बदलैत रहैत छैक । डूबूय बदलल आ हम कोना दुसँ तीन भइ गेलौं, सकरो संदर्भित करैत अछि-हमर नाट्य-प्रेम । से कहइजे लागल रही जे अशोक के पहिले-पहिल पैटछाटक ओहि सर्काकीमे देखने रहियनि । ई बात आव हुनको स्मृतिमे नहि छनि । मुदा परिचित ओ ओही दिन भाइ गेल छलाह, मुदा मैत्री नहि भेल छल । ओना ओ कहियो-कहियो हमर बड़का भाइ (धीरेन्द्र जी)क लग कविता-कथा लाडकड आसल करथि । ओहू समय हमर मैत्री नहि भेल । मुदा कतेनैकते मैत्रीक बीजारोपण अवश्य कइ गेल । हम अशोककेँ चिन्हय लग लियनि । १९५१ ई.मे 'गोविन्द दीस नाट्यकला परिवर्ध, लोहना' क स्थापना, परिसरक तीन-चारि गामक कलाकारक सहयोगसँ भेल । आदर्शनीय सुशील बाबू, सद बाबू आ जीबू बाबू सहि संस्थाक प्रधान रहथि । संस्था लोहना पाठशालापर प्रत्येक वर्ष भारतीय नवरात्रिमे तीन राति नाटकक आयोजन कसल करैत छल । सही क्रममे युग्मियासक लेल हम आ शिवशंकर अशोकक अर पर गेल रही । अशोक गाम आसल रहथि ।

शिवशंकर कहलक तू भाइरे। ई नूव विद्यार्थी ईतुम अशोकक पूरा परियम
 ओकरा देखिये आओही दिन अशोकक संग मैत्री आरम्भ भेल, से
 ततेक प्रगाढ़ भइ गेल जे गामक लोक इहो बिसरि गेल जे अशोक
 बनारससँ लोहना आसल दधि। हमरा लोकनिक मैत्रीके गामक
 लोक लक्ष्मीश्वर सकेउमी, सरिसब-पाहीसँ मानित आदि। जखन
 कि महाराज लक्ष्मीश्वर मैट्रिक विद्यालय, सरिसब-पाहीक हग तीव्र
 गेटे दान रहल छी। अशोक, विज्ञान सुकायक आ हम आ
 शिवशंकर कला संकायक। आह, कखनहुँके हमहुँ भसियाइ लगे
 छी कि हबाक लेल - चलल चलौ - अभिनेता अशोकक भाद
 आ मैत्रिमि भासि गेलाह।

अभिनेता अशोक अपन किछु कौरदार सँ जनमानसमे
 अपन अभिनेता रूपके स्फुरित दधि। ओना १९६५ ई. सँ मिथिला
 विकास क्लब, लोहनाक रंगमंचक हम कलाकार रहल छी। मुदा,
 १९७१ सँ आरम्भ आ १९८० ई. मे अत हमरा लोकनिक रंगयात्रा,
 कतिपय विशिष्ट पदके उजागर करैत अदि।

मंचपर अशोक : - चतुर्भुजक नाटक 'बहादुर शाह'क अंग्रेज
 आफीसर 'हडसन'क भूमिकामे ओकर स्वभासक प्रदर्शन
 करैत, कहियो बिस्मृत नहि हस्ताह। पारमे सजाओल, बहादुर
 शाहक बेठाक नरमुण्डके भेट करैत, हडसन अशोक, जनताक दुसा
 गारिसँ तप्प भइ गेलाह। ई छल स्वलनायकक सफलताक साधन
 जे हुनक स्वभासक विपरीत भूमिका छल। अशोक भूमिकामे
 जीबित छलाह। ओ कोनो भूमिका होअय, ओहि पर अत
 चिंतन करैत छलाह, संवत करैत छलाह आ मंचपर ओकर
 सफलताक लेल, सब प्रयत्न करैत छलाह। एक बेर ओ
 जखन पटना ~~हडसन~~ कोमरेटिव बैंकक अस्तिस्टेंट रजिस्ट्रार
 रहथि, अक्कुक नाटक 'आणि दधकि रहल छै' पटनासँ लेन अथलाह
 आ कहलनि - 'कल हमलोग इसे खेलैगे। काकि अर्थात आधुनिक।
 षष्ठी दिन हमरा ज्वर चल जे रक्सबाक नाम नहि लेत छल।
 आ सप्तमीके अशोक आग्रह कइ रहल छलाह। अशोक माने
 हमर ओ मित्र, जनिब विवासके हम नहि तोड़ सकैत छलाह।
 मुदा, लाचार छलाह। अशोक जिदिया गेला छलाह। कसह,
 हमर ज्वर दूर करबाक लेल, लुरत दबाइ मडबोलनि। बलजोरी
 दबाइ खुआओल गेल। ज्वर, रक्सि पडल। मुदा कमजोरी बढ़ि
 गेल छल। अशोक, गरीब पागलक भूमिकामे अहम बेरोजगारक
 पागलक भूमिकामे चयनित कएल गेलौ।

हमर कौनहूँ अनुनयबेकार छल। अशोकक अधिकारक स्वर
 किछु सुननाक लेल तैयार नहि छल। कितबक अन्य कलाकार
 बहुत उत्साहित रहथि, हमरा लोकनिकें मंचपर अभिनेताक
 रूपमे देखनाक। आरेकटरक रूपकेँ ओ सम देखि चुकल
 छलाह। मुदा दशकक बाद मंचपर हमरा लोकनिकें स्फूर्ण
 देवबाक सुयोग लगलनि, तकर विशेष उत्साह छल।
 कुसी पर स्तित्त बेसल छी। अजय आ हरिश्चंकर हमर समीप
 ठाढ़ उत्साहित करैनुमे सम्पूर्ण ऊर्जा लगा रहल छथि। अशोक
 मेकप अखन भइ गेलनि, तखन हमर मेकप आरम्भ भेल।
 आ मेकप समाप्त भेले छल कि नाटक आरम्भ होबाक घोषणा कएल
 गेल। पठओट संवादक लेल राज भइ अखन स्थान ग्रहण कइ चुकल
 छलाह। हमर कुसी सिंसक बगलमे लगा देल गेल छल। जाहिसँ
 मंच पर उपस्थित कलाकारक भाव-भंगिमाक निरीक्षण कएल
 जा सकय। किछुस कालमे अशोक अभिनेताक रूपमे मंचपर
 उपस्थित छलाह। अशोकक अभिनयक सुदृसतम संवाद-प्रेषण
 भाव-भंगिमाक संग अखन तेज होइत गेल ओ सम्पूर्ण दशककेँ बान्हि
 करुणाक स्स्थार बढा देलनि तऽ दशक-सुप्प नहि रहि सकल।
 थोपड़ीक गडगडाहटि, हुनक नाट्यकलाक लोहा मानि लेलक।
 हमर छाती धड़कि रहल छल। मूलबाबू (स्व. अरुण कुमार)
 केँ हाथक इशारासँ जल पीबाक इच्छा देखोलियनि। ओह!
 अद्भुत समर्पण रहनि, अपन डाइरेक्टरक प्रति। बुरत जल
 होजिरे भइ गेल। हमर सूक सँसमे पानि पीबि गेली। आब
 हमरहि पारी छल। अशोक दशककेँ जीति चुकल छलाह।
 स्फटि रसक उपस्थापन, हमर स्थापनामे बाधक तत्व छल।
 नृत्यण निणय लेल आ आंगिक प्रदर्शन स्वं विभिन्न हास्य-
 कौशलसँ मंचपर प्रवेश लेलहूँ। कर्नेत दशक समुदाय ले
 -यल मुकेँ मुलात्ता देकर, नाविक धीरे-धीरेकेँ स्टाइलमे हुँसय
 लगलाह। आ नृत्यण हमरा बोध भेल रहय-जे गेद
 आब हमर हाथमे अछि, मात्र नेह तक ओकरा पहुँचा देनाक
 होक। हास्य करुणामे बदलैत चल गेल। दशक थोपड़ी पर
 थोपड़ी बजबैत चल गेलाह। मूलाक सफल निर्वोह कएल।
 आ ग्रिन रुममे जा पित्त भइ गेलहूँ। कलाकार लोकनिक
 तत्क्षण उपचार आ अशोकक थपकी, हमरा अखनहुँ मौन अछि।
 'जियो मेरे मिट्टी केँ शेर, राजन दू दिया तूने।' आ हमर ऊर्जा
 यहि शब्दक अनुनागसँ तेक मजबूत भइ गेल जे लगबे नैकस
 जे हम कमजोरीसँ खसि पड़ल रही। हम हुँ गोटय परीक्षा पास कइ

गैला रही। शिवशीकर, इन्द्रकांत आ विनीत सुभक अभिनय
 के सराहल गेला। मुदा हम आ अशोक नयनके विषय बनि गेलो।
 स्फुर अतकेथा मात्र कलाक कलाकार बुझि रहल छल। जवने
 बलजोरी भगा, एक दशकके बाद, स्फुरक मंचपर अपन
 कलाके प्रदर्शित करन, रसके विपरीत दिशामे मोड़ि लक्ष्य प्राप्त
 करब, मात्र कलाक प्रदर्शन नहि, हठयोग छल। जकर सूत्रधार
 अशोक छलाह। वस्तुतः अशोक जे दसवसे पूर्व हठसतक
 क्रूरतेके साकार कसने रहषि आ आइयो गरीबी नहि देख
 बेला परिस्थितिसे जीबैत, गरीबके अनुकूलक कौन रूपसे कसलगे
 ओकर गवाह गामक ओ प्रबुद्ध दशक अछि जे हुनका मंचपर
 अभिनय करैत देखने अछि। अशोकक मौनमे गाम बसेत अछि,
 गामक नाटक सदरकाल न्यकमाउरा लैत अछि, भैत रहत।
 कारण, नाटकक मियास कखनहुँ मिम्हाइत नहि देखै। ओ कहियो
 'मीनाक्षी' नाटकक बल्लालसेन भंड उमरय आकि बड़का साहेब भंड
 नाटक जीवन धिक आ जीवन जीयब सक कला। कलाके
 कलाकार जीवित बनैवैत अछि। अशोक जीवन कलाकार छषि।
 सम्पर्क सूत्र - 8521202514.

əpəŋə

məʈəʊjə editorial.staff.videhə@gmail.com pərə

pəʈʰa:u.

2.16.gădže:ndră tʰɑ:kurə- kəuɪ əfo:kə

gădže:ndră tʰɑ:kurə

kəuɪ əfo:kə

o:ŋ a:tã əfo:kəapəŋɑ:kẽ : a:bəkəŋ tʰɑ:kɑ:rə əfo:kə kəhəɪ
tʃʰətʃʰɪ (huŋəkərə pʰe:şəbukə pro:pʰɑ:ɪləkə jæ:hə ŋɑ:mə
tʃʰəlŋɪ) mudɑ: huŋəkərə pəhɪlə prəkɑ:fɪtə po:tʃʰi: ətʃʰɪ
e:kəŋɑ: kəuɪtɑ: şəgrəhə 'tʃəkɾəju:hə' dʒe: prəkɑ:fɪtə
bʰe:lə 1986ke:rə dʒəŋəvəri: mɑ:şəme: .o:hi: vərşə
əfo:kə, şɪvəfəkərə fri:ŋɪvɑ:şə a: fəɪle:ndrə a:ŋəŋdəkə
şəmmɪɪtə kəŋtʰɑ: şəgrəhə 'tʃɪko:ŋə' prəkɑ:fɪtə
bʰe:lə, ŋəvəmbərə mɑ:şəme:, dʒə_ɪme: tʃi:ŋu: go:tɛ:kə
5- 5tɑ: kəŋtʰɑ: tʃʰələŋɪ.

kəmə lɪkʰəɪ əfo:kətʃʰətʃʰɪ, kəuɪtɑ: tãɑ:ro: kəmə .
mu:ləŋhɑ:rɑ:kə le:kʰəkəme: kəmə lɪkʰəbɑ:kə pʰəɪfəŋə
tʃʰəɪ .dʒəkʰəŋə pre:mətʃəŋd ətʃi:ŋ əş əjəkəŋtʰɑ: lɪ:kʰɪ

le:ləŋ hiŋəkʰəŋ əd̪i za:kəə/ o: e:kəʈa:səŋgrəhə bəhə:rə
 ke:ləŋhi- 'me:ri: prijə kəhə:ŋijā.' sən1933 me:. əi
 po:ʈhi:me: pre:məʈjəŋd̪ ə i:s ui:ka:rə kəraɪʈʰəʈ h̪id̪ze:ŋ əi
 ʈʰi:hi:jo:kəə/ le:kʰəkəkəŋ əbʰəraʈjəŋ a:ŋ i:kəŋ əibʰəə/
 pəbaɪʈʰəi. a: i:ho:d̪i ze:d̪z̪ə pə:ʈʰəkə e:kə le:kʰəkəkə
 s̄ əbʰəraʈjəŋ a: pəʈʰid̪i za:jəʈəkʰəŋə o: d̪ziŋd̪əgi: me:
 pā:ʈjo: ʈʰəhə ʈa: le:kʰəkəkē: ŋəi pəʈʰi s̄əkəʈə .s̄ e:
 huŋ əka:pəraḍ əva:bəpəʈələŋ hiḍi ze: o: pə:ʈʰəkə le:lə əi
 ʈi:ŋ əs̄ əjəme:s̄ə kiʈʰiʈʰukəʈ h̪a:ʈʰiŋ i:kəə əpəŋ ə prijə
 kəʈ h̪a:kə ru:pəme:prəs̄tuʈ əkəraʈʰi. h̪əməro:viʈʰi:re:
 d̪i zəhi:ja: e:kəʈa: le:kʰəkəkəʈi:ŋ əs̄ əjəkəʈ h̪a: i:kʰi i:əjə
 ʈəkʰəŋ e: o:kəra:əpəŋə:kē :kəʈʰa:ka:rə gʰo:s̄iʈə
 kəra:bə:kəʈʰi:hi:. o:ŋa: o:ʈəə/ pre:məʈjəŋd̪ ə i:ho: kəhi
 d̪i za:ɪʈʰəʈ h̪id̪ze: lo:kəkəʈʰa:me: ma:ʈrə uʈəibəla:
 gʰo:ʈa: a:d̪i ho:ɪʈʰi:əis̄ e:kəʈ h̪a:kəməhəʈuə lo:kəkəʈʰa:s̄ə
 be:ʈi:ʈʰəi. pre:məʈjəŋd̪ əkə əiḡəpəŋə h̪əməbʰiŋŋ ə
 viʈʰi:re rəkʰəiʈʰi: a: pʰi:ra:kə go:rəkʰəpuri:kəkəʈʰəŋəŋə
 s̄əhəməʈ əʈʰi: pʰi:ra:kə go:rəkʰəpuri:əpəŋ ə ruba:ikə
 s̄əŋgrəhə 'ru:pə' me: i:kʰəiʈʰəʈ h̪id̪ze: 'hiŋdu: lo:kə
 gi:ʈə' d̪ze: h̪əməra: d̪əiʈə əʈʰi s̄e: o:kəra: ma:ŋəvi:jə a:
 s̄uərgi:jə s̄əgi:ʈə bəŋa: d̪ə_i ʈʰi, a:s̄e: ga:libə, ikəba:lə
 a:ʈʰəkəbəʈ əs̄ e:ho: h̪əməra:ŋ əiḍəə/ s̄əkəla:. o:
 udd̪ a:həraŋəə_i ʈʰiʈʰi-

" ba:bulə mo:ra:ŋ əiʈəraʈʰi:ʈələd̪z̪ə:jə,

u: d̪jo:ʈhi:pəruəʈə bʰəji:, a:ŋəŋ ə bʰəjo:viḍe:ʈə."

məhə:bʰa:rəʈə a:bə lo:kəgi:ʈ əbəŋ i ge:lə
 əʈʰi, lo:kəga:ʈ h̪a:bəŋ i ge:ləəʈʰi, 'bʰi:lə

ab^hIməṅju d̥e:k^hI t̥ʃiṅt̥t̥t̥a ka:ka:kē: kəhələ,

gərb^həme:ṣuṅ ələp̥t̥a: ma:t̥a:kē :vəṅṅəṅ əṣuṅəbət̥t̥ ə
t̥ʃ^hələ,

t̥ʃəkrauju:həkə t̥ʃ^həhə d̥ua:rəkē: t̥o:ɽəba:kə ṣəb^hət̥a:,

ṣməṛəṅə judd^həkə vəṅṅəṅəkə v̥iḍ^hI bət̥ʃələ ṅəh̥I
ko:ṅo:t̥a:.

mud̥a: ṣa:t̥amə d̥ua:rəkə judd^həkə vəṅṅəṅə ṣuṅələ ṅəh̥I,

ma:t̥ a:ṣut̥ əl̥t̥ək^həṅ e:bət̥ʃələ e:ke:t̥a:d̥ v̥a:rəṣəiḥə.

kəv̥I b̥ja:ṣ əkə pe:t̥əme:ṣi:k^hI əe:b̥a:kə b̥imbə,

ʃəb̥d̥a:ɽ^hə ṅəh̥I v̥i:rəkə ət̥ʃ^hI i: prət̥i: kə.

ṣo:d̥z̥^hā: t̥ək^həṅə b̥əɽ^hələ əb^hIməṅju kəkəro: ṅəh̥I
bud̥z̥^ha:e:lə,

kət̥əe: ət̥ʃ^hI d̥ua:rə kət̥əe: prəv̥e:ʃə d̥z̥əjəḍṛəṭ^hə rəkṣəkə
d̥z̥əṭ̥əe:.

a:u b^hi:mə ka:kə i:ət̥ʃ^hI prəv̥e:ʃəḍ v̥a:rəp̥əiṣəb̥ə e:t̥əh̥I.

əb^hIməṅju kəe: prəh̥a:rə d̥z̥əjəḍṛəṭ^həp̥ərə v̥a:ṅəṣṣ̥ ge:lə
b^hi:t̥ərə,

b^hi:məḍo:ṣ əṛəṣe:ṅa:ṅi:kē : ro:k̥iḍz̥əjəḍṛəṭ^hə t̥^ha:ɽ^hə
o:t̥əh̥I.

d̥o:ṣərə d̥ua:rəp̥ərə d̥ro:ṅə t̥^ha:ɽ^hə d̥z̥ək^həṅe: v̥a:ṅə

tf̄ala:baṭṭḥi,

ka:ṭaladḥaṇ uṣadḥro:ṇakā uju:ha bḥe:ḍi baṭḥala:ha
a:gu:.

ṭe:ṣara ḍua:rapara ṭḥakṭa kaṇapara kae: ua:ṇa
baṭḥa:

baṭḥalat̄ja:ṛimadḥ ua:raparaṣvaṭṭḥa:ma:d̄zāṭ ae:ṭḥala,
judḥḥa bḥe:la gḥaṇagḥo:ra e:ṭae: muḍa: ro:ki ṣakala
ṇaḥi,

abḥimāṇjuka raṭḥa baṭḥala ḍurjo:ḍḥaṇa bḥe:la ṭḥiṇṭṭa,
ba: kaṇa a:ba kaṭaba ki:d̄zu: para:d̄ zājabud̄za:ṭḥa
ṇiṭḥiṭa.

kaṇa ba:d̄ zalaṣ abḥa miṣa:ṭo: māha:raṭḥi: hama
ṣabḥa,

ro:kiṣakaba e:ḥi ba:lakakē :ṇ aḥi kjo:ṣakṭ aṣṣagāra.

ṣabḥa raṭḥi: a: puṭra ḍurjo:ḍḥaṇakā ṇa:ma lakṣmaṇa
d̄ze:kaṭa,

paḥūṭḥi ge:laṣ a:ṭama ḍua:ra paḥūṭḥala abḥimāṇju
ṭa:vaṭa.

abḥimāṇjuka ṣa:raṭḥi: ḍe:kḥi i: ḍriṣṭa o:ṭae: kaḥala,

i:ṣ abḥaḍḥa ḥarmi:at̄ḥid̄zutaḥala, kaḥu:ṭā raṭḥa gḥura:e:ba,

ardzuna putra hama nahi t'ho:rabha juddha hama e:na:
de:khu:,

pa:rt'ha-putraka saurja rat'ha ghuma:u: t'akra:ka:ra kae:
ahã.

tak'hana laksmāna a:e:la so:dzhã: ab'himanjuka o:t'ae:,

ua:naśã ka:talamaśtaka laksmānaka, dro:na kahala,

adze:ja i: at'hi ab'he:dja e:karā kavat'ja karu: praha:ra
siraśi a:

tak'hānāhīsa:rat' hīrab'himan jukak'hās alā tu:ti ge:larat' ha.

ni:t'fā: a:bi tarua:ri t'akra gada: lae: o:t'ae: o: t'jalala,

duhūfa:sānaka putrasā gada: juddha b'he:la dunu: o:t'ahi
k'hāsala .

pahīne: ut'hi duhūfa:sānaka putra praha:ra kae: laka
maśtakapara,

śaptarat'hi:ka bi:t'fā k'hāsī parala sub'hādra:putra patī
uttāra:ka.

(gadzē:ndra t'ha:kura, tuvnt'fā:hant'fā -gi:tā
praband'ha, 2009)

't'jākrāju:hā' kəuṭā: śāgrāhāka pāhīlā kəuṭā:
at'hi 't'jākrāju:hā' dzhā_ime: a:i ne: kriṣṇa t'hiat'hi ne:
jud'hīst'hirā a: ne: ardzuna, a:(māha:b'hā:rat'ā
judd hākāt e:rāhāmādīnā) t'ā rat'jalā at'hi

ʃʌkrəʋju:hə.

' hāməkɪʃʰu pu:ʃʰəbə me:' ʃʃi:rə-hərənəkə uərənə
əʃʰɪ.

kʰɪʃʃja:kē: ɖurjo:ɖʰəṅə ɖe:ləkə i: a:dʒna: puṅəhāi:,
ʃʃi:rə-hərənə kəru: ɖuhūʃa:ʃṅə ɖrəupəɖi: ɖa:ʃi: ʃʃi:.
ɖrəupəɖi: kəe:ləṅhi ɖe:ho:ra: ʃre:ʃtʰə lo:kəṅɪʃṅ
uṅəjə i: əʃʰɪ la:dʒə bəʃʃa:u: kərətʃə ʃʃi: uṅəʃi:.
ʃṅəbʰə kjo: dʒʰuka: ma:tʰə əpənə o:hi ʃṅəbʰa:me:,
kriʃṅa:ʃʰo:ʃaləʃ əbʰə a:ʃəʃ əbʰəɖiʃa:ʃṅ,
bʰəktʃə uəʃʃalə əhā: ʃṅəʃa: əʃʰɪ i: a:ʃa:,
ko:hūṅa: ra:kʰu: hāmərə i: la:dʒəʃʰɪprətʃa:ʃa:.
a:rdra-ʃuərəʃṅə ʃʰəli rəhəli puka:ri ɖrəupəɖi:,
go:ha:ʃikʰəʃ əliʃṅəbʰa:-biʃʃə, mu:rtʃʃʰɪtʃ ə.
la:gələ kʰi:ʃʃəjəɖrəupəɖ i:kəuəʃt rəɖuhūʃa:ʃṅə,
ʃṅəbʰa:ʃṅə ɖe:kʰələ ʃʃəməʃka:rə i: prətʃipələ,
ja:uəʃ ə rəhələkʰiʃʃəʃtʃ əuəʃtʃrəkē :ɖuhūʃa:ʃṅə,

baɽhəiɽə rəhələ vəstrə draupaɽi:kə ɽa:vaɽə ɽəkʰəŋə.

(gəɽze:ŋɽrə   ɽʰa:kurə, ɽvaŋɽja:həŋɽjə   -gi:ɽə
prəbəŋɽhə, 2009)

kriʃŋəkə bʰu:mika:ʃə uja:ʃ əprəʃəŋŋ əɽɽiʰəɽʰi, mudə:
əʃo:kə əprəʃəŋŋə .a: huŋəkəərə əprəʃəŋŋəɽa:kə
ka:rəŋə əɽɽiʰi, huŋəkə: ləgəi ɽɽiʰəŋhi d̄ze: ' e:hiɽɽi:rə-
həərəŋəme: a:i/ kriʃŋəkə bʰu:mika:/ duʃʃa:ʃəŋəkə
a:gu: /ɽʰe:huŋijā: d̄əə/ d̄əiɽə əɽɽiʰi' .a: ʃe: huŋəkəərə
ʃəmbəŋɽhəkə d̄rəupəɽi: ŋa:ŋəɽə bʰəəge:lə
ɽɽiʰəŋhi, əpəŋə la:ʃə əpəŋə pi:ɽʰəpərə ughəiɽə
bəiɽa:lə kəhija: he:ɽa:, uikrəma:d̄iɽjə kəhija:
he:ɽa:, ʃe: d̄ziɽɽna:ʃa: ɽɽiʰəŋhi.'ʃo:uɽjəɽə ru:ʃə
ʃə' kəuɽa: əɽɽiʰi e:kəɽa: ŋəire:ɽiʉəkə d̄ze: əʃo:kəkə
pi:ɽʰi:kē: pərəʃələ ge:lə rəhəi, d̄zəɽəə/ ʃo:uɽjəɽə
ʃəghəkə bəɽa:i a: əme:rika:kə kʰiɽhā:ʃə kəe:lə
d̄za:ɽə rəhəi, a:d̄ ze:ʃe: kəəiɽə rəhəɽʰi o: əpəŋə
ba:lə-bəɽɽiɽa:kē : pəɽhəile: əme:rika:pəɽhəbəiɽə
rəhəɽʰi. həməra: mo:ŋ ə pəɽəie:d̄ze: e:kəɽa:
həməərəʃəgi: ko:ŋ o: pəri:kʃa:d̄ə_ ile:d̄ərəbhəga:
ge:lə a: ju:ŋiʉəʃ ɽi: e:rija: ghu:mikəə/ ɽjəli
a:ʃələ, kəhələkəd̄ ze:d̄ərəbhəga:ʃə ŋi:kə ʃəhərə ɽə
pu:ra: biha:rəme: ko:ŋo: ŋəi ɽɽiʰəi .əi kəuɽa:me:
əʃo:kə ʃe:ho: ʃəe:hə ke:ŋe: ɽɽiʰəɽʰi .ʃ a:ləme:ɽjəri
be:rə bʰo:ɽəɽəiɽə ə lo:kə a: bʰo:ɽəɽəə/ pʰō :pʰə
kəɽəiɽə ə lo:kəhuŋ əka:pəʃiŋŋ əŋ əɽɽiʰəŋhi, mudə: əi
be:rə-be:rə ho:ɽə ə bʰo:ɽəkə le:lə d̄ ze:ʃa:ma:d̄ zikə

gh'o:ʃiṭə kəe:ləṅ hiḍ ze:uɪtʃa:rəḍʰa:ra:kə a:pəʃ i:
 ḍi ʒʰəgəɾa:(ḍuəṅḍuə (ʃṭi ʃriḍiṭ ətʃiḥa:ʃəkə i:
 ʃəma:pt̪ iətʃi a: a:bə ma:ṅ əvəkəhiṭəkə
 uɪtʃa:rəḍʰa:ra: ma:ṭrə a:gā :bərʰəṭə. muḍa: kiɪʃu
 ḍiṅə ba:ḍə o: əi məṭəʃṭi:pəʃə bʰəəge:la: a:
 kəhələṅhi ḍiʒe: ʃəma:ḍiʒəkə bʰi:ṭərə a: ra:ʃtri:jəṭa:
 ʃəbʰəkə məḍʰjə əkʰəṅo: bəhuṭə ra:ʃə bʰiṅṅə
 uɪtʃa:rəḍʰa:ra: bā:ʃi ləətʃi. bʰəgəvə:ṅ əkəmriṭju a:
 iṭiḥa:ʃ əkəʃəma:pt̪ikə
 pəripre:kʃjəme: 'ʃi:la:le:kʰə' məhəṭvəpu:rṅə
 ətʃi.'pʰe:rə ko:ṅ o:uḍi zuri:tʃəməkələ' me: kəuɪ
 hiḍ əjə a:prəkriṭikə bi:tʃəkəʃəmbəṅḍ həḍiʒi ḍe:kʰə/
 ʃi ʃa:hi:ṭi ḍi e:kʰiʃ əkəiʃi:, ḍiʒe:ṅa: ' go:bərəʃṭi
 ṅ i:pələəḍgəṅ a: me:bərəʃlə.'əhā: kē: ke:
 ʃi:hi:?' ʃəbḍə a:ki əṭʰə, ʃəbḍə ma:ṅe: bʰuʃʃa: ba:
 kʰəkʰəri: a: əṭʰə ma:ṅe: ḍa:ṅa:, ḍiʒe: əhā:kē: ʃi:hi:
 kəuɪ ḍe:ṭa:. 'tʃuppi: ṅəhi ʃo:ḥa:ije:' me: kəuɪ
 uləhəṅə ḍə_i ʃiṭʰiṅə, pe:ṭə le:ləṭʃuppi: əṅe:ḍiʒələ
 muḍ a:ṭ əijo: pe:ṭəkəhā: bʰərəie:ʔ ga:mə ləgəkə
 pəiṭəḡa:ṭə mo:ṅ ə pəɾəiʃiṅhi, a:ḍiʒəkʰəṅə
 ḥa:kiṃəḍ əba:ɾəiʃiṅ hiṭi əḡi:la:kəuṭa: 'pā:ti: a:
 ḍiʒəru:rə li:kʰəbəi' me: ga:mə pʰe:rə mo:ṅ ə pəɾəi
 ʃiṅhi, mo:ṅ ə ho:iʃiṅ hiʃ əbʰəʃi:ri-tʃi:ri
 ga:mə ḡʰuɪ ḍiʒa:ṭi. 'əʃəgərə' me:ʃəməjə ke:
 ḍi ərpəṅə me:ṅ o:rəḍ e:kʰəba:kəʃiəɾi ʃa:ətʃi, biʃiṅuɾi
 ge:la:pərə bʰe:ṭələ e:ka:ṅti:kə ḥa:kro:ʃə
 ətʃi. 'rəʃiṅa: pəhiṅ ʃṭi:' me: kəuɪkē :ʃəbʰəṭa:
 pā:ṭi i:ṅəʃiṅ ḥa:rə la:ḡi rəhələʃiṅhi, ʃiṅəḡuṅa:
 ho:i ʃiṅhi ke:ṅa: e:ṭe:kə ḍiʒi:uəṅə ḍiʒi:bi

ge:la:. 'ju:njə' ətʃɪ ɳəɪ mɪləba:kə kəuɪtɑ:, i:
 ʂəma:nɑ:nɪt̪ əɾətʃələba:kəkəuɪt̪ o:n̪ əɾətʃɪ.'mo:nəkə
 ɡʰəŋt̪i:'me: mo:n̪ əme: e:la:pəɾətʃa:n̪n̪ əʂəŋə
 ʃi:t̪ələ he:ba:kə a: mo:n̪ʂə ɡe:la:pəɾəʂəhəʂ əhə
 kəɾəɪt̪ əʂā:pəkə a:ɡəməŋ ə he:ba:kətʃəɾt̪ ʃa:ətʃɪ.
 tʃa:n̪n̪ə a: ʂā:pəkə bimbə ʂəʂkr̪it̪ə ʂubʰa:ʂɪt̪a:n̪ɪʂə
 mət̪ʰɪli:me: əŋələŋɪ ətʃɪ kəuɪ, muɖa: kəŋe: bʰɪŋŋə
 ru:pəme: .tʃa:n̪n̪ə ɡa:t̪ ʃʰəkəd̪ zəɾɪpəɾəd̪zi:vi:
 ho:ɪt̪ ətʃɪ, e:kəɾəd̪zəɾɪ pa:n̪ ɪ a:kʰəŋɪd̪ zəd̪o:ʂəɾə
 ɡa:t̪ ʃʰəkəd̪zəɾɪkē : pʰa:ɾɪkəʔ o:t̪əʔ ʂə ɡrəhəŋə
 kəɾəɪt̪ ətʃɪ. uəɾə a: pi:pəɾəkə ɡa:tʃʰə pəɾəd̪zi:vi: ɳəɪ
 ho:ɪt̪ə ətʃɪ muɖa: d̪zəkʰəŋə o: tʃɪo:t̪ə əuəʂt̪ʰa:kə
 rəhəɪt̪ə ətʃɪ o:kəɾa: d̪o:ʂəɾə ɡa:tʃʰəkə a:uəʃjəkət̪a:
 pəɾəɪ tʃʰəɪ, ʂəha:ra: ləʔt̪ʰa:ɾʰə he:ba: le:lə, ʂō:ɡəɾə
 ʂəŋə. ʃəŋə:ʃəŋəɪh̄ɪ uəɾə a: pi:pəɾəkəd̪ zəɾɪʂəha:ra:
 d̪e:n̪əha:ɾə ʂō:ɡəɾə bəŋələ ɡa:tʃʰə ʂəbʰəkē: t̪e:n̪a:
 kəʔ ɡətʃʰa:ɾɪ ləɪt̪ə ətʃɪ d̪ze: o: ʂəbʰə bɪŋə pa:n̪ɪ a:
 ʂu:ɾjəpɾəka:ʃəkə pɪtʃəɾa: bʰəʔ d̪za:ɪt̪ə ətʃɪ .a: a:bə
 ki: əh̄ā: 'ʃi:t̪ ələtʃa:n̪n̪ə ɡa:tʃʰəme: ləpe:t̪ələ
 rəhəbo: upəɾa:n̪t̪ə ʂā:pə uɪʂəhi:n̪ə ɳəɪ ho:ɪt̪ə
 ətʃɪ ' ke:rə bimbəde:la:ʂə pəhɪŋe: mo:n̪əkē:
 o:d̪ zʰəɾa:ʃələ pəbəɪtʃɪi:ʔ muɖa: kəuɪ ʂəɾərkə
 tʃʰəʔt̪ʰɪ, o:tʃa:n̪n̪ əʂəŋə ʃi:t̪ ələ he:ba:d̪ ʰəɾɪʂi:mɪt̪ə
 ra:kʰələŋ ʰɪəpəŋa:kē:. ʰəməəŋ e:re:d̪ze:kʂə
 d̪e:ri:da:kəuɪkʰəŋd̪əŋa:t̪ məkəpədd̪ʰəɪt̪ ɪkə pɾəjo:ɡə
 ʂ əmi:kʂa:me:t̪ə ɳ̄ əɪkəʔ rəhələtʃɪi:ʔ 'd̪əbəkələ
 kuku:rə' d̪ua:ra: ʰɪla:o:lə d̪za: rəhələ ɳ̄a:ŋəɾɪkə
 bimbə ʂəŋə ʂəʂkr̪it̪əkə ʂubʰa:ʂɪt̪a:n̪ɪ]ka:kə tʃe:ʂt̪a:
 bəko: d̪ʰja:n̪ə, ʃua:n̪ əŋɪd̪ ra:t̪əʔt̪ʰəɪuə tʃə .əlpəha:ri:

grifhə tʃa:gi:, uɪdʒa:rʈhi: pəʈʃə ləkʃəŋə̃..] dʒə_ime:
 uɪdʒa:rʈhi:kə ləkʃəŋəme: e:kəʈa: ləkʃəŋəme: 'ʃua:ŋ ə
 ŋɪdra:' kəʈʃəɾʃa:əʃʃi, ma:ŋ e:kəŋiʒo: a:həʈə
 bʰe:la:pəərə o: utʰɪdʒa:ie:. mudʒa: həməərə ga:mə
 ləgə bəŋələ pʰo:rə-le:ŋ əpəərəməŋ ukkʰəʈə̃
 hədʒa:ro:kəʃə̃kʰja:me: e:kʃi:de:ŋtəme: mələlə
 əʃʃiɪmudʒa: kukuɾə o:tʃ əbe:ʃə̃ kʰja:me: mələləəʃʃi
 sʊtələme:, ʃəɾəkəpəərə sʊtələ, lo:kə kəhəɾʃʃiə̃dʒe:
 kukuɾəkəŋi:ŋ ə bəddə mo:tə ho:ɪʃʃiə! tʃəʃua:ŋə
 ŋɪdra: kəʈəəge:ləi? ki: o:kəɾəʃtʃ hələ həməʃ əbhə
 ʃʃi:ŋi le:ləi, ki: ga:ri:kəgəʈ ɪtəʈ e:tʃe:dʒəʃʃiə̃dʒe:
 o:kəərə a:həʈi kukuɾəkəʃa:kā:kʃə he:ba:ʃə̃ be:ʃi:
 tʃe:dʒəʃʃiə̃ e: o:ŋ əiʃuŋi pəbəie:, a: ki:ʃə̃ʃkriʃ əkə
 ʃubʰa:ʃiʃa:ŋi məŋukkʰəkə pəɾja:uərəŋəme:
 həʃtəkʃe:pəkə ka:rəŋə pʰe:lə bʰəəge:ləi? dʒe:kʃə
 de:ri:da:kə ʃə̃gə pəɾja:uərəŋə uiməɾʃəme: həmə
 əŋe:re: o:dʒʰəra: ge:ləũ, e:təə/ tʃə̃ kəuɪdʒəbəkələ
 kuku:ɾəkəŋa:ŋəɾi hile:ba:kə bimbə ma:tʃə
 pɾəjo:gə ke:ŋʃʃiəʈ e:hɪ. 'biŋə pʰre:məkə
 tʃəʃui:rə' pʰe:rəhuŋ əkəɾəəʃ əgəərə he:ba:kəʈʃəɾʃə̃
 kəɾəɪtʃ əəʃʃi. 'həməərə ko:ŋ o:ŋ a:məddə/ de:' me: o:
 o:kəərə uɪra:tə ru:pəkə a:gā :əpəŋa:kē :əʃtʃiʃuəhi:ŋə
 he:ba:kəəŋ ubʰəuə kəɾəɪʃʃiə̃tʃi. 'udʒa:ʃə bʰo:rəkə
 e:kə gi:tə' əʃʃi ti:ʃəkə gi:tə, ti:ʃ əhriɪdʒəʃə̃ ʃəri:rə
 dʰəɾikə. 'kəhija:dʰəɾi' me: kəuɪ me:la:tʃ a:ki rəhələ
 ʃʃiə̃tʃi he:re:ba: le:lə, a:ʃa:kə ma:tʃiləgəbəɪtə
 rəhəɪtʃ əʃʃiə̃tʃi hɪrə̃gi:ŋ əʃəpəŋ a:kəbəɾtəŋəme:. mudʒa:
 ʃe: kəhija: dʰəɾi? ' e:kəuɪŋdu: ti:ŋə bimbə' me: e:kə
 bimbəəʃʃi ko:ŋ o:ɪʃʃiə:kə pu:rʃi, dʒo:ʃəərə əʃʃi

ສອ:ນຶຖາ:e:lə ă:kʰɪ a: t̪e:ʂərə bimbə ətʃɪ bɪŋu
 bətʃəba:kə prəja:ʂə kərəɪtə kʰəʂəɪtə
 d̪ɜ:a:jəbə. 'pre:məkət̪i:nə a:kʰərə' me: e:kəətʃɪ-
 d̪ɜ:e o:kərəă:kʰɪkə bʰa:ʂa: pərɪɪ lɪkʰələ
 ʃəbdə, kət̪əbo: d̪ɜʰət̪əkɑ:rɪ kəəlɪkʰəɪ tʃɪətʃɪ mo:t̪i:je:
 ʂəŋə p̪ă:t̪i bəhərə:ɪtə tʃɪəŋɪ, d̪o:ʂərə -o:kərə
 prət̪ɪbimbə d̪e:kʰəɪ tʃɪətʃɪ əpəŋə mo:nəkə
 ə_ɪŋɑ:me:, a:ʂ e:t̪e:he:n əprət̪ ɪbimbəd e:kʰəɪtʃɪətʃɪ
 d̪ɜ: ze:gh̪o:t̪i le:ba:kə, pi:ʂ ɪkə/ t̪ɪ ʃɪba:kə/
 ləhu:lɪhɑ:nə he:ba:kə mo:n ə kərəɪtʃɪəŋɪ.
 t̪e:ʂərəme: ləgə e:lɑ: ʂəd̪əro: ho:ɪ tʃɪəŋɪ.a: jəe:hə
 tʃɪ: pre:məkə d̪ʰɑ:ɪ a: kʰərəʂəă:gă:kə t̪i:nə
 a:kʰərə. 'e:kə ra:t̪i' me: ra:t̪ɪ: ɪkət̪ələt̪ɑ:, n̪i:kə-n̪ i:kə
 əŋubʰu:t̪i, mud̪ɑ: d̪ɪnəkə rəud̪ə? d̪ɪnə ---n̪ əhɪ
 n̪əhɪ. 'ʂă:d̪ɜʰə' ʂəbʰə d̪ɪnə a:bi d̪ɜ:a:ɪe: n̪ɪrləd̪ɜd̪ɜ
 bəŋɪ, kəuɪ o:kərə: bʰɑ:gɪd̪ ɜa:ɪle: kəhəɪtʃɪətʃɪ n̪ɪn̪ əɪt̪ă
 bəɾɑ:d̪e:t̪ a:ɪd̪ɜo:t̪ə. 'n̪əuə ʂi:n̪ə' ətʃɪ n̪əuəuəʂəkə
 a:gəməŋəkə gi:t̪ə, uɪle:n̪əʂə hɪ:ro:bəŋəba:kə
 prəja:ʂ əme:n̪ əɪbʰə/ d̪ɜ:a:t̪ɪ e:kʂəɾɑ:, pʰe:rə
 uəe:həf̪ə kɑ: a:n̪ɪra:ʃɑ:. 'ʂi:pə məhəkə mo:t̪i:' me:
 a:d̪ əɾʃəkəd̪ɜzuluʂ əme:gă:d̪ hɪ:kəʂəhɪʂn̪uɾɑ: a:
 əʂ əhəjo:gə(a:n̪d̪o:ləŋə) kə tʃəɾt̪ɪɑ: ətʃɪ .
 d̪ɜɪt̪ əlɑ:pərəŋ əɪuəərəŋ hɑ:rəlɑ:pərə tʰətʰɑ:kə/həʂɪ
 ʂ əkəɪtʃɪ: t̪əgh̪ərələŋ o:rəd̪ ɜərəɪje:kə/bəŋ ɪʂəkət̪ə
 mo:t̪i:. a:t̪əkərə ba:d̪ əətʃɪ 'p̪ă:t̪əɾɑ: əŋe:ruɑ:
 kəuɪt̪ɑ:' d̪ɜə_ɪme: pəhɪlə əŋe:ruɑ: kəuɪt̪ɑ: ətʃɪ
 kɪʂŋ əkəʂ əbʰəʂɑ:lə ho:ɪt̪ əd̪ɜəŋ məpərə
 (kɪʂŋɑ:ʂt̪əmi:), mud̪ɑ: əɪ be:rə b̪ă:ʂuri: bɪʂəɪ
 uɑ:jəɪn̪ə lə/ kəə:jələ tʃɪətʃɪ kɪʂŋə .ma:n̪e: kəuɪ

ua:jəliŋəkē: uɪdɛ:ʃi: ua:dʒə ma:nəi
 tʃhətʰɪ, hiŋduʃta:ŋi: ʃəgi:təkə hiʃa:be: o: i: ʃəhi: tʃhəi
 mudɑ: kəŋɑ:təkə ʃəgi:təme: i: uɪdɛ:ʃi: ua:jəliŋə
 a:ɪʃə du: ʃəjə ʃɑ:lə pəhiŋe: ʃəmmiɪtə kəle:lə ge:lə
 tʃhələ. dɔ:ʃərə əŋe:rua: kəuɪtɑ: ətʃhɪ dǎ:ʃə pʰlo:rəkə
 mudɑ: o:tʃtəu pəe:rə piʃhəɾi ge:ləŋhi .tɛ:ʃ əɾə
 əŋkəuɪt e:rua:a: ətʃhɪ rikʃa:bəla:kə, mudɑ: dʒəkʰəŋə
 əgɪla: pəhiʃa: dʒhətəkɑ: ʃəte:ɾhə bʰe:ləi təkʰəŋe: o:
 ʃəʃɑ:rə budʒhɪ pe:ləkə .fɪʃɑ:ɪməəŋ e:rua:kəuɪtɑ:
 ətʃhɪ dʒi:ba: le:lədʒo:ɾələdʒiŋ əgi: bʰərikə
 ʃəmbəŋdʰə, mudɑ: !pǎ:ʃəməəŋ e:rua:kəuɪtɑ: ətʃhɪ
 uɪŋ a:ʃəkə kəɾiʃa:dʒi:həkə. tʃəkrəju:həkə əŋtɪmə
 kəuɪtɑ: ətʃhɪ 'du: bu:ŋdə ŋo:rə' tu:pʰɑ:ŋə, bihɑ:ɾi
 mudɑ: a:ɦriɔjəkə bihɑ:ɾiʃə pəigʰəŋəhi. ʃā:uəɾiʃa:
 ŋəhi mriʃjukə prəti:kʃa: .a: həmə məɾi dʒɑ:tə tʃhɪ: !
 ma:tɪkə, pətəlo:ɪkə tu:tələ gʰərə dʰɑ:ɪtə, ma:tɪkə
 ʃəri:rəkəʃəgə.

**do:ʃərə tʃhəŋə :əfo:kə tʃəkrəju:həkə
ba:də (ʃɑ:ma:ŋjə pa:tʰə)**

' pʰe:rəʃə' me:tʃhɔ:tə be:tɑ:kəduki:tə he:ba:pərə
 ka:ri: me:gʰəkə gʰətɑ:to:pə a:kəuɪtɑ: likʰəba:kə
 ʃu:rə tʃhəbə de:kʰəbəie: dʒe: kəuɪkə kəuɪtɑ:kə
 ua:tɑ:uəŋə dukʰi: bʰe:le:pərə bəŋəi
 tʃhəŋhi. 'dǎ:tə' me:ʃɑ:ʃ uɾəme:kəŋiʃǎ:kē :mũ həŋəi
 kʰo:ləba:kə dʒe:ʃ əla:hə d e:lədʒa:ɪtʃhəɪtəkə
 tʃhəɾi ʃa:ətʃhɪ. 'a:bə..' me: ma:tɪ, ka:tʰə, bǎ:ʃəkə
 prəjo:gə kəmə bʰe:ŋe: a:
 ʃime:ŋtə, ba:lu, giʃti:, lo:ɦa:, ʃəgəməɾəməɾəkə

prəjo:gə bəɾhəɳe: lo:ko:ktɪme: əbətə pəriuəɾtəɳə
 kəuɪ ɖe:kʰɪ rəhələ ʈʰətʰɪ. 'brəhmo:ttərə' me:
 uɪka:sə le:lə ga:ʈʰə, gʰərə, kʰe:tə a:ɖ ikə
 əɖɖə ʰɪgrəhəɳəkəʃə, pəhɪɳe: kʰe: ʈʰərəsəʃkʰe:tə lə/
 kəəbrəhmo:ttərə bā:tələ d̪ɪa:ɪ ʈʰələ, a:ɪ lo:kəʃə
 d̪ɪzəmi:ɳ ələ/ kəə/ ɳəuə-brə:hməɳəkə :bā :tələd̪ɪa:
 rəhələʈʰɪ. mudə: uɪʃuəgrə:məkē: ɳəɳɖi:grə:mə
 ʈʰɪɳəuɪ: ɖe:ləkə əʈʰɪ. 'mo:ʈʰə' me:əʃt rəkə
 məhət ʊəbud̪ɪhəbət əd̪ ʒje:ʃtʰəmō:ʈʰəkē:
 pəɪgʰətʊəme: bə:ɖ ʰəkətətt ʊəʈʰɪɳɪtə ke:ɳ e:
 ʈʰətʰɪ, bə:te:ɳ a:kə/ kə:d̪ɪzə kəru:, kəma:ud̪ze:
 mō:ʈʰ ʃʰəme:ɳəɪ lə:gəjə, ʃe: ʊpəɖe:ʃə ɖəɪ
 ʈʰətʰɪ. 'muktɪ ʃəma:ro:hə' me: ʃə:ɳt ɪprətɪ:kə
 pərəbəkē : ʊɾə:o:ləɖɪa:jətə, e:kəʃə ɖo:ʃərə
 rə:d̪ze:tə:kə hət ʰəme:d̪ɪa:ɪt ə o:muktɪ ikə a:ʃəme:
 əʈʰ ʃʰɪɾəʃtə, me:rə: bʰa:rətə məhə:ɳə. ' a:bəkɪʈʰu
 kəru: a:ʈʰa:rjə!' me: a:ʈʰa:rjəkə mət ɾəʈʰɪɳɪtə
 hō:jəbə mudə: ʃɪʃəkē: ɳəɪ əɾəgʰətə
 ʈʰəɳɪ. 'd̪ɪzəkʰəɳə pɪjə:ʃe: məɪ d̪ɪa:jətə' me:
 d̪ɪɳɪ əkəɾət ʃɪppɪ:kəuɪkē :ɳ əɪʃo:hə:ɪt əʈʰələɳ hɪʃ e:
 t̪ə a:bəhɳ əke:ʈɪppə kəre:bə:pərə lə:gələ
 ʈʰətʰɪ. ' e:hɪ bʰrəmə me:ɳ əhɪrəhəə/ me: rə:d̪zəɳi:tɪ
 mɪʃəɾəkē: ʈʰe:tə:jələ ge:lə əʈʰɪ. 'ʃəɳɖərbʰə:ʈʰɪɳə:ʊə
 ʊəʃəkə' kə ʈʰɪɳə:ʊə' me:d̪zəɳət̪ətt rəkəɖrəuəpəɖ i:
 ʈʰət ʰɪt̪ə 'bʰo:tə' me: bʰo:tə le:lə hō:ɪt̪ əʈʰələ-
 pɾəpəɳʈə əʈʰɪ. 'rə:d̪zəɳi:tɪ a:bə məhəkɪ
 rəhələɪe:' me: rə:d̪zəɳi:t̪ ikəuɪɖ ru:pə ru:pə
 ɖe:kʰa:rə hō:ɪt̪ əʈʰɪ. 'kəhələɳɪ t̪u:pʰa:ɳə əli:' me:
 ɳ əkəli:hɪɳɖ u: a:mʊʃələmə:ɳ ə gəɾʰələɖ ʒe:bə:kə

त्जिर्त जिःःःः। 'budhija:ra' me: uara a: pi:paṛaṣṇa
 ghare:- gharad a:ritakaita kakkā: pa:ṭra
 तिःःः। 'manukkha dharro:hi tḥika kauṭa:' me: kau
 kauṭa a: ki:at jḥitā likhṭ e:tiḥṭ hṭ aṇe: i: ki:ṇ aiat jḥi
 ṣ e:ho: likhṭ तिःःः। 'jḥṇapu:dzi: lo:kaka be:lapa:ṭa
 ṇaḥi tḥika kauṭa:'. 'uṣa' me: kauṭa:ki rāhala
 तिःःः hṭ uṣadḥara. ' kha:jaba a:ṇaha:jaba' me:
 तिःःः अति जिःःः ze:paḥiṇ e: purukhaka kha:jaba a:
 ṣṭ ri:kāṇ aha:jaba kamme: lo:kad e:kḥṭ तिःःः।
 mudā: a:bā? 'dḥiṇṇa' me:apaṇ e:dḥaṇ aḥa:ola
 dḥiṇṇ a bakā:rābāṇṇ akāḥ rāhalaतिःः। 'ki:
 bḥe:lā' me: muruṭa bḥe:lā manukkḥaka तिःःः।
 तिःः। ' a:ṭḥamāṇuṣu:ṭ ji: me:māṭḥili:' me:
 māṇo:rāṭ ḥa pu:rṇa bḥe:la:paṛakauṭikē : uaiṣṇaṣa
 bḥaḥ dḥa:ṭḥi, paṭji:ṣi: kḥe:la:ṭḥi ba: gāga: ṇaha:
 a:bāṭḥi ṣe: pḥura: ṇai rāhala तिःःः। dḥe:ṇa: a:bā
 kiṭḥi u kārāba: le:lābā :ki:ṇ aiat तिःः। ṣa:ḥiṭḥa
 aka:de:mi:me: huajā ba: aṣṭamā aṇuṣu:ṭji:me:
 māṭḥili:kā prāve:ṣa, i: mu:lād ḥa:ra:kakāṭṭarāṭa:kē:
 a:ra bāḥe:lākāतिःः, ṣaḥaktā ke:lākā तिःः।
 mu:lādḥa:ra:kā kiṭḥiḥa:rdāba:uṇḍa po:ṭḥi:kā
 la :ibre:ri:ḍuā:ra: kḥari:ḍ a a:biṇu paṇṇa:mākā
 mu:lād ḥa:ra:ḍ uā:ra: kae:lād ḥa: rāhala
 ṣe:mi:ṇ a:rākāṭṭiṭkā amāṭḥili:kē :kiṭḥiḥaṇ a bḥe:ṭala
 तिःः, ḥā ṣaḥa:ṇa:ṇṭarā ḍḥa:ra:kē: ai ṣābḥāṣā
 ṇiṭarāba:kā le:lā uṇḍe: a:bā be:ṣi: me:ḥāṇṭi
 kārājā paṭi rāhala तिःः। 'riṭu bādāli rāhala तिःः' me:
 uā:jumāṇḍalākāṭ a:pā bāḥāba:kāतिःः।
 तिःः, mudā: bāhuṭa prāja:ṣo: ṣā bādāliṭa

riṭu, bəṭhəiṭə ṭa:pə a: uṛəiṭə bəgula:kē: kəuI de:kʰi
ṇəi pa:bi rəhələ ʈʰəṭʰi.ʈʰəli ge:la:
məha:prəka:ʃə' me:ṣuka:ṇṭ əṣ o:məḍ uə:ra:ḍe:lə
məha:prəka:ʃəkəmrṭ jukəṣu:ʈʰəṇa:, a:kəuikē :
d̪zəṛəka:la:me: ka:d̪zə e:ṭəṇhi ma:ṭ rəhəuṣəla:.

u:pərame: əfo:kəkəkəuṭ a:kəṣa:ma:ṇ jə pa:ṭʰəṭʰəla.

kəuI

**əfo:kəkə ṣəmi:kṣa:: pra:ʈʰjə a: pa:ʃʈa:ṭjə ṣiddʰā:ṭ
ə ṣəbʰəkə a:lo:kəme: ṣəmi:kṣa::
(ṣiddʰa:ṇṭə le:lə de:kʰu: həməərə po:ṭʰi: məṭʰili: ṣ
əmi:kṣa:ʃa:ṣṭrə, uṭde:hə po:ṭʰi: www.videha.co.in
ṇ pəərə upələbḍʰə)**

*ma:rkṣəva:də, aṭṭiḥa:ṣikə
d̪riṣṭi, ṣṛəṭʃəṇa:va:də, d̪za:du:-
va:ṣṭəuikəṭa:va:də, utṭərə-a:ḍʰuṇikə, ṇa:ri:va:də a:
uikʰəṇḍəṇəva:də d̪riṣṭiṣṛə əḍʰjəjəṇə ṣṛəgame: bʰa:rəṭi:jə
ṣəuṇḍəjəʃa:ṣṭrəkə d̪riṣṭiṣṛə ṣe:ho: əḍʰjəjəṇə*

kəuI əfo:kəkəʈʰjəkrəuju:hə a:ʈʰjəkrəujəhəkə ba:ḍ əkə
kəuṭa:me: ʈʰjəkrəuju:həkə e:kko:ṭa: kəuṭa: əḥā:kē:
ṇira:ʃə ṇəi kərəṭə, muḍa: ba:ḍəkə kəuṭa: ṣəbʰə
əḥā:kē: d̪zʰud̪zʰua:ṇə la:gəṭə (əpəva:ḍ ə
əṭʰi 'd̪zəkʰəṇə pija:ṣe: məri d̪za:jəṭə').

**ṣṛəṭʃəṇa:va:ḍi: d̪riṣṭiko:ṇəṣṛə de:kʰi: ṭṛəla:gəṭə
d̪ze: 'ʈʰjəkrəuju:hə' a: ' həməkiṭʰu pu:ṭʰəbə**

me:' e:kəʈa:ʒa:ruəbʰəumə məha:bʰa:rəʈ ə
 kəʈʰa:pərə a:dʰa:riʈ əʈʰi, ma:ʈ rəʂʰa:nə, ka:lə a:
 pa:ʈ rəbəʈ əli ge:ləəʈʰi.

ʈi:rə- hərəŋəkəuəŋəŋ əʈʰi. kriʂŋəkə bʰu:mika:ʒə
 uja:ʒ əprəʒəŋŋ əʈʰiəʈʰi, mudā: əʃo:kə əprəʒəŋŋə .a:
 huŋəkərə əprəʒəŋŋəʈa:kə ka:rəŋə əʈʰi, huŋəkā:
 ləgəi ʈiʰəŋhi dʒe: ' e:hiʈi:rə-hərəŋəme: a:i/ kriʂŋəkə
 bʰu:mika:/ dʒuʒa:ʒəŋəkə a:gu:/ ʈʰe:huŋijā :dʒə/
 dʒəʈ əʈʰi' .a: ʒe: huŋəkərə ʒəmbəŋdʰəkə dʒəupədi:
 ŋa:ŋəʈə bʰəəge:lə ʈiʰəŋhi, əpəŋə la:ʃə əpəŋə
 pi:ʈəpərə ughəiʈə bəiʈa:lə kəhija:
 he:ʈa:, uikrəma:dʒiʈə kəhija: he:ʈa:, ʒe: dʒidʒina:ʒa:
 ʈiʰəŋhi.

kəŋ a:bəe: ʒəŋəʈiʈəŋa:ua: dʒəʒəʈi kəə/
 e:kərə **əʈiʰa:ʒikə uʃle:ʒəŋəpərə** a:u. 'ʒo:uʃjəʈə
 ru:ʒə ʒə' kəuʈa: əʈʰi e:kəʈa: ŋəire:ʈiʈəkə dʒə_ime:
 ŋuka:ʃələ ʈiʰələ e:kəʈa: ʒo:uʃjəʈə ŋiŋəkuʃəua:dʒə, dʒe:
 a:i dʰuəʒəʈə bʰəəge:lə əʈʰi.

'gi:ʈ ədʒe:ŋəi liʰələ ge:lə' , ' ki:ʒuŋ a:uəhā:kē?',
 ' lo:kəkiʈ ʃʰuŋəhi kərəie:' a: 'ʈo:ra: gəʈʰiŋe:
 rəhi:' kə **ma:rkəʒəua:di: dʒiʈiko:ŋəʒə**
də:kʰəla:pərə la:gəʈ ədʒe: kəuʈəkə ka:dʒəkē:
 ka:uʃəʒə a:gā :bʰəə/ d e:kʰələ ge:ləəʈʰi. əime:
 ʒ əka:rəba:kə bʰa:uəkəʒə gə o:kəra:
 pʰuʒi:ba:kə, pura:ŋ ə a:ŋəuə; a: uika:ʒə a:
 məŋəŋəŋ u:kəŋ i:kəpʒəkā :ʒəjo:dʒəŋ ə bʰe:lə
 əʈʰi. dʒəi: əpəŋə pəriʒʰiʈiʒəʈi kəə:hə- ba:hə

kəɾəʌ/ ləgəɪt̪ ət̪ḿ ma:rkʂəva:d̪ i:d̪riʂt̪iko:ŋəʂḿ i:
 ŋimŋ ə ko:t̪ikəkəuɪt̪ a:bʰəʌ/ d̪ʒa:ɪt̪ə (d̪ʒəkəɾə
 bʰəɾəma:ɾə məɪt̪ʰɪli:kə ʂukʰa:e:lə mukʰjəḍʰa:ɾa:kə
 mi:t̪ʰɪla: əɪʂuəɾjə gi:t̪ə ʂəbʰəme: ət̪ʰɪ), mud̪a: kəuɪ
 e:kəɾa: e:kət̪a: gət̪ɪʃi:lə pɾəkɾɪja:kə ʂgə bəŋa:
 de:ləŋɦɪ.

'ʂḿt̪ʃika:ʂt̪ə', 'əhã: kē: ke: t̪ʃa:hi:?', 't̪ʃuppi: ŋəɦɪ
 ʂo:ɦa:ɪje:', 'pã:t̪i: a:ɪ d̪ʒəru:ɾə lɪkʰəbəɪ' kē: a:bə
 kəŋe: **uɪkʰəŋḍəŋəva:d̪i: d̪riʂt̪iko:ŋəʂḿ de:kʰi:**
 uɪkʰəŋḍəŋəva:d̪ i:kəhət̪ əd̪ ʒe:ʂḿrət̪ʃəŋa:va:d̪ i:kə
 ḍ̪ ʰruvəḍ̪a:ɾʃəŋ ɪkəʂ uəru:pələɪt̪ əət̪ʰɪ. kəuɪkə
 kət̪ʰəŋ əʂuəjḿ kəuɪkəḍ̪ ʰruvi:kəɾəŋəkəʂt̪ʰa:ji: va:
 kʂəŋɪkə he:ba:pəɾəpɾəŋət̪ʃiŋɦə ləge:ba:kə
 pɾəma:ŋəət̪ʰɪ. ga:məʂḿ uḿt̪ʃiɪt̪ə uəɾgə pəla:jəŋ əkəʌ/
 ʂa:ma:d̪ ʒɪkəlã:t̪ʃiəŋəkē :pʰē :kɪḍəɪt̪ əət̪ ʃiɪmud̪ a:
 ʂ əbələuəɾgəkē : ga:məkəruɪt̪əba: mo:ŋ ə pəɾəɪt̪ ʃiəɪ
 d̪ ʒe:ʂḿt̪ʃika:ʂt̪ əme:ḍ̪ e:kʰa:ɪpəɾəɪt̪ əət̪ʰɪ. 'pã:t̪i: a:ɪ
 d̪ʒəru:ɾə lɪkʰəbəɪ' me:ʂe:ɦo: ɦa:kɪməkə la:lə- la:lə
 ã :kʰɪḍ̪ e:kʰɪkəʌ/ ga:mə ɡʰurəba:kə mo:ŋ ə ɦo:ɪ
 t̪ʃiəŋɦɪ. 'əhã: kē: ke: t̪ʃa:hi:?' me: a:ḍ̪ əɾʃə a:
 ŋəɪt̪ɪkət̪a:kə əŋt̪əkə ɡʰo:ʂəŋa: ət̪ʰɪ, ʃəbḍə d̪ʒe:
 t̪ʃa:hi: ʂe: bʰe:t̪ət̪ə, ʂã:t̪ʃə a: d̪ʒʰu:t̪ʰə- ʃəbḍə a: əɾt̪ʰə
 d̪ʰe:ri: ɾa:ʂə t̪ʰəɪ, mud̪a: a:ḍ̪əɾʃə a: ŋəɪt̪ɪkət̪a: a:uɪt̪ə
 ɔpʰə ʂt̪əkə t̪ʰəɪ, e:kəḍ̪əʂt̪əkʰət̪ əme:ʂ əbʰəkɪt̪ʃiɪ
 bɪka:uɪt̪mud̪ ʃiəɪa: t̪əkʰəŋo: a:ḍ̪əɾʃə a: ŋəɪt̪ɪkət̪a:
 ŋəɪ .ʂe: kəuɪkəḍ̪ ʰruvi:kəɾəŋəkəʂt̪ʰa:ji: va: kʂəŋɪkə
 he:ba:pəɾə i:ʂ əbʰəpɾəŋət̪ʃiŋ ɦələgəbəɪt̪ əət̪ʰɪ. .

'ʃɪla:le:kʰə', ʃɪla:le:kʰəme:mud̪a: ulət̪əva:ʂ i:

अत्ति, lo:kə ʃila:le:kʰəme:əpəŋə ki:rt̪ ɪ lɪkʰəbət̪t̪hət̪ hɪ
 mud̪a: kəuɪ o:kəre: ʃila:le:kʰəme: o:kəre: kʰu:nəkə
 pɪpa:s̪ a:lɪkʰəbət̪ t̪ʃa:hət̪t̪hət̪hɪ! a:bə pʰe:rəkəŋ e:
 kəuɪt̪a:kə **ətt̪ɪha:s̪ɪkət̪a:pərə** d̪ʒa:u. **d̪ʒa:du:-**
ua:s̪t̪əuɪkət̪a:ua:d̪ **i:s̪a:hɪt̪jəme:**
bʰəuɪs̪jəkə:ləme: ge:la:pərə d̪ həmæe:kʰəi t̪ʃi: d̪ʒe:
 o:ɪ s̪t̪hɪt̪ime: d̪ʒa:du:-ua:s̪t̪əuɪkət̪ a:bəla:s̪a:hɪt̪jəkə
 pa:t̪ rə ləgə i:kəuɪt̪ a:d̪ʒa:jət̪ ət̪t̪̃ o: əɪkəuɪt̪ a:kə
 t̪e:s̪ əre:ərt̪hə ləgə:o:t̪ə. kəuɪkəəs̪t̪ɪt̪uə o:t̪ə/
 kʰət̪ əməbʰət̪/d̪ʒa:jət̪ ə a:ʃəbɔ̪ʃa:s̪t̪ rəəpəŋ ə kʰe:lə
 ʃuru:kəret̪ə. d̪ʒa:du:-ua:s̪t̪əuɪkət̪ a:bəla:s̪a:hɪt̪jəkə
 o: pa:t̪ rəd̪ ʒe: bʰəuɪs̪jəme:d̪ʒi:jət̪ ət̪ əkəra: le:lə
 s̪ e:ho: i: e:kət̪a: ələge:ərt̪hə le:t̪ə, a: kəuɪkə
 kəuɪt̪ a:kə bʰa:uəkət̪ a:kɪme:rəhət̪ə. kəŋe: a:gā:
 bərt̪əbə t̪t̪la:gət̪ə d̪ʒe: i: bʰəgəua: t̪t̪nəkə
 uɪs̪əjəme:ət̪t̪ɪ, kəuɪhɪn̪ əka: bʰa:bʰət̪ə
 s̪ əme:t̪əba:le: kəhət̪t̪hət̪hɪ, pu:t̪ t̪hət̪t̪hət̪ hɪd̪ ʒe: ki: o:
 hɪn̪ əkəramɪt̪ jukə ɡʰo:səŋa:kə/ d̪e:t̪hɪ? n̪i:t̪s̪e:kə
 kət̪həŋə d̪ʒe: bʰəgəua:nəkə mɪt̪ju bʰəəge:lə t̪ʃhəŋhɪ
 t̪əkərə ərt̪hə s̪e:ho:s̪əe:hə rəhəi, bʰəgəua:nə
 e:kət̪a: a:ɪd̪ɪja:, e:kət̪a:s̪o:t̪ʃəət̪t̪hɪd̪ ʒe:pəʃt̪ɪməme:
 e:n̪əla:ɪt̪e:n̪əme:n̪t̪ə (d̪ʒna:n̪o:d̪əjə) kə ba:d̪ əkə
 uəɪd̪ʒna:n̪ ɪkəs̪o:t̪ʃəkə ba:d̪ə o:ɪ a:ɪd̪ɪja:kē :kʰət̪əmə
 ke:ləkə. bʰa:rət̪ əme:t̪t̪ pu:rʉə mi:mā:s̪ a: a:s̪ā:kʰjə
 pəhɪn̪əhɪje: s̪əbʰəgəua:nəkə a:ɪd̪ɪja:kē: n̪əɪ
 ma:n̪əɪt̪ə ət̪t̪ɪ (mud̪a: d̪uŋu: a:s̪t̪ɪkə d̪əʃəŋə ət̪t̪ɪ
 ma:n̪e: ue:d̪ə kē: ma:n̪əɪt̪ə ət̪t̪ɪ, mud̪a:
 bʰəgəua:nəkē: n̪əɪ .s̪ e: əʃo:kəŋ ət̪ ʃa:hɪjo:kə/
 mɪt̪ hɪla:kəʃət̪əpət̪hə bra:h̪mənəkə pərəmpərə:kə

mu:ləḍʰa:ra:ṣṣ̃ bəhuṭ ə tʰa:məbʰiṇṇ ətʃʰətʰi a:
mitʰ ʰila:kəṣṣəma:n̄a:n̄t̄ərə pərəmpərə:ṣṣ̃ ləgə.
uəiḍikə ṣṣ̃skriṭəkə pra:tʃi:n̄ət̄əmə grəṇṭʰə
riḡəue:d̄əṣṣ̃ pəhiṇe: ṣṣ̃bʰa:ṣa: əṣṭiṭuəme: rəhələ
həe:t̄ə .kət̄ e:kə məukʰikəṣa:hiṭ̄ jəd̄ze:n̄a:
ga:tʰa:, n̄a:ra:f̄ṣ̃i:, d̄əuət̄ə kətʰa: a: a:kʰja:n̄ə
ṣṣ̃bʰə o:hime: rəf̄lələ ge:lə həe:t̄ə .e:həne: ga:tʰa:
ṣṣ̃bʰəkə ga:jəkəkə le:lə "ga:tʰiṇṇ",
"ga:t̄uuiḍ" a: "ga:tʰəpət̄i" riḡəue:d̄ əme:prəjuk̄t̄ə
bʰe:lə. uəiḍikə ka:le:ga: ṣṣ̃t̄ ʰa: a:n̄a:ra:f̄ṣ̃ i:
ṣṣ̃əma:n̄a:n̄t̄ərə ru:pəme: rəhələ. uif̄ua:miṭ̄rə
ga:tʰiṇṇ ərəhətʰi, ga:tʰiṇṇ əkəpuṭ̄rə, ga:jət̄ ri:kə
d̄rəṣṭa:. pra:kriṭəṣṣ̃ uəiḍikə ṣṣ̃skriṭə bəha:rə bʰe:lə
a:ki uəiḍikə ṣṣ̃skriṭəṣṣ̃pra:kriṭə? ue:d̄ əme:
n̄a:ra:f̄ṣ̃i: n̄a:m̄na: d̄zəṇə a:kʰja:n̄ə jəe:hə ṣṣ̃iddʰə
kəraṭ̄ə ətʃʰi d̄ze: d̄uṇu: ṣṣ̃əma:n̄a:n̄t̄ərə ru:p̄e:
bəhuṭə d̄iṇṇə d̄ʰəri f̄lələlə .i: ṣṣ̃əma:n̄a:n̄t̄ərə
pərəmpərə: d̄uṇu:k̄e: prəbʰa:uiṭ̄ə ke:ləkə .a:bə
riḡəue:d̄ə d̄e:kʰu:- o:t̄ əe:d̄urləbʰə le:lə- d̄u:ləbʰə,
(riḡəue:d̄ ə4.9.8) prəjo:gə ki:ṣṣ̃idd̄ ʰəkəraṭ̄ə
ətʃʰi? ətʰəruəue:d̄əme: pəf̄t̄ja: t̄le:lə
pəf̄t̄ja: (ətʰəruəue:d̄ə 10.4.10) ki:ṣṣ̃idd̄ ʰəkəraṭ̄ə
ətʃʰi? go:pət̄ ʰə bra:hməṇəme:prəṭ̄iṣṣ̃əṇḍ̄ ʰa:jə le:lə
prəṭ̄iṣṣ̃ ʰa:jə ki:ṣṣ̃idd̄ əkəraṭ̄əf̄ əf̄i? (go:pət̄ ʰə
bra:hməṇə2.4) .d̄ ze: a:rjətʃʰət̄ ʰiṣe: bʰa:rəṭ̄əkə
pəf̄t̄iṇṇimə bʰa:gəṣṣ̃ mitʰiḷa:me: e:la:hə, a:hun̄əkə:
ṣṣ̃bʰəkə e:ba:ṣṣ̃ pu:ruə ue:d̄ əkəkriṭ̄ f̄uṣ̃ f̄ə
uiḍjəma:n̄ əf̄iṇṇə, t̄e: n̄e: bəhuṭə ra:ṣṣ̃ə f̄əbd̄ə d̄ze:
məiṭ̄iḷi:me: əf̄iṇṇi, bəhuṭə ra:ṣṣ̃ə uṭ̄f̄iṭ̄ja:rəṇə d̄ze:

mætʰɪli:me: ətʃɪ o: uəɪdɪkə s̄əskɪtəme: ətʃɪ, mudɑ:
 ləukɪkə s̄əskɪtəme: n̄əɪ ətʃɪ .
 əuɪdʒɑ:, kərməʃɪddʰɑ:n̄tə, d̄zəŋmə a:
 puŋərd̄zəŋməkə a:uɑ:d̄zɑ:hi: a: mo:kʃə i: s̄əbhə
 ənɑ: r̄jəʃə: r̄jəkē: bʰe:tələɪ .t̄ē :n̄ e:upəŋɪʃədəme:
 mo:kʃə prɑ:pt̄ɪkə mɑ:rgətʃɪəɪ, s̄uərgə prɑ:pt̄ɪkə n̄əɪ .
 mo:kʃə bʰe:tət̄ə ko:n̄ɑ:ʔ jəd̄z̄nə ke:lɑ:s̄əʔ n̄əɪ, i:
 bʰe:tət̄ əd̄z̄nɑ:n̄əʃə a:məŋəŋə-t̄ɪŋt̄əŋə a:
 s̄əmə:d̄hɪs̄ə. rɑ:d̄ zɑ:d̄zəŋ əkəkəʃə r̄əksəŋəme:
 jɑ:d̄ z̄nəuəlkjəbrɪhəd̄ a:r̄əŋjəkəupəŋɪʃəd̄ əkə
 t̄ɪrəhuɪt̄ əkəəŋɑ:r̄jə kʃe:t̄ rəme:rət̄jəŋɑ: ke:ləŋhɪ.
 uɑ:t̄jəʃpət̄ɪ mɪʃrəʃə :kʰjəkɑ:rɪkɑ:kəʃəŋt̄ɑ:uəŋ əmə
 s̄u:t̄ rəkə ujɑ:kʰjɑ:kə r̄əɪt̄ ə kəhəɪt̄jəh̄t̄ h̄ɪd̄ z̄e: ki: i: kəhɪ
 s̄ əkəɪt̄ j̄hɪ:d̄ z̄e:ət̄j̄e:t̄əŋə d̄u:d̄hə ke:rə po: ʃəŋəʃə
 pəru po:s̄ɑ:ɪe: a: ət̄j̄e:t̄əŋə prəkɪt̄ɪkə s̄əʃt̄jɑ:ləŋəʃə
 d̄z̄i:uəkē: muk̄t̄ɪkə d̄z̄nɑ:n̄ə bʰe:t̄əɪe:ʔ i:ʃuə r̄əʃə
 s̄uəjə me: pu:r̄əŋt̄j̄əh̄t̄ h̄ɪt̄ə o: ko:n̄ əudd̄ e:ʃj̄e: uɪʃuəkə
 s̄ r̄ɪʃt̄ɪkə r̄əɪt̄ a:hə a:d̄ z̄i:uə le:lə d̄z̄ə s̄ o:r̄ɪʃt̄ɪ kə r̄əɪt̄ɑ:hə
 t̄ə s̄ r̄ɪʃt̄ɪkə bɑ:d̄e: t̄ə d̄z̄i:uə bəŋhɑ:ɪe: a: s̄ r̄ɪʃt̄ɪs̄ə
 pu:r̄uə t̄ə bəŋhə:bɑ:kə prəʃn̄e: n̄əɪ ətʃɪ, t̄əkʰəŋə
 d̄z̄i:uəkə prəɪt̄ kəh̄i:kə d̄əjɑ:ʔ ʃe: prəkɪt̄ɪ d̄uɑ:rɑ:
 s̄ r̄ɪʃt̄ɪ ho:ɪe: a: d̄z̄i:uə əpəŋə prəjɑ: s̄əʃəəpəuərgəkə
 prɑ:pt̄ɪ kə r̄əɪt̄j̄əh̄t̄ h̄ɪ. a: uɪue:kəʃə ho:ɪe: prələjə. ʃe:
 i:ʃuə r̄əuɑ:d̄ə n̄əɪ n̄ɪrɪ:ʃuə r̄əuɑ:d̄ə ətʃɪ uɑ:t̄j̄əʃpət̄ɪkə
 ujɑ:kʰjɑ: .prəkɪt̄ɪ s̄əʃt̄jɑ:ləŋ əme:d̄z̄ə i:ʃuə r̄ə bʰɑ:gə
 ləɪt̄j̄əh̄t̄ h̄ɪt̄ə o:t̄j̄e:t̄əŋə prəkɪjɑ: h̄əe:t̄ əd̄z̄e: ko:n̄ o:
 udd̄e:ʃj̄e:s̄ə h̄əe:t̄ ə a:t̄əkərə ko:n̄ o:kʰəgət̄ɑ:
 i:ʃuə r̄əkē :t̄j̄əŋ hɪje:n̄əɪ. n̄jɑ:jəʃu:t̄rəkə rət̄j̄əŋɑ:
 ke:n̄ɪhɑ:rə mɪt̄h̄ɪlɑ:kə gəuɪt̄əmə s̄o:ləhə pəd̄ɑ:r̄t̄həkə

d̄z̄na:n̄ṣṣṣ̄ d̄zi:s̄akə n̄hiṣre:j̄ṣṣ̄ə pra:pt̄ə kəra:ba:kə
 t̄f̄ərt̄f̄ə kəraṁ t̄f̄h̄əṣṣ̄h̄i, muḍa: ə iṣṣ̄ əbh̄əme: i:ṣuəra:kə
 kəṣṣ̄ əut̄f̄ərt̄f̄əṅṅ̄ əiəṣ̄ t̄f̄h̄iḍ̄ ze:hun̄ əko:ḍ̄ ua:ra:muk̄t̄ i
 ṣṣ̄ əmb̄h̄əuəəṣṣ̄h̄i. uəiṣe:ṣ̄ikəṣṣ̄u:ṣṣ̄ t̄ rə kəh̄əie:d̄ze: uē:ḍ̄ ə
 uiḍ̄ua:n̄ə lo:kəṅṅ̄ iḍ̄ ua:ra:rəṣ̄ t̄f̄ələ ge:ləəṣ̄ t̄f̄h̄iṅṅ̄əi ki
 i:ṣuəraḍ̄ua:ra:. kuma:riḷə bh̄əṣṣ̄t̄ə kəh̄əiṣ̄t̄f̄h̄əṣṣ̄ h̄iḍ̄ ze:
 ṣṣ̄iṣṣ̄t̄ikə pu:ruə i:ṣuəra:kə uṣṣ̄əj̄əme: ko:ṅṅ̄o:
 uiṣuəṣṣ̄əṅṅ̄i:j̄ə t̄f̄ərt̄f̄a: əṣṣ̄əmb̄h̄əuə əṣṣ̄h̄i.
 əjo:kə kə 'ṣ̄iḷa:le:k̄h̄ə' me: əjo:kə e:kə ḍ̄e:gə a:gā:
 bəṣ̄h̄əḷəṣ̄t̄f̄h̄əṣṣ̄h̄i, huṅṅ̄əkā: ṣṣ̄e:ho: bu:d̄z̄h̄əḷə t̄f̄h̄əṅṅ̄h̄i d̄ze:
 bh̄əgəuā:n̄əkə m̄riṣ̄jo:p̄əra:n̄ṣṣ̄ə puṅṅ̄ərd̄z̄əṅṅ̄m̄ə
 h̄e:ṣṣ̄əṅṅ̄h̄i. 'ḍ̄u: bu:n̄ḍ̄ə ṅṅ̄o:rə' me:ṣṣ̄ e:ho:ṣṣ̄ā :uərija:
 ṅṅ̄ əhiəṣ̄ t̄f̄h̄iṣ̄riṣṣ̄t̄ jukəprəṣ̄i:kṣ̄a:, 'a:ə' h̄əmə m̄əri
 d̄z̄a:iṣṣ̄t̄ əṣṣ̄h̄i:' d̄z̄a:ḍ̄u: uā:ṣṣ̄t̄əuikəṣṣ̄əuā:ḍ̄ə p̄h̄e:rə
 əb̄əie:, o:əp̄əṅṅ̄a:k̄ē :b̄əh̄əiṣṣ̄t̄ əḍ̄ e:k̄h̄i rəh̄əḷəṣ̄t̄f̄h̄əṣṣ̄h̄i.

'əṣṣ̄əgəra' kə ləj̄əəḍ̄bh̄uṣṣ̄ə əṣṣ̄h̄i. 'p̄h̄e:rə ko:ṅṅ̄ o:uiḍ̄ z̄uri:
 t̄f̄əməkəḷə' , 'mo:ṅṅ̄əkə gh̄əṅṅ̄i:', 'h̄əməra ko:ṅṅ̄ o:
 ṅṅ̄ a:məḍ̄əṣ̄ ḍ̄e:' a:'uḍ̄a:ṣṣ̄ə bh̄o:rəkə e:kə
 gi:ṣṣ̄ə' kə **d̄h̄uəṅṅ̄i ṣ̄iḍḍ̄h̄a:n̄ṣṣ̄əkə h̄iṣṣ̄a: b̄əṣṣ̄əpa:t̄h̄ə
 kəru: .əjo:kə** əṣṣ̄h̄ə a: prəṣ̄i:kə ḍ̄un̄u: ṣṣ̄o:d̄z̄h̄ā: əṅṅ̄əi
 t̄f̄h̄əṣṣ̄h̄i .ḍ̄h̄uəṅṅ̄ iṣ̄iḍḍ̄h̄a:n̄ṣṣ̄ əkəṅṅ̄ ja:j̄əḍ̄əṣ̄əṅṅ̄ə uiro:ḍ̄h̄ə
 ke:ləkə. muḍa: əjo:kə ḍ̄h̄uəṅṅ̄ikə d̄z̄o:rəgəra
 ṣṣ̄əṣ̄əṣ̄əṅṅ̄a: ṣṣ̄o:d̄z̄h̄ā: əṅṅ̄əi t̄f̄h̄əṣṣ̄h̄i .əi prəṣ̄i:kə ṣṣ̄əbh̄əṣṣ̄ṣ̄
 bh̄əraḷə kəuṣṣ̄iṣṣ̄a: ṣṣ̄ugəṣ̄h̄iṣṣ̄ə ru:pe: a:gā: bəṣ̄h̄əiṣṣ̄ə
 əṣṣ̄h̄i. **ru:p̄əuā:ḍ̄ i:d̄riṣṣ̄t̄iko:n̄ṣṣ̄ṣ̄ e:kəra pa:t̄h̄ə
 kəru:.** bh̄a:ṣ̄a:kəəṅṅ̄ əbh̄uā:rə pəkṣ̄əkə kəuṣṣ̄iṣṣ̄ i:kə
 d̄z̄əkā : upəjo:gə kəraṣ̄t̄f̄h̄əṣṣ̄h̄i. a: əhi:ṣṣ̄ṣ̄ huṅṅ̄ əkəra
 kəuṣṣ̄iṣṣ̄ a:me:kəuṣṣ̄iṣṣ̄ uə a:biḍ̄z̄a:iṣṣ̄t̄ əṣṣ̄h̄i. uiro:ḍ̄ hi:ṣ̄əb̄ḍ̄ ə
 ṣṣ̄ əbh̄əkə ba:huljə a:ṣṣ̄əjo:d̄z̄əṅṅ̄ əkəəṅṅ̄ əbh̄uā:rə

prækritʃəbd̪ ɪa:l̩k̩a:rəʃ̩ juktə bʰa:ʃa: kəuɪt̩a:kē:
 uɪʃt̩ə bəŋəbət̩ə ətʃʰɪ .ʃ̩jo:d̩zəŋ ə əɪkəuɪt̩a:kē:
 ru:pəua:d̪ i:d̩riʃt̩iko:ŋəʃ̩ ʃre:ʃtʰəbəŋəbət̩ə
 ətʃʰɪ. **ʃpʰo:t̩ə ʃiddʰā:t̩əkə a:d̩h̩a:rəpərə pa:t̩hə**
kəru: .ʃəbd̩əʃ̩ ŋəɪ mud̩a: ʃpʰo:ərt̩ t̩əʃ̩h̩əkə
ʃ̩pre:ʃəŋə bʰe:l̩əətʃʰɪ.

'e:kə ra:t̩ɪ', 'ʃ̩ā:d̩z̩h̩ə', 'ŋəuə ʃi:ŋə', 'ʃi:pə məhəkə
 mo:t̩ɪ:', 'pā:tʃ̩ət̩a: əŋe:rua: kəuɪt̩a:', ' kəhɪja:d̩h̩əri',
 'rətʃ̩əŋa: ʃ̩ə pəhɪŋe:', , 'd̩əbəkələ kuku:rə', 'bɪŋə
 pʰre:məkə t̩əʃ̩u:rə', 'uɪŋd̩ e:kəu :t̩ɪ:ŋə
 bɪmbə' a: ' pre:məkət̩ɪ:ŋə a:kʰərə'kē: **əʃt̩ɪt̩uəua:d̩i:**
d̩riʃt̩iko:ŋəʃ̩ d̩e:kʰi: t̩ə əpəŋə d̩əʃa: le:lə, əʃsəgərə
 d̩zi:ba: le:lə, t̩ɪŋt̩a: le:lə əpəŋe: d̩zɪmme:d̩a:rə
 t̩h̩ət̩h̩ɪ. **əutʃ̩ɪt̩jə ʃiddʰa:ŋt̩əkə hɪʃa: bəʃ̩əpa:t̩hə**
kəru:, uəŋəŋə kəuɪkə kəuɪt̩a:kə əutʃ̩ɪt̩jə ətʃʰɪ.

'ju:ŋjə' kəuɪt̩a:kə pa:t̩hə **uɪkʰəŋd̩əŋəua:d̩i:**
pəddʰət̩ɪʃ̩kəru: .gəŋɪt̩ə o:kəra: ju:ŋ jəbəŋ əbəɪ
t̩h̩əɪ, mud̩a: t̩h̩əkəŋi: d̩ze: bʰe:lə ki: ut̩t̩ərə
d̩e:bə? i:t̩əkəra: ba:d̩ əpəŋ e:d̩ z̩a:ləme:pʰəʃ̩ɪ
 d̩z̩a:e:t̩ə, bəhʊt̩ə ra:ʃ̩ə ba:t̩ə ŋəɪ rəhət̩ə mud̩a:
 bəhʊt̩ə ra:ʃ̩ə ba:t̩ə rəhət̩ə.

d̩o:ʃ̩ərə t̩j̩ərəŋə :əʃo:kə t̩j̩ək̩rəuʃu:h̩əkə ba:d̩ə

d̩o:ʃ̩ərə t̩j̩ərəŋəkə kəuɪt̩a: ʃ̩əbʰə **ʃ̩əma:d̩z̩əʃa:ʃt̩ri:jə**
ʃ̩əmi:k̩ʃa: pəddʰət̩ɪkə d̩riʃt̩ɪʃ̩əpa:t̩hə m̩ā:gəɪt̩ə
 ətʃʰɪ. ' pʰe:rəʃ̩ə', 'a:bə..', 'brəh̩mo:t̩t̩ərə', 'mo:t̩h̩ə',

'mukṭi śama:ro:ḥa', 'a:bakṭiḥu kəru: a:tʃa:rjə!', 'e:ḥi
bʰrəmə me:ṅ əḥirəḥə', 'śaṅḅdərḥə:tʃiṅḅa:uə
uəṣəkə', 'bʰo:tə', 'ra:dʒəṅi:tṭi a:bə məḥəki
rəḥələie:', 'kəḥələṅṭi tṭu:pʰa:ṅə əli:', 'budʰiʃa:rə',
'məṅḅukkʰə ḍʰərro:ḥi tṭʰikə kəuṭa:', 'uṣə', 'dʒiṅḅə',
'ki: bʰe:lə', 'riṭṭu bəḍəli rəḥələ ətʃi' ko:ṅ o:ṅe: ko:ṅ o:
śaməśja:pərə a:dʰa:riṭṭ əətʃi'.

'dʒəkʰəṅə pija:śe: məṛi dʒa:jəṭə'
tʃəkṛəju:həkə 'tʃuppi: ṅəḥ iṣo:ḥa:ije:' ke:rə
ś e:kue:ləətʃi'. 'riṭṭu bəḍəli rəḥələ ətʃi' pərja:uəṛəṅə
tṭə 'bʰo:tə' ra:dʒəṅi:tṭi pərə tʃippəṅi:ətʃi'. muḍa: ki: əi
uṣəjəuəśtupərə gəḍjəme: bəḥuṭə be:ʃi: ḥəmə śəbʰə
ṅəi pəṭʰəṅe: tʃi: a:tṭ : i:kəuṭ a:ś əbʰəṭṣ əa:ma:ṅjə
ṅəi la:gi rəḥələ ətʃi'?

' a:tʰəməṅḅuśu:tʃi: me:məṭʰili:' pʰəidʒəkə
pa:kiṣṭa:ṅə ṅiṛma:ṅəkə ba:dəkə ḥa:kro:ʃə'i: o:
bʰo:rəṭṭə ṅ əidʒəkəṣəpəṅ a:dde:kʰa:o:lə
ge:lə' ma:tṭ rələkṣiṭṭ əəṭṭ ḥəme:ətʃi, ʃəbḍa:ṛṭʰə tṭə
ujəḅja:tṭ məkəətʃi'.

' pʰe:rəṣṭə', a: 'tʃəli ge:la: məḥa:pṛəka:ʃə' uʒəkṭigəṭə
məṅḅuṛidʒṅa:ṅə a:dʰa:riṭṭə ətʃi'.

'ḍā:tə' a: ' kʰa:jəbə a:
ṅəḥa:jəbə' ṅa:ri:ua:ḍi: dṛiṣṭiko: ṅəṣṭəpa:tʰə
mṅəḅṛəṭṭə ətʃiṣ .əma:dʒəʃa:śṭri:jə śəmi:kṣa:
pəddʰəṭṭikə dṛiṣṭiṣṭəpa:tʰə kəru:. kəuṭa: pṛəṭʰa:kə
uṛo:ḍʰəkə kəuṭa: ətʃi'. ṅa:ri:kə le:lə uəe:ḥə

ṣiddhā:ntā, kie:ṇ e: o: ka:uje:kṣiddhā:ntā
 huæ:, d̄ze: puruṣə ke:ṇḍritā ṣama:d̄zəme: puruṣə
 lo:kəṇi d̄ua:ra: bəṇa:o:lə ge:ləət̄ḥi, ṣami:t̄ji:ṇə ṇəi
 ət̄ḥi .a: t̄ḍē: d̄zəəi uṣəjəpərə d̄uṇu: kəuṭta:
 kəməd̄zo:rə ət̄ḥi.

əlāka:rə

ṣiddhā:ntākə

hiṣa:bəṣṣṭ əfo:kəkə kəuṭta:kə pa:t̄hə ṣe:ho: əhā:
 kəə/ṣəkəi t̄ḥi: .ba:t̄əkə əprəṣṭutə upəma:, ru:pəkə
 a:ṣa:d̄rifjə-uīro:d̄ hə kəbi:rəṣ ikhā: ge:lə
 t̄ḥiəṭḥi. **rəṣə ṣiddhā:ntākə hiṣa: bəṣṣṭpa:t̄hə ṣe:ho:**
ṣəmbhəuə. uībhā:uəṣṣṭ əṇubhā:uə mā:ṇe:
 pəriṇa:mə bəhā:rə kərəi t̄ḥiəṭḥi kəuī əfo:kə .ṣe: kəuī
 t̄hā:mə-t̄hā:mə khā:ṣ əkəə/'t̄jəkrəuu:həme: prəjuk̄tə
 ke:ṇe: t̄ḥiəṭḥi. 't̄jəkrəuju:həkə' ba:d̄ə kəuī əfo:kə
 e:t̄t̄ əuṇ iṛa:jə kərəit̄ḥiəṭḥi.

d̄ze: əfo:kə bhəgəua:ṇəkə mriṭjukə ba:d̄ə
 puṇərd̄zəṇmə d̄həri kəuṭta:kē: a:gā: bəṭh'e:ṇe:
 rəhəṭḥi ṣe: kəuī əfo:kə t̄jəkrəuju:həkə ba:d̄ə t̄həməki
 ge:la: .mu: lədhā:ra:kəṭḥiəḍ məṣṣama:lo:t̄jəṇa: kəuī
 əfo:kəkē : mā:riṭṭṭ ṇ əiḍe:ləkə? mudā: kəuī əfo:kəkə
 puṇərd̄zəṇmə
 hāe:t̄ə, ji:ghrə. a: t̄jəkrəuju:həkə 't̄juppi: ṇəhi
 ṣo:hā:ije:' ke:rəṣe:kue:lə 'd̄zək̄həṇṇə pija:ṣe: məri
 d̄za:jəṭṭə' puṇərd̄zəṇ o:iməkə bi:d̄zə ro:pəṇə kəə/
 ḍe:ṇe: ət̄ḥi.

əpəṇə

məṭṭəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**

पठः।

2.17. गड्जेः न्द्रा त्ः कुर- क्तः काराः र्ः अः क

gədʒe:ndrə tʰa:kurə

kəʈʰa:ka:rə əʃo:kə

o:ŋ a:t̪ə əʃo:kəapəŋa:kē a:bə :kəʈʰa:ka:rə əʃo:kə kəhəi
 tʃʰəʈʰi (huŋəkəra pʰe:səbukə pro:pʰa:iləkə jəe:hə ŋa:mə
 tʃʰəŋhi) mudā: huŋəkəra pəhila prəkə:ʃit̪ə po:t̪hi: ətʃʰi
 e:kəʈa: kavit̪a: s̪əgrəhə 'tʃəkəruju:hə' dʒe: prəkə:ʃit̪ə
 bʰe:lə 1986ke:rə dʒəŋəvəri: ma:səme: .o:hi: vərsə
 əʃo:kə, ʃivəʃəkəra ʃri:ŋivə:sə a: ʃəile:ndrə a:ŋəŋd̪əkə
 s̪əmmilit̪ə kəʈʰa: s̪əgrəhə 't̪riko:ŋə' prəkə:ʃit̪ə
 bʰe:lə, ŋəvəmbərə ma:səme:, dʒə_ime: t̪i:ŋu: go:t̪e:kə
 5- 5t̪a: kəʈʰa: tʃʰələŋhi.

əʃo:kə kəmə likʰəitʃʰəʈʰi, kavit̪a: t̪ə a:ro: kəmə .
 mu:ləʈʰa:ra:kə le:kʰəkəme: kəmə likʰəba:kə pʰəʃəŋə
 tʃʰəi .dʒəkʰəŋə pre:məʃəŋd̪ ət̪i:ŋ əs̪ əjəkəʈʰa: li:kʰi
 le:ləŋ hiʈəkʰəŋ əd̪ zə:kəʃ o: e:kəʈa:s̪əgrəhə bəhə:rə
 ke:ləŋhi- 'me:ri: prijə kəhə:ŋijā:' s̪əŋ1933 me:. əi
 po:t̪hi:me: pre:məʃəŋd̪ ə i:s̪ ui:ka:rə kəraʃtʃʰəʈʰi d̪ zə:ŋ əi
 t̪ʃa:hijo:kəʃ le:kʰəkəkə s̪ əbʰəraʃəŋ a:ŋ i:kəŋ əibʰəʃ
 pəbəʃtʃʰəi. a: i:ho:d̪ zə:dʒə pa:tʰəkə e:kə le:kʰəkəkə
 s̪ əbʰəraʃəŋ a: pəʃt̪i d̪ zə:jəʈəkʰəŋ ə o:dʒiŋd̪ əgi: me:
 pā:t̪jo: tʃʰəhə t̪a: le:kʰəkəkē: ŋəi pəʃt̪i s̪əkəʈə .s̪ e:
 huŋ əka:pəraʃ əvə:bəpəʃələŋ hi d̪ zə: o: pa:tʰəkə le:lə əi
 t̪i:ŋ əs̪ əjəme:s̪ə kit̪ ʃʰukəʈʰa:t̪iŋ i:kəʃ əpəŋ ə prijə
 kəʈʰa:kə ru:pəme:prəʃt̪ut̪ əkəraʃt̪i. həməro:viʃa:re:
 d̪ zəhija: e:kəʈa: le:kʰəkəkə t̪i:ŋ əs̪ əjəkəʈʰa: likʰi lijə
 t̪əkʰəŋ e: o:kəra:əpəŋa:kē :kəʈʰa:ka:rə gʰo:s̪it̪ə
 kəraʃa:kəʃt̪a:hi: o:ŋa: o:t̪əʃ pre:məʃəŋd̪ ə i:ho: kəhi

d̄ ɹa:ɪʃh̄əʈ h̄ɪd̄ʒe: lo:kəkəʈh̄a:me: ma:ʈrə uɹəɪbala:
gʰo:ɹa: a:d̄ I ho:ɪʃh̄əɪʃ e:kəʈ h̄a:kəməh̄əʈuə lo:kəkəʈh̄a:ʃḍ
be:ʃi:ʈh̄əɪ. pre:məʈʃəṅṅ əkə əɪgəpəʃḍ h̄əməbʰɪṅṅ ə
uɪʃa:rə rəkʰəɪʃh̄i: a: pʰɪra:kə go:rəkʰəpuri:kəkəʈh̄əṅṅḍ
ʃəh̄əməʈ əʈh̄i: pʰɪra:kə go:rəkʰəpuri:əpəṅ ə ruɓa:ɪkə
ʃḍgrəh̄ə 'ru:pə' me: lɪkʰəɪʃh̄əʈ h̄ɪd̄ʒe: 'h̄ɪṅṅdu: lo:kə
gi:ʈə' d̄ʒe: h̄əməra: d̄əɪʈə əʈh̄ɪ ʃe: o:kəra: ma:ṅəu:ɪjə a:
ʃuərgi:jə ʃḍgi:ʈə bəṅṅa: d̄ə I ʈh̄əɪ, a:ʃe: ga:lɪbə, ɪkəbā:lə
a:ʈʃəkəbəʈ əʃ e:ho: h̄əməra:ṅ əɪd̄əʃ ʃəkəla: o:
uɔ a:h̄əraṅəd̄ə ɪʃh̄əʈh̄ɪ-

" ba:bulə mo:ra:ṅ əɪh̄əraʈʃh̄u:ʈələd̄ʒa:jə,

u: d̄jo:ɹh̄i:pəruəʈə bʰəʃi:, a:ṅəṅ ə bʰəjo:uɪd̄e:ʃə."

məh̄a:bʰa:rəʈə a:bə lo:kəgi:ʈ əbəṅ I ge:lə
əʈh̄ɪ, lo:kəga:ʈ h̄a:bəṅ I ge:ləəʈh̄ɪ, 'bʰi:lə
məh̄a:bʰa:rəʈə' ʈəkəra uɔa:h̄əraṅə əʈh̄ɪ.
əfo:kəkə 'ʈʃəkrəuʃu:h̄ə' məh̄a:bʰa:rəʈə a:d̄h̄a:ɪʈə kɪʈh̄u
kəuɪʈa: əʈh̄ɪ, ʃe: o: lo:kəgi:ʈə a:d̄h̄a:ɪʈə
əʈh̄ɪ, lo:kəga:ʈh̄a: a:d̄h̄a:ɪʈə əəʈh̄ɪ.

ʃe: h̄əməra: ṅəd̄ʒəɪme: rəʈʃəṅṅa:kə:rə əfo:kə ʈi:ṅə ʈa:
ʈh̄əʈh̄ɪ- kəuɪ əfo:kə, kəʈh̄a:kə:rə əfo:kə a: kəʈh̄e:ʈərə
gəɔjəkə le:kʰəkə əfo:kə. ərauṅṅə ʈh̄a:kurə əpəṅə po:ʈh̄i:
ro:ʃəṅṅa:ɪkə lo:kəpəkʃəkē: kəʈh̄e:ʈərə gəɔjə kəh̄əɪ
ʈh̄əʈh̄ɪ, ʃe: ṅɪbəṅṅh̄ə-pṛəbəṅṅh̄ə-ʃəma:lo:ʈʃəṅṅa: le:lə
h̄əməh̄u: əɪ ʃəb̄d̄a:uəli:kē: pṛəjukʈə kəəʈəh̄ələ ʈh̄i:.

kəʈh̄a:kə:rə əfo:kə

त्रिकोःण क्त हाःऽग्रहण (1986)

सुवा .द्व ब्रदत्रिा कियोःरा उरमाः 'मणिरपद्रम' क्ः
 समरपित्त त्रिकोःणमेः अयोःक, श्रुवाथैकरा श्रिःनुवाःऽ
 अः श्रैलेःनुद्रा अःनुण्णक 5- 5ताः क्तहाः त्रिण्णु।

अयोःकक 5 ताःकत् हाःकण्ण अःमत्त्रिण्णु- हद्दुः,
 हेःजोरपिण्ण, अण्णुम श्रह, अःकताःमुस्कुराःत् अःःक
 अःकहण्णुदत्रिा।

हद्दुः : दत्रिाःगेःश्र, पत्तुः श्रिःमाः, अःतुः गुःश्रिाः अः
 अःताः पत्तुः. दत्रिाःगेःश्रकैः उःप^हःऽमेः दुःरिः भ^ह /
 दत्रिाः त्रिण्णु, अःराःउःप^हःऽसु अ दु उःरत्त्रिण्णु, लैगमेः
 मथैग भ^हःतैत्रिण्णु. अःकताः अःतुमथैश्रिाः भ^हःलैथैः
 बैगलैमेः प्राःश्रह अ धैःद त्रिा लेःलै अःलै
 प्रताःरणाः, अःकिःलै अःहेःबैकैपु अःहुण्ण अःश्र अःश्रि
 श्रैकै। अः मोःहैलाःमेःसुभ^हकै : दत्रै लैगैत्रिण्णु.
 दत्रिाःगेःश्रकैः लाःगै त्रिण्णु दत्रैःनुः कण्णुहैमेः हद्दुः
 प^हःऽ अः गैःलैथैः अः त्रैः क्तहाःक नुःमथै हद्दुः.
 नुःमथैरैण्णु अ लै/ कै/ श्र अण्णुःरैकैत हाः
 श्रःमाःनु जै कोःतुःकैतत्रिण्णु।

हेःजोरपिण्ण : त्रिण्णुदत्रै अः उःरुमाः .पथैले अःरा
 श्रिाःहैकै अःदु अण्णुः दुःरा भ^हःलै अत्रिण्णु .उःरुमाः
 प^हःतै अण्णु पथैलेः गाःमथै गैःलैत्रिण्णु^ह त्रिण्णुदत्रै
 पत्तुःकाः उ^हभैः, मथैगैःसु अथैहैकै प^हःतुःदत्रैः
 पथैण्णु अः अःकैराःपत्तुण्णु अण्णु पत्तु, अः अःकैराः
 अःकृश्रैकै/ रथैलैत्रिण्णु. दुःदुःभैःलिः अःभै त्रिण्णु,
 पथैण्णुः अः क^हःलिः दुःदुःहेः दुःक^ह त्रिण्णुले मुद्राः अः
 दुःदुःभैःलिःकै :श्र अःहोःदुःक^हः, पथैण्णुः कृः नु

o:kəra: de:kʰələkə, do:ʒərə ko:tʰəli:me: du:dʰəba:li:
 du:dʰə ra:kʰəile: dʒa:ie:, tʃəṅṅdərə dərəbədʒdʒa:
 bəṅṅdə kəələi tʃʰəi .du:dʰəba:li:kē: o:kəra:ʒə dərə
 ho:itʃʰəimud a: o:d u:ʒ əjə tʃa:ka:kʰō:ʒ id əitʃʰəi,
 du:dʰəba:li: ʒəbʰə biʒəri dʒa:ie: a: gʰərə tʃʰəra:
 dʒe:tʰəi, ʒe: ʒo:tʃəie:, o:kəra: ga:məd ʒe:ba:kəʃtʃʰəi,
 kiʃtʃʰu dṅṅə ṅəi e:tʰəi .tʃəṅṅd əṛə biha:ʃime:ud həja:jə
 ləgəitʰ əətʃʰi, bərəkʰa:me: bʰi:dʒəə/ ləgəitʰə ətʃʰi -
 kəʃtʰa:ka:rə i:dṅṅ u: va:kjəʒə bʰo:gə le:ləpɾəjuktə
 ke:ṅ e:tʃʰəʃtʰi. pʰe:rəkəʃtʰa:ka:rə kəhəitʃʰəʃtʰid ʒe: a:i
 tʃa:tʰ iləʃtʰiəi, ʒe: a:i ka:dʒəpərə ṅəi dʒa:jəʃtʰə, ma:ṅ e:
 bud ʒʰid ʒa:ud ʒe:kəʃtʰa: a:bə uləʃtʰə:ʒ i:dṅṅ ə
 dʒa:jəʃtʰə .tʃʰiʃtʰi:ʒ əbʰə pəʃʰəie:tʃəṅṅdərə, o:ime:
 urmila:kē :de:lə ra:ma:ṅṅṅd əkədu: ma:ʒ əpʌrəṅ a:
 tʃʰiʃtʰi: pəʃʰitʃəṅṅdərə kro:d həme:əbəitʰ əətʃʰi, i:
 pre:mi:ətʃʰi urmila:kə? tʃəo:kərə pre:mə pʰu:ʒi.
 bʰo:rəme: urmila: ra:ma:ṅṅṅdə ʒəgə a:jəli.
 tʃəṅṅdərəkē :tʃa:məʒ ə utʰəitʃʰəi, mudə: urmila:
 ʒiṅe:ma: ʒtʃa:iləme: kəhəie: dʒe: o: o:kəra piʒiəuʃtʰə
 tʃʰiəi, bija:həkədu: ma:ʒ əpəhṅ e:kələkəʃtʃa:me:
 o:kəra:ṅo:kəri: bʰe:tʃi ge:lə rəhəi, tʃē: bija:həkə
 ka:dʒəme: ṅəi a:jələ a: tʃē: bʰē:tə ṅəi bʰe:ləi.
 tʃəṅṅd əṛəkəʃə ka:ʒəma:ptə, mudə: a:bə urmila:kə
 be:rə e:ləi, o:kəra:do:ʒərə ko:tʰəli:me: he:jəpəriṅə
 bʰe:tələi, o: he:jəpəriṅ əṅ əiləgəbəitʰ əətʃʰi, tʃəi:
 kəkərə tʃʰiəi? o:tʃəṅṅdərəʒə puʃtʰəie: .jəe:hə
 he:jəpəriṅə kəʃtʰa:kə ʒi:ʒəkə ətʃʰi, urmila:kə
 ha:tʰəme: he:jəpəriṅ əʃiʃtʃi:ʒa: rəhələətʃʰi, kəʃtʰa:
 ʒəma:ptə mudə: həmə ma:ṅe: pa:tʰəkə tʰəka:jələ

ॐ॒ण॒ण॒ ॐ॒ण॒ub॒h॒əuə kəɾəi tʃi: .d̪ u: ʒ əjəme:dʒe: ɳ a:
 ɳu:d̪ la:gələ h̄əba:li:kə re:tətə_ ipərəd̪h̄ja: ɳ ətʃəlɪ
 d̪ɳa:ie:, əɾəgh̄əɳa: mo:ʃkɪlə .muɖ a:kət̪ h̄a:kɑ: rə
 tʃa:h̄əitʃh̄ət̪ h̄id̪ ʒe: ʒt̪ri:- puruʒətʃərit̪rəpərə, purukh̄ə
 ke: ɳd̪rit̪ ətʃərit̪ rəɖ iʃə pa:tʃh̄əkəkəɖh̄ja: ɳə kh̄i:tʃi:
 hippo:kre: ʒi:pərə kh̄i:tʃi:, muɖa: ʒe: b̄h̄əəpɑ: bi
 əʒəmb̄h̄əuə b̄h̄əəʒe:lə tʃiəɳhi.

ॐ॒ण्णि॒म॒ ॒श॒ह॒ः biʃe:ʃərə, o:kəɾəʒt̪ri:, be:t̪a: kuʃe:ʃərə
 a:puʒo:hu p̄h̄ule:ʃəri:. be:t̪a: kuʃe:ʃərəɾəməɾətʃiə ɳ a:
 ʒ əɳe:pət̪əɳ a:tʃ ʃəlɪ ge:ləi rɪkʃa:tʃ ʃələbətʃiəi.
 pəɳd̪rəh̄ə ʒa:lə pəhiɳe: biʃe:ʃərə p̄ h̄u:lə ba:bu: ʒə
 d̪ u: ʒəjə t̪a:kɑ: le: ɳ e: rəh̄əjə be:t̪i: d̪h̄əɳəmət̪i:kə
 biʒa:h̄ə le:lə. be:t̪a: kuʃe:ʃərətʃh̄o:t̪e: rəh̄əit̪ək̄h̄əɳə,
 ʒukəra:t̪i:me: d̪h̄ərəməpura:kə pəh̄ələma: ɳək̄ē:
 ma:t̪i tʃərh̄a: d̪e: ɳe: rəh̄əi, ɡiɾəh̄ət̪h̄ə pi:t̪h̄ə t̪h̄o:kəɳe:
 rəh̄ət̪h̄iɳh̄ə, kh̄u:bəʒərrɔ: kh̄e:la:ie:, məhi: ʒəpərə
 ra:k̄h̄i le: ɳ e:rəh̄ət̪h̄iɳh̄ə, muɖa: o:kəra: ba: ɳh̄ələ-
 tʃiə:kələɳ i:kəɳəi ləɡəi. a: kuʃe:ʃərəpət̪əɳa: ʒə a: bi
 ge:ləi, kiɾa:ja:kə rɪkʃa: o: a:bəɳ əitʃ ʃələbətʃiəi,
 əpəɳə rɪkʃa: tʃiəi, o:kəɾə ju: ɳiʒəɳ ətʃiəi. p̄h̄u:ləba:bu:
 ʃət̪əɾəɖ̄ ʒə kh̄e:la: rəh̄ələtʃiət̪h̄i, ʒu:d̪ə mu:rəkə
 ɳu: ɳa: ʒəbe:ʃi: b̄h̄e:t̪i ge:lə tʃiəɳhi, muɖa: ʒu:d̪ə
 d̪ɳo:r̄iʒe: rəh̄ələ tʃiət̪h̄i .ka:gəɖ̄ʒə ua:pəʒə ɳəi
 kəɾət̪a:h̄ə, muɖa: kəɾə/ pəɾələɳhi, d̪ɳəma: ɳa:
 bəɖəli ge:lə tʃiəi, pre:mətʃiəɳd̪ əkəhiɳd̪ i:kət̪ h̄a:
 'ʒəua: ʒe:rə ge:h̄ū:' ʒə bəhuʒə a:ɡā: .o:mh̄ərə
 ʃət̪əɾəɖ̄ɳo:me: miʒəɾəɖ̄zi: 'ॐ॒ण्णि॒म॒ ॒श॒ह॒ः' d̪ə/ kə/
 p̄h̄u:lə ba:bu:k̄ē: h̄əra: d̪e:lək̄h̄iɳh̄ə .a:bə
 p̄h̄ule:ʃərək̄ē: h̄əue:li:-məh̄ərə ɳəi d̪ɳa:ʒə pəɾət̪əi.

e:kəʈa:muʃkura:ɪt̪ əñ:kʰi: pro:təigo:ɳiʃtəkə
 e:kəʈa: tju:ʃəɳə pəʃʰe:ɳiʃa:rə ma:s̺ tərəʃ a:ʰe:bəkə
 ʃmriʈi, d̪zi:səɳə t̪e:ɳa: d̪zi:bu: d̪ze:ɳa: əbʰiɳəjə kəʃ/
 rəhələ ʃʰi:, ʃe: pro:təigo:ɳiʃtəkē: lo:kəkə mriʈjuʃə
 be:ʃi: d̪zi:sɪt̪ə lo:kəkə du:rə ge:ɳa:ɪ əʃəhəd̪zə kərɪ
 ʃʰəɳʰi, muɖa: əbʰiɳəjəkə bəlē: t̪əkəra: t̪o:pi d̪ə_ɪ
 ʃʰəʈʰi .ma:s̺tərə ʃa:ʰe:bəkə pʰe:rəʃə bəʃuli: t̪a:kəbə
 a: d̪zʰa:ri-po:ʃʰi əpəɳə ʃiʃjə le:lə bəd̪zə:jəbə,
 bā:ʃuri:kə uɖa:ʃə t̪a:ɳə ʃuɳi d̪ukʰi:t̪əme: d̪ərd̪ə
 biʃəri pro:təigo:ɳiʃtəkə ʃu:t̪əbə .a: a:ro: d̪ʰe:rə
 ra:ʃə ɳo:ʃt̪a:ləd̪z̪ikə gəpə pro:təigo:ɳiʃtəkē: mo:ɳə
 pəʃəi ʃʰəɳʰi.

kʰəũd̪zʰə: gʰu:rə-d̪ʰuā:, ra:məɳ a:ra:jəɳəkə
 əʃʰəɳɳi: pʰe:ki pa:ɳ əkə ɔrd̪ərd̪e:bə, rəʃiʃe:kʰərəkə
 bəigə le:ɳga: e:məʃə a:jəbə, bo:rd̪əɔpʰiʃəkə
 ko:ɳo: ka:d̪ zəʃʰi. gʰərəme:kəɳijā :ʃud̪ʰi:ra:ʃə
 kiʃ ʃʰu bʰe:ləʃ ʃʰiʃe: ra:məɳ a:ra:jəɳə rəʃiʃe:kʰərə
 ʃ əɳe: d̪e:ra:d̪iʃ əbiɖ a:t̪ə ho:ɪe:, muɖa: la:gəi ʃʰi
 d̪ze:ɳa: pəe:rəme: ukkʰəɳi ba:ɳhələ ho:ɪpʰe:rə .
 ga:məkəɳ a:t̪əkəkəɖurgəʈ i kəʃʰəʃʰi:, ba:ɪli:
 a:məɖəɳi:kē : kʰəra:pəbud̪ zʰəba:kəʃʰəʃʰi:,
 du:d̪ʰəkə əbʰa:səme: ɳe:bo: ʃi:ʰə .pʰe:rə
 kəʃʰa:ka:rə kəʃʰa:kē: ʃəɳʰa:rəʃ ʃi:ʰələɳi,
 e:kke:t̪a: məʃəhəri:ʃʰəɳʰi, ʃiʃud̪ʰəri:d̪zi: ʃə uɖʰa:ri:
 ləʃ əɳəʈa:, muɖa: ʃud̪ʰi:ra: d̪zo:ga: kəʃ pət̪i:ʃə
 t̪a:ka: rəkʰəɳe: ʃʰi, məʃəhəri: le:ləɖe:t̪əɳʰi. a:
 ʃukʰa:ɳt̪ə, a:t̪əkʰəɳ e:biɖz̪əli:jo: a:bi ge:ləi,
 rəʃiʃe:kʰərəkə ko:t̪əli:kəpəʃkʰa:kə əba:d̪zə əbəri
 ʃʰəɳʰi, a:bəbiɳ məʃəhəri:jo: əkəʃ o:kəra:

məʃtʃʰəɾəŋ ələgətəi.

kā:ʃʰə kəʃʰa:kə əi ʃəgrəhəme: 'e:kəʃʰa:muʃkura:it̪ ə
ā:kʰi' bhəuʃjəkəprət̪ ikəŋe: a:ʃuəʃt̪ əkəɾəit̪ ə
budʒʰa:it̪ əətʃʰi.

o:hi ra:t̪ ikə bh'o:rə(kəʃʰa: ʃəgrəhə) (1991)

ʃuə. ʃuʃi:lə dʒʰa:kē : ʃəmərpiʃt̪ə o:hi ra:t̪ikə
bh'o:rə me: əʃo:kəkə15 t̪a:kəʃʰa:ʃʰəŋhi. əi po:t̪ʰi:kə
'prəʃəgəuəʃə' lɪkʰəŋe: ʃʰəʃʰi kula:ŋəŋd̪ə miʃrə dʒe:
kəʃʰa:pa:t̪ʰəme: bə:dʰa: ut̪pəŋŋə kəɾəie:, dʒe:ŋa:
kula: bə:bu: lɪkʰəi ʃʰəʃʰi dʒe: "əʃa:məʃʰjə d̪u:rə
ho:it̪ə ge:lə ---əʃo:kə dʒi:kə 77kə kəʃʰa: 'bəuka:
ʃʰiʃupətʃʰələ' a:huŋ əkə89 kəkəʃʰa:'ʃəriʃəbəkə
ʃa:gə' kē: e:kə ʃəgə pəʃʰi bu:dʒʰələ dʒa: ʃəkəʃʰiə".
muɖ a:ʃ e: ke:la:pəɾə' bəuka:ʃʰiʃupətʃʰələ' uŋət̪e:
'ʃəriʃəbəkə ʃa:gə' ʃəbi:ʃə pəʃʰit̪ə əʃʰi, ʃʰri:
puruʃəkə)dʒe:d̪uŋ u: t̪ʰa:məpət̪i-pət̪ni: ʃʰəʃʰi
(məŋo:uɪdʒna:ŋ əme:' bəuka:ʃʰiʃupətʃʰələ' ke:rəpət̪i
a:pət̪ni i:d̪uŋ u:əpəŋ ə uɪra:t̪ə ru:pəde:kʰe:ŋ e:
ʃʰəʃʰi, muɖa: 'ʃəriʃəbəkə ʃa:gə' ke:rəpət̪i-pət̪ni:
ʃʰa:lu: hiŋdi: ʃi:riʃələ ʃəŋə uʃəuəha:rə ke:ŋe: ʃʰəʃʰi.
əi ʃəgrəhəkə kəʃʰa: ʃəbhə e:ŋa: əʃʰi:

uɪra:məʃə pəhiŋe: ʃəmi:rə pəri:kʃa: ʃʰi:ri de:ləkə,
piʃa: ʃəŋŋə ʃʰəʃʰiŋə) .pəri:kʃa: (ke:ŋdrəkə gʰəŋt̪a:
bə:dʒələ, pəri:kʃa: ʃuru: he:bə:kəʃəməjə bh'e:ləi, o:
pəri:kʃa:ʃʰi:riŋ e:əʃʰi, o:kəra: bo:kʰa:rəbhəə/
ge:ləi. pɔt̪ə t̪ʰi:kətʃʰələmuɖ a:kəʃʰa:ka:rəəɖ əha:

kəṭ ḥa:biṭ əla:d ḥəri mukḥjəmuḍḍ a: pəraṇ əi a:bi
 ʂəkəla:, əṇṭimə pəira:me: kəṭḥa: ʂəmḥa:rəba:kə
 əʂəpḥələ prəja:ʂə ke:ləṇḥi.

bəuka:tʃupətʃḥələ: da:kəḍ əraʂ a:ḥe:bəkəkəṇṇijā:
 ga:mə ge:ləṭʃḥəṇ ḥiʂ e:īd ʒo:rja: gəri rəḥələṭʃḥəṇḥi,
 uiuərəṇəkəṇ e:ṇ əməri ge:ləṭʃḥi, mukḥjə plətə
 juru: ho:ie: bəuka:kəʂā:pə kəṭəba:ʂā, da:ktərə
 ʂa:ḥe:bə o:tṭə/ biḍ a: ho:itʃḥəṭḥi. mukḥjəkəṭḥa:
 o:tṭə/ ʃḥəi, bəuka:ʂ əbḥəta:bud ʒḥijo:kə/ tʃupə
 rəḥəitʃḥi, ma:ti ka:tə/ me: pəkka: o:ʂta:d əṭʃḥələ,
 muḍa: be:ma:ri: ḍḥəəle:ləkəi, ʂtri: rəḍḥija: ḍe:ri:
 kəəbəi, ʂe:ṇtə ləge:ṇe:, muḍa: bəuka: kiṭʃḥu ṇəi
 pu:tʃḥəi ḍze: ke: kəṭə/ ʂe:ṇtə ləge:ləkə .rəḍḥija:
 kəḥəid ʒe: biḡəṭələṭʃḥi:tṭə ma:ru:muḍa: bəuka:
 o:kərə ke:ʃəso:d ʒḥəra:ḍə_ī. o:kərəḍija:ḍəṇ i:ʂ e:ho:
 rəḍ ḥija:ḍija: ba:d ʒəimud a: bəuka:kiṭʃḥuṇəi
 ba:dʒəi. a: muiləṭṭə be:ma:ri:ʂā ṇəi, ʂā:pə
 kəṭəla:ʂā. pḥe:rərəḍḥija:kə ḥa:kro:ʃə, e:t e:kə
 ʂuṇḍ əraṇəṇo:uiṭle:ʂəṇəkə ba:d əkəṭ ḥa:ka:rə
 ḍua:ra:, da:ktərəkə :rəḍ ḥija:kə/ ḍ e:kḥikə/ ḍo:ʂ əṇ
 təkija: mo:ṇe:ləi ə pəri, ʂā kəṭḥa:kə ʂəma:pti
 kərəba:kə a:uəʃjəkəta: ṇəi ʃḥələṇḥi .kəṭḥa:kə
 a:rəmbḥə a:əṇṭ əḍuṇ u: əikəṭ ḥa:kəkəməḍ ʒo:ri:
 əṭʃḥi, a: e:t e:kəʂuṇḍ əraṇəkə ḥa:kəʂəṭja:ṇ a:ʃəbḥə/
 ge:ləṭʃḥi. mu:ləḍ ḥa:ra:kəṭʃḥəḍ məʂəmi:kʂa:kə
 pəriṇa:məkə i:dʒuələṭ əud a:hərəṇəṭʃḥi.

e:kəta:ḍo:ʂərə brəḥma: mriṭjukə ba:ḍə
 brəḥməbḥo:dʒə .ʃḥi:tṭəṇəkə pa:i kijo: tḥəki le:ləkəi,

muda: lo:kə ʃəbʰə kəhəi tʃʰəi dʒe: bʰo:dʒəkə dəre:
o: pʰu:ʃɪ bəɖʒəie:, ʃe: tʃʰi:tʃəŋə dʒəmi:nəkə
e:uəɖʒəme: pa:i utʰa:o:tʃə a: bʰo:dʒəkəɾətʃə.

dʒəhələme: tʃa:ŋələ mo:nə: mukʰjə pa:tʃ rətʃʰətʃ ʰɪ
tʃəməʃ a:həəʃɪtʃ ə o:kəɾəʃəgi: ʃa:nʃtʃ əʃuəbʰa:uəkə
kiʃo:rə a:əʃɪtʃ əkəbəhɪŋə mi:nə:. əʃɪtʃə dʒe:ləme:
tʃʰəi a:bə e:məɾəɖʒē:ʃi:kə ba:de: tʃʰi:utʃətʃəi, əʃɪtʃəkə
pɪtʃa:kə tʃi:tʃʰi: .mi:nə:kə biʃa:hə əʃɪtʃəkə
pəro:tʃiʃʰe:me: kəɾəpəɾɪ rəhələ tʃʰəi .pʰe:rə
bəkəpʰləiʃə, mi:nə: a: kiʃo:rə, mi:nə a:tʃiʃtʃələ, tʃikula:
tʃo:ɾəiba:li:. mi:nə a: e:kəɖɪŋ ə bʰəiʃa:kəhəŋa:i ʃuru:
ke:ləkəi, kiʃo:rəkē :ŋ əŋi:kə ləgələi. biʃa:kəkə
kiʃʰue:ɖɪŋ ətʃʰəi. kətʃʰa: ʃəma:pʃə.

e:kətʃa:tʃəukə ma:n e:tʃəŋɖi:nə:tʃʰə: e:kətʃa:
tʃəukəkə uɪuəɾəŋə. pʰe:rə o:itʃəukəpərə
a:ba:dʒi zə:hi: kəɾəibələ:tʃəŋɖi:nə:tʃʰəkə uɪuəɾəŋə.
tʃəŋɖi:nə:tʃʰəkə ma :jəʃəpəɾtʃa:-uɪpəɾtʃa:kə kətʃʰa: kəhɪ,
tʃi:ɪhə:-tʃi ʃe:ki:bəŋa: gu:ɾa:-kʰuɖɖi:kə iŋtʃəɖʒa:mə
kəʃlə_ɪ tʃʰətʃʰiŋə, a:bətʃəŋɖi:nə:tʃʰə kəkəkəŋiʃo:
ba:həɾəŋi kələ/ la:gələtʃʰətʃʰiŋə, həba:lə-bətʃiʃa:
ŋ əitʃəŋɖi. iməɾəɖʒē:ʃi:me: e:kə be:rə tʃikətʃə
tʃi:kiŋəme:dʒe:lə ge:la:, əgəttʃi: tʃʰəuɾa: ʃəbʰə uɾa:
de:ləkəŋɖi dʒe: nʃəbəŋɖi: kəʃ/de:ləkəŋɖi, kəŋiʃo:
puʃʰi de:ləkəŋɖi tʃəo:kəra: ma:rəbo: ke:ləkʰiŋhə .
lo:kəkə mūhə bəŋɖə kəɾəba: le:lə bətʃiʃa: a:uəʃjəkə
tʃʰəŋɖi, muda: ʃe: əkʰəŋə ɖʰəɪ ʃəmbʰəuə ŋəi bʰe:lə
tʃʰəŋɖi, a:bə mukʰiʃa:me: tʃʰa:ɾʰə he:tʃa:. kətʃʰa:
ʃəma:pʃə.

o:məṅ ukkʰəbʰəə/ ge:lə: d̪ɪŋəka: əhā: a:ɪ
 kəṭʰa:ka:rə əfo:kə kəhəɪ tʃʰɪjəŋhɪ təkəra bi:d̪ɪzɑ:ro:pəŋə
 aɪ kəṭʰa:me: bʰe:tətə. ŋɔrmələ kəma:ɪ- kʰətɑ:ɪbələ:
 məṅ ukkʰəbəṅ əba:kəkəṭʰa:, d̪ɪze: d̪ɪzi:səŋə kʰətəmə
 hɛ:ba:kə kəṭʰa: ətʃʰɪ, həmərəs̪ə gətʃʰo:rəba:kə
 kəṭʰa:ətʃʰɪ, həməbəhuṭə prəja:s̪ə ke:ləū d̪ɪze:t̪u :
 məṅ ukkʰəbəṅəba:s̪ə bətʃʰɪd̪ɪzɑ:həmudɑ: pu:rŋətɑ:
 t̪ o:ra:ŋ i:kə ləgətʃʰəhə, kɪtʃʰu rɪktətɑ: həmə
 rəkʰəŋe: rəhi: d̪ɪzə_ɪs̪ə t̪o:hərə le:kʰəŋə a:
 tʃʰɪŋtəŋ əme: prəva:hərəhətəhə. ŋi:lu: t̪o:hərə
 d̪ɪzi:səŋəme: a:ɪ kə/ d̪o:s̪əra:kə bʰəə/ ge:lə ka:rəŋə
 o:kəra: məṅukkʰəkə bʰu:kʰə tʃʰələɪ a: o:ɪ
 s̪əm əjəme:t̪u : o:kəra:məṅ ukʰa:hətɪpt̪ ɪŋ əɪd̪ə/
 s̪əkələhə, ka:rəŋət̪ o:ra:me:kɪtʃʰuɪkt̪ ətʃʰələhə a:
 t̪ē t̪o:hərə ma:ŋəs̪ə-pre:jəsi: mi:ŋ u:kəd̪zəŋmə
 bʰe:ləɪ, mudɑ: həmərə: bud̪zʰələ ətʃʰɪ d̪ɪze:
 d̪uŋu:me: ko:ŋo: əŋtərə ŋəɪ tʃʰəɪ .mi:ŋ u:d̪ɪzi:səŋ ə
 tʃʰələɪ o: kəhɪjo:kɪtʃʰu a:rəŋ əɪbʰəə/ s̪əkəɪt̪ ətʃʰələɪ.
 tʃʰɑ:t̪ra:va:s̪ə gʰətəŋa:, ko:ŋ o:d̪ɪzu:ŋ ɪjərə
 ɪd̪jɑ:rʰi:s̪ə ləga:s̪ə, tʃʰo:tə bʰɑ:ɪ s̪əŋə, t̪o:ra: tʃʰo:tə
 bʰɑ:ɪ ŋəɪ rəhəu t̪ē: .mudɑ a: lo:kəkəŋɑ:d̪ɪzɑ:jəd̪zə
 s̪əmbəŋd̪həkə a:ro:pə pərə t̪o:hərə o: bələ:t̪ h̪əsi:,
 əs̪uəs̪t̪hə məs̪t̪ɪskəkə upəd̪zə, s̪e: t̪u: s̪o:tʃʰəlē: mudɑ:
 a:ro:pəkē: pʰu:s̪ɪ kəhɪjo: ŋəɪ kəhɪ s̪əkələ: .həmərə:
 bu:d̪zʰələ ətʃʰɪ d̪ɪze: o: h̪əsi: t̪o:ra: le:lə ko:ŋo: s̪əbdə
 gərʰəɪt̪ə tʃʰələ mudɑ: əŋəka: le:lə e:kke: t̪a: ərt̪hə
 rəkʰəɪt̪ə tʃʰələɪ, a: o:hi:ərt̪ həkə mu:l̪jəpərət̪ o:hərə
 əd̪ hɪka:rəbəŋhəki: rəhɪ ge:lə o:ɪt̪hɑ:mə, t̪o:ra:
 d̪uŋu:kə bi:tʃʰə tʃʰuppi:kə d̪e:ba:lə t̪hɑ:t̪hə bʰəə/ ge:lə

rəhəjə .ba:dʒa:-bʰukki: bəŋdə bʰe:n̄a:i tʃiŋtəŋəkē:
 gətɪ d̄əɪtə tʃʰəi .a:i t̄o:ra: ləgə s̄tri:, gʰərə, rupəija:
 s̄ əbʰəkɪtʃʰutʃʰəumud̄ a:t̄ū :kəməd̄ʒo:rəbʰəə/ ge:lə
 tʃʰē: .n̄i:lu: a:bə məɪ ge:lə ətʃʰi kəhəŋiɦa:rə t̄ū:
 s̄e:ɦo: a:bə məɪ ge:lə tʃʰē: a: s̄e: həməɦi: t̄a: d̄e:kʰi
 rə hələtʃʰijəu, ka:rəŋə həməŋ əɪ məɪələtʃʰi:.

te:s̄ərə prəŋnə: ətɪ s̄a:ma:n̄jə ko:tɪkə kət̄ɦa: .
 ra:məprəue:ʃə tʃʰəud̄ɦəri: rɪt̄a:jərə kəəḡa:mə e:la:,
 be:t̄a: kɪʃŋək̄a:n̄t̄ə be:ro:d̄ʒəḡa:rə, bʰa:ɡɪkəə/
 kələkətt̄a: ge:lə, kʰu:bə kəme:ləkə. bəɦiŋəkə
 b̄ija:həgəŋ ɪkəə/ke:ləkə, ra:məprəue:ʃə d̄a:kəpərə
 d̄ʒəmi:n̄ə ki:n̄əə/ ləgəla:, həla:lə kəe:lə ma:us̄ə
 kʰa:jə ləgəla: . mud̄a: pa:i t̄ə pət̄həbəŋɦi
 kɪʃŋək̄a:n̄t̄ə mud̄a: ḡa:mə n̄əɪ əbət̄ə rəhəŋɦi,,
 bəɦi:n̄ əkə b̄ija:ɦo:me:n̄əɪ e:ləŋɦi. a:d̄ʒəɦija:
 e:ləŋɦi t̄əpa:tʃʰu: s̄i:bi: .a:i.kə e:re:s̄tə uə:rəŋt̄ə
 s̄əge: e:ləŋɦi, n̄əkəli: d̄əua:i bəŋəbət̄ə tʃʰəla:.

de:rəbukə: e:kət̄a: a:rə me:d̄jo:kəəkət̄ɦa: .
 s̄ubʰa:s̄ə, a:məkə kələmə, s̄ubʰa:s̄ə a: məd̄ʒu:me:
 a:məkə t̄ɪkula:le: d̄ʒʰəgəɾa: ɦo:i tʃʰəi .məd̄ʒu:kə
 b̄ija:hə o:ɦi:s̄a:lə he:t̄əɪ. pʰe:rə s̄ubʰa:s̄ə
 əŋət̄ʃo:kke: o:kəra: bʰəɪp̄ā:d̄ zələə/ kəə/ ḡa:tʃʰəkə
 pa:tʃʰā :d̄ ʒa:ie: a:kɪt̄e:d̄ ʒua: a:ʃə kərə a:bɪd̄ʒa:i
 tʃʰəi, la:t̄ɦi:bə d̄ ʒəɪtʃʰəi. pət̄t̄əi: .ḡa:mə s̄ə
 ŋɪka:ləba:kə a:d̄e:ʃə, s̄ub ʰa:s̄ə pəɾa:d̄ʒa:ie: . d̄ə s̄ə
 bəəkʰəkə b̄a:d̄ə a:i gʰurələ ətʃʰi, ma:jə məɪ ge:ləɪ,
 bʰa:t̄ɪd̄ ʒətʃʰəi. bʰəija: kəhəɪt̄ ʃʰəid̄ ʒe:mə d̄ʒu:
 b̄a:d̄ əme:s̄ubʰa:s̄əkə pək̄s̄əme: b̄a:d̄ʒəɪ, o:

ṣub^ha:ṣaṣṣṇ̃ bija:hākeraṭṭa, lo:kṣub^ha:ṣakē :
ṭa:kāle: ge:lai, ṣub^ha:ṣa n̄ai b^he:ṭalāi .māḍṣu:kā
bija:hā tu:ṭi ge:lai. a: a:bāhā :budṣ^hiye: ge:lā
he:bāid̄ze:b^haud̄zi:māḍṣu:e: he:ṭai, a:ṣaē:hāṭṭi.

ṇaṭṭijā: a:bākṇa-māṇe: aḥo:kā aḥṇa rāṇame:
a:bi rāhāḷa ṭṭiṭṭi .ṇaṇi:ṭa:lā, rāḍṣaṇi: jama:, d̄ze:
aṭṭi pro:ṭaigo:ṇiṣṭa a:ṇaṇḍ akāṣi:ṭa:māṭṭi:me:
kōle:d̄ zākāṣaṇi:, mudā: a:bā e:kāta: n̄apūṣakā
ḍo:bārā ume:rā bāla: ṣābija:hāli, ka:rāṇaḍḍahe:d̄zā.
o:kāra:ṣā a:ṇaṇḍ akāṇaṇi:ṭ a:lā ho:ṭalāme:b^hē:ṭa.
a: o:ṭā/ ṭṭiṭṭi pu:rāṇijā:kā be:ra: ṣo:hāṇa
māṇḍalā, ḍuk^hi: ḍa:ṣakā bida:pāṭṭa
māṇḍali:kā, ḍuk^hi: ḍa:ṣakā mriṭṭu, bida:pāṭṭa
ṇa:ṭṭiṭṭi mriṭṭu a: ṣo:hāṇa a:bi ge:lā n̄aṇi:ṭa:lā .
me:ḍiḥo:kārā kṭṭa: ho:ṭā ho:ṭā bāṭṭi ge:lā i: .
aṇṭ imā a:ṭṭāpā:ṭ i:me:kṭṭ hā:ka:rākṭṭ hā:
ṣamhā:rāba:kā prāja:ṣa ke:lāṇhi, a:ṣamhā:riḥo:
le:lāṇhi. ṣo:hāṇa a: rāḍṣaṇi: bija:hā kā/
le:lākā, ṣo:hāṇa n̄riṭṭi ṣik^hāe:, pro:ṭaigo:ṇiṣṭaṣṣṇ̃
pāṭṭa a:me:b^hē:ṭa kārājā e:lāṇ hiḍḍuṇu: go:ṭe:.

mird̄zā: ṣa:hābā: ṣāgrāhākā ḍāṣamā kṭṭa: aṭṭi i: .
kṭṭa:ṇ aṣamhārelāṇi. ṣuḥi:lākā kṭṭa: ṣāb^hā mo:n̄a
pāṭṭi ge:lā, aṣmāṭa:)lāḥukṭṭ hā:ṣāgrāhā) (vide:hā
pe:ṭa:rā me:upāḷabḍ^hā) ṣākalāṭṭ me:ā 'māḍṣiḍā' a:
a:ṇ akṭṭa:, utkriṣṭa, k^hō:ṭiṭa: ṭṭiṭṭi:ṭa:o:lā, ko:ṇo:
hāṭṭābāri:n̄ai. mudā: mird̄zā: ṣa:he:bā
me:ḍiḥo:kārā, n̄i:kā pḷṭākā aṭṭiṭṭi .mird̄zā:
ṣ a:he:bākā be:gāmāṇa:va:bā pāṭṭi:ṭa:rākā, mā:jā

məɾɪ ge:ləkʰɪŋhə, pɪt̪ɑ:pɔ: ʃləkʰɪŋhə. ma:ma:
 ma:mi:ʃəbʰə pɑ:kɪʃt̪ɑ:nəme:, o:t̪ ukkɑ:tʃɛɾtʃɑ:
 kəɾɪt̪ əɾəhɪt̪ ətʃʰəli:. ʃe: mɪɾdʒɑ: ʃɑ:he:bəkē: n̪ɪ
 n̪i:kə lɑ:gəŋɪ, pʰe:rəpɪt̪ a:kəmɾɪt̪jukə bɑ:d̪ə
 be:gəməkəŋəɪhəri budʒʰu: pɑ:kɪʃt̪ɑ:nə bʰəʃ/
 ge:ləŋhɪ .bɪjɑ:hə purəɪle: be:t̪ɑ:ʃ əli:məkəʃʃəgə
 ge:li: pɑ:kɪʃt̪ɑ:nə. t̪əhi: bi:tʃə bədʒʰələɪ bʰɑ:rət̪ə-
 pɑ:kɪʃt̪ɑ:nə əkəjuddʰə d̪ʒə_ɪme: bəhi:n̪ əkəpət̪ɪkə
 mɾɪt̪ jubʰəʃ ge:ləŋhɪ, ʃe: t̪əməʃɑ: kəʃ tʃɪtt̪hi:
 lɪkʰələŋhɪ bʰɑ:rət̪əkə uɪruddʰə mɪɾdʒɑ: ʃɑ:he:bəkē: .
 t̪ɪtt̪hi:pət̪ɾi: pʰe:rə ʃuru bʰe:lədd̪ʒəkʰəŋ əʃəli:mə
 o:t̪əʃ d̪ɔkt̪əɾəbəŋɪ ge:lə, a:d̪ʒəkʰəŋ əʃ əli:məʃʃəge:
 be:gəmə gʰurəli:t̪ə mɪɾdʒɑ:ʃ a:he:bəkə bəmbəɪ
 d̪ə gɑ:me:mɾɪt̪ jubʰəʃ ge:ləŋhɪ. plɔt̪e:-
 plɔt̪ə, kət̪ʰɑ:kə prɑ:rəmbʰə a:ʃɑ: d̪ʒəge:n̪ e:
 tʃʰələ, pʰrɑ:jədqəkəpədd̪hət̪ɪʃʃə ʃuəpŋ əkə uɪfle:ʃəŋə
 kəɾəʃ lɑ:gələtʃʰələũ. mudɑ: ʃe: d̪ʰəe:le: rəhɪ ge:lə.

ʃəro:kɑ:rə: ʃuɑ:gə d̪ʰəɾəɪbəla: ʃəʒi:
 ʃure:ʃə, bɑ:d̪ əme: o:kəɾɑ:pət̪ŋ i:ʃə gətʃəŋd̪rəŋɑ:t̪ʰə
 a: o:kəɾəʃɑ:t̪ hi:ʃ əbəd̪ uɑ:rɑ:ʃɑ:mu:hɪkə
 bəla:t̪kɑ:rəkə bɑ:d̪ əŋ ja:jəŋəɪ bʰe:t̪əb
 a: bəla:t̪kɑ:ri: n̪e:t̪ɑ: d̪ʒe:
 tʃʰələ e:mə.pi:. e:le:kʃəŋəkə umme:d̪ əuɑ:rə
 tʃəŋd̪rəŋɑ:t̪ʰə, t̪əkəɾə hət̪jɑ: ʃure:ʃə
 d̪uɑ:rɑ:. əmɪt̪ɑ:bʰə bətʃtʃəŋəkə a:kʰɪri: rɑ:ʃt̪ɑ:kə
 pi:əɾə kəpi:ʃə ru:pə. ʃəbʰə kɪtʃʰu
 me:d̪jɔ:kəɾə, mudɑ: əŋt̪ɪmə a:t̪ʰə pā:t̪i:me:
 kət̪ʰɑ:kɑ:rə kət̪ʰɑ:kē: kəŋe: ʃəmhɑ:rəŋe: tʃʰət̪ʰɪ.
 ʃure:ʃəkə be:t̪ɑ: pəɾe:ʃə a:bə prɔ:t̪əɪgo:nɪʃ t̪əkəʃʃəgə

rəhəitʃhəŋɦɪ, o:həŋ e:nətəkɪja:, sʊã:gə nɪka:ləɪme:
o:st̪a:d̪zə, mud̪a: tʃəŋd̪rəŋna:t̪hə o:kəra: n̪əɪ
d̪zɑ:nɪ ke:n̪a: be:ʃi: mo:n̪ ətʃhəɪ, o:kəra n̪e:t̪a: bəla:
s̪ t̪a:ɪləkə kʰu:bəŋ i:kəd̪zəkã :sʊã :gəd̪hərəɪe:.

d̪zəh̪ja: sʊrud̪zə n̪əɦɪ ugələɪ: d̪zɔ:gɪja:kə
kəɫh̪a:, d̪zɔ:gɪja:kə

tʃa:ru:ka:t̪əkə s̪əma:d̪zəkə kəɫh̪a: .bəua:s̪i:n̪əkə
kəɫh̪a: .d̪zɔ:gɪja:kə ba:pə məɦɪ ge:ləɪ, ma:jədo:s̪ərə
t̪o:ləme:s̪əmbəŋd̪ h̪əkə/ le:n̪e: tʃhəɪ, ā:gəŋəme:
məus̪a: məus̪i: rəhəɪ tʃhəɪ a: o: rəhəɪe: gɪrəh̪ət̪ə
ləgə, d̪zət̪əb̪əua:s̪i:n̪əkē: b̪ã:d̪z̪hə he:ba:kə kəl̪əkə
d̪əəma:ɦɪ d̪e:lə d̪zɑ:ɪ tʃhəɪ, tʃh̪o:t̪əka: gɪrəh̪ət̪ə
d̪o:s̪ərə bɪa:ɦə kərət̪ə .o: d̪zɔ:gɪja:kē: go:ɦa:rə
ke:n̪əɪ rəhəɪ muk̪tɪ d̪ɪa:bəjə le:lə .d̪zəgɪja:kə
ma:jəkē: muk̪tɪ b̪h̪e:t̪ələɪ mud̪a: b̪əua:s̪i:n̪əkē: n̪əɪ .
t̪h̪o:t̪əka:gɪrəh̪ət̪ə b̪əua:s̪i:n̪əkē d̪a:kt̪ərə ləgə :n̪ əɪ
lə/ d̪zɑ:ɪtʃhəɪ, o:kəra:bət̪t̪ɪja:n̪ əɦo:ɦ̪əɪt̪ə ma:n̪ɪ
le:lə ge:ləd̪z̪e: b̪əua:s̪i:n̪e:me: gərəb̪əɦɪ: he:t̪əɪ, ba:
ko:n̪o: a:rə ka:rəŋə. kəɫh̪a:me: d̪u: s̪əma:d̪zəkə
ba:t̪ə ujəvəɦa:rə a:jələ ətʃh̪ɪ, d̪əɦe:d̪zə a:jələ
ətʃh̪ɪ, mud̪a: d̪zəgəd̪i:fə prəssa:d̪ə
məŋd̪ələ, ra:d̪zəd̪e:və məŋd̪ələ, ra:məvɪla:s̪ ə
s̪a:ɦu, ra:ma:n̪əŋd̪ə məŋd̪ələ, s̪əto:sə kuma:rə
ra:jə 'bət̪o:ɦi:', kəɦɪle:ɦuərə ra:ut̪ə, s̪əŋd̪i:pə
kuma:rə s̪a:p̪ɦɪ, ume:fə pa:s̪əva:n̪ə, ume:fə
məŋd̪ələ, kɪfəŋə ka:ɦɪ:gərə, ra:mə tʃəŋd̪rə
ra:jə,la:ləd̪e:və məh̪ət̪o:, a:n̪əŋd̪ə vɪla:s̪ə ra:jəkə
uɦa:lə a:ka:fəd̪e:k̪h̪əla:kə ba:d̪ ə i:
s̪əb̪hə d̪z̪h̪ud̪z̪h̪ua:n̪ə la:gɪ rəh̪ələ ətʃh̪ɪ.

ṣarīṣāuakā ṣa:ga: e:kəṭa: a:rə me:dijo:kəṛəkəṭh̄a:.
 pro:təigo:ṇiṣṣ ṭəkəkəṇijā :d̄zəkʰəṇ ə a:jələ
 rəhəṭh̄iṇ hət̄ṣ̄ de:ra:jələ rəhəiṭf̄h̄ələkʰiṇh̄ə. mud̄a:
 a:bə ṣe: ṇəi f̄h̄əi .ṭ̄ əṛəkə:ri:bəla:əpəṇ ə
 dukʰəṇ a:ma:ṣuṇ a:kəṭ/məhəgə be:f̄j̄əi:, ṭh̄əkəi:
 pro:təigo:ṇiṣṣ ṭəkəkəṇijā: kē: .pro:təigo:ṇiṣṣt̄ə
 i:ṣja:lu ho:i f̄h̄əṭh̄i, kəṇijā:kə ṭṛəkə:ri:bəla:ṣṣ̄ h̄ṣ̄i
 kəṭgəpə kəṛəbə huṇəkā: pəṣiṇṇə ṇəi mud̄a:
 kəṇijā: kəh̄əi f̄h̄əṭh̄iṇh̄ə d̄ze: h̄ṣ̄i kəṭgəppə
 ke:la:ṣṣ̄ d̄zo:kʰo: ṭh̄i:kə ḍəi f̄h̄əṇh̄i a: ṣṣ̄t̄ə ṣe:ho:!

dh̄arəṭi: go:lə f̄h̄əi: ma:ṣko:me: ṭre:ṇiṇə,
 məṇo:d̄zə, ṣud̄h̄a:ka:ṇṭə a: ṭəpəṇə .gəpə ṣṛəkka: .
 pi: kəṭpa:rkəme: ṣu:ṭi rəh̄əi d̄za:i: .kəṭh̄a:ka:rə
 əjo:kəkə kʰa:hiṭə rəh̄əiṭf̄h̄əṇ hiḍ̄ zə:əṇṭ̄ əkəṇ e:
 f̄j̄əuka:bəi bəla: ho:i, ṣe: e:kəṭa: bu:ṭ h̄ṣ̄tri:kē:
 a:ṇ əiṭf̄h̄əṭh̄i, o: ru:ṣi: ba:d̄ zəi: a:ṭəpəṇəkə
 ma:ṭh̄əpəṛə ha:ṭh̄ə ra:kʰəi:, ṭəpəṇəkē: ma:jə ṣṇṇə
 ləgəi f̄h̄əi, ṣṇe:hiḷə, d̄ze:ṇa: o: bʰe:ṣṣ̄ bəḍḍəli kəṭa:bi
 ge:lə ho:i .mud̄ a:əṇṭ̄ə ko:ṇo: kʰa:ṣṣ̄ əṇ əi la:gi rəh̄ələ
 əṭf̄h̄i.

o:hi ra:ṭikə bʰo:rə: ṭa:ṭələkəṭh̄a: . ḍu: ṣṇji:, hi:ra:
 bra:h̄məṇəkə pa:ṇ əkəḍo:ka:ṇə, puləkṭṭə əma:ṭəkə
 f̄ja:h̄əkə ḍo:ka:ṇə, mukʰija: e:le:kj̄əṇ əme:ṣsubo:ḍ h̄ə
 miṣṣ̄ əṛə bra:h̄məṇə a: rəima:kəṣṣ̄t̄ṭəṇə məṇḍələ
 ṭh̄a:ṭh̄ə rəh̄əi, d̄ze: puləkṭṭəkə d̄za:ṭikə rəh̄əi !!bʰəṭ/
 ṣəkəi: rəima:me: məṇḍələ ṭa:ṭiḷə əma:ṭəkə ho:iṭṭə
 he:ṭṭəi. ḍuṇu: ṣṇji:me: e:le:kj̄əṇe:me: d̄z̄h̄əgəṛa:
 bʰe:ləi, ṣəbʰəṭa: pa:i kəuṛi: ke:ṣṣ̄ mo:kəḍəma:me:

d̄zəkʰəŋə kʰəṭmə bʰəəge:ləi təkʰəŋə buiḍʰə e:ləi .
 pʰe:rə əŋtəkē: ro:mā:ʃəkə bəŋe:ba:kə pʰe:rəme:
 ra:ṭi e:ga:rəhə bəḍze: ʃʰa:həkə ru:pəme: puləkɪtə
 kē: a:ŋəi ʃʰəṭʰi kəṭʰa:ka:rə, hi:ra: kəhəiʃʰəiḍze:
 ma:rəme:t̄ə pʰe:rə ma:ri le:, muḍa: pʰe:rə ḍuŋu:
 gəra: miɪl̄ lə_ɪe:.

ma:ṭ əbərə(kəṭʰa: ʃəgrəhə) (2001)

'ʃəgərə ra:ṭi ḍi:pə ḍzərəjə' kəʃ əbʰəʃ əhəbʰa:gi:kē :
 ḍ̄ ze:kəṭ ʰa:suŋələŋ ɪ a:uʃʰa:rə ke:ləŋi' kē:
 ʃəməpɪtə ma:ṭəbərəme: əʃo:kəkə 18ʃa: kəṭʰa:
 ʃʰəŋhi. 'e:kəʃə e:kəiʃə' ʃəi: pra:rəmbʰə ho:ɪtə əʃʰi
 ḍzəkərə le:k ʰəkəʃʰəṭʰi gəpə-ʃərəkka:ṇuma:
 mu:ləḍʰa:ra:kə a:lo:ʃʰəṇa: le:kʰəkə mo:həŋə
 bʰa:rəḍu:a:ḍzə .əʃo:kəkə ʃəma:ḍzə əḍʰjəjəŋə
 huŋəkə: əʃʰəmbʰiṭə kərəi ʃʰəŋhi, mu:la:ḍʰa:ra:kə
 lo:kəkē : he:ba:ko:ʃʰa:hi:, ḍuŋu: (əgəra:-
 piʃʰəra:) ʃəma:ḍzəkə əḍʰjəjəŋə! əʃo:kəḍuŋu:
 pəkʃə ra:kʰəiʃʰəṭʰi, muḍa: bəiɪl̄:ʃə ŋiḍəŋḍʰəme:
 bəŋa:o:lə ḍzə:i ʃʰi:, kəṭʰa:ka:rəkē: əpəŋa:pərə i:
 ḍəu:a:bə le:bə əŋuʃʰiṭə .pʰe:rə o: əʃo:kəkə kəṭʰa:kē:
 məiṭʰilə bəŋa: uəʃiʃəbʰu:ʃiṭə kərəiṭə ʃʰəṭʰi, a:
 məiṭ ʰiləbuŋ a:uəʃiḍu: ʃa: ləkʃəŋə o: gʰo:ʃiṭə
 kərəiṭə ʃʰəṭʰi- pəhiɪləkʰiʃ əkkəṭəbəŋ iḍə/ a:ḍo:ʃə
 jəṭʰa:ṭ ʰəuəŋəŋ əkəuʃiṭ a:rəme:ḍ̄ zə:kə! ḍo:ʃərə
 ləkʃəŋəkē: o: məiṭʰili: (məiṭʰilə ŋəi məiṭʰili:) kəṭʰa:
 bəŋəba:kə ʃəṭə əgile: pəira:gra:pʰəme: gʰo:ʃiṭə
 kərəiṭə ʃʰəṭʰi .təkʰəŋ əṭə ḍuŋijä :me:kɪʃʰu gəe:rə
 məiṭ ʰilə bʰe:be:ŋəi kəe:lə. əiṭ ərəhəkə gəppə

ṣ arəkka:bəla:ṣāma:lo:tʃəṇa:kē: hāməra:
 ga:məme:bəkəṭʰo:tʰi:kəhələdʒa:ɪtʃa:ʃʰəɪŋ i:kəṇəɪ
 ma:ṇ ələdʒa:ɪtʃʰəɪ. pʰe:rə o: əʃo:kəkē: uɪka:ṣāme:
 uɪʃua:ṣ ə kərəɪbəla: a:jəṭʰa:ɪtʰəua:di:(təkərə
 uɪṣṭa:rə kərəɪtə o: dʒa:tʃi:jə a: dʰa:ɪmɪkə
 ma:ṇəṣɪkəṭa:kē: ṣe:ho: jəṭʰa:ɪtʰəua:di:
 ma:ṇəṣɪkəṭa:kəhəɪtə tʃʰəṭʰɪ!) kəhəɪtʃʰəṭʰɪ. əɪ
 tʰ ərəhəkəuɪtʃa:rəkē: a:ɪ ka:lʰɪ pa:tʃa:tʃjə
 dʒəgəṭəme:'u:kə' kəhələdʒa:ɪtʃʰəɪ a: o:tʃəu
 tʰəkərə:ṇ i:kəṇəɪ ma:ṇ ələdʒa:ɪtʃʰəɪ. ṣāma:ṇa:ṇṭərə
 dʰa:ra:kə kəṭʰa:ka:rə lo:kəṇɪkə'ṣəgərə ra:tʃi di:pə
 dʒərəjə'me: a:gəməṇ ə pu:rəu əhi:tʰəhəkə
 ṣāma:lo:tʃəṇ a:kədʒəma:ṇa: rəhəɪ, a:kəṭʰa:pərə
 əhi:tʰərəhəṣṣə uɪtʃa:rə'ṣəgərə ra:tʃi di:pə
 dʒərəjə'me: ho:tʃə rəhəɪ.

a:bə a:u ma:tʃ əbərəkəkəṭʰ a:ṣ əbʰəpərəuɪtʃa:rə
 kəri:.

ma:tʃəbərə: 'o:lʰɪ ra:tʃɪkə bʰo:rə' kəṭʰa: ṣəgrəhəkə
 tʃa:ɪtələ kəṭʰa: ṣəgrəhəkə əṇṭɪmə kəṭʰa: tʃʰələ.
 ma:tʃəbərə ətʃʰɪ pəhɪlə kəṭʰa:'ma:tʃəbərə' kəṭʰa:
 ṣəgrəhəkə .məhəra:dʒə dʒi: tʃʰəṭʰɪ ṇe:təuərkiŋə
 tʃi:pʰə, a:ɪ ka:lʰɪ əɪtʰ ərəhəkə lo:kə rəhəɪtʃʰəɪdʒe:
 ṣɪ gələ uɪŋɒ:ṣəruṣṣ ədʒə_ɪtʃʰəɪ. pa:ɪ kəuɪ: bəla:
 po:ṣtɪŋə le:lə məhəra:dʒ zədʒi:ṣṣə ba:tʃə
 kərəṭə 'o:', ṣa:he:bə hərə:mi: tʃʰəɪ tʃe:he:ṇə tʃe:he:ṇə
 ka:dʒə dʒə_ɪ tʃʰəɪ dʒe: e:kko: bʰu:rəbəla: pa:ɪkə
 a:məḍəṇi: ṇəɪ ho:ɪ tʃʰəɪ, kəṇe: məhəra:dʒə dʒi:
 o:kəro: rəgərətʃəɪ .ṣ əbʰəkəmədʒəma: məhəra:dʒə

ḍ zi: əɪʰa:mə la:gəɪʰəɪ, pi:bi- pa:ɪkəʌ/ gəpə-
səɾəkka: kəɾəɪ ḍza:ɪe:, ḍa:ru: sɳɳe: ḍu:-ʈi:ṅə ʈa:
ʈəkʰəṅa:kə uɪuəɾəṅə kəʈʰa:ka:rə ḍə_ɪ
ʈʰəʈʰɪ, uṣəṅələ əṅḍa: a:ḍɪ. 'o:' ḍzə_ɪəṣələ ka:ḍzəle:
ge:lə rəhəjəʈəkəɾə ki: bʰe:ləɪ? gʰəɾəgʰurəʈi:
ka:ləme: ma:ɾɪ kʰa:ɪṣṣə bəʈ ʈɪḍza:ɪe:, pra:jəhə ʈʈo:rə
s əbʰəʈʈi:ṅḥɪ ge:ləɪ. gʰəɾəme: be:ʈa: a:pəʈṅ ɪ:s e:ho:
ṭəməṣ a:jələʈʈəɪ. kʰɪṣṣa: kʰəʈəmə .əʈ ɪṣa:ma:ṅ jə
ko:ʈɪkəkəʈʰa:.

ḍəṣəkʰəʈə: e:kəʈa: a:ɪ.e:.e:sə. əpʰəṣəɾəkə
kəʈʰa:, ā:gurəkə uɪuəɾəṅəṣṣəpra:rəmbʰə bʰəʌ/
əʈʰa:kə uɪuəɾəṅə ḍʰəɪ .
bʰrəṣʈa:ʈʈa:rə, ʈʈəɪrəhɪ:ṅəʈa: a: la:ləpʰi:ʈa:ʈa:hi:
səbʰəʈa: ɾɪpo:rʈa:ḍzə səṅə uəɾṅɪʈə əʈʈɪ .əṅṭ əme:
əʈʰa: ka:ḍzə ke:ṅ a:ɪbəṅḍ əbʰəʌ/ ḍza:ɪ
ʈʈəṅḥɪ, əme:ɾɪka: ɪla:ḍ zəle:ḍzə:ʈa:, muḍa: bɪṅṅ
ḍəṣəkʰəʈe: pa:səpo:rʈə ke:ṅa: bəṅṅəʈəṅḥɪ, a: o:hi:sə
kəʈʰa:kə ʈəɾṣəkə a:jələəʈʈɪ.

ko:ʈʰa: məʈri:ḍzi:kə kəʈʰa:, ɾɪpo:rʈa:ḍzə.
ḍəṣəkʰəʈəkə a:ɪ.e:.e:sə. ke:rə ɾɪpo:rʈa:ḍ zəṣəṅ ə
kəʈʰa:kə: a:gā :ləʌ/ ḍza:ɪʈʈəʈ ʰɪkəʈʰa:ka:rə. uʈkriṣʈə
kəʈʰa:.

səhəḍzə-əṣəhəḍzə: kəʈʰa:ka:rə əʈo:kə a:bə
rəṅəme: a:ɪ rəhələ ʈʈəʈʰɪ .ka:me:ʈəɾə ha:kɪmə bəṅṅɪ
ge:lə, ṅəgrə a:ɪ ge:lə, go:ʈi: kʰa:kəʌ/
sʈəʈəɪe:, kʰa:ɪme: pəɾəhe:ḍ zəʈʈəɪ, səpʰələʈa:kə
mu:lʈə ʈʈukəbəəpəʈəɪ ʈʈəɪ .ra:ḍʰe:ʈʈa:məkə pəʈʰa:ɪ

tʃʰuʈi ge:ləi mudɑ: o: ka:me:ʃərəkə bətʃʰiɑ: ʃəbʰə
le:lə kɔmiʃəkə ʃupərəməiŋə ətʃʰi.

dʒiŋiʃə: pətʰi-pətʰni:kə gh ərəgrɪhəʃtʰi:, tɔ:nɑ:-
ma:nɪ:. ʃəŋe: ɔpʰiʃəkə dʒʰəme:lə ɪtʰəɪkʃəme:
kətʰɑ:kə bi:tʃʰə-bi:tʃʰəme:, tʃi:nə be:rə .ba:ɪli:
ɑ:mədəŋi:kə hiʃʃəkə, pətʰni:kē: uləhəŋə ɑ: pətʰni:kə
uʈɑ:rɑ:.

hiʃʃəkə: pa:ɪkəudʒo:gə, pa:ɪ kəme:ba:kəhiʃʃəkə.
ŋi:kə uɪʃle:ʃəŋə .e:kəra: ha:ʃjə-ujəgʒə kətʰɑ:kə
ʃre:ŋi:me: ra:kʰi ʃəkəɪ tʃʰi: .tʃe:kʰəuəkəkətʰ ʰɑ:ʃəŋ ə
kɪʃʰukɪʃʰuəŋubʰəuə həe:tʰə. pro:təigo:ŋiʃtəkē:
hɑ:kɪmə kəhəɪtʃʰəŋ hɪdʰ zə:əhɑ: gəpəʃəpə ma:ɪ
ʃ əkəɪtʃʰi:, pa:ɪkəudʒ jə:gəəmha:rəba:kə tʰəle:ŋtə
əhɑ:me: ŋəɪ ətʃʰi.

bʰo:dʒə: ʃra:dʒhəkə bʰo:dʰ zəupəŋəjəŋ əkə e:kə
ʃɑ:lə ba:dʒ ədʰ həriŋ əɪ kʰɑ:ʃ əkəɪtʃʰi:. bʰo:dʰ zəkə
məɪtʰɪlə uɪmərʃə, pro:təigo:ŋiʃtə bra:hməŋə
ba:ləkəkəŋədʒəriʃə, ba:ləkətʰ ʰɑ: ʃre:ŋi:kəuʈ kɪʃtə
kətʰɑ:.

kʰuʃi:kəprəŋə: i:ho: ba:ləməŋo:uɪdʒna:ŋə
ɑ:dʰɑ:ɪtʰə pro:təigo:ŋiʃ tə ba:ləkəkəŋədʒəriʃə
əpəŋ ə pəriua:rəkəkətʰ ʰɑ:ətʃʰi. ba:ləkətʰ ʰɑ: ʃre:ŋi:kə
uʈ kɪʃtəkətʰɑ:.

tɑ:nəpu:ra: ʃɑ:ʃt ri:jəʃəgi:təkē: bʰi:məʃe:ŋ ədʰ zə:ʃi:
dʰ zə: gləɪmərəðe:ləŋ hɪtʰ əkərəʃ ɑ:kʃi:ətʃʰiʰuŋ əkərə
məʃi:di:dʰ zə ka:rə ɑ:pətʃʰiɑ:tʰi bʰe:tələ bʰɑ:rətʰə

rəṭṇ əṣṣamma:ṇə. bʰa:rəṭ ərəṭṇ əṣṣamma:ṇə
grəhəṇəkəṛəṭ ə ka:ləhuṇ əkəṛə i:uəṭṭ əuṇəḍze: o:
i:ṣṣamma:ṇ əṣṣəgi:təkə guru lo:kəṇiḱə prəṭṇiḱḱə
ru:pəme: ləʔəhələ tʃhəṭṭʰi, gəriṃa:pu:rṇəṭṭhələ.

uə:həṣṣəgi:tə rəkṣəkə lo:kəṇ idze: uə:ṣṣṭəṇṇ ə
kləiṣ iḱələkəṣo:dʒhā :du:tə: bʰa:rəṭ i:jə
kləiṣiḱələ, hiṇḍuṣṣṭa:ṇi: a: kəṇṇa:təkə ʃəli: kē: əpəṇṇə
pe:tə ka:tɪ kəʔ dʒi:uṭṭə ra:kʰələṇṇi .əhi: t̄əṛəhəkə
dʒi:uṭṭa:kə məri dze:ba:kə kəṭṭʰa: əṭṭʰi t̄a:ṇəpu:ra: .
ʃəṛəḍṇḍ uṭṭəuḍ ḱəri:ṇəṣṣe:tə məʃi:ṇə e:la:kə ba:də
bləkəpəriṇṭiḱə kṣe:t̄rəkə ha:ləṭṭ ipəṛəpəṇṇ a: ʃəli:me:
ṣṣəṣṣ məṛəṇəlḱhəṇ e:tʃhəṭṭṭṭṭ dʒəgəḍ ḱi:ṇəṇḍə
dʒhā: 'məṇṇu' ḍʰa:t̄ukə ba:ṣṣəṇṇə e:la:kə ba:də
ma:t̄iḱə ba:ṣṣəṇṇə bəṇṇe:ṇiḱa:rəkə ṣṣṭṭiṭṭipəṛə 'ma:t̄iḱə
ba:ṣṣəṇṇə' ba:ləkəṭ ḱa:lḱhəṇ e:tʃhəṭṭʰi.

'**həṛəṣṣiḱhəde:ui:**' pəṇḍi: prəṭṭʰa:kə
ḍuṣṣpəriṇḱa:məpəṛə kəṭṭʰa: əṭṭʰi mudā : uṣṣəjəuṣṣṭu
ma:t̄ rəṇ i:kəəṭṭʰi, kəṭṭʰa: ṣṣa:ḍʰa:rəṇə
əṭṭʰi, ṇiḱəṇḍḱa:t̄məkə.

'**ṣi:uəṇə rəḍzəkəkə hiṭṭṭiṇṭəkə**' me:dʒa:t̄ i a:jələ
əṭṭʰi, ra:dʒəṇi:t̄ i a:jələəṭṭʰi, ṣi:uəṇə rəḍzəkəkə
bəiḱəkə ṇo:kəri: əjələ əṭṭʰi .əṇṭṭəme: a:jələ '..ba:ri:-
dʒhā:ri: ṣṣəukʰa:ri kəəḱəməla:me: ro:pi
ḍe:ləṭṭiṇṇə..' ṣṣə:ho: kəṭṭʰa:kē: ṣṣəṃḱa:ri ṇəi ṣṣəkələ.

'**məhəto:**' ṣṣe:ho: ḍʒa:t̄iḱə kəṭṭʰa:
ṭṭiḱə, ṣṣəruṣṣa:ḍʰa:rəṇə ṇo:kəriḱa:ra:
kəṛməṭṭi:ri:, mā:li:kəpəḍəpəṛə ka:rjəṛəṭ ə

məhətəkət o:kəʰa: tʰIkə .ku:tə ʃəbdɑ:uəli:, ghʱu:s əkə
 pərʃe:ŋtɛ:dʒəkə, məhətɔ:kə ɔpʰɪsəkə əlɑ:be:
 əpʰəsərə ʃəbʰəkə ghəro:pərə kɑ:dʒə
 kərəbə, ɔpʰɪsəkə gəppə
 ʃərəkkɑ:, rɑ:dʒəŋi:tɪ, kʰɪsʃɑ: kʰətəmə .əʃo:kəs̄
 rədʒəkə a: məhətɔ:kə ŋɑ:məpərə lɪkʰələkət ʰɑ: ʃ̄
 be:ʃi: a:ʃɑ: tʃʰələ mudɑ: i: bʰā:dʒə pura:jəbə ʃ̄ŋə
 lɑ:ɡɪ rəhələ ətʃʰɪ.

'**ʃ̄ŋe:ʃə**'me: e:kd̄ zi:kju:tɪbʰəɪdʒi:ŋɪjərə
 pɑ:ʃəuɑ:ŋəd̄ zi:bətʃʃɑ:kə tju:ʃəŋ ətʃʰo:tɪd̄e:lɑ:pərə
 pɑ:ʃəuɑ:ŋəd̄ zi:d̄ uɑ:rɑ:d̄ iuɑ:kərəruɪdɑ:ʃ̄kē :
 kʰu:bə ɡɑ:tɪ pətʰələd̄ zɛ:bɑ:kətʃərtʃɑ:ətʃʰɪ. kɪtʃʰu
 ŋɪbəŋd̄ʰɑ:t̄məkə d̄əlɪt̄ə uɪmərʃə a:jələ ətʃʰɪ .pʰe:rə
 əŋt̄əme: kətʰɑ:kē: t̄əŋə d̄e:bɑ: le:lə
 prɔ:t̄əɪɡo:ŋɪʃt̄əkə ʃt̄i:ləkə əũtʰi: d̄iua:kərə rəuɪdɑ:ʃ̄
 d̄uɑ:rɑ: m̄ɑ:gəbə a: o:hi: ŋɑ:pəkəs̄ o:ŋɑ:kə ɔ:tʰi:
 a:pəs̄ə d̄e:bə uəŋɪt̄ə ətʃʰɪ, əʃ̄əma:t̄rə kəŋe:
 ŋɑ:t̄aki:jət̄ɑ: a:jələ ətʃʰɪ, o:. he:ŋ əri:kəkət ʰɑ:'d̄ə
 ɡɪpʰt̄ə ɔpʰə d̄ə məɪɡi:' ke:rə pi:ərətʃʰɑ:həs̄əŋ ətʃʰɪ
 i:kətʰɑ:.

'**ra:ɡə-uɪra:ɡə**' me: pɑ:ɪbəla: a:bud̄ ʰɪjɑ:rə lo:kə
 ʃ̄əbʰə d̄uɑ:rɑ: huʰəkɑ:ri: a: bo:lɑ:ro: d̄əʃ̄kəʃ̄ke:ŋɑ:
 ʃ̄o:dʒʰə lo:kəkē: tʰəkələ d̄ʒɑ:ɪ tʃʰəɪ o:ɪpərə i: kətʰɑ:
 ətʃʰɪ, a:ʃ̄ɑ:mɑ:ŋjəs̄ə u:pərə ʃre:ŋi:kəətʃʰɪ.

'**a:be:ʃ̄ə**' e:kət̄ɑ: me:d̄ɪjo:kərəkət ʰɑ:ətʃʰɪ, mɑ:jəkə
 a:be:ʃ̄ əuəŋɪt̄ əətʃʰɪ mudɑ: kɪʃo:rə
 məŋo:uɪdʒɪɑ:ŋəkē: kətʰɑ:me: d̄əbɑ: d̄e:lə ɡe:lə, a:

kəṭṭʰa: e:kəpəkʃi:jəbʰəə/ ge:ləətʃʰi.

' bu:ɽʰa:dʒi:uəɪtə rəhəla:hə' kəṭṭʰa: o: kəṭṭʰa: ətʃʰi
dʒe: əʃo:kəkə uəɪɹɪʃtjə tʃʰəŋɪ dʒə_ɪpərə huŋəkərə
e:kʃəpəɾtə:ɪdʒə tʃʰəŋɪ .muɖa: mu:ləɖʰa:ra:kə
bʰo:tʃʰə sʃəma:lo:tʃʰəŋa:kə dʒo:sə ətʃʰi dʒe: o: hɪŋəkə:
təkərə bʰa:nə nɪ huəjə dʒe:ləkəŋɪ, muɖa: o:
e:kəra: tʃʰiŋhələŋɪ a: əŋtɪmə kəṭṭʰa: sʃəgrəhəme: əɪ
tərəhəkə a:rə kəṭṭʰa: lɪkʰələŋɪ .bu:ɽʰəkē: ko:nɔ:
bɪja:hə-tʃja:hə nɪ kərəba:kə tʃʰəŋɪ, sʃe: o:
əɽʰa:rəhə bərəkʰəkə sʃəbe:ʃi: bəjəsəkə sʃtri: sʃəbɪja:hə
nɪ kərəɽa:, əɽʰa:rəhə bərəkʰəkəkəṭṭʰa: e:bo:
ke:ləŋɪ, tʃə dʒo:sərə kəmi: nɪka:lɪ dʒe:ləŋɪ, muɖa:
gʰətəkə sʃəbʰə le:lə dʒe: ʃərbəɽə gʰo:rəɪkə
pərəmpərə:tʃʰəɪtə_ɪsʃəbe:ʃi: a:uəbʰəgətə o: kərəɪ
tʃʰəɽʰi .sʃri: a:tɪ:nə-tɪ:nə tʃa: be:tʃa:kə məɾəlo:pərə o:
həʃsəɪ tʃʰəɽʰi, ka:rəŋə o:dʒi:bəə'tʃa:həɪtʃʰəɽʰi. muɖa:
kuhərəɪto: he:tʃa:, əʃəgərəmə, a: kuhərəla: ʃɪʃjə
səttəŋləgə ə.

'prətɪlo:mə' sʃe:ho: e:kəɽa: me:dɪjo:kərə kəṭṭʰa: ətʃʰi,
dʒə_ɪme: ga:məkə pɪhəkə:ri:, ʃra:ɖɖʰə-ba:ɖʰə,
dʒa:tɪ-uɪməɾʃə sʃəbʰəɽa: e:kke: kəṭṭʰa:me:
mɪdʒdʒʰərə bʰəəge:lə ətʃʰi, nɪʃtʃiŋtɪ:sʃə
pʰəɪtʃʰe:ba:kə əuəʃjəkəɽa: tʃʰələ.

'rā:ɾə' sʃa:ma: nɪjəsəu:pərəkə kəṭṭʰa: ətʃʰi, ' bu:ɽʰa:
dʒi:uəɪtə rəhəla:hə' kəṭṭʰa: sʃəŋə .əɪ kəṭṭʰa:me:
tɪ:nəɽa: pʰləɪʃə puə:ɪtə ətʃʰi, pəhɪlə ma:mi:kə
məŋi:səʃə pu:tʃʰəbəd ʒe:sɪra:dʒuɖɪ:n əsəttə:

k'həra:pətʃhəi a:dʒə̃ o:n i:kə lo:kətʃhəitʃə̃ mən i:sə
 pɪtɑ:dʒi:kē :s̄ e: kie:n əɪbudʒhɑ:səkələ? d̄o:sə̃rə
 p'hləɪfə puɑ:ɪtə̃ tʃhəi ma:mi:kə pu:tʃhəbə dʒe: ka:dʒə̃
 kəkəjə pa:ɪ kəme:nɑ:ɪ k'həra:pə tʃhəi? a:t̄e:s̄ ə̃rə
 pət̄ ɪkəmɾɪtʃukə bɑ:d̄ o: ma:mi:kəni:kə pəhɪrəba:
 o:tʃhəba:kəmən̄ i:sə̃d̄ uɑ:rɑ:prəf̄j̄s̄ɑ:. məni:sə̃
 ma:mi:kē: əɪ ru:pəme: d̄e:kʰɪ tʃj̄ə̃kələ, i: ɪk'hələ:s̄ə̃
 kət̄ hɑ: ʃɪlpə ru:pəme:kəmədʒo:rə b'hɛ:lə, ma:mi:kə
 e:t̄ e:kə̃d̄ rɪhətʃj̄ə̃ɪt̄ rə̃d̄e:k'hɛ:lɑ:kə bɑ:d̄ ə̃dʒə̃
 mən i:sə̃hʊn̄ əka:ud̄ zəra:n̄ uɑ:me:d̄e:kʰɪt̄ə̃ɪn̄hə
 t̄ək'hə̃n̄ə o:kəra: tʃj̄ə̃kə:bɑ:kə tʃɑ:hi: tʃhələ, e:t̄t̄ə̃
 n̄ɑ:t̄əki:jə̃t̄ a:kə̃dʒə̃ru:rət̄ ɪtʃhələi, s̄e: kət̄hɑ:kɑ:rə
 tʃɪu:ki ge:lɑ: .d̄u:tɑ: p'hləɪfə puɑ:ɪntəkə bɑ:d̄ ə̃ i:
 t̄e:s̄ ə̃rə p'hləɪfə puɑ:ɪntəkən̄ e:dʒh̄udʒh̄uɑ:n̄ə lɑ:gələ.
 kət̄ i: ma:mi:kəhɑ: tʃhələ, prɑ:rəmb'həs̄ e:hə: tʃhi:kə
 ə̃tʃhɪmudɑ: bəɪkəp'hləɪfəkə pu:ruə̃ a: prɑ:rəmb'həkə
 bi:tʃə̃ ko:n̄o: krəmə̃ bɑ: d̄əɪfə- krɔ̃fə̃d̄ e:lə̃dʒɑ:s̄ ə̃kəɪ
 tʃhələ, a:d̄o:s̄ ə̃rəʃɪlpəgət̄ ə̃vɪd̄h̄ɪkə prəjo:gə̃s̄ə̃
 gɑ:məkə̃d̄o:s̄ ə̃rəvɪd̄ h̄əuɑ:kə ʊvə̃rə̃n̄ə̃d̄ e:lə̃dʒɑ:ɪt̄ ə̃
 t̄ə̃ i:ut̄ kɾɪst̄əkət̄ hɑ:kə ʃre:ni:me: a:bɪdʒɑ:ɪt̄ə̃.

dəɪdɪ:gɑ:mə(kət̄hɑ: s̄ə̃grə̃hə) (2017)

d̄i:dɑ:)s̄uə. gi:t̄ a:d̄e:vi:) kē: s̄əmərɪt̄ə̃
 d̄əɪdɪ:gɑ:məme: ə̃fo:kəkə 15tɑ: kət̄hɑ: tʃhə̃n̄hɪ.

'**la:t̄hə̃**' ə̃tʃhɪ lə̃həkə̃d̄ɑ:rə kurət̄ɑ:kə kət̄hɑ:, ə̃t̄
 s̄ɑ:ma:n̄jə̃ ko:t̄ɪkə i: kət̄hɑ: ə̃tʃhɪ .d̄ə̃ɪn̄ə̃n̄d̄ɪn̄i:

ʃre:ɲi:kə.

'**ʃhələ**' kəʔhɑ:kɑ:rə əʃo:kəkə ʃəruəʃre:ʃtʰə kəʔhɑ: əʃhɪ, i:ət̪ iutʃt̪ ʃə ko:ʔɪkəkət̪ hɑ:ət̪ ʃhɪd̪ ʒəkərə ʃɑ:ma:ɲ jə ko:ʔɪkəəgre:d̪ ʒi:əɲuʋɑ:d̪ əʋɪd̪jɑ:ɲəɲd̪ ə d̪ʒʰɑ: ke:ɲʃhət̪ e:hɪ]ThTe Book of Bihāri Literature (Abhāy K. Editor, Harper Collins, 2022) me: ʃəgrɪhi:t̪ə], mudɑ: kəʔhe: t̪ət̪e: ʃəʃək̪t̪ə ʃhəɪ d̪ʒe: t̪əhu: əɲuʋɑ:d̪əme: d̪ʒɑ:ɲə a:bɪ ge:lə ʃhəɪ. məɲo:ʋɪd̪ʒɑ:ɲə, əhã: d̪ʒəkərə əbʰɪɲəjə kərəbə, t̪əkərə a:t̪ ma:əhã :me:pəɪʃ id̪ʒɑ:jət̪ə, ugəɲɑ:kə bɪʃhə:həme: ʋɪd̪jɑ:pəʔɪkə əbʰɪɲəjə kəru:, əhã:kē: bɪɲə glɪʃəri:ɲə ləge:ɲe: ɲo:rə ʃhəjə lɑ:gət̪ə .bʰo:li: d̪ʒʰɑ:, ʃhəʃt̪ə-ʃhələ:kə, mudɑ: e:həɲe: a:t̪ma: o:kərə:me: pəɪʃɪ ge:ləɪ.

'**ʃsua:ɗhi:ɲə**' kəʔhɑ: məɪɪʔələ re:pə a:d̪hɑ:rɪt̪ə kəʔhɑ: əʃhɪ, mudɑ: kəʔhɑ:kɑ:rə ʃəma:d̪ʒəʃɑ:ʃt̪rəkə ʃəməʃjɑ:kə ʔpɪkəpərə lɪkʰəba:me: ʋjəʃt̪ə bʰəʔ ge:lɑ:, t̪ē: kəʔhɑ: ʃɑ:ma:ɲjə əʃhɪ.

' **o:ɗuɲ u:ʃ a:ɪkɪləʃɪkʰəɪt̪ əət̪hɪ**' ʃe:ho: ʃəməʃɑ:məjɪkə ʃəməʃjɑ:kə a:d̪hɑ:rəpərə rət̪ʃɪt̪ə əʃhɪ, mudɑ: ɲe: ʃəe:hə a:bɪ ʃəkələ a: ɲe: kəʔhe: ʃo:d̪ʒʰərə:jələ.

'**ɗəɪd̪i:ga:mə**' ʔɑ:ɪʔələkət̪ hɑ:ət̪hɪ, 'o:hɪ rɑ:ʔɪkə bʰo:rə' a:'ma:t̪əbərə' ʃəɲə əʃo:kə əppəɲə ʃəbʰəʃə ɗula:ru: kəʔhɑ:kē: ʔɑ:ɪʔələ kəʔ hɑ:bəɲ əbət̪ʃhət̪hɪ, ʃō:gərə pərə ʃō:gərə ləgəbəɪ ʃhət̪hɪ mudɑ: ʈi:ɲu:

ta:itələ kəṭṭʰa: ʃa:ma:nje: ko:ṭɪkə ətʃɪ .dəɪdi:ga:mə
me: uɪka:ʃə a: dʒʰəḍʒʰəmḍʒʰə a:dɪkə ʃa:ma:nje
kəṭṭʰa:krəmə ətʃɪ.

'**ra:ɡə**' ʃe:ho: hiŋdu:-muʃ limədo:ʃt əkəʃa:ma:n je
kəṭṭʰa:ətʃɪ, ma:ʃupərə gəpəjəpə.

'**le:məŋə a:ɪʃəkri:mə**' utʃɪjəko:ṭɪkə kəṭṭʰa: ətʃɪ,
kəṭṭʰa:ka:rə əfo:kəkə kəṭṭʰa: .pro:təigo:nɪʃtəkə
kəṭṭʰa:, ma:jəŋ i:kəbəŋəbəŋ it̪ə kəhəṭṭʰiŋə, ho:tələ
ʃəŋ əbəŋ ələətʃɪ. muɖa: pət̪ni: mi:ra: kē: ho:tələ
pəʃiŋŋə ŋəi .ɡudʒəri ge:li:. be:ʃa:- be:ʃi:dʒa:uət̪ ə
ʃə gərəhəŋhi pro:təigo:nɪʃtəkē :kəŋijō: kʰe:ŋ a:
bəŋe:ŋ a:ŋ i:kəŋəi la:gəŋi. be:ʃa: ga:mə ge:ləŋhi,
ʃəbʰə ɖe:kʰəile: ʃŋe:həʃə dʒumɪ ge:lə, huŋəkərə
ma:jəkə prəʃəʃa:, huŋəkərə prəʃəʃa: .a: pʰe:rə..

'**uməki:**' ut̪kriʃtə kəṭṭʰa: ho:it̪ə ho:it̪ə bətʃi ge:lə .
ʃe:kʃiʃtə a:ʃ ʃərəŋəpərəbəhʉt̪ə ra:ʃ ət̪əṭṭʰjə a:jələ,
əŋt̪ə ʃe:ho: ŋi:kə .əhā:kə ʃəgi: t̪əəb:hiŋa: hərə
gʰəri: ŋətʃəbət̪e: rəhəi ʃiṭṭʰi .pʰu:t̪əʃə ŋa:tʃi ki:
ɖe:kʰe:bəŋi.' ke:rəʃə gəkɪʃ ʃʰuʃəʃpē:ʃə. muɖa:
kɪʃiʃu miʃiŋə ətʃɪ..

'**məŋəʃu:ba:**' me:t̪ut̪əit̪ə pəriua:rə a: bʰa:uəŋ a:kə
kʰiʃʃ a: kəhələ ge:ləətʃɪ. kriʃɪmə dʒiŋəgi:me:
bʰa:uəŋa:kə, ʃa:ma:dʒikə ʃəʃt̪ʰa:kə ko:ŋo: ʃt̪ʰa:ŋə
ŋəi, kəṭṭʰa:ka:rə uɪʃəjəkə prət̪i kru:rə bʰəəge:lə
ʃiṭṭʰi a: t̪ē: kəṭṭʰa: ʃa:ma:nje ko:ṭɪkə bʰəəge:lə ətʃɪ.

' **əbʰəjəkə be:ʃa:kē :d u:ʃa:dā:t̪ə bʰe:ləŋi**' ut̪kriʃtə

ko:ɽɪkə kəɽʰa :əɽʰɪ, ga:mə rəhəba:d̪ zo:gəŋəɪ
rəhələɪ, muɽa:..

'**kʰuʃi:kəŋ a:məd̪zi:səŋə**' me:kəŋhəɪja: ba:bu:kə
be:ɽa: bɪja:hə le:ləɽ əɪja:rəbʰəə/ ge:ləŋɪ, o: kʰuʃə
ɽʰəɽʰɪ, məɽʰɪlə bra:hməŋə ləɽəkə: a: ke:rələkə
ŋa:jəə ləɽəki: .ke:rələkə kəŋɪjā: əpəŋe: ʃəbʰə ʃəŋə
ɽʰəɪ, ʃə ʃəma:ɽə .ʃa:ma:ŋ jə ko:ɽɪkəkəɽʰa:

'**ɽi:ʃə**' ke:ʃə pʰa:ɪləʃə le:ləkəɽʰa:ʃəŋə, ke:ʃ o:
bəhuɽ əʃa:ma:ŋjə, pəɽɪ ɽua:ra: pəɽɪ:kə həʃɽa:kʃəə
kəə/ gəbəŋə kəəbə, pəɽɪ:kə ʃəkə:rəbə, d̪ze:lə .
kəɽʰo:ɽē: ʃa:ma:ŋjə ko:ɽɪkə.

'**ɽʰuɽɽi:kə e:kə d̪ɪŋə**' kəɽʰa: əɽʰɪ məɽʰɪli: le:kʰəŋə a:
pa:ɽʰəŋə ʃəməʃja:pəə, kiɽʰu e:mhəə-o:mhəəəkə
gəə, əŋɽəɽd̪za:ɽi:jə pre:mə uɪua:hə, a:əŋɽəme:
kəhəbi:d̪ ze:d̪zʰəgəɽa:u lo:kəkē: o:lə kəbəkəbə
ləgəɽʰəɪ, əbʰɪŋəuəkē: ŋəɪ ləgəɽəɪ .ʃa:ma:ŋjə
ko:ɽɪkəŋɪbəŋɽʰa:ɽ məkəkəɽʰa:

'**ga:məkə ka:ɽəkə ha:ɪue**:' ɽʰəkəəkə: ʃəɽəkə
ʃəbʰəkə kəɽʰa: əɽʰɪ .ume:jə pa:ʃəua:ŋə ɪkʰəɪ ɽʰəɽʰɪ
'məuɽəkə ɽʰəura:ha: bəŋələ əɽʰɪ e:ŋə.e:ɽʰə .
bʰuɽəha: mo:ɽə' (bʰuɽəha: mo:ɽə, uəŋɪɽə rəʃə,
2012, ʃa:hiɽjə əka:ɽe:mi: məɽʰɪli: juua:
puraʃka:rəʃə puraʃkriɽə po:ɽʰi: .(e:ŋə.e:ɽʰə .me:
ɽʰa:me:-ɽʰa:mə ɽʰəura:ha: ʃəbʰəkə ŋa:mə a:bə
bʰuɽəha: mo:ɽə ɽʰəɪ, ka:rəŋə o:ɽəə/ d̪ɪd̪za:ɪŋəkə,
kəmi:kə ka:rəŋə ho: pʰla:ɪo:səəkəɽə əɽuɽgʰəɽəŋa:.

α:həməhũ :lɪkʰəŋ e:rəhəũ əɪ uɪʂəjə pərə e:kəʈɑ:
kəuɪʈɑ:.

α:ʈəkʰəŋ əd̪ z̪e:ɖ e:kʰəbɑ:d̪ z̪o:gəɾəhɪʈɑɪkə fɑ:ŋ əpəŋə
gɑ:məkə!

α:ɖ e:kʰəbɑ:d̪ z̪o:gəɾəhɪʈɑɪkə fɑ:ŋ ə e:hɪʈʃʰəhə le:ŋə
bɑ:lɑ:ʂ əɾəkəkəʂ e:hɔ:!

həmərə:ʂ əbʰəkəð gəpərəɾəhɪʈ əe:d̪ z̪e:uəʂʈrə

o:həŋ e:uəʂʈrə

d̪z̪e:həŋə o:hɪ lɑ:lə kɑ:rəme: bəɪʂələ bəʈʃʈfɑ:kə rəhəe: !

mɑ:e:!

həmərə:ʈə ləgəɪʈ ə rəhəie:d̪z̪e:

əpəŋə gɑ:məkə i: ʂəɾəkə

o:hɪ lɑ:ləpərəɖe:fɪ:kə o:hɪ lɑ:lə kɑ:rəʂəð be:fɪ:əʈʃʰɪ ləgə

ɖuŋu: ʈɑ: ləgəie: bɪɖe:fɪ: ʂəŋə

(gəðz̪e:ŋd̪rə ʈʰɑ:kurə, bəɾəkɑ:ʂ əɾəkəʈʃʰəhə le:ŋə
bɑ:lɑ:, kurukʂe:ʈ rəməŋʈərməŋəkə, 2009)

go:lɑ: məɪ ge:lə, pɪʈʃəɾɑ: bʰəəge:lə, gɑ:məkē:
gɪ:ɾəʌ ʈɪɑ:həie: i: e:ŋə.e:ʈʃə.. ʂəũʂe: gɑ:məkə
kukuɾə məɾələd̪ z̪ɑ: rəhələəʈʃʰɪ. kəʈʰɑ: uʈʃʃə kɔ:ʈɪkə
ɾɪpɔ:rʈɑ:d̪z̪ə əʈʃʰɪ.

'e:ŋ α:bʰəə kəə kɪjɔ:' bɔ:ɾo:li:ŋə, bɔ:ɾo:pləʂə,

ʃue:tə ʃja:mə ti:.bhi:., ri:po:rtə:d̄ zəno:ʃtə:lədzikə,
mudə: pʰe:rə tʃəudʰəri: ʃa:he:bəkə uəŋəŋə ʃuru:
ŋurudde:ʃjə bəɽʰəɽə kəɽʰa:, ʃuŋdərə ləgəba:kə
d̄ʰuŋi, məɦɪla:ʃəbʰəkə bəɽa:ɪ, pʰe:rə e:kəɽa:
d̄zu:ŋ iʃərekəɽəməʃ a:jəbə a:ã :kʰɪkʰud̄zəbə
tʃəudʰəri:d̄zi:kə. ŋurudde:ʃjə kəɽʰa: ʃəma:ptə,
ʃa:ma:ŋjə ko:tɪkə ɦa:ʃjəkə əŋtə.

kəɽʰa: ka:rə əʃo:kə kəməkəɽʰa:lɪkʰəŋ e:tʃʰəɽʰi a:tē :
utʃtʃə ʃə ko:tɪkəkəɽʰa:ʃ e:ɦo: kəmmə:tʃʰəŋɦɪ.
kəɽʰa:ka:rə əʃo:kəkə uɪʃe:ʃəɽa: ətʃʰi d̄ze: o:
a:d̄ʰuŋɪkə ʃa:ma:d̄zikə ʃəməʃja:kə prəɽɪ ʃəɽʃe:tə
tʃʰəɽʰi, uɪʃəjəme:uɪuɪd̄həɽʰ a:əŋ ətʃʰəɽʰi,
məŋo:uɪd̄zɪna:ŋə kē: bʰa:uəŋa:kē: ŋi:kə tʃi:rə-pʰa:ɽə
kəɽəɪ tʃʰəɽʰi .mud̄ a:uɪʃəjəkē :pʰəɽɪtʃʰe:ba:kə kəla:
be:ʃi: ka:lə ma:ɪ kʰa:ɪtʃʰəŋɦɪ be:ʃi: ka:lə
ɦuŋ əkəɽəpəɽʃəla:ŋə-e:ŋd̄i gəkəɽɪtʃʰa:kə ka:rəŋə,
ka:rəŋə o:pəɽʃəla:ŋə əkəɽʰəŋ o: ka:ləbəɦuɽə
ʃa:ma:ŋjə, a:punəruktʃ ijuktʃ ələgəɪtʃ ətʃʰi.
kəɽʰa:ka:rə ʃuʃi:ləkə mā:d̄zələ pʰəɽɪtʃʰe:ba:kə kəla:
a: kəɽʰa: lɪkʰəba:kə kəla:, ŋəuə a:d̄ʰuŋɪkə kəɽʰa:
lɪkʰəba:kə kəla: be:rə-be:rə mo:ŋə pəɽəɪtə ətʃʰi .

əpəŋə

māɽəuʃə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pəɽə**

pəɽʰa:u.

2.18.gəḍʒe:ṅḍrə tʰa:kurə- kəṭʰe:ṭərə gəḍʒəkə
le:kʰəkə əʃo:kə

gəḍʒe:ṅḍrə tʰa:kurə

kəṭʰe:ṭərə gəḍʒəkə le:kʰəkə əʃo:kə

o:ṅḍa: t̃ə əʃo:kə əpəṅḍa:kē: a:bə kəṭʰa:ka:rə əʃo:kə kəhəi
t̃ʰəṭʰi (huṅḍəkə pʰe:ṣəbukə pro:pʰa:iləkə jəe:hə ṅḍa:mə
t̃ʰəṅḍi) mudā: huṅḍəkə pəhila prəkā:ṣiṭə po:t̃ʰi: ət̃ʰi
e:kəṭa: kəuṭa: ṣṣəgrəhə 't̃ʰəkəruju:hə' d̃ʒe: prəkā:ṣiṭə
bʰe:lə 1986 ke:rə d̃ʒəṅḍəvəri: mā:ṣəme: o:hi: vərṣə
əʃo:kə, siṭəṣṣəkə fri:ṅḍiṭa:ṣə a: ʃəile:ṅḍrə a:ṅḍṅḍəkə
ṣṣəmmiṭa kəṭʰa: ṣṣəgrəhə 't̃ʰiko:ṅə' prəkā:ṣiṭə

b^he:lā, ṇāvambārā mā:sāme:, d̄zā_ime: t̄i:ṇu: go:ṭe:kā
 5-5 ṭa: kṭṭ^ha: t̄j^hālāṇḥi.

afo:kā kāmā līk^hai t̄j^hāt^hi, kavīṭa: t̄ḍā a:ro: kāmā.
 mu:lād^ha:ra:kā le:k^hakāme: kāmā līk^hāba:kā p^haiṣāṇā
 t̄j^hai. d̄zāk^hāṇā pre:māt̄jāṇḍā t̄i:ṇā ṣājā kṭṭ^ha: lī:k^hi
 le:lāṇḥi t̄ḍāk^hāṇā d̄zā: kāḷ o: e:kāṭa: ṣāgrāhā bahā:ra
 ke:lāṇḥi- 'me:ri: p̄riṣā kāhā:ṇijā.' ṣāṇ 1933 me:. ai
 po:t̄ḥi:me: pre:māt̄jāṇḍā i: ṣui:kā:ra kārai t̄j^hāt^hi d̄ze: ṇai
 t̄jā:hiṣo: kāḷ le:k^hakākā ṣāb^hā rāt̄jāṇā: ṇi:kā ṇai b^hāḷ
 pābāi t̄j^hai. a: i:ho: d̄ze: d̄zā pa:t̄ḥākā e:kā le:k^hakākā
 ṣāb^hā rāt̄jāṇā: pāṭ^hi d̄zā:jā t̄ḍāk^hāṇā o: d̄zīṇḍāgi: me:
 pā:t̄jō: t̄j^hāhā ṭa: le:k^hakākē: ṇai pāṭ^hi ṣākāṭā. ṣe:
 huṇākā:pārā d̄vā:bā pāṭ^hālāṇḥi d̄ze: o: pa:t̄ḥākā le:lā ai
 t̄i:ṇā ṣājāme: ṣā k̄iṭ^hu kṭṭ^ha: t̄jūṇi kāḷ āpāṇā p̄riṣā
 kṭṭ^ha:kā ru:pāme: p̄rāṣṭuṭā kāṭ^hi. hāmāro: ut̄jā:re:
 d̄zāhiṣā: e:kāṭa: le:k^hakākā t̄i:ṇā ṣājā kṭṭ^ha: līk^hi līṣā
 t̄ḍāk^hāṇe: o:kāra: āpāṇā:kē: kṭṭ^ha:kā:ra g^ho:ṣiṭā
 kāṭāba:kā t̄jā:hi:. o:ṇā: o:t̄ḍāḷ pre:māt̄jāṇḍā i:ho: kāḥi
 d̄zā:i t̄j^hāt^hi d̄ze: lo:kākṭṭ^ha:me: mā:t̄rā uṭ̄āibāla: g^ho:ṭa:
 a:ḍi ho:i t̄j^hai ṣe: kṭṭ^ha:kā māhāṭvā lo:kākṭṭ^ha:ṣā be:ṣi:
 t̄j^hai. pre:māt̄jāṇḍākā ai gāpāṣā hāmā b^hiṇṇā ut̄jā:ra
 rāk^hai t̄j^hi: a: p^hiṭā:kā go:rāk^hāpuri:kā kṭṭ^hāṇāṣā
 ṣāhāmāṭā t̄j^hi:. p^hiṭā:kā go:rāk^hāpuri: āpāṇā rubā:īkā
 ṣāgrāhā 'ru:pā' me: līk^hai t̄j^hāt^hi d̄ze: 'hiṇḍu: lo:kā
 gi:t̄ā' d̄ze: hāmāra: d̄āiṭā āt̄j^hi ṣe: o:kāra: mā:ṇāvi:jā a:
 ṣuārgi:jā ṣāgi:t̄ā bāṇā: d̄ā_ī t̄j^hai, a: ṣe: gā:lībā, īkāba:lā
 a: t̄jākābāṣṭā ṣe:ho: hāmāra: ṇai d̄āḷ ṣākāla:. o:
 uḍā:hāraṇā d̄ā_ī t̄j^hāt^hi-

"ba:bulə mo:ra: ɳaɪhərə tʃʰu:tələ dʒa:ja,

u: djo:ɽʰi: pəruətə bʰaji:, a:ɳəɳə bʰajo: uɪde:ʃə."

məha:bʰa:raʃə a:bə lo:kəgi:tə bəɳɪ ge:lə
 aʃʰɪ, lo:kəga:tʰa: bəɳɪ ge:lə aʃʰɪ, 'bʰi:lə
 məha:bʰa:raʃə təkərə uɟa:hərəɳə aʃʰɪ.
 əfo:kəkə 'tʃəkrauju:hə' məha:bʰa:raʃə a:ɟʰa:ɳtə kiʃʰu
 kəuɪtə: aʃʰɪ, ʃe: o: lo:kəgi:tə a:ɟʰa:ɳtə
 aʃʰɪ, lo:kəga:tʰa: a:ɟʰa:ɳtə aʃʰɪ.

ʃe: həməra: ɳədʒəɳime: rəʃʃəɳa:ka:rə əfo:kə ti:ɳə tɪ:
 tʃʰəʃʰɪ- kəuɪ əfo:kə, kəʃʰa:ka:rə əfo:kə a: kəʃʰe:tərə
 gəɟjəkə le:kʰəkə əfo:kə. əruɳɳə tʰa:kurə əpəɳə po:tʰi:
 ro:ʃəɳa:ɪkə lo:kəpəkʃəkē: kəʃʰe:tərə gəɟjə kəhəɪ
 tʃʰəʃʰɪ, ʃe: ɳɪbəɳɳə-prəbəɳɳə-ʃəma:lo:tʃəɳa: le:lə
 həməhū: əɪ ʃəbɟa:vəli:kē: prajuktə kəʃʰəhələ tʃʰi:.

kəʃʰe:tərə gəɟjəkə le:kʰəkə əfo:kə

əfo:kəkə kəʃʰe:tərə gəɟjəme: tʃʰəɳɳɪ məɪtʰɪlə ā:kʰɪ
 (2007), ʃəʃʰa:ɟə (ʃa:kʃa:tka:rə ʃəgrəhə)
 (2007), kəʃʰa:kə upəɳja:ʃəhəupəɳja:ʃəkə kəʃʰa:
 (2012), ā:kʰime: bəʃələ (ja:tʃra: kəʃʰa:) (2013), ba:tə-
 uɪʃa:rə (a:lo:tʃəɳa:) (2015), ɳi:kə ɟɪɳəkə ba:ɪsko:pə
 (ujəgja ʃəgrəhə)(2018), ra:dʒəmo:həɳə dʒʰa:
 (uɳɪbəɳɳə, 2019) a: kəʃʰa:-pa:tʰə
 (2022). ʃəgəme: kiʃʰu uɪde:hə a: əɳjəʃʰə tʃʰɪɪa:jələ
 ʃəma:lo:tʃəɳa: a: a:ɳə kəʃʰe:tərə gəɟjə ʃe:hə:
 tʃʰəɳɳɪ dʒe:ɳa: 'bəɳəɪtə kəmə bɪgəʃəɪtə be:ʃi:'
 (ʃubʰa:ʃə tʃəɳɳə ja:dəuəkə 'bəɳəɪtə bɪgəʃəɪtə'

pərə), şəmpa:dəkə ra:dʒənənɔdənə la:lə ɖa:şə a: kərɲa:mrɪtə, ra:məlo:tʃənə tʰa:kurəkə kəuɪtə: pərʰətə, ke:ɖa:rə ɲa:tʰə tʃəudʰəri:kə upənja:şə, jərəɖɪɲɖudʒi: a:ɖɪ.

şəva:ɖə (şa:kşa:tka:rə şəgrəhə) me: əʃo:kə şa:kşa:tka:rə le:ɲe: tʃʰətʰɪ ra:dʒəmo:hənə dʒʰa:, dʰu:məke:tʰu, kula:ɲənɔdə mɪʃrə a: mo:hənə bʰa:rəɖua:dʒəşə. e:kko: go:tʃe:şə o: əşəhəɖzə pərʃənə ɲəɪ pu:tʃɪ şəkəla:, ra:dʒəmo:hənə dʒʰa: ɖua:ra: şubʰa:şə tʃənɖrə ja:ɖəvəkə ra:dʒəkəmələ tʃəudʰəri: mo:ɲo:gra:pʰə prəşəgəme: şa:hɪtʃə əka:ɖe:mi: purəşka:rə le:lə kəe:lə kəmpromɑ:ɪdʒə huəjə (*de:kʰu: həmərə po:tʰi: ɲɪtə ɲəvələ şubʰa:şə tʃənɖrə ja:ɖəvə, gəɖze:ɲɖrə tʰa:kurə, 2022 vɪɖe:hə a:rka:ɪvəme: upələbɖʰə*), dʰu:məke:tʰukə la:lə dʒʰəɲɖa:kə şə:ɡərə ləʃ şa:hɪtʃə rətʃəbə huəjə ba: mo:hənə bʰa:rəɖua:dʒəkə məɪtʰɪlə brɑ:hməɲəkə şəşka:rə gi:təkē: mɪtʰɪla:kə şəşka:rə gi:tə kəhəbə (*de:kʰu: huɲəkərə şəmpa:ɖɪtə məɪtʰɪli: əka:ɖe:mi:şə prəka:ʃɪtə po:tʰi: ba:ɖəme: dʒa: kəʃ ume:ʃə məɲɖələkə şəbʰə dʒa:tʰkə şəşka:rə gi:tə ume:ʃə məɲɖələ ɖua:ra: şəkəɪtə bʰe:lə a: vɪɖe:həme: i:prəka:ʃɪtə bʰe:lə, dʒe: əşəli: mɪtʰɪla: şəşka:rə gi:tə ətʃɪ.*) a:ɖɪ a:ɖɪ. hə 'tʃʰutʃi:kə e:kə ɖɪɲə' (ɖəɪɖi:ɡa:mə, 2017) kətʰa:me: o: əpənə: mo:ɲəkə şəbʰə şəva:lə dʒe: o: ɲəɪ pu:tʃɪ şəkəla:, şe: utʰa: le:ɲe: tʃʰətʰɪ. prəbʰa:şə kuma:rə tʃəudʰəri:şə şa:kşa:tka:rə huɲəkərə mɪtʃukə ka:rənə ɲəɪ bʰəʃ

ṣākələ a: təkərə e:ʋədʒəme: o: ṣəṇḍʰa:ṇə əkə-3
prəbʰa:ṣə ʋɪʃe:ṣə ṇɪka:lələṇɪ.

ā:kʰime: bəṣələ (ja:tra: kətʰa:) (2013) ətʃɪ e:kəta:
ṇəire:ʈɪʋəkə ʋɪʋərəṇə dʒe: əʃo:kəkə pi:ʈʰi:kē:
pərəṣələ ge:lə rəhəɪ, dʒətəʔ/ ʃo:ʋɪjətə ʃəḡhəkə
bəra:ɪ a: əme:ɾɪka:kə kʰɪdʰā:ʃə kəe:lə dʒa:ɪtə
rəhəɪ, a: dʒe: ʃe: kərəɪtə rəhətʰɪ o: əpəṇə ba:lə-
bətʃɪʃa:kē: pərʰəɪle: əme:ɾɪka: pətʰəbətə rəhətʰɪ.
həmərə: mo:ṇə pərəɪe: dʒe: e:kəta: həmərə ʃəḡi:
ko:ṇo: pəri:kʃa: dʒə_ɪle: dʒərəbʰəḡa: ge:lə a:
ju:ṇɪʋərsɪtɪ: e:ɾɪja: ḡʰu:mi kəʔ/ʈʃəɪ a:ʃələ, kəhələkə
dʒe: dʒərəbʰəḡa:ʃəḡi ṇi:kə ʃəhərə tʃə pu:ra: bɪhə:rəme:
ko:ṇo: ṇəɪ ʈʃəɪ.ja:tra: kətʰa:kə ətʃɪkʰtə 'ʃo:ʋɪjətə
ru:ṣə ʃə' kəʋɪtə:me: ʃe:ho: əʃo:kə ʃəe:hə ke:ṇe:
ʈʃəʈʰɪ (ʈʃəkɾəʋju:hə, 1986).

**məɪtʰɪlə ā:kʰɪ (2007), kətʰa:kə
ʋpəṇja:ʃəhəʋpəṇja:ṣəkə kətʰa: (2012) ba:tə-
ʋɪʃa:rə (a:lo:ʈʃəṇa:) (2015) a: kətʰa:-pa:ʈʰə
(2022)** huṇəkərə ṇɪbəṇḍʰə a: ṇɪbəṇḍʰa:tʰməkə
a:lo:ʈʃəṇa:kə a:le:kʰə ʃəbʰəkə ʃəḡrəhə ʈʃɪjəṇɪ.

əʃo:kəkə a:lo:ʈʃəṇa: a: ṇɪbəṇḍʰə ʋɪdʰa:kə pəkʃə a:
ʋɪpəkʃəme: ṇɪmṇə tətʰjə ʃo:dʒʰā: əbətə ətʃɪ:

- (1) huṇəkərə rətʃəṇa:me: ma:trə mu:lə
dʰa:ra:kə le:kʰəkəkə ədʰjəjəṇəkə
prəma:ṇə bʰe:təɪtə ətʃɪ, ʃəma:ṇa:ṇtərə
dʰa:ra:kə gətə 15 bərkʰəkə əʋəda:ṇəʃə o:

əṇəbʰid̪ʒṇə bud̪ʒʰa:ɪ̯tə ʃʰə̃t̪ʰɪ, ba:
 d̪e:ra:ɪ̯tə ʃʰə̃t̪ʰɪ d̪ʒe: o:kəɾə ʃʰə̃t̪ʰɪ:
 huṇəkə: mu:lə̃d̪ʒʰa:ra:ʒə̃ ka:ɪ̯ d̪e:t̪ə.
 'mə̃t̪ʰɪli: kə̃t̪ʰa:kə uɪka:ʒə: bə̃d̪ələɪ̯tə s̪uəɾə
 e:ũ p̪rəuɪt̪t̪ɪ' me: o: lɪkʰə̃ɪ̯tə ʃʰə̃t̪ʰɪ d̪ʒe:
 mə̃t̪ʰɪli:me: ʒə̃bʰə̃ʒə̃ be:ʃi: kə̃t̪ʰa:
 d̪ʒi:uəka:ṇt̪ə lɪkʰələ̃ṇɪ a: t̪əkəɾə ʒə̃kʰja: o:
 d̪u: ʒə̃jə gə̃ṇəbə̃ɪ̯tə ʃʰə̃t̪ʰɪ, əɪ a:lə:kʰək̪ē: o:
 ṇuəuə t̪ə̃t̪ʰjəkə a:lə:kəme: s̪ud̪ʰa:rəba:kə
 əkʰə̃ṇə d̪ʰə̃ɪ a:uə̃ʃjəkə̃t̪a: ṇəɪ əṇubʰə̃uə
 ke:lə̃ṇɪ, d̪ʒəkʰə̃ṇə kɪ d̪ʒə̃gə̃d̪i:ʃə p̪rə̃ʒa:d̪ə
 mə̃ṇd̪ələ əkʰə̃ṇə d̪ʰə̃ɪ 850 kə̃t̪ʰa: lɪkʰɪ
 ʃʰukələ ʃʰə̃t̪ʰɪ.

- (2) huṇəkəɾə d̪ʒi:uɪ̯tə rə̃ʃṇa:kə:rəkə
 ʒə̃ma:lə:ʃʰṇa:me: a:hə-ba:hə a:
 uɪuəɾəṇə mə:t̪rə bʰe:t̪ə̃t̪ə. d̪ʒi:uɪ̯tə
 rə̃ʃṇa:kə:rəkə ʒə̃ma:lə:ʃʰṇa:me: d̪ʒə̃
 o:kəɾə kə̃mə̃d̪ʒo:rə pək̪ək̪ē: ṇəɪ
 d̪e:kʰa:o:lə d̪ʒa:jə t̪ə̃ pʰe:rə o: əpə̃ṇə
 rə̃ʃṇa:me: s̪ud̪ʰa:rə ke:ṇa: kə̃ʃəkə̃t̪a:,
 ũd̪a:hə̃rə̃ṇəkə ru:pəme: 'd̪u:rə d̪e:ʒə
 pələ:jə̃ṇəkə mɪ̃gə̃t̪ɪ̃ʃṇa: a: ʃrə̃mə̃ʃi:lə
 ʒt̪ɪ̃:kə ʒə̃gʰə̃rʃə̃gə:t̪ʰa:- hə̃ʒi:ṇa: mə̃d̪ʒɪ̃lə'
 d̪e:kʰələ d̪ʒa: ʒəkə̃ɪe:.. mɪ̃t̪ə
 ʒa:hɪ̃t̪jəkə:rəkə a:lə:ʃʰṇa:me: o: kə̃ṇe:
 hɪ̃mmə̃t̪ə d̪e:kʰə̃bə̃ɪ̯tə ʃʰə̃t̪ʰɪ, d̪ʒe:ṇa:
 'lə̃lɪ̃t̪əkə pɪ̃t̪ʰuɪ:p̪ũt̪rə', mud̪a: o:t̪t̪ə̃/o: a:rə
 gə̃rə̃bə̃rə kə̃ʃ d̪əɪ ʃʰə̃t̪ʰɪ, o: p̪ũt̪ʰəɪ ʃʰə̃t̪ʰɪ-
 'e:t̪ə̃ i: ʒuə:bʰa:uɪkə p̪rə̃ʃṇə ũt̪ʰə̃ɪ̯tə ə̃ʃʰɪ

d̄ze: ləlit̄ə kʰe:t̄ih̄əəkə d̄zi:səṇṇə-
 s̄ṅgʰərs̄əkə upəṇṇja:s̄ə rət̄j̄it̄ə ka:lə
 kələpu: a: bid̄z̄əli:kə pre:mə-prəs̄ṅgə ke:
 bi:t̄j̄ə me: kie:kə əṇṇələṇṇi? bra:hməṇə a:
 ət̄j̄h̄o:pəkə b̄ija:h̄ə-s̄əmbəṇṇd̄h̄ə s̄ṇṇə
 s̄a:ma:d̄z̄ikə s̄əməs̄ja: ke: ut̄h̄a:jəbə kie:kə
 d̄z̄əru:ri: ləgələṇṇi huṇṇəkā? ləlit̄ə s̄ṇṇə
 t̄j̄e:t̄ṇṇa: s̄əmpəṇṇṇə le:kʰəkə əṇṇe:re:
 d̄h̄a:hi: kie: le:ləṇṇi? əfo:kə a:le:kʰəkə
 əṇṇimə p̄ā:t̄ime: t̄əkəṇə ka:rəṇə bəṭəbət̄ə
 t̄j̄h̄əṭ̄h̄i- 'uəṣ̄t̄ut̄əh̄ə ləlit̄əkə mət̄h̄ilə
 s̄ṅs̄ka:rəkə i: əvəḍ̄h̄a:rəṇa: uəṇṇəvə:ḍi:
 uəit̄j̄a:rikəṭ̄a:kə ḍe:ṇṇə t̄h̄ikə.' a: əi le:lə o:
 ra:məḍe:uə d̄z̄h̄a: s̄ṅge: ləlit̄əkə ko:ṇo:
 gəpəkə s̄ṅṅ:gəṇə le:ləṇṇi, d̄z̄əkəṇə
 a:uəjjəkəṭ̄a: ṇəi t̄j̄h̄ələ. pre:mə a: s̄e:k̄s̄ə
 e:kəṭ̄a: ja:juəṭ̄ə uis̄əjə ət̄j̄h̄i a: əka:lə huəjə
 a:ki ple:gə o: kʰəṭ̄əmə ṇəi b̄h̄ə/ s̄əkəie:,
 əfo:kəkē: əi le:lə ko:ṇo: s̄ṅṅ:gəṇəkə
 d̄z̄əru:ri: ṇəi t̄j̄h̄ələṇṇi. gəib̄rijələ ga:r̄s̄ija:
 ma:rkuis̄əkə 'ləvə iṇṇə ḍə t̄a:imə ɔpʰə
 ko:le:ra:' t̄əkəṇə prəma:ṇə ət̄j̄h̄i.

- (3) **ni:kə ḍiṇṇəkə ba:is̄ko:pə (uj̄ṅḡjə s̄ṅgrəh̄ə)** me: huṇṇəkā: əpəṇṇə s̄əb̄h̄ə gəpə
 rəkʰəba:kə əvəṣ̄əṇə t̄j̄h̄ələṇṇi, ho:li:kə
 d̄z̄o:gi:ra: s̄ṇṇə mud̄a: o:t̄ə/ s̄e:ho: o:
 t̄j̄u:ki ge:la:.

əpəŋə

māṭṭəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com pərə

pəṭʰa:u.

2.19.pṛəḍi:pə bīḥa:ri:-ma:ṭəbərə kəṭʰa:ka:rə

pṛəḍi:pə bīḥa:ri:

ma:təbərə kəḥa:ka:rə

əʃo:kə ma:nə: pʰe:ʂəbukəkə kəḥa:ka:rə əʃo:kə
 ma:nə: məiḥili:kə kəuɪ, kəḥa:ka:rə a:
 a:lo:ʃəkə, d̪iŋəkə ədja:uəḍʰikə rəʃɲə: kərməme:
 miḥila:kə lo:kə a: ʂəmpu:rŋə miḥila: d̪iʒəgəd̪iʒa:rə
 ho:it̪ə d̪e:kʰa:it̪ə əʃiḥi. i: əpəŋə məiḥilə ā:kʰiʂṣ̃ə uɪʃuə
 a: uəiʃuikə pəriḍriʃjə kē: d̪e:kʰəit̪ə ʃiḥəḥi, guŋəit̪ə
 ʃiḥəḥi a: t̪əkəro: əpəŋə rəʃɲə:kə uɪʂəjə bəŋəbəit̪ə
 ʃiḥəḥi. a: ʂe: e:hi t̪ərahē: bəŋəbəit̪ə ʃiḥəḥi ʂe:
 ʂo:d̪iʒe:-ʂəpa:te: d̪iʒ̃ə pəḥi kə' ʂəʂəri ge:ləhū, t̪ṣ̃ə
 bud̪iʒəjəbe: n̪e: kərah̃ə. ma:nə: i: hiŋəkə ʃiɪpəkə
 kəla:ka:ri: ʃiḥəŋi d̪iʒe: əhā:kē: la:gəḥ̃ə d̪iʒe: bəḥ̃ə
 ʂəhəḍ̪iʒə ba:t̪ə kəhəit̪ə ʃiḥəḥi, muḍa: kəhəit̪ə
 rəhəit̪ə ʃiḥəḥi o:t̪əbe: gəḥ̃i:rə gəpə.

bəhuuɪḍʰa:ua:di: ʃiḥəḥi əʃo:kə d̪iʒi:. a:rəbʰəme:
 kəuɪt̪a: li:kʰələŋi...li:kʰəit̪ə rəhəla:hə...a: t̪əkərah̃ə ba:d̪ə
 kəḥa: d̪iʂə muḥəla:hə. həmərah̃ə kəhəba:kə t̪a:t̪pəjə
 i: n̪əhi d̪iʒe: pəhiŋe: kəḥa: n̪əhi li:kʰəḥi, muḍa:
 kəuɪt̪a: pra:jə: ʃiḥo:ʃələŋi a: kəḥa: pərah̃ə ke:n̪ḍriʃt̪ə
 bʰe:la:hə. ʂṣ̃əge: ʂṣ̃əgə əŋjə uɪḍʰa: ʂe:ho: ʃiʃələit̪ə
 rəhələŋi. həmə e:t̪ə' kəḥa:ka:rə əʃo:kə a: əʃo:kəkə
 kəḥa: pərah̃ə gəpə kərah̃ə ʃiḥa:həit̪ə ʃiḥi:.

əʃo:kəkə le:kʰəŋə a:t̪həmə d̪əʃəkəʂṣ̃ə a:rəbʰə bʰe:ləŋi
 əʃiḥi. a:t̪həmə d̪əʃəkə kəhəba:kə ma:nə: d̪iʒe: e:hi
 ʂəməjəʂṣ̃ə pa:t̪həkəkē: hiŋəkə pəka:ʃiʃt̪ə rəʃɲə:
 ʂəbʰə pəḥəba: le:lə upələbḍʰə ho:mə' ləgələŋi. i:
 d̪iʒəhiʒa: le:kʰəŋə ʃuru: kəjələŋi t̪a:hiʂṣ̃ə pəhiɪlukə

dʒəfəkə, ma:nɛ: ʃa:təmə dʒəfəkəme: məɪtʰɪli:
 kəʔhɑ:me: tʃʰətʰəmə dʒəfəkəkə kəʔhɑ:kə
 uɪʃəjə, ʃuəru:pə a: bʰɑ:uə-bʰu:mi ʃə a:gā:kə ba:tə
 n̄əhi dɛ:kʰəɳɑ: dʒɑ:ɪtə ətʃʰɪ. ʃɑ:ma:dʒɪkə tʃɛ:təɳɑ:
 a: prətʰiro:dʰəkə dʒɛ: bʰumhura tʃʰətʰəmə
 dʒəfəkəme: pədzəɾələɪkə, ʃɛ: ʃa:təmə dʒəfəkəme:
 pədzʰəjələɪkə n̄əhi, mudɑ: dʰəɳhəro: n̄əhi bəɳɪ
 pəuləɪkə. təkəɾə e:kəʔɑ: ka:rəɳə həmərə: ɪho:
 budʒʰɑ:ɪtə ətʃʰɪ dʒɛ: e:hi (ʃa:təmə) dʒəfəkəme:
 məɪtʰɪli: kəʔhɑ:me: n̄əuə kəʔhɑ:ka:rəkə a:gəməɳə
 ā:gure: pərə gəɳə'jo:gjə bʰe:lə. e:kəʔɑ: bəɪtʃə
 tʃʰələləɪ, mudɑ: n̄ɪjəmiɪtə kəme: kəʔhɑ:ka:rə
 rəhələ:hə.

əfo:kə dʒi: ʃa:təmə dʒəfəkəkə dʰo:n̄hɪkē: pʰɑ:rəɪtə
 əpəɳə kəʔhɑ: ʃəbʰəkə ʃəgə əbəɪtə tʃʰəʔhɪ.
 ujəkɪ, ʃəma:dʒə, ʃəʃuɛ:dəɳɑ:, ʃəuməɳəʃjəʔɑ:, tʃɛ:t
 əɳɑ: a: prətʰiro:dʰəkə ʃo:dʒʰə-ʃo:dʒʰə ba:tə
 bəɳəbəɪtə tʃʰəʔhɪ. i: əpəɳə ba:tə ʃo:dʒʰə-ʃo:dʒʰə
 pa:tʰəkəkē: kəhəɪtə tʃʰəʔhɪ, dʒɑ:hɪme: hɪɳəkə
 bʰɑ:ʃɑ:kə dʒɑ:ɳu:gəri: dɛ:kʰəbɑ: jo:gjə rəhəɪtə ətʃʰɪ.
 əpəɳə: la:tʰe: pu:ra: ʃəma:dʒəkē: juɡə-ʃəʔjə
 dɛ:kʰəbəɪtə tʃʰəʔhɪ. i: ba:tə hɪɳəkɑ: məɪtʰɪli:
 kəʔhɑ:me: e:kəʔɑ: pʰərə:kə pəhɪtʃɑ:n̄ə a: ʃtʰɑ:n̄ə
 dəɪtə tʃʰəɳɪ.

le:kʰəkə ʃəməjəkə ʃəgə bəɳəɳəɪtə ujəkɪ, ʃəma:dʒə
 a: dɛ:ʃəkə bʰɑ:uə-ʃuəbʰɑ:uəkə ʃəgə tʃʰələɪtə ətʃʰɪ a:
 o:kəɾɑ: əpəɳɑ: rəʔʃəɳɑ:kə uɪʃəjə bəɳəbəɪtə ətʃʰɪ.
 dʒɛ: ʃəməjəkə ʃəgə ho:ɪtə pəɪuəɪtəɳə kē: n̄əhi

t̃abbe: ʃe: hiŋəka: ʃəmədʒʰa: rəhələ tʃʰəli:. əre:
 bʰa:ɪ, ə_ɪ me: həmmərə ki: kəʃu:rə həjə. e:t̃əŋa:
 d̃iŋə ʃə həmə ʃəbə e:kə-ɔ:ʃərə: ke: ʃəgə rəhələ
 tʃʰi: . t̃abbo: e:kə-ɔ:ʃərə: ke: ŋəhi
 ʃəmədʒʰəli: kəua: ke: pa:tʃʰu: d̃əuɾələ d̃ʒa:ɪ tʃʰi: .
 pərə i: ma:ŋi:te: ŋəhi tʃʰəʔʰə. ki:-kəhā: bəkəŋe: d̃ʒa:ɪ
 tʃʰəʔʰə.'

ʃa:mpɾəda:jikəʔa:kə d̃u: ʔa: ʃt̃ʰiɪ d̃uŋu: kəʔʰa:me:
 ra:kʰələŋi ətʃʰi kəʔʰa:ka:rə. 1986 ʃə 2017 d̃ʰəri
 əbəi:te-əbəi:te ʃa:mpɾəda:jikə ʃədbʰa:uə kəʔe:kə
 uikri:te bʰə' ge:lə ətʃʰi, ʔəkərə ba:ŋəgi:. mir̃d̃ʒa:
 ʃa:he:bəkə pəʔŋi: a: bəʔʃʰa: pəkis̃ʔa:ŋə ʃə
 əuʔʰiŋə, ʔē: ga:məkə lo:kə ʃua:gəʔəkə bʰəujə
 o:ra:o:ŋə kəjəŋe: rəhəi:ʔʰə. i: pra:jəhə e:hi d̃ua:rē:
 d̃ʒe: mir̃d̃ʒa: ʃa:he:bəkə mo:d̃ʒərə huŋəkə
 ʃəma:d̃ʒəme: d̃ʰərməkə ka:rəŋē: ŋəhi, məŋukkʰəkə
 ka:rəŋe: tʃʰələŋi. mud̃a:, ʃa:ma:d̃ʒikə ʃt̃ərə pərə
 d̃ʰa:rmikə uəiməŋəʃjə e:t̃ə' d̃ʰəri pəh̃i:ʔi ge:lə ətʃʰi
 d̃ʒe: muhəməd̃ə əʃələmə ke: ʔʰa:hə-pəʔʰa:h̃i
 o:kəra: d̃ʰərməkə kʰiɪd̃ʰā:ʃə kə' d̃əi:te ətʃʰi lo:kə.
 bəhu:to: əʃələmə əpəŋə ʃəma:d̃ʒəme: tʃʰəʔʰi d̃ʒe:
 kəhəi:te rəhəi:te ətʃʰi d̃ʒe: kəua:kə pa:tʃʰu: ŋəhi
 d̃əuɾu:. mud̃a:.... kəʔʰa:ka:rə d̃uŋu: ʃəməjəkə
 tʃi:ɾəŋə kəɾəi:te ua:d̃ʒi:bə tʃiŋ:ta: rəkʰəi:te tʃʰəʔʰi.
 ɔ:ʃərə, e:kəʔa: a:rə ba:ʔə! mir̃d̃ʒa: ʃa:he:bəkə ʃəgə
 mukʰija: d̃ʒi: bəmməi: (a:d̃ʒukə mumbəi:) d̃ʒa:ɪt̃ə
 tʃʰəʔʰiŋə. mud̃a:, a:d̃ʒukə ʃt̃ʰiɪ i: bəŋi ge:lə ətʃʰi
 d̃ʒe: ko:ŋo: mir̃d̃ʒa: ʃa:he:bəkə ʃəgə ko:ŋo:
 mukʰija:d̃ʒi: kəʔəhu d̃ʒəjəba: le:lə ʔəija:rə ŋəhi

b'hə' səkəɪtə tʃhətʰɪ. dʊnu:kə bi:tʃə əvɪsʊəʃəni:jətɑ:kə
 k'hɑ:ɠʰɪ e:tɛ:kə gəhɪ:rə kə' dɛ:lə ge:lə tʃhəɪkə dʒe:
 rəmədʒɑ:nə a: rɑ:məŋəvəmi: me: e:kə-dʊ:səra:kə
 bhē:tə-gʰā:tə ʃe:ho: bəŋəuɑ: ləgəɪtə tʃhəɪkə.
 a:dʒukə ʃəməjəkə i: ʃəbhəʃə pəɪgʰə tʃra:ʃədi:
 b'hə' ge:ləɪe: dʒe: e:hɪ dɛ:ʃəkə muʃələma:nəkē:
 kəhə' pəɪtə tʃhəɪkə dʒe: həmərə dɛ:ʃə b'hɑ:rətə
 ətʃhɪ. a: e:kəra: le:lə dʊnu: dʰərməkə lo:kə
 dʒɪmmɛ:dɑ:rə tʃhətʰɪ dʒe: tɛ:səɪ, mədɑ:ri:kə
 ho:həkɑ:rɑ: pərə nɑ:tʃɪ rəhələ tʃhətʰɪ.

ʃədb'hɑ:vəkə e:həne: e:kətɑ: kətʰɑ: dəɪdi:gɑ:mə
 ʃəgrəhəme: ətʃhɪ- 'o: dʊnu: ʃɑ:ɪkɪlə ʃɪk'hətʰə ətʃhɪ'.
 ʃudʰi:rə a: rəme:ʃəkə ʃɑ:ɪkɪlə ʃɪk'həbɑ:kə bəhəŋne:
 kətʰɑ:kɑ:rə bəɪ:tɑ: bɑ:tə kəɪtə tʃhətʰɪ. e:hɪ
 kətʰɑ:kə əlɑ:uddi:nə a: kəɪtʃɪ: mɪʃtʃri:kə tʃəɪtʃə
 ʃəma:dʒə le:lə e:kətɑ: a:dəɪʃə ʃtʰɑ:pɪtə kəɪtə ətʃhɪ.

kətʰɑ:kɑ:rə əfo:kəkə kətʰɑ: ru:pi: tʃəɪkəʃəme: rəgə-
 vɪrəgəkə vɑ:nə tʃhəŋɪ. hɪnəkə e:kətɑ: kətʰɑ: mo:nə
 pəɪtə ətʃhɪ- b'hɔ:dʒə. e:hɪ kətʰɑ:me: ləgəɪtə tʃhəɪkə
 dʒe: kətʰɑ:kɑ:rə e:kətɑ: ne:nɑ:kē: b'hɔ:dʒəkə pɪtɪ
 a:kəʃəŋəkə vəŋəŋə kə' rəhələ tʃhətʰɪ. b'hɔ:dʒəkə
 k'hɑ:dʒə-pədɑ:rʰəkə ədb'hutə vəŋəŋə ətʃhɪ. təkərə
 kɑ:rəŋə i: dʒe: kətʰɑ:kɑ:rə ʃuəjə ʃe:ho: b'hɔ:dʒəŋə
 ʃəɪdərəb'həme: vɪŋjɑ:ʃi: tʃhətʰɪ. b'hɔ:dʒe: nəhɪ, a:nə-
 a:nə kətʰɑ: ʃəbhəme: ʃe:ho: b'hɔ:dʒəŋəkə vəŋəŋə
 məŋo:jo:gəpu:ruəkə kəɪtə
 tʃhətʰɪ. 'b'hɔ:dʒə' kətʰɑ:me: ne:nɑ:kə
 məŋo:vɪdʒnɑ:nəkə tʃɪtʃrəŋə ədb'hutə ətʃhɪ.

mudā:, pāṅgḥā ba:ṭā i: d̄ze: e:ḥi kəṭḥā:kə bəḥaṅṅe:
 ga:məkə a:pəṣi: ṣṣəḍbḥā:səkə gəpə kəḥi d̄za:ṭā
 t̄ḥṭḥi kəṭḥā:ka:rə. bḥo:d̄zə ga:məkə lo:kəkē:
 e:kəṭḥā:mə ba:ṅḥi kə' rəkḥāba: le:lə d̄zəru:ri: t̄ḥṭḥi kə.

ḥiṅṅəkə bəḥuṭṭā ra:ṣṣā kəṭḥā: ət̄ḥi d̄ze: ma:ṅṅəui:jə
 ṣṣəu:ḍḍṅā:kə uibḥiṅṅə a:ja:məkē:
 ṣṣəḥələṭṭā:pu:ruəkə t̄ḥubəṭṭā ət̄ḥi. ḥiṅṅəkə kəṭḥā:-
 ṣṣṣā:rəkē: əuəga:ḥəṅṅə kəjəṅṅe: pa:t̄ḥəkəkē:
 bud̄zḥāba:me: əuṭṭṅi d̄ze: i: kəṭḥā:ka:rə o:ḥu: ṣṣəbḥə
 uṣəjəkē: əpəṅṅə kəṭḥā:me: a:ṅṅələṅṅi ət̄ḥi d̄ze:
 məṅṅukkḥā a: ṣṣəma:d̄zəkə ṣṣəmriddḥikə ka:rəkə
 bḥə' ṣṣəkəṭṭā ət̄ḥi.

ḥiṅṅəkə ṣṣəgrəḥə 'd̄əidi:ga:mə'kə kəṭḥā: ṣṣəbḥəme:
 e:kəṭṭā: ke:ṅṅṛijə ba:ṭā i: ḍḍe:kḥāba:me: əbəṭṭā ət̄ḥi
 d̄ze: pḥo:rələ:ṅṅə/ṣṣikṣələ:ṅṅəkə bəṭḥəṭṭā d̄za:ləkə
 ət̄ḥṭḥiṭṭā ga:məkē: ko:ṅṅā: bəṭṭā:olə
 d̄za:jə? məṅṅukkḥəkē: bəṭṭāba: le:lə ga:məkə
 bā:t̄ṭābə d̄zəru:ri: t̄ḥṭḥi kə.

məṭṭi:ṅṅe:jəṅṅələ kəmpəṅṅi: ṣṣəbḥəkə əḍḥikā:ri: a:
 kərməṭṭā:ri: ṣṣəbḥə pro:mo:jəṅṅə a: pəḍəkə d̄za:ḥi
 urittāme: gḥu:mi rəḥələ ət̄ḥi, d̄ze: o:kərə uṣəkṭṭigəṭṭā
 a: ṣṣā:ma:d̄zīkə d̄zi:səṅṅə ḍḍu:miṭṭā bḥe:lə d̄za:ṭā
 t̄ḥṭḥi kə. o:kəra: pa:i a: pəḍə ṭṭā:ḥi: e:ḥi uṣəjə pərə
 mət̄ḥiṭṭi:me: kṭṭḥu ṅṅəuə-pura:ṅṅə kəṭḥā:ka:rəkə
 kəṭḥā: əjələṅṅi ət̄ḥi, d̄za:ḥime: uibḥiṅṅə prəkā:rəkə
 t̄ṭṭā: a: t̄ṭṭāṅṅə prəṣṭṭṭā kəjələ ge:lə ət̄ḥi. e:ḥəṅṅe:
 gḥurəmurija: ḍḍṭṭā lo:kə ṣṣəbḥəkə le:lə ḥa:ləḥime:

əʃo:kə d̪zi:kə e:kəʃa: d̪o:ʃəre: r̪ēgəkə kəʃh̪a: əjələŋɪ
 əʃh̪i- 'd̪zimmə:d̪a:ri:'. e:hime: o: 'uərkə la:ɪpʰə
 bəl̪ē:ʃə'kə ŋi:kə uɖa:həreŋə pr̪əʃtut̪ə kəjələŋɪ əʃh̪i.
 pəɪst̪h̪iɪ t̪̪ə jəɪhə ʃh̪əɪkə a: e:hɪŋa: kɪ e:hu:ʃ̪ə be:ʃi:
 ujəʃt̪əmə b'hə' ʃəkəɪt̪ə ʃh̪əɪkə. mud̪a:, e:həŋə
 pəɪst̪h̪iɪme: d̪zi:uəŋəkə ra:gə-əŋura:gə ko:ŋa:
 bət̪ʃa: kə'ra:k'hələ d̪za: ʃəkəɪʃh̪ə, ʃe: ba:t̪ə
 kəʃh̪a:ka:rə əʃo:kə əpəŋə e:hɪ kəʃh̪a:me: kəhəɪt̪ə
 ʃh̪əʃh̪i.

əʃo:kə b'h̪a:ɪʃ̪ə ma:ʃəme: e:kəɖɪŋə əbəʃʃe: b'h̪ē:t̪ə
 ho:ɪt̪ə əʃh̪i. o: d̪ɪŋə ho:ɪʃh̪ə 'upəma:ŋə'kə ma:ʃɪkə
 go:ʃt̪h̪i:kə. o: məɪt̪h̪iɪləkə pr̪a:jə: ʃəb'hə
 məhəʃuəpu:r̪ŋə uɪd̪h̪a:me: lɪk'hələŋɪ əʃh̪i. e:kəʃa:
 uɪd̪h̪a: ʃh̪uʃt̪ələ ʃh̪əŋɪ. e:kəbe:rəkə go:ʃt̪h̪i:kə
 ʃəma:pəŋəkə ba:d̪ə uɪjo:gi: (t̪a:ra:ŋəŋd̪ə uɪjo:gi:) a:
 h̪əmə kəhəɪjəŋɪ d̪ze: b'h̪a:ɪ, upəŋja:ʃə ʃh̪uʃt̪ələ əʃh̪i.
 lɪk'h̪iɪəŋɪ ŋe:. o: ʃa:p'h̪e: ŋəkə:ɪ ge:la:h̪ə.
 ŋəhɪ, upəŋja:ʃə ŋəhɪ lɪk'h̪a:jəʃt̪ə. e:kəbe:rə ʃo:ʃjəŋe:
 rəhɪ:, mud̪a: ŋəhɪ . e:hɪ le:lə kəhɪjo: mu:d̪e: ŋe:
 bəŋələ. d̪ze:, ʃe:. i: gəpə h̪əmərə: d̪uŋu:kə m̪h̪əʃ̪ə
 pr̪a:jə: e:hu: d̪ua:r̪ē: bəh̪ərə:jələ d̪ze: o:hɪ
 go:ʃt̪h̪i:me: uɪjo:gi: əpəŋə upəŋja:ʃə əʃə pəʃh̪əŋe:
 rəh̪əʃh̪i. e:hɪ gəpəkə ba:d̪ə h̪əmə d̪uŋu: go:t̪e:
 huŋəkə: ʃ̪əgə kəup'h̪i: pi:bə'pəʃəŋa: gā:d̪h̪i:
 məɪd̪a:ŋəkə məɪkəɖo:ŋa:l̪ə me: ge:ləh̪ũ. kəup'h̪i:kə
 ʃ̪əgə gəpəʃəpəkə bəla: p'h̪o:t̪o: h̪əmə p'h̪e:ʃəbukə
 pəɪ t̪ək'h̪əŋəhɪ d̪ə' d̪e:lɪjəɪkə. uŋəʃi:ʃə məi: 2022kə
 gəpə t̪h̪iɪkə. p'h̪e:ʃəbukəkə t̪a:ɪt̪ilə d̪e:ŋe: rəhɪjəɪ -
 kəup'h̪i:kə ʃ̪əgə kəʃh̪a:-ua:r̪t̪a: kəɪt̪ə məɪt̪h̪iɪ:kə

ti:nə ʈa: kəʰa:ka:rə. e:ɦɪ po:ʂtəkə bəɦuʈə ra:ʂə
prəʈɪkrija: a:jələ. muɖa: mukʰjə prəʈɪkrija:
a:ɖərəɳi:ja: uʂa:kɪrəŋə kʰa:ŋəkə a:jələ ʈʰələ. o:
lɪkʰəɳe: ʈʰəli:hə -'ʈi:ɳu: mɪli kə' e:kə ʈa: ɖi:rgʰə
kəʰa:kə ʂu:ʈrəpa:tə ʈəɳe: kərətə:ʔ bərə ɳi:kə
prəjo:ɡə he:ʈəɳɪ- məɖʰubəɳi:, ʂəhərəʂa: a:
be:ɡu:ʂəra:jəkə pərɪue:ʃə me:. bəɡəəpə bʰa:ɪ
lo:kəɳɪ.

e:kərə prəʈɪkrija: pərə a:ɖərəɳi:jə bʰi:məɳa:ʈʰə
ɖʒʰa: ʈi:ɳu: ɡo:ʈe:kē: upəɳja:ʂə lɪkʰəba: le:lə
a:ɡrəhə kəjələɳɪ. həmərə: ma:ɖe: kəhələɳɪ ɖʒe:
ɦa:ʈʰə ɖʒʰa:rələ ʈʰəɳɪ. lɪkʰie: ɖe:ʈa:hə. uɪjo:ɡi: ɖʒi:
a: əʃo:kə ɖʒi: ɡətʰəʈʰu. e:ɦɪ po:ʂtə pərə bəɦuʈə
ʂəʂa:ɖə bʰe:lə. uɪjo:ɡi: ɡətʰələɳɪ. bʰi:mə bʰa:ɪ
əʈəʈə: əʃo:kə ɖʒi: ʂə ʂe:ɦo: ɡətʰəba:ie: le:ləɳɪ.
kəʰa:ka:rə əʃo:kə əpəɳə po:ʂtə uʂa:kɪrəŋə
kʰa:ŋəkə uʈa:ra:me: lɪkʰələɳɪ- "pərəɳa:mə. əɦā:kə
a:ɖe:ʃə ʈə' pəɦɪɳəɦɪ ʂə əʈʰɪ. bʰi:mə bʰa:ɪ ʂe:ɦo: kəɦɪ
ɖe:ləɳɪ. uɪjo:ɡi: bəɦuʈo: ɖɪɳə ʂə pa:ʈʰu: pərələ
ʈʰəʈʰɪ. ləɡəie: a:bə e:kəʈa: upəɳja:ʂə lɪkʰie:
pərəʈə."

həmə ʂəbʰə əʃo:kə bʰa:ɪkə e:ɦɪ ɡʰo:ʂəɳa:kə
ʂu:ɡəʈə kəjəɳe: rəɦi:. a:, a:bə ɦuɳəkə upəɳja:ʂəkə
prəʈi:kʂa: kə' rəhələ ʈʰi:.

əpəŋə

māṭṭəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com pəɾə

pəṭʰa:u.

α:ji:šə əḡətfiḡha:rə

məiḡḡilə ḡrišḡiḡo:šə

"məiḡḡilə ā:kḡi" kǎ:tfi:ḡa:tḡə dḡḡa: 'kiriḡə' dḡi:kə ḡe:lə e:kəḡa: ḡa:ra: əfḡi dḡa:ḡi əḡərgəḡə miḡḡila:-məiḡḡili:-məiḡḡiləkē: əpəḡə ḡrišḡiḡə ḡe:kḡəba:kə ba:tḡə kəḡəḡə ḡe:lə fḡḡi. muḡa: i: "əpəḡə ḡrišḡi" ko:ḡə ru:pe: a:e:tḡə ḡəkəḡə ma:pəḡḡəḡə kəḡəḡi ḡəi ḡo:dḡḡəra:e:lə ḡe:lə fḡḡi.

"məiḡḡilə" ḡəḡḡə ke:rə əḡḡe: ḡḡkuḡḡiḡə kəḡḡe:lə ḡe:lə fḡḡi. e:kəḡə əḡḡə e:kḡḡo: ma:tḡə bra:ḡmḡḡəka:jəḡḡḡə ḡo:iḡə fḡḡi. ka:ḡəḡḡəḡəḡə li:kḡəba:kə le:lə ḡəḡḡə ḡi:kə-ḡi:kə a: uḡa:tḡə uḡḡa:ra: li:kḡə fḡḡḡḡi muḡa: uja:uḡḡa:ri:kə dḡi:uḡḡəme: o: uḡa:tḡə uḡḡa:ra: ḡəi a:bi pa:bəi fḡḡḡi. ḡəiḡḡə pe:jəḡə ke:rə pa:iḡḡə ḡḡḡə: bəla: ḡḡḡḡa: dḡe:ḡa: əka:ḡe:mi: ḡəḡḡəkē: ḡe:ḡo: əḡi: məiḡḡilə əḡḡə bəla: bəḡa: ḡe:lə ḡe:lə fḡḡi.

e:həŋə pəɾɪstʰɪɾɪme: 2007 me: məɪtʰɪli: əka:ɖəmi:,
 pətəŋa:ʂə əfo:kə dʒi: ke:rə "məɪtʰɪlə ā:kʰɪ" ŋa:məkə
 po:tʰi: prəka:ʃɪtə ho:ɪtə ətʃɪ. e:hɪ po:tʰi:me: 24 tʌ:
 a:le:kʰə ətʃɪ dʒa:hime: kɪtʃɪu a:le:kʰəme: kɪrəŋə dʒi:
 pəkʂə bʰe:tɪ dʒa:e:tə a: kɪtʃɪume: o: ŋə bʰe:tətə. ŋə
 bʰe:təba:kə e:kəɪ tʌ: ka:rəŋə dʒe: a:bə o:
 ʂəməjəme: ŋə tʃɪə dʒe: e:kəɪ dʒɪstɪʂə əhā: prəgətɪ
 kəʌ/ləʌ le:bə. əpəŋe: a:pə məɪtʰɪlə ā:kʰime: a:ŋo:
 dʒɪstɪ ʂəbʰə a:bi dʒa:ɪtə tʃɪə a: mɪtʰɪla:-məɪtʰɪli:-
 məɪtʰɪləkə ʊka:ʂə tʰəni:ʂə ho:ɪtə tʃɪə. e:hɪ po:tʰi:kə
 ʂəbʰə a:le:kʰə ko:ŋo:-ŋe: ko:ŋo: pətɾɪka:me:
 prəka:ʃɪtə bʰe:lə ətʃɪ. bəhʊtə le:kʰəme: məɪtʰɪlə
 ā:kʰɪ ʊa: dʒɪstɪ ʂpəʂtə ŋə bʰəʌ/ʂəkələ ətʃɪ dʒe:ŋa:
 pɾɪstʰə-21 pərə a:le:kʰə ətʃɪ "ʊka:ʂə ʂə dʒərbʰə" dʒe:
 kɪ ʂə dʒa:ŋə pətɾɪka: ke:rə dʒula:i: 2000 ke:rə
 əkəme: prəka:ʃɪtə bʰe:lə tʃɪələ. o:hɪ a:le:kʰəkə
 ʃuru:me: le:kʰəkə əpəŋə kɪtʃɪu ʂəgi:kə ʂəge: ko:ŋo:
 bəɪkə ədʒɪka:ri: ʂəge: ʊa:ɾtə:la:pə kərəɪtə rəhətʰɪ.
 bəɪkə ədʒɪka:ri: kəhəbə rəhəŋɪ dʒe: məɪtʰɪli: ʂa:hɪtʃə
 pətʃa:ʂə bərkʰə pa:tʃɪu: ətʃɪ. ədʒɪka:ri: i:hə:
 kəhələkʰɪŋə dʒe: e:kʰəŋə ʂu:tʃəŋa:-təkəŋi:kə-
 ɪtərəŋe:təkə dʒəma:ŋa: ətʃɪ dʒe: məɪtʰɪli:me: ŋəhɪ
 ətʃɪ. mudə: əfo:kə dʒi: a: hʊŋəkə: ʂəgə rəhələ a:ŋə
 le:kʰəkə dʒe: ʂəge: rəhətʰɪ ʂe: o:hɪ ədʒɪka:ri:kē:
 go:lɪja: le:la:hə. mudə: dʒe:kʰɪjəu, ŋe: əfo:kə dʒi: o:hɪ
 ədʒɪka:ri:kē: o:hɪ ʂəməjəkə ɪtərəŋe:təpərə məɪtʰɪli:
 ʂa:məgri: dʒe:kʰa: ʂəkələ:hə a: ŋe: hʊŋəkə: ʂəgəme:
 rəhələ a:ŋo: le:kʰəkə. bərkʰə 2000 me: məɪtʰɪli:me:
 "bʰa:ləʂəɾɪkə ga:tʃɪə" tʃɪələ dʒəkərə ʂə tʃa:ləkə

gəḍʒe:ndrə tʰa:kurə tʃʰəla:hə a: e:kərə əla:ue: tʃi:nə
 ʈa: a:rə ʂa:ɪtə tʃʰələ ḍʒe: kɪ əme:rɪka:ʂə ʂəʈʃəlɪtə
 tʃʰələ ḍʒa:hɪme: əḍʰɪkã:ʃətəhə əgre:ḍʒi:me:
 mɪtʰɪla:-məɪtʰɪli:-məɪtʰɪləpərə ʂa:məgri: rəhəɪtə
 tʃʰələ. e:hɪ ʂəbʰəhəkə uɪʂtɪtə uɪuərəŋə həmərə
 pɔ:tʰi: "məɪtʰɪli: ue:bə pətɾəkɑ:rɪtɑ:kə ɪtʰɪhɑ:ʂə" me:
 bʰe:tətə.

e:hɪ uɪuərəŋəʂə i: ʂpəʂtə ho:ɪtə ətʃʰɪ ḍʒe: ḍʒətəbe:
 ɖu:rə ɖʰəri o:hɪ əḍʰɪkɑ:ri:kə ɖɪʂtɪ ge:lə tʃʰələŋɪ
 tətəbe: ɖu:rə ɖʰəri əʃo:kəḍʒi: e:uə hɪŋəkɑ: ʂəgəme:
 rəhələ a:nə le:kʰəkə ke:rə tʃʰələŋɪ. ḍʒəkʰəŋə kɪ
 le:kʰəkə ləgə əpəŋə ʂəməkɑ:ləme: gʰətətɪtə hərə:kə
 gʰətəŋɑ:pərə nḍʒəri rəhəbɑ:kə tʃɑ:hi:. həmərə:
 hɪʂɑ:bē: o: bəɪkə əḍʰɪkɑ:ri: mɑ:tɾə pɑ:tʰəkə tʃʰələ tʃɪ
 o:kərə: ləgə kəmə ʂu:tʃəŋɑ: bʰəʃ ʂəkəie: muɖɑ:
 le:kʰəkə ləgə tʃə ʂu:tʃəŋɑ: rəhəbɑ:ke: tʃɑ:hi:.

pɪʂtʰə-54 pərə a:le:kʰə ətʃʰɪ "uɪkɑ:ʂəkə pʰələ"
 ḍʒəkərə mukʰjə muɖɑ: tʃʰəi pələ:jəŋə. muɖɑ:
 mɑ:tɾə mḍʒəɖu:rəkə pələ:jəŋə. həmərə: ḍʒəŋəɪtə
 i: uɪʃuɖḍʰə məɪtʰɪlə məhɑ:ʂəbʰɑ: bələ: məɪtʰɪlə
 ɖɪʂtɪ tʃʰəi. mḍʒəɖu:rəkə pələ:jəŋə, pələ:jəŋə
 bʰe:ləi a: bɑ:bu: ʂɑ:hə:bəkə be:tɑ: ḍʒe: ɖɪlli:-
 bəbə_I- əme:rɪka:-ləḍḍəŋəme: kəmə: kəʃ
 rɑ:ḍʒəməhələ bəŋɑ: ləie: ʂe: kəmə:ɪ bʰe:ləi.
 mḍʒəɖu:rəkə pələjɑ:nə kəmə kərəbɑ:kə pəhɪlə
 ʃəɪtə tʃʰəi bre:nə ɖre:nə (pəʃʰələ-lɪkʰələ lo:kəkə
 pələ:jəŋə) ro:kəbə. əŋjətʰɑ: həmərə: nḍʒəri:me:
 mḍʒəɖu:rəkə pələ:jəŋə ro:kəbə, mɪtʰɪlɑ:kə
 gəri:bəkē: gəri:bə rəhəbɑ:kə le:lə əbʰɪʃəɪtə kəʃ

de:tə. a: s̄ēbhəuətəhə məiṭṭhīlə məhə:s̄əbhə: ke:rə
məiṭṭhīlə d̄riṣṭi iə:hə t̄jə:həi t̄j̄həi.

upərə d̄ze: hāmə du: uḍa:həṛəṇə de:ləhū t̄e:həṇə
a:rə kiṭṭṭhū uḍa:həṛəṇə bh̄e:t̄lə e:hī po:t̄ṭhī:me:
mudā: pa:t̄həkə s̄əbhəs̄ē a:grəhə d̄ze: o: e:hī
po:t̄ṭhī:kē: ki:n̄ṭṭhī a: o:kəra: pət̄hət̄hī. e:kəṛə əṭṭiriktə
e:hī po:t̄ṭhī:me: hāməra: bəhūtə ra:s̄ə uṭje:s̄əṭa:
s̄e:ho: bh̄e:t̄lə mudā: hāmə n̄kə:ra:t̄məkə lo:kə
ma:t̄rə d̄uie: t̄a: uṭje:s̄əṭa: d̄e:bə. pəhīlə e:hī
po:t̄ṭhī:kə s̄əbhə a:le:k̄hə t̄j̄hō:t̄ə ət̄j̄hī. a: i: s̄a:ma:n̄jə
pa:t̄həkə le:lə n̄i:kə ba:t̄tə t̄j̄həi. d̄o:s̄əṛə, əhā:
s̄əhəmət̄tə hō:i uā: ki əs̄əhəmət̄tə mudā: o:hī le:k̄hə
s̄əbhəme: le:k̄həkə ke:rə əpəṇə n̄iškərs̄ə bh̄e:t̄t̄ə.
məiṭṭhīli:me: t̄ē kiṭṭṭhū e:həṇo: d̄hurəḍḍhəṛə le:k̄həkə
s̄əbhə t̄j̄hət̄hī d̄ziṇəkəṛə le:k̄hə d̄u:-kiṭṭṭhū be:rə
pət̄həla:kə ba:d̄o: n̄əi bud̄z̄hā:i t̄j̄həi d̄ze: a:k̄hīrə
e:hīme: ki: li:k̄hələ ge:lə t̄j̄həi. o:n̄a: i: s̄ēṭo:s̄əkə ba:t̄tə
t̄j̄həi d̄ze: e:həṇə d̄hurəḍḍhəṛə le:k̄həkə kəmə t̄j̄hət̄hī
mudā: d̄ze: t̄j̄hət̄hī s̄e: əpəṇa:kē: məṭhā:d̄hī:jə
ma:n̄əi t̄j̄hət̄hī. əjo:kəḍ̄zi: əpəṇə e:hī d̄u:
uṭje:s̄əṭa:kē: ēṭə d̄həri bət̄j̄a: kə/ ra:k̄hət̄hī iə:hə
əṣṣələ məiṭṭhīlə d̄riṣṭi hē:t̄əi.

əpəṇə

mēt̄əujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**

pət̄hā:u.

2.21. **munṅa: d̄zi:- t̄riko:ṅəkə ḡh̄uri:- fri: əfo:kə**

munṅa: d̄zi:
t̄riko:ṅəkə ḡh̄uri:- fri: əfo:kə

miṭṭi:la:kə d̄z̄h̄āḍ̄z̄h̄a:rəpura prəkḥəṅḍa:ṅtərgəṭə
lo:həṅa:, bh̄ū:ija:t̄h̄a:ṅə ṅuṅa:ṣi: fri: əfo:kə, fri:
ṣuṅəṣ̄kəṅə fri:ṅuṅa:ṣṅə a: ṣəile:ṅḍrə a:ṅəṅḍə kə bi:t̄ṣ̄
1983 me: kəṭṭh̄a:kə t̄riko:ṅə bəṅḍəḷə ṭ̄h̄əḷə. ṭ̄i:ṅu:
go:t̄ḷē: kəṭṭh̄a: me: əṅḍə əṅḍə p̄h̄ari:t̄ṣ̄h̄ə a: ṣuṅəṭ̄ṣ̄ṭ̄rə
əṣṭ̄iṭṭuṅə me: d̄z̄əṅḍə:kə p̄ṭ̄iṭṭa:ṭ̄i:jo: kəṭṭh̄a:ka:rə fri:
əfo:kə d̄zi: əṅḍa:kē: p̄h̄ara:kə ḡriṣṭ̄i:ko:ṅə ṣṅə e:kəṅə
ḡh̄uri: ṣa:biṭṭə bh̄e:lə ṭ̄h̄əḷa:hə.

ṣṣad̪ɪkʰəŋə ɲe: ka:ɦu: ṣṣə̃ do:ṣṣti: ɲe: ka:ɦu: ṣṣə̃ bəɪrə
 kē: t̪jəɪɾɪt̪a:ɾ̪t̪hə kəɾəɪt̪ə əpəŋə pʰəɪɾt̪j̪hə:lə a: kəɾt̪re:lə
 kɾɪja:ɟi:lə rəɦɪ a:ɪ əpəŋə pi:ɾ̪hi:kə ṣṣəɾu:a:d̪hɪkə pəɾt̪hələ
 d̪ɪz̪a:ɟə bələ: ṣṣəɾuəʃre:ṣṣt̪hə kəɾ̪t̪hə:ka:rəkə ru:pə me:
 upəṣṣt̪hɪt̪ə t̪j̪hət̪hɪ.

ɦɪɪ: əʃo:kə d̪ɪzi: pəɦɪɲe: əʃo:kə d̪ɪz̪hə: t̪j̪hələ:hə pʰe:rə
 əʃo:kə a: əpəŋə pəɪɾt̪j̪ɪɪkē: ɡʰo:rəmətt̪hə:
 hɛ:ba: ṣṣə̃ bət̪j̪e:ba:kə kɾəmə me: bʰə' ɡe:lə:hə
 kəɾ̪t̪hə:ka:rə əʃo:kə.

bəŋa:rəṣṣə ṣṣə̃ ɦɪkṣa: pa:bɪ ɡa:mə d̪hɛ:ləŋɪ 1975 me:
 uəɪu:a:ɦɪkəbəŋhəŋə me: bəŋhə: ɡɾɪhəṣṣt̪hə
 d̪ɪzi:uəŋəkə pət̪j̪hə:t̪ɪ pəɦɪɲəŋe: kɪɾa:ŋi: a:
 ka:lə:ŋt̪ərē: ko:pəre:t̪ɪuə uɪbʰa:ɡə me: əd̪hɪka:ri:kə
 ṣṣe:u:a: d̪əɪt̪ə ṣṣe:u:a:ŋɪuɪɾɪt̪t̪ə bʰə' ṣṣə̃pɾət̪ɪ pət̪əŋa:u:a:ɟi:
 rəɦɪ ṣṣɪd̪z̪əŋəɾət̪ə t̪j̪hət̪hɪ

kəɾ̪t̪hə: ṣṣɪd̪z̪əŋəkə ṣṣə̃ɡə-ṣṣə̃ɡə upəŋja:ṣṣə pəɾə
 ɦɪŋəkəɾə ɡəɦɪ:rə d̪ɾɪṣṣt̪ɪ pɾəbʰa:uɪt̪ə kəɾəɪ bələ:
 rəɦələ. ṣṣə̃ɡəɦɪ upəŋja:ṣṣə, kəɾ̪t̪hə:kə ɔpəre:ʃəŋələ uju:
 ɦɪŋəkə: ɦre:ṣṣt̪hə a:lo:t̪j̪əkə ɦre:ŋi: me: a:ŋɪ t̪hə:ɾ̪hə
 ke:ləkə.

mə̃t̪j̪ə, ma:lə:, ma:ɪkə a: hã:d̪ɪzi:-ɦ̃d̪ɪzi: bələ: ru:pə
 kəɦɪɟo: d̪ɾɪṣṣt̪ɪɡo:t̪j̪əɾə ɲəɪ bʰe:lə.

---

d̪ɪz̪ula:i: 1995 , o:ɪ ṣṣəməɟə pət̪əŋa: me:
 pəɾt̪rəkə:ɾɪt̪a:kə t̪j̪hə:t̪rə rəɦɪ:ʃəɪlə bʰa:i: (ʃəɪle:ŋd̪rə
 a:ŋəŋd̪ə)ke: ṣṣə̃ɡə əʃo:kə bʰa:ɪkə ṣṣəɾəkə:ri: a:u:a:ṣṣə
 pəɾə pəɦɪlə bʰē:t̪ə bʰe:lə t̪j̪hələ.e:kəɪ pə̃t̪j̪a:ɟət̪əkə
 rəɦɪt̪to: bʰē:t̪ə ɲəɪ t̪j̪hələ.o:ŋa: pʰɔlo:uəɾə t̪ə' rəɦɪ:

d̄zula:i: 91kə pəɪtəgʰa:təkə kət̄h̄a: go:ʂt̄hi:je: ʂə.
bi:həɪ kət̄h̄a: uɪd̄h̄a: pərə huɪəkə: ʂə ho:ɪt̄ə gəpə
ʂəpə ʂəɪkʰəɪə ʂəka:rət̄məkə a: pro:t̄ʂa:ɦɪt̄ə kərəɪt̄ə
rəhələ. a: t̄əkəre: pəriɪa:məʂuəru:pə d̄ɪʂəbərə 2011
me: huɪəkə ʂəjo:d̄zəɪə me: bʰe:lə pət̄əɪa:
kət̄h̄a:go:ʂt̄hi: me: həməərə bi:həɪ kət̄h̄a:kə e:kələ
po:ʂt̄ərə prədərʂəɪ: ləga:o:lə ge:lə t̄ɦələ.
a:bə d̄zəɦɪja: d̄ɪlli: a:bəɪt̄hə t̄ə' ʂu:t̄ɦɪt̄ə kərət̄ɦɪ.a:
ʂəɪt̄ə ʂo:d̄zʰəgərə ba:t̄ə d̄e:kʰəbəɪt̄ə rəhələ:hə.

-muɪɪa: d̄zi:, hət̄a:t̄hə ru:pəuli: mo:. 9958396353

əpəɪə

mə̄t̄əʂə editorial.staff.vidəhəa@gmail.com **pərə**

pət̄h̄a:u.

2.22.fri:d̄hərəmə- gət̄ɦɪ:lə jət̄h̄a:r̄t̄həkə kət̄h̄a:ka:rə
əjo:kə: kɪt̄ɦu t̄ɪpəuɪə

ƒri:ḡhərəmə

gətʃi:lə jətʰa:rʰəkə kətʰa:ka:rə əʃo:kə: kiʃʰu ʃipəuʃə

əʃo:kə kʰā:ʃi: a:ḡʰuṅikə məiʰilə-kətʰa:ka:rə ʃiʰətʰi.
 məiʰili: mē: kʰā:ʃi: kətʰa:ka:rə tʰə' bəhuʃə ʃiʰətʰi,
 muḡa: kəikə be:rə huṅəkə ḡriʃʰikə ko:rā:ʃi: huṅəkə
 ʃiʰəḡmə uəiʃʰa:rikəʃa:kə po:lə kʰo:li ḡəiʃʰə əʃiʰi. e:hi
 ḡriʃʰiē: kətʰa:ka:rə əʃo:kəkə uəiʃʰa:rikəʃa: a:
 prəgətʃi:ləʃa: me: ko:ṅo: ḡʒʰo:lə ṅəhi ʃiʰəṅi a: ʃe:
 huṅəkə kətʰa: me: əṅuʃʰu:ʃə ʃiʰəṅi. ʃe: biṅa: ko:ṅo:
 ṅa:re:ba:ḡʒi: a:ki ḡəpʰəli: bəḡʒe:ṅəhi. əʃo:kə
 miʰi:la:kə ḡʒəṅə-ḡʒi:uəṅəkə kē: ələgə-ələgə ko:ṅə
 a: ḡriʃʰiko:ṅə ʃə ḡe:kʰəiʃʰə ʃiʰətʰi. o: a:mə ḡʒi:uəṅə,
 ḡʒəgəʃə a: prəkriʰikə əṅe:kə bimbə kē: gətʃi:lə
 ʃiʰrəka:ri: ʃəḡə uʃa:ri ḡəiʃʰə ʃiʰətʰi. huṅəkərə ḡʒe:
 'məiʰilə ā:kʰi' ʃiʰəṅi tʰəkərə kəiṅəu:ʃə bəhuʃə

uɪstɾitə tʃhəi, lo:kələ s̄ə lə' kə' glo:bələ d̄həri. hiŋəkərə
 kəth'a:kə uɪtɑ:nə me: miɪh'ila:kə ma:ti-pa:ni, k'h'e:tə-
 k'həriha:nə, d̄zɑ:ɪkə ənuʂɑ:rə b̄ɑ:tələ tɔ:lə-pəɾo:sə,
 d̄ɑ:mpətjə d̄zi:uəŋəkə a:ʃɑ:-niɾa:ʃɑ:, rɑ:gə-d̄ue:sə
 s̄əbhə kiɪtʃhu uja:ptə ətʃhi. bəbhəŋətɔ:li: s̄ə ba:hərə
 ŋikəli kə' d̄əlɪtə-tɔ:lə a: miɪj̄ɑ: tɔ:lə d̄həri d̄zɑ:ɪtə
 tʃhətʃhi a: e:kə d̄o:sərə tɔ:ləkə bi:tʃəkə rɑ:gə d̄ue:sə,
 tʃhələ-tʃhəd̄mə, t̄əŋɑ:uəkə s̄əgə a:t̄mi:jətɑ:kə su:t̄rə
 kē: s̄e:ho: pəkət̄əba:kə prəjɑ:sə kərət̄ə tʃhətʃhi. s̄əbə
 s̄ə pəɪg'hə ba:t̄ə d̄ze: hiŋəkərə kəth'a: kəhəba:kə ʃəli:
 tʃhəŋi s̄e: 'ɪss̄ə' kəkəra: ŋəhi t̄həməkɑ: d̄e:t̄ə?
 kəth'jəkə ənuʂɑ:rē: 'kəhəŋə' kē: s̄ɑ:d̄hə' mē: ma:hiɾə
 tʃhətʃhi kəth'a:ka:rə əfo:kə.

'o:hi rɑ:ɪkə b'h'o:rə' s̄əgrəhəkə b'hu:mika: me:
 prəʂidd̄hə kəuɪ-a:lo:tʃəkə kula:ŋəŋd̄ə miʃrəkə
 hiŋəkɑ: kəth'a:kə ma:d̄e: t̄ippəŋi: tʃhəŋi d̄ze: "i:
 jugəʂətjə kē: s̄ɑ:mu:hikə ŋəd̄zəri s̄ə be:s̄i: ujəkt̄ikə
 ŋəd̄zəri s̄ə d̄e:k'həbə s̄ɑ:r̄thəkə bud̄z'həɪt̄ə tʃhətʃhi t̄ē:
 hiŋəkərə kəth'a: me: jugi:nə s̄əg'hərsəkə ba:t̄ə
 pəro:kʂə ru:pə s̄ə ləkʂit̄ə ho:ɪt̄ə tʃhəi." d̄e:k'hələ
 d̄zɑ:jə t̄ə' e:hi kəthəŋə me: prəʃŋəkə s̄əgə ut̄tərə
 s̄e:ho: ŋiɪt̄ə tʃhəi. e:t̄ə' kula:ŋəŋd̄ə d̄zi:kə
 kəhəba:kə a:ʃəjə jəɪhə tʃhəŋi d̄ze: əfo:kə əpəŋə
 s̄əməkɑ:li:nə s̄əməjə, s̄əma:d̄zə a: d̄zəŋə-s̄əkuləkə
 jəth'a:r̄thə kē: əpəŋə pɑ:t̄rəkə ŋəd̄zəri s̄ə əka:ŋəɪt̄ə
 tʃhətʃhi ŋəi ki b̄hi:t̄ə a: ŋɑ:re:ba:d̄zi: s̄ə. hiŋd̄i: me:
 pre:mət̄j̄ədd̄ə s̄ə əmərəkā:t̄ə d̄həri kə kəth'a: me:
 s̄əma:d̄zə a: s̄əmu:hə kē: 'ujəkt̄ikə ŋəd̄zəri' s̄ə

t̪hɑ:həbɑ:kə i: pəɾəpəɾɑ: d̪e:kʰələ d̪i:zɑ: s̪əkəɪt̪ə ət̪ʰi. pɾəŋnə jəɪhə he:bɑ:kə t̪jɑ:hi: d̪i:zə: ujək̪t̪i-t̪jəɪt̪rə uərgi:jə t̪jəɪt̪rə bəŋnəɪt̪ə ət̪ʰi ki n̪əhi. a:lɔ:t̪jəkə mo:həŋnə bʰɑ:rəduɑ:d̪i:zəkə ut̪j̪t̪e: kəhəbə t̪ʰəŋni d̪i:zə: "əʃo:kə uɪkɑ:s̪ə kē: puŋərə:uritt̪kə ru:pə s̪e: n̪əhi d̪e:kʰəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi. uɪpəri:t̪ə t̪ətt̪uəkə e:kət̪ɑ:kə ru:pə mē: uɪkɑ:s̪ə kē: d̪e:kʰəbə huŋəkə uɪfɛ:s̪ət̪ɑ: t̪ʰəŋni." bʰɑ:rəduɑ:d̪i:zə d̪i:z̪i: iho: lɪkʰəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi d̪i:zə: hiŋəkə "kəŋhɑ:kə kəŋh̪jə s̪ɑ:ruəbʰəumə ho:t̪ə ət̪ʰi, mudɑ: o:kərə bəŋnɑ:bəɪ mət̪ʰilə rəhəɪt̪ə ət̪ʰi. kəŋhɑ:kə t̪ɑ:n̪i:-bʰərəŋni: ət̪ʰɑ:t̪ə s̪əɾət̪j̪ŋnɑ: me: mət̪ʰilə s̪uɑ:s̪ə rəhəɪt̪ə ət̪ʰi." n̪ih̪is̪əŋd̪e:hə mo:həŋnə bʰɑ:rəduɑ:d̪i:zə əʃo:kə kē: e:kət̪ɑ: e:həŋnə pɾəgəɪt̪j̪i:lə kəŋhɑ:kɑ:rə ru:pē: d̪e:kʰəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi d̪i:zə: s̪ɑ:mɑ:d̪i:z̪ikə duəduə kē: uəɪɪuɪkə a: uəɪd̪i:z̪nɑ:n̪ikə d̪ri:st̪iē: mət̪ʰilə gədh̪əkə s̪əgə t̪j̪i:ɪt̪ə kərəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi. e:hi pɾəkri:ʃɑ: me: kəŋhɑ:kɑ:rə əʃo:kə əpəŋnə pɑ:t̪ʰəkə a: pɑ:t̪ʰəki:jət̪ɑ: kē: gəʃɪjəuŋe: rəhəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi. d̪i:zə:n̪ɑ:ki juɑ: kəŋhɑ:kɑ:rə-s̪əmi:k̪s̪əkə juɪbʰe:n̪du ʃe:kʰərə əʃo:kə kē: 'pɑ:t̪ʰəkəkə kəŋhɑ:kɑ:rə' kəhəɪt̪ə lɪkʰəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi d̪i:zə: "əʃo:kə d̪i:z̪i: m̪i:ŋt̪ʰilɑ:kə d̪i:z̪i:uəŋnə- rɑ:gə, o:kərə t̪ʰo:t̪ə-pəɪgʰə a:kā:k̪s̪ɑ:, o:kərə uɪd̪ɑ:t̪t̪ə d̪i:z̪i:uəŋnəkə n̪əkɑ:rɑ:t̪məkə a: s̪əkɑ:rɑ:t̪məkə uɪdu s̪əbʰə kē: bəhu:t̪ə s̪u:k̪s̪mət̪ɑ: s̪ə d̪e:kʰəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi." juɪbʰe:n̪du əʃo:kəkə kəŋhɑ:-jɑ:t̪rɑ:kə e:hi uɪfɛ:s̪ət̪ɑ: kē: s̪e:ho: re:kʰā:k̪i:ɪt̪ə kərəɪt̪ə t̪ʰəŋt̪ʰi d̪i:zə: kəŋh̪jə a: ʃɪlpəkə s̪t̪ərə pərə i: kəŋhɑ:kɑ:rə ləgɑ:t̪ɑ:rə u:ɾd̪ʰuəmukʰi: a: pɾəjo:gəʃi:lə t̪ʰəŋt̪ʰi. a: d̪i:zəkərə: kəɪkə be:rə t̪ʰəməkələ mət̪ʰilə-n̪ə d̪i:z̪əri n̪əhi pəkəɪ

pəbəɪtə ətʃɪ. e:uə prəka:rē: kətʰa:ka:rə əfo:kəkə
 dʒe: tʰo:ɾə-bəhuɬə mu:lʃä:kəŋə bʰe:lə ʃe: bəhuɬə
 kəmə ətʃɪ. tʃē: 'uɪde:hə'kə i: prəja:sə e:ɦɪ tʃərtʃa:-
 pərɪtʃərtʃa: kē: a:gā: bəɾʰa:o:tə ʃe: uɪʃua:sə ətʃɪ.

əfo:kə 1980 ke: a:səpa:sə kətʰa: le:kʰəŋə a:rəbʰə
 kəɪŋe: tʃɪəla:hə. ləgəbʰəgə tʃa:ɾɪ dʒəfəkə me:
 huŋəkə: ləgə ʃəkhja: me: bʰəŋe: kətʰa: kəmə ho:,
 mudə: utkriʃtətə:kə prətʃətə huŋəkə: ləgə bəhuɬə
 ədʰɪkə tʃɪəŋɪ. ŋɪɦɪʃəŋde:hə ʃɪdʒəŋa:tʃməkə
 rətʃəŋa:ka:rəkə bʰi:tərə ʃe:ho: e:kətə:
 a:tʃma:lo:tʃəkə he:ba:kə tʃa:ɦɪ:, dʒa:ɦɪ ʃə ʃa:ɦɪtʃə
 me: ŋɪgʰe:sə ŋəɦɪ pəʃa:ɾɪ ʃəkəjə. e:ɦɪ ʃə ʃa:ɦɪtʃə a:
 pa:tʰəkəkə bəhuɬə bʰəla:ɪ ho:jətə. əfo:kə pɪtʃəla:
 ʃətə:bdɪ:kə əuəʃa:ŋəkə ʃəgə mələkəɪtə ʃä:ɾʰə
 dʒəkä: ä:kʰɪ muŋəŋe: bʰa:gələ dʒa:ɪtə ŋəuə ʃədi:kə
 jətʰa:ɾʰə kē: əpəŋə kətʰa: me: gū:tʰəjə me: ma:ɦɪrə
 tʃɪətʰɪ. pɪtʃəla: ʃədi:kə ətʃɪmə du: dʒəfəkə bʰa:rətʃi:jə
 ʃəma:dʒə a: ra:dʒəŋi:tɪ me: pəɾɪuərtəŋəkə ka:lə
 rəhələ, dʒəkərə ʃəma:dʒə pərə əʃəɾɪ bəhuɬə be:ʃi:
 pəɾələ. jəɦə ʃəməjə a:ua:ra:-pū:dʒi:kə uəɪʃuɪkə
 a:ua:gəməŋəkə ʃe:ho: tʰɪkə. pa:rəpəɾɪkə
 ʃa:ma:dʒɪkə ʃəɾətʃəŋa:kə puŋərrətʃəŋa: bʰe:lə a:
 e:ɦɪ krəmə me: təkəra:uəkə ʃəgə ʃa:mətə kē:dri:jə
 ɾo:lə ʃə ɦa:ʃɪja:kə ɾo:lə dɪʃə ʃe:ho: ʃɪpʰtə bʰe:lə. e:ɦɪ
 bəɾəla:uəkə pəkrɪja: kē: əfo:kə bəhuɬə məɦɪ:ŋə
 rupe: 'ma:təbərə' kətʰa: me: əbʰɪuʃəktə kəɾəɪtə
 tʃɪətʰɪ. kətʰa: me: a:jələ 'əbe:dəkərə-tʃəukə'
 pəɾɪuərtəŋəkə me:tə:pʰərə bəŋɪ dʒa:ɪtə ətʃɪ. ŋɪmŋə

uærgə s̄ə ma:t̄əbərə bəṇəba:kə e:hi prækrija: me:
 d̄zəṇəṭa: əpəṇə ra:d̄zəṇe:t̄e: d̄zəkā: d̄iʃa:hi:ṇə a:
 d̄ikəbʰrəmiṭə ət̄ʰi.

go:rki: t̄ʃe:kʰəuəkə kəha:ṇi: kəla:kə uəṇəṇə kəraṭə
 likʰəṇe: t̄ʃiət̄ʰi - "t̄ʃe:kʰəuəkə kəṭʰa: pəṭʰəṭə e:ṇa:
 s̄əṇə prəti:t̄ə ho:iṭə ət̄ʰi d̄ze:ṇa: ki ma:ṇi lijə' d̄ze:
 jərəḍə riṭukə uḍa:s̄ə əuəṣa:ṇəkə d̄iṇə me: əhā:
 t̄əhəli rəhələ t̄ʃi:, d̄zəkʰəṇə ki həva: e:t̄e:kə
 pa:rəḍərʃi: ho:iṭə ət̄ʰi d̄ze: o:hi mē: d̄zʰa:ṭə-pa:t̄ə,
 ga:t̄ʃiə-biriṭʃiə, s̄əki:rṇə məka:ṇə a: d̄hu:miṭə s̄əṇə
 lo:kə s̄əbʰəkiriṭʃi u: e:kəḍəmə s̄pəṣṭə d̄e:kʰa: pəṭəṭə
 ət̄ʰi. s̄əbʰəkiriṭʃi u: e:kəḍəmə uṭiṭiṭrə- e:kā:t̄ə, ṇiṭʃiṭələ
 a: ṇiṭʃəkṭə ləgəṭə ət̄ʰi. t̄ʃa:ru: bʰəri gəhī:rə ṇi:lə s̄ə
 bo:rələ əṣi:miṭə d̄u:ri: pəṣərələ rəhəṭə ət̄ʰi. a: d̄ze:
 pʰikka: s̄əṇə a:s̄əma:ṇə s̄əge: d̄za: miṭəṭə ət̄ʰi.
 t̄həḍə s̄ə d̄zəmələ a: ka:d̄o: s̄ə bʰərələ d̄hərəṭi: pərə
 a:s̄əma:ṇə 's̄ərdə a:hə' bʰərəṭə ət̄ʰi. le:kʰəkəkə
 buddʰi jərəḍə riṭukə s̄u:rjə d̄zəkā: ṇiṭməmə a:
 s̄pəṣṭə rupē: u:bəṭə-kʰa:bəṭə ba:t̄ə, t̄e:ṭʰə-me:ṭʰə
 gəli:, s̄əki:rṇə a: gēḍa: məka:ṇə s̄əbʰə pərə prəka:ʃə
 pəṣa:rəṭə ət̄ʰi, e:hi məka:ṇə s̄əbʰə me: d̄i:ṇə-hi:ṇə
 t̄uṭiṭʃiə lo:kə s̄əbʰəkə uṭkələṭa: a: ka:hili: s̄ə d̄mə
 gʰuṭəṭə d̄za:iṭə t̄ʃiə. o: s̄əbʰə mu:s̄ə d̄zəkā: əpəṇə
 ṇiṭrəṭʰəkə, ð:gha:ʃələ bʰa:gəmə-bʰa:gə me: la:gələ
 rəhəṭə ət̄ʰi ." əʃo:kəḍzi:kə kəṭʰa: s̄əbʰə kē: pəṭʰəṭə
 kəikə be:rə i: kəṭʰəṇə s̄a:ṭʰəkə bud̄zʰəṇa: d̄za:iṭə
 ət̄ʰi. əʃo:kə əpəṇə ṇiḍzi: pe:ʃa: mē: s̄ərəka:ri:
 əḍʰika:ri: rəhəla:hə. huṇəka: ləgə s̄ərəka:ri: t̄ṭṭrəkə

be:sə ni:kə-əḍhəla:hə əṇubhəvə tʃhəṇṇi, dʒəkəra: o:
 əpəṇə kəṭhə:kə vɪsəjə bəṇəvṇe: tʃhətʃhɪ. s̄əəkə:ri:
 la:ləpʰi:t̄a:ʃa:hi: pərə əʃo:kəkə kəikə t̄a: kəṭhə:
 tʃhə:ṇi. 'd̄əṣəkʰət̄ə' a: 'ko:tʰa:' kəṭhə: me:
 ra:dʒəṇṇiṭṭikə bʰrəṣt̄a:tʃa:rə kē: dʒa:hi t̄ərəh̄ē:
 ugha:rələ ge:lə ətʃhɪ s̄e: əpəṇə kəṭh̄jə me: pura:ṇə
 ho:it̄o: prəṣt̄uṭi me: ṇəvə ətʃhɪ. əṇe:kə t̄ət̄h̄jə a:
 pəkṣə kē: dʒo:r̄əit̄ə. 'ko:tʰa:' me: 's̄ā:pə' me:t̄a:pʰərə
 ke: bəhṭə s̄əmut̄iṭṭə prəjo:gə bʰe:lə ətʃhɪ. pəhiṇe:
 'əvərnə' kē: 's̄əvərnə' lu:t̄əit̄ə tʃhəla: a: a:bə 'm̄əḍələ'
 lu:t̄i rəhələ tʃhətʃhɪ. ra:mələ:lə m̄əḍələkə s̄ā:pə s̄əbhə
 s̄i:s̄a:kə ghərə s̄ə bə:hərə bʰə' ge:lə. "t̄ja:ru:kə:t̄ə
 ga:mə me: s̄əṣərə:it̄ə-s̄əṇəṣṇa:it̄ə s̄əṣərə'
 la:gələ. pʰupʰəka:rə s̄ə a:s̄a:mərdə kə' d̄e:ləkə
 s̄əmu:t̄ja: va:t̄a:vərnə ke:." əhiṇa: 'dʒiṇṇis̄ə' kəṭhə:
 mē: bʰrəṣt̄a:tʃa:rəkə s̄əgə d̄a:mpət̄jə a: bəḍələit̄ə
 s̄tri:-puruṣə s̄əb̄əḍh̄əkə s̄a:rt̄h̄əkə re:kʰa:tʃiṭṭrə
 kʰi:t̄jələ ge:lə ətʃhɪ. 's̄tri:-purukʰəkə d̄ija:d̄ə ṇəhi
 t̄h̄ikəikə.' e:hi kəṭhəṇə s̄ə əṇe:kə t̄ət̄h̄jə d̄h̄uəṇṇiṭṭə
 ho:it̄ə ətʃhɪ. ru:pa:kə e:hi kəṭhəṇə 'mo:ṇə pa:du: t̄ə'
 kətt̄e:kə d̄iṇə bʰə' ge:lə h̄əit̄ə h̄əmərə d̄e:hə tʃhɪ:ṇa:
 əh̄ā:ke:?' kē: a:d̄h̄uṇṇikə s̄tri:-vīmərjəkə d̄riṣṭiē:
 s̄e:ho: d̄e:kʰələ dʒa: s̄əkəit̄ə ətʃhɪ.

əʃo:kəkə e:kəṭa: kəṭhə: tʃhəṇṇi 'h̄əriṣ̄ih̄əḍe:vi:'. a:bə
 iho: ko:ṇo: kəṭhə:kə 'kəṭh̄jə' bʰə' s̄əkəit̄ə ətʃhɪ? mud̄a:
 e:h̄əṇə ʃo:d̄h̄ə a:le:kʰəkə vɪsəjə kē: le:kʰəkə dʒa:hi
 t̄ərəh̄ē: b̄ikʰija: ke: bəkʰa:ṇə kəṣit̄ə tʃhətʃhɪ, s̄e:
 huṇəkərə 'kiṣ̄sa:go:'kə prəma:ṇə t̄hi:kə. kəṭhə:ka:rə

e:tə' d̪ɪa:ɽi-pã:tɪkə s̪əma:d̪ɪʒəʃa:st̪ri:jə uɪfle:ʃəŋəkə
 s̪əgə məŋo:uəi d̪ɪɪna:ŋɪkə 's̪kəiŋə' s̪e:ho: kəɾəɪtə
 t̪ʃələɪtə t̪ʃhət̪hɪ. 'ra:gəuɪra:gə' kət̪hɑ: e:ɦɪ t̪t̪h̪jə kē:
 re:kʰã:kɪtə kəɾəɪtə ət̪ʃɪ, d̪ɪze: həd̪ɪa:ro: bərkʰə s̪ə
 ma:ri-ga:ri s̪uŋə' bəla: d̪ləɪtə, məd̪ɪʒədu:rə le:lə
 s̪əmma:ŋə a: s̪ŋe:həkə du: t̪a: mi:t̪hə bo:lə kəte:kə
 a:ɦla:d̪əkə ho:ɪtə t̪ʃhəɪ. həd̪ɪa:rə rupeɪja:
 kəme:ŋɪɦa:rə d̪ra:uəə əpəŋə s̪e:t̪hɑ:ŋi: kē: mā:
 kəhəɪtə ət̪ʃɪ. həd̪ɪa:ro: s̪a:ləkə s̪a:mə̃t̪i: gula:mi: s̪ə
 ba:həə ŋɪkələlə i: uərgə e:kə be:rə pʰe:rə 'pre:mə
 ləpe:t̪e: ət̪əpət̪e: bəiŋə' me: pʰə̃s̪ɪkə' ʃo:ʃəŋəkə
 ʃɪka:rə bʰə' d̪ɪa:ɪtə ət̪ʃɪ. əɦi: kəɽi:kə uɪst̪a:rə me:
 'məhə̃to:' 'prət̪ɪlo:mə' a: 's̪i:uəŋə rəd̪ɪʒəkəkə
 ɦɪt̪əf̪ɪŋt̪əkə' ʃi:rʃəkə kət̪hɑ: kē: d̪e:kʰələ d̪ɪa: s̪əkəɪtə
 ət̪ʃɪ. mɪda: 's̪i:uəŋə rəd̪ɪʒəkəkə ɦɪt̪əf̪ɪŋt̪əkə'
 kət̪hɑ:kə ə̃t̪ə me: d̪ɪze: dũə̃duə he:ba:kə t̪ɪa:ɦi: t̪a:ɦɪ
 s̪ə pa:trə ũə̃t̪ɪt̪ə rəɦɪ d̪ɪa:ɪtə ət̪ʃɪ. bəɦutə a:s̪a:ŋi: s̪ə
 s̪i:uəŋə kē: mukt̪ɪ bʰe:t̪ɪ d̪ɪa:ɪtə t̪ʃhəɪ. e:ɦɪ d̪rɪst̪ɪ s̪ə
 'prət̪ɪlo:mə' kət̪hɑ:kə uɪka:s̪ə a: uru:d̪ɪʒə
 s̪ua:bʰa:uɪkə ət̪ʃɪ.

'ma:t̪əbəə' s̪əgrəhəkə kət̪hɑ: "bu:d̪hɑ: d̪ɪzi:bəɪtə
 rəɦələ:hə' a: 'd̪əɪd̪i:ga:mə' s̪əgrəhəkə 'əɪŋa: bʰə' kə'
 kɪjo:' kē: e:kə s̪əge: pəɽʰələ d̪ɪze:ba:kə t̪ɪa:ɦi:.
 bʰa:rə̃t̪i:jə s̪əma:d̪ɪʒə me: s̪o:ləhə-s̪ətrəhə bərkʰə
 me: bɪja:hə a: t̪ɪa:li:s̪ə d̪ɪa:ɪtə-d̪ɪa:ɪtə uə:ŋəprə̃st̪h̪i:
 bəŋɪ d̪ɪʒəe:ba:kə a:grəhə rəɦələ ət̪ʃɪ. s̪əbʰət̪a:
 ʃa:st̪rə-pura:ŋə me: jəja:t̪ɪ a: d̪e:uəbrət̪ə s̪əŋə
 əŋe:ko: ũd̪əɦa:rəŋə rəɦəba:kə ət̪ʃhə̃to: bu:ɽʰəkə

gãd̄zəṅṅə kərəba: me: 'uɪʃuəguru' ʃe:ho: pa:ʃiḥā:
 ṅəhi rəhələ əʃiḥi. hāməra: d̄zəṅṅəɪtə bu:ʃhəkə 'ra:gə'
 pərə məɪt̄h̄ili: me: li:kʰələ əṅjət̄əmə kət̄h̄a: t̄hi:kə-
 bu:d̄h̄a: d̄zi:bəɪtə rəhəla:hə. əhiṅṅa: d̄a:mpət̄jə
 d̄zi:uəṅṅə a: pre:məkə kət̄h̄a:- 'la:t̄hə' kē: ʃe:ho:
 d̄e:kʰələ d̄za: ʃəkəɪtə əʃiḥi. məd̄h̄jəuərgi:jə ujəkt̄i
 əpəṅṅə grihəʃt̄h̄əkə ga:ri: kē: kʰi:ʃjəɪtə-kʰi:ʃjəɪtə
 kəhija: d̄zəuə:ṅṅə ʃə əd̄h̄əbəjəʃu: a: bu:ʃhə bʰə'
 d̄za:ɪtə əʃiḥi t̄kəra: e:kəʃa: 'kurʃa:'kə prəʃi:kəkə
 ma:d̄h̄jəmə ʃə kəhələ ge:lə əʃiḥi.

'ma:t̄əbərə' ʃəgrəhəkə e:kəʃa: a:ro: uɪʃe:ʃə
 ulle:kʰəṅi:jə kət̄h̄a: t̄h̄ikə- 'rā:ʃə'. o:ṅṅa: i: kət̄h̄jə a:bə
 miʃh̄ilo: le:lə pura:ṅṅə ʃəṅṅə bʰə' rəhələ əʃiḥi, muḍa:
 d̄zə e:hi uɪʃəjə kē: hət̄a: d̄i: t̄ə' məɪt̄h̄ili: kət̄h̄a:-
 ʃa:hiʃt̄jəkə d̄u: t̄iḥa:i hiʃʃa: əpra:ʃəgikə bʰə'
 d̄za:jəʃə. iʃiḥa:ʃə ʃəməd̄zəʃa:t̄ri:jə əd̄h̄jəjəṅṅəkə
 a:d̄h̄a:rə ho:ɪtə əʃiḥi. əʃtu, əʃo:kə əpəṅṅə kət̄h̄a:
 'rā:ʃə'kə bəhəṅṅe: uɪd̄h̄əuə:kə le:lə ṅiɪd̄h̄a:riʃtə
 pa:rəpəri:kə ma:pəḍḍə kē: to:ʃəɪtə ʃiḥət̄h̄i, o:hi pərə
 prəʃṅəʃiṅṅə hə ləgəbəɪtə ʃiḥət̄h̄i. kət̄h̄a:kə ṅəire:tərə
 məṅi:ʃəkə ā:kʰije: uɪd̄h̄əuə: d̄zi:uəṅṅə, o:kərə
 ʃəgʰəʃə a: uikəʃiʃtə ʃje:t̄ṅṅa: kē: ʃəməgrəʃa: me:
 d̄e:kʰələ ge:lə əʃiḥi. e:t̄ə' uɪd̄h̄əuə: ʃt̄ri:kə uikəʃiʃtə
 ho:ɪtə ʃuət̄əʃt̄rə ujəkt̄iʃuə kē: d̄e:kʰələ d̄za: ʃəkəɪtə
 əʃiḥi. uɪd̄h̄əuə:kə le:lə d̄ze: t̄a:ṅṅa:-ba:ṅṅa: ʃəma:d̄zə
 d̄uə:ra: ṅiɪd̄h̄a:riʃtə kəilə ge:lə əʃiḥi, o:kəra: o:
 ṅəkə:rəɪtə əʃiḥi, d̄ze:ṅṅa:- ud̄z̄d̄zərə ṅuə: pəhiṅṅə,
 ʃiʃu:t̄hə ʃe: ʃiṅṅu:rə d̄h̄o:i: d̄e:bə, ʃiʃu:ri: pʰo:ri d̄e:bə,

ənəkərə fʰi:u:lə n̄əhi kʰəibə, ma:tʰiə-mā:sə n̄əhi
 kʰəibə, d̄e:hə s̄a:dʰi ke: həd̄di: bəna: lijə' d̄ze:
 mo:nə a: d̄e:həkə bi:tʰə ko:n̄o: t̄a:rə n̄e: d̄zu:di:
 d̄z̄a:jə. d̄e:həkə ra:gə n̄e: ba:d̄zi utʰəjə... a:d̄i.
 mud̄a: pət̄ni: mərəla: pərə puruṣəkə le:lə ko:n̄o:
 n̄ijəmə-s̄əjəmə n̄əhi. mən̄i:sə kē: mo:nə fʰiəi d̄ze:
 ma:jə ke: mərəla: pərə ba:bu: la:jə s̄ə mā:pʰi:
 mā:gəne: rəhət̄h̄iṇə-'d̄zi:uṭ̄ə me: əh̄ā: kē: bəqə
 d̄uh̄kʰə d̄e:ləh̄ū. bəṭə kro:d̄h̄ə ke:ləh̄ū. mā:pʰə kə'
 d̄e:bə h̄əmərə:.' mud̄a: pət̄ni:kə mriṭ̄jukə kərəṇə
 huṇəkərə d̄iṇət̄jərja: me: ko:n̄o: əṭ̄ərə n̄əhi a:jələ.
 'ma:tʰiə-ma:su kʰa:ṭ̄e: rəh̄əla:hə. s̄əbʰəṭ̄a: ka:d̄z̄ə
 o:hiṇa: kərəṭ̄ə rəh̄əla:hə, d̄ze:n̄a: pəhiṇe: kərəṭ̄h̄i.'
 mən̄i:sə kē: əpəṇə uṭ̄h̄əua: piṭ̄a:məhi: mo:nə
 pəṭ̄əṭ̄ə fʰiəi d̄ze: ud̄z̄d̄z̄ərə n̄ua: pəhiṇe:, go:pi:
 f̄iṇa:n̄əkə tʰo:pə ke:n̄e: bʰəgəuəṭ̄i:kə pu:d̄z̄a:kə
 ba:d̄ə ma:ṭ̄ikə ba:səṇə me: əpəṇe: s̄ə bʰa:n̄əṣə
 kərəṭ̄h̄iṇə. o:hi: bʰəgəuəṭ̄i:kə pu:d̄z̄a: d̄ze: kəhijo:
 s̄tri:kə pəkṣə me: tʰa:tʰə n̄əhi bʰə' s̄əkəli:hə.
 uṭ̄h̄əua: d̄zi:uəṇəkə kəṣ̄tə kē: kəne:ko: kəmə n̄əi kə'
 s̄əkəli:hə. ko:n̄a: kə' s̄əkəṭ̄ə fʰiəli:hə d̄z̄əṭ̄ə'
 d̄h̄ərməra:d̄z̄ə s̄əṇə məha:puruṣəkə m̄h̄ē:
 məha:bʰa:rəṭ̄ə me: kəha: d̄e:lə ge:lə-"jəḍ̄i ko:n̄o:
 puruṣə ke: s̄əu t̄a: d̄zi:hə (m̄h̄ə) ho:i:, a: s̄əu
 bərəkʰə d̄h̄əri o: z̄iḍ̄a: rəh̄əjə a: o:kəra: d̄zi:uəṇə
 bʰəri s̄tri:kə d̄o:səkə bəkʰa:n̄ə kərəba:kə əla:ua:
 ko:n̄o: d̄o:sərə ka:d̄z̄ə n̄əhi d̄e:lə d̄z̄a:i:, t̄əiyo: o:
 s̄tri:kə d̄o:sə kē: biṇa: bəkʰa:n̄ə ke:n̄e: məri
 d̄z̄a:jəṭ̄ə." e:h̄əna: me: uṭ̄h̄əua:kə a:ṭ̄əna:d̄ə ja:s̄trə

pərə tʃələ:ɳɪɦɑ:rə ko:ɳə purukʰə ʃuɳɪ ʃəkəɪtə tʃhələ?

məɳi:ʃə əpəɳə ma:mi: kē: uɪdʰəuɑ: ru:pə me:
 d̪e:kʰəbɑ:kə kəlpəɳo: ɳəɦɪ kə' ʃəkəɪtə tʃhələ. kie:kə
 tʃ' o:kərə ɳe:ɳəpəɳə ka:ʃi: me: ma:mi:kə ā:tʃərəkə
 tʃhəɦɑ:rɪ me: bi:tʃələ rəɦəɪ. o: ma:mi:, d̪ze: məɪtʰɪlə
 d̪uɑ:rɑ: ka:ʃi:-lɑ:bʰə le:lə (məɪ le:lə) tʃhə:ɳɪ d̪əɪ
 bələ: bu:ɳhə ma:tɑ:-pɪtɑ: kē: məɪ tʃəkə d̪e:kʰə-
 bʰɑ:lə kərətʰɪ. d̪zi:uəɳə ʃə mɪtʃju d̪həri: ʃe:uɑ: me:
 d̪u: pɑ:i: kəmə: le:tʰɪ a: tʃəkərə bəɳələ: me: lo:kə
 ʃəbʰə bɪkʰɪɳə bɪkʰɪɳəkə kʰe:rəɦɑ: pəʃɑ:rəɳɪ. mudɑ:,
 ma:mi: kəkəro: bɑ:tə pərə d̪ɦjɑ:ɳə d̪e:ɳe: bɪɳɑ:
 'ʃuɑ:ɳə ru:pə ʃəʃɑ:rə ɦəɪ bʰu:kəɳə d̪e: d̪zʰəkʰə
 ma:rɪ'kə əɳɑ:d̪zə me: əpəɳə ka:d̪zə me: lɑ:gələ
 rəɦəli:ɦə. a:kʰɪrə ka:ʃi: kəbi:rəkə ʃe:ɦo: ɳəgəri: tʰɪkə,
 d̪zətəbe: a:dəmbərə-juktə tʃətəbe: a:dəmbərə-
 muktə. a: ʃe: ma:mi: d̪zəkʰəɳə uɪdʰəuɑ: bʰə'
 ge:li:ɦə tʃ' məɳi:ʃə ʃo:tʃəɪtə ətʃhɪ d̪ze: ɦuɳəkərə
 uɳd̪zəɳə uəʃtɳə ke: o: mū:ɡɑ:kə rēgə-bələ: ʃɑ:lə ʃə
 d̪zʰā:pɪ d̪e:tə. "mudɑ: məɳi:ʃə d̪zəkʰəɳə ma:mi:kə
 o:tʃ' ge:lə tʃ' ɦuɳəkɑ: a:ʃəmə:ɳi: rēgəkə ɳuɑ: me:
 d̪e:kʰələkə. a:ʃəmə:ɳi: rēgəkə ɳuɑ:-blɑ:uɳd̪zə
 pəɦɪrəɳe: ma:mi: d̪ze:ɳɑ: ʃəmpu:rə əkɑ:ʃə ke:
 ʃəme:təɳe: tʃhəli:ɦə. ɦɑ:tʰə me: gʰəɳi: rəɦəɳɪ.
 ʃo:ɳɑ:kə tʃu:ɳi: rəɦəɳɪ." ma:mi:kə a:ʃəmə:ɳi:
 rēgəkə ʃɑ:ɳi: o:ɦɪ əkɑ:ʃə kē: əpəɳɑ: me: ʃəme:təɳe:
 ətʃhɪ, d̪zɑ:ɦɪ pərə puruʃəkə 'bəpəuɳi:' rəɦələ, ʃtɳri:kə
 'məɪjəuɳi:' ɳəɦɪ. (e:tʃ' a:ʃəmə:ɳi: rēgə ʃuətʃəɳtɑ: o:
 ʃuətʃhəɳd̪tɑ:kə pɳətɳi:kə tʰɪkə.) i: d̪e:kʰɪ pɳəgətɳi:lə

məni:ʂə kē: e:kə pələ le:lə tʰəkəməkə: d̪ɪa:jəbə
 ʂua:bʰa:ʊɪkə tʃʰələ. ma:mi:kə i: kəʈʰəŋə d̪ɪe: 'həmə
 rā:ʃə ŋəɦɪ bʰe:ləɦũ məni:ʂə. həmə rā:ʃə ŋəɦɪ tʃʰi:."
 a:d̪ʰuŋɪkə məɪtʰɪla:ŋi:kə ud̪gʰo:ʂəŋa: tʰɪkə d̪ɪe:
 həd̪ɪa:ro: ʂa:lə ʂə d̪ɪzəmələ pɪt̪rɪʂətt̪a:kə ʃɪla: pərə
 hətʰəura:kə tʃo:tə ʂəŋə bud̪ɪzʰə_ɪt̪ə ətʃʰɪ. a: ma:mi:kə
 əɦɪ uk̪t̪ɪ kē: ʂuŋɪ məni:ʂə kē: əpəŋə ma:t̪a:kə
 mɪɪt̪ɪkə bə:d̪ə pɪt̪a:kə d̪ɪzi:ʊəŋə kē: mo:ŋə pa:rəbə
 pɪt̪ɪ:kə me: bəɦuʈə kɪtʃʰu kəɦɪ d̪əɪt̪ə ətʃʰɪ. (o:ŋa: i:
 kəʈʰa:kə ət̪ə e:t̪əɦɪje: bʰə' d̪ɪzəɪt̪ə t̪ə' həməra:
 d̪ɪzəŋəʈəbe: ŋi:kə.)

i: kəʈʰa: əpəŋə kələ:ʊərə me: tʃʰo:tə ho:ɪt̪o:
 mɪtʰɪla:kə ʊɪd̪ʰəʊa:-d̪ɪzi:ʊəŋəkə əŋe:kə rəgə (ʂəfe:d̪ə
 ʂə a:ʂəma:ŋi: d̪ʰəɦɪ) kē: əpəŋa: me: ʂəme:t̪əŋe:
 ətʃʰɪ. məni:ʂəkə ʊɪd̪ʰəʊa: pɪt̪a:məɦɪ: ʂə ʊɪd̪ʰəʊa:
 ma:mi: d̪ʰəɦɪkə mɪtʰɪlā:tʃələkə ʊəɪd̪ʰəʊjə-ja:t̪ra: me:
 bəɦuʈə kɪtʃʰu bəd̪əlɪ ge:lə ətʃʰɪ. bəɦuʈə kɪtʃʰu t̪u:t̪ɪ
 ge:lə ətʃʰɪ. bəɦuʈə kɪtʃʰu pā:tʃʰa: tʃʰuʈɪ ge:lə ətʃʰɪ.
 pərəpərə:ʊa:d̪i: pa:gəkə pa:tʃʰā: gəŋɦa:ɪt̪ə
 d̪ɪma:gəkə bɪkʰəpa:d̪e: t̪a: bətʃələ ətʃʰɪ. ət̪i:t̪ə-
 ga:jəŋəkə ʂəgə ʂəgə d̪ɪzəkʰəŋə ət̪i:t̪əkə mu:l̪jā:kəŋə
 ho:ɪt̪ə ətʃʰɪ, t̪əkʰəŋe: ʂuəʂt̪ʰə bʰəʊɪʂjəkə kəlpəŋa:
 kəɪlə d̪ɪa: ʂəkəɪt̪ə ətʃʰɪ.

'd̪əɪd̪i:ga:mə' d̪ʰəɦɪ əbəɪt̪ə-əbəɪt̪ə əfo:kə kəʈʰjə a:
 ʃɪlpə, d̪uŋu: ʂt̪ərə pərə ŋəʊə-ŋəʊə pɪrjo:gə kərəɪt̪ə
 tʃʰəʈʰɪ. ʃi:ʃəkə kəʈʰa: d̪əɪd̪i:ga:mə e:kə ʂəgə
 d̪ʰəɦəɪt̪ə ʂa:məʈt̪əʊa:d̪ə, pələ:jəŋə, ga:məkə pɪt̪ɪ

ṅa:ṣṭe:ld̄zija:, ga:məkə ra:d̄zəṅṅit̄ikə-ṣa:ma:d̄zikə-
 a:rt̄h̄ikə bəḍəla:uəkə ṣṣīgə bəḍəlaṭṭə t̄je:t̄ṅṅa:kə
 kəṭṭh̄a: t̄hi:kə. rəḡhuuṣṣ̄jə l̄ḍḍṅə me: əṅṅe:ko: bərk̄hə
 ḡḡh̄ari rəhi d̄a:kt̄ari: kərəba:kə ət̄f̄h̄aiṭṭo: ga:mə me:
 ṣi:t̄a:ra:məkə m̄ḍḍirə bəṅṅa:bə' t̄ja:h̄aiṭṭə t̄f̄h̄aiṭṭi.
 ga:mə ṣṣ̄ puṅṅəh̄ə d̄izuṭṭəba:kə le:lə m̄ḍḍirə kē: o:
 kəri: bəṅṅa:bə' t̄ja:h̄aiṭṭə t̄f̄h̄aiṭṭi. huṅṅəkərə be:t̄a: ṣṣəbə
 e:hi ka:rjə me: huṅṅəkərə ṣṣəh̄ajo:ḡə kərəṭṭə t̄f̄h̄aiṭṭi.
 muḍḍa: ga:məkə ṅəuṭṭurija: i: bud̄z̄h̄aiṭṭə ət̄f̄h̄i d̄ze:
 m̄ḍḍirəkə ṅir̄ma:ṅə ṣṣ̄ j̄ikṣa:, ṣṣu:ṣṣṭ̄h̄jə a:
 be:ro:d̄zəḡa:ri: ḍu:ṭṭə ṅəhi b̄h̄ə' ṣṣəkəṭṭə ət̄f̄h̄i. t̄ṣ̄:
 ṅəuṭṭurija: m̄ḍḍirəkə bəḍəla: me: əṣṣpəṭṭa:lə
 bəṅṅe:ba:kə a:ḡrəh̄ə pərə əḍiḡə b̄h̄ə' d̄za:ṭṭə ət̄f̄h̄i.
 ṣṣəuəṅṅə ṣṣ̄ əḍḍh̄ikə əuəṅṅə ṣṣəmuḍḍa:jəkə lo:kə j̄ikṣa:
 a: ṣṣu:ṣṣṭ̄h̄əkə m̄əh̄aiṭṭuə kē: bu:d̄z̄h̄ə' la:ḡələ ət̄f̄h̄i.
 p̄h̄e:kəṅṅəkə i: kəh̄əbə d̄ze: 'm̄it̄h̄ila: me: ṣi:t̄a:ra:mə
 m̄ḍḍirə bəṅṅe:ba:kə pərəp̄əra: ṅəhi rəh̄ələ ət̄f̄h̄i'
 m̄it̄h̄ila:kə ṣṣ̄:ṣṣkriṭ̄ikə ḡḡh̄ero:h̄ərə pərə ṣṣ̄ ḡərḡa:
 d̄z̄h̄a:rəṭṭə uəṭṭəma:ṅə m̄ḍḍirəua:ḍi: ra:d̄zəṅṅi:t̄i ke:
 po:lə ṣṣe:ho: k̄h̄o:li ḡəṭṭə ət̄f̄h̄i. rəḡhuuṣṣ̄jə ga:mə
 mərəba:kə le:lə a:jələ t̄f̄h̄əla:h̄ə, muḍḍa: ga:mə
 əjələ:kə ba:ḍə huṅṅəkərə ḡriṣṭi bəḍəli d̄za:ṭṭə t̄f̄h̄aiṭṭi-
 'ga:mə-ḡḡh̄ərə t̄ṣ̄ d̄zi:ua:kə le:lə ho:ṭ̄i t̄f̄h̄i. mərəba:kə
 le:lə ṅəhi.'

rəṭṭṅa:ka:rəkə ḡa:jiṭṭuə kəməd̄zo:rəkə ṣṣīgə t̄h̄a:ṭ̄h̄ə
 h̄əibə ho:ṭṭə ət̄f̄h̄i. ḡḡh̄o:rə əma:ṅəui:jə ua:t̄a:uəṅṅə
 me: ma:ṅəuṭṭa:kə ṣṣu:ṭṭə k̄h̄o:d̄zəbə ho:ṭṭə ət̄f̄h̄i.
 ko:ṅo: ḡḡh̄ərmə, d̄za:ṭṭi, uəḡḡə, əṭṭh̄əua: kṣe:ṭṭə ṣṣ̄

ra:ga-due:sa aṭṭhaua: pu:rua:grāhā rakhāṇihāra
 le:kḥakā ko:nō: ra:dīzāṇi:ṭṭikā pa:rṭi:kā prāṭja:rakā
 bhā' śakāṭṭā tṭhāṭṭhī, le:kḥakā ṇāhi. aṭṭo:kā
 śā:prāḍa:jikā tṭṇa:uakā ma:hāulā me:
 śā:prāḍa:jikā-śāuḥa:rdākā kṭṭhā: līkḥāṭṭā tṭhāṭṭhī. aḥi
 śāṇḍarbḥā mē: 'tṭhāḷā', 'o: dūṇu: śā:i:kīlā śi:kḥāṭṭā
 aṭṭhī' a: 'ra:ga' kṭṭhā: uṭṭe:śā ulle:kḥāṇi:jā aṭṭhī. 'tṭhāḷā'
 kṭṭhā: me: bhō:li: dīzā: dīzā:hi tṭarāhē: iśla:mā kē:
 gārija:bā' bāla: hā:kimā śā lāṭi dīzā:ṭṭā aṭṭhī, śe:
 o:kārā aḥhīṇājā ṇāhi, śāikārō: uarśā śā śāhā
 aṭṭiṭṭuakā śāḡā hīṇḍu:-muśalāma:ṇākā śāḡā
 rāhāba:kā prāma:ṇā tṭhīkā. tṭhīṇa: kāṭṭi: bāla:
 muśalāma:ṇā dūa:ra: rāme:śā a: śudḥi:rā kē: pīṭa:i:
 śā bāṭja: le:bā a: śā:īkīlā mīṭṭri:kā i: kāhābā dīze:
 'ābā kāhīja: ā:jābā' śā:īkīlā śīkḥā' ā:śuāṭṭā kārāṭṭā
 aṭṭhī dīze: mīṭṭhīle: ṇāhi bhā:rāṭi:jā śāma:dīzā bāhuṭṭā
 aḍḍhīkā dīṇā dḥāri dḥārmākā ṇīṭa: me: bāṭa:hā ṇāhi
 rāhi śakāṭṭā aṭṭhī. 'ra:ga' kṭṭhā: tṭā' māṭṭhīlākā
 bhō:dīzāṇā-prijaṭṭa:kā śāma:dīzā-māṇō:uāidīzā:ṇīkā
 po:śṭāma:rṭāma tṭhī:kā. gāṇe:śā bā:bu: ā:
 mudīzāpḥhāra śā:he:bā e:kāṭa: śāuārṇā hīṇḍu:
 dō:śārā śāuārṇā muśalāma:ṇā 'āṇṇā-brāmḥā'kā
 le:lā āpāṇā dīzā:ṭi:jā a: dḥā:rmīkā tṭāibu: kē: tṭhō:dī
 dāṭṭā tṭhāṭṭhī a: e:kā dō:śārā:kā ghāra aṭṭāmi:kā bāli
 ā: bākāri:dākā kurba:ṇi:kā mā:śu ṇā:kā dū:ba: kā'
 kḥā:ṭṭā tṭhāṭṭhī. mudā: dūṇu: kē: aḥi le:lā śā:ma:ṇjā
 hō:bā' me: śāmājā lā:gālāṇi. hīṇḍu: ā:
 muśalāma:ṇā dūṇu: e:kā gā:mā, e:kā tḥā:mā
 rāhīṭō: kāṭṭe:kā dū:rā aṭṭhī. e:kā dō:śārākā le:lā

kəṭe:kə pu:rua:grəhə po:səṇe: ətʃi təkərə
 prəma:nə tʃikə i: kəṭhə: kəṭhə:ka:rə kē: ko:ṇo:
 hərəbəri: ṇəhi tʃhəṇi. o: hiṇḍu: muṣələma:nəkə
 e:kəṭa: de:kʰe:ba:kə le:lə ko:ṇo: ṇa:re:ba:dʒi:
 əṭhəba: ru:rʰə prəti:kəkə a:səra: ṇəhi ləitə tʃhəṭhī.
 e:kə ḍo:səra:kə s̄ḡə rəhəitə, e:kə-ḍo:səra:kə ḍukʰə-
 s̄ukʰə kē: bəṭəitə i: s̄hə-əṣṭit̄uə kəṭhə: me: uikəṣit̄ə
 bʰe:lə ətʃi. gəṇe:jə ba:bu:kə əhi kəṭhəṇə me:
 le:kʰəkəkə ḍriṣṭi s̄e:ho: s̄əma:hit̄ə tʃhəṇi, " əu,
 əṇā:kə bəḍəṇa: həṭhəhərə bəṇi bəis̄lə ətʃi. əḍəḍə
 s̄ə həuṣəla: ḍhəri əge:dʒəṇe: tʃhi: həmə s̄əbʰə. ḍuṇu:
 go:t̄e: kē: əfəso:s̄ə a: əḍe:ja: e:ke: r̄əgə ho:ije:."
 'ra:gə' məit̄hīli: kəṭhə:kə pəriḍhikə uis̄ṭa:rə kərəit̄ə
 ətʃi. gəṇe:juərə ba:bu: mudʒəpʰhərə s̄a:he:bə
 s̄ḡə t̄u:t̄ələ ra:gə kē: puṇəḥ dʒo:rəba:kə prəja:s̄ə
 kərəit̄ə tʃhəṭhī. e:kʰəṇo: ga:mə me: mijā:-t̄o:ləkə
 s̄a:məṇe: hiṇḍu: t̄o:lə ṇəhi bəṇa: s̄əkələ ətʃi
 ra:dʒəṇi:t̄i.

s̄tri: s̄uədʰi:ṇa:t̄a:kə prəṇə 's̄ua:dʰi:ṇə' kəṭhə: me:
 de:kʰələ dʒa: s̄əkəit̄ə ətʃi. həməra: dʒəṇəit̄ə
 'uərua:hikə-bəla:t̄ka:rə' pərə bʰa:rəti:jə s̄a:hit̄jə me:
 kəṭhə: bəhuṭə kəmə li:kʰələ ge:lə ətʃi, kʰa:s̄ə kə'
 puruṣə le:kʰəkə ḍua:ra:. dʒəja: dʒa:hi t̄ərəḥē: pəṭi
 ḍua:ra: bəla:t̄ka:rə s̄ə tʰəhərələ bəṭt̄ja:kə
 gərbʰəpa:t̄ə kərə:ba:kə dʒiḍə pərə əṭələ rəhəit̄ə
 tʃhəṭhī s̄e: s̄tri:kə bəḍələit̄ə s̄ua:dʰi:ṇə t̄je:t̄ṇa:kə
 prəma:nə tʃikə. kəṭe:ko: ṇa:-ṇukurə kərəit̄ə ədʒəjə
 kē: s̄e:ho: t̄əja:rə huə' pərəit̄ə tʃhəi a: əpəṇə

gələti:kə pəʃtʃa:tɑ:pə o:kəra: ʃe:ho: ho:itə tʃiəi, i:
 le:kʰəki:jə dʀiʃtʃikə pəʀitʃa:jəkə tʃhi:kə. dʒəkʰəŋə ʃtʀi:
 a:rtʃikə ru:pē: ʃəbələ he:tʃi:hə, əpəŋɑ: kē: dɑ:nə me:
 utʃərgəkə bədələ: əpəŋə dʒi:uəŋəʃɑ:tʃhi:kə tʃjəŋə
 ʃuəjə kərəti:hə tʃə' pʰəiʃələ: ʃe:ho: le:tʃi:hə. mudɑ:,
 'tʃi:ʃə' kəʃhɑ: əpəŋə ətʃə ʃə ŋiɾɑ:jə kərəitə ətʃi.
 uiməla: kē: pətʃi ko:pəre:tʃuəkə ədʰjəkʃə bəŋɑ:
 dde:ləkəŋi a: huŋəkə ŋəkəli: həʃtɑ:kʃərə kə' gəbəŋə
 kərəitə rəhələ. e:kə rɑ:tʃi pulʃə a:bi kə' uiməla: kē:
 gɾəpʰtɑ:rə kə' ləitə tʃiəi, pətʃi pəhiŋəhi ŋipətʃtɑ: bʰə'
 ge:lə rəhəi. uiməla: pətʃikə tʃəma:mə pʰəre:bə kē:
 əpəŋə bʰi:tʃərə dʒəba: kə' o:hi ŋəkəli: həʃtɑ:kʃərə kē:
 əpəŋə əʃəli: həʃtɑ:kʃərə ma:ŋi ləitə ətʃi. dʒə
 uiməla: e:tʃə' ŋəkɑ:ri dʒɑ:itəjə tʃə' i: kəʃhɑ: ʃtʀi:
 ʃuɑ:dʰi:ŋətɑ:kə ʃəŋdərʰə me: e:kəʃtɑ: uiməʃə
 tʃhɑ:ʃhə kərəitə.

'məŋəʃu:ba:' a: 'le:məŋə a:ʃəkri:mə', du: pi:tʃhi:kə
 duəduəkə ʃəgə ʃəhəri:kəŋə, ŋəuə pi:tʃhi:kə
 məŋo:bʰɑ:uəkə məʃi:ŋi:kəŋəkə kəʃhɑ: tʃhi:kə.
 "pa:pa: e:kəʃtɑ: bɑ:tʃə ətʃi. gɑ:mə me: əhɑ:kə
 la:bʃgə bəhuʃtə tʃəgəʃɑ: ətʃi" bəbəlɑ:kə i: kəʃhəŋə
 ŋəuə tʃe:kŋo:kre:tə juuɑ:kə bədələitə
 ma:ŋəʃikəʃtɑ:kə pʀəma:ŋə tʃhi:kə. i: duəduə
 'məŋəʃu:ba:' kəʃhɑ: me: a:ro: uʃtɑ:rə le:ləkə ətʃi.
 pələ:jəŋə mədʒəbu:ri: tʃhi:kə. ʃəhərə əpəŋɑ: bʰi:tʃərə
 hē:dʒəkə hē:dʒə gɑ:mə kē: pətʃəuŋe: dʒɑ: rəhələ
 ətʃi. ʃəʃkriʃtʃikə ʃəkrəməŋə əpəŋə ʃuɑ:bʰɑ:uikə gəʃi
 ʃə pəʃəri rəhələ ətʃi. mədʰjəuərgə ʃuuiɖhɑ:bʰo:gi:

a: ie:məa:ɪdʒi:vi: ho:ɪtə ətʃɪ. mədʰjəuərgəkə
 purəṇəkə: pi:dʰi: mē: pra:tʃi:nətə: a: a:dʰuŋikətə:kə
 duəduə rəhəɪ, ʃe: nṛəuə pi:dʰi: me: ʃəma:ptə bʰə'
 rəhələ tʃɪəɪ. rəṇədʒi:tə kəpəṇi: me: pəɪghə o:həḍa:
 pərə ətʃɪ. o: əpəṇə dʒi:nəgi: əpəṇe: dʰəge: dʒi:bə'
 tʃa:həɪtə ətʃɪ. ma:tə:-pɪtə:kə ko:nno: həstəkʃe:pəkə
 bɪnə:. dʒilli: əjələ: pərə ma:jə əpəṇə ha:tʰəkə
 bʰo:dʒəṇə be:tə: kē: kərə:bə' le:lə ujəgrə tʃɪəṭʰɪ
 mudə: be:tə: kē: ho:tələkə ujəuəstʰa: pərə
 əbʰima:nə tʃɪəṇɪ. pɪtə: kē: budʒʰa:ɪtə tʃɪəṇɪ dʒe:nə:
 "o: tʃtʰa: rəṇədʒi:tə nḍi:kə du: tʃɪo:ɾə pərə tʰa:ɾə
 tʃɪəṭʰɪ. du:-tə: pʰəra:kə pʰəra:kə dʒu:pə pərə." əɪ
 kəṭʰa:kə tɾi:təmē:tə kɪtʃu a:ro: ʃəbdəkə mā:ɡə
 kərəɪtə ətʃɪ.

'kʰuʃi:kə nɑ:mə dʒi:səṇə' kē: 'məṇəʃu:ba:' kəṭʰa:kə
 uɪstə:rə me: de:kʰələ dʒa: ʃəkəɪtə ətʃɪ. məʃu:ba:kə
 rəṇədʒi:tə əpəṇə kəɪɪjəəkə pɾəɪ e:tə:kə lɪpsɪtə
 ətʃɪ, dʒe: bɪja:hə: nḍi:kə kərə' tʃa:həɪtə ətʃɪ. mudə:,
 e:tə' ʃəḍi:pə əpəṇə dʒi:səṇəʃa:tʰi:kə rupē: dəkʃɪṇə
 bʰa:rəɪ:jə ʃuədʒa:tɪ:jə ʃubʰəḍra: nɑ:jərə kē:
 tʃuṇəɪtə ətʃɪ. kəṇhəɪja: ba:bu: a: huṇəkə pəṭṇi:
 dʒe:nə: tʃajə:re: bəɪʃələ rəhəṭʰɪ i: ʃuṇəba:kə le:lə.
 bɪja:hə bʰə' ge:lə. kəṇɪjā: məɪtʰɪli: ʃi:kʰɪ le:li:hə.
 ko:nno: duəduə nḍi:kə. ko:nno: kuṭti:tʃa:lɪ nḍi:kə. ʃəbə
 bəɾə nɪ:kə. mudə: 'tʃɪuṭti:kə e:kə dʒiṇə' me:
 nṛəuəɪja: uərgəkə pɾe:məɪuə:həkə ma:de:
 tʃəɾtʃa: bəhuṭə ʃuə:bʰa:uɪkə ru:pē: a:jələ ətʃɪ.
 əfo:kə mu:ləṭəhə gəɪɪjɪ:lə jəṭʰa:ɾtʰəkə kəṭʰa:ka:rə

ʈʰəʈʰɪ. huŋəkəɾə ədʰɪkã:ʃə kəʈʰa: 'həmə' ŋəɾe:ʈəɾə
 ɖuɑ:rɑ: ʃəʈʃɑ:lɪʈə ho:ɪʈə ʈʰəŋɪ. kəʈʰa: kəhəbɑ:kə i:
 ʈəkəŋi:kə əpəŋə ʃəɾələʈɑ:kə əʈʰəɪʈə bəhuʈə kəʈʰɪŋə
 ho:ɪʈə əʈʰɪ. ʃəbəʃə pəɪgʰə bɑ:ʈə dʒe: e:kəɾəʃəʈɑ: a:
 a:ʈma:lɑ:pəkə ʃɪkɑ:rə he:bɑ:kə ʃəka: pɾəbələ rəhəɪʈə
 əʈʰɪ. muɖɑ: e:hɪ ʈʃuŋəuʈi: kē: əʃo:kə kəʈʰjə ʃəgə
 ŋɪlɪpʈə bʰə' a: 'bəʈəkəhi:' me: pu:rŋəʈəhə lɪpʈə bʰə'
 ŋɪbɑ:hɪ ləɪʈə ʈʰəʈʰɪ. huŋəkə kəʈʰa: me: 'pre:mə'
 ʃəɾuəʈɾə uʃəpʈə əʈʰɪ. məŋukkʰə-pre:mə huŋəkəɾə
 əbʰi:ʃʈə ʈʰəŋɪ. ɖɑ:mpəʈjə pre:məkə kəʈe:ko: bɪbə
 hɪŋəkə kəʈʰa: me: ɖe:kʰələ dʒɑ: ʃəkəɪʈə əʈʰɪ. pəʈŋi:
 ʈə' hərə ɖo:ʃəɾə kəʈʰa: me: ələgə ələgə ru:pē: ʈʰɑ:ʈʰə
 ʈʰəʈʰɪŋə. e:kəʈɑ: kəʈʰa:kɑ:rə əpəŋə bɑ:həɾə-bʰi:ʈəɾə
 e:kə rāgə rəhɪe: kə' əpəŋə 'həmə' kē:
 'ʃɑ:ruəbʰəumə' bəŋɑ: ʃəkəɪʈə əʈʰɪ.
 əʈə me: i: kəhəbə dʒe: a:lɔ:ʈʃəkə əʃo:kə dʒi: pəɾə
 uɪʃʈɑ:rə ʃe: uɪʈʃɑ:rə he:bɑ:kə ʈʃɑ:hi: ʃe: pʰe:rə
 kəhɪʃo:.

əpəŋə

məʈəuʃə editorial.staff.videhə@gmail.com **pəɾə**
pəʈʰɑ:u.

əɪ əkəkə əŋjɑ:ŋjə rəʈʃəŋɑ:

3.gəɖjə kʰəŋɖə

3.1. d̄z̄əgəḍi:fə prəṣa:ḍə məṇḍələ- ṣut̄j̄ṭa:
(ḍʰa:ra:va:h̄ɪkə upəṇja:ṣə)

3.2. d̄z̄əgəḍi:fə prəṣa:ḍə məṇḍələ- ṇ̄ṛəṇṭərə
(ləgʰukəṭʰa:)

3.3. ṇ̄ṇḍə uṭa:ṣə ra:jə- pʰa:ḍəṣə ḍe:

3.4. rəbi:ṇḍrə ṇa:ra:jəṇə m̄j̄rə- ma:t̄ribʰu:m̄i
(upəṇja:ṣə)- 26-30 mə kʰe:pə

3.5. kuma:rə məṇo:d̄z̄ə kəjjəpə-ḍr̄ij̄ja:uəlo:kəṇə

3.6. ṇ̄ṛm̄əla: kəṇə- əḡṇ̄i j̄ɪkʰa: (kʰe:pə-18)

3.7. prəṇəuə d̄z̄ʰa:-bʰəuka:li: murgā: (ləgʰu ujjəḡjə)

3.8. a:t̄ja:r̄jə ra:ma:ṇ̄ḍə məṇḍələ-əgəṣṭə kr̄ā:t̄i
j̄əhi:ḍə ra:məpʰələ m̄ḍələ: d̄z̄i:uəṇə ur̄iṭə/ kəmi:ṇa:
uṭva:ṇə

3.9. ḍa:æ. k̄iḍəṇə ka:ri:gəṛə-m̄əṭʰ̄li: ṣa:h̄iṭ̄jəkə e:li:t̄ə
bo:ṇ̄əb̄i:ṛə a: ṣəṛuṇa:ji: ḍəla:lə

3.10. la:lə ḍe:uə ka:məṭə- ṣuṇ̄əṇa: be:t̄i:- m̄əṭʰ̄li:

ṣa:ma:d̪ɪkə upəɳja:ṣə (ṣəmi:kṣa:)

3.11.kuɳḍəɳə kəɳə- məiṭʰɪli: bi:həɳɪ kəṭʰa:-
ɳju:təɳṣə lɔ

3.1. $\widehat{d\bar{z}}$ эгэди:јə прəсə:ддə мəнқдөлə- сүтјітə: ($\widehat{d^h}a:ra:va:hika$ upənjə:sə)

$\widehat{d\bar{z}}$ эгэди:јə прəсə:ддə мəнқдөлə

сүтјітə: ($\widehat{d^h}a:ra:va:hika$ upənjə:sə)

'сүтјітə:' $\widehat{d^h}a:ra:va:hika$ ru:pē: тјһəрəбə прə:rəmbʰə
bʰe:lə 'mitʰila: дəрјəнə'me:, dze: пəһиңe: pɹitəme:
тјһəрəбə бəңдə bʰe:lə a: mɑ:trə pi:.dʲi:.e:pʰə. me: i:-
prəka:st̪ə huəjə la:gələ a: pʰe:rə s̪e:ho: бəңдə бʰəʃ
ge:lə. a: t̪ē: 'сүтјітə:'кə s̪e:ho: тјһəрəбə/ i:-prəka:st̪ə
həe:bə бəңдə бʰəʃ ge:lə. əhi: a:ləkəme: i: upənjə:sə
 $\widehat{d^h}a:ra:va:hika$ ru:pē: i:-prəka:st̪ə kəe:lə $\widehat{d\bar{z}}$ a: rəhələ
ətʰɪ. - s̪əmpa:d̪əkə.

пəһилə пəрə:սə

ддəсə бəд̪ze: rə: $\widehat{d^h}a:rə$ məŋə ga:məs̪ə
bʰusəŋe:juəəkə le:lə uɪdɑ: h̪e:t̪ɑ:. t̪jɑ:rɪ бəд̪ze:

bʰo:re: ra:dʰa:rəmənə pət̪ni:kē: utʰa: ma:e:kē:
utʰəbət̪ə bəd̪zəla:-

"ma:e:, d̪əṣə bəd̪ze: gʰərəṣṣi ut̪da: bʰə/ d̪za:e:bə."

o:tʰi:a:it̪əpərə ṣṣi utʰət̪ə ṣṣuṣəjəna: bəd̪zəli:-

"pa:nə-tʰiə gʰənt̪a: əkʰəṣṣə ṣṣəməjə ətʰi, t̪əibi:tʰiə
həməhū: ṣṣəbʰə o:rija:nə kə/ d̪ə_I tʰiə.
puṣo:hud̪zəni:kē: ṣṣe:ho: utʰa: d̪əhunu d̪ze: əpənə
ṣṣəbʰə uṣṣtu-d̪za:t̪əkē: ṣṣe:rijuṣi: həmə bʰa:nəṣṣə
ṣṣəmhā:ri lə_I tʰi:."

ma:ijo: a: pət̪ni:jo:kē: utʰəbət̪ə ra:dʰa:rəmənə
n̪it̪jəkərməme: d̪zuṣi ge:la: mənəme: əṣṣe:ko:
r̪gəkə ut̪t̪a:rə utʰəe: ləgələit̪ə mud̪a: t̪ə_I ṣṣəbʰə
ut̪t̪a:rəkē: mənə:me: ṣṣəme:t̪i əpənə d̪ze:ba:kə
t̪əija:ri:kē: krəməjə: ju:ru: ke:ləit̪ə.

t̪i:ri ma:ṣə pu:ruə ra:dʰa:rəmənəkə rid̪zəlt̪ə
n̪ikələla: pət̪t̪i:a:t̪ə ma:nə: a:i:.e:.e:ṣə.kə
rid̪zəlt̪əṣṣi ga:məme: əṣṣe:ko: r̪gəkə ut̪t̪a:rə
d̪o:rəṣṣə-t̪e:rəṣṣə həva: d̪zəkā: bəhəe: ləgələ. kit̪t̪i
go:re:kə mənəme: be:həṣṣə kʰu:ji: bʰe:ləit̪ə d̪ze:
əpənə: ga:məme:, ma:nə: kəmələpuro:me:, e:kəṣṣa:
a:i:.e:.e:ṣə. bʰe:la:..! kit̪t̪i go:re:kə mənəme:
d̪zələṣṣi ṣṣe:ho: bʰe:ləit̪ə a: əṣṣh̪ikā:jə lo:kə o:həṣṣə
tʰiət̪ə d̪ze: a:i:.e:.e:ṣə.kə məhəṣṣə bud̪z̪it̪e: n̪e:
tʰiət̪ə.

əkʰəṣṣə t̪əkə kəmələpure ga:məme:, d̪ze: həd̪za:rə
pərua:rəkə uṣṣti: ətʰi, ma:t̪rə e:kəṣṣa: ərt̪həṣṣa:ṣṣrəkə
pro:pʰe:ṣṣərə, t̪i:nəṣṣa: hā:ṣṣku:ləkə ṣṣiṣəkə, e:kəṣṣa:
e:mə.bi:.bi:.e:ṣə. d̪k̪t̪ərə a: e:kəṣṣa: hā:ri ko:rt̪əkə
uəki:lə ma:t̪rə bʰe:la: he:nə. ma:nə: əṣṣh̪ikə pərt̪hələ-

lɪkʰələ lo:kəme: ma:trə tʃʰəbe: go:te: ga:məme:
 bʰe:la: ətʃʰɪ. lo:ərə pra:ɪməri: ʃku:ləʃʃ lə/ mɪdɫə
 ʃku:lə təkə pəŋərəhə-bi:ʃə go:re: ʃɪkʃəkə tʃʰəɪtʰə a:
 bləkəʃʃ lə/ kə/ ʃətʃɪva:ləjə təkə ʃe:ho: dʒə-
 ba:rəhə go:re: kɪra:ŋi:kə ŋo:kəri: kəri:te: tʃʰəɪtʰə.
 o:ŋa:, ga:məkə a:dʰa:ʃʃ be:ʃi: ŋo:kəri:ha:ra:
 pəri:va:rə ətʃʰɪ muɖa: o: ʃəbʰə, ʃəbʰəɾəgəkə ŋo:kəri:
 kəri: tʃʰəɪtʰə. ma:ŋe: kələ-ka:rəkʰa:ŋa:ʃʃ lə/ kə/
 be:uʃa:ji: ətʰa:mə dʰəri. ga:məkə kʰe:tʃjo:-
 pətʰa:ri: ŋi:kə ətʃʰɪ, kie: tʃə ga:məme: e:ko:ta:
 dʰa:rə-dʰu:rə ŋə_ɪ ətʃʰɪ dʒə_ɪʃʃ dʰa:hi: hae:tə a: ŋe:
 uʃʃərə-kʰa:ʃərə a:ki bəlu:a:hə ma:ti ətʃʰɪ dʒe:
 upədʒəbe: ŋe: kərətə. rəuɖi:kə prəko:pə dʒəru:rə
 ho:ie: kie: tʃə dɛ:tʰə hədʒa:rə bi:gha:kə ga:məme:
 ma:trə pā:tʃətə: uo:rɪgə ətʃʰɪ. tʃəhu:me: dʰu:ta:
 ŋəhijē: dʒəkā: tʃələie:, ma:trə ti:ŋətə: ʃə pətəuŋi:kə
 ka:dʒə ho:ie:.

pətŋi: a: ma:e:kē: utʰa: ra:dʰa:rəmənə əpənə
 dʒe:ba:kə tʃəja:ri:me: dʒu:ti ge:la: muɖa: ŋe:
 pi:ta: uɪla:ʃəde:uə kē: utʰəuləiŋə a: ŋe: huŋəkərə
 ŋi:ŋe: tu:tələiŋə. ma:ŋe: uɪla:ʃəde:uə ʃu:təle:
 rəhəla:. pi:ta:kə prətʃi ra:dʰa:rəmənəkə mənə
 tʃʰe:ləiŋə dʒe: əpənə: ʃəməjəpərə utʰəbe: kərətə:,
 həmə tʃə dʒə bədʒe:me: ghərəʃʃ ŋikələbə.
 dʒe:ba:ka:lə prənə:mə kə/ a:ʃi:rəu:a:də lə/ le:bə.
 o:ŋa:, dʰu:ŋu: ba:pu:təkə bi:tʃə ma:ŋe:
 ra:dʰa:rəmənə a: uɪla:ʃəde:uəkə bi:tʃə u:pərə:-
 u:pərə tʃə pi:ta:-putrəkə ʃəmbəŋdʰə tʃʰe:ləiŋhe:
 muɖa: bʰi:tərə:-bʰi:tərə dʒe: ʃəmbəŋdʰə pi:ta:-

putrəkə bi:tʃə he:ba: tʃa:hi: ʃe: n̄əhi tʃi:le:ɪn̄ə.
 t̄e:kəə ən̄e:ko: ka:rəŋə ətʃi. ən̄e:ko: ka:rəŋəme:
 prəmukʰə ətʃi d̄ze: t̄i:n̄ə bʰā:ɪkə bʰəjɑ:ri:me:
 d̄ze:tʰə ra:ɖʰɑ:rəməŋə t̄ṣ̄ a:i:.e:.e:ʃə. kəʃ le:ləɪn̄ə
 mudɑ: tʃi:ot̄ə ɖun̄u: bʰā:ɪsukʰəɖe:ʋə a:
 ʋɑ:məɖe:ʋə mətʃriko: pɑ:ʃə n̄əhi kəʃ ʃəkələ.
 d̄zə_ɪʃṣ̄ t̄i:n̄u: bʰā:ɪkə bi:tʃə ʃɪkʃɑ:kə ɖu:ri: bəŋi ge:lə.
 i: ʋitʃɑ:rə ʋɪlɑ:ʃəɖe:ʋo:kə məŋəkē: kətʃo:t̄je: rəhələ
 tʃi:ɪn̄ə. ɖo:ʃərə kɑ:rəŋə mɑ:n̄e: pɪt̄ɑ:-putrəkə
 bi:tʃəkə ɖu:ri:kə, i:ho: tʃi:ɪn̄ə d̄ze: ʋəitʃɑ:rikə
 ru:pəʃṣ̄ p̄ɑ:tʃə-tʃi:əhə bərkʰəʃṣ̄ ɖun̄u:kə bi:tʃə gəpo:-
 ʃəppə a: ko:n̄o: kɑ:d̄zə-ʋɖəməme: putʃi:-ɑ:tʃi:ə
 n̄əhijē: d̄zəkā: tʃi:ɪn̄ə. t̄e:ʃərə d̄ze: ɖun̄u:kə bi:tʃə
 ɖu:ri:kə prəmukʰə kɑ:rəŋə tʃi:ɪn̄ə ra:ɖʰɑ:rəməŋəkē:
 əpəŋɑ: ʋitʃɑ:rəʃṣ̄ ʋɪʋɑ:hə kərəbə. ra:ɖʰɑ:rəməŋəkē:
 əpəŋɑ: məŋəʃṣ̄ ʋɪʋɑ:hə kərəɪkə pɑ:tʃi:u: pɪt̄ɑ:kə
 d̄ze: mət̄ɑ:n̄t̄ərə tʃi:le:ɪn̄ə o: ɖəhe:d̄zə ləʃ kəʃ
 tʃi:le:ɪn̄ə. mətʃriəkə pɑ:ʃə ke:lɑ:kə pətʃiɑ:t̄je:
 ra:ɖʰɑ:rəməŋəkə məŋəme: ki:tʃi:u e:he:n̄ə
 mɑ:n̄əʋi:jə ʋitʃɑ:rəkə ʋɖəjə bʰəʃ ge:lə tʃi:ələ d̄ze:
 ʋɪlɑ:ʃəɖe:ʋəkə ʋitʃɑ:rəʃṣ̄ t̄hi:kə ʋɪpəri:t̄ə ətʃi.

kəule:d̄zəkə pəɾʰɑ:ɪkə krəməme: ra:ɖʰɑ:rəməŋə
 əpəŋə m̄həkē: tʃɪpə rəkʰəŋe: tʃi:ələ:, kie: t̄ṣ̄ n̄e:
 əkʰəŋə pəɾʰɑ:ɪ tʃi:ri a:gu:kə ki:tʃi:u kərəɪkə ətʃi
 mɑ:n̄e: pɑ:riʋɑ:rikə ʋitʃɑ:rə a: n̄e: əpəŋɑ: n̄imitt̄e:
 ko:n̄o: kɑ:d̄ze: rəhəɪn̄ə. ra:ɖʰɑ:rəməŋə ʃo:tʃi ʋitʃɑ:ri
 le:ləɪn̄ə d̄ze: əkʰəŋə mɑ:t̄rə pəɾʰəbə əpəŋə kɑ:d̄zə
 bʰe:lə a: pɪt̄ɑ:kə d̄ze: əpəŋə kɑ:d̄zə

d̄zi:səṇṇa:n̄uku:lə t̄f̄h̄aṇṇə, d̄zə_I əṇṇuku:lə t̄f̄əl̄i rəh̄əla:
 ət̄f̄h̄i t̄ə_Iṣṣ̄ə ṇe: h̄əm̄əra: ko:n̄o: t̄e:h̄e:n̄ə əv̄əgh̄a:t̄e:
 ət̄f̄h̄i d̄zə_Iṣṣ̄ə ko:n̄o: v̄iva:d̄ə d̄uṇṇu: go:re:kə bi:t̄f̄ə
 s̄p̄əṣṭə ru:p̄ē: ub̄h̄əṣṭə. p̄əv̄iva:rə ho:u ki s̄əma:d̄zə,
 s̄əb̄h̄əkē: əp̄əṇṇə-əp̄əṇṇə d̄zi:səṇṇə a: d̄zi:səṇṇə-kr̄ija:
 ət̄f̄h̄i. s̄ub̄h̄j̄əṣṭə p̄əv̄iva:rə rəh̄əṇṇe: ra:d̄h̄a:r̄əm̄əṇəkē:
 p̄əh̄a:ikə k̄h̄ərt̄f̄əme: k̄əh̄ijo: ko:n̄o: ko:t̄a:hi: ṇ̄əh̄ij̄ē:
 b̄h̄e:l̄əṇṇə. t̄ə_I pa:t̄f̄h̄u: i:h̄o: ka:r̄əṇə t̄f̄h̄əl̄ə d̄ze:
 v̄ila:s̄əḍe:v̄əkə m̄əṇṇəme: rəh̄əṇṇə d̄ze: d̄ze:
 s̄əmp̄əṣṭə ət̄f̄h̄i t̄e:k̄əṣṭə əḍ̄h̄ika:ri: ra:d̄h̄a:r̄əm̄əṇə
 s̄e:h̄o: ət̄f̄h̄e:. d̄z̄ə ko:n̄o: t̄əṣṭəḍ̄ə b̄a:d̄h̄a: v̄əṣṭ̄h̄iṣṭə
 k̄əṣṭəḍ̄ə t̄ṣ̄ə s̄əma:d̄z̄o: a: s̄əro:-s̄əmb̄əṇṇ̄d̄hi: d̄uṣṭ̄əbe:
 k̄əṣṭ̄a:. d̄uṣṭ̄əbe:t̄a: kie: k̄əṣṭ̄a: d̄ze: d̄z̄ə k̄əh̄i:
 b̄ṣṭ̄əḍ̄əbe: k̄əra: ḍ̄e:l̄əṇṇə t̄əijo: ra:d̄h̄a:r̄əm̄əṇəkē:
 p̄əh̄əime: əṣ̄o:k̄ərd̄zə t̄ṣ̄ə ṇ̄əh̄ij̄ē: h̄ə:t̄ə m̄uḍ̄a:
 əp̄əṇṇe: ṇ̄ā:h̄ək̄əme: ḍ̄o:k̄hi: b̄əṇṇəbe: k̄əṣṭə...

k̄əule:d̄z̄əkə d̄zi:səṇṇəme: ra:d̄h̄a:r̄əm̄əṇəkə
 v̄it̄f̄a:r̄əme: b̄əh̄uṣṭə ki:t̄f̄h̄u m̄əḍ̄z̄əgu:t̄i: e:l̄əṇṇə. o:n̄a:,
 əḍ̄h̄j̄əṇṇəkə p̄r̄əṣṭi l̄əḍ̄əṇṇə s̄e:h̄o: ṇ̄i:kə t̄f̄h̄e:l̄əṇṇə
 d̄zə_Iṣṣ̄ə ṇ̄i:kə r̄id̄z̄əṣṭə s̄e:h̄o: ho:it̄e: rəh̄əl̄əṇṇə.
 əḍ̄h̄j̄əṇṇəkə kr̄əm̄əme: ra:d̄h̄a:r̄əm̄əṇəkə
 t̄f̄iṇṭ̄əṇṇ̄si:l̄əṣṭa: s̄e:h̄o: ḍ̄iṇṇo:-ḍ̄iṇṇə t̄e:n̄a: b̄əh̄ə:
 l̄əḍ̄əṇṇə d̄ze: əp̄əṇṇə d̄zi:səṇṇəkə b̄h̄əv̄iṣṭəkē: ṇ̄i:kə
 d̄z̄əkā: ā:ki le:la:h̄ə. d̄zə_Iṣṣ̄ə s̄uəṣṭ̄əṣṭ̄ə d̄zi:səṇṇəkə
 v̄it̄f̄a:ro: a: kr̄ijo:-k̄əla:p̄ə s̄əb̄h̄ə əp̄əṇṇə ṇ̄əḍ̄z̄əv̄iṣṭəkə
 a:gu:me: d̄z̄h̄əl̄ək̄ə: l̄əḍ̄əṇṇə. d̄zə_Iṣṣ̄ə p̄əv̄iva:r̄əkə
 bi:t̄f̄əkə ma:n̄e: p̄iṣṭ̄a:kə p̄r̄əṣṭi d̄ze: m̄əṣṭ̄əb̄h̄e:ḍ̄ə
 t̄f̄h̄e:l̄əṇṇə o: ra:d̄h̄a:r̄əm̄əṇəkē: m̄əh̄əṣṭ̄əv̄əhi:ṇ̄ə b̄ud̄z̄h̄i

pəɾəe: ləgələɪnə. s̥pəʃtə budʒiʰəe: ləgəla: d̥ʒe:
 bʰəɪja:ri: huəe: ki piɾa:-putrə huəe: a:ki s̥məma:d̥ʒe:
 kie: n̥e: huəe:, s̥əbʰə əpənə-əpənə d̥ʒi:uənnəkə
 kərt̥o:-d̥hərt̥o: a: d̥ʒi:uənnə s̥əʃt̥ja:lənnəkə ma:likə
 s̥e:ho: əpən̥e: ho:it̥ə ət̥ʃi. ba:həri: d̥ʒe: s̥əmbənn̥d̥hə
 ət̥ʃi ma:n̥e: bʰa:e:-bʰəɪja:ri:kə uə: piɾa:-putrəkə uə:
 pəriuə:rə-s̥məma:d̥ʒəkə o: u:pəri: ho:ie:, ma:n̥e:
 ba:həri: ho:ie:. d̥ʒə_ɪs̥ə̃ lo:kə s̥əmbənn̥d̥h̥it̥ə s̥e:ho:
 ho:ie: a: mət̥əbʰe:ɖə bʰe:la:pərə s̥əmbənn̥d̥hə-
 uhi:n̥ə s̥e:ho: ho:it̥e: ət̥ʃi. o:kəro: əpənə e:kə
 s̥i:ma: ho:i t̥ʃi_ɪ. d̥ʒə_ɪ s̥i:ma:kə bi:t̥ʃə lo:kə əpənə-
 əpənə s̥i:ma: n̥iɾd̥h̥a:ɾit̥ə kəɾəie:.

ra:d̥h̥a:rəmənəkē: n̥o:kəri:pərə d̥ʒa:ikə s̥məma:t̥ʃa:rə
 ga:məme: s̥e:ho: pəʃəirə ge:lə t̥ʃiʰələ. d̥ʒə_ɪs̥ə̃
 ga:məkə d̥ʒe: s̥ubʰət̥ʃiɪnt̥əkə s̥əbʰə t̥ʃiʰəit̥hə o: mən̥e:-
 mənə be:həɖə kʰufi: ho:it̥ə ra:d̥h̥a:rəmənəkē:
 ənt̥imə uɪɖa:ikə s̥ə̃gə bʰē:t̥ə-gʰā:t̥ə kəɾəikə s̥əməjə
 s̥e:ho: bənn̥a: le:ləɪnə. mud̥a: d̥ʒiɪn̥əkə: s̥əbəhəkə
 mən̥əme: d̥ʒələn̥ə ma:n̥e: ra:d̥h̥a:rəmənəkē:
 a:i:.e:.e:s̥ə. kəɾəikə d̥ʒələn̥ə t̥ʃiʰe:ləɪnə o: jətrə-t̥ətrə
 ənt̥ə-s̥ənt̥ə ba:t̥ə s̥e:ho: t̥ərə:-t̥ərə pəro:t̥ʃiʰa:-
 pəro:t̥ʃi: kə_ɪje: rəhələ t̥ʃiʰələ. ga:məkə əd̥h̥ikā:s̥ə
 lo:kə o:hən̥ə t̥ʃiʰəit̥hə d̥ʒe: n̥e: d̥ɪgri:-d̥ɪplo:ma:kə
 əɾəʰe: budʒiʰəi t̥ʃiʰəit̥hə a: n̥e: o:kərə guɳə-d̥h̥ərmə
 a:ki pəɖe:-prət̥iʃt̥h̥a: budʒiʰəi t̥ʃiʰəit̥hə, t̥āe: n̥e:
 huɳəkə: ko:n̥o: h̥əɾəkʰe: t̥ʃiʰe:ləɪnə a: n̥e: uɪʃa:ɖe:.
 s̥i:t̥a:n̥a:t̥hə a: gi:t̥a:n̥a:t̥hə s̥e:ho: bi:.e:.me: pəɾʰəie:.
 d̥uɳu: go:re:kē: d̥ʒa:n̥əkə:ri: t̥ʃiʰələ d̥ʒe: a:i

ra:ḡha:ra:məṇə b'həija: ga:məṣṣī ṇo:kəri:pərə d̄ze:ṭa:
ṭṭe: b'hē:ṭə kərəbə a:uəjjəkə bud̄z̄h̄i d̄ṇu: go:re:
ṣṣīge: ra:ḡha:ra:məṇə əṭṭha:mə pəh̄ūṭjələ. pəh̄ūṭjəṭe:
ḡərəbəd̄z̄d̄za:pərə ṣṣī ra:ḡha:ra:məṇəkē: jo:rə
pa:rəṭṭə ṣi:ṭa:ṇa:ṭṭhə ba:d̄zələ-

"b'ha:jəḍzi:, jəu ra:ḡha:ra:məṇə b'ha:jəḍzi:?"

ra:ḡha:ra:məṇə əpəṇə ko:ṭṭhəri:me:, ma:ṇe: d̄zə_I
ko:ṭṭhəri:me: rəhəi ṭṭhəṭṭhə, əpəṇə kəpəra:-ləṭṭa:
ṭṭi:d̄zə-uəṣṣə ṣṣh̄ia:ri rəhələ ṭṭhəla: ṣi:ṭa:ṇa:ṭṭhəkə
a:uəḍzə ṣṣṇi ko:ṭṭhəri:e-ṣṣī ra:ḡha:ra:məṇə
bəd̄zələ:- "ke: ṣi:ṭa:ṇa:ṭṭhə.! bəiṣṣəhə əbəi ṭṭhi:."

kəhi əpəṇə ṭṭi:d̄zə-uəṣṣə ṣṣh̄ia:rəbə ṭṭh̄o:ri
ḡərəbəd̄z̄d̄za:pərə e:la: ra:ḡha:ra:məṇəkē: ḡe:kḡṭe:
d̄ṇu: go:re: ṣi:ṭo:ṇa:ṭṭhə a: gi:ṭo:ṇa:ṭṭhə e:kke:be:ra
ba:d̄zələ-

"go:rə ləgəi ṭṭhi:, b'həija:..!"

d̄zəh̄iṇa: d̄ṇu: go:re: d̄ṇu: ha:ṭṭhə d̄zo:ri muhəṣṣī
ba:d̄zələ ṭṭhələ ṭṭh̄iṇa: ra:ḡha:ra:məṇə ṣṣe:ho: d̄ṇu:
ha:ṭṭhə d̄zo:ri muhəṣṣī bəd̄zələ:-

"ṇi:kə rəhəə bəua: ki: ha:lə-ṭṭa:lə ṭṭhəhə?"

ṣi:ṭa:ṇa:ṭṭhə ba:d̄zələ- "ṣṣəb'hə bəṭṭh̄iṇā: əṭṭhi:."

kəhi ṭi:ṇu: go:re: ṭi:ṇu: kurəṣi:pərə bəiṣṣəla: bəiṣṣəṭe:
gi:ṭa:ṇa:ṭṭhə ba:d̄zələ-

"g'həpərə ṣṣī kək'həṇə ṇikələbə?"

g'həri: ḡe:kḡṭi ra:ḡha:ra:məṇə bəd̄zələ:- "ək'həṇə ṣṣa:ṭə
bəd̄zəie: ḡṣṣə bəd̄ze: ṇikələikə uṭṭa:ra əṭṭhi:."

o:ṇa:, ṣi:ṭa:ṇa:ṭṭhə gəpo:-ṣṣəppə kəə/ rəhələ ṭṭhələ a:
məṇe:-məṇə ra:ḡha:ra:məṇəkə ṭṭe:həra:kē: ṣṣe:ho:
ṇiḡa:ri rəhələ ṭṭhələ d̄ze: məṇəme: ke:he:ṇə kḡuṭi:

fīhāṅṅa. ra:ḍha:rāmāṅṅakā tīe:hāra:sū śpəṣṭə ḍuṅṅu:
 ru:pə ḍīhālakā rāhālā tīe:lāṅṅa. pāhīlā, ṅṅəṅ
 ḍī:uāṅṅame: pādā:rpāṅṅakā khufi:kā ru:pə a: ḍo:sāṅṅ
 əkhāṅṅə ṭākā mā:ṅṅe: tīubī:sā bārkhākā ḍīze:
 sā:mā:ḍīkā ḍī:uāṅṅā rāhālāṅṅā o:īsū əlāgā hō:īkā
 kā:rāṅṅē: māḷṅṅaṭṭā: sūe:hō: tīe:lāṅṅa. mudā:
 ḍuṅṅu:kē: sā:māḍīzāsā kārāṭṭā ra:ḍha:rāmāṅṅā
 bī:tīkā śī:mā:pārā əpāṅṅa:kē: əṣṣāṭṭhīrā rākhāṅṅe:
 tīhāla: śī:ṭā:ṅṅa:ṭṭhā bā:ḍīzālā-
 "bhāijā:, əpāṅṅe: ṭṭē kāmālapurākā o:hāṅṅā śāhāsra
 ḍḍālā kāmālā ḍīzākā: bāṅṅī gā:māsū ṅṅīkālā rāhālā tīhī:
 ḍīze:kārā māhāmāhī: ḍe:ṣā bhārīme: pāsārāṭṭā..!"

śī:ṭā:ṅṅa:ṭṭhākā bā:ṭṭā śuṅṅī ra:ḍha:rāmāṅṅakā māṅṅākē:
 ḍīze:ṅṅa: kō:ṅṅo: bhā:ri: uāsṭu ḍā:bī ḍe:ṅṅe: hō:ṅṅī
 ṭāhīṅṅa: bhē:lāṅṅa. māṅṅame: uṭhālakā ḍīze:
 śī:ṭā:ṅṅa:ṭṭhā kō:ṅṅo: əḍhāla: bā:ṭṭā ṭṭē ṅṅāhījē: bā:ḍīzālā.
 kie: ṭṭē ḍe:ṣākā kō:ṅṅo: kō:ṅṅā a:ki bhā:gāme: e:kā
 ḍīzūa:bāḍe:hākā ru:pāme: kā:ḍīzā kārāīkā bhā:rā
 pāṅṅəbe: kārāṭṭā. bhā:rākā mā:ṅṅe: e:ṭābe: ṅṅāhī ṅṅe:
 ḍīze: ṅṅījāmā-kā:jāḍā: mā:ṅṅe: əḍhīkā:rākā ḍīze:
 kā:ṅṅu:ṅṅā-kā:jāḍā: ətīhī, ṭṭā_ī əṅṅuku:lā əpāṅṅa:kē:
 śṭhā:pīṭṭā kārāṭṭā śāmājā bī:ṭā: o:īṭhā:māsū bāḍāīlā
 ḍo:sārāṭhā:mā tīlāī ḍīzā:ī. e:kārā ṭṭē ḍo:sāro: pākṣā
 ətīhī kīṅṅe: o: ətīhī ḍīze: o:īṭhā:mākā ḍīzāṅṅā-
 mā:ṅṅāsākā bī:tījā əpāṅṅā kī: tīhāṅṅū ətīhī, ṭe:kārā:
 pāḍārīṭṭā kārāīkā əṅṅāsāro: ṭṭē ətīhīe: ṅṅī:kā tīhāṅṅū
 ke:ṅṅa: bāṅṅa: pāe:bā ī: ṭṭē əpāṅṅe: ke:ṅṅe: hāe:ṭṭā.
 jāe:hā ṅṅe: əpāṅṅā kā:rjā-ṣāīlī:kā prāmukhā əgā bhē:lā.

əpəŋə de:ʃə ʃəbʰə t̪əɾəh̃e: uɪʃa:lə ətʃʰie:. d̪zəhɪŋa:
 ləmba:i:-tʃəuɾa:ɪ ətʃʰi t̪əhɪŋa: d̪zəŋəʃəkʰja: ʃe:ho:
 ətʃʰi. d̪zə_ɪme: r̃əgə-r̃əgəkə d̪zi:uəŋə ma:ŋe:
 məŋukʰəkə d̪zi:uəŋə ʃe:ho: ətʃʰie:. t̪əɪʃəgə əŋe:ko:
 d̪za:t̪i, əŋe:ko: bʰa:ʃa: a: əŋe:ko: ʃəmpɾəda:jə
 ʃe:ho: ətʃʰi. d̪zəhɪŋa: bʰa:ʃa:kə bi:tʃə, t̪əhɪŋa:
 d̪za:t̪i-ʃəmpɾəda:jəkə bi:tʃə kiʃʰi-u-ŋe:-kiʃʰi uɪua:d̪ə
 ho:ɪt̪e: rəh̃əie:. e:he:ŋə pəɪɪʃt̪ʰiɪme: ke:ŋa:
 ʃa:mə̃d̪zəʃə kəɾəɪt̪ə əpəŋe:-a:pək̃e: ʃuɾəkʃɪt̪ə ra:kʰi
 ʃəkəbə, ŋa:ŋhɪt̪a: ba:t̪ə t̪ʰo:ɾe: ətʃʰi. t̪əhu:me:
 ʃəma:d̪zəkə bi:tʃə e:he:ŋə məŋo:uɪɪt̪i bəŋi ge:lə
 ətʃʰi d̪ze: d̪ze: ʃək̪ɪʃa:li: a: bəhuʃəkʰjəkə ətʃʰi o:
 ʃək̪ɪhi:ŋə a: əlpəʃəkʰjəkək̃e: ʃe:ho: ʃəɖɪka:lə ŋɪtʃɪʃa:
 de:kʰəbəe: t̪ja:h̃əie:. məŋəme: ut̪hələ gʰəŋəgʰo:rə
 uɪʃa:rək̃e: ʃa:mə̃d̪zəʃə kəɾəɪt̪ə ra:d̪ʰa:rəməŋə
 bə̃d̪zələ:-

"bəua: ʃi:t̪a:ŋa:t̪ʰə, kəməlo:kə məhəməhi: t̪əkʰəŋe:
 t̪ʰiɪt̪əkəie: ma:ŋe: pəʃəɾəie:, d̪zəkʰəŋə o:kəra:
 pəuɪt̪rə ʃt̪ʰa:ŋə bʰe:t̪əi t̪ʰəi. d̪zə ʃe: ŋəhi bʰe:t̪i
 d̪urgəŋd̪ʰiɪt̪ə ʃt̪ʰa:ŋə bʰe:t̪i d̪za:ɪ t̪ʰəi t̪əkʰəŋə o:kəɾə
 məhəməhi: t̪ʰo:ɾe: h̃əua:me: pəʃəɪrə pəbəie:.
 mud̪a: t̪ū: d̪ze: bə̃d̪zələhə o:kəro: məhət̪ə t̪ə̃ ətʃʰie:."
 gi:t̪a:ŋa:t̪ʰə ba:d̪zələ-

"bʰəɪja:, əpəŋe: t̪ə̃ o:həŋə d̪ɪgri: pɾa:pt̪ə kəʃ/le:lɪəɪ
 d̪ze: ʃa:ma:ŋjə uɪd̪ja:r̪t̪ʰi:kə le:lə əʃə̃bʰəuə ətʃʰi."
 gi:t̪a:ŋa:t̪ʰəkə uɪʃa:rə ʃuŋi ra:d̪ʰa:rəməŋəkə məŋə
 t̪ʰo:ɾe:kə t̪ʰəməkələŋə, mud̪a: əpəŋe: məŋə
 d̪ze:ŋa: bʰi:t̪əɾəʃə̃ d̪ʰəkka: de:ləkəŋə d̪ze: d̪ze:
 uɪʃa:rə gi:t̪a:ŋa:t̪ʰəkə məŋəme: ətʃʰi o: ke:t̪e: ʃəhi:

अर्जुन? रा:द्वि:रामेण बध्वा:-

"बध्वाः, द्वाकहणं अः. पाःशं केःलुं अः बिः.मेः.मेः
 प्रवेःशं केःलुं त्कहणं मणंमेः उतहलं द्वाः
 अः.मेः.मेः.शं. कर्षं, मुद्राः द्वाकहणं द्वेःशं बहर्षिकं
 प्रतुजोःगिः पःरिःकःशःपःरं न्दध्वाःशं गेःलं त्कहणं
 मणं अःगुः-पाःर्जुः कर्षं लगलं."

अःगुः-पाःर्जुः शुनं शिःतःनःतुं बःध्वा:-

"किः अःगुः पाःर्जुः कर्षं लगलं, बहर्षिः?"

शिःतःनःतुं बहर्षं शं न्दध्वाःशं हतः शिःतःनःतुं बहर्षं
 न्दध्वाःशं द्वेःशं रा:द्वि:रामेण बध्वा:-

"बध्वाः, दुः त्कहणं उतुःशं मणंमेः उतहलं
 लगलं. पःरिः, इः द्वाः द्वेःशं बहर्षिकं प्रतुजोःगिः
 पःरिःकःशः र्जुः, द्वा_मेः हद्वःशः-हद्वःशः
 उद्वःशः शःमिःलं होःशः अः शःमःनःशं र्दध्वाःशं
 र्दध्वाःशः न्दध्वाःशं होःशः. द्वाः पाःशं मःरुः अःनःतुं
 पाःशं कर्षं कर्षं अः द्वाःशं इः उतहलं द्वाः शःहणः
 त्क न्दध्वाःशं अर्जुनं द्वाः कःशः पाःशं कर्षं नः कर्षं.
 शः, दुः उतुःशं बिःर्जुं शं न्दध्वाःशं मणंमेः
 उतुःशं उतुःशं र्जुः."

शिःतःनःतुं बःध्वा:-

"त्कहणं, न्दध्वाःशं केःलुं केःलुं?"

रा:द्वि:रामेण बध्वा:-

"बध्वाः, पःरिःद्विःकं द्वाः कुद्विःशं र्जुः.लं न्दध्वाःशं त्क_शं
 मणंमेः त्कहणं गेःलं र्जुः कःतुं-नः-कःतुं
 न्दध्वाःशं कर्षं अर्जुनं. कःकं त्क द्वाः शं न्दध्वाःशं
 मःनःशं शं पःरिःशं बहर्षं शं न्दध्वाःशं
 कर्षं उतुःशं न्दध्वाःशं र्जुः शं न्दध्वाःशं
 पःरिःशं बिःर्जुं कर्षं-कर्षं उतुःशं होःशः
 र्जुः अः शं होःशः शं न्दध्वाःशं शं."

d̄zəkʰəṇṇə ɳo:kəri: məṇəme: ro:pa: ge:lə təkʰəṇṇə
uɪtʃa:rə uɪʰələ d̄ze: ɳo:kərijo: t̄ḡ ke:t̄e: r̄əgəkə ətʃi:ɛ:
t̄ə_ɪme: ɳi:kə ɳo:kəri: ke:ɳa: pe:bə s̄əkəbə t̄ə_ɪ le: t̄ḡ
əpəṇṇo: o:həṇṇə s̄a:d̄həṇṇa: kərəe: pəɾət̄ə."

gi:t̄a:ɳa:t̄hə ba:d̄zələ- "ki: s̄a:d̄həṇṇa:?"

ra:d̄h̄a:rəmən̄ə bəd̄zələ:-

"h̄a:ɪ s̄ku:lə t̄əkə, o:ɳa: h̄a:ɪje: s̄ku:lə ɳəɦɪ,
kəule:d̄zəkə a:i:.e:. t̄əkə r̄id̄zəl̄to:kə h̄ɪs̄a:bəṣḡ a:
uɪd̄ja:r̄t̄h̄jo:kə bi:t̄f̄ə h̄əməɦũ: s̄a:məṇje: ko:t̄ɪkə
t̄i:ɛ:ləũ, muɖa: bi:.e:.me: p̄rəue:f̄ə ke:la:kə
pətʃi:a:ɪt̄ə d̄ze:ɳa: uɪtʃa:rəkə ɳəuə t̄je:t̄əṇəkə uɖəjə
məṇəme: b̄h̄e:lə d̄zə_ɪṣḡ d̄zi:s̄əṇəkə k̄rija:me:
bəd̄ələ:s̄ə a:bəe: ləgələ."

s̄i:t̄a:ɳa:t̄hə ba:d̄zələ-

"ki: bəd̄ələ:s̄ə a:bəe: ləgələ?"

ra:d̄h̄a:rəmən̄ə bəd̄zələ:-

"bəd̄ələ:s̄ə əb̄əɪṣḡ p̄əɦɪɳe: s̄ḡkəlpə uɪʰələ d̄ze: ja: t̄ḡ
a:i:.e:.e:s̄ə. kərəbə uə: d̄z̄ḡ s̄e: ɳəɦɪ b̄h̄ə/ s̄əkət̄ə t̄ḡ
p̄ro:p̄h̄e:s̄ərə bəṇəbə. əɦi: d̄uɳu: uɖde:f̄jək̄ē: əpəṇṇə
p̄rəṇəpəṇṇəṣḡ pu:r̄t̄i kərəɪkə p̄a:t̄f̄i:u: əpəṇṇə d̄r̄ɪʰə
f̄əkt̄ɪk̄ē: d̄zəge:ləũ a: d̄uɳɪj̄ā:kə s̄əb̄h̄ə k̄ɪt̄f̄i:uṣḡ
uɪrək̄t̄ə h̄o:ɪt̄ə əpəṇṇa:k̄ē: p̄əɪʰa:ɪkə p̄a:t̄f̄i:u: e:ka:grə
ke:ləũ."

s̄i:t̄a:ɳa:t̄hə- "ki: e:ka:grə?"

ra:d̄h̄a:rəmən̄ə-

"əkʰəṇṇə d̄ze: d̄zi:s̄əṇəkə d̄ɳa:ɳud̄ɳəkə k̄rija: ətʃi:
o: t̄ḡ s̄əb̄h̄ək̄ē: pu:r̄t̄i kərəe: pəɾəɪ t̄i:ɦ̄əɪ, o: pu:r̄t̄i
kərəɪt̄ə ət̄ɪr̄ɪk̄t̄ə k̄rija:kə ru:pəme: ma:t̄rə
əɖʰjəjəṇṇəpərə əpəṇṇa:k̄ē: e:ka:grə ke:ləũ. o:ɳa:,

əkhəŋə təkə dʒe: ədʰjəjəŋəkə ru:pə tʃʰələ t̪ə_ime:
 ʃe:ho: ʃudʰa:rə bʰe:lə."

ʃi:t̪a:n̪a:t̪hə ba:dʒələ- "ki: ʃudʰa:rə bʰe:lə?"

ra:dʰa:rəmənə bədzələ:- "a:i:.e:. təkə dʒe: ədʰjəjəŋə
 kərəi tʃʰe:ləũ o: ʃa:ma:n̪jə d̪riʃt̪iē:, pəri:kʃa:me:
 pa:ʃə kərəikə kh̪ija:ləʃə kərəi tʃʰe:ləũ, uʃəjə-
 uəʃt̪ukə t̪əhəme: prəue:jə n̪əhi kərəi tʃʰe:ləũ mud̪a:
 ʃəkəlpit̪ə bʰe:la: pətʃʰa:it̪ə uʃəjə-uəʃt̪ukə mu:lə
 t̪ətuəkē: pəkəɾikə prəja:ʃə kərəe: ləgələũ. o:n̪a:
 ʃuru:me: kitʃʰu d̪ikkət̪ə dʒəru:rə ho:i tʃʰələ kie: t̪ə
 ni:kə dʒəkā: uʃəjə-uəʃt̪ukə mu:lə t̪ətuəkē: n̪əhi
 pəkəɾə pəbəi tʃʰe:ləũ, mud̪a: t̪ə_ɪʃə ghəbəɾe:ləũ
 n̪əhi, bəlki o:kəra: pəkəɾikə pərija:ʃə ʃəddəit̪ə
 dʒa:ri: rəkʰələũ."

ʃi:t̪a:n̪a:t̪hə ba:dʒələ-

"təkʰəŋə ki: bʰe:lə?"

ra:dʰa:rəmənə bədzələ:-

"kitʃʰu d̪iŋəkə pətʃʰa:it̪ə uʃəjəkə mu:lət̪ətuəkē:
 budʒhəe: ləgələũ. dʒəkʰəŋə mu:lə t̪ətuə budʒhəe:
 ləgələũ təkʰəŋə dʒe: pa:tʃʰu: uŋəit̪ə təkələũ t̪ə
 budʒh̪i pəɾələ dʒe: ədʰjəjəŋəkə bəh̪ut̪ə kitʃʰu tʃʰut̪i
 ge:lə ətʃʰi. təkʰəŋə o:kəra: pu:r̪ti kərəile:
 ədʰjəjəŋəkə ʃəməjəme: bəɾʰo:t̪t̪əri: ke:ləũ. bi:.e:.
 pʰa:it̪ələ pəri:kʃa:me: bəh̪ut̪ə ni:kə r̪dʒəlt̪ə bʰe:lə."

ʃi:t̪a:n̪a:t̪hə ba:dʒələ-

"ni:kə r̪dʒəlt̪ə ki: bʰe:lə?"

ra:dʰa:rəmənə bədzələ:-

"dʒe:kərə a:ʃa: əkhəŋə təkə mənəme: n̪əhi tʃʰələ,
 t̪ə_ɪ a:ʃa:kə pu:r̪ti bʰe:lə. ma:n̪e: prət̪həmə ʃre:ni:me:

ḡiṇə kəule:d̪zəṣṣ̃ d̪e:ra: d̪z̪a:ɪ t̪ʰi:la: kɪ pa:t̪ʰi:u:ṣṣ̃
 ga:ɾi: ḡhəkka: ma:ɾi d̪e:ləkəiṇə."

'ḡhəkka:' ṣṣṇi bɪt̪ʰi:me: ṣṣi:t̪a:ṇa:t̪hə ba:d̪zələ-

"ba:pə re:..! pət̪ʰi:a:ɪt̪ə ki: b'hē:ləiṇə?"

ra:ḡh̄a:rəmənə bəd̪zəla:-

"d̪ā:ɾəkə həd̪di: t̪e:ṇa: t̪həua:-t̪h̄a:kəra b'həʔge:ləiṇə
 d̪ze: ḡu: ma:ṣəkə pət̪ʰi:a:ɪt̪ə məɾi ge:la:. mɪt̪jukə
 ṣṣəma:t̪ja:rə ṣṣṇi həməh̄i: ge:ləi. əpən̄a: ləga: t̪ja:ɾi
 go:re:kə pəriua:rə t̪ʰi:ləiṇə, ma:ṇe: ḡuṇu: pəra:ṇi:
 a: ḡu:t̪a: be:t̪a:-be:t̪i:. be:t̪i: d̪ze:t̪hə d̪ze: a:i:.e:.me:
 pət̪həi t̪ʰi:ləiṇə a: be:t̪a: t̪ʰi:ot̪ə d̪ze: ha:ɪ ṣku:ləme:
 pət̪həi t̪ʰi:ləiṇə."

ṣi:t̪a:ṇa:t̪hə ba:d̪zələ- "ba:pə re:..! t̪ək̄həṇə t̪ṣ̃
 pəriua:re:..?"

ra:ḡh̄a:rəmənə bəd̪zəla:- "d̪zək̄həṇə

o:t̪h̄a:mə ma:ṇe: go:uṇḡə ba:bu:kə

ət̪h̄a:mə ge:ləi a: t̪i:ṇu: go:re: pət̪ṇi:, be:t̪i: a:

be:t̪a: kē: ɔ:ḡh̄əra:-ɔ:ḡh̄əra: ka:ṇəɪt̪ə d̪e:k̄hələi kɪ

mən̄ə pəḡh̄ilə ge:lə. o:ṇa:, həməh̄i:t̪a: d̪e:k̄həṇi:h̄a:rə

ṇəh̄i rəhi:, a:ro: uɪd̪ja:ɾt̪h̄i:jo: a: ʃɪk̄əko: ṣṣəb̄hə t̪ʰi:la:,

d̪ze: d̪z̪a:ɪ t̪ʰi:la: d̪ṣṣə-pən̄əɾəhə mɪṇṇət̪ə ru:kɪ bo:lə-

b̄həro:ṣṣə d̪əe: ḡh̄uṇi d̪z̪a:ɪt̪ə t̪ʰi:la:. muḡa: həməra:

mən̄əme: i: ut̪h̄i ge:lə d̪ze: e:kə t̪ṣ̃ pəriua:rəkə

d̪zi:uən̄o:-ja:pən̄ə b̄h̄a:ri: (kət̪h̄iṇə) b'həʔge:ləiṇə a:

t̪əpərə uɪua:hə kəɾəi-d̪zo:kəra be:t̪i: ṣe:ho: b'həʔ

ge:lə t̪ʰi:ṇə...."

ṣi:t̪a:ṇa:t̪hə ba:d̪zələ-

"e:həṇe:-e:həṇe: pəɾiṣt̪h̄i:me: ṇi:kə-ṣṣ̃-ṇi:kə

pəriua:rə ṇəṣt̪ə ho:re:!"

ra:ḡḥa:rāmāṇā bād̄zāla:- "hā! ṣe:ho: t̄ṣ̄ ho:īṭe: aṭṡḥī.
mud̄a: uikāṭā pāriṣṡḥīṭime: ma:ṇe: e:he:ṇā-e:he:ṇā
pāriṣṡḥīṭime: d̄zā d̄o:ṣāra:kē: ṣamutṡḥīṭā ṣahājo:gā
bḥe:ṭā d̄zā:ī t̄ṣ̄ o: pāriṣā:rā bāṭṡḥījo: ṣākāie: kiṇe:."
ṣi:ṡā:ṇā:t̄ḥā ba:d̄zālā-

"hā, ṣe: t̄ṣ̄ bāṭṡḥī ṣākāie: mud̄a: ṣāma:d̄zākā
d̄ze:he:ṇā kirāḡa:ṇi: bāṇi ge:lā aṭṡḥī t̄ṣ̄_ime:
ke:kāra: ke: ṣahājo:gā kāṛāie: ga:mo: a: a:ṇo:-
a:ṇo: ga:māme: ḡe:kḥāi ṡḥī: d̄ze: ba:pā-be:ṡā:kā
bi:ṡḥā ma:rijo:-pi:ṡā ho:ie: a: ke:ṣo:-mo:kāḡāma:
ho:ie: bḥā:jā-bḥā:jā t̄ṣ̄ ṣahād̄ze: ḡija:ḡe: bḥe:lā.
kāḥālo: d̄zā:ie: d̄ze: ḡija:ḡā a: ḡā:ī d̄ze:ṡe:kā ḡālāe:
ṡe:ṡe: ṇi:kā ho:ie:."

ṣi:ṡā:ṇā:t̄ḥākā ba:ṡā ṣuṇi ra:ḡḥa:rāmāṇā
muṣkura:īṡā bād̄zāla:-

"bāua:, ṣābhā ḡuṇijē: ḡiṣā ma:ṇe: āṇāke: ḡiṣā
ṡākāie: d̄zā_īṣā āpāṇā pāe:rā ṡārākā d̄zāmi:ṇā
ḡe:kḥīṡe: ṇe: aṭṡḥī. d̄zā ṣe: ḡe:kḥāe: lāḡāṡā t̄ṣ̄ āṇe:re:
ṇe: uṡṡā:ro: a: d̄zi:uāṇākā ḡāṡi ṣe:ho: ṣud̄ḥārāe:
lāḡāṡā. d̄zākḥāṇā ḡāṡi-māṡi ṣud̄ḥārāe: lāḡāṡā
ṡākḥāṇe: ṇe: d̄zi:uāṇo: a: d̄zi:uāṇākā kṡi:jo: ṣud̄ḥāīrā
d̄zā:e:ṡā."

ṣui:ka:rā kāṛāṡā ṣi:ṡā:ṇā:t̄ḥā ba:d̄zālā-

"hā, ṣe: t̄ṣ̄ hāe:ṡā."

ra:ḡḥa:rāmāṇā bād̄zāla:-

"o:ī ṣāmājā ma:ṇe: d̄zākḥāṇā i: ḡḥāṡāṇā bḥe:lā
ṡākḥāṇā ḥāmāḥū: pu:īṇā a:ṡṡā pāriṣā:re:pārā
ṡḥe:lāū. o:ṇā:, d̄zākḥāṇā bi:e:me: pāṡḥāṡā rāḥi:
pi:ṡā:d̄zi: ḥāmārā uṡā:hākā ṡāṡṡā: uṡḥā: ḡe:ṇe:

११:१२:।२:। १३०_१३३ १४:१५:१६: १७:१८:१९: २०:२१-२२:।
 २३:२४:। २५:२६: ११:१२:।, १३:। १४:। १५:। १६:।
 १७:। (१८:१९:।) २०:२१:। २२:। २३:। (२४:।)।
 २५:। २६:। २७:। २८:। २९:। ३०:। ३१:। ३२:। ३३:। ३४:।
 ३५:। ३६:। ३७:। ३८:। ३९:। ४०:। ४१:। ४२:। ४३:। ४४:।
 ४५:। ४६:। ४७:। ४८:। ४९:। ५०:। ५१:। ५२:। ५३:। ५४:।
 ५५:। ५६:। ५७:। ५८:। ५९:। ६०:। ६१:। ६२:। ६३:। ६४:।
 ६५:। ६६:। ६७:। ६८:। ६९:। ७०:। ७१:। ७२:। ७३:। ७४:।
 ७५:। ७६:। ७७:। ७८:। ७९:। ८०:। ८१:। ८२:। ८३:। ८४:।
 ८५:। ८६:। ८७:। ८८:। ८९:। ९०:। ९१:। ९२:। ९३:। ९४:।
 ९५:। ९६:। ९७:। ९८:। ९९:। १००:।

१०१:। १०२:। १०३:। १०४:। १०५:। १०६:। १०७:। १०८:। १०९:। ११०:।
 १११:। ११२:। ११३:। ११४:। ११५:। ११६:। ११७:। ११८:। ११९:। १२०:।
 १२१:। १२२:। १२३:। १२४:। १२५:। १२६:। १२७:। १२८:। १२९:। १३०:।
 १३१:। १३२:। १३३:। १३४:। १३५:। १३६:। १३७:। १३८:। १३९:। १४०:।
 १४१:। १४२:। १४३:। १४४:। १४५:। १४६:। १४७:। १४८:। १४९:। १५०:।
 १५१:। १५२:। १५३:। १५४:। १५५:। १५६:। १५७:। १५८:। १५९:। १६०:।
 १६१:। १६२:। १६३:। १६४:। १६५:। १६६:। १६७:। १६८:। १६९:। १७०:।
 १७१:। १७२:। १७३:। १७४:। १७५:। १७६:। १७७:। १७८:। १७९:। १८०:।
 १८१:। १८२:। १८३:। १८४:। १८५:। १८६:। १८७:। १८८:। १८९:। १९०:।
 १९१:। १९२:। १९३:। १९४:। १९५:। १९६:। १९७:। १९८:। १९९:। २००:।
 २०१:। २०२:। २०३:। २०४:। २०५:। २०६:। २०७:। २०८:। २०९:। २१०:।
 २११:। २१२:। २१३:। २१४:। २१५:। २१६:। २१७:। २१८:। २१९:। २२०:।
 २२१:। २२२:। २२३:। २२४:। २२५:। २२६:। २२७:। २२८:। २२९:। २३०:।
 २३१:। २३२:। २३३:। २३४:। २३५:। २३६:। २३७:। २३८:। २३९:। २४०:।
 २४१:। २४२:। २४३:। २४४:। २४५:। २४६:। २४७:। २४८:। २४९:। २५०:।
 २५१:। २५२:। २५३:। २५४:। २५५:। २५६:। २५७:। २५८:। २५९:। २६०:।
 २६१:। २६२:। २६३:। २६४:। २६५:। २६६:। २६७:। २६८:। २६९:। २७०:।
 २७१:। २७२:। २७३:। २७४:। २७५:। २७६:। २७७:। २७८:। २७९:। २८०:।
 २८१:। २८२:। २८३:। २८४:। २८५:। २८६:। २८७:। २८८:। २८९:। २९०:।
 २९१:। २९२:। २९३:। २९४:। २९५:। २९६:। २९७:। २९८:। २९९:। ३००:।

தீயிலை. go:ti-pēgēra: pārua:rakā ut̪hā:ṇā
ṣāma:d̪zāme: ṣābhā d̪ṇāṣṣā rāhābe: kāe:lā aṭṭi,
t̪hū:me: d̪zā_I pārua:rakā ṣāmbāṇḍhā ra:d̪zā-
ka:d̪zāṣṣā ho:it̪ā ge:lā o: t̪ā ut̪hābe: kāe:lā. o:hāṇe:
pārua:rā hārihārāde:uakā ṣe:ho: rāhālaiṇā.

ṣi:t̪ā:ṇā:t̪hā bād̪zāla:-

"pāṭṭi:it̪ā ki: bhē:lā?"

ra:d̪hā:rāmāṇā bād̪zāla:-

"go:uṇḍā ba:bu:kā pārua:rakā d̪āfa: d̪e:k̪hī māṇe:-
māṇā ut̪ṭi:rā ke:lāū d̪ze: ṣo:lho:ṇā: pārua:rakā
bhā:rā ut̪hābāikā ṣakti t̪ā āpāṇā: ṇāhi aṭṭi mudā:
ā:ṭikā bhā:rā ut̪hābāikā ṣakti t̪ā aṭṭiē: d̪zāhā:d̪hāri
bāṇi ṣākāt̪ā t̪āhā:d̪hāri māḍāit̪ā kārābāiṇā."

ṣi:t̪ā:ṇā:t̪hā ba:d̪zāla:-

"uā:hā! t̪ākhāṇā t̪ā kiṭṭiṇu ṣāhā:ra: o: pārua:rakē:
mā:ṇe: go:uṇḍā ba:bu:kā pārua:rakē: bhā_ije:
ge:lā hē:t̪āiṇā?"

ra:d̪hā:rāmāṇā bād̪zāla:-

"hāmā kā_ije: ke:t̪e:kā ṣākāi t̪īē:lāū, t̪ākhāṇā e:t̪e:
d̪zāru:rā ke:lāiṇā d̪ze: āṇuṣṣā:kā ṇo:kāri: pāṭṭi:kē:
d̪iṭṭābāime: ṣāhājo:gā ke:lāiṇā. o:ṇā:, t̪e:hē:ṇā
pāṭṭā-lākhāṇā pāṭṭi: ṇāhijē: t̪īhāṭṭiṇā d̪ze: ṭikṣāṇā
kā:rjā kāṇṭṭāit̪hā a:ki ṇp̪hīṣe:me: lākhā:-pāṭṭi:
kāṇṭṭāit̪hā. mudā: kāule:d̪zākā puṣṭāka:lājāme:
t̪iṭṭāpāra:ṣi:kā kā:d̪zā bhē:t̪ā ge:lāiṇā."

ṣi:t̪ā:ṇā:t̪hā ba:d̪zāla:- "khā:e:rā, d̪zi:bāikā kiṭṭiṇu a:fa:
t̪ā pārua:rakē: bhā_ije: ge:lāiṇā."

ra:d̪hā:rāmāṇā bād̪zāla:-

"o:t̪ābe: māḍāit̪ā ṇāhi ke:lāiṇā. be:t̪i:ṣṣā uṭṭā:hā

kəɾəɪkə bʰɑ:rə ʃe:ho: gətʃɪ le:lɪəɪnə. mudda: o: gətʃhələjəɪnə e:kə ʃəɾtəpərə."

ʃi:tɑ:nɑ:tʰə bɑ:dʒələ-

"ki: ʃəɾttə?"

ra:dʰɑ:rəmənə bədʒələ:-

"dʒəkʰəne: pɪtɑ:dʒi:kə kɑ:nəme: ʃəma:tʃɑ:rə pəhũtʃələɪnə dʒe: ra:dʰɑ:rəmənə əpənə uɪvɑ:hə əpənə: tʰi:kə kəʃ le:ləkə tʃəkʰəne:ʃə a:gi-bəbu:lɑ: bʰəʃ/ge:lɑ:. uɪvɑ:həkə bʰi:tərə dʒe: ʃəməʃjɑ: tʃhələ, dʒə_ɪʃə prəbʰɑ:uɪtə bʰe:lə tʃhē:ləũ, mɑ:nə: e:kətɑ: nʌʃtə ho:ɪtə pəriɪvɑ:rəkē: ʃəhɑ:rɑ: bəɪɪ bəɪtʃəbəɪkə pərijɑ:ʃə ke:ləũ, tʃe:kərə tʃəɾtʃə tʃhō:ɾɪ pɪtɑ:dʒi: le:nō:- dʒe:nə a: kulo:-kʰəɪnədɑ:nəkē: əgʌɑ: uɪro:dʰəme: uɑ:tɑ:uəɾənə tʃəjɑ:rə kəʃ/le:ləɪnə."

ʃi:tɑ:nɑ:tʰə bɑ:dʒələ-

"tʃəkʰəne tʃə uɪtʃɪtʃə ʃəkətəme: pəri ge:lə həe:bə?"

muʃkura:ɪtə ra:dʰɑ:rəmənə bədʒələ:-

"ʃe: tʃə ʃəkətə ʃo:dʒhɑ:me: a:bɪje: ge:lə mudda: məɾuo: bʰəri o:ɪʃə uɪtʃəlɪtə nʌɦɪ bʰe:ləũ. mənə:- mənə uɪtʃɑ:ɾɪ le:ləũ dʒe: əkʰəne pəɾhəbə həmərə mukʰjə kɑ:dʒə ətʃhɪ, rəhələ kʰəɾtʃə-bəɾtʃəkə, ʃe: tʃə ʃəmpəɪtəme: əpənō: ətʃhē:. dʒə kʰəɾtʃə dʒə_ɪme: bɑ:dʰɑ: upəʃtʰɪtə kəɾətɑ: tʃə ko:ɾtəkə ʃəɾənə le:bə a: dʒəɦɪnɑ: uɪro:dʰəme: pɪtɑ:dʒi: uɑ:tɑ:uəɾənə bəɪnəuləɪnə tʃəɦɪnɑ: hʌnəkō: ʃɪkʰɑ: dʒe:bəɪnə. mənəme: dʒɪtʰə ʃəkəlpə ro:pɪ le:ləũ."

muɾi: dō:ləbətə ʃi:tɑ:nɑ:tʰə bɑ:dʒələ-

"pəɾtʃhɑ:ɪtə ki: bʰe:lə?"

həʃəɪtə ra:dʰɑ:rəmənə bədʒələ:-

"d̄zəhɪɳɑ: ʂɑ:pə d̄h̄əɾəɳi:pərə t̄ē:ɽh̄ə-tuɽh̄ə ho:ɪt̄ə
 t̄j̄əl̄əie: muɖɑ: bɪləme: d̄ze:ba:ka:lə ʂo:d̄z̄h̄ə b̄h̄ə/
 d̄z̄ɑ:ɪe: t̄əhɪɳɑ: ʂo:d̄z̄h̄ə b̄h̄ə/ ge:lɑ:. k̄h̄əɽj̄əme:
 ko:ɳo: ko:t̄ɑ:hi: ɳəhɪ ke:ləɳə muɖɑ: uəɽt̄j̄ɑ:rɪkə
 ru:pəme: mət̄əb̄h̄e:d̄ə b̄əɽh̄ɪt̄e: ge:lə. o:ɳɑ:,
 mət̄əb̄h̄e:d̄əʂ̄ e:t̄e: lɑ:b̄h̄ə d̄z̄əru:rə b̄h̄e:lə d̄ze:
 əpəɳə d̄riɽh̄ə ʂəkt̄ɪ a:ro: b̄əɽh̄ɪ ge:lə. d̄z̄ə_ɪʂ̄ d̄zi:-
 d̄z̄ɑ:ɳəʂ̄ p̄əɽh̄əɪkə pɑ:t̄j̄h̄u: lɑ:ɳɪ ge:ləũ. d̄z̄əhɪɳɑ:
 bi:.e:.me: ɳi:kə ɾɪd̄z̄əɽt̄ə b̄h̄e:lə t̄əhɪɳɑ: e:mə.e:.me:
 ʂe:ho: b̄h̄e:lə. d̄z̄ə_ɪʂ̄ e:t̄e:kə a:ɽɑ: t̄̄ b̄əɳɪj̄ē: ge:lə
 d̄ze: ɳə_ɪ kəule:d̄z̄əme: t̄̄ hɑ:ɪjo: ʂku:ləme: ʂɪkʂəkə
 b̄əɳəbe: kəɾəb̄ə."

ɾɑ:d̄h̄ɑ:rəməɳə a:gā: b̄əɽz̄əla:-

"p̄əɽh̄əɪkə d̄z̄ɪd̄z̄ɳɑ:ʂɑ: a:ro: ugrə b̄h̄ə/ ge:lə a:
 a:i:.e:.e:ʂ̄. ke:ləũ. ʂɑ:uɽɽri:kē: mɑ:ɳe: go:uɳɳd̄ə
 bɑ:bʊ:kə p̄əɽɳi:kē:, kəh̄ələj̄əɳə d̄ze: ʂuua:ʂɳɳi: ʂ̄əgə
 uɪuɑ:h̄ə kə/le:bə muɖɑ: h̄əmərə p̄əɽuɑ:rəkə d̄ze:
 ʂt̄h̄ɪt̄ɪ ək̄h̄əɳə b̄əɳɪ ge:lə ət̄j̄h̄ɪ t̄ə_ɪme: uɪɖɑ:gəri: ɳəhɪ
 kəɾɑ:e:b̄ə. d̄z̄ək̄h̄əɳə əpəɳɑ: p̄əɽɪp̄ərə t̄h̄ɑ:ɽh̄ə b̄h̄ə/
 d̄z̄ɑ:e:b̄ə t̄ək̄h̄əɳə uɪɖɑ:gəri: kəɾɑ:e:b̄ə."

ʂi:t̄ɑ:ɳɑ:t̄h̄ə bɑ:d̄z̄əla:-

"b̄h̄ɑ:jə ʂɑ:h̄əɪb̄ə, ɪt̄j̄t̄j̄h̄ɑ: ət̄j̄h̄ɪ d̄ze: əpəɳe:kē: uɪɖɑ:
 ke:lɑ:kə p̄əɽj̄h̄ɑ:ɪt̄ə d̄z̄ɑ:ɪ, muɖɑ: əh̄ũ:kē: o:ɾɪjɑ:ɳə-
 bɑ:t̄ə kəɾəɪkə ət̄j̄h̄ɪ. t̄ɑ: əh̄ũ: əpəɳə t̄əɪjɑ:ri: kəru:,
 ʂəmb̄h̄əuə h̄əe:t̄ə t̄̄ d̄əʂ̄ə b̄əɽz̄ə:me: puɳə: a:bi
 d̄z̄ɑ:e:b̄ə."

ɾɑ:d̄h̄ɑ:rəməɳə b̄əɽz̄əla:-

"b̄əɽəb̄əɽh̄ɪj̄ā:."

ʂi:t̄o:ɳɑ:t̄h̄ə a: ɳi:t̄o:ɳɑ:t̄h̄ə uɪɖɑ: b̄h̄ə/ ge:lə a:

ra:ḍʰa:rəmənə ʃe:ho: əpənə t̪əja:ri:kə pa:tʃʰu: ləgɪ
ge:la:.

a:i:.e:.e:ʃə.kə rɪdʒəl̪tə bʰe:la: pətʃʰa:ɪt̪ə
ra:ḍʰa:rəmənə ʃu:va:ʃɪni:kē: ʃa:ʃurəʃ̌ə uɪd̪a:gəri:
kəra: əpənə: əɪtʰa:mə ləʋe:la:. d̪u: bəkʰəkə be:t̪i:
ʃutʃɪt̪a: ʃe:ho: bʰəʋ/ ge:lə ʃʰe:ləɪnə. pəri:va:rəme:
ʃu:va:ʃɪni:kē: əbɪt̪e: pɪt̪a: uɪla:ʃəḍe:uəkə mənəme:
d̪ʒələnə ʃe:ho: d̪ɪno:-d̪ɪnə bərʰɪje: rəhələ ʃʰe:ləɪnə
mud̪a: ma:ʃunəjən̪a:kə mənəme: ko:n̪o: t̪ərəhəkə
məɪn̪ət̪a: n̪əhɪ ʃʰe:ləɪnə. d̪ʒəhɪn̪a:
ra:ḍʰa:rəmənəkē: əpənə d̪ʒe:tʰə be:t̪a: budʒʰɪ
be:uəh̪a:rə kərət̪ə rəhəli: t̪əhɪn̪a: ʃu:va:ʃɪni:kē:
ʃe:ho: əpənə pu:to:hu d̪ʒək̪ā: be:uəh̪a:rə kərəe:
ləgəli:. pət̪ɪkə ʃ̌əgə ma:n̪e: uɪla:ʃəḍe:uəkə ʃ̌əgə
ʃunəjən̪a:kē: kəhɪjo:-kəhɪjo: kəh̪a:-kəhɪ: ʃe:ho: bʰəʋ/
d̪ʒa:ɪt̪ə rəhəɪnə mud̪a: t̪ə_ɪ ʃəbʰə ba:t̪əpərə kəhɪjo:,
t̪e:n̪a: bʰəʋ/kəʋ/ d̪ʰɪja:n̪ə n̪əhɪ d̪e:li:. d̪ʒəhɪn̪a: ʃəbʰə
pəri:va:rəme: ʃʰo:t̪ə-mo:t̪ə ka:d̪ʒe: uə: uɪtʃa:re:-le:
kəh̪a:-kəhɪ: ho:ɪe: a: kɪtʃʰue: ʃəməɪjəkə pətʃʰa:ɪt̪ə
me:t̪a: d̪ʒa:ɪe: t̪əhɪn̪a: ho:ɪt̪ə rəhələɪnə.

d̪ʒəkʰənə uɪla:ʃəḍe:uə bʰɪn̪əʃ̌əru:pəhərame: t̪ja:hə
pi:bət̪ə rəhəɪt̪ə, ʃunəjən̪a: ləgəme: a:bi
kəhələkəɪnə-

"bəua: ra:ḍʰa:rəmənə a:ɪ ka:d̪ʒəpərə d̪ʒa:e:t̪ə."

o:n̪a:, uɪla:ʃəḍe:uəkē: ʃe:ho: budʒʰələ rəhəbe:
kərən̪ə. kɪe: ť̪ə t̪i:n̪ə ma:ʃəkə t̪re:n̪ɪgə ke:la:kə
pətʃʰa:ɪt̪ə, pā:tʃ̌ə d̪ɪnə pəhɪn̪e: ra:ḍʰa:rəmənə ga:mə
a:bi ba:d̪ʒələ ʃʰəla: d̪ʒe: pā:tʃ̌əmə d̪ɪnə d̪ju:t̪i:
d̪ʒu:ɪn̪ə kərəe: bʰu:uən̪e:ʃuərə d̪ʒa:e:bə. uɪ:ʃa:kə

ra:dʒədʰa:ɳi: bʰusʊɳe:ʃuərə, dʒəɪtʰa:məʃḱ
tʰo:rʌbe: ɖu:rəpərə dʒəgərəɳa:tʰə ɖʰa:mə ʃe:ho:
ətʃɪ. ʃəmuɖrəkə:təkə ra:dʒjə uɾi:ʃa: tʃi:he:.
ɖərəbʰḱga:ʃḱ ɖa:jəre:ktə ga:ɾi: ʃe:ho: ətʃɪe:.

pətɳi:kə ba:tə ʃuɳɪ uɪla:ʃəɖe:ʊə 'hḱ-hū:' kɪtʃɪu ɳe:
bədʒələ:. pətɪkē: tʃɪpə ɖe:kʰɪ ʃuɳəjəɳa: əpəɳə
ka:dʒəme: puɳə: ləɟɪ ge:li:. tʰɪbi:tʃḱ ma:dʒʰɪlə
be:tʰa: ʃukʰəɖe:ʊə a:e:lə. ʃukʰəɖe:ʊəkē: ɖe:kʰɪtʰe:
uɪla:ʃəɖe:ʊə puʃtʃḱələkʰɪɳə-

"bəua:, bʰo:rəʃḱ əkʰəɳə ɖʰəɾɪ ke:tʰe: ɳɪpətʰa:
tʃi:e:ləhə?"

pɪtʰa:kə ləgəme: bəɪʃəɪtʰə ʃukʰəɖe:ʊə ba:dʒələ-

"ba:bu:, ɳɪpətʰa: kəhḱ: tʃi:e:ləū. tʃəukə ɖɪʃə ge:lə
rəhi:. ga:məkə ha:lə-tʃa:lə ʃuɳəɪme: kəɳi: ɖe:ri:
bʰəə/ge:lə."

uɪla:ʃəɖe:ʊə puʃtʃḱələkʰɪɳə-

"ga:məkə ki: ha:lə-tʃa:lə ətʃɪ?"

tʰɪpərə ʃukʰe:ɖəʊə kəhələkəɳə-

"ga:məkə ki: ha:lə-tʃa:lə rəhətʰə. jəe:hə ho:-həlla:
bʰəə/rəhələ tʃḱələ dʒe: dʒəkʰəɳə ga:məme: ke:kəro:
a:mə ɳəhi pʰəɾələ a: dʒe:kəra: pʰəɾəbo: kəe:lə o:ho:
dʒʰḱ:tə-pa:ɳɪ-pa:tʰərəʃḱ ʃəbʰətʰa: ɳəʃtə bʰəə/ge:lə.
tʰe:kəre: kʃətɪ-pu:ɾɪkə he:tʰu ʃərəka:rə ɖɪʃəʃḱ
ʃəha:jətʰa: bʰe:tətʰə muɖa: o: tʰḱ ʃəbʰəkē: ɳe:
bʰe:təkə tʃa:hi:, ma:ɳe: dʒe:kəra:-dʒe:kəra: ga:tʃi:
kələmə tʃḱəɪ. ʃe: ɳəhi bʰe:tɪ kɪtʃɪu go:re:kē: bʰe:tələ
a: əɖʰɪkḱ:ʃə lo:kə ma:ɳe: ga:tʃi:-kələməbəla:
kɪʃa:ɳəkē: ɳə_I bʰe:tələ..!"

uɪla:ʃəɖe:ʊə bədʒələ:-

"kɪe: ɲe: bʰe:tʌlə?"

ʂukʰəɖe:uə bɑ:dʒʌlə-

"dʒe: ʂəbʰə kɪʃɪ mɪtɾəkē: tʃəuʈʰɑ:ɪ mɑ:ɲe: ʂəhɑ:jəʈɑ:kə tʃəuʈʰɑ:ɪ ru:pəɪɑ: kəmi:jəɲə ɖe:ləkə t̪e:kəɾɑ: ʂəbʰəkē: a:tʰe: d̪ɪɲəme: bʰe:tə ge:lə_I. mɪɖɑ: dʒe: o:kəɾɑ: əɲɪɖɑ:ɲə buɖʒɪʰɪ kəmi:jəɲə ɲəhɪ ɖe:ləkə t̪ɪɲəkɑ: ʂəbʰəkē: e:ko: pɑ:ɪ ɲəhɪ bʰe:tʌləɲə. t̪e:kəɾe: ho:-həllɑ: ho:ɪt̪ə rəhə_I."

uɪlɑ:ʂəɖe:uə-

"pʰe:rə bʰe:lə ki:?"

ʂukʰəɖe:uə bɑ:dʒʌlə-

"ki: həe:t̪ə, dʒəhɪɲɑ: ʂəbʰə əɲɪɖɑ:ɲəme: ho:ɪt̪ə a:bi rəhələ ətʃɪ t̪əhɪɲɑ: həe:t̪ə."

uɪlɑ:ʂəɖe:uə bəɖʒʌlə:-

"ki: mɑ:ɲe:?"

ʂukʰəɖe:uə bɑ:dʒʌlə-

"mɑ:ɲe: jəe:hə dʒe: gɑ:məme: kɪtʃɪu kɪʂɑ:ɲə e:hə:ɲə tʃɪəɪt̪ʰə dʒe: ʂəɾəkɑ:ɾi: kɪʂɑ:ɲə tʃɪəɪt̪ʰə, hɪɲəkɑ: ʂəbʰəkē: buɖʒɪʰəle: tʃɪəɲə mɑ:ɲe: ko:ɲo: ʂəɾəkɑ:ɾi: ʂəhɑ:jəʈɑ: əbəɪe: t̪ə kɪʃɪ mɪtɾə hɪɲəkɑ: ʂəbʰəkē: dʒɑ:ɲəkɑ:ɾiʒo: ɖə/ ɖə_ɪe: a: əpəɲə kəmi:jəɲə lə/ kə/ əɲɪɖɑ:ɲo: ɖɪjɑ:bəɪe: dʒə_ɪʂə gɑ:məkə kɪʂɑ:ɲə bəʈɑ: ge:lə tʃɪəɪt̪ʰə."

uɪlɑ:ʂəɖe:uə bəɖʒʌlə:-

"ki: bəʈɑ: ge:lə tʃɪəɪt̪ʰə?"

ʂukʰəɖe:uə bɑ:dʒʌlə-

"kɪtʃɪu kɪʂɑ:ɲə ʂəɾəkɑ:ɾi: bəɲɪ ge:lə tʃɪəɪt̪ʰə. a: bɑ:ki: ʂəbʰə gəɪɾə-ʂəɾəkɑ:ɾi: tʃɪəɪt̪ʰə."

t̪əhɪ: bi:tʃə uɑ:məɖe:uə ʂe:ho: pəhũtʃʌlə.

ua:mæde:sækē: de:kʰiṭe: uɪla:sæde:sə
putʃʰələkʰiṇə-

"bəua:, bʰo:rəṣṣā ṇəhi de:kʰəṇe: tʃʰe:lijəhə?"

ua:mæde:sə ba:dʒələ- "ba:bu:, bʰo:ru:pəhəəkē:
dʒəhiṇa: ṣəbʰə dṛiṇə təhələe: dʒa:i tʃʰi: tʃʰiṇa:
ge:ləũ. dṛəṭʃʰiṇəṣərija: ṣəɾəkə dʰe:ṇe: dʒəkʰəṇə
kəri:bə du: ki:lo:mi:təərə bəɾʰələũ tʃʰə pəṇəərəhə-bi:ṣə
go:re:kē: əbətə de:kʰələjəṇə. ṣəbəhəkə pi:tʰəpərə
pərəde:ʃja: bəigə lətəkələ tʃʰe:ləiṇə. o:ṇa:, əpəṇa:
ga:məkə e:ko: go:re: ṇəhi tʃʰe:la: putʃʰələjəṇə dʒe:
əhā: ṣəbʰə ke:tʃʰe: rəhəi tʃʰi: tʃʰə e:kə go:re: bəḍʒəla:
dʒe: bʰəgəṣəṭi:purə rəhəi tʃʰi:."

bitʃʰe:me: uɪla:sæde:sə bəḍʒəla:-

"bʰo:re:-bʰo:rə ke:tʃʰe:ṣṣā əbət tʃʰe:la:?"

ua:mæde:sə ba:dʒələ- "putʃʰələjəṇə dʒe: əhā:
ṣəbʰə ke:tʃʰe:ṣṣā əbət tʃʰi:, tʃʰə e:kə go:re: bəḍʒəla:
mumbə_ṣṣā. pʰe:rə putʃʰələjəṇə dʒe: ṣəbʰə ki:jo:
mumbə_ṣṣe:ṣṣā əbət tʃʰi: tʃʰə ṣəbʰə kəhələkə 'hā',
ṣəbəhəkə mūhə-ka:ṇə ṣukʰa:e:lə budʒʰi pəɾələ."

uɪla:sæde:sə bəḍʒəla:-

"ki:e: ṣukʰa:e:lə tʃʰe:ləiṇə, ki:tʃʰu bʰe:lə rəhəiṇə?"

ua:mæde:sə ba:dʒələ-

"putʃʰələi tʃʰə kəhəi ge:la: dʒe: dʒəiṭʰa:mə tʃʰe:ləũ
tʃʰiṭʰa:mə kəro:ṇa: bi:ma:ri: tʃʰe:ṭe: bʰe:lə tʃʰəi dʒe:
ṣəbʰə ka:rəkʰa:ṇa:-ka:ro:ba:rə bəṇṇə bʰəə ge:lə
tʃʰe: ga:mə a:bi rəhələ tʃʰi:. əpəṇo: budʒʰələ
tʃʰe:la:e:-he: dʒe: dʒəhiṇa: həiḍʒa:, tʃʰe:tʃʰəkə,
ṣua:ṇə pʰlu: ṭja:dṛi məha:ma:ri: ləṣe:rija:hə ho:ie:
ma:ṇe: e:kə-ṣṣā-də:ṣərame: ləṣəiṛə ləgəṇe: ho:ie:

təhɪnɑ: kəro:nɑ: ʃe:ho: tʃi:ɪ, tʃe: ʃəbʰə mumbə_ɪʃe
pəɾɑ: kəʃgɑ:mə a:bi rəhələ tʃiʰɪtʰə."

uɪlɑ:ʃəðe:uə bəɖʒələ:-

"bi:mɑ:ri: tʃe bi:mɑ:ri: tʃi:ɪ, tʃə_ɪ le: bʰɑ:gəɪkə ko:nə
kɑ:dʒə tʃiʰɪ. o:kərə tʃe ɪlɑ:dʒə he:ba: tʃɑ:hi: kiɲe:
tʃhu:me: ki: ko:nə: a:ɪje: e:he:nə bi:mɑ:ri: a:e:lə
ətʃi, ʃəməjə-ʃəməjəpərə e:he:nə ləʃe:ɾiʒɑ: bi:mɑ:ri:
tʃe ʃəbʰə dʒiʃe ʃe ho:ɪte: a:bi rəhələ ətʃi."

uɑ:məðe:uə bɑ:dʒələ-

"ʃəe:hə tʃe həməhũ: kəhələjəɪnə dʒe: gɑ:mə-
gʰərəme: ke:kəro: ko:nə: bi:mɑ:ri: ho:ɪe: tʃe ʃəhərəkə
əʃpəɾɑ:ləme: dʒɑ:ɪe: a: əhã: ʃəbʰə ʃəhərəʃe gɑ:mə
a:bi rəhələ tʃi:ɪ, dʒəɪtʰɑ:mə n̄e: dʒkɪtərə ətʃi a: n̄e:
əʃpəɾɑ:lə. tʃkʰənə e:kə go:re: bəɖʒələ: dʒe:
dʒəkʰənə kɑ:rəkʰɑ:n̄e: bənnə bʰəʃ ge:lə tʃkʰənə
o:ɪtʰɑ:mə kʰe:bo:-pi:bo: ki: kəɪtʃũ. tʃhu:me:
gʰərəʃe mɑ:n̄e: d̄e:ra:ʃe n̄ɪkələɪpərə ʃe:ho: ro:kə
ləɟi ge:lə."

uɪlɑ:ʃəðe:uə bəɖʒələ:-

"ətʃiʃiɑ: tʃi:ɪo:ɾəhə əɪ ʃəbʰəkẽ:."

pɪɾɑ:kə bɑ:tʃə ʃuɲɪ ʃukʰəðe:uə bɑ:dʒələ-

"bɑ:bu:, bʰəɪjɑ: tʃe a:ɪ kɑ:məpərə dʒe:tɑ:hə?"

o:nɑ:, uɪlɑ:ʃəðe:uəkẽ: budʒʰələ tʃi:ɪe:ləɪnə, muɖɑ:
əɲətʰəbətʃə bəɖʒələ:-

"həmərə: kəhã: budʒʰələ ətʃi. t̄o:ra: ke:
kəhələkʰuɲə?"

ʃukʰəðe:uə bɑ:dʒələ-

"bʰəɪjɑ: əpəɲe: tʃe n̄əhɪ kəhələɪnə, muɖɑ: pã:tʃe dʒiʃe
pəhɪn̄e: ʃuɲəɲe: tʃi:ɪe:ləũ dʒe: pã:tʃemə dʒiʃe

ra:ḍʰa:rəmənə bʰuʋəṇe:ʃuərə d̄ze:ṭa:. o:ṭə_I
ṇo:kəri: bʰe:ləiṇə ətʃʰi."

ṣəbʰə ʋəṣṭud̄z̄a:ṭəkē: ṣe:rja: ra:ḍʰa:rəmənə
ma:e:kē: kəhələiṇə-

"ma:e:, ṣəməjə bʰəʋ ge:lə. bʰa:ṇəṣə ṭṭ bʰəʋ ge:lə
həe:ṭə kiṇe:?"

ṣuṇəjəṇa: bəḍz̄əli:-

"h̄ə."

ma:ɪkə ba:ṭə ṣuṇi ra:ḍʰa:rəmənə pət̄ṇi:kē:
kəhələiṇə-

"be:ra:-be:ri: d̄z̄ə kʰa:e: ləgəbə ṭəkʰəṇə ḍe:ri: bʰəʋ
d̄z̄a:e:ṭə. ṭṭe: həməh̄ū: kʰa:ɪle: bəɪṣəi tʃʰi: a: əh̄ū:
kʰa: ɪə. ṣəməjəṣṭ kiṭʃʰu pəh̄iṇəh̄i ṭəjja:rə bʰəʋʋiḍa:
bʰəʋ d̄z̄a:e:bə. o:ṇa:, te:mpu:bəla:kē: ṣe:ho: kəh̄i
ḍe:ṇe: tʃʰi:əi d̄ze: pəṇṇe: ḍṭṣe: bəḍz̄e: a:bi
d̄z̄ə_Ihəhə. ṣa:ɾʰe: ṇəə bəḍz̄əie:, o:ho: d̄z̄ə_I-gʰəɾi:
ṇe: pəh̄ūʃjələ...."

pət̄ɪkə ba:ṭə ṣuṇi ṣuʋa:ṣiṇi: 'h̄ə-h̄ū:' kiṭʃʰu ṇəh̄i
ba:d̄zi bʰəṇəṣa: gʰərə ḍiṣə ʋiḍa: bʰe:li:. əpəṇa:
ṣəməjəpərə te:mpu:bəla: pəh̄ūʃjə h̄oṇṇə
bəḍz̄əuləkə. ha:rṇəkə a:ʋa:d̄z̄ə ṣuṇi ra:ḍʰa:rəmənə
ko:tʰəri:ṣṭ ba:hərə ṇi:kəɪlə te:mpu:bəla:kē:
kəhələkʰiṇə-

"bəṣə, həməh̄ū: ṭəjja:re: tʃʰi:."

te:mpu:bəla: ga:ɾi:je:kə ṣi:təpərə o:ṇgəɪtʰə a:ra:mə
kərəe: ləgələ. ṣuʋa:ṣiṇi: ṣa:ṣukə ko:ra:me:
ṣuʃiṭa:kē: ḍəɪṭə əpəṇe: bəɪgə-e:təɪʃi: ko:tʰəri:ṣṭ
ṇi:kə:ɪ te:mpu:kə a:gu:me: ləʋ d̄z̄a: kəʋ rəkʰələiṇə.
ṭəibi:tʃə ra:ḍʰa:rəmənə ma:e:kē: go:ɾə ɪa:gi

d̥arəbəd̥z̥d̥z̥a: d̥iʃə bəɽhəla:. pɪɽa:kē:
 d̥arəbəd̥z̥d̥z̥a:pərə n̥əɦɪ d̥e:kʰɪ kʰəɦɪh̃ā:n̥ə d̥iʃə
 n̥əd̥z̥əɪrə uɽʰa:-uɽʰa: t̥a:kæ: ləgəla:. n̥e: pɪɽe:
 n̥əd̥z̥əɪrəpərə pəɽləɪn̥ə a: n̥e: d̥un̥u:
 bʰā:ɪ s̥ukʰəd̥e:ue:-ua:məd̥e:ue: n̥əd̥z̥əɪrəpərə
 pəɽləɪn̥ə. e:kə d̥iʃə ra:d̥ʰa:rəmən̥əkē: əpən̥ə
 s̥əməjə, gʰərəs̥ū̃ n̥ɪkələɪkə s̥əməjə mən̥əkē: kʰɪɽj̃əɪt̥ə
 rəh̃əɪn̥ə t̥ū̃ d̥o:s̥ərə d̥iʃə t̥i:n̥u: go:re: ma:n̥e: d̥un̥u:
 bʰā:ɪjo: a: pɪɽo:kē: n̥əɦɪ d̥e:kʰɪ mən̥ə d̥o:s̥ərə d̥iʃə
 s̥e:ho: ən̥u:a:e: ləgəɪn̥ə. mud̥a: upa:ɪje: ki:
 t̥əɦɪ:ka:lə s̥i:t̥a:n̥a:t̥həkə s̥ū̃gə gɪ:t̥a:n̥a:t̥hə s̥e:ho:
 pəh̃ũɽj̃ə ge:lə. o:n̥a:, t̥i:n̥u: go:re:kē: ma:n̥e: d̥un̥u:
 bʰā:ɪjo: a: pɪɽo:kē: n̥əɦɪ d̥e:kʰɪ ra:d̥ʰa:rəmən̥əkə
 mən̥əme: ən̥e:ko: uɽɽa:rə uɽʰəe: ləgəɪn̥ə mud̥a:
 t̥ə_I s̥əbʰə uɽɽa:rəkē: mən̥e:me: d̥a:bi
 s̥i:t̥a:n̥a:t̥həkē: kəhəla:-

"bəua:, gʰərəs̥ū̃ n̥ɪkələɪkə s̥əməjə bʰəə/ge:lə. a:bə t̥ū̃
 mo:ba:ɪɪkə d̥z̥ugə a:bi ge:lə t̥ū̃e: gəpə-s̥əppə
 kərəɪt̥ə rəɦɪh̃əh̃ə."

əpən̥ə bəɽh̃əɪt̥ə s̥əmbən̥d̥həkē: d̥e:kʰɪ s̥i:t̥a:n̥a:t̥hə
 ba:d̥z̥ələ- "bʰa:jə s̥a:h̃əɪbə, əh̃ā:s̥ū̃ bəh̃uɽə kɪɽj̃u
 s̥ɪkʰəɪkə əɽj̃ɪ t̥ū̃e: s̥əbʰə d̥ɪn̥ə t̥ū̃ n̥əɦɪ mud̥a: s̥əməjə-
 s̥əməjəpərə rəst̥a: d̥e:kʰəbəɪt̥ə rəh̃əbə. h̃əmərə:
 s̥əməɪjəkə t̥ū̃ o:t̥e: məh̃əɽuə n̥ə_I əɽj̃ɪ, d̥z̥e:t̥e:
 əh̃ā:kə s̥əməɪjəkə əɽj̃ɪ. t̥ū̃e: n̥i:kə h̃əe:t̥ə d̥z̥e:
 d̥z̥əkʰən̥ə əpən̥e: n̥ɪɽj̃e:n̥ə rəh̃əbə t̥ū̃ kəɦɪjo:-ka:lə
 əpən̥əɦɪ pʰo:n̥ə kərəbə. a:bə t̥ū̃ s̥əh̃əd̥z̥e:
 məɦɪ:n̥əu:ri: mo:ba:ɪɪkə ɽa:rjə bʰəə/ge:lə əɽj̃ɪ,
 t̥ū̃e: s̥əməɪjəkə pəɪbən̥d̥ə s̥e:ho: n̥əɦɪj̃e: əɽj̃ɪ."

ḡi:ṭa:ṇa:ṭhākā uṭṭja:rā ḡuṇi ra:dḡa:rāmāṇā bādṣāla:-
"bāua:, dṣākḡāṇā dṣe: puṭṭhāikā dṣaru:rāṭṭā huā,
ṇiḡhō:kḡā puṭṭhi līhāhā. ṇo:kāri: a:ki pādā āpāṇa:
dṣāgāhāpārā āṭṭhi muḡa: āpāṇā dṣe: ḡa:ma:dṣīkā
ḡāmbāṇḡhā āṭṭhi o:kārā māhāṭṭuā āpāṇā āṭṭhi.
ṭāhu:me: āpāṇā iṭṭṭhā: i: ṭhāḡā dṣe: dṣā ko:ṇo:
kāule:dṣāme: pro:pḡe:ḡārā bāṇiṭṭāṭṭi ṭṭi āpāṇā dṣe:
uḡḡa:rṭhi: dṣi:uāṇākā āṇubḡāuā āṭṭhi o: ḡābhā ba:ṭṭā
uḡḡa:rṭhi: ḡābhākē: budṣhā: kāḡ/kāhiṭṭāṭṭi, muḡa: ḡe:
ṭṭi bhē:lā ṇāhi."

ra:dḡa:rāmāṇākā uṭṭja:rā ḡuṇi ḡi:ṭa:ṇa:ṭhā ba:dṣāḡā-
"bhā:ḡā ḡa:hāibā, e:kāṭa: ḡa:dḡa:rāṇā uḡḡa:rṭhi:
ke:ṇa: ṇi:kā uḡḡa:rṭhi: bāṇi uṭṭṭhā ko:ṭīkā ḡhā:ṇā
pe:bā ḡākāie: i: āṇubḡāuā ṭṭi āpāṇe:kē: be:uāhā:rikā
ru:pāme: bhā_ḡe: ḡe:lā āṭṭhi ṭṭe: āpāṇe:ḡā...."

ḡi:ṭa:ṇa:ṭhākā uṭṭja:rā ḡuṇi ra:dḡa:rāmāṇā
muḡkura:ṭṭā bādṣāla:-

"bāua:, bāhuṭṭā ba:ṭṭā kāhābo: ke:līḡāhā a: a:ḡu:o:
kāhāiṭṭā rāhābāhā. ākḡāṇā ṭṭi uḡḡa: bhāḡ/ḡe:lā ṭṭhi:,
ṭṭe: bāhuṭṭā ba:ṭṭā kārāikā ḡāmāḡā ṇāhi āṭṭhi muḡa:
ṭṭāḡāiṭṭā-ṭṭāḡāiṭṭā e:kāṭa: ba:ṭṭā dṣaru:rā kāhi ḡiā
ṭṭa:hāi ṭṭhiā dṣe: dṣa:dḡāirā āḡhāḡāṇā kārāi ṭṭhāhā
ṭṭa:dḡāirā ḡuṇiḡā:kā ḡābhā kiṭṭhu bīḡāirā e:ṭṭābe:
ḡhāḡa:ṇāme: ra:kḡāhā dṣe: dṣākḡāṇā pāṭhābe:ṭa:
kā:dṣā āṭṭhi ṭṭākḡāṇā ṇi:kā-ḡā-ṇi:kā kie: ṇe: kāḡ/ḡākāi
ṭṭhi: dṣākḡāṇe: māṇā e:kā:ḡrā bhāḡ/ kā:dṣākē:
pākāiṭṭā le:ṭṭāhā ṭṭākḡāṇe: ḡiṇa:ṇuḡiṇā āpāṇā
uṇṇāiṭṭā hō:ṭṭā ḡe:kḡābāhā. pāri:kḡa: ko:ṇo: kie: ṇe:
hō:i uā: ke:ṭṭābo: uḡḡa:rṭhi: kie: ṇe: huāe:, muḡa:

prəʃnə pəʃrəme: dʒe: prəʃnə rəhətə o:təbe:kē: tʊ:ra:
 dʒəʊa:bə də_ike: ʃhəhə. o: ke:nə: səmutʃitə
 dʰəgəʃtə səmutʃitə uttərə lɪkʰə pe:bəhə, bəʃə
 e:təbe:pərə dʰija:nə ke:nḍri:tə kəɾɪkə ʃhəhə."

ra:dʰa:rəmənəkə uʃtʃa:rə sʊnɪ dʒəhɪnə:
 ʃi:tə:nə:tʰəkə tʰhɪnə: gi:tə:nə:tʰəkə hriɖəjə kʰuʃi:ʃtə
 bhəri ge:lə. a:gu: bəʃhɪ ra:dʰa:rəmənə mə:e:kē:
 kəhələkəɪnə- "mə:e:, dʒəhɪnə: əkʰənə təkə be:tə:
 bənɪ mənəme: rəhəlɪjəʊ tʰhɪnə: sʌbhə dʒnə...."

be:tə:kə ba:tə sʊnɪ sʊnəjənə:kə mənə dʒələ-dʒələ,
 tʰələ-tʰələ huə ləgəlɪnə. dʒnə: ā:kʰime: nʊ:rə a:bi
 ge:lɪnə. ra:dʰa:rəmənəkə mənəme: nə:tʃje:
 ləgəlɪnə. pɪtʊ: a: dʒnə: bhā:jo:kə be:ʊhə:rə
 de:kʰɪ mə:nə: tʃi:nə: go:re:kē: nəhɪ rəhənə:
 sʊnəjənə:kə mənəme: məmə:hətə tʃə bh'e:be:
 ke:lɪnə mudə: tte:kəra: mənə:me: dʒa:bi bəɖzəli:-
 "bəʊa:, buʃəhə: kə mənə ke:təbo: bəgəɪdə kie: n:
 dʒa:ɪnə mudə: pɪtə: tʃə ʊə:ʃə ʃhətʰunə. mənəme:
 ko:nə: tʰəhəkə mə:nə-ro:kʰə nəhɪ rəkʰhəhə. sʌbhə
 əpənə: ʃhətʰunə a: əpənə: rəhətʰunə. be:tə: dʰənə
 ʃhəhə, dʒnɪjā:me: ke:təʊ rəhəhə mudə: əpənə
 pəriʊa:rə əpənə: ʃhɪə a: əpənə: rəhətəhə."

mə:ɪkə ba:tə sʊnɪ ra:dʰa:rəmənə sʌ:məɖzəʃtə
 kəɾɪtə bəɖzəla:- "mə:e:, sʌ:ləme: e:kəbe:rə mə:ʃə
 dʒnəkə ʃhɪutʃi: he:be: kəɾətə, o: mə:ʃə: dʒnəkə
 ʃhɪutʃi: gə:me:me: bɪtə:e:bə."

əpənə ko:ra:ʃtə sʊtʃitə:kē: sʊʊa:ʃɪnɪ:kə ko:ra:me:
 dʒɪtə sʊnəjənə: bəɖzəli:-

"kənɪjā:, dʒnɪjā:me: ki: əhɪ:tə: pəɾəde:ʃə bə:ʃə

kārābā. d̄ze:ṭe: kāmā:suṭā be:ṭa: aṭṭi, d̄ze: pāradē:jā n̄o:kāri: kārāe: d̄zā:īe:, śābāhākā bā:lo:- bāṭṭjā: a: pāṭṭijō: ṭā d̄zā:īṭe: aṭṭi. d̄uṇu: go:re: pre:māṣā rāhābā."

śā:sukā bā:ṭā s̄uṇi s̄uṣa:s̄iṇi: āpāṇā d̄u: bārḥākā be:ṭi: s̄uṭṭjā:kē: ko:ra:śā uṭā:ri bād̄zāli:-

"buṭṭjī:, d̄a:d̄i:mā: kē: d̄uṇu: hā:ṭhā d̄zō:ri, go:ṭā lāgāhūṇā."

o:nā:, d̄uīje: bārḥākā s̄uṭṭjā: aṭṭi, mudā: a:nā pāruā:rākā mā:nē: gāri:bā-pāṭṭiūā:e:lā pāruā:rākā bāṭṭjā:śā ṭjāpḥālāgārā aṭṭiē: a:nā pāruā:rākā mā:nē: pṭiṭḥārālā-pāṭṭiūā:e:lā-gāri:bā pāruā:rākā bāṭṭjā: d̄ze: kupo:śāṇāśā śābḥā ṭārāhē: kupo:s̄iṭā rāhāīe:, śe: ṭā s̄uṭṭjā:kē: n̄āhijē: ṭiḥālā. d̄zāhīṇā: kḥē:bā:-pi:bā:kā ābhā:uā n̄āhi ṭiḥālā ṭāhīṇā: s̄uṭṭiṭā mā:ṭā:-pṭā:kā ā:ṭrājā śe:ho: ṭiḥē:lāiḥē:.

mā:īkā bā:ṭā s̄uṇi s̄uṭṭjā: d̄uṇu: hā:ṭhā d̄zō:ri s̄uṇājāṇā:kā d̄uṇu: pāe:rāme: go:rā lāgālākā. s̄uṭṭjā:kē: go:ṭā lāgīṭe: s̄uṇājāṇā:kā māṇā e:kā:e:kā kālāiṭā uṭḥālāiṇā. kālāiṭāṭe: bād̄zāli:-

"buṭṭjī:, bhāgāuā:nā n̄i:kā kārāṭḥūṇā."

ṭāibi:ṭjā ṭe:mpu:kā d̄rā:īuārā h̄oṇṇā bād̄zāulākā. rā:d̄hā:rāmāṇā āpāṇā śāma:nākā gīṇāṭi: kē:, ṭe:mpu:me: bāiśā ṭjūkālā ṭiḥālā:, s̄uṭṭjā:kē: n̄e:nē: s̄uṣa:s̄iṇi: śe:ho: ā:bi bāiśāli:. gā:ri: ā:gu: bārḥālā. (d̄zā:ri:---)

āpāṇā

māṭṭāujā editorial.staff.vidēhā@gmail.com **pārā**
pāṭḥā:u.

3.2. d̄z̄agədi:fə prəsa:də mənɖələ- n̄irəntərə (ləgʰukətʰa:)

d̄z̄agədi:fə prəsa:də mənɖələ n̄irəntərə)ləgʰukətʰa:)

d̄zi:səṅəme: n̄irəntərət̄a: pəuṅe: d̄zi:səṅəkə
a:n̄əṅḍə bʰe:t̄ije: d̄za:i t̄ʰəi, bʰəlē: o:kəra: a:n̄əṅḍit̄ə
d̄zi:səṅə kəhijəu va: n̄ə_ī kəhijəu muḍa: o:
a:n̄əṅḍit̄ə rəhite: ət̄ʰi, biṅa: ḍuṅijā:kə pərəva:hə
ke:ṅe: .ka:l̄hije:s̄ṣ̄ pət̄ṅi:kə s̄ṣ̄gə kəṅi: pʰulla:-pʰulli:
bʰəəge:lə ət̄ʰi .pʰulla:-pʰulli:kə k a:rəṅəət̄ʰi,
pərəsuka: kuməraməkə n̄əut̄ə-həka:rə s̄a: s̄urəs̄ṣ̄
a:e:lə ət̄ʰi .əppəṅ əs̄a:s̄urə bʰe:lə, pət̄ṅi:kə t̄ṣ̄
ma:ije:-ba:pəkə gʰərə-d̄ va:rəbud̄z̄ʰijəuṅə a:ki

əppəŋ əŋəɪhərə. o:nɑ:, pət̪ni: ʃɑ:ləme: ɖu: be:rə,
e:kəbe:rə ma:e:ʃə̃ bhě :tə kərəɪkəŋ a:məpərə
ŋ əɪhərəd̪ ʒa:ɪt̪ʰəɪt̪ hə a:ɖo:ʃə̃ əbə be:rə ba:pəkə
ŋ a:məpərəd̪ ʒa:ɪt̪ʰəɪt̪hə. kəhɪja:gʰumət̪ i: a:kiŋə_ I
gʰumət̪ i:t̪e:kərə kəhɑ:-bəd̪hi: ŋə_ I kərəɪ t̪ʰi: .e:kərə
ma:ŋe: purukʰəpəŋɑ: ŋə_ I bud̪ʒʰəbə .e:kərə ma:ŋe:
i: bh'e:l əd̪ ʒe:əppəŋ əəɖ hɪka:rəŋ e:əpəŋ a: gʰərəme:
ət̪ʰɪ, mud̪ɑ: ma:t̪ɑ:-pɪt̪ a:kə gʰərəkəəɖ hɪka:ri:t̪ə̃
əpəŋ e:ŋə_ ɪŋ e:bʰəʃ ʃ əkəɪt̪ʰɪəɪ, t̪əɪt̪hɑ:mə
gʰumət̪i:kə ɡɑ:rət̪i: əpəŋe: ke:ŋɑ: kərə: ʃəkəɪ t̪ʰi:,
t̪ə̃e: mūhə t̪ʰuppe: rəkʰəɪ t̪ʰi: .ka :lɦɪpət̪ŋ i:ut̪ʃɑ:hɪt̪ə̃
ɦo:ɪt̪ ə ləɡəme: a:bɪbəd̪ʒəli:-

"ɖuŋu: be:kət̪i:kē: ŋəut̪ə-həkɑ:rə a:e:lə ət̪ʰɪ .ləʃ/ɖəʃ/
kəʃ/t̪ə̃ e:kət̪ɑ:gəhəŋ a:ət̪ʰɪ mo:hərəma:lɑ:, t̪e:kəro:
əhɑ: bəŋhəkɪ: ləɡɑ: ŋe:ŋe: t̪ʰi:, bɪŋu gəhəŋe: ɖe:kʰɪ
ŋəɪhərəkə lo:kəɖuʃət̪ əŋə_ I."

pət̪ni:kə ut̪ʃɑ:rə əpəŋɑ: məŋəme: d̪ʒə̃t̪ʃəbo: kəe:lə
a: ŋəhɪjō: d̪ʒə̃t̪ʃələ .kəhəbə d̪ʒe: lo:kəkē: e:kət̪ɑ: ɦo:ɪ
t̪ʰəɪ, ma:ŋ e:'d̪ʒə̃t̪ʃələ' uɑ:'ŋə_ I d̪ʒə̃t̪ʃələ', t̪o:ra: kɪe:
ɖu:t̪ɑ: bʰəʃ/ d̪ʒɑ:ɪ t̪ʰəu? t̪o:ro: ut̪ʃɑ:rə bʰɑ:jə ŋə_ I
ka:t̪əɪ t̪ʰɪəhə, mud̪ɑ: həmərəo: ut̪ʃɑ:rəkə ma:ŋɪ
ɖe:bəhə ki: ŋəhɪ? əpəŋɑ: ʃəma:d̪ʒəme:, pəɪuɑ:rəʃə̃
ləʃ/ kəʃ/ ɖəʃəɡərəɖ a:ʃt̪hɑ:ŋ əɖhəri, d̪ʒe:t̪e:kə
pre: məʃə̃vəuɑ:hɪkə pəɖɖhət̪ɪ bəŋələ ət̪ʰɪ, o:t̪e:kə
ko:ŋ o:ɖe:vi:-ɖe:vət̪ɑ:kə ʃt̪hɑ: ŋəʃə̃ ləʃ/ kəʃ/
pəɪuɑ:rəkə a:ŋə ut̪ʃəvə t̪əkəme: ŋə_ I ət̪ʰɪ .ma:ŋe:
i: bh'e:lə d̪ʒe:, ma:ŋ I lɪəhɑ :ʃəbʰəʃə̃ pəɪɡhə
ɖe:vət̪ɑ: uɑ: bʰəɡəvɑ:ŋ ə'məhɑ:ɖe:və ba:ba:'kē:
bud̪ʒʰəɪ t̪ʰɪəɪŋə, mud̪ɑ: o:ɪ ʃt̪hɑ:ŋəpərə ɡe:la:

pətʃiːa:ɪt̪ ənət̪ ja:ri:t̪ ʃiːo:ɾi a:ro:kiʃiːu kəhətʃiːəiŋə?
 t̪əhiŋa: a:ŋo:-a:ŋə s̪t̪h̄a:ŋo: a: əpəŋo: pəɾiua:rəkə
 ɖo:s̪ərə-t̪e:s̪ərə ka:d̪ zəʃ e:ho:ətʃiː. e:he:ŋ əɖo:s̪ərə
 ka:d̪ zət̪ə̃ ŋəhiʃẽ :ət̪ ʃiːiɖze: biːa:həkə pɾijəgərə
 uat̪ a:uəpəŋət̪əija:rə kəɾəie:. ma:ŋ e: b̄he:ləd̪ze:
 d̪zi:uəŋ əkəd̪ ze:s̪a:hiʃt̪ə-s̪əskriʃikə uɪd̪h̄a:ŋə ətʃiː,
 t̪ə_ɪ əŋuku:lə ba:lə-s̪o:həɾəʃə̃ ləʃ/kəʃ/uɪɖa:i-s̪o:həɾə
 d̪h̄əri ətʃiː .ma:ŋe: d̪zi:uəŋəkə mu:lə ke:ŋd̪rəbɪŋd̪u
 uɪua:hə ʃiːi: .k̄h̄a:e:rə əɪs̪əb̄h̄əʃə̃ əpəŋ a: s̪əb̄h̄əkē:
 ko:ŋə mət̪ələbə ətʃiː, əpəŋa: mət̪ələbə e:t̪əbe: ŋe:
 ətʃiː d̪ze:t̪e:kə mət̪ələbə ɖu: bi:ɡh̄a: d̪zəmi:ŋəbəla:
 kiʃa:ŋəkē: ʃiːəiŋə.

pɾəŋə ut̪h̄əie: d̪ze: d̪zək̄h̄əŋə ɖu: s̪əma:d̪zəkə bi:t̪ʃə
 be:t̪a:-be:t̪i:kə le:ŋə-ɖe:ŋə ho:ie:, t̪əɪt̪h̄a:mə
 biːa:həkə be:uəha:ɾikə pəkʃə e:he:ŋə kie: ətʃiː d̪ze:
 s̪əɖɪka:lə a:ŋə s̪əma:d̪zə ma:ŋe: be:t̪a:-pəkʃə,
 ɖo:s̪ərə pəkʃə ma:ŋe: be:t̪i: pəkʃəkē: he:jə d̪riʃt̪iʃə̃
 ɖe:k̄h̄əbo: kəɾəi ʃiːəɪt̪h̄ə a: he:jo: ma:ŋiʃt̪e: ʃiːəɪt̪h̄ə .
 d̪zək̄h̄əŋəʃə̃ ɖo:s̪ərə s̪əma:d̪zə ma:ŋe: bəɾija:t̪i: bəŋi
 əpəŋa: s̪əma:d̪zəme: ɖəɾəbəd̪z̄ɖz̄a:pərə əbəi
 ʃiːəɪt̪h̄ə, t̪ək̄h̄əŋəʃə̃be:t̪i: pəkʃəkə ʃiːa:t̪i: d̪h̄əkə-
 d̪ h̄əkəkəɾəɪt̪ ə ɖo:ləe: ləgəɪʃiːəiŋ əd̪ ze:kək̄h̄əŋə
 be:ɪd̪z̄ɖz̄ə̃ əb̄h̄əʃ d̪ z̄a:e:bət̪ko: e:kəɾəŋ o: t̪hi:kə
 ŋəhi. ki: jəe:hətʃiːi: ma:ŋ əui:jəɖɾiʃt̪i? e:kəɖɪs̪ə
 ma:ŋ əui:jəʃəmbəŋd̪h̄ə, ma:ŋ e:məŋ ukk̄h̄əkəd̪z̄o:ɾə
 pɾe:məʃə̃ ləgəbəɪʃiːi: a:ɖo:s̪ əɾəɖɪs̪ əuiʃəuəməŋ ə
 ŋə_ɪ kəɾəɪʃiːi:se:ho: ke:ŋ a:ŋə_ɪ kəhələd̪z̄a:e:t̪ə.
 k̄h̄a:e:rə e:kəɾa:ʃiːo:ɾu:.

pət̪ŋi:kə uɪʃiːa:rə s̪uŋi ʃiʃuppe:-ʃiːa:pə, ma:ŋ e:

pəṭṇi:kē :bīṇ ukəhəṇəḥi, bəṇḥəkī:bəla: əiṭʰa:mə
ge:ləũ. d̄z̄a:ɪṭe: o: s̄u:tʃṇa: d̄e:ləiṇə d̄ze: tʃʰəhə
ma:s̄ə bʰəəge:lə, a:bəgəhəṇ a:t̄əma:d̄ i:bʰəə/
d̄z̄a:e:t̄ə. bəḥuṭṣ̄u:d̄ i:bʰəə/ ge:ləəṭʃʰi. d̄z̄əḥiṇa:
bəṇṇija: kəhələiṇə t̄əḥiṇa: əpəṇo: o:kəra: h̄əṣ̄i:me:
ləiṭə kəhələjəiṇə-

"i: ro:ga ki: ko:ṇ o: a:ɪje:əh̄ā :s̄ əbʰəme: bʰe:ləəṭʃʰi
a:kɪpuṣṭəiṇ i:əṭʃʰi. ke:t̄ e:ḥiṣ̄ a:bəəṭʃʰi, s̄əe:h̄ə
bud̄z̄ʰəe: e: ləũḥe:ṇə."

məṇəkē: məṇa: le:ləũ d̄ze: s̄əmbəṇḍʰəme: əiṣ̄ə
be:s̄i: t̄i:kʰəpəṇə ṇəḥijē: ṇi:kə .bəṇṇija: məḥa:d̄z̄əṇə
əiṭʰa:məṣ̄ə gʰuməla:pəṭʃʰa:ɪṭə, t̄ʃʰulʰipərə r̄a:kʰələ
ko:ṇo: bəṙəṭṅəkə p̄a:ṇime: d̄z̄əḥiṇa: ṇiṭʃʰā: s̄ə
a:giṭə t̄a:uə d̄e: la:pəṭʃʰa:ɪṭ əṭəṙəḡ gə uṭʰəie:t̄əḥiṇ a:
məṇəme: uṭʰəe: ləgələ. d̄z̄əiṭʰa:mə ḥəməra: s̄əṇə
kɪṣ̄a:ṇə pəṙiua:rəkə e:ḥe:ṇə s̄ṭʰiṭi əṭʃʰi, d̄ze: kɪṣ̄i
ka:d̄z̄əṣ̄ə d̄z̄uṭələ rəhəṇəũ, a:d̄z̄ukə əi məḡi:ṇi:
jugəme: ma:ṇe: e:kəiṣ̄ əmi:s̄əḍ i:kəuəid̄z̄ṇa:ṇiṭkə
jugəme:, ki: e:ko:t̄a: o:həṇə məḡi:ṇ əkɪṣ̄a:ṇəkə
ḥa:t̄ʰə e:ləiṇ əəṭʃʰi. ḥo:- ḥa: me: kɪjo:d̄əməkələ
ki:ṇələiṇ əṭṭə bo:r̄iḡəkə p̄a:ɪpe: pʰuṭi ge:lə rəḥəie: a:
ke:t̄ əuṭid̄z̄əṇə-bo:r̄i ḡəme: ləgələ rəḥəie:t̄ə
bɪd̄ z̄əli:e: be:ma:kə rəḥəiṭʃʰəi. jəe:həṭṭə t̄ʃʰi:t̄ʃʰo:t̄ə
kɪṣ̄a:ṇ əkəd̄z̄iṇəgi:. t̄əiṭʰa:mə d̄z̄əḥəməra: s̄əṇə
pəṙiua:rəme: mo:həṙəma:la: s̄əṇə ḡəḥəṇa:kə ləulə
məḥiṭa:d̄z̄əḡəṭəme: əṭʃʰi t̄əo: o:kə: iṭṭəṣ̄əbe:s̄i: ṇə_1
bʰe:lə t̄əki: bʰe:lə .ḥəṙə məṇukḥəkē: əpəṇə
o:kə:t̄i kəṣ̄ i:ma:kəd̄z̄a:ṇ əka:ri: r̄a:kʰəkəṭʃʰa:ḥi:
bʰa:jə, d̄z̄iṇəgi: t̄ʰəṭṭʰa: ṇə_1 ṇe: t̄ʃʰi: d̄ze: s̄uṭəbə

kʰəɽhəpərə a: s̥əpəŋa: d̥e:kʰəbə n̥ə la:kʰəkə!..
 bʰi:t̥are:-bʰi:t̥ əpəp̥t̥n̥ i:pəməŋ ət̥əŋg̥i ge:lə,
 məŋəme: bʰe:lə d̥ze: kie: ŋe: 'mo:həməma:la:' kə
 d̥a:mə ləga: be:t̥f̥əbe:kə gəpə-s̥əppə kəəle:ləũ.
 pət̥ni:kē: t̥ɽəka:ri d̥e:bəiŋə d̥ze: əiṣṣ̥ə ŋi:kə ŋəbəkə:
 mo:dələme: d̥o:s̥ərə gəhəŋa: d̥e:bə .s̥tri:gəŋo:kē: ki
 t̥həkəbəəṣ̥a:d̥hə ka:d̥ zəṭ h̄o:re:t̥fi: . bʰe:ləṭṭ̥ə s̥a:e:
 ru:pəia:kə s̥a:ri:kē: pa:ŋə s̥a:e: d̥a:mə kəhi d̥ijəuŋə
 o: t̥rəp̥it̥ə bʰəə/d̥ze:t̥i: .t̥h̄iŋ a:d̥o:s̥ ərəḍiṣṣ̥ə pa:ŋ ə
 s̥ a:e: ru:pəia:kəṣ̥a:ri:kē :s̥ a:e: ru:pəia: kəhi
 d̥ijəuŋə, bʰəəge:lə d̥uŋu: pəra:ŋi:me: pʰulləmə-
 pʰulla: .o: kie: əhā:kə d̥əfa: va: pəriua:rəkəḍ əfa:
 d̥e:kʰəṭi:, məhi:la:kē: purukʰəkə bəra:bəri:kə
 əḍh̄ika:rə h̄əu, ŋi:kə ba:t̥ə, muḍa: t̥ə-ṣṣ̥ə pəhiŋe:
 pəriua:rəkē :ḍ e:kʰəikəḍ riṣṭiko:ŋə a: e:kəḍh̄əgəṣṣ̥ə
 t̥ ʃələikəkərt̥ əujəṣ̥ e:h̄o:ət̥ ʃh̄iŋe: . kʰa:e:rə
 d̥uŋijā:d̥a:ri:kə ba:t̥ə t̥fi:ru:, d̥zəkʰəŋə əpəŋa:
 gʰərəme: pʰulla:-pʰulli: bʰe:lə ət̥fi: t̥əkʰəŋə əŋəkə:
 gʰərəkə ba:t̥ə s̥uŋəile: d̥ze: ŋi:ŋələd̥zə d̥zəkā:
 t̥f̥əkəbʰəurə ma:rəbə s̥e: be:bəku:pʰəpəŋe: ŋe:
 h̄ə:t̥ə .məŋ əme:d̥ze:ŋ a:pā:t̥ i:kə uira:mə əbəie:
 t̥h̄iŋa:e:lə a: .
 pət̥ni:kə ṣṣ̥əgə pʰulla:-pʰulli:kə uɽi:ra: məŋəme:
 d̥əuṛə-bəreha: kərəe: ləgələ .d̥əuṛəit̥ə-d̥əuṛəit̥ə
 məŋə pəh̄iṭ̥f̥ə ge:lə ra:d̥za: bʰərəṭ̥h̄ari:pəre .əpəŋa:
 ke:t̥ əbo:d̥ əfa:əkʰəŋ əṭ̥ əkə bʰe:ləət̥ ʃh̄imud̥ a:
 bʰərəṭ̥ h̄ari:d̥zəkā :pət̥n̥ i:kəməŋəṣṣ̥ə o:t̥ e:kə bimukʰə
 ṭ̥ə ŋəhi:ṣ̥ə :ŋ e: bʰe:ləṭ̥fi:d̥ ze: gʰərəṭ̥fi:ro:ri pəra:
 d̥za:e:bə a: pe:t̥əkə kʰa:t̥ i:ŋəp̥i gəle: ət̥h̄a:məḍ̥za:

kəʌ/ bʰi:kʰəmə:ɡəbə. d̪zəkʰəŋə p̪iɡəla:kē: t̪ɪja:ɡɪ
d̪e:ləũ t̪əkʰəŋə d̪o:həra: kəəb:kəra m̪ũhə kɪe:
d̪e:kʰəbə. məɦa:d̪zəŋə əɪtʰa:məʂṣ̄ə ɦe:ra:ɪt̪ə-
bʰo:t̪ʰɪja:ɪt̪ə ɡʰəɾəpəɾəpəɦũt̪ʃələũ.

əpəŋa: əɪtʰa:mə d̪u: r̪əɡəkə kəua: ɦo:ɪe: .e:kəta:
ɦo:ɪe: ka:ɡəkəua: a: d̪o:ʂəra ɦo:ɪe: ka:rəkəua: .
ka:ɡəkəua:kə bo:ləkē: lo:kə ʃubʰə ma:n̪əɪ t̪ʰəɪt̪ʰə a:
ka:rəkəua:kə bo:ləkē: əʃubʰə. ka:ɡəkəua:d̪zəkā :
pəŋni: a:ɡue:ʂṣ̄ə t̪ā :ɦɪ ma:ɾɪbəd̪zəli:-

"məɦa:d̪zəŋə əɪtʰa:məkə ka:d̪zə bʰe:lə ki:?"

e:ka:e:kəməŋ əme: utʰələd̪ zɛ:bəd̪zələũ t̪ṣ̄ ke:t̪ əu
ŋəɦɪ, muɖa: pəŋni: ke:n̪a: bud̪zʰɪ ge:li:ʔ muɖa:
ləɡələ: əpəŋe: məŋə kəɦələkə, bʰəɾɪʂəkə ɡəɦəŋa:kə
d̪zɛ: t̪ʃəɪt̪ʃə ke:n̪e: t̪ʰe:li: ʂəe:ɦə ɦi:ʂəme: ɡəɾɪ ge:lə
t̪ʰəɪŋə .əd̪ zɛ:ɡəɾəʂṣ̄ā :pəd̪zəkā : ge:ruli: ma:ɾɪ
bəd̪zələũ-

"o:ɦi: ka:d̪ zəme:n̪ e: ləɡələt̪ʰi:."

ʂṣ̄əd̪zo:ɡə bəŋələ, bɪt̪ʃt̪ʃe:me: pəŋni:kē: ko:n̪o:
bɪʂəɾələ ka:d̪zə mo:n̪ə pəɾələŋə .ɦəməra:
muɦəllət̪ə d̪əɪt̪ə a:ɡu: bəɾʰəɪt̪ə bəd̪zəli:-

"əkʰəŋə t̪ʰuɪt̪i: ŋə_ɪ ət̪ʰɪ t̪ṣ̄e: be:ʂi: ɡəpə ŋə_ɪ
kəɾəbə .pəɦɪŋe: ka:d̪zə ke:n̪ e: əbəɪt̪ ʃʰi:t̪əkʰəŋə
a:ɡu:kə ɡəpə kəɾəbə."

əŋəkə: d̪zəkā: əpəŋa: ŋə_ɪ bʰe:lə, kɪe:t̪ṣ̄ a:n̪ əɡo:t̪e:
pəŋni:kē : kəɦəɪt̪ʰəɪt̪ʰɪŋə əpəɦɪŋ e: ɡəpəkəʌ lɪə,
pəɪt̪ʰa:ɪt̪ə ka:d̪zə bud̪zʰələ d̪zɛ:t̪ə_ɪ .muɖ a:əpəŋ a:
uɪt̪ ʃa:rəme:ʂ e:n̪ə_ɪ t̪ʰɪ, əpəŋe: ka:d̪zəkē:
d̪zi:səŋəkə ɡəɪɪ-uɪɖ ʰɪbud̪ zʰəɪt̪ʰi:, t̪ṣ̄e: ka:d̪zə
t̪ʰo:ɾəbə bʰe:lə d̪zi:səŋə t̪ʰo:ɾəbə .pəŋni:kē: ka:d̪zə

dɪs əsumukhə ho:ɪt̪ e:mənəme: ra:gə a:e:lə. ra:gə i:
 a:e:ləd̪ ze:d̪zi:uən əme:d̪z̪ĩ s̪ĩ gi:n̪ə_ I rəhələt̪ĩ o:
 d̪zi:uənə ko:n̪ o:d̪zi:uən ən̪ə_ I bh̪e:lə. mud̪a:
 pət̪ni:kə d̪ze: n̪ə ɪhərəd̪ ze:ba:kət̪əge:d̪ a:mən̪ əme:
 t̪ʰələ o:d̪o:s̪ ərəd̪ɪs̪ə bh̪əkəmuɾɪ ge:lə. bh̪əkəmuɾɪ i:
 ge:ləd̪ ze:d̪ura:gəmən̪ əkəpət̪ʰi:a:ɪt̪ə, əkh̪ən̪ə
 bɪa:hə-d̪ura:gəmən̪ əs̪ĩge: ho:ɪe:. t̪ə_ɪs̪ĩ e:t̪t̪ e:t̪ĩ
 la:bh̪ə bh̪ə_ ɪje: rəhələt̪ĩ ʰɪd̪ ze: pəhɪluka:d̪z̪əkā:
 a:bə ga:e:-məh̪i:s̪ɪkə po:s̪ɪjā :kəp̪hərɪt̪ʰəuɪh̪ə
 d̪z̪əkā : a:bən̪ə_ I ho:ɪe:. pəhɪne: d̪ura: gəmən̪əs̪ĩ
 pu:rue: n̪əɪhəre:me: d̪ʰɪja:-puɪt̪ a: ho:ɪt̪ʰələ. a:bət̪ĩ
 s̪əma:d̪ zo: a:əpən̪ə ma:ɪjo:- ba:pəd̪un̪ɪjā :d̪ɪs̪ ə
 d̪ h̪əke:ləuɪd̪a: kə_ ɪje:d̪ə_t̪ʰəɪt̪ ɪh̪ə d̪ze: d̪un̪ɪjā:
 kən̪ɪjē:t̪a: t̪ʰo:ɾe: ət̪ʰɪ d̪ze: gʰuɾɪ-gʰuɾɪ e:kət̪a:
 ma:la:kē: e:kə s̪a:e: a:t̪h̪ə be:rə d̪z̪əpə kərət̪ĩt̪ə rəhu: .
 d̪un̪ɪjā :t̪ĩ d̪un̪ɪjā :t̪ʰi:, kərət̪ĩt̪ə t̪jəlu:, d̪e:k̪h̪əɪt̪ə t̪jəlu:,
 t̪ʰo:ɾət̪ĩt̪ə t̪jəlu: a: a:gu: bət̪ʰəɪt̪ə t̪jəlu:.
 mən̪ə t̪e:t̪e: gʰo:rə-mət̪t̪h̪a: bh̪əəge:lə d̪ze: ki: n̪i:kə
 ki: əd̪h̪ələ:hə s̪e: bud̪z̪h̪əɪkə uɪue:ke: kh̪ət̪əmə bh̪əə/
 ge:lə .bh̪a:jə, 's̪əma:pt̪ə' a:kh̪ət̪əməkē : e:kən̪ə_ I
 bud̪z̪h̪əbə. 's̪əma:pt̪ə'kə ma:n̪ e:'uɪra:mə' ho:ɪe: a:
 'kh̪ət̪əmə'kə ma:n̪ e:'mɪt̪ju' s̪e:ho: ho:ɪe:.
 əpən̪a: mən̪əme: s̪e: n̪ə_ I bh̪e:lə .o:n̪a:, ā:kʰɪ t̪ĩ
 d̪z̪h̪ələp̪h̪əle:be: kəe:lə mud̪a: uɪue:kə p̪h̪əri:t̪jə
 t̪ʰələ .uɪt̪ʰa:ɾə d̪ e:ləkəd̪ ze:əpən̪ a:s̪əma:d̪z̪əme:
 əd̪əus̪ĩ ʰɪk̪s̪a:kə e:he:n̪ əpədd̪h̪ət̪ I rəhələt̪ĩ ʰɪd̪ ze:
 bɪn̪a: mu:ɪjəkə, ma:n̪ e:bɪn̪ ud̪əɪt̪ʰən̪a: le:n̪e: e:kə-
 d̪o:s̪əɾəkə s̪əua:ləkē: ut̪t̪əro: d̪ə_ I t̪ʰəɪt̪h̪ə a: d̪z̪ĩ
 ka:d̪z̪əkə d̪əuɾə rəhələ t̪ĩka:d̪z̪əkə kəla:)h̪un̪əɾə)

ṣe:ho: dā_1 tʃhəɪtʰə .kiṣa:ṇ i:d̄zi:uəṇ əkəd̄ ze:d̄uṇijā:
rəhələətʃʰi o: pu:rṇəd̄ziṇəgi:kə rəhələ ətʃʰi .ma:ṇe:
kiṣa:ṇi:kə ṣəbʰə krija:me: d̄a:ṇəkə ko:ṇo: mu:l̄jə
ṇəhi rəhələ ətʃʰi .ma:ṇe: bʰe:lə d̄ze: kʰe:t̄i:kə ko:ṇo:
ka:d̄zəkə prəkrija: ho:u a:ki pəriua:re:kə krija:
ma:ṇ e: gʰərəbəṇa:e:bəṣṣā bətʃtʃja:kē: pərʰa:e:bə-
likʰa:e:bə, b̄i:a:hə-d̄ura:gəməṇə kəra:e:bə it̄ja:d̄i
d̄hərikə, ra:jə-uɪtʃja:rəkə d̄a:ṇəkē: ko:ṇo: mu:l̄jə ṇəhi
d̄iə pər̄əi tʃʰələ, muḍa: a:d̄zəkə pəriue:ʃə e:he:ṇə
bʰə_1je: ge:lə ətʃʰi d̄ze: o:kərə mu:l̄jə ma:ṇe: ki:mət̄ə
d̄iə pər̄əie:t̄ .ʃiɾəi-tʃiṇəmuṇ i:d̄zəhiṇ a:əpəṇə
bi:t̄o:ṣṣā t̄ʃʰo:t̄ə pe:t̄ə le: bʰəriḍiṇ ət̄ əua:həbʰə
ur̄əit̄ ə rəhəie:t̄əhiṇ a:bʰə/ ge:ləətʃʰi.

a:ṇ e:d̄zəkā :əpəṇ o:məṇ əme:d̄uṇijā :kəprəṭi,
ma:ṇe: pəriua:rəṣṣā ṣəma:d̄ zəḍʰəri, ra:gə-uira:gə
uṭʰəe: ləgələ. d̄zəhiṇa: d̄həreṭi:pərə e:ko:əṇa: lo:kə
e:he:ṇə ṇə_1 he:t̄a: d̄ze: pət̄ṇi:ṣṣā d̄zʰəgəɾa: kərikkə/
bʰəlē: gʰərəṣṣābʰa:gələ ṇə_1 he:t̄a: muḍa: kəməṣṣā
kəmə kʰe:ṇa:i ua: d̄zələkʰəi e:kko: ṣā:d̄zʰə ṇə_1
ba:rəṇe: he:t̄a: .uira:gə bʰe:la:pətʃʰa:t̄ ijo:t̄ā
bʰərəṭ̄ həri:e:ṇ e:p̄iḡələ:kē :əpəṇ əḍ ukʰəra:
ṣuṇəbət̄ ə ra:ḡjo:bəṇiṭ e:tʃʰəitʰə. məṇəme: əpəṇe:
uṭʰələ d̄ze: ga:mo:me: t̄āo:həṇo: lo:kə tʃʰəṭʰije:
d̄ze: hṣṣəit̄ə-kʰe:ləit̄ə d̄uṇijā:kə ṣṣəgə tʃləi tʃʰəitʰə .
məṇ əme:d̄ze:ṇ a:b̄iɾhəṇ i: kət̄lə:pətʃʰa:iṭə uɾi:-
bi:r̄i: uṭʰəie:t̄əhiṇ a: uṭʰi rəhələtʃʰələ. t̄əiṣṣəgə
məṇe:-məṇ ə i:ho: huəe:d̄ze:əppəṇə gʰərəkə ba:t̄ə
lo:kəkē: ke:ṇa: kəhəbəi. ṣəbʰə bud̄zʰiṭte: tʃʰi: d̄ze:
əpəṇə ha:rələ a: bəhukə ma:rələ lo:kə əṇ əka: ləgə

ṅə_ɪbədʒəɪe:. ko:ṅ o:uɪtʃa:rəbʰã:dʒəpərətʃəɾʰəbe:
 ɳe: kərəe:. dʒe:məhərə ɖe:kʰi: t̪e:həmərə
 kubʰã:dʒe: bʰəə/dʒa:e:.

t̪a:ɖʰəɪrə mənə rəuɪka:ṅtə ka:ka:pərə tʃəɪ ge:lə .
 rəuɪka:ṅtə ka:ka:pərə ṅədʒəɪrə pəhũtʃəte: dʒe:ɳa:
 mənəme: t̪ʰo:ɾe:kə t̪uʃtɪ bʰe:lə .t̪uʃtɪ bʰe:lə
 huṅ əkərədʒi:səṅ əɖe:kʰɪkə/ .a:dʒukə pəɪue:fəkə
 əṅuku:lə o: əppənə dʒi:səṅə ɖʰa:rəṅə ke:ɳe: ke:ɳa:
 ʒəpʰələ ʃɪka:ri: dʒəkã: dʒi:bə rəhəla: ətʃɪ .ʃɪka:rə
 kərəɪkə prəɬʰa :əpən a: ətʰa:məʒ əbʰəɖɪṅəʒə
 rəhələətʃɪ, muɖa: ʒe: əkʰəṅə ṅəhɪ, əkʰəṅə bəʒə
 e:t̪əbe: dʒe: ke: ko:ṅə t̪ərəhəkə ʃɪka:ri: bəṅɪkə/
 ke:he:ṅə ʃɪka:rə kərəɪ tʃɪəɪt̪ʰə.

ga:məme: rəuɪka:ṅtə ka:ka: o:həṅ ə lo:kəɪtʃəɪt̪ʰə
 dʒe: la:kʰo: lo:kəkə bi:tʃ əppən ədʒi:səṅ əkə
 pəɪtʃəjəɖe:ṅ e:tʃɪəɪt̪ʰə. o:ṅɪɪuɪa:ɖə ru:pē: ma:ṅɪ
 rəhəla:ətʃɪɪdʒe:dʒa:t̪ i:jəuṅma:ɖə lo:kəkə
 mənəkē :t̪e:ɳa: mo:t̪ hɪɖe:ṅ e:ətʃɪɪdʒe:ṅədʒəɪrə
 bəṅɦa:kə/ e:kəʒi:ma:me: ke:ṅɖɪɪt̪ əbʰə/ ge:lə
 tʃɪə_I. e:kərədʒi:səṅt̪ əuɖ a:hərəṅəã:kʰɪkə
 ʒo:dʒəhəme:ətʃɪɪdʒe:dʒa:t̪ i:jəɖɪɪt̪ʃɪəʒə ʒəma:dʒəkə
 o:həṅ ə lo:kəɖze:ṅɪtʃɪə:ʒə əbəɪtʃɪəɪt̪ʰə, o:dʒə kəla:
 uə:uɪdʒɪna:ṅə uə: ko:ṅ o: pəɪgʰəɖʒɪna:ṅ əppən ə
 kəɪməʒə əɖʒɪt̪ə kərəɪ tʃɪəɪt̪ʰə, t̪ṅəkə: a:gu:kə lo:kə
 ma:ɳe: əɪgəla: dʒa:ɪt̪kə ʒi:ɾʰi:, ṅɪkɪɾʃtə ṅədʒəɪrəʒə
 ṅə_I ɖe:kʰəɪ tʃɪəɪt̪ʰə, ʒe:hə: ke:ɳa: ṅə_I kəhələ
 dʒa:e:t̪ə .kʰa:e:rə dʒe: ətʃɪ o: ʒəbəhəkə ʒo:dʒəhe:me:
 ətʃɪ, t̪ə_ɪʒə əpən rəuɪka: e: a:kɪṅt̪e: ka:ka:kē: ko:ṅ ə
 mət̪ ələbətʃɪəɪṅə, mət̪ələbə ətʃɪ əppənə dʒi:səṅə a:

əppəṇṇə kərt̪əuj̪əṣṣ̃.

r̪əuika:n̪t̪ ə kəkka:kə p̪ərua:rət̪ h̪o:r̪e:kəṇ əm̪əh̪ərə
t̪h̪əiṇṇə. ma:n̪ e:p̪ā:t̪f̪əkə j̪re:ṇi:ṣṣ̃ n̪it̪t̪j̪ā :kəṇ əh̪i
t̪h̪əiṇṇə, d̪əṣṣəkə j̪re:ṇi:ṣṣ̃ u:p̪əṛət̪h̪əiṇṇə. muḍḍa:, ki:
u:j̪e:ṣət̪ a:h̪uṇ əka:me:t̪h̪əiṇṇ əd̪z̪e:ṣṣ̃əb̪h̪əṣṣ̃ d̪z̪uṛələ
d̪zi:s̪əṇṇ ət̪h̪əiṇṇə. ək̪h̪əṇṇə e:t̪əbe:.

t̪f̪əud̪əh̪ə go:r̪e:kə p̪ərua:rəkə bi:t̪f̪ə r̪əuika:n̪t̪ə
ka:ka: kiṣṣa:ṇi: d̪zi:s̪əṇṇəṣṣ̃ d̪z̪uṛələ r̪əh̪it̪to: əppəṇṇə
d̪zi:s̪əṇṇə-ja:p̪əṇṇə o:r̪ ru:p̪əme: ke:n̪e: t̪h̪əiṇṇh̪ə, d̪z̪ə_1
ru:p̪ək̪ē: k̪əh̪ələ d̪z̪a:ie: d̪z̪e: ' h̪əməṣṣ̃əb̪əme:, ṣṣ̃əb̪
h̪əməme:' .məṇṇə ma:n̪ 1 ge:l̪əd̪z̪e: r̪əuika:n̪t̪e:

ka:ka: t̪a:əppəṇṇə be:t̪h̪a:ṣṣ̃ mukt̪ iḍ̪ ija:ṣṣ̃ ək̪əi
t̪h̪əiṇṇh̪ə. uḍḍa: b̪h̪e:l̪əū. p̪əh̪iṇṇe: ṣṣ̃əruika:n̪t̪ ə ka:ka:
t̪h̪iṇṇ h̪ək̪ə/ b̪əiṣṣ̃ əl̪ət̪h̪əla: a:ki a:gu:me: p̪əṛələ:
p̪ət̪h̪a:it̪ ət̪h̪iṇṇh̪ələiṇṇə, ṣṣ̃e: t̪ṣ̃o: d̪z̪a:ṇəit̪h̪ə muḍḍa:
ṇiḍ̪a:e:l̪ə lo:kə d̪z̪ək̪ā: d̪e:k̪h̪iṇṇe: b̪əd̪z̪əla:-

"ba:l̪əgo:uṇṇḍə, əh̪i: ṣṣ̃əb̪h̪ək̪ə d̪e:j̪ə-d̪uṇṇij̪ā :t̪h̪i:
d̪z̪e:ṇa: ra:k̪h̪i:."

r̪əuika:n̪t̪ ə kəkka:kəuṇt̪j̪a:r̪ə ko:n̪ o:b̪h̪ā:d̪z̪e:p̪əṛə
ṇ e:t̪f̪əṛh̪ələ. muḍḍa: d̪z̪əh̪iṇṇa: lo:kə l̪əgə, lo:k̪əp̪əṇṇə
la:d̪ z̪əb̪ṣ̃t̪f̪əb̪əik̪ə ko:j̪iḍ̪ə k̪əṛie:, t̪h̪iṇṇa: əppəṇṇə
bi:t̪f̪ə-b̪ət̪j̪a:s̪ək̪əṛit̪ əb̪əd̪z̪ələū-

"ka:ka:, i:əh̪ā :ṣṣ̃əṇṇ ə b̪h̪e:l̪əd̪z̪e: h̪əmm̪ərə p̪ṛəṇa:m̪ə
k̪əṛəb̪əp̪ət̪ h̪uā:e:le:ət̪ h̪i a:əh̪ā: ki:-k̪əh̪ā: k̪əh̪əi
t̪h̪i:".

əppəṇṇə uṇt̪j̪a:r̪ək̪ē: ṣṣ̃əmh̪a:r̪əit̪ə r̪əuika:n̪t̪ə ka:ka:
b̪əd̪z̪əla:-

" ki:k̪əh̪ā:, k̪əh̪ā: k̪əh̪əiḍ̪əh̪ə .t̪ o:h̪əṛəṛəḍ̪gə- ru:p̪ə
d̪ e:k̪h̪im̪uh̪əṣṣ̃ n̪ik̪əil̪ə ge:l̪ə. e:k̪əṛəməḍḍ i:ṇṇə_1

ḡəhəkə."

məḡəme: bʰe:lə, muhəṣṣə d̪ze: utʃa:rə ḡikəilə ge:lə
o: va:nə ṣuəru:pə ḡe: a:ḡu: bəɽʰətə a:ki məḡḡi: ḡə_1
ḡəəb:kəra: ḡəəbʰe:me: ḡa:fə kəə/ḡe:bə_1? muḡa:
bəd̪zələũ kiɽʃu ḡe: .bəd̪zələũ e:təbe:-

"rēḡə-ru:pə ḡe:kʰɪ ḡe:bəhəɽja:ṣ əbʰə ɽʃiḡhəie:, əhā:
ke:ḡa: ɽʃi:ḡhə ge:ləũ?"

həmərə ba:t̪ əṣṣuḡi rəuika:ḡtə ka:ka: ɽʰəha:ka:
ma:ɽikəə/ t̪ə ḡ əhɪmuḡ a:muṣkuri:ṣə a:ḡu: bəɽʰɪ,
həṣṣəɽtə bəd̪zəla:-

"ḡe:kʰəbəhəkə d̪ze: ko:ḡo: mu:ɽi huəe: .o: ɽʃa:he:
ma:ɽikə mu:ɽi huəe: ki pa:tʰəəkə a:ki
ka:ḡəḡ zəpəɽɽʃa:pələ huəe: ki bʰi:t̪əpərə pa:ɽələ
huəe:, o:kəɽəḡə- ru:pəḡ e:kʰɪəppəḡ əməḡə
o:həḡ e: kʰuʃi: va:ḡukʰi: ho:ie:, d̪ze:he:ḡə d̪zi:uəḡə
rəhəie:".

rəuika:ḡtə ə kəkka:kəuɽʃa:rəṣṣuḡ iəpəḡ əməḡə ə
ḡʰəkətʃuka:e: ləḡələ .t̪ə e:kəhələjəḡə- "ka:ka:, ḡi:kə
d̪zəkā: ḡə_1 bud̪zʰələũ?"

əppəḡə ha:ɽi ḡe:kʰɪ a:ki ṣəma:d̪zəkə ɽʃələḡə ḡe:kʰɪ,
ṣəma:d̪zəkə ba:t̪ə-ɽʃi:t̪ əkətʃələḡəme: e:he:ḡə ə
ətʃʰie:d̪ ze:d̪zʰu:ɽʰo:-pʰu:ṣ əd̪ zo:ɽi lo:kəəppəḡ ə
d̪za:ḡ əka:ri:kəpəɽɽʃəjəḡə_ɽte: əɽʃi, t̪ə_1 əḡu:ku:lə
kəhələũ əɽʃi .həmmərə pəɽʃʰəla: d̪zi:uəḡə
rəuika:ḡtə ka:ka: ā:ki ḡe:ḡe: ɽʃiəɽʰə .ṣəma:d̪zəkə
bi:ɽʃə ʃika:ri: uəe:həṣ əbʰəḡ e: bʰe:la:d̪ze:
d̪zi:uəḡəkə hərə kṣe:t̪əkə e:kə-pəhəlu: e:kəkē :ā:ki
əppəḡə ə ʃika:rəkəuəḡ əḡiɽmi:t̪ə kəe:, ʃika:ri:bəḡ 1
d̪zi:uəḡə əḡuḡḡə ə kəɽəɽʃiəɽʰə. əppəḡə ā:kəkə

əṇuku:lə rəuɪka:n̥tə ka:ka: ʃe:ho: ā:ki n̥e:n̥e:
tʃhətʃhə d̥ze: ba:ləgo:uɪn̥dəkə d̥zi:səṇṇəme:
n̥irəṇṇtəreṭta: n̥ə_I ətʃhɪ. d̥zē n̥irəṇṇtəreṭta: rəhətʃtə t̥ē
e:kə d̥riʃtɪkə əṇuku:lə e:kke: ʃtʃhɑ:n̥əpərə tʃhɑ:tʃhə
bʰəə: kərəgə ʃəma:d̥zə uɑ: d̥uɪjā:kē: d̥e:kʰətʃtə,
mudɑ: ʃe: t̥ē n̥əhɪ ətʃhɪ .purukʰə-n̥ɑ:ri:kə bi:tʃə kʰɑ:li:
prəkriṭ ike:d̥ u:ri:n̥ə_I ətʃhɪ bəlki d̥zi:səṇṇ əkəəʃṣəkʰjə
pəhəlu:kəḍ u:ri:ʃ e:ho:ətʃhɪ. rəuɪka:n̥tə ka:ka:
bəd̥zəla:-

"ba:ləgo:uɪn̥də, t̥o:ra: həmə ki: kəhəbəhə, t̥ū: t̥e:
əpəṇe: ʃəbʰə ki tʃhɪ u d̥zəṇṇəi tʃhəhə".

rəuɪka:n̥tə ə kəkka:kəuɪtʃ ʃɑ:rəʃuɪn̥ iməṇ əme:t̥uʃtɪ
e:be: kəe:lə, kie:t̥ē hərəməṇukkʰəkə e:he:n̥ə
məreləʃṣ kɑ:rəbəṇṇjē : ge:ləəfʃhɪ a:bəṇṇit̥ o:ətʃhɪe:
d̥ze:ʃ əbʰəkɪtʃhɪ u d̥zəṇṇit̥ e:tʃhɪ:, ʃəbʰəkɪtʃhɪ həməra:
bud̥zʰəle: ətʃhɪ .bud̥zʰəle: t̥ɑ:n̥ əhɪətʃhɪ, əṇṇəkɑ: ʃə
be:ʃi: bud̥zʰəi tʃhɪ: .bʰəlē: tʃɑ:ɪn̥ə pərəkə tʃɑ:n̥əṇṇə
d̥e:kʰɪ ərəba: tʃɑ:urəkə pi:tʃhɑ:rəʃṣ ʃɪra: a:gu: kie: n̥e:
tʃhətʃhɑ:ʃlə d̥e:kʰɪ pərəe: !..biṇ uɪtʃ ʃɑ:rəle:bəd̥zɑ:
ge:lə-

"ka:ka:, d̥zē əpəṇe: ʃəbʰə ki tʃhɪ u d̥zəṇṇit̥əũ t̥ē gʰərəʃṣ
bəhɑ:rə d̥həri, mɑ:n̥e: pəṇṇi: ləgəʃṣ lə/kə/bəṇṇjɑ:-
məhɑ:d̥zəṇṇə t̥əkə, əhɪn̥ɑ: d̥ut̥əkɑ:rə pe:biṭəũ."

rəuɪka:n̥tə ə ka:ka:bəd̥zəla:-

"ba:ləgo:uɪn̥də, əṇṇəkərə bɑ:t̥ə n̥ə_I kəhəi tʃhɪə d̥ze:
d̥zʰu:tʃhə-pʰu:ʃə həe:t̥ə .t̥o:ra: pəriuɑ:rəkə bi:tʃə
d̥zi:səṇṇ əkəṇṇirəṇṇtəreṭta: n̥ə_I tʃhəhə .əppəṇə
ʃəmbəṇṇ həbudd̥hɪn̥ɑ:tʃhə bʰɑ:jəʃṣ bʰē :tə bʰe:la:
pəfʃhɑ:it̥ə ke:n̥ a:n̥irəṇṇtə ərəkʰəṇ ət̥ əkətʃəlɪ rəhələ

अति, मा:त्त रत जलजे:न अहि रहलैअति, बतुत्तो: तिलि
 रहलै अति अ: तु:हैरै?"

रुविका:न्तु अ कक्का:कवुत्त जा:रसुन इमण्णमे:
 तुहहकलै. तुहहकलै इ:दं जे:कहिस्सा:पिहा:न इ:कदंजै
 दंजि:सण्णदु हा:रत जलजे:त्तै दंजि:सण्ण अकवत्तु-नु-
 कित्तु इ:हे:न अ अमु:ल्लरत्तु अदुहा:रा:मे: भु:त्तु इ:
 अत्तु इ:दं जे:अण्ण ओ:दंजि:सण्ण अकरत्तु अबण्णै:अण्ण इ:
 मण्णमे: जैका: इ:हो: हुअ: दंजे: दंजैहण्ण: गहत्तुजा:
 लो:कै कवत्तुअ अ:कि अदंजैदंजैण्णै बै:कत्तु:, ओ:करा:सुत्तै ग
 मत्तुत्तु अ:दं जे:रत्तुजे: का:लमण्ण अमे:जै का:सुत्तुमा:
 दं जे:त्तु इ:दं जे: इ:मत्तुत्तु: के:त्तु इ:कदंजै अत्तुत्तु अ:
 को:ण्णै रु:पेत्तु अत्तुत्तु .त्तै: रा:मै- रा:मैकै लु:त्तु
 सुम्भहउअ भु_ जे:दंजै: मा:न इ:कैहण्ण अत्तु अ
 रहत्तु अ अ:कैहण्ण अदंजै:त्तु, तु:करै को:ण्णै तु:का:ण्णै
 न्णै .मुदु अ:सुदंजैण्णै अ लो:कैकवत्तुत्तु: सुत्तु:सु
 भहैरै प:त्तुत्तु हो:इ: ओ: इ: हो:इ:दं जे:दुण्णै:कै
 हैरै दंजि:सण्ण-दंजैण्णै: इ:हे:न अ गुण्णै हो:इ:दं जे:
 कित्तुत्तु-त्तै: अत्तु, ल_ इत्तुत्तु इ:अत्तु.

ओ:ण्णै, मभु:कवुत्तुत्तु:पत्तु इ:हे:हो: लो:के:कै:
 दु इ:कहिजे:कै/कैहण्णै इ:त्तुत्तु- 'सुदंजैण्णै दंजैण्णै
 न्णै:है कवत्तुत्तु तु:कै' .मुदु अ:ण्णै इ:है करैबै:कवत्तुत्तु अ
 तु:त्तु:, तु:त्तुबै: न्णै, न्णै:है भु:ला: पत्तुत्तु:त्तु
 न्णैमा:हैबो: कवत्तुत्तु तु:कै .दं जे:करा:मे:दंजे:हे:न अ
 न्णैत्तुत्तुत्तु अ:रहत्तु अ ओ:त्तु:हे:न अ रु:पैमे:त्तुत्तु:
 दंजै सु: न्णैमा:हैकै जैत्तु बण्णै: सुत्तु: तुत्तु न्णैत्तुजे:
 र अ:मैभैत्तु अहण्णैमा:ण्णै अदंजै: भु_ जे:दंजै:बै.
 ' ला:लि:दु:कैहण्णै अमैत्तु गै:, मैत्तु: हो: गै: ला:लै'.
 सुदंजैण्णै अत्तु इत्तुत्तु अण्णै अत्तुत्तु:, दंजे:करै मा:ण्णै:
 बुदंजैत्तुत्तु सु:दंजै-सुत्तुत्तु लो:कै. सुदंजैण्णैण्णै

d̄zi:səṇṇə t̄f̄hi: .o: d̄zi:səṇṇəḍḍʰa:rəme: o:həṇṇə be:kəṭi:-
 be:kəṭi:kə əpəṇṇə-əpəṇṇ əḍ ḥa:ra:ṣe:ho: prəua:hīṭṭə
 ho:it̄ e:ət̄f̄hi. mud̄a: o:i prəua:həkē: d̄zəkʰəṇṇə
 ṣa:ma:d̄zikə ḍḥa:ra:me: ṣəmmilīṭṭə kərəiṭṭə
 prəua:hīṭṭə bəṇṇəbəe: t̄f̄a:həbə, t̄əkʰəṇṇə t̄əkəra:hət̄ə
 ho:it̄e:ət̄f̄hi d̄ze: ṣuəbʰa:sīkə ṣe:ho: ət̄f̄hi .pəha:ṛəkə
 u: pərəṣṣəprəua:hīṭṭə ho:it̄ə d̄zʰəṛəṇṇa:kə pa:ṇi
 d̄zəkʰəṇṇə ḍo:ṣərə pəha:ṛəkə d̄zʰəṛəṇṇa:kə pa:ṇime:
 ṣəma:hīṭṭə huə ləgəie: t̄əkʰəṇṇə əppəṇṇə-əppəṇṇə
 prəua:həkəgəṭ̄ ikəṇṇ uku:ləṣṣəma:ue:f̄ə kəriṭṭe: ət̄f̄hi.
 əpəṇṇə d̄zi:səṇṇəkə uipəri:t̄ə ḍif̄a:me: buddʰiṇṇa:t̄hə
 bʰa:īkə ṇa:mə ṣuṇi, əpəṇṇe: məṇṇə ḍʰiṛəkā:rələkə .
 ḍʰiṛəkā:rələkə i:d̄ ze: kie:ṇ e:buddʰiṇṇa:t̄hə bʰa:īkə
 ga:t̄hā:kē :ḍʰiṛa:ṇ ə ləga:əpəṇṇ o:d̄zi:səṇṇ əḍərf̄əṇ ə
 bəṇṇa:bi: . bəḍzəlāũ-

"ka:ka:, əhā:kē: buddʰiṇṇa:t̄hə bʰa: jəṣṣəke:ṇa:
 ṣəmbəṇṇḍʰə bəṇṇələ a: əkʰəṇṇə ko:ṇə ru:pəme: ət̄f̄hi
 ṣe: kəṇi:..."

he:ra:e:lət̄f̄i:d̄ zə bʰe:t̄əla:pət̄f̄hi:it̄ əḍzəhiṇṇ a:
 məṇṇ əme: kʰuḍi: ho:ie:t̄əhiṇṇa: rəuīka:ṇṭ̄ ə kəkka:kə
 məṇṇəme: ṣe:ho: bʰe:ləiṇṇə .ḍzəhiṇṇ a: e:kke:ṣurime:
 kijo: e:kə-ṣṣ-ṣa:e: t̄əkə gəṇi lə_īe:, gəṇi t̄ṣ d̄zəru:rə
 lə_īe: mud̄a: əkəkə ma:ṇe: i: ṇə_ī budzʰəie: d̄ze:
 e:kə a: ṣa:e:me: ke:t̄e:kə ḍu:ri: va: əṇṭṭərə ət̄f̄hi,
 t̄əhiṇṇa: e:kke: ṣurime: rəuīka:ṇṭ̄ə ka:ka: bəḍzəla:-
 "bəua:, buddʰiṇṇa:t̄hə bʰa:jə a:ī.e:e:ṣə.kə ḍiḡri:
 pra:pt̄ə kəe:lə be:kəṭi: t̄f̄hiṭṭə .ḍzəkʰəṇṇə o:
 a:ī.e:e:ṣə. ṇəhi bʰe:lə t̄f̄həla: t̄ə_īṣṣ pəhiṇṇ əhi o:
 əppəṇṇ əṣa:hīṭṭ jīkəpəriṭ̄ jəjəḍḍə/ḍe:ṇ e:rəhəiṭṭə."

rəuɪka:n̩tə ka:ka: d̪zəɦɪn̩a: bəd̪zəla: t̪əɦɪn̩a: əpəŋo:
 bud̪z̪ʰɪ ge:ləũ, mud̪a: məŋəme: t̪e:t̪e:kə r̪əgəkə
 d̪zɪd̪z̪na:ʂa: d̪zəgɪ ge:lə d̪ze: a:ro: gəɦa:ra:ɪʂə
 bud̪z̪ʰaɪkə ɪt̪f̪ɦa: bʰe:lə .t̪ə e:əŋ e:re:muhəʂə
 ŋɪkəɪlə ge:lə- "ʂa:ɦɪt̪ɪkə ba:t̪ə kəŋi:ŋ i:kə d̪zək̪ā:
 kəɦɪjəu, ka:ka:?"

rəuɪka:n̩tə ə ka:ka:bəd̪zəla:-

"budd̪ɦɪn̩a:t̪ʰə bʰa:ɪkə ɪkʰələ kət̪ɦa:me: e:kət̪a:
 kət̪ɦa: pət̪ɦaɪkə məuka: həməra: ha:ɪje: ʂku:ləme:
 bʰe:t̪ələ t̪ɦələ .ɦa:ɪ ʂku:ləme: məɪt̪ɪkə kule:ʂəŋəme:
 d̪ze: kət̪ɦa: ʂəgrəɦə pət̪ɦa ɪ ho:ɪt̪ɦe:ləɪ, t̪əɪ
 ʂəgrəɦəme: .kət̪ ɦa:kəgət̪ɦəɪŋ əd̪ e:kʰɪməŋ əme:
 t̪ uʂt̪ɪ a:e:ləd̪ze: e:ɦe:ŋ əkət̪ ɦa:həməɦɪ : kɪʂəbʰə
 ɪkʰɪʂəkəɪe: .d̪o:ʂərə ut̪kət̪ɦa: kət̪ɦa:kə ʂəɦɪ: ʂo:t̪jəkə
 d̪ɪɦa: ʂəbʰe:lə .ʂət̪jəmut̪ ʂəd̪zə_ɪʂ əməjəkəkət̪ɦa: t̪ɦɪ:
 məd̪ɦjəuərgi:jə d̪zi:uəŋəkə ʂət̪f̪ɦa:ɪ t̪ɦɪ:"

bəd̪zəɪt̪ə-bəd̪zəɪt̪ə rəuɪka:n̩tə ka:ka:kē: o:ɦɪn̩a:
 bʰe:ləɪŋ əd̪ze:ŋ a:d̪ u:rəkəʂəpʰərəme: ga:rɪ:me:
 pe:t̪rəuləʂət̪ɦəŋe: ho:ɪe: . mud̪a: ga:rɪ:e: d̪zək̪ā:
 pa:t̪ɦu:ʂə d̪ɦəkɪjəbət̪ə bəd̪zələũ-

"ka:ka:, d̪zəɦɪn̩a: d̪ɦo:t̪ɪ: ua: kur̪ta: d̪zəkʰəŋə
 pəɦɪrəɪ-d̪zo:kərə ho:ɪe:, ma:ŋ e:ə gəkəʂɪŋe:ɦə
 əŋe:d̪zə lə_ɪe:, t̪əkʰəŋə o: pʰət̪ɪje: d̪za:ɪe:, t̪əɦɪn̩a:
 əɦā: kɪe: bɪt̪f̪ɦe:me:..?"

o:n̩a:, rəuɪka:n̩tə ə ka:ka: pʰət̪ələŋ əɦɪt̪ɦələ:
 uɪʂmɪt̪əbʰə/ ge:lət̪ɦələ:, həmərə ba:t̪ əʂuŋɪ
 uɦuələ ho:ɪt̪ əbəd̪zəla:-

"bəua:, budd̪ɦɪn̩a:t̪ʰə bʰa:ɪkə d̪zi:uəŋə əŋəmo:lə
 rəɦələŋə ət̪ɦɪ .bət̪f̪ɦe:ʂə d̪ze:d̪ɦɪja:ŋ əd̪ɦa:rəŋa:kē :

ḡḥa:raṇa ke:laiṇa a: kaula:d̄zā-d̄zi:uṇṇa t̄akakā
r̄id̄zalt̄a d̄ze: r̄ah̄alaiṇa, o:d̄zāhiṇ a:l̄ka:me:
pr̄aue:j̄ak̄ar̄aṣṣ̄ p̄ahiṇe: e:k̄at̄ j̄al̄ija:h̄aṇuma:n̄ a
ṣ̄amud̄ r̄al̄āgh̄aṇṇa ke:n̄ e:t̄ j̄h̄ala:t̄ahiṇ a: o: e:k̄
ṣ̄t̄ar̄ak̄a p̄ari:k̄ṣ̄a:p̄h̄al̄a pra:pt̄ ak̄a/ le:laiṇa. d̄ze:
huṇṇaka: a:i:..e:..e:ṣ̄a .t̄ ak̄ap̄ah̄ūt̄ j̄a:d̄e:l̄ak̄aiṇa".

ak̄h̄aṇṇa t̄ak̄a ap̄aṇa: ṣ̄ama:d̄zāme: du: t̄ar̄ah̄ak̄a
ḡḥa:ra: pr̄aui:h̄it̄a ho:it̄a r̄ah̄al̄a aṭ̄j̄h̄i .p̄ahiṭ̄a -
ja:ṣ̄aṇṇa-ḡḥa:ra:, d̄ze:k̄ara: ra:d̄zāḡḥa:ra: ṣ̄e:ho: k̄ahi
ṣ̄ak̄ai t̄j̄h̄i a: du:ṣ̄ar̄a aṭ̄j̄h̄i -d̄zāṇṇa-ḡḥa:ra:, d̄ze:
ṣ̄a:ma:d̄zik̄a d̄zi:uṇṇame:d̄zāṇ mā l̄a_it̄ aṭ̄j̄al̄aie:.
ṣ̄ama:d̄zāka aḡḥi:k̄ā:j̄a d̄zā:t̄i ra:d̄zā-ḡḥa:ra:ṣ̄ā
ṣ̄ e:ho:ṣ̄amb̄aṇṇḡḥit̄ a r̄ah̄ala:aṭ̄j̄h̄ie:.. k̄arm̄a
uṭ̄h̄a:d̄zīt̄ aḡzā:it̄ ik̄ak̄arm̄aṣṣ̄ ṣ̄ama:d̄ z̄aṣ̄e:ho:
t̄h̄a:t̄h̄aṭ̄j̄h̄ie:.. d̄zi:uṇṇak̄a h̄ar̄ak̄ṣ̄e:t̄r̄ame: o:k̄ar̄a
k̄h̄aḡaṭ̄a: t̄j̄h̄a_īhe: .d̄ze: p̄ariua:r̄a ra:d̄zā-ḡḥa:ra:ṣ̄ā
ṣ̄amb̄aṇṇḡḥit̄a r̄ah̄al̄a aṭ̄j̄h̄i o:k̄ar̄a uṭ̄ja:re:t̄a: ṇ̄ahi,
be:uṭ̄h̄a:ro:me:d̄zāṇṇa-ḡḥa:ra:ṣ̄ā du:ri: b̄aṇṇale: aṭ̄j̄h̄i .
budd̄h̄iṇa:t̄ h̄a b̄h̄a:ik̄a p̄ariua:r̄aṭ̄t̄ j̄ad̄zā:it̄ik̄a
ho:it̄ o: o:it̄ḡḥa:ra:ṣ̄ā, ma:n̄e: ra:d̄zā-ḡḥa:ra: ṣ̄āel̄aḡa
r̄ah̄al̄aiṇa.

pa:t̄j̄h̄u:ṣ̄ā uḡḥak̄ij̄ab̄aṭ̄t̄ aḡb̄ad̄z̄al̄aũ-

"ka:ka:, e:n̄a: bi:t̄j̄ā-bi:t̄ j̄ame: ga:ri: ro:ki kie:d̄ā_ī
t̄j̄h̄i. t̄j̄ak̄ka:me: ke:t̄āu t̄jo:r̄aṣ̄il̄ip̄a ṇ̄e: t̄e: aṭ̄j̄h̄i".

h̄riḡḡj̄a k̄ho:li r̄auika:n̄t̄a ka:ka: b̄ad̄z̄ala:-

"t̄jo:r̄aṣ̄il̄ip̄a ṇ̄a_ī aṭ̄j̄h̄i, k̄ak̄h̄aṇṇo:-k̄ak̄h̄aṇṇo: ga:ri:me:
h̄ab̄a- k̄ap̄a ḡḥi:l̄ab̄h̄aṭ̄ d̄ z̄a:ie:t̄āe: b̄h̄e:k̄am̄a k̄am̄a
be:ṣ̄ i:b̄h̄aṭ̄/d̄zā:ie:."

ju:ru:ṣ̄ā aṇṇt̄ aḡḡ h̄ar̄ik̄ad̄z̄i:uṇṇ a e:k̄aṣ̄uṣ̄t̄h̄a

prəʃa:ʒ əkə ru:pəme:buddʰɪnɑ:tʰə bʰɑ:ɪkə
 rəhələɪnə. ʃe:va: ɲɪurittə bʰe:la: pətʃʰɑ:ɪtə, tɑ:dʰəɪrə
 rəʊɪka:ɲtə ka:ka: ʃe:ho: e:kə dʒi:səɲə təpɪ dɔ:ʃərə
 dʒi:səɲəme: prəve:ʃə kəʃ tʃukələ tʃʰələ:, pətʃʰɑ:ɪtə
 puɲə :ɦuɲəkɑ:me: lɪkʰəbə- pətʰəbədʒəgələɪnə.
 bi:tʃəkəʒ əməjəʊjəʃtətɑ:kə ka:rəɲēəʊjəʊstʰɪt :ə
 bʰə_ɪje: ge:lə tʃʰe:ləɪnə, dʒə_ɪʃə dʒi:səɲə əʃtə-ʊjəʃtə
 rəhələɪnə .bədʒələũ-

"əpəɲe:kə dʒe: ʒutələ utʃɑ:rə, ɦɑ:ɪʒ ku:ləkəkətʰɑ:
 əpəɲe:kə mo:ɲ e:ətʃʰɪ, o:punə: ke:ɲ a:dʒəgələ?"
 rəʊɪka:ɲtə ə ka:ka:bədʒələ:-

"o:ɲɑ:, ʃətɑ:ʒi:kə)1987 i:.kə) ba:ɾʰɪkəʒ a:lə ɡʰərəkə
 tʃʃubɑ:tʰətʰe:tʰ e: bʰe:lədʒe:ʒ əbʰəkɪtɑ:bəkē :dʒɪvɑ:rə
 kʰɑ: ge:lə. tʃə: pəɦɪluka: kɪtʃʰu rəhələ ɲəɦɪ.
 məɲ əme: utʰələdʒe: kɪe:ɲ e:buddʰɪnɑ:tʰə bʰɑ:ɪkə
 o:kətʰ ɦɑ:punə: pətʰi:. mudɑ: məɲəkə utʃɑ:rə
 məɲe:me: əunɑ:ɪtə rəhələ .dʒe:ɲɪrəɲtərətɑ: e:la:ʒə
 əpəɲe: ɦɑ:tʰe: mə:ɲ e:buddʰɪnɑ:tʰə bʰɑ:ɪkə ɦɑ:tʰe:
 prɑ:ptə bʰe:lə. pʰo:ɲ əpərəbuddʰɪnɑ:tʰə bʰɑ:jəʒə
 ʒəmbəɲdʒ ɦəbəɲələ. o:ɲɑ:, ka:rjəkɾəməme: mə:ɲ e:
 ʒɑ:ɦɪtʃɪkə ka:rjəkɾəməme: ke:tʰ a: be:rətʃe:ɦərə:
 d e:kʰɪtʃʃukələtʃʰe:ləɪnə, mudɑ: prəɲɑ:mə-pɑ:tɪ: ʒə
 be:ʒi:kə ʒəmbəɲdʒ ɦə ɲəɦɪ tʃʰələ".

əpəɲe: bədʒɑ: ge:lə-

"tʰe:kərə pətʃʰɑ:ɪtə ki: bʰe:lə?"

rəʊɪka:ɲtə ə ka:ka:bədʒələ:-

"ɑ:ɡrəɦə ke:ləɪnə dʒe: 'əpəɲe: pətʃʰələ: pi:ɾʰi:kə
 dʒi:sɪtə ʒəmma:ɲɪtə rətʃəɲɑ:kɑ:rə tʃʰi:, kɪtʃʰu kətʰɑ:
 ɦəməɦũ: lɪkʰələũ, ʒe: əpəɲe: kəɲe: ʒudʰɑ:rɪ dʒəɪtʰər' .

ṭ aṭpərəḥəḷəṣṣəkəḷ o:kəḥəḷəṭṇə, ' pətʰa:dṛə".
əpəṇḍa: ṣṇṇəḷə ətʰi: d̄ze: e:kə- e:kəkətʰa: ua:
kəuṭ a:ṣuddʰə kərəime: ma:ṣəkə-ma:ṣ əṣ əməjə
kʰiṭ ja:d̄za:ie:, ṭəṭʰa:mə huṇəkərə gəṭṭi-uṭṭi
ke:he:ṇ ətʰi:ṇə, jə:ḥəṣo:t̄ṭiḅəḍzəḷəṭ-
"ke:he:ṇ əṣṣudʰa:rə ke:ləṇə?"

muṣkura:ṭṭə rəuṭka:ṇṭə ka:ka: bəḍzəḷa:-
"ṣudʰa:rə ṭṭə:ḥəṇe: ke:ləṇə d̄ze: a:i tʰi:".

ṭəhi: bi:tʰə ḍo:ṣərə məḥa:ṇubʰa:uə pəḥūṭjə ge:la: .
məḥa:ṇubʰa:uə bʰe:la: o:ḥəṇə ba:ḥəri: lo:kə d̄ze:
əpəṇḍa:ṣṣə kəṇi: ḍu:rəpərə ətʰi .ma:ṇe: pəṭṭu:rəkə
ḥiṣa:be: ḍo:ṣərə pəṭṭu:rəkə a: ṣəma:d̄zəkə
ḥiṣa:be: ḍo:ṣərə ṣəma:d̄zəkə .o:ṇa:, d̄zə ṇiṭtʰā:-
u:pərə gəḍzə-pʰi:ṭa:ṣṣə ṇa:pəe: tʰa:ḥəbə ṭṭə:kəro:
ləka:kə ḥəṇuma:ṇə d̄zəkā: ṇa:ṇəirə bəṭṭi:
d̄za:e:ṭṭə mudā: ṣe: əkʰəṇə ṇəḥi.

ḍərəbəḍzəḍza:pərə, ma:ṇe: rəuṭka:ṇṭə kəkka:kə
ḍərəbəḍzəḍza:pərə d̄zəkʰəṇə əbʰja:gəṭṭə pəḥūṭjə
ge:la: ṭəkʰəṇə əppəṇə ga:mə-gʰərəkə uṭtʰa:rəkə
gəpə-ṣəppəkē : uṭṭa:məḍ ṭəpəṭṭə əṇe: . o:ṇa:,
əpəṇḍa: məṇəme: e:kəṭa: ṭe:ṣəre: uṭtʰa:rə uṭṭi ge:lə .
mud a:ṣ e:bəḍzəḷəṭ ṇ .əḥiṭ e:kərə pʰəḷə i: bʰe:ləḍze:
əpəṇe:-əpəṇe: uṭtʰa:rəme: ṭe:ṇa: bo:ḥija: ge:ləṭ
d̄ze: əbʰja:gəṭṭəkə ṣṣəgə rəuṭka:ṇṭə ka:ka:kē: ki:
gəpə-ṣəppə bʰe:ləṇ əṣ e:ṣṇṇ əbe:ṇe: ke:ləṭ .
əpəṇ a:məṇ əme: uṭṭi ge:ləṭ ṭʰəḷəḍze: e:kəḍṣə
ṣ a:rʰe:pā:t̄ ṣəkuṇṭəḷə ma:ṇ e:mō:tə-ṣō:tə lo:kə
tʰiṭṭə, ḍo:ṣərə ḍiṣə pəṇəṭṭə-bi:ṣə ki:lo:kə ṇəḥi
ətʰi, ṣe:ḥo: ke:ṇa: əpəṇḍa: məṇe: ma:ṇəbə .e:kəra:

p^hu:ʂɪ ke:n̄a: kəhəbəɪ d̄ʒe: e:kə d̄ɪʂə t̄əlla:kə bi:t̄ʃə
t̄əlla: ʂa:e: t̄əlla:kə bi:t̄ʃə lo:kə ʂuʂəɪe: a: d̄o:ʂəɾə
d̄ɪʂə a:mə-kəʂəhəɾə pi:pəɾə-bəʂəkə n̄ɪʂʃi:kə
g^ha:ʂə-p^hu:ʂəpəɾə n̄ə_I ʂuʂəɪe:, ʂe:ho: ke:n̄a: n̄ə_I
kəhəbəɪ.

t̄əhi: bi:t̄ʃə ʃi:a:hə a:bi ge:lə .əppən̄ə-əppən̄ə
uɪʃi:a: rəʂəa:gu: bəʂ^hi d̄ʒi:uən̄əkə ʃi:a:həkə uɪʃi:a:rə,
ʃi:n̄ə g^ho:ʂə ʃi:a:hə pi:l̄a:kə pəʂʃi:a:ɪt̄ə uʂ^həe: ləgələ.

əpən̄ə

m̄əʂəʂə editorial.staff.videh̄ə@gmail.com **pəɾə**
pəʂ^ha:u.

3.3. n̄ən̄d̄ə uɪl̄a:ʂə r̄a:jə- p^ha:d̄əɾʂə d̄e:

n̄ən̄d̄ə uɪl̄a:ʂə r̄a:jə

p^ha:d̄əɾʂə d̄e:

ʃi^hə bəɖʒe: ʂā:d̄ʒhəme: ʃiəukəpəɾə e:ləũ.
mo:ba:ɪləme: p^he:ʂəbukə k^ho:lələũ t̄ə d̄e:k^həɪ ʃi^hi:
kəʂa:kə go:ʂa: əpən̄ə-əpən̄ə piʂa:d̄ʒi:kē: ʂəmma:n̄ə

kə/ rəhəla: he:ṇə. kiyo: əpəṇa: piṭa:ḍzi:kē: a:rəṭi:
 ɖe:kʰa: rəhələ tʃhəiṭhə t̪ā kiyo: pʰu:ləkə ma:la:
 pəhira: rəhələ tʃhəiṇə, kiyo: əpəṇa: ha:tʰəṣṣə əpəṇa:
 piṭa:ḍzi:kē: rəṣəbhəri: miṭhʰa:i kʰua: rəhələ tʃhəiṭhə t̪ā
 kiyo: pəe:rə tʃhəubɪ prəṇa:mə kə/ rəhələ tʃhəiṇə. e:kə
 go:re: əpəṇa: ba:bu:ḍzi:kə ṣəmma:ṇəme: e:kəṭa:
 kəuṭa: lɪkʰə kə/po:ṣṭə ke:ṇe: rəhəiṭhə a: e:kə go:re:
 əpəṇa: piṭa:ḍzi:pərə a:le:kʰə lɪkʰə pʰe:ṣəbukəpərə
 ɖe:ṇe: rəhəiṭhə.

həmərə: budʒhəba:me: ko:ṇo: bhā:gəṭhə ṇəhi
 rəhələ ḍze: a:i pʰa:ḍəṣṣə ɖe: tʃhi:. həməhū:
 pʰe:ṣəbukəpərə lɪkʰələũ- 't̪i:ṇu: lo:kəme: ma:e:-
 ba:bu:ṣṣə bəṭhɪkə/kijo: ṇe: tʃhəiṭhə.'

əi e:kə va:kjəkē: po:ṣṭə ke:la:kə t̪h'o:re:ka:ləkə
 ba:ḍə puṇə: pʰe:ṣəbukə kʰo:li ɖe:kʰəe: ləgələũ.
 pu:ra: pʰe:ṣəbukəpərə pʰa:ḍəṣṣə ɖe:ṣṣə
 ṣəmbəṇḍhɪṭə pʰo:to:, kəuṭa: a: a:le:kʰə tʃhələ.

jəe:hə ṣəbhə ɖe:kʰəiṭə-ɖe:kʰəiṭə həmərə ṇəḍzəira
 e:kəṭa: pʰo:to:pərə a:bɪkə/əṭəikə ge:lə. o: həmərə
 miṭrə rəḍzi:t̪əkə pʰo:to: tʃhələ. pʰo:to:me: rəḍzi:t̪ə
 əpəṇə ɖuəgəṭə piṭa:ḍzi:kə t̪ṣui:rəpərə ma:la:
 pəhira: a:rəṭi: ɖe:kʰa: rəhələ tʃhəla:. rəḍzi:t̪ə həmərə
 gəũā:. pəhila: vərgəṣṣə iṇṭərə ḍhəri həmə ḍuṇu:
 go:re: ṣṣəge: pəṭhələũ. t̪āe: ḍuṇu: pəriua:rəme:
 ɖo:ṣṭi:a:re: bhə/ ge:lə ətʃhi. rəḍzi:t̪əkə piṭa:ḍzi:
 bhɪkʰa:ri: ka:ka: e:kəṭa: ṣa:ḍhə:rəṇə kʰe:t̪i:hərə
 məḍzəḍu:rə. ḍuṇu: pəra:ṇi: ma:ṇe: bhɪkʰa:ri: ka:ka:
 a: ṣugija: ka:ki: bo:iṇə-butṭa: kəri kə/ rəḍzi:t̪əkē:
 iṇṭərə pa:ṣə kərəuləkʰiṇə.

d̄zəkʰəṇṇə la:lu:d̄zi: ma:ṇe: mukʰjəmṣ̄tri: fri: la:lu:
 prəṣa:d̄ə ja:d̄əuəd̄zi:kə ṣ̄ərəka:rəme: f̄iḱṣa: miṭṭrəkə
 le:lə uiḍ̄iṇa:pəṇṇə ṇiḱələlə t̄ṣ̄ r̄ēd̄zi:t̄o: a:ue:d̄əṇṇə
 ke:ləkə. huṇṇəkərə ma:ṇe: r̄ēd̄zi:t̄əkə bəha:li: f̄iḱṣa:-
 miṭṭrəkə pəḍəpərə bʰəʔ ge:ləṇṇə. pət̄f̄i:a:t̄ə fri:
 ṇi:t̄i:f̄ə kuma:rəḍ̄zi: biha:rəkə mukʰjəmṣ̄tri: bʰe:la:
 t̄ṣ̄ f̄iḱṣa:-miṭṭrəkē: pət̄f̄i:a:jət̄ə f̄iḱṣəkəkə ḍ̄ərd̄za: ḍ̄əʔ
 ṣ̄t̄h̄a:ji: kəʔ ḍ̄e:ləkʰiṇṇə a: pəṇṇərəhə ṣ̄a:e: ru:pəia:
 prət̄i ma:ṣ̄ə ma:ṇḍ̄e:jəkē: bət̄h̄a:kəʔf̄i:a:ri h̄əd̄za:rə
 ru:pəia: prət̄i ma:ṣ̄ə kəʔ ḍ̄e:ləkʰiṇṇə. a:bə t̄e:
 ṣ̄əh̄əd̄ze: pət̄f̄i:a:jət̄ə f̄iḱṣəkəkə ue:t̄əṇṇə kəhijo: a:ki
 ḍ̄ərəma:ha: kəhijo: a:ki ma:ṇḍ̄e:jə kəhijəu, t̄i:ṣ̄ə
 h̄əd̄za:rə t̄əka:ṣ̄ṣ̄ be:ṣ̄i:e: prət̄i ma:ṣ̄ə bʰəʔ ge:lə
 he:ṇṇə. kʰa:e:rə ḍ̄ze:t̄e:kə bʰe:lə he:ṇṇə pət̄f̄i:a:jət̄ə
 f̄iḱṣəkə a:ki prəkʰəṇḍ̄ə f̄iḱṣəkə ke:rə bʰe:lə he:ṇṇə
 t̄ə_ṣ̄ṣ̄ h̄əmərə: ko:ṇə la:bʰə....

h̄ṣ̄ t̄ṣ̄ r̄ēd̄zi:t̄əkē: əpəṇṇa: piṭ̄a:d̄zi:kə pʰo:t̄o:pərə
 puṣ̄pəkə ma:la: pəhiṛa: a:rət̄i: ḍ̄e:kʰəbət̄ə
 ḍ̄e:kʰələũ. h̄əmərə: h̄ṣ̄i: la:gi ge:lə a: t̄i:ṇṇə bərəkʰə
 pəhiṛuka: ba:t̄ə mo:ṇṇə pət̄i ge:lə. ṣ̄iṇe:ma:kə ri:lə
 ḍ̄zək̄ā: e:kə-e:kə gʰət̄əṇṇa: h̄əmərə: ā:kʰiḱə
 ṣ̄o:d̄iḥ̄əme: a:bəe: ləgələ.

rəbi ḍ̄iṇṇəkə ṣ̄əməjə rəh̄əe:. ba:d̄za:rəkə ka:d̄zəṣ̄ṣ̄
 h̄əmərə: ṇiṛm̄əli: ḍ̄ze:ba:kə f̄iḥ̄e:ləe:. əpəṇṇa: t̄ṣ̄
 e:kət̄a: ṣ̄a:ikilə ət̄iḥ̄i ṣ̄e:ho: pət̄f̄iərə bʰəʔ ge:lə
 f̄iḥ̄e:ləe:. r̄ēd̄zi:t̄əkē: mo:t̄ərə ṣ̄a:ikilə f̄iḥ̄ə_I. o:ho:
 bərəməh̄ələ ṇiṛm̄əli: ba:d̄za:rə ḍ̄za:t̄ə-əbət̄ə
 rəh̄əie:. ṣ̄o:t̄f̄ələũ, r̄ēd̄zi:t̄e: o:t̄h̄a:mə ḍ̄za:i f̄iḥ̄i:, ḍ̄zṣ̄
 o: ṇiṛm̄əli: ḍ̄ze:t̄a: t̄ṣ̄ huṇṇəke: mo:t̄ərəṣ̄a:ikiləpərə

ṅṛmāli: t̪j̪əli d̪z̪a:e:bə a: d̪ze: ba:d̪z̪a:rəkə
be:gəɾət̪a: ət̪ʃ̪i, s̪əbʰə kəʔ huṅəkə: s̪əge: o:i
mo:t̪əɾəṣ̪a:ɪkɪləṣ̪ə ua:pəṣ̪o: a:bi d̪z̪a:e:bə. j̪ə:hə
s̪əbʰə s̪o:t̪ʃ̪i h̪əmə kəpəɾa: pəhɪrə e:kət̪a: d̪z̪ʰo:ra:
ləʔ/r̪ēd̪z̪i:t̪ə o:ɪt̪ʰa:mə uɪd̪a: bʰəʔ/ge:ləũ.

r̪ēd̪z̪i:t̪əkə gʰərə h̪əməra: gʰərəṣ̪ə ləgəḍʰəkə əḍʰə:
kɪlo:mi:t̪əɾəkə d̪u:ri:pərə ət̪ʃ̪i. d̪z̪əkʰəṅə r̪ēd̪z̪i:t̪əkə
gʰərəpərə pəhũt̪j̪ələũ t̪ə o: kəpəɾa: pəhɪrɪ
mo:t̪əɾəṣ̪a:ɪkɪlə ṅṛka:lɪ r̪əhələ t̪ʃ̪əla: . h̪əməra:
d̪e:kʰɪt̪e: pu:t̪ʃ̪ələɪṅə-

"ṅṛmāli: t̪j̪ələbə bʰa:jə?"

h̪əmə kəhələjəɪṅə- "h̪ə, e:ləũ h̪e:ṅə t̪ə j̪ə:hə
s̪o:t̪ʃ̪ikəʔ. əpəṅə s̪a:ɪkɪlə p̪ət̪j̪ərə bʰəʔ/ge:lə ət̪ʃ̪i.
s̪o:t̪j̪ələũ əh̪i:kə ga:ri:pərə t̪j̪əli d̪z̪a:i a: ba:d̪z̪a:rəkə
be:gəɾət̪a: pu:ra: kəʔ pʰe:ro: əh̪i: ga:ri:s̪ə a:pəṣ̪ə
a:bi d̪z̪a:i."

r̪ēd̪z̪i:t̪ə bəd̪z̪əla:-

"t̪ə t̪j̪əlu: ṅe: . əime: ko:ṅə h̪ərd̪z̪ə t̪ʃ̪əi."

r̪ēd̪z̪i:t̪ə ga:ri: s̪ta:r̪t̪ə ke:ləɪṅə a: h̪əməra: kəhəla:,
'bət̪s̪u: bʰa:jə, ga:ri:pərə.'

t̪əkʰəṅe: r̪ēd̪z̪i:t̪əkə pɪt̪a:d̪z̪i: d̪əla:ṅəkə t̪j̪əuki:pərə
s̪ə uṭ̪əɪrə mo:t̪əɾəṣ̪a:ɪkɪlə ləgə a:bi kəʔ r̪ēd̪z̪i:t̪əṣ̪ə
pu:t̪ʃ̪ələkʰɪṅə-

"bəua:, ṅṛmāli: d̪z̪a:i t̪ʃ̪əhəkə?"

r̪ēd̪z̪i:t̪ə ba:d̪z̪ələ-

"h̪ə, ṅṛmāli: d̪z̪a:i t̪ʃ̪i: . ki: ba:t̪ə?"

t̪əpərə bʰɪkʰa:ri: ka:ka: kəhələkʰɪṅə-

"h̪əu bəua: ! bləḍə-pe:s̪əɾəkə d̪əua:i ka:l̪h̪je: s̪əḍʰɪ
ge:lə. ki:ṅəṅe: əbɪh̪əh̪ə."

təɪpərə r̥ɔ̃d̥zi:t̥ə kəhələkəɪn̥ə-
"pa:ɪ t̥ʃhəhə?"

bʰɪkʰa:ri: ka:ka: bəɖzəla:-

"həmərə: ləgə ko:n̥ə pa:ɪ rəhət̥ə. bɪrəɖʰo: pɪləʃi:n̥ə
d̥ze: bʰe:t̥əɪe: ʃe:ho: t̥o:ɦĩ: ləʃ/lə_ɪ t̥ʃhəhəkə. t̥əkʰən̥ə
həmərə: ləgə ko:n̥ə pa:ɪ rəhət̥ə."

r̥ɔ̃d̥zi:t̥ə kʰõ:d̥zʰa:ɪt̥ə ba:d̥zələ-

"t̥õgə a:ɪ ge:ləũ t̥o:ɦərə pʰərəma:ɪʃəʃũ. əkʰən̥ə
pa:ɪ n̥əɦɪ ət̥ʃhɪ. gəɦumə bɪkəɪ t̥ʃhəɪ t̥õ a:n̥ɪ d̥ə_ɪ
t̥ʃhɪəhə."

i: kəɦɪ r̥ɔ̃d̥zi:t̥ə mo:t̥ərəʃa:ɪkɪlə ʃt̥a:r̥t̥ə ke:ləkə a:
n̥ɪrməli: le:lə ʊɪɖa: bʰəʃ/ge:lə.

n̥ɪrməli: ba:d̥zə:rəme: r̥ɔ̃d̥zi:t̥ə kəʃa:kə t̥ʃɪd̥zə-ʊəʃə
ki:n̥ələkə muɖa: bʰɪkʰa:ri: ka:ka: le:lə bləɖə
pre:ʃərəkə d̥əʊa:ɪ n̥əɦɪ ki:n̥ələkə.

p̥ã:t̥ʃəmə d̥ɪn̥ə ʃun̥əlɪəɪ, bʰɪkʰa:ri: ka:ka: məɪ ge:lə:
ɦun̥əkərə bre:n̥ə he:məre:d̥zə bʰəʃ/ge:ləɪn̥ə. həmə
d̥e:kʰəe: ge:ləɪn̥ə, bʰɪkʰa:ri: ka:ka: məɪ ge:lə
rəhəɪt̥hə.

həmərə: d̥e:kʰɪt̥e: ʃugɪja: ka:ki: kən̥əɪt̥ə bəɖzəli:-

"bəʊa: n̥ən̥d̥ə, p̥ã:t̥ʃə d̥ɪn̥ə pəɦɪn̥e: buɾəɦa:kə bləɖə
pe:ʃərəkə d̥əʊa:ɪ ʃəɖʰɪ ge:lə t̥ʃhə:lə_ɪ. p̥ã:t̥ʃə d̥ɪn̥əʃũ
bləɖə pe:ʃərəkə d̥əʊa:ɪ n̥ə_ɪ kʰe:n̥e: t̥ʃhə:lə_ɪ."

bʰɪkʰa:ri: ka:ka:k̥e: d̥e:kʰəɪle: d̥ze: ʃəbʰə əbəɪ d̥zə:ɪ
t̥ʃhəla:, ʃəbʰə go:t̥a: e:ke:t̥a: ba:t̥ə bəɖzəɪt̥hə-

"bləɖə pre:ʃərəkə d̥əʊa:ɪ bən̥n̥ə bʰəʃ/ge:lə:ʃũ
buɾəɦa:kə bləɖə pre:ʃərə bəɾʰɪ ge:ləɪn̥ə t̥õe: bre:n̥ə
he:məre:d̥zə bʰəʃ/ge:ləɪn̥ə a: bʰɪkʰa:ri: ka:ka: məɪ

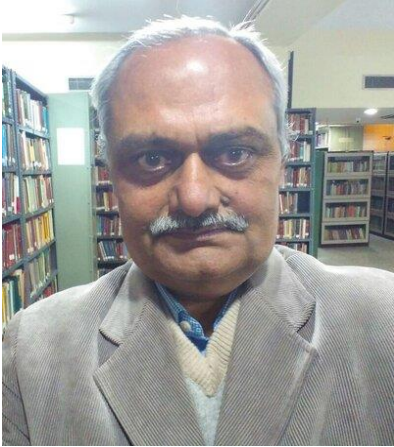
ge:la:."

əpəŋə

māṭṭəujə editorial.staff.videhă@gmail.com **pərə**

pəṭ^hɑ:u.

3.4.rəbi:ndrə nɑ:ra:jəŋə mɪfrə- ma:tʁibʰu:mɪ
(upəŋja:ʂə)- 26-30 mə kʰe:pə

rəbi:ndrə nɑ:ra:jəŋə mɪfrə

ma:tʁibʰu:mɪ (upəŋja:ʂə)- dʰɑ:ra:ʊɑ:hɪkə

kʰe:pə 26-30

26

i: ʂəʂɑ:rə a:ʃtʃəjəʂə bʰərələ ətʃɪ .
e:tʰæ: ʂəbʰəkɪtʃɪ ʂuəjə nɪjəʂɪtʰə ho:ɪtʰə rəhəɪtʰə ətʃɪ
. həmə-əhā: tʃə nɪjəʂɪkə hɑ:tʰəkə e:kəʂɑ: ma:muli:
jəʂɪtʰə tʃɪ: . dʒi:səŋə jɑ:tʃɑ:me: ke: kəʂə: bʰe:təʂə,ke:
kəʂə: pʰərə:kə bʰə: dʒɑ:e:tʰə ko:nə: tʰe:kɑ:nə nəhɪ
. kəhɪ ʂəkəɪtʰə tʃɪ: dʒe: ʂəbʰə bʰɑ:gjəkə kʰe:lə ətʃɪ .

d̄zəjənt̄ə s̄əṇṇə əṇṇa:t̄hə lo:kə e:həṇṇə məha:ṇṇə
 uṇḍua:ṇṇə bh̄əe: ge:la:hə . t̄əṭəbe: ṇṇəh̄i ,e:ṭe:kə
 s̄ujo:gjə ho:it̄əhu a: məuka: bh̄e:t̄əlo:pərə o:
 ra:d̄zəs̄ukh̄ək̄ē: t̄h̄o:r̄i əpəṇṇə ga:mə ləuṭəla:hə. i:
 ummi:d̄ə rəhəṇṇi d̄ze: əpəṇṇə pu:ruəd̄zəkə ki:r̄t̄ik̄ē:
 a:gu: kərəbə . s̄əma:d̄zəkə s̄e:va: kərəbə. ga:mə-
 gh̄arəme: j̄k̄ṣa:kə prət̄j̄a:rə-prəṣa:rə kərəbə . mud̄a:
 s̄e: kərəbə a:s̄a:ṇṇə ṇṇəh̄i bh̄e:ləṇṇi . əpəṇṇe: p̄it̄iəuṭə
 ba:d̄h̄əkə bh̄əe: ge:lək̄h̄iṇṇə . kəh̄əbi: t̄h̄əik̄ə d̄ze:
 lo:b̄hi: məṇṇukk̄h̄ək̄ē: əpəṇṇə s̄ua:r̄t̄h̄əkə a:gu: ki:t̄h̄u
 ṇṇəh̄i d̄e:k̄h̄a:it̄ə ət̄h̄i . s̄əe:hə ha:lə rəhəṇṇi
 s̄ud̄h̄a:kərəkə . ṇṇəh̄i t̄ṣ̄ə p̄a:t̄h̄əfa:la:k̄ē: buləḍo:d̄zərə
 ləga: kəe: d̄h̄a:h̄i d̄e:ba:kə ki: əuṭ̄j̄it̄jə t̄h̄ələ? e:həṇṇə
 t̄ṣ̄ə ṇṇəh̄i t̄h̄ələ d̄ze: o: rəṣ̄ṭa:pərə bh̄i d̄zəit̄ə rəh̄əṭ̄h̄i .
 gh̄ərə t̄ṣ̄ə huṇṇəka: rəh̄əbe: kərəṇṇi .

s̄ud̄h̄a:kərəkə uəjo:uridd̄h̄ə p̄it̄a: d̄e:vi:ka:ṇṇə
 huṇṇəka: kəkəbe:rə kəh̄ələk̄h̄iṇṇə-

" s̄əud̄h̄a:kərə! i: d̄zəgəhə s̄a:ruəd̄zəṇṇikə
 t̄h̄əik̄ə . h̄əmərə: lo:kəṇṇikə pu:ruəd̄zəkə k̄it̄i ət̄h̄i .
 d̄zəjənt̄ə uṇḍua:ṇṇə t̄h̄əṭ̄h̄i. huṇṇəkərə əbh̄i la:s̄a:me:
 s̄əbh̄əkə kəlja:ṇṇə ət̄h̄i ,a:d̄i,a:d̄i ."

mud̄a: s̄ud̄h̄a:kərə t̄ṣ̄ə t̄h̄ələ:he: d̄əpo:rəṣ̄k̄h̄ə .
 ba:pe:k̄ē: d̄h̄əməka: d̄e:la:hə. d̄əṣ̄ə h̄əḍ̄za:rə
 p̄h̄əd̄z̄əṭ̄i ke:la:hə . o:h̄o: ki: kərit̄əṭ̄h̄i? e:kke:t̄a:
 be:t̄a: rəhəṇṇi. uridd̄h̄a:uəṣ̄ṭ̄h̄a:me: ke:
 d̄e:k̄h̄iṭ̄əṇṇi? p̄h̄e:rə e:kəṣ̄ərə: o: bəhuṭə ki:t̄h̄u ṇṇəh̄i
 kəe: s̄əkəit̄ə t̄h̄ələ:hə . d̄əṭ̄h̄iṇṇəba:r̄iṭ̄o:ləkə

तिहँयुराःसबहकैः सुदुहाःकरा मिलाः लेःनेः तिहलै . ०ः
 सबहा तिहोःततिहिःनु लोःबहमेः पतिकैः ०ःकरा
 पाःतिहोः-पाःतिहोः तिहलैतै रैहलैतै तिहलै .
 उतरैबाःरितोःलैका लोःकैसबहा दिजैरुःरै उरोःदुहा
 केःलैका अः कएः रैहलै अतिह,मुदाः तुहाःनुः पुलिसै
 सबहा सुदुहाःकरैःकै सैगै दुदैः रैहलै तिहलैकै .
 लोःकैसबहा देःकहितैः रैहि गेलै अः पाःतुहाःलाः
 बुलदोःदिजैरैकै तिहोःतै पतिकैः हैहैरै कएः कहुसै
 पतुहलै . कितिहैः दुगुनैः ०ः दिजैगैहै सपैःतै भैः
 गेलै तिहलै . ०ःहिःतुहाःमै सुदुहाःकरै अरैनु गैहैरै
 बैनुः लेःलाःहै . अःबै तुँ इः हाःलै अतिह दिजैः ०ःतैः
 कैहलैःपैरै केः०ः पाःतुहाःलाःकै तिहैरैः नैहि करैः
 तैःहैतै अतिह . दुतिहिनैबाःरितोःलैका लोःकैकै कैहबै-
 "कैकरैः लेःलै काःनुः? दिजैकरैः लेःलै काःनुबै तुँकरैः
 अःकहिमैः नुःरैः नुः?" माःनेः दिजैः
 दुतिहिनैबाःरितोःलैबैलाःकै तिहलैकै पाःतुहाःलाः .
 ०ःएःहैसबहा ०ःहिमैः जिकैकै होःतै
 तिहैलाःहै,हुनुकैः बाःलैवैरैतिहैः ०ःहिमैः उदुजाःरुहिः
 रैहलैतै तिहलै . उतरैबाःरितोःलै लोःकैसबहा तुँ दिजैनु
 बैनुहिःरै तिहलै . बैःसुः सै बैःसुः ०ःहिमैः रैकहैबाःरै
 उः एःहैनेः कोःनुः तिहोःतैमोःतै काःदिजै
 भैःतै दिजैःतै तिहलैकै . सैमैजै बैदुलैलैकै .
 ०ःकरैसबहकै सैमाःदिजैपैरै उरैतिहसुवै बैरुहलैकै .
 जिकैः अः सैपैरैतुँ दुनुःमैः ०ः सबहा अःगुः भैः गेलै
 . तुँतैबैः नैहि उरैतिहैःरैः जुरैःतुँ भैः गेलैकै . तुँ नुः
 ०ःएःहैसबहा दिजैजैनुकै सैगै तुँहै भैःलै . सैः तुँ
 भैःलै, मुदाः सुदुहाःकरै दिजै तिहैलैकै सैः केःलैका
 . दिजैजैनुकै दिजैःनुकैःदुहाःमै दिजैःबाःकै हेःतु उरैवै
 भैः गेलैःहै . इः सबहा गैहैतैनुःकुरैमाँ सुःनेःमाःकै

ri:lə d̄zəkā: a:I d̄zəjənt̄əkə ma:t̄həme: gʰumI rəhələ
t̄hələṅI .

ka:li:ka:n̄t̄əkə ḡarəba:rəme: puṣt̄əkə
uimo:t̄jəṅkə ḡarima:məjə va:t̄a:uəraṅəme:
d̄zəjənt̄ə a:d̄zukə ut̄ṣəuəkə ke:ṅḡrəuṣiḡu t̄həla:hə .
ka:li:ka:n̄t̄ə ṣəpəri:va:rə m̄t̄jəpəra vira:d̄zəma:n̄ə
rəhət̄hI . t̄j̄ḡḡrika: t̄ḡ rəhI-rəhI kəe: d̄zəjənt̄əkē:
ut̄j̄əki-ut̄j̄əki kəe: ḡe:k̄hət̄t̄ə rəhət̄t̄ə t̄həli . a:I
d̄zəjənt̄ə la:ḡio: rəhələ t̄hət̄hI t̄e:həṅe: , d̄ze:n̄a:
ko:n̄o: ra:d̄zəkuma:rə ho:t̄hI. ḡəurə
uəṅə,ṅəməḡərə,ṣo:t̄lə ḡe:hə ,t̄e:d̄zəṣuṣiṣt̄a:ṣḡ
pəri:pu:r̄ṅə huṅəkərə a:b̄h̄a:məṅḡələ ḡe:k̄hət̄t̄ə
bəṅṅət̄ə t̄hələ .

" əpəṅṅə:kə a:d̄z̄na: ho: t̄ḡ a:d̄zukəṣəb̄h̄a:
pra:r̄əb̄h̄ə kəe:lə d̄z̄a:e:."-a:t̄j̄a:r̄j̄əd̄zi: bəḡz̄əla:hə .

"əuəj̄j̄ə . a:d̄z̄na: ət̄hI ."- ka:li:ka:n̄t̄ə
bəḡz̄əla:hə .

ṣəb̄h̄əṣḡə pəhiṅe: 'd̄z̄əj̄ə d̄z̄əj̄ə b̄h̄əi:ru: əṣura
b̄h̄əja:uṅṅə" ḡa:o:lə ḡe:lə . ḡi:t̄ə ḡe:ṅiḡa:rəkə
ṅe:t̄riṣt̄ə ka:li:ka:n̄t̄əkə kəṅja: t̄j̄ḡḡrika: kəe: rəhələ
t̄həli:hə. ṣḡpu:r̄ṅə va:t̄a:uəraṅə d̄z̄əḡəḡḡu:ka
a:ra:ḡh̄əṅa:me: li:n̄ə ləḡət̄t̄ə t̄hələ . b̄h̄əḡəuəṣi:
ḡi:t̄əkə ba:ḡə a:t̄j̄a:r̄j̄əd̄zi:, ṅa:ḡəba:ba: ḡiṣḡ t̄a:ki
kəe: kəhət̄t̄ə t̄hət̄hI-

" i: t̄hət̄hI d̄z̄a:n̄əki:ḡh̄a:məkə prəṣiḡḡḡh̄ə ṣḡt̄ə
ṅa:ḡəba:ba: . hiṅṅəke: əṅuk̄əpa:ṣḡ ṣuḡh̄a:kəṛəkə

d̄z̄a:nə bā:ʃl̄ə . ənjət̄h̄a: t̄ḥ̄ t̄ugərə d̄z̄əj̄ənt̄ə
 ba:gəmət̄i:me: d̄ubi k̄æ: pra:nə d̄e:b̄æ: d̄z̄a: rəh̄ələ
 ʃ̄h̄ələ:h̄ə . t̄ḥ̄: h̄əmərə a:gr̄əh̄ə d̄z̄e: o: s̄əb̄h̄əs̄ḥ̄
 p̄əh̄iṇe: d̄z̄əj̄ənt̄ək̄ē: a:ʃ̄i:rua:d̄ə d̄e:t̄h̄i.'

ṇa:gəba:ba:k̄ē: o:n̄a: ke: ṇəh̄i d̄z̄əṇ̄əit̄ə ʃ̄h̄ələ
 . k̄əṭe:ko: lo:k̄ək̄ē: o: əp̄əṇ̄ə ʃ̄əkt̄iṣ̄ḥ̄ d̄z̄a:nə
 b̄əʃ̄əo:n̄e: ʃ̄h̄əṭ̄h̄i .

ʃ̄i:ru:k̄a:t̄ḥ̄ḥ̄ lo:k̄ə ba:d̄z̄i ut̄h̄ələ-
 "ṇa:gəba:ba:k̄ə d̄z̄əj̄ə!"

ṇa:gəba:ba: k̄əh̄əit̄ə ʃ̄h̄əṭ̄h̄i-"h̄əmə t̄ḥ̄ ma:t̄rə
 ṇ̄im̄it̄t̄ə ʃ̄h̄ələh̄ū. d̄z̄əj̄ənt̄ək̄ē: l̄ik̄h̄ələ ʃ̄h̄ələṇ̄i t̄ḥ̄:
 h̄əmə huṇ̄əka: d̄z̄a:n̄əki:d̄h̄a:m̄ə a:ṇ̄i s̄ək̄ələh̄ū.
 o:n̄a: h̄iṇ̄əka: uṇ̄ḍ̄ua:n̄ə b̄əṇ̄e:ba:me: a:ʃ̄i:r̄j̄əd̄z̄i:k̄ə
 əmu:l̄j̄ə jo:ḡəḍ̄a:n̄ə əʃ̄h̄i. s̄ḥ̄ge: ka:li:ka:n̄t̄ə s̄e:h̄o:
 huṇ̄əka: ut̄ṣ̄a:h̄it̄ə k̄əṇ̄əit̄ə rəh̄ələṭ̄h̄i . h̄əmərə:
 lo:k̄əṇ̄ik̄ə huṇ̄əka: b̄əhuṭ̄ə-b̄əhuṭ̄ə a:ʃ̄i:rua:d̄ə əʃ̄h̄i .
 ṇ̄iʃ̄j̄əj̄ə o: ma:n̄əuṣ̄ṭ̄a:k̄ə h̄e:t̄u e:k̄əṭ̄a: uṣ̄əḍ̄a:n̄ə
 s̄iḍ̄ḍ̄h̄ə h̄e:t̄a:h̄ə ."- s̄e: k̄əh̄i ṇa:gəba:ba: b̄əṣ̄i
 ge:la:h̄ə .

"a:b̄ə h̄əmə d̄z̄əj̄ənt̄əs̄ḥ̄ a:gr̄əh̄ə k̄əṣ̄əb̄əṇ̄i
 d̄z̄e: əp̄əṇ̄ə e:h̄i jo:d̄h̄əgr̄ḥ̄ḥ̄ək̄ə ba:re:me: h̄əmərə:
 lo:k̄əṇ̄ik̄ē: kiʃ̄h̄i d̄z̄a:n̄əka:ri: d̄e:t̄h̄i.'

d̄z̄əj̄ənt̄ək̄ə jo:b̄h̄a: d̄e:k̄h̄əit̄ə b̄əṇ̄əit̄ə ʃ̄h̄ələ .
 p̄əʃ̄i:s̄ə s̄a:l̄ək̄ə t̄e:d̄z̄əṣ̄ui: juuək̄ə pi:t̄ə uṣ̄ṭ̄rə
 p̄əh̄iṇe: d̄z̄əh̄ā: ʃ̄h̄a:ʃ̄h̄ə b̄h̄e:la:h̄ə ki e:k̄əṣ̄uṣ̄əṣ̄ḥ̄
 lo:k̄ə ba:d̄z̄i ut̄h̄ələ-

"d̄zəjənt̄ə əməṛə rəhət̄h̄u!"

d̄zəjənt̄ə s̄əpu:ṛṇə e:ka:gr̄ṭa:s̄ṣ̄ əpəṇṇə
jo:d̄h̄əgr̄ṭ̄h̄əkə ba:re: me: ba:d̄zi rəhələ f̄h̄əla:h̄ə.

"i: gr̄ṭ̄h̄ə h̄əməṛə pu:ruəd̄zə d̄ua:ra: k̄ə:lə
ge:lə jo:d̄h̄ə ka:d̄zək̄ē: a:gu: b̄ṛh̄əba:k̄ə pr̄ja:s̄ṣ̄
ma:t̄rə əf̄h̄i . e:h̄iṣ̄ṣ̄ b̄əhuṭ̄ə be:s̄i: ka:d̄zə o: s̄əb̄h̄ə
p̄əhiṇṇəhi k̄ə: f̄j̄ukələ f̄h̄ṭ̄h̄i . h̄əmə t̄ṣ̄ ma:t̄rə o:hi:
ka:d̄zək̄ē: a:gu: ke:ləh̄ū əf̄h̄i . i: gr̄ṭ̄h̄ə mu:l̄əṭ̄əh̄
miṭ̄h̄i:la:k̄ə s̄ṣ̄sk̄riṭ̄ik̄əkə ḡəurəuə ga:t̄h̄a: t̄h̄ik̄ə .
miṭ̄h̄i:la:k̄ə ma:t̄i-pa:ṇi:me: k̄əṭ̄e:ko: m̄əṇi:s̄i lo:k̄əṇi
uṭ̄əpəṇṇə b̄h̄e:la:h̄ə a: əpəṇṇə s̄əruəṣ̄uə d̄z̄na:ṇə
s̄ṣ̄ṣ̄f̄j̄əme: l̄əḡə: d̄e:la:h̄ə . h̄əməra: uṭ̄i:uə:s̄ṣ̄ əf̄h̄i
d̄ze: pa:t̄h̄ək̄ə lo:k̄əṇi:k̄ē: e:h̄iṣ̄ṣ̄ miṭ̄h̄i:la:k̄ə
s̄ṣ̄sk̄riṭ̄ik̄əkə ba:re:me: b̄əhuṭ̄ə kiṭ̄h̄u bud̄z̄h̄əba:k̄ə
m̄əuka: b̄h̄e:t̄ṭ̄əṇi ."

d̄z̄a:be: d̄zəjənt̄ə b̄əd̄z̄əiṭ̄ə rəhələ:h̄ə,t̄a:be:
l̄əḡəbe: ṇəhi k̄əṛə: d̄ze: h̄əd̄z̄a:r̄ō: lo:k̄ə huṇṇəka:
suṇi rəhələ əf̄h̄i . d̄zəjənt̄ək̄ə o:d̄z̄əṣ̄uṭ̄a:pu:ṛṇə
b̄h̄a:s̄əṇə suṇi s̄əb̄h̄ə m̄ṭ̄r̄əmuḡḡh̄ə f̄h̄əla:h̄ə . a:b̄ə
o: əpəṇṇə b̄h̄a:s̄əṇə s̄əma:p̄ṭ̄e: k̄əṛə: d̄z̄a: rəhələ
f̄h̄əla:h̄ə ki d̄z̄jo:t̄iṣ̄i: huṇṇəka: ṭ̄o:k̄əla:h̄ə-

" əh̄ā: ək̄h̄əṇṇə ṇe:ṇa: t̄h̄ik̄əh̄ū. əpəṇṇe: m̄ūh̄e:
əpəṇṇə e:ṭ̄e:k̄ə pr̄ṣ̄ṣ̄a: k̄əṛəb̄ə əh̄ā:k̄ē: jo:b̄h̄a: ṇəhi
d̄əiṭ̄ə əf̄h̄i d̄zəjənt̄ə! h̄əmə e:h̄i po:t̄h̄i:k̄ē: p̄ṛh̄əl̄əh̄ū
əf̄h̄i . i: t̄ṣ̄ ma:t̄rə puṛəṇṇəka: po:t̄h̄i:s̄əb̄h̄ək̄ə ṇək̄ələ
əf̄h̄i . əh̄ā:s̄ṣ̄ be:s̄i: k̄əṭ̄e:ko: ṇi:k̄ə uṭ̄i:uə:ṇə h̄əməṛə

ga:mame: b'he:lə tʃhətʃhɪ a: tʃhətʃhɪho:. e:həŋə po:tʃhi:
ke: pəɾ'hətʃə?ɪ tʃhə ma:tʃrə sʃəməjə k'həra:bə kərəbə
b'he:lə..... a:ɗɪ..a:ɗɪ...." o: a:o:rə ba:dʒəe:pərə
prəuɾitʃə tʃhəla:hə ki o:hɪtʃhə:mə upəstʃhɪtʃə lo:kəʃəb'hə
tʃɪtʃɪa: ut'hələ-

“bəɪʃɪ dʒa:u,bəəɪʃɪ dʒa:u”. həməʃəb'hə
əhā:kə pəkʃəpa:tʃi: a: ɗurb'hə:uəŋa:pu:rŋə utʃɪa:rə
ŋəhɪ sʃuŋəe: tʃɪa:həitʃə tʃhɪ: ..." sʃəũʃe: həlla: ho:bəe:
la:gələ . e:kə kʃəŋə le:lə sʃəb'hə bɪʃəɾɪ ge:lə dʒe:
ka:li:ka:ŋtʃə sʃəpəɾɪua:rə o:tʃəe: uɪɗjəma:ŋə tʃhətʃhɪ .

ka:ri: b'hutʃə , bəɾi:tʃa: ma:tʃhə ŋa:kə
pi:tʃələ ,tʃɪa:ŋɪpərəʃə kə:ʃə uɾələ dʒjo:tʃɪ: dʒi:
mɪtʃhɪle:kə tʃhəla:hə . ŋe:ŋa:me: sʃəgəɾɪa:sʃəb'hə
hʊŋəkə: ŋəkəpi:tʃɪa: kəhəitʃə tʃhələ ,ke:o: muŋɗa:
kəhəitʃə tʃhələ . ka:li:ka:ŋtʃə hʊŋəkərə dʒjo:tʃɪsə
dʒna:ŋəʃə bəhʊtʃə prəb'hə:uɪtʃə rəhətʃhɪ . tʃhə: hʊŋəkə:
əpəŋə dʒjo:tʃɪ: bəŋa:kəe: rək'həŋe: tʃhələtʃhɪ.
sʃəb'hətʃa: sʃuk'hə-sʃuɪɗ'hə: hʊŋəkə: tʃhələŋɪ. muɗa:
kəhəbi: tʃhəɪkə dʒe: tʃɪa:lɪ,prəkɾɪtʃɪ a: be:ma:e:,i: tʃi:ŋu:
sʃəge: dʒa:e:-sʃəe:hə hʊŋəkə: sʃəge: rəhəŋɪ . o:
dʒəjəŋtʃəʃə tʃtʃe:kə i:rʃja: kərətʃhɪ dʒe: ho:ŋɪ ki:
kəri:, ki: ŋəhɪ . hʊŋəkərə ʃo:ɗ'həgrəthəkē: ŋəʃtə
kərəba:kə prəja:sʃə sʃe:ho: o: ke:ŋe: rəhətʃhɪ . muɗa:
pəkəɾələ ge:la:hə . tʃtʃhə:pɪ ka:li:ka:ŋtʃə tʃhə:ɾɪ
ɗe:lək'hɪŋə ka:rəŋə dʒe: kɪtʃhɪ rəhələ ho:u . muɗa:
a:dʒukə g'hətʃəŋa:sʃə ka:li:ka:ŋtʃə bəhʊtʃə
tʃəməʃe:la:hə-

"ki: əɾəbəɾə ba:d̪ɪ rəhələ tʃi:ʔ əhã:s̪ə e:həŋə
a:ʃa: ŋəhi tʃhələ. i: s̪əbʰa: uɪɖua:ŋə lo:kəŋɪkə he:t̪u
ətʃi . uɟəkt̪ɪgət̪ə i:r̪ɟja: ɖue:s̪ə prəkət̪ə kərəba:kə i:
upəjukt̪ə s̪t̪h̪a:ŋə ŋəhi ətʃi . "

"ka:li:ka:ŋt̪əkə t̪o:ka:ra: ɖəɾte: a:ro:
lo:kəs̪əbʰə uɪro:ɖh̪ə prəkət̪ə kərəe: ləgəla:hə .

' kəa:li:ka:ŋt̪ə s̪əhi: kəhi rəhələ tʃhət̪h̪i.
həmərə: lo:kəŋɪkē: d̪ɪɟəŋt̪əkə uɪɖuət̪a:kē: a:ɖərə
kərəba:kə tʃa:hi: . d̪ɪɟəŋt̪ə kət̪e:kə
pəriʃrəməpu:r̪uəkə e:hɪgrət̪h̪əkə rətʃəŋa: ke:ləŋɪ ətʃi
. əŋe:re: tʃiɾəuri: ŋəhi kərət̪h̪i-d̪ɪɟo:t̪ɪs̪i:d̪ɪ: . '

d̪ɪɟo:t̪ɪs̪i:d̪ɪ: la:d̪ɪe: kət̪h̪əuɾə bʰəe: tʃɪpə
bʰe:la:hə s̪e: tʃɪppe: rəhi ge:la:hə a: məuka:
ɖe:kʰɪt̪əhi bɪŋa: kəkəro: kɪtʃhu kəhəŋe: o:hɪt̪h̪a:məs̪ə
gʰəs̪əkɪ ge:la:hə . d̪ɪɟo:t̪ɪs̪i:d̪ɪ:kē: tʃəlɪ ge:la:kə
ba:ɖə s̪əbʰa:me: pʰe:rəs̪ə ʃã:t̪i bʰe:lə. lo:kəkē: ŋəhi
bud̪ɪh̪a:ɪkə d̪ɪe: a:kʰɪrə i: uɟəkt̪ɪ ke: tʃhət̪h̪i a: e:ŋa:
kɪe:kə ke:la:hə? a:bə t̪ə d̪ɪe: he:ba:kə tʃhələɪkə s̪e:
bʰə_ɪe: ge:ləɪkə ,mud̪a: e:t̪e:kə rəməŋəgərə
ma:həuləme: e:ka:e:kə t̪əŋa:s̪ə ut̪əpəŋŋə kəe:
ge:ləɪkə . a:tʃa:r̪jəd̪ɪ: i: ba:t̪ə bud̪ɪh̪ələt̪h̪i . o:
ka:li:ka:ŋt̪əs̪ə mət̪rəŋa: kəe: ka:r̪jəkɾəməme:
kəŋi:kə pəriuət̪əŋə ke:lət̪h̪i .

" a:bə kɪtʃhu ka:lə s̪əgi:t̪ə ka:r̪jəkɾəmə ho:e:t̪ə
. t̪əkərə ba:ɖə d̪ɪɟələkʰəi a: tʃa:hə pa:ŋə kəe:lə
d̪ɪɟa:e:t̪ə . ʃe:s̪ə ka:r̪jəkɾəmə t̪əkərəba:ɖə ho:e:t̪ə.

ka:li:ka:n̄t̄akə d̄arəba:rəkə ba:t̄ə f̄h̄əl̄əikə .
 e:kə s̄ā e:kə gəb̄əj̄a: s̄əb̄h̄ə a:e:lə f̄h̄əla:h̄ə . kəik̄əta:
 t̄ā uɪd̄ja:pəɽɪ gi:t̄ə ge:ba:me: ma:h̄irə rəh̄əɽ̄h̄i. gi:t̄ə
 go:uɪd̄ə ga:j̄ən̄əkə s̄e:ho: o:ri:a:n̄ə f̄h̄ələ . s̄əb̄h̄əs̄ā
 pəh̄ir̄e: gi:t̄ə juru ke:li:h̄ə f̄j̄ēd̄r̄ika:-

"ke: pəɽ̄i:a: ləe: d̄z̄a:e:t̄ə re: mo:rə prij̄əɽ̄əmə
 pa:s̄e:.... . a:f̄t̄j̄ər̄j̄ə,b̄əe:d̄z̄o:ɽ̄ə ..... lo:kəs̄əb̄h̄ə
 e:kəs̄uəəme: ba:h̄ə! ba:h̄ə! k̄əe: uɽ̄h̄əla:h̄ə.
 d̄z̄əj̄ən̄t̄ə s̄e:ho: a:f̄t̄j̄ər̄j̄əɽ̄ək̄iɽ̄ə rəh̄əɽ̄h̄i d̄z̄e: f̄j̄ēd̄r̄ika:
 m̄əɽ̄h̄i:me: e:h̄ən̄ə s̄ūd̄əə ke:n̄a: ga:bi rəh̄ələ
 f̄h̄əɽ̄h̄i . mud̄a: huṅ̄ək̄a: f̄j̄ēd̄r̄ika:kə ba:re:me:
 k̄əɽ̄e:kə ba:t̄ə bud̄z̄h̄əle: rəh̄əṅ̄i? ka:li:ka:n̄t̄ə
 f̄j̄ēd̄r̄ika:kə ga:j̄ən̄əp̄əə lo:kəkə t̄h̄əp̄əri: s̄uṅ̄i,s̄uṅ̄i
 m̄āṽr̄əmugd̄h̄ə rəh̄əɽ̄h̄i . e:kəh̄i k̄s̄əṅ̄əme: s̄əū̄s̄e:
 p̄əɽ̄a:lə n̄i:f̄əbd̄ə b̄h̄əe: ge:lə . d̄z̄e:n̄a: s̄əb̄h̄əh̄əkə
 f̄j̄iɽ̄t̄ə h̄əri le:lə ge:lə ho: . d̄z̄əj̄ən̄t̄əkə uɽ̄s̄uk̄əɽ̄a:kə t̄ā
 ā̄t̄e: n̄əh̄i rəh̄əṅ̄i . o: i: n̄əh̄i bu:d̄z̄h̄i s̄ək̄ələ rəh̄əɽ̄h̄i
 d̄z̄e: f̄j̄ēd̄r̄ika: e:ɽ̄e:kə n̄i:kə gəb̄əɽ̄t̄ə f̄h̄əɽ̄h̄i a: s̄e:ho:
 m̄əɽ̄h̄i:me:? e:kəbe:rə huṅ̄ək̄a: mo:n̄əme: j̄ēka:
 b̄h̄e:ləṅ̄i d̄z̄e: k̄əh̄i: iho: m̄əɽ̄h̄i:le: t̄ā n̄əh̄i
 f̄h̄əɽ̄h̄i? p̄h̄e:rə b̄h̄e:ləṅ̄i d̄z̄e: i: ko:n̄a: b̄h̄əe: s̄ək̄əɽ̄t̄ə
 əf̄h̄i? ka:li:ka:n̄t̄ə m̄iɽ̄h̄i:la: ki: k̄əəe:
 d̄z̄e:ɽ̄a:h̄ə? mud̄a: m̄əɽ̄h̄i:le: j̄əbd̄əs̄əb̄h̄əkə e:ɽ̄e:kə
 juḍḍ̄h̄ə a: s̄p̄əɽ̄t̄ə uɽ̄f̄j̄a:rəṅ̄ə t̄ā kiɽ̄h̄u k̄əh̄i rəh̄ələ
 f̄h̄ələ?

f̄j̄ēd̄r̄ika:kə s̄āgi:t̄ə s̄əma:pt̄ə ho:ɽ̄e: p̄əṅḍ̄a:lə
 t̄h̄əp̄əri:s̄ā ḡəɽ̄əḡəɽ̄a: uɽ̄h̄ələ . s̄əb̄h̄ə e:ɽ̄əbe: k̄əh̄əe:
 d̄z̄e: e:k̄əɽ̄a: a:o:rə,e:k̄əɽ̄a: a:o:rə.... ka:li:ka:n̄t̄əkə

ḡi:ḡa: ḡarvəḡḡ p^hulI ge:ləḡI . ḡərfəkəkə a:ḡrəhəpərə
fjəḡḡrika: e:kəḡa: a:o:rə məḡḡ^hili: ḡi:ḡə ge:ḡa:I juru
ke:ləḡ^hI-

ḡuḡu,ḡuḡu pəḡḡIb^həḡḡi: ge: kəḡi: ḡ^hurio:kə
ḡa:kə....."

əḡ i: ḡḡ məḡ^hupəḡḡi:kə ḡi:ḡə ḡa:bi rəhələ
fj^həḡ^hI . e:kəra: məḡḡ^hili: ḡi:ḡəkə e:ḡe:kə ḡḡḡa:ḡḡ
ke:ḡa: b^he:ləikə? ḡḡəjəḡḡə be:ri-be:ri ḡo:fjəḡ^hI .

o:məhərə ḡḡəḡḡa: ḡḡ budḡ^hu: ḡi:ḡə ḡuḡI-
ḡuḡI b^ha:uəuIb^ho:rə b^həe: ge:lə fj^hələ .

pəḡa:ləme: a:o:rə kəla:ka:rəḡḡəb^hə fj^hələ:hə
. muḡa: ḡḡəb^hə fjəḡḡrika:, fjəḡḡrika: fjifjia: rəhələ fj^hələ
. a:fjə:rjəḡḡi: kəhuḡa: kəe: ḡəmhə:rələḡI .
ḡəkəḡəba:ḡḡ e:kəḡa: a:ḡḡə ḡa:jəkəkē: ḡe:ho: məuka:
ḡe:lə ge:lə. b^ho:ḡḡəḡḡəkə ḡəməjə b^həe: ge:lə fj^hələ.
əḡḡu,ḡḡəb^həḡo:ḡe:kē: b^ho:ḡḡəḡḡəḡrihəme: fjələba:kə
a:ḡrəhə b^he:lə .

"ka:li:ka:ḡḡəkə b^ho:ḡḡəḡḡəkə he:ḡu bəḡḡələ
uIḡḡḡə prəko:ḡḡ^həme:
ka:li:ka:ḡḡə, ḡəuri:, fjəḡḡrika:, ḡḡəjəḡḡə, a:fjə:rjəḡḡi:,
ḡa:ḡəba:ba: a: kiḡ^hu uIḡḡa:ḡḡə lo:kəḡI fj^hələ:hə .
ḡḡəkəre: ḡe:k^hu ḡəe:hə fjəḡḡrika:kə ḡa:jəḡḡəkə fjəḡḡḡ
kəe: rəhələ fj^hələ:hə .

" hāmārā: nāhi bu:dīhālā tīhālā dīze: āhā:
māitīhīli: gi:tāṣābhā e:te:kā ni:kāṣā gā:bi lāitā tīhi: ."-
dīzājantā kāhālākīnā.

"ākānā āhā:kē: bāhūtā kitīhu budīhāba:kā
ātīhi ."-ṣe: kāhi tīdīrīka: dīzo:rāṣā hāṣī dē:lākīnā .
kā:li:kā:nā o:māhāre: dē:kī rāhālā tīhāla:hā.
dīzājantā lādīzā: ge:lā:hā . tā:be: gāuri: ṣāhātī kae:
dīzājantā lāgā ā:bi ge:li:hā .

"tīdīrīka:kā mā:tīkā mīhīle:me: tīhāikā."

"āī! ṣe: nāhi bu:dīhālā tīhālā . ko:nā gā:mā?"

"dārābhāgā:ṣā ṣātāle: "māhīpurā ."

"o: i: tū hāmāra: budīhāle: nāhi tīhālā . tū: nē:
e:te:kā ni:kā māitīhīli: gi:tā gābātā tīhātīhi ."

" dīzā:be: dīzā:nāki:dīhā:māme: rāhālāhū
tā:be: pāhāe:me: lā:gālā rāhi: . tākārā bā:dā āhā:
rāhābe: nāhi ke:lāhū tū budīhābāikā ko:nā:?"

dīzājantā bātā āṣāmāḍīzāṣāme: pātī ge:lā
budīhā:itā tīhāla:hā . ā:tīā:rjādīzī: i: bā:tā
budīhālākīnā . o: bā:tākē: bādālātā kāhātā tīhātīhi-

"bho:dīzānākā bā:dā kā:li:kā:nākā bhā:ṣānā
hē:bā:kā ātīhi . uīdūa:nāṣābhā prātī:kṣā: kae: rāhālā
tīhātīhi."

"t̥hi:kə t̥h̥aɪkə . h̥əmərə: lo:kəŋɪ o:t̥h̥ɪ t̥j̥əli: ."-
ka:li:ka:ŋt̥ə bəd̥z̥əla:hə . a:gu:-a:gu: ka:li:ka:ŋt̥ə a:
pa:t̥f̥i:u:-pa:t̥f̥i:u: s̥əb̥h̥əgo:t̥e: s̥əb̥h̥a: m̥əḍ̥əpə ḍ̥iṣ̥ə
biḍ̥a: b̥h̥e:la:hə .

b̥əiṣ̥əkə p̥h̥e:r̥əṣ̥ə p̥ra:r̥əb̥h̥ə ho:iṭ̥əh̥ɪ
ka:li:ka:ŋt̥ə ḍ̥z̥əj̥əŋt̥əkə guṇəga:ŋə k̥ərə:
ləgəla:hə-

"o:ŋa: e:h̥ɪ ḍ̥uŋɪa:me: e:kə ṣ̥ə e:kə uḍ̥u:ŋə
t̥h̥əṭ̥h̥ɪ . muḍ̥a: e:kəh̥ɪt̥h̥a:mə e:t̥e:kə t̥ərəh̥əkə
uj̥əkt̥iḡəṭ̥ə guṇə ḍ̥z̥e: h̥əməs̥əb̥h̥ə ḍ̥z̥əj̥əŋt̥əme:
ḍ̥e:k̥h̥əiṭ̥ə t̥f̥i: s̥e: b̥əh̥uṭ̥ə ḍ̥urləb̥h̥ə ət̥f̥ɪ . ŋɪf̥t̥j̥ə i:
i:ṣ̥uərəkə a:ʃi:r̥u:ḍ̥əkə biṇa: s̥əb̥h̥əuə ŋəh̥ɪ ət̥f̥ɪ .
ḍ̥z̥əj̥əŋt̥ə ṣ̥əṣ̥k̥riṭ̥e:t̥a:kə uḍ̥u:ŋə ŋəh̥ɪ t̥h̥əṭ̥h̥ɪ,əpiṭ̥u
e:h̥ɪt̥h̥a:mə r̥əh̥əiṭ̥ə o: k̥əṭ̥e:ko: ḍ̥e:ʃi:,uḍ̥e:ʃi:
b̥h̥a:k̥h̥a:me: m̥əh̥a:r̥əṭ̥ə p̥ra:p̥t̥ə ke:ŋe: t̥h̥əṭ̥h̥ɪ .
uḍ̥u:ŋə ṭ̥ə i: t̥h̥əṭ̥h̥ɪh̥e: ṣ̥əḡe: h̥iŋək̥ərə uj̥əkt̥iṭ̥uəme:
t̥ja:gə,k̥əṭ̥əuj̥əkə p̥r̥əṭ̥i ŋɪṣ̥t̥h̥a: b̥h̥ərələ ət̥f̥ɪ . o: ut̥f̥j̥ə
ko:t̥ɪkə ga:j̥əkə a: ṣ̥iḍḍ̥h̥əh̥əṣ̥t̥ə ḍ̥z̥jo:t̥iṣ̥i: s̥e:ho:
t̥h̥əṭ̥h̥ɪ . e:t̥e:kə k̥əmə s̥əməj̥əme: e:t̥e:kə ra:s̥ə guṇə
h̥a:ṣ̥ilə k̥əe: le:b̥ə əp̥əŋa:-a:p̥əme: ḍ̥riṣ̥t̥ā:t̥ə ət̥f̥ɪ . t̥ē:
h̥əmərə iṭ̥f̥i:h̥a: ət̥f̥ɪ ḍ̥z̥e: ḍ̥z̥əj̥əŋt̥əkə h̥əmərə:
o:h̥ɪt̥h̥a:mə ra:ḍ̥z̥ə-pa:t̥ə s̥əmh̥a:r̥əṭ̥h̥ɪ . e:h̥iṣ̥ə
h̥əmərə: lo:kəŋɪ huṇək̥ərə əŋuḡr̥əh̥iṭ̥ə ho:e:b̥ə ."

ṣ̥əko:t̥j̥əuəṣ̥ə ḍ̥z̥əj̥əŋt̥ə kiṭ̥f̥i u ḍ̥z̥əba:b̥ə ŋəh̥ɪ
ḍ̥əe: pa:bi r̥əh̥ələ t̥h̥əṭ̥h̥ɪ. a:t̥ja:r̥j̥əḍ̥zi: huṇək̥a:r̥ə
ka:ŋəme: kiṭ̥f̥i k̥əh̥əiṭ̥ə t̥h̥əṭ̥h̥ɪ . o:ho: kiṭ̥f̥i

d̄zəba:bə d̄əɪtə t̄ʰiəʰɪnə . pʰe:rə a:t̄ʰjɑ:rjəd̄zi:
bəd̄zəɪtə t̄ʰiəʰɪ-

" i: pərəmə s̄əubʰɑ:gjəkə bɑ:tə həmərə: le:lə
a: həmərə uɪd̄jɑ:r̄t̄ʰi: d̄zəjənt̄o:kə le:lə ət̄ʰi d̄ze:
əpənə: huŋəkərə prət̄ɪbʰɑ:kə e:t̄e:kə s̄əm̄ma:n̄ə
kərəɪtə t̄ʰiəɪnɪ . pərəətu ut̄ʰiɪtə ho:e:tə d̄ze:
d̄zəjənt̄əkē: uɪt̄ʰjɑ:rəbɑ:kə he:tu kiʰt̄ʰu s̄əməjə d̄e:lə
d̄zɑ:e: "

ka:li:ka:n̄t̄əkə mo:n̄ə t̄ʰiə:tə bʰəe: ge:lənɪ . o:
a:gu: kiʰt̄ʰu n̄əhɪ bəd̄zələ:hə . t̄ʰjɑ:ru:ka:t̄ə mənuə
pəs̄əri ge:lə .

"s̄əe:hə kəhu: ,e:hənə əvəs̄əəkē: d̄zəjənt̄ə
gəma: rəhələ t̄ʰiəʰɪ . a:pəs̄əme: lo:kəs̄əbʰə gəppə
kəe: rəhələ t̄ʰiəʰɪ .

"əpənə s̄ɪd̄d̄h̄ā:t̄əpərə əɾlə rəhəe:bəla: lo:kə
la:gi rəhələ t̄ʰiəʰɪ."-d̄o:s̄ərə bɑ:d̄zələ .

"kəpɑ:rə pʰuɪ ge:lə t̄ʰiəɪnɪ, n̄əhɪ t̄ə e:hən̄o:
ka:d̄zə ke:o: t̄ʰiə:r̄əɪtə ət̄ʰi ."-t̄e:s̄ərə bɑ:d̄zələ . e:hɪ
t̄ərəh̄ē: t̄ərəh̄ə-t̄ərəh̄əkə bɑ:t̄əs̄əbʰə t̄ʰjɑ:ru:ka:t̄ə
ho:ɪtə rəhələ . s̄əbʰɑ: uɪs̄ərd̄zɪtə bʰəe: ge:lə .
d̄zəjənt̄ə a:t̄ʰjɑ:rjəd̄zi:kə s̄əge: a:gu: bəɾ'hələ:hə .
t̄ədr̄ɪka: e:kət̄əkə huŋəkɑ: d̄e:kʰəɪtə rəhɪ ge:li:hə .

ka:li:ka:n̄tə pəriua:rə s̄əhiṭə t̄rikuṭə b̄həuəṇə pəh̄ũt̄jəla:hə . huṇəka: guməsumə d̄e:k̄h̄i kəe: gəuri: puṭ̄j̄əṭ̄ə t̄j̄əṭ̄h̄i-"ki: ba:t̄ə t̄j̄əṭ̄ikə? bəṛə uḍa:s̄ə la:gi rəhələ t̄j̄i:?"

"ba:t̄ə ki: rəhəṭ̄ikə? kəṭe:ko: d̄iṇəṣṣ̄ it̄j̄iṭ̄a: t̄j̄əṭ̄ə d̄ze: t̄j̄əḍ̄rika:kə b̄ia:hə kəe: d̄iṇṇi . t̄a:hi he:t̄u d̄zəjəṇṭ̄ə bəh̄uṭ̄ə upəjuk̄t̄ə ujak̄t̄i la:gi rəhələ t̄j̄əṭ̄h̄i . t̄j̄əḍ̄rika:kē: huṇəka: prəṭ̄i a:kərsəṇə s̄e:ho: d̄e:k̄h̄a:ṭ̄ə ət̄j̄i. o:hi: d̄ua:re: həmə huṇəka: ra:d̄zə-ka:d̄zəme: ləga:bəe: t̄j̄a:hələh̄ũ . muḍa: o: t̄ə e:kəḍ̄əmə bəhi:rə b̄h̄e:lə t̄j̄əṭ̄h̄i . d̄zəh̄ā: e:hi t̄rəh̄əkə ko:ṇo: prəṣṭa:uə ho:ṭ̄ə ət̄j̄i ki: t̄urəṭ̄ə o:kəṛə prəṭ̄iua:d̄ə kəe: d̄əṭ̄ə t̄j̄əṭ̄h̄i . iho: ṇəhi d̄ze: s̄o:t̄j̄ə-uṭ̄j̄a:rə kəṛəba:kə he:t̄u kiṭ̄j̄u s̄əməjə ləga:bəṭ̄h̄i . ki: kəri: kiṭ̄j̄u p̄hura: ṇəhi rəhələ ət̄j̄i ."

"e:hime: t̄j̄iṭ̄a: kəṛəba:kə ko:ṇə ba:t̄ə b̄h̄e:ləikə? d̄zəjəṇṭ̄ə ko:ṇo: ṇe:ṇa: t̄ə t̄j̄əṭ̄h̄i ṇe:? o: pəṛəməuḍua:ṇə ujak̄t̄i t̄j̄əṭ̄h̄i. s̄əb̄h̄əṣṣ̄ bəṛəka: ba:t̄ə t̄j̄əṭ̄ikə d̄ze: huṇəka: əh̄ā:kə ra:d̄zə-pa:t̄əkə ko:ṇo: lo:b̄h̄ə-la:ləṭ̄j̄ə ṇəhi t̄j̄əṇṇi . t̄ē: huṇəka: e:hi t̄rəh̄ē: t̄ə ka:bu: ṇəhi kəe:lə d̄za: s̄əkəṭ̄ə ət̄j̄i ."

"t̄ək̄h̄əṇə ki: kəe:lə d̄za:e:?"

" o: ko:ṇo: mu:rk̄h̄ə ṇəhi t̄j̄əṭ̄h̄i . əh̄ā:kə mo:ṇəkə ba:t̄əkē: t̄a:ṛi d̄za:ṭ̄ə he:t̄a:hə. huṇəka: ma:t̄rə pre:me:s̄ə d̄zi:t̄ələ d̄za: s̄əkəṭ̄ə ət̄j̄i . t̄a:hi

he:tu t̪i̯d̪r̪ika:pəɾə t̪ʰi:ɾi d̪r̪aukə . d̪i̯z̪i̯ o:kəɾə
 ʃ̪i̯n̪n̪uɾə d̪i̯o:rə pəkəɾət̪aɪkə t̪i̯ k̪a:d̪i̯z̪ə b̪h̪əe:
 d̪i̯z̪e:t̪aɪkə n̪əhi t̪i̯ d̪i̯z̪e: b̪h̪a:ui: . e:hi le:lə əpən̪ə ʃ̪ā:t̪i
 k̪h̪əɾa:bə kəɾəbə ko:n̪o: budd̪h̪i̯ma:n̪i: n̪əhi ho:e:t̪ə."

"ba:t̪ə t̪i̯ t̪ʰi:ke: kəhi rəhələ t̪ʰi: . əʃ̪ələme:
 ʃ̪i̯t̪a:n̪əkə mo:h̪əme: lo:kə a:n̪h̪əɾə b̪h̪əe: d̪i̯z̪a:t̪ə
 ət̪ʰi . ʃ̪əb̪h̪ək̪i̯t̪ʰi bud̪i̯t̪o: h̪əmə pəre:ʃ̪a:n̪ə əhi:
 le:lə b̪h̪əe: rəhələ t̪ʰi: ."

"b̪əiʃ̪a:r̪əme: d̪i̯jo:t̪i̯ʃ̪i:d̪i̯:kə u̯jəuəh̪a:r̪əʃ̪i̯
 d̪i̯z̪əjənt̪ə b̪əh̪ut̪ə duk̪ʰi: rəhət̪ʰi ."-gəuri: b̪əd̪i̯z̪əli:h̪ə .

"d̪i̯z̪ə:hi t̪əɾəh̪ē: o: b̪əd̪i̯z̪əli:h̪ə kəkəro:
 k̪h̪əɾa:bə ləg̪i̯t̪aɪkə . h̪əməhu b̪əh̪ut̪ə pəre:ʃ̪a:n̪ə
 b̪h̪əe: ge:lə rəhi: . əh̪ā:kə p̪i̯t̪i̯əut̪ə t̪ʰi̯ət̪ʰi n̪əhi t̪i̯
 h̪əmə hi̯n̪ək̪a: ʃ̪əb̪h̪əd̪i̯n̪ək̪ə he:tu t̪ʰi̯ut̪i: k̪əe: d̪i̯t̪i̯n̪i
 ."

"ko:n̪o: d̪i̯z̪əru:ri: t̪ʰi̯əɪkə d̪i̯z̪e: ʃ̪əb̪h̪əba:t̪əme:
 t̪əm̪əʃ̪a:ie: d̪i̯z̪a:i . e:hiʃ̪i̯ t̪i̯ ʃ̪əm̪əʃ̪ja: a:o:rə b̪i̯kət̪ə
 b̪h̪əe: ʃ̪ək̪əi̯t̪ə t̪ʰi: . h̪əməɾa: lo:kən̪i̯k̪ē: i:
 d̪i̯z̪a:n̪əba:kə p̪r̪əja:ʃ̪ə kəɾəba:kə t̪ʰi:hi: d̪i̯z̪e: a:k̪ʰi̯rə
 o: e:n̪a: ke:lət̪ʰi k̪i̯e:kə? hu̯n̪ək̪a: n̪i:k̪əʃ̪i̯ bu:d̪i̯h̪ələ
 rəh̪əni̯ d̪i̯z̪e: o: d̪i̯z̪e: ki̯t̪ʰi̯ k̪əe: rəhələ t̪ʰi̯ət̪ʰi ʃ̪e:
 p̪əʃ̪i̯d̪ə n̪əhi k̪əe:lə d̪i̯z̪a:e:t̪ə,t̪əh̪a:p̪i o: e:h̪ən̪ə
 b̪əd̪i̯z̪əli:h̪ə a: b̪əd̪i̯z̪i̯t̪e: rəhi ge:la:h̪ə."

"h̪əməɾa: lo:kən̪i̯k̪ē: hu̯n̪ək̪a:ʃ̪i̯ gəppə
 kəɾəba:kə t̪ʰi:hi: . a:k̪ʰi̯rə bud̪i̯h̪i̯əɪkə t̪i̯ d̪i̯z̪e:
 hu̯n̪ək̪əɾə mo:n̪əme: ki: t̪ʰi̯əl̪əni̯ a: a:gu: o: ki:

tf̄a:həɪt̄ə tf̄hət̄h̄ɪ . d̄z̄ə̄ h̄uṇəkəṛə e:həṇe: ut̄f̄a:rə rəh̄ɪ
ge:lə t̄ək̄h̄əṇṇə h̄əmərə:s̄əb̄h̄ək̄ē: s̄o:tf̄əe: p̄əɾɪ s̄ək̄əɪt̄ə
ət̄f̄h̄ɪ d̄z̄e: ki: kəri:?"

"t̄h̄i:kə kəh̄ələh̄ū . h̄uṇəkə:s̄ə s̄a:p̄h̄ə-s̄a:p̄h̄ə
gəppə kəṛəbə d̄z̄əru:ri: ət̄f̄h̄ɪ ."

ka:li:ka:n̄t̄ə d̄z̄jo:t̄ɪs̄i:d̄z̄i:k̄ē: s̄əma:d̄ə
p̄əth̄əo:lək̄h̄ɪṇṇə d̄z̄e: o: t̄urət̄ə b̄h̄ē:t̄ə kəṛət̄h̄ɪ . o:h̄ɪ
s̄əməjə d̄z̄jo:t̄ɪs̄i:d̄z̄i: ki tf̄h̄ugo:t̄e:s̄ə gəppə kəe:
rəh̄ələ tf̄h̄əla:h̄ə . ka:li:ka:n̄t̄əkə s̄əma:d̄ə b̄h̄e:t̄ɪt̄e: o:
b̄ɪd̄a: b̄h̄e:la:h̄ə .

"b̄əɾh̄ɪā: h̄o:e:t̄ə d̄z̄e: əh̄ā: h̄uṇəkə:s̄ə
əṣ̄əgəre:me: gəppə kəri: ." -s̄e: kəh̄ɪ gəuri: ut̄h̄ɪ
ge:li:h̄ə . o: tf̄əukət̄h̄ɪ ḍ̄h̄əri ge:lə rəh̄ət̄h̄ɪ ki:
d̄z̄jo:t̄ɪs̄i:d̄z̄i: b̄h̄e:t̄ələk̄h̄ɪṇṇə .

"h̄əmə t̄ə əh̄i:s̄ə b̄h̄ē:t̄ə kəṛəe: əb̄əɪt̄ə rəh̄i:."

"ka:li:ka:n̄t̄ə əh̄ā:kə ba:t̄ə t̄a:ki rəh̄ələ tf̄h̄ət̄h̄ɪ .
h̄əmə kəṇi: d̄z̄əru:ri: ka:d̄z̄əṣ̄ə d̄z̄a: rəh̄ələ tf̄h̄i: ."

"t̄h̄i:kə tf̄h̄əɪkə ."

d̄z̄jo:t̄ɪs̄i:d̄z̄i: ka:li:ka:n̄t̄ə ləgə p̄əh̄ūtf̄i ge:lə
rəh̄ət̄h̄ɪ . muḍ̄a: ka:li:ka:n̄t̄əkə ḍ̄h̄ja:ṇṇə kət̄əhu
ḍ̄o:s̄əṛə t̄h̄a:mə rəh̄əṇṇɪ . kəṇi: ka:lə t̄ə p̄rəɾi:k̄ṣ̄a:
ke:la:h̄ə . t̄ək̄əṛəba:ḍ̄o: d̄z̄ək̄h̄əṇṇə o: əp̄əṇe:me:
rəmələ rəh̄ət̄h̄ɪ t̄ə o: t̄o:kələk̄h̄ɪṇṇə -

" h̄əmərəə: b̄əḍ̄z̄əo:ləh̄ū ."

"o: d̄zjo: t̄i: si: d̄zi: ! a: u, a: u ."

d̄u n̄u: go: t̄e: a: m̄ə n̄e: - s̄a: m̄ə n̄e: b̄ə i: s̄ə l̄a: h̄ə .
d̄z̄ə l̄ə k̄ h̄ə i, t̄j̄a: h̄ə - p̄a: n̄ə a: b̄i ge: l̄ə i k̄ə .

t̄j̄a: h̄ə pi: b̄ə i: t̄ə ḡə p̄p̄ə - s̄ə p̄p̄ə h̄o: i: t̄ə r̄ə h̄ə l̄ə .

"h̄ə m̄ə i: n̄ə h̄i bu: d̄z̄ h̄i s̄ə k̄ə l̄ə h̄ū d̄z̄e: o: h̄i d̄i n̄ə
p̄u s̄t̄ə k̄ə u i m̄o: t̄j̄ə n̄ə k̄ə s̄ə m̄ə j̄ə m̄e: ə h̄ā: d̄z̄ə j̄ə n̄t̄ə k̄ə
k̄ h̄i l̄a: p̄ h̄ə k̄ i e: k̄ə b̄ h̄ə e: ge: l̄ə h̄ū?"

" h̄ə m̄ə k̄ i t̄j̄ h̄i u b̄a: d̄z̄ ə e: n̄ə h̄i t̄j̄ a: h̄i: . m̄u d̄a:
h̄ə m̄ə r̄a: b̄a: d̄z̄ ə e: p̄ ə r̄ ə l̄ə ."

"s̄e: ki:?"

"h̄u n̄ə k̄ ə r̄ə ḡ r̄ ə h̄ ə m̄ e: m̄ ə u l̄ i k̄ ə t̄ a: n̄ə h̄ i ə t̄ j̄ h̄ i
. o: t̄ ə e: m̄ ə h̄ ə r̄ ə - o: m̄ ə h̄ ə r̄ ə s̄ ə n̄ ə k̄ ə l̄ ə k̄ ə e: l̄ e: n̄ e:
t̄ j̄ h̄ ə t̄ h̄ i a: k̄ ə h̄ ə i: t̄ ə t̄ j̄ h̄ ə t̄ h̄ i d̄ z̄ e: h̄ u n̄ ə k̄ ə r̄ ə o:
j̄ o: d̄ h̄ ə ḡ r̄ ə t̄ h̄ ə t̄ j̄ h̄ ə n̄ i ."

"m̄u d̄a: ə h̄ā: k̄ə t̄ ə o: u i s̄ ə j̄ o: n̄ə h̄ i ə t̄ j̄ h̄ i .
o: h̄ i t̄ h̄ a: m̄ ə e: k̄ ə s̄ ə e: k̄ ə u i d̄ u a: n̄ ə b̄ ə i: s̄ ə l̄ ə t̄ j̄ h̄ ə l̄ a: h̄ ə .
o: s̄ ə b̄ h̄ ə k̄ i t̄ j̄ h̄ i u n̄ə h̄ i b̄ ə d̄ z̄ ə l̄ a: h̄ ə, ə p̄ i t̄ u h̄ u n̄ ə k̄ ə r̄ ə
k̄ a: d̄ z̄ ə k̄ ə p̄ r̄ ə s̄ ə s̄ a: k̄ ə r̄ ə i: t̄ ə ge: l̄ a: h̄ ə, ə h̄ i: k̄ ē: k̄ i:
s̄ ə m̄ ə s̄ j̄ a: b̄ h̄ ə e: ge: l̄ ə d̄ z̄ e: e: n̄ a: b̄ h̄ ə r̄ ə l̄ ə s̄ ə b̄ h̄ a: m̄ e:
h̄ u n̄ ə k̄ a: ə p̄ ə m̄ a: n̄ i t̄ ə ke: l̄ i ə n̄ i ."

"k̄ s̄ ə m̄ a: k̄ ə e: l̄ ə d̄ z̄ a: e: . h̄ ə m̄ ə r̄ a: h̄ u n̄ ə k̄ a:
k̄ o: n̄ ə m̄ o: k̄ a: b̄ ə l̄ a: ə t̄ j̄ h̄ i. o: h̄ ə m̄ ə r̄ a: l̄ ə ḡ ə n̄ e: n̄ a:
t̄ j̄ h̄ ə t̄ h̄ i ."

"t̃ē: ɲe: ʂo:tʃəba:kə tʃhələ ."

"d̃zəjənt̃ə t̃ē həməərə kuṭumbə tʃhət̃hɪ . həmə
huṇəkərə əhɪt̃ə kɪe:kə kərəbəṇɪ."

"muḍa: əhã:kə ka:d̃zə t̃ē t̃e:həṇe: bʰe:lə ."

"həməərə: d̃ze: va:d̃zɪbə bud̃zʰa:e:lə ʂe:
bəd̃zələhũ . jəḍɪ əpəṇe:kē: kʰərə:bə la:gələ t̃ē həmə
kʂəma: pra:r̃t̃hɪ: tʃhɪ: ."

ka:li:ka:ṇt̃ə gummə pəɾɪ ge:la:hə .

"t̃hɪ:kə tʃhəɪkə . əhã: d̃zə: ʂəkəɪt̃ə tʃhɪ: ."

d̃zjo:t̃ɪʂi:d̃zi: ka:li:ka:ṇt̃əkə a:d̃zɲa: pa:bɪ
bɪḍa: bʰe:la:hə . muḍa: ka:li:ka:ṇt̃əkə t̃a:məʂə
bəɾʰɪe: ge:ləṇɪ . o: i: ba:t̃ə ɲi:kəʂ̃ə bu:d̃zʰɪ ge:la:hə
d̃ze: d̃zjo:t̃ɪʂi:d̃zi:kə mo:ṇə juḍḍhə ṇəhɪ tʃhəṇɪ .
d̃zjo:t̃ɪʂi:d̃zi:ʂ̃ə gəppə ke:la:kə ba:ḍə ka:li:ka:ṇt̃ə
a:ʂuəʂt̃ə bʰəe: ge:la:hə d̃ze: o: kɪtʃhɪu d̃zəbərəḍəʂt̃ə
kʰe:lə kʰe:la: rəhələ tʃhət̃hɪ .

28

ṇa:ṇhɪt̃a: məṇukkʰəkə d̃zɪṇəgi:me: kəhɪ ṇəhɪ
kəṭe:kə t̃ərəhəkə kʰe:ləʂəbʰə ho:ɪt̃ə rəhəɪt̃ə ətʃhɪ . ki:-
ki: gʰət̃əṇa:-ḍurgʰət̃əṇa: ho:ɪt̃ə rəhəɪt̃ə ətʃhɪ .
ke:həṇə-ke:həṇə ka:d̃zə lo:kə kərəɪt̃ə rəhəɪt̃ə ətʃhɪ .
o:kəra: ho:ɪt̃ə rəhəɪt̃ə tʃhəɪkə d̃ze:ṇa: o: əməərə ho:

. d̄ze: kiʃiḥu ni:kə əʃiḥi ʃe: hāmāre: bəkʰāra:me:
 a:bāe: . ʃəbʰəkə həkə hāmə ma:ri li: t̄ṣ̄ ko:ḥo:
 hārəd̄z̄a: ṅāhi . bəʃə hāmə ʃukʰi: rāhi:,a:orā d̄ze:
 he:t̄aikə ʃe: he:t̄aikə . mənukkʰəkə ie:hə ʃuā:r̄ḥi:
 prəuriṭi ʃəruṅa:ʃəkə d̄z̄əri əʃiḥi . e:hi: ka:rəṅəṣ̄ṣ̄ i:
 ʃṣ̄ṣ̄a:rā e:həṅə bʰe:lə d̄z̄a: rāhələ əʃiḥi d̄ze: d̄z̄əjəṅt̄ə
 ʃṅə uḍuā:ṅəkē: əpəṅə di:hə-dā:bərə ʃiḥo:rāba:kə
 he:t̄u uiuəʃə kəe: d̄e:ləkə . o: t̄ṣ̄ ʃəma:d̄z̄əkə ʃe:uā:
 he:t̄u ge:lə ʃiḥā:lā:hə . kəkəro:ʃṣ̄ kiʃiḥu le:bə t̄ṣ̄
 huṅəkərə ʃuəbʰā:uəme: ʃiḥəṅiḥe: ṅāhi . t̄ṣ̄ḥā:pi
 ʃudʰā:kərəʃṅə prəʃiḍəmu:rkʰəʃṣ̄ huṅəkā:
 ʃā:məṅa: bʰe:ləṅi . t̄əkəra: ki: kəhəbāikə-
 ṅijəṭi,a:orā ki: kəhələ d̄z̄a: ʃəkəṭṣ̄ əʃiḥi? kəhəbi:
 ʃiḥāikə-"uiḍḥi bā:māke: kərəṅi: kəṭḥiṅə , d̄ze:ḥi
 mā:t̄u ki:ṅhi: bā:uəri:.

əʃəgərəme: bəiʃələ d̄z̄əjəṅt̄əkə hriḍəjəme:
 rāhi-rāhi kəe: ti:ʃə uṭḥi d̄z̄a:it̄ə ʃiḥəṅi .
 mā:ṭribʰu:mikə prəṭi mo:hə kəhi: uā: kəṭṣ̄əjəkə
 bʰā:uəṅa: kəhi:, huṅəkərə mo:ṅə be:ri-
 be:ri ləkʰəṅəpura ʃṭḥiṭṣ̄ pā:ṭḥəʃa:lā:pərə pəhūṭi
 d̄z̄a:it̄ə əʃiḥi . huṅəkā: biʃərəṅe: ṅāhi biʃərə:it̄ə
 ʃiḥəṅi o: kṣəṅə d̄z̄əkʰəṅə d̄u:pəhərə rā:ṭime:
 kəhuṅa: kəe: ʃo:ṅərəpərə ləṭəkələ o:hi ʃiā:rəkə
 ṭərəme: ʃudʰā:kərəkə ləṭḥəit̄əʃəbʰə pəhūṭi ge:lə
 ʃiḥələ . kəhi ṅāhi o: ʃəbʰə ki: d̄zuluma kərəṭṣ̄,mudā:
 d̄ḥəṅə kəhi: uṭərəbā:riṭo:ləkə rəkʰābā:rəʃəbʰəkē:
 d̄ze: d̄z̄a:ṅəpərə kʰe:pi kəe: d̄z̄əjəṅt̄əkə a: huṅəkərə
 kriṭikə rəkṣā: ke:ləkə . a:bə d̄z̄əkʰəṅə puṣṭəkəkə
 uimo:ṭiṅə bʰāe: ge:lə,d̄z̄əjəṅt̄əkə mā:ṭḥə ḥəllukə

lægæt̪ə tʃʰələŋɪ. puʂtəkəkə mu:ləprət̪ɪ ka:li:ka:n̪t̪əkə
 puʂtəkə:ləjəme: ʂurəkʂɪt̪ə ra:kʰɪ d̪e:lə ge:lə tʃʰələ .
 a:bə o: e:hɪ ʂəməʂja:ʂə̃ t̪ə̃ mukt̪ə tʃʰələ:hə. mud̪a:
 d̪ʒjo:t̪ɪʂi:d̪ʒi:kə uʂəvəhɑ:rə læe: kəe: o: bəhʉt̪ə dukʰi:
 rəhət̪ʰɪ. ʂə̃ve:d̪əŋəʂi:lə ʂuəbʰɑ:uəkə lo:kə he:ba:kə
 ka:rəŋə be:rɪ-be:rɪ huŋəkɑ: e:hɪ ba:t̪əpərə ʂo:t̪ʃɑ:ɪt̪ə
 rəhət̪ə tʃʰəŋɪ . i: huŋəkɑ: bu:d̪ʒʰələ rəhəŋɪ d̪ʒe:
 d̪ʒjo:t̪ɪʂi:d̪ʒi: məɪt̪ʰɪle: tʃʰət̪ʰɪ . mud̪a: huŋəkɑ: i:
 d̪ʒɑ:n̪əkɑ:ri:me: ŋəhɪ rəhəŋɪ d̪ʒe: o: gəuri:kə
 pɪɪəut̪ə tʃʰələ:hə. he:bo: ko:n̪ɑ: kəɪt̪əŋɪ? ŋɪɪə̃t̪ərə
 əd̪ʃjəŋəme: li:n̪ə rəhəba:kə ka:rəŋə huŋəkɑ:
 lægəpɑ:ʂo:kə bəhʉt̪ə kəmə d̪ʒɑ:n̪əkɑ:ri: rəhət̪ə
 tʃʰələŋɪ.

d̪ʒəjəŋt̪əkə̃: əkʰəŋəh̃ uɪʃva:ʂə ŋəhɪ ho:n̪ɪ
 d̪ʒe: ʂud̪ʰɑ:kərə jo:d̪ʒəŋɑ:uədd̪ʰə t̪əri:ka:ʂə̃
 huŋəkərə pɑ:tʃʰu: pəɾələ rəhət̪ʰɪ,ʂe:ho: e:hɪ hədd̪
 d̪ʰəri d̪ʒe: d̪ʒɑ:n̪əkɪ:d̪ʰɑ:məme: lət̪ʰəɪt̪ə pət̪ʰɑ: kəe:
 huŋəkərə ʃo:d̪ʰəgrə̃t̪ʰəkə t̪ʃo:ri: kərəbɑ: d̪e:la:hə. i: t̪ə̃
 ʂə̃jo:gə rəhəɪkə d̪ʒe: bɑ:d̪əme: o: bʰe:t̪ɪ ge:lə .
 t̪əkʰəŋe: d̪ʒəjəŋt̪əkə mə:t̪ʰɑ: t̪ʰəŋəkələ rəhəŋɪ d̪ʒe: i:
 lət̪ʰəɪt̪əʂəbʰəkə d̪ʒəɾɪ kət̪əhu a:o:rə ət̪ʃɪ ka:rəŋə
 pɔ:t̪ʰi: t̪ʃo:ra: kəe: t̪ʃo:rə ki: kərət̪ə? ʂo:n̪ɑ:-t̪ʃɑ:n̪i:
 ho:ɪt̪ə,t̪ɑ:ka: pəɪʂɑ: ho:ɪt̪ə t̪əkərə t̪ʃo:ri: kəɪt̪əe:
 . mud̪a: huŋəkərə ʃo:d̪ʰəgrə̃t̪ʰəkə pɑ:tʃʰu: kɪe:kə
 pəɾɪ ge:lə? a:bə t̪ə̃ huŋəkɑ: bəhʉt̪ə kɪt̪ʃʰu ʂpəʂt̪ə
 bʰəe: ge:lə rəhəŋɪ .

d̪ʒjo:t̪ɪʂi:d̪ʒi: ʂud̪ʰɑ:kərəʂə̃ mɪɪ kəe:
 ʂəɾəjə̃t̪rəʂəbʰə kərəɪt̪ə rəhət̪ə tʃʰələ:hə . a:t̪ʃəɾjəkə

ba:tə f̥h̥aɪkə d̥z̥e: s̥ədjəh̥ə pəkəre:la:kə ba:do:
ka:li:ka:n̥tə huŋəkə: ki:f̥h̥u n̥əhi ke:ləkʰiŋə a: o:
əkʰəŋo: ka:li:ka:n̥təkə kripa:pa:t̥rə bəŋəle:
f̥h̥əʔʰi,t̥rikuʔə bʰəuəŋəme: rəhiʔe: f̥h̥əʔʰi . mud̥a: s̥e:
ho:it̥ə kie:kə n̥əhi? o: t̥ə a:bə s̥ud̥h̥a:kəəkē:
bud̥z̥ʰəba:me: əe:ləŋi d̥z̥e: gəuri:kə d̥z̥jo:t̥iʃi:d̥zi:
piʔiəuʔe: f̥h̥əʔʰi. əʃtu,d̥z̥əjəŋt̥ə s̥əmh̥əɪkəe: rəh̥əe:
ləgəla:h̥ə .

s̥a:it̥ə o: əpəŋə p̥rəja:s̥əme: s̥əpʰələ rəhiʔəʔʰi
. mud̥a: f̥iədr̥ika: ləe: kəe: be:s̥ə mo:s̥ək̥iləme: p̥əɾi
d̥z̥a:it̥ə f̥h̥əla:h̥ə . pʰe:rə o:ho: t̥ə məŋukkʰe:
f̥h̥əla:h̥ə . ko:n̥a: pa:t̥h̥ərə t̥ə rəh̥əʔʰi n̥əhi. f̥iədr̥ika:kə
p̥rəʔi kəʔəhu-n̥e: -kəʔəhu huŋəkəo: mo:n̥əme: s̥t̥h̥a:n̥ə
bəŋi ge:lə f̥h̥ələŋi . kəʔəʔʰi t̥ə ki: kəʔəʔʰi? bəhuʔə
uɪkəʔə s̥əməs̥ja:s̥əbʰə bʰe:lə d̥z̥a: rəh̥ələ f̥h̥ələ .
bʰəŋe: o: əpəŋə gə:mə f̥jəli ge:lə f̥h̥əla:h̥ə . mud̥a:
uɪd̥h̥a:t̥a:kē: s̥e: məd̥z̥u:rə n̥əhi bʰe:ləŋi. mud̥a: a:bə
ki: kəe:lə d̥z̥a:e:...? i: s̥əməs̥ja: be:ɾi-be:ɾi huŋəkə:
p̥əre:s̥a:n̥ə kəʔəit̥ə rəh̥əit̥ə f̥h̥ələŋi.

s̥əməjə d̥ruʔəgəʔiʃ̥i bʰa:gi rəh̥ələ f̥h̥ələɪkə .
n̥a:n̥hiʔa: kiʃo:rəʃ̥i bəʔʰəit̥ə-bəʔʰəit̥ə d̥z̥əjəŋt̥ə a:bə
juʊəkə bʰəe: ge:lə f̥h̥əla:h̥ə . t̥uləʃi:ba:ba: kəh̥əŋe:
rəh̥əʔʰi-

" bəʔəʃəhi d̥z̥ələd̥ə bʰu:mi ŋiʔəra:je:...d̥z̥əʔʰa:
ŋəuəhi bud̥h̥ə uɪd̥ja: pa:e:...!" kəh̥əkə ma:n̥e: d̥z̥e:
uɪd̥ja: bʰe:la:s̥ə uɪd̥uə:n̥ə uɪŋəmrə bʰəe: d̥z̥a:it̥ə
f̥h̥əʔʰi, s̥e: d̥z̥iə s̥ədjəh̥ə d̥e:kʰəba:kə ho: t̥ə d̥z̥əjəŋt̥ə

lægə ʃʃəli dʒa:u . gʰəməḏəka t̪ə kəṭəhu le:ʃə n̪əhi
 ʃʃələṅṅi huṅəka:me:. ʃā:t̪ə, gəbʰi:rə a: ʃʃiṭṭəṅṅə:
 li:n̪ə rəhəiṭṭə ʃʃʰəla:hə dʒəjəṅṅə . dʒe:həṅṅe: uiləksəṅṅə
 buddʰi, t̪e:həṅṅe: d̪e:kʰəba:me: s̪ūḍərə ʃʃʰəla:hə o: .
 t̪ē: n̪e: ʃʃḏṛika: huṅəka: pətʃʰi:ṛə ke:n̪e: ʃʃʰəli:hə .

əṣṣələme: dʒəjəṅṅə e:hiṣəbʰəme: pəṛəe: n̪əhi
 ʃʃa:həiṭṭə ʃʃʰəla:hə . huṅəkərə mu:lə ləksjə t̪ə əpəṅṅə
 ma:ṭṛibʰu:mime: pu:ruḏḏəkə s̪ṭʰa:n̪əpərə bəṅṅələ
 pa:ṭʰəʃa:la:kē: puṅərdʒi:uṭṭə kərəba:kə ʃʃʰələ .
 muḍa: ʃe: a:bə ho:e:t̪ə ko:n̪a:? e:məhərə
 ʃʃḏṛika:, ka:li:ka:n̪ṭəkə a:kəṛṣəkə prəṣṭa:uə,t̪ə
 o:məhərə ʃʃʰələ ga:məkə udʒərələ-upətələ
 pa:ṭʰəʃa:la: dʒəkərə a:bə n̪a:mo:-n̪iṣa:n̪ə me:t̪a:
 d̪e:n̪e: ʃʃʰələ-ke:? huṅəke: piṭṭəuṭṭə s̪uḍʰa:kərə .
 lo:bʰəkə ka:rəṅṅə s̪uḍʰa:kərə ṣəbʰəkṭiṭʰu pi:bi ge:lə
 ʃʃʰəla:hə . ko:n̪o: kukərmə kərəe: he:t̪u t̪əjja:rə
 ʃʃʰəla:hə.

kīkəṛṭəujəuṃmu:ṭʰə dʒəjəṅṅə n̪əḍi:ka:t̪əme:
 bəiṣələ ʃʃʰəla:hə . məḍə-məḍə həva: bəhi rəhələ
 ʃʃʰələ . s̪u:rja:s̪ṭəkə ṣəməjə ʃʃʰələ . əṣṭa:ʃʃələga:mi:
 bʰəgəva:n̪ə s̪u:rjə əpəṅṅə t̪e:dʒəkē: ṣəme:ṭi rəhələ
 ʃʃʰəla:hə ki əʃʃa:n̪əkə huṅəka: e:kəṭa: məhi:la:
 n̪əḍi:me: s̪n̪a:n̪ə kəe: ba:hərə əbəiṭṭə d̪e:kʰe:ləṭʰi .

"i: t̪ə ʃʃiṅṅələ lægəiṭṭə ʃʃʰəṭʰi....."-dʒəjəṅṅə
 mo:n̪e:-mo:n̪ə s̪o:ʃʃəiṭṭə ʃʃʰəṭʰi .

krāməfəhə o: məhɪlɑ: ɑ:o:rə lægi:tʃi əbət̪ə
ge:li:hə . d̪ʒəjənt̪ə kiʃh̪u bəd̪ʒiʔət̪h̪i ʈɑ:hɪʂə pəhɪŋe:
o:e:hə tʃitʃiɑ: ut̪h̪əli:hə-

"d̪ʒəjənt̪ə! ..d̪ʒəjənt̪ə!"

əh̪ã: ke:....?"

ʂæ:hə kəhu:, t̪ũ: ɑ:bə həmərə: tʃiŋhɪʈo: n̪əhɪ
tʃh̪əi n̪e: ? həd̪ə bʰæe: ge:lə . həmə tʃh̪i: ʃi:lɑ:....."

əh̪ã: e:hɪʈh̪ɑ:mə ko:n̪ɑ:?"-d̪ʒəjənt̪ə bəd̪ʒiʔət̪ə
tʃh̪əʈh̪i .

" n̪əd̪əi:me: ʂn̪ɑ:n̪ə he:t̪u ɑ:e:lə rəhi:."

"o: mudɑ: t̪ũ: rəhət̪ə kət̪æe: tʃh̪əhi:?"-d̪ʒəjənt̪ə
putʃh̪ələkʰɪŋə .

ʃi:lɑ: tʃiʈpə bʰæe: ge:li:hə . kiʃh̪u n̪əhɪ bɑ:d̪ʒi
ʂəkəli:hə . ɑ:kʰi n̪o:rəʂə bʰəri ge:ləŋi . d̪ʒəjənt̪əkē:
bʰe:ləŋi d̪ʒe:n̪ɑ: kiʃh̪u gələt̪i: bʰæe: ge:lə. huŋəkərə
d̪h̪jɑ:n̪ə ʃi:lɑ: d̪iʂə ge:ləŋi . go:rə-
n̪ɑ:rə,n̪əməgərə,pəiɠhə-pəiɠhə ɑ:kʰi, ,ʂõ:t̪ələ d̪e:hə
ʂəbʰə kiʃh̪u əpu:rue: tʃh̪ələikə ʃi:lɑ:me: . ʃi:lɑ:
e:kʰəŋo: ət̪j̪ət̪ə rəmən̪i:kə lægət̪ə tʃh̪əli:hə . o: tʃuri:
pəhɪrəŋe: tʃh̪əʈh̪i . mɑ:t̪h̪əme: ʂiɖu:ro: ke:n̪e: tʃh̪əʈh̪i .
tʃh̪i:t̪əbəla: n̪uɑ: pəhɪrəŋe: tʃh̪əʈh̪i . kəhəkə mɑ:n̪e:
biɑ:hələ tʃh̪əʈh̪i,ʂəd̪h̪əbɑ: tʃh̪əʈh̪i t̪əkʰəŋə əʂəgərə
kie:kə tʃh̪əʈh̪i? d̪ʒəjənt̪əkə mo:n̪əme: t̪ərəhə-
t̪ərəhəkə ʂəʃəjə ut̪h̪i rəhələ tʃh̪ələŋi kɑ:rəŋə

ga:mame: d̄zəkʰəŋə o: ji:la:kə putʃi:ri: ke:ne:
tʃhəla:hə t̄ə ke:o: n̄id̄zəguṭə d̄za:n̄əka:ri: n̄əhi d̄ə:
ṣəkələn̄i , a:tʃa:rjo:d̄zi: n̄əhi . o: t̄ə ji:la:kə piṭa:
b̄əid̄d̄zi:ṣṣ̄ə putʃhəbo: ke:ne: rəhətʰiŋə . ṣəbʰə gumə
pəri ge:lə rəhən̄i . mud̄a: i: əkəṣma:t̄ə ṣa:məne:
a:bi e:kəṭa: pəiḡhə pəj̄nə tʰa:rʰə kəe: d̄e:ləṭʰi.
d̄zəjənt̄əkə ne:n̄a:kə ṣṣ̄əgi: tʃhələkʰiŋə ji:la: . e:ṭe:kə
d̄iŋəkə b̄a:d̄ə e:hi ha:ləme: huŋəkə:ṣṣ̄ə bʰē:t̄ə
he:t̄ən̄i ṣe: o: ṣo:tʃi: n̄əhi ṣəkəiṭə tʃhəla:hə .

d̄zəjənt̄əkē: kiṭʃu putʃhələ n̄əhi ho:n̄i a: ji:la:
kiṭʃu b̄a:d̄zəṭʰi n̄əhi . e:hi t̄əṣhē:
d̄un̄u:go:t̄e: e:kədo:ṣṣ̄əṣəkē: e:kəṭəkə d̄e:kʰəiṭə rəhi
ge:ləṭʰi . tʃuppi: t̄o:r̄əiṭə d̄zəjənt̄ə putʃhəiṭə tʃhəṭʰi -

"a:i-ka:lhi kəṭəe: rəhəiṭə tʃhəhi:?"

ləge:pa:ṣṣ̄əme: ."

"əpəŋə pəṭa: d̄e: d̄za:hiṣṣ̄ə kəhi: ka:lə bʰē:t̄ə-
gʰā:t̄ə bʰəe: ṣəkəiṭə."

ji:la: əpəŋə pəṭa: likʰa: d̄e:ləkʰiŋə .

"əbiṭhēi d̄zəru:rə ,bəhuṭə ra:ṣṣ̄ə gəppə
kəṣba:kə əṭʃi . "-ṣe: kəhəiṭə o: a:gu: bəṭʰi ge:li:hə
. d̄zəjənt̄ə e:kəṭəkə huŋəkə: d̄e:kʰəiṭə rəhi ge:la:hə.
ṣṣ̄əjo:gə ke:həŋə ho:iṭə tʃhəikə . a:i kəṭe:ko: ṣa:ləkə
b̄a:d̄ə ji:la:ṣṣ̄ə əkəṣma:t̄ə bʰē:t̄ə bʰəe: rəhələ
tʃhələn̄i, o:ho: n̄ədi:kə ka:t̄əme: . mud̄a: o:kəṣ ha:lə
ki: əṭʃi,ko:n̄ə pəriṣṣ̄əiṭime: d̄zi:bi rəhələ

əʃi: ,ga:mə-gʰərə d̪ɜ:ɪt̪o: əʃi: ki n̪əhi,ʃe: ʃəbʰə
 d̪ɜ:ɪn̪əba:kə ɪʃʃi:ə: rəhəɪɪ mud̪a: o:t̪e:kə gəppə
 kərəba:kə upəjuktə pəriɪt̪h̪iɪ n̪əhi ʃi:ələ . ji:la: ʃi:ə
 ge:li:,mud̪a: d̪ɜəjənt̪əkə mo:n̪ə huɪn̪əkə:pərə ʃa:ɪələ
 rəhi ge:ləɪ .

29

bɪa:həkə bæ:ʃə bʰəe: ge:la:kə ba:d̪ə ji:la:kə
 pi:t̪a: huɪn̪əkə: he:t̪u kət̪h̪a:ʃəbʰəkə pət̪a: ləgəbəe:
 ləgəla:hə . ɪʃʃi:ə: rəhəɪɪ d̪ɜe: ni:kət̪h̪a:mə ka:d̪ɜə
 t̪h̪i:kə kəe: li: . kəikət̪a: kət̪h̪a:ʃəbʰə bʰe:t̪əbo: kərəɪɪ
 . mud̪a: ji:la: t̪ərəka: d̪əɪt̪ə ʃi:ələkʰiɪn̪ə .

"bɪa:hə kət̪əhu bʰa:gələ d̪ɜ:ɪt̪ə ʃi:əɪkə,həmə
 əkʰəɪn̪ə pət̪h̪i rəhələ ʃi:ə: . pət̪h̪a:ɪ-lɪkʰa:ɪʃəbʰə d̪iɪn̪ə
 n̪əhi pa:rə ləgəɪt̪ə ʃi:əɪkə . t̪ē: pəhiɪn̪e: i: ka:d̪ɜə kəe:
 li: ."- ʃe: ʃəbʰə kəhi o: pi:t̪a:kə ba:t̪əkē: ka:t̪i d̪əɪt̪ə
 ʃi:ələkʰiɪn̪ə . bəɪd̪əd̪ɜi: ji:la:kē: bəhuɪt̪ə ma:n̪əɪt̪ə
 ʃi:ələkʰiɪn̪ə . t̪ē: huɪn̪əkərə ɪʃʃi:ə:kə kʰɪla:pʰə d̪ɜ:ɪ:
 kəe: bɪa:hə kəe: d̪e:bə huɪn̪əkə: ut̪ʃi:t̪ə n̪əhi ləgəɪt̪ə
 rəhəɪɪ . e:hi t̪ərəhē: bəhuɪt̪ə ʃəməjə ni:kəli ge:lə .
 kəhi n̪əhi,ji:la:kə mo:n̪əme: ki: rəhəɪkə . mud̪a:
 d̪ɜəkʰəɪn̪ə bəhuɪt̪ə ʃəməjə bi:t̪i ge:lə,ji:la: pət̪h̪a:ɪ-
 lɪkʰa:ɪ ʃe:ho: kəe: le:ləɪ t̪ē bəɪd̪əd̪ɜi: ji:la:kə bɪa:hə
 ləe: kəe: bəhuɪt̪ə ʃi:ɪt̪ə rəhəe: ləgəla:hə. ga:mə-
 gʰərəme: ji:la:kə bɪa:həme: bʰəe: rəhələ ɪl̪əbə

e:kəṭa: t̪ərt̪ɪa:kə uɪʂəjə bʰəe: ge:lə . ga:he:-
 bəga:he: ga:məkə lo:kə ʈo:ka:ra: d̪əe: d̪əɪt̪ə t̪ʰələ .
 ʃi:la: i: ba:t̪ə bud̪ʒʰələkʰɪŋə . pʰe:rə o: o:həŋə
 a:d̪əmi:kə ba:t̪ə kəṭe:kə d̪ɪŋə d̪ʰəri t̪əkɪt̪əṭʰɪ d̪ʒəkərə
 ko:ŋo: əṭa:-pəṭa: huŋəkə: ləgə ŋəhɪ rəhəŋɪ ? ha:ri
 kəe: huŋəkərə bɪa:hə bəɪd̪əd̪ʒi: t̪ʰi:kə kəe:
 d̪e:ləkʰɪŋə . bərə d̪ɪlli:me: ko:ŋo: ŋi:kə ŋɪd̪ʒi:
 kəpəŋi:me: prəb̪əḍʰəkə t̪ʰələṭʰɪ. gʰərəkə ʂt̪ʰɪt̪ɪ
 ʂe:ho: ʂubʰjəʂt̪ə t̪ʰələŋɪ . ga:me:kə ʂud̪ʰa:kərə
 gʰət̪əkəɪt̪i: kəe: rəhələ t̪ʰələ:hə . bərə a: o:kərə
 pəriua:rəkə prəṭɪ o: bəɪd̪əd̪ʒi:kē: a:ʃuəʂt̪ə kəe:
 d̪e:ləkʰɪŋə . bəɪd̪əd̪ʒi:kə prəʂt̪a:uə o: e:kəhɪ
 be:rəme: ma:ŋɪ ge:la:hə . ʃi:la:kə bɪa:hə bʰəe: ge:lə.
 bəri:t̪i: -ʂəri:t̪i: ʂəbʰə bəhʉt̪ə prəʂəŋŋə rəhəṭʰɪ .
 ʃi:la: t̪ɪa:rie: d̪ɪŋəkə ba:d̪ə ʂa:ʂurə t̪ʰəɪ ge:li:hə.

ʃi:la:kə t̪ʰəɪ ge:la:kə ba:d̪ə bəɪd̪əd̪ʒi: bəhʉt̪ə
 uḍa:ʂə rəhəe: ləgəla:hə . əʂəgərə ʂəməjə ka:t̪əbə
 mo:ʂəkɪlə ho:ɪt̪ə t̪ʰələŋɪ . rəhɪ-rəhɪ kəe: ʃi:la: mo:ŋə
 pərʰəɪt̪ə t̪ʰələkʰɪŋə. muḍa: o: e:hɪ ba:t̪əʂə ʂəṭtuʂt̪ə
 rəhəṭʰɪ d̪ʒe: be:t̪i: ŋi:kəṭʰa:mə ge:ləkʰɪŋə. ko:ŋo:
 pɪṭa:kə he:tu e:hɪʂə be:ʂi: kʰuʂi:kə ba:t̪ə a:o:rə ki:
 bʰəe: ʂəkəɪt̪ə t̪ʰəɪkə? mo:ŋe:-mo:ŋə o:
 bʰəgəua:ŋəkē: d̪ʰəŋjəua:d̪ə d̪əɪt̪ə rəhəɪt̪ə t̪ʰələ:hə .
 muḍa: huŋəkərə i: kʰuʂi:pərə kəhɪ ŋəhɪ kəkərə
 ŋəḍʒəri la:gi ge:lə . ʃi:la: ʂa:ʂurə d̪ʒa:ɪt̪e:
 məha:ʂəkəṭəme: pəri ge:li:hə. o:t̪əe: d̪ʒa:ɪt̪e: pəṭa:
 ləgəɪt̪ə t̪ʰəŋɪ d̪ʒe: huŋəkərə bərə t̪ə pəhɪŋe:ʂə
 bɪa:hələ t̪ʰəṭʰɪ. əʂələme: o: d̪ɪlli:me: pərʰəɪt̪ə ka:lə
 e:kəṭa: ka:le:d̪ʒəkə ʂəhəpa:t̪ʰɪŋi:kə ʂəge: pre:mə

ɸɪ:ɦə kəe: le:ŋe: tʃɦəla:ɦə . o: məɦɪla: ɸɪdɦərmɪ:
 tʃɦəɪ. d̄zəkɦəŋə i: ba:tə bərekə pɪtɑ:kē: pətɑ:
 ləgələŋɪ t̄ə o: əŋəŋəŋə kəe: d̄e:la:ɦə . o: bərə ma:tɑ:-
 pɪtɑ:kə d̄əba:bəme: a:bɪ kəe: jɪ:la: s̄əge: d̄o:s̄ərə
 bɪa:ɦə kəe: le:la:ɦə . bɪa:ɦə t̄ə bɦəe: ge:lə . mudɑ:
 huŋəkərə pəɦɪlə pət̄ŋɪ:kə pəɦɪvɑ:rəkə lo:kə
 huŋəkɑ:pərə a:kɾəməŋə kəe: d̄e:ləkə,d̄zɑ:ŋəŋə
 ma:rəba:kə d̄ɦəməkɪ: d̄e:bəe: la:gələ . a:bə o:
 kəɦɪt̄əɦɪ kɪ? pəɦɪlə pət̄ŋɪ:kē: rɑ:kɦəe: pəɾələŋɪ. s̄e:
 ba:tə d̄zəkɦəŋə jɪ:la:kē: pətɑ: ləgələŋɪ t̄ə o: huŋəkɑ:
 s̄əge: rəɦəba:kə he:t̄u kɪŋŋəɦu t̄əjɑ:rə ŋəɦɪ
 bɦe:li:ɦə . s̄əbɦəd̄ɪŋəkə he:t̄u huŋəkɑ: tʃɦo:ɾɪ
 d̄zɑ:ŋəkɪ:d̄ɦɑ:mə s̄əŋurəkə d̄e:ra:pərə tʃɦəɪ ge:li:ɦə .

d̄zəjəŋt̄əkē: jɪ:la:kə ba:re:me: t̄ət̄e:kə
 ɸt̄sukətɑ: bɦe:ləŋɪ d̄ze: o: əkəd̄ɪŋə huŋəkərə d̄e:lə
 pətɑ:pərə pəɦɪt̄ɪ ge:la:ɦə. huŋəkɑ: d̄e:kɦɪt̄əɦɪ
 jɪ:la:kə prəŋəŋŋətɑ:kə ət̄ə ŋəɦɪ tʃɦələŋɪ .
 d̄uŋu:go:tɑ:me: gəppə-s̄əppə ho:ɪt̄ə-ɦo:ɪt̄ə s̄əməjə
 ke:ŋɑ: bɪt̄ələ s̄e: ŋəɦɪ bu:d̄zɦɪ s̄əkəla:ɦə . s̄ɑ:d̄zɦə
 bɦəe: rəɦələ tʃɦələ . jɪ:la:kə s̄t̄ɦɪt̄ɪ-pəɦɪs̄t̄ɦɪt̄ɪs̄ə o:
 bəɦuət̄ə tʃɦɪt̄ə bɦəe: ge:lət̄ɦɪ . mudɑ: kə_ɪe: kɪ: s̄əkəɪt̄ə
 tʃɦəla:ɦə?

"ɦəmərə: o:ɦɪ a:d̄əmi:kə s̄əge: e:ko: gɦəɾɪ:
 rəɦəbə s̄əbɦəvə ŋəɦɪ bu:d̄zɦɑ:e:lə . e:ɦəŋə
 d̄ɦo:kɦe:ba:d̄zə, d̄uŋt̄ə ɸjək̄t̄ɪ s̄əge: d̄zɪ:vəŋə
 bɪt̄ɑ:e:bə t̄ə bəɦuət̄ə d̄u:rəkə ba:t̄ə t̄ɦɪkə ."

"t̄əkɦəŋə kɪ: bɦe:ləkə?"

"ki: he:ṭṭaika? hāmārā ṣṣurā bāhuta praja:ṣṣa ke:la:ha d̄ze: hāmā ma:ṇi d̄za:ī . mudā: hāmāra: huṇṇaka:pārā uṣṣa:ṣṣa ṇaḥi bhē:lā . d̄zakhṇṇa huṇṇakārā be:ṭṭa:kā bīa:ha bhāe: ge:lā rāhṇṇi ṭṭā ḍo:ṣṣarā bīa:ha kāre:bā:kā ki: aṭṭiṭṭā t̄ḥalā?"

"āhā:kā ṣṣurā ke: t̄ḥaṭṭi a: o: kṭṭe: rāhṇṇi t̄ḥaṭṭi?"

"o: ka:li:ka:ṇṭakā o:ḥiṭṭa:mā d̄zjo:ṭṭi:ḍi:kā ṇa:māṣṣā d̄za:ṇalā d̄za:ṭṭā t̄ḥaṭṭi . āhī:kā piṭṭiṭṭā ṣṣuḥa:kārakā kuṭumbā t̄ḥaṭṭiṇṇā."

"ṣṣe:ha kāhu:, o: e:ḥṇṇā ka:d̄zā ke:la:ha? hḍā bhāe: ge:lā ."

"e:ḥime: ṣṣabhṭa: ḍo:kḥā ṣṣuḥa:kārakā t̄ḥaika . o:e:ha hāmārā piṭṭa:kē: phāṣṣo:lṭṭi . huṇṇakārā bā:ṭṭapārā uṣṣa:ṣṣa kāe: o: hāmārā bīa:ha ṭṭi:kā kāe: ḍe:lṭṭi ."

"bāhuta āṇja:jā bhē:lā āhā: ṣṣāge: . e:ḥi ṭṭārāhē: āhā: kṭṭe:kā ḍiṇṇā rāhābā?"

ji:la: ka:ṇṇe: lāgāli:ha . d̄zājṇṇṭā kē: bāhuta ḍukḥā bhē:lāṇi. mudā: kā_īe: ki: ṣṣākṭṭā t̄ḥāla:ha?"

hāmā phē:rā a:e:bā "-ṣṣe: kāḥi o: bīḍa: bhē:la:ha ."

d̄zājṇṇṭā t̄ḥaukṭṭi lāgā pāḥiṭṭāle: he:ṭṭa:ha ki d̄zjo:ṭṭi:ḍi: ga:ḍi:ṣṣā uṭṭarāla:ha ."

d̥ʒəjəŋtə prəja:sə ke:la:hə d̥ʒe: ka:t̥e:-ka:t̥e:
 ŋɪkəlɪ d̥ʒa:ɪ . mud̥a: s̥e: s̥əb̥həuə ŋəhɪ b̥h̥e:lə .
 t̥ʃəukət̥hɪs̥ə̃ ba:həɾə ho:ɪt̥əhɪ d̥d̥uŋu:go:t̥e:kə
 a:məŋa:-s̥a:məŋa: b̥h̥e: ge:ləŋɪ . d̥ʒəjəŋt̥ək̥ē:
 o:hɪt̥h̥a:məs̥ə̃ ŋɪkələɪt̥ə d̥e:k̥hɪ d̥ʒjo:t̥ɪʃi:d̥ʒi: ba:d̥ʒɪ
 ut̥h̥əla:hə .

"e:hɪt̥h̥a:mə ke:ŋa: əe:ləh̥ū?"

"ʃi:la: h̥əmərə ŋe:ŋa:kə s̥ə̃gi: t̥ʃh̥ət̥hɪ . s̥ə̃jo:gə̃s̥ə̃
 a:ɪ ŋə̃di:ka:t̥əme: d̥e:k̥h̥a: ge:li:hə . b̥əh̥ut̥ə d̥ɪŋəkə
 ba:d̥ə b̥h̥ē:t̥ə b̥h̥e:lə rəh̥əe: t̥ē: d̥ʒɪd̥ʒɪna:ʃa:uəʃə ŋəhɪ
 rəh̥ələ ge:lə . mud̥a: huŋəkə: d̥e:k̥hɪ k̥əe: b̥əh̥ut̥ə
 k̥əʃt̥ə b̥h̥e:lə . əh̥ā:kə rəh̥əɪt̥ə e:t̥e:kə əŋja:jə ho:e:b̥ə
 b̥əh̥ut̥ə d̥uk̥h̥əkə ba:t̥ə t̥h̥ɪkə . əh̥ā: ʃi:la:kə d̥ʒi:uəŋə
 b̥ərəba:d̥ə k̥əe: d̥e:l̥əɪkə . ma:ŋəuəʃa:kə ŋa:məpərə
 əh̥ā: e:kəʃa: k̥əl̥əkə t̥ʃh̥i:."-d̥ʒəjəŋt̥ə b̥əd̥ʒəla:hə .

"əh̥ā:kē: e:hɪs̥ə̃ ki: mət̥ələb̥ə? i: h̥əmərə
 pa:ɪuə:ɪkə s̥əməʃja: ət̥ʃh̥ɪ a: h̥əmə e:kərə
 s̥əma:d̥h̥a:ŋəme: la:gələ t̥ʃh̥i:."

"a:bə ki: s̥əma:d̥h̥a:ŋə h̥e:t̥əɪkə . d̥ʒək̥h̥əŋə
 əh̥ā:kə puʃrəkə bɪa:hə pəhɪŋe:s̥ə̃ b̥h̥e:lə t̥ʃh̥ələŋɪ
 t̥ək̥h̥əŋə e:h̥əŋə əŋja:jə kərəba:kə ki: əut̥ʃɪt̥jə t̥ʃh̥ələ?"

"h̥əmərəo:s̥əb̥h̥ək̥ē: i: ba:t̥ə ŋəhɪ bu:d̥ʒh̥ələ
 t̥ʃh̥ələ . ba:d̥əme: pəʃa: la:gələ."

"gələt̥ə ba:d̥ʒɪ rəh̥ələ t̥ʃh̥i: . əh̥ā:kē: s̥əb̥h̥əba:t̥ə
 ŋi:kə̃s̥ə̃ bu:d̥ʒh̥ələ t̥ʃh̥ələ . "

"əhã: əṇe:re: e:hi ma:məla:me: tã:gə əɾa: rəhələ tʃhi: ."

"e:kə a:dəmi:kə dʒiṇəgi: nəstə ke:la:kə ba:do: əhã: e:ṇa: ba:dʒi rəhələ tʃhi: . e:te:kə bʰa:ri: əpəra:dʰə əhã:kə uɟəkɪgətə s̄əməsjɑ: ko:ṇa: bʰæ: s̄əkəitə ətʃhi?"

kəhi nəhi s̄ədətɪ jã:tə rəhæ:bəla: dʒəjəntəkē: ətʃa:ṇəkə e:te:kə t̄a:məṣə kie:kə bʰe:ləṇɪ? s̄əbʰəuətəhə o: ji:la:s̄əgə kəe:lə ge:lə əṇja:jəṣṣ̄ə pəhiṇe:s̄ṣ̄ə bəhūtə dukʰi: tʃhəla:hə . s̄əjo:gəuəfə o: s̄a:məṇe: a:bi ge:lə rəhətʰɪ a: huṇəkɑ: lo:kəṇime: uɑ:də-uɪuɑ:dəkə s̄tʰɪtɪ bəṇɪ ge:lə tʃhələ. ba:tə bəɾhəitə de:kʰɪ ji:la: ba:hərə bʰe:li:hə . o: dʒəjəntəkē: i:s̄ɑ:ra: kəe: kiɾʃu kəhæ: tʃa:hətʰɪ. mudɑ: o: ətʰɑ: kəe: a:gu: bəɾʰɪ ge:la:hə .

30

puṣṭəkə uɪmo:tʃəṇəkə s̄əməjəme: dʒjo:tɪsi:dʒi:kə uɟəuəhɑ:rəṣṣ̄ə ka:li:ka:ṇtə bəhūtə dukʰi: rəhətʰɪ . ka:li:ka:ṇtə nəhi budʒʰɪ s̄əkələtʰɪ dʒe: o: e:həṇo: kəe: s̄əkəitə tʃhətʰɪ,s̄e:ho: dʒəjəntə s̄əṇə uɪduɑ:ṇəkə s̄əge: . mudɑ: e:hime: t̄ə o: bəhūtə dɪṇəṣṣ̄ə la:gələ rəhətʰɪ . s̄udʰɑ:kərə a: huṇəkə lətʰəitəṣəbʰəṣṣ̄ə huṇəkərə pura:ṇə s̄əpərkə rəhəṇɪ.

ṣudh̄a:kārakē: jurue:ṣṣ̄ i: pr̄aja:ṣṣ̄ r̄ah̄aṇi d̄ze:
 d̄z̄aj̄ant̄a ga:m̄a gh̄uri k̄ae: ṇ̄ahi a:b̄at̄h̄i . e:h̄i he:tu
 o: əp̄əṇa: bh̄ari pr̄aja:ṣṣ̄o: ke:la:h̄a, mud̄a: ṣṣ̄e: ho:it̄a
 ṇ̄ahi d̄e:k̄h̄i t̄ar̄ah̄a-t̄ar̄ah̄aṣṣ̄i d̄z̄aj̄ant̄akē: t̄ḡḡa k̄ar̄ae:
 l̄əḡala:h̄a . e:h̄ime: d̄z̄jo:t̄iṣi:d̄zi: ṣṣ̄e:ho:
 ṣudh̄a:kārak̄a ṣṣ̄əge: bh̄ae: ge:l̄a r̄ah̄at̄h̄i .

o:h̄i d̄iṇ̄a ji:la:ṣṣ̄i bh̄ē:t̄a ke:la:k̄a ba:d̄a
 d̄z̄jo:t̄iṣi:d̄zi: ṣṣ̄əge: d̄z̄aj̄ant̄akē: uiva:d̄a k̄ar̄it̄a
 d̄e:k̄h̄i ji:la: b̄ah̄ut̄a t̄iṭ̄it̄a bh̄ae: ge:l̄a r̄ah̄at̄h̄i.
 d̄z̄jo:t̄iṣi:d̄zi: t̄ḡ ji:la:kē: p̄ah̄iṇ̄e:ṣṣ̄i b̄ah̄ut̄a t̄ḡḡa
 k̄ar̄it̄a t̄iḡala:h̄a . o:h̄i d̄iṇ̄a t̄ḡ h̄əde: bh̄ae: ge:l̄a.
 d̄z̄aj̄ant̄akē: e:h̄it̄h̄a:m̄əṣṣ̄i ge:la:k̄a ba:d̄a
 d̄z̄jo:t̄iṣi:d̄zi: d̄ze:-ṣṣ̄e: ba:d̄z̄ae: l̄əḡala:h̄a . o:t̄əbe:
 ṇ̄ahi ka:li:ka:n̄t̄akē: d̄z̄a: k̄ae: d̄z̄aj̄ant̄ak̄a ṣ̄ika:it̄a
 k̄ae: d̄e:l̄ək̄h̄iṇ̄a . d̄z̄əte:k̄a ṇ̄u:ṇ̄ə-t̄e:l̄a l̄əga:
 ṣ̄ak̄ala:h̄a ṣṣ̄e: l̄əga: k̄ae: ba:t̄akē: b̄at̄ḡḡar̄a
 k̄ar̄aba:k̄a t̄je:ṣ̄ta: ke:l̄əṇi .

"d̄z̄aj̄ant̄a e:h̄aṇ̄a ka:d̄z̄ə ṇ̄ahi k̄ae: ṣ̄ak̄ait̄a
 t̄iḡat̄h̄i . o: uiva:ṇ̄a t̄iḡat̄h̄i, huṇ̄ək̄ar̄a ṇ̄iṣ̄t̄h̄a:p̄ərə
 h̄am̄əra: lo:k̄əṇ̄ikē: pu:r̄ṇ̄ə uiva:ṣṣ̄ə ət̄iḡi . h̄am̄əra: t̄ḡ
 əh̄i:k̄a uḡəuəha:r̄əp̄ərə ṣ̄ak̄a bh̄ae: r̄ah̄al̄ə ət̄iḡi ."-
 ka:li:ka:n̄t̄a b̄əd̄z̄ala:h̄a.

"əh̄ā: ṣ̄uəj̄ḡ d̄z̄aj̄ant̄aṣṣ̄i ḡəpp̄ə k̄ae: l̄iə . h̄am̄ə
 əp̄əṇ̄e:kē: ḡəl̄ət̄a ba:t̄a kie:k̄a k̄əh̄əb̄ə? "

"əhã: əkʰəŋə d̪ɜ:u . həmə d̪ɜjəŋt̪əɕ̥ gəppə
ke:la:kə ba:de: kɪt̪ʰu kəhɪ ɕəkət̪ə t̪ʰi: .-ka:li:ka:ŋt̪ə
bəd̪ɜla:hə.

ka:li:ka:ŋt̪ə d̪ɜjəŋt̪ək̥: bəd̪ɜo:ləkʰɪŋə .
d̪ɜjəŋt̪ə ʃi:la:kə o:hɪt̪ʰa:məɕ̥ ləuɪ kəe: bəhuɕ̥
pəre:ɕ̥a:ŋə rəhət̪ʰɪ . huŋəkə: əpəŋe: mo:ŋə ho:ŋɪ
d̪ɜe: ɕəbʰət̪a: ba:t̪ə ka:li:ka:ŋt̪ək̥: d̪ɜa: kəe: kəhət̪ʰɪ
d̪ɜa:hɪɕ̥ ʃi:la:kə ɕəməɕ̥ja:kə kɪt̪ʰu ŋja:jo:t̪ʰɪt̪ə
ɕəma:d̪ʰa:ŋə ho:ŋɪ . t̪a:be: ka:li:ka:ŋt̪ək̥
bəd̪ɜa:hət̪ɪ a:bɪ ge:lə . o: ɕəbʰə ka:d̪ɜə t̪ʰo:ɾɪ
ka:li:ka:ŋt̪əɕ̥ bʰē:t̪ə kərəe: pəhũt̪ʰɪ ge:la:hə.

ka:li:ka:ŋt̪ək̥ o:hɪt̪ʰa:mə d̪ɜjəŋt̪ə pəhũt̪ʰɪt̪ə
t̪ʰət̪ʰɪ . o:hɪ ɕəməjə o: əɕəgəre: əpəŋə bəɕ̥əki:me:
kɪt̪ʰu t̪ʰɪt̪a:me: rəhət̪ʰɪ . d̪ɜjəŋt̪ək̥: de:kʰət̪əhɪ
ka:li:ka:ŋt̪ə ba:d̪ɜɪ ut̪ʰəla:hə-

"a:u, a:u d̪ɜjəŋt̪ə! həmə əhĩ:kə ba:t̪ə t̪a:ki
rəhələ t̪ʰələhũ.

"həmə ɕəjəɕ̥ əpəŋe:ɕ̥ bʰē:t̪ə kərəe: t̪ʰa:hət̪ə
rəhɪ: ."

"ki: ba:t̪ə?"

"d̪ɜjə:ɪɕ̥i:d̪ɜi: bəhuɕ̥ əŋja:jə ke:la:hə ."

"ki: bʰe:ləɪkə?"

"həməre: ga:məkə ʃi:la: hɪŋəkərə puɕ̥əhu ət̪ʰɪ
. o: ŋe:ŋa:me: həməra: ɕəge: pəɾʰət̪ə t̪ʰələɪ . ɕəjə:gə

e:həŋə bʰe:lə d̪ze: bəhʉtə d̪ɪŋəkə ba:də o:kəra:
 həmə d̪ʰa:rəkə ka:təme: d̪e:kʰəlɪəkə . o:kəra
 pəɾɪst̪ʰɪt̪ɪ t̪ʰi:kə ŋəhɪ bud̪z̪ʰa:e:lə . həmə bəhʉtə
 t̪ɪt̪ɪt̪ə bʰəe: ge:ləhũ . mud̪a: o: kɪt̪ʰu bəd̪z̪əbe: ŋəhɪ
 kərəe: . t̪əkʰəŋə kəhʉŋa: kəe: o:kəra pət̪a: le:ləhũ .
 həmə ki: d̪z̪a:ŋe: ge:lɪəkə d̪ze: o: d̪z̪jo:t̪ɪʃi:d̪z̪i:kə
 puʉt̪əhu t̪ʰəʉt̪ʰɪ a: huŋəkə: s̪əge: rəhəɪt̪ə t̪ʰəʉt̪ʰɪ. həmə
 huŋəkərə d̪e:lə pət̪a:pərə ʃi:lɑ:kə o:hɪt̪ʰa:mə
 ge:ləhũ . o:t̪əe: ʃi:lɑ: əpəŋa:s̪əgə bʰe:lə əŋja:jəkə
 ba:t̪ə kəhəe: ləgəli:hə . huŋəkərə d̪əʃa: d̪e:kʰɪ həmə
 bəhʉtə d̪ukʰi: bʰəe: ge:lə rəhi: . t̪a:bət̪e:me:
 d̪z̪jo:t̪ɪʃi:d̪z̪i: pəhũt̪ɪ ge:lɑ:hə . həməra: o:t̪əe: d̪e:kʰɪ
 huŋəkɑ: ki: bʰe:ləŋɪ ki: ŋəhɪ ʃe: t̪ə o: d̪z̪a:ŋəʉt̪ʰɪ
 . mud̪a: həməra: t̪ə bəhʉtə t̪a:məʃə bʰe:lə . t̪əʉt̪ʰa:pi
 həmə bəhʉtə s̪əjəməʃə rəhələhũ . həmə t̪ə e:t̪əbe:
 puʉt̪ʰəlɪəŋɪ d̪ze: o: əpəŋə uɪuɑ:hɪt̪ə be:t̪a:kə
 d̪o:ba:ra: bɪɑ:hə ʃi:lɑ:kə s̪əge: kɪe:kə kərəo:lɑ:hə
 d̪z̪əkʰəŋə kɪ s̪əbʰəba:t̪ə huŋəkərə d̪z̪a:ŋəkɑ:ri:me:
 rəhəŋɪ . bəʃə e:t̪əbe: ba:t̪ə bʰe:lɪəkə kɪ o:
 həməra:pərə d̪uŋɪɑ:bʰəɾɪkə t̪a:məʃə ŋɪkɑ:ləe:
 ləgəla:hə . t̪əʉt̪əbe: ŋəhɪ t̪ərəhə-t̪ərəhələ d̪ʰəməkɪ:
 ʃe:hə: d̪e:bəe: ləgəla:hə . əhɪ: kəhu: d̪ze: e:hɪme:
 həməra ki: gələt̪i: ət̪ʰɪ ?"

"həmə ba:t̪ə bud̪z̪ʰɪ ge:lɪəkə . d̪z̪jo:t̪ɪʃi: ət̪ʰɪe:
 bəd̪əma:s̪ə . həmə t̪ə gəuri:kə ka:rəŋe: t̪ɪpə t̪ʰi:."

" əɪ! gəuri:...."

"gauri:kə piṭṭrəuṭə t̪hət̪h̪iṇṇə d̪zjo:ṭiṣi:d̪zi: . t̪ē: mo:ṣəkɪlə bh̪əe: d̪zɑ:ṭṭə ət̪h̪i . mud̪ɑ: əh̪ā: t̪j̪iṭ̪ɑ: ṇəhi kəru:. h̪əmə hiṇṇəkərə ṣəmə:d̪h̪ɑ:ṇṇə ji:g̪h̪re: ṇi:kɑ:ləbə . ləgəṭṭə ət̪h̪i d̪z̪e: hiṇṇəkərə ṣəməjə h̪əməra:ṣəbh̪ə ləgə pu:ra: bh̪əe: ge:lə t̪h̪əṇi."

"h̪əməra ṣe: ud̪de:jjə ṇəhi ət̪h̪i . h̪əmə t̪ṭ̪ e:t̪əbe: t̪j̪ɑ:h̪əbə d̪z̪e: ji:lɑ:kə ṣṭ̪ge: ṇjɑ:jə ho:ṇi . hiṇṇəkərə piṭ̪ɑ: b̪əhuṭ̪ə prət̪iṣṭ̪h̪iṭ̪ə lo:kə t̪h̪ət̪h̪i. ṭ̪iṇṇəkɑ: ṣṭ̪ge: i: d̪h̪o:k̪h̪ɑ: ke:ləṇi . e:kəṭ̪ɑ: ṇiṇṇo:ṣə d̪z̪iṇṇəgi:kē: ṇṣṭ̪ə kərəbɑ:kə pɑ:pə ke:ləṇi ət̪h̪i . ṭ̪əkərə ṣəmə:d̪h̪ɑ:ṇṇə t̪ṭ̪ əpəṇṇəhi kəe: ṣəkəbə."

kɑ:li:kɑ:ṇṭ̪ə d̪z̪əjəṇṭ̪əkə bɑ:t̪ṭ̪ṣṭ̪ b̪əhuṭ̪ə prəbh̪ɑ:uṭ̪ə rəhət̪h̪i. d̪z̪əjəṇṭ̪ə d̪z̪əe:bɑ:kə upəkrəmə kəe: rəhələ t̪h̪əla:h̪ə ki gauri: t̪j̪ṭ̪ṭ̪i:kɑ:kə ṣṭ̪ge: ɑ:b̪i ge:lək̪h̪iṇṇə.

"e:ṇɑ: ko:ṇɑ: t̪j̪əl̪i d̪z̪ɑ:e:bə d̪z̪əjəṇṭ̪ə! kiṭ̪h̪u d̪z̪ələk̪h̪i kəe: l̪ə." -gauri: bəḍz̪əl̪i:h̪ə .

"h̪əmə t̪ṭ̪ ək̪h̪əṇṇə pu:d̪z̪ɑ:-pɑ:t̪h̪o: ṇəhi ke:ləh̪ū ət̪h̪i . "

"ṣərəbət̪e: pi:b̪i l̪ə ."

d̪z̪əjəṇṭ̪əkē: d̪e:k̪h̪iṭ̪əhi t̪j̪ṭ̪ṭ̪i:kɑ: b̪əhuṭ̪ə prəṣəṇṇə bh̪əe: ge:lə rəhət̪h̪i . mud̪ɑ: kiṭ̪h̪u bɑ:d̪z̪əṭ̪h̪i ṇəhi. gauri:kə ṣṭ̪ke:t̪ə pɑ:b̪i o: əpəṇṇə: h̪ɑ:t̪h̪e: ṣərəbət̪ə bəṇṇɑ: kəe: d̪z̪əjəṇṭ̪əkē: d̪e:lək̪h̪iṇṇə .

dunnu:go:te:me: kəni:ka:lə hāṣi:-tʰətʰtʰa: bʰe:lə.
pʰe:rə dʒəjəntə tʃəlɪ ge:la:hə .

dʒəjəntəkə ge:la:kə ba:də tʃidrika:
bəri:ka:ləḍhəri tʃikutə bʰəuəṅəkə u:pərə dʒa: kəe:
huṅəkə: de:kʰəṭtə rəhi ge:li:hə . tʃikutə bʰəuəṅəṣṣi
ṅikəlɪ kəni: pʰətəki: ge:la:kə ba:də o: pa:tʃi:
təkəṭtə tʃiṭtʰi tʃi tʃidrika:kē: hāṣṣəṭtə de:kʰəla:hə.

o:məhərə dʒəjəntə ge:la:hə a: əiməhərə
dʒjo:tʃi:dʒi: ba:dʒəe: ləgəla:hə.

"həmə əpəṅe: kē: kəhəe: ṅəhi tʃi:həṭtə rəhi:
. məuḍa: əhā: məha:ṅə tʃi:, həməra: lo:kəṅikə
kuṭumbə tʃi:, tʃē: əpəṅe:kē: ṅəhi kəhəbə tʃi kəhəbe:
kəkəra:?"

"ba:tə ki: tʃiṭkə?"

"dʒəjəntə..."

"e:təbe: o: ba:dʒələ tʃiṭəla:hə ki ka:li:ka:ṅtə
krudḍhə bʰəe: ge:la:hə.

"əhā: bəhuṭə ləpətə a:ḍəmi: tʃi: . a:ḍhəri
həmə kuṭubə budʒi kəe: əhā:kə ṣəbʰəba:təkē:
əṭhəṅe: rəhəṭtə rəhələhū . muḍa: ba:tə həḍəṣṣi
ba:hərə bʰəe: rəhələ əṭi ."

"həmə ṅəhi bu:dʒi ṣəkələhū ."

"b'hægələ n̄əhi kəru: . o:hi d̄iŋə puʂtəkə uimo:tʃəŋəkə ka:rjəkrəməme: əhā:kə uʃəvəha:rəʂə həməʂəb'hə bəhuʂə dukʰi: tʃʰi:. əhā:kē: budʒ'həba:kə tʃa:hi: d̄ʒe: o: ka:rjəkrəmə həmə ʂuəjə a:jo:dʒiʂtə ke:n̄e: rəhi:, d̄ʒəjəŋtə t̄ə həmərə bə:tə ma:n̄i kəe: a:bi ge:lə rəhətʰi . t̄əʂəbe: n̄əhi...."

ka:li:ka:n̄təkē: be:ʂi: t̄əməʂa:ʂtə d̄e:kʰi gəuri: ro:kələkʰiŋə -

"tʃʰo:ʂu: biʂələ bə:təkə ghəmərəʂ'həŋə ke:la:ʂə ki: la:b'hə . ək'həŋə ki: b'hē:ləikə d̄ʒe: əhā: e:t̄e:kə t̄əməʂa: ge:lə tʃʰi:?"

"ʂun̄əʂtə tʃʰi: d̄ʒe: d̄ʒjo:t̄iʂi:d̄ʒi: əpəŋə puʂəhu ʂəge: bəhuʂə ən̄utʃiʂtə ke:ləŋi ."

"ʂe: ki:?"

ka:li:ka:n̄tə ji:la:kə ba:re:me: ʂəb'həʂa: bə:tə gəuri:kē: kəhələkʰiŋə.

" i: ʂəʂjə n̄əhi ətʃʰi . "

"t̄ə ki: ʂəʂjə ətʃʰi?"

"həmərə:ʂəb'həkē: ʂəb'həba:tə n̄əhi bu:dʒ'hələ tʃʰələ . e:t̄əbe: ʂun̄əŋe: rəhiəikə d̄ʒe: kəʂəhu kəŋi:- mən̄i: tʃʰəikə ."

"əhā:kē: ʂəb'həʂa: bə:tə bu:dʒ'hələ rəhəe: ,t̄əio: əhā: əpəŋə be:ʂa:kə d̄o:ʂərə bia:hə

ji:la:kə s̄ēge: kərəo:ləhũ . i: t̄ē bəhuta ənuʈiʈə
bʰe:lə."

"d̄ze: bʰe:lə,se: bʰe:lə . mudā: a:bo: kiʈiʈu
kəru: d̄za:hiṣ̄ē ji:la:kə s̄ēgə n̄ja:jə ho:n̄i n̄hi t̄ē
həmə n̄ja:jə kərəbə ."-ka:li:ka:n̄tə ʈi:ʈənu:ni:
de:ləkʰiṇə . "

"a:bə həməra:s̄əbʰəkē: d̄zjo:ʈi:si:d̄zi:s̄ē pʰəra:kə
bʰəe: d̄zəe:ba:kə ʈi:hi: . hiṇəkərə ʈiələʈe:
həməhuṣ̄əbʰə əjəʃəkə bʰa:gi: bʰəe: rəhələ ʈi:hi: . "

"mudā: o: t̄ē s̄ēb̄ēd̄hi: ʈiʰəʈi . t̄əkərə ki: kərəbəikə?"

"d̄ze: ho:ʈi, mudā: həmə a:bə huṇəka: əpəṇə
ra:d̄zəka:d̄zəme: s̄a:milə n̄hi ra:kʰi s̄əkəiʈə ʈi:hi: .
bəʈiā: ho:e:ʈə d̄ze: o: əpəṇə de:ra: se:ho: pʰəra:kə
ra:kʰəʈi . "

"d̄e:ra: t̄ē ʈurāʈə n̄hi bəḍələlə d̄za: s̄əkəiʈə
əʈi, ʈa:hi he:ʈu hiṇəka: kiʈiʈu pələkʰəʈi d̄iəṇə .
a:gu: əhā:kə mərd̄zi: ." e:hi gʰəʈəṇa:kə ba:d̄ə
ka:li:ka:n̄tə a: huṇəkə pəʈni:me: e:hi ʈərəhē: a:pəsi:
ʈiəʈi: bʰe:lə . d̄zjo:ʈi:si:d̄zi:kē: s̄əbʰə ba:ʈə kəhi
de:lə ge:ləṇi . o: ki: bəḍiʈəʈi? ʈəʈa:pi huṇəkərə
de:ra: ʈəʈka:lə ʈʰa:məhi rəhəe: de:lə ge:ləṇi .

-rəbi:n̄drə n̄a:ra:jəṇə miʃrə, piʈa:kə n̄a:mə: s̄uərgi:jə
s̄u:rjə n̄a:ra:jəṇə miʃrə, ma:ʈa:kə n̄a:mə: s̄uərgi:jə:
d̄ja:ka:fi: de:vi:, bəe:s̄ə: 69 vərṣə, pəʈriṅkə gra:mə:

əre:rə di:hə, ma:trikə: ʃiŋgʰiɑ: djo:ɽʰi:, urɪtɪ: bʰɑ:rətə
ʃarəkɑ:rəkə upə ʃətʃiʋə (ʃe:ʋɑ:ŋiʋurittə), ʃpe:ʃələ
me:tɾo:po:lɪtəŋə mādʒiʃtɾe:tə, dɪllai:(ʃe:ʋɑ:ŋiʋurittə),
ʃikʃɑ: ʃiŋdɾəɖʰɑ:ri: miɽʰiɪɑ: mɑhɑ:ʋidʒɑ:ləjəʃə bi:.e:ʃə-
ʃi:. bʰəʋtɪkə ʋidʒnɑ:nəme: prətɪʃtʰɑ: : dɪlli:
ʋiʃʋəʋidʒɑ:ləjəʃə ʋidʰɪ ʃnɑ:təkə, prəkɑ:ʃittə kriɽɪ:
mɑiɽʰiɪɑ:me:: prəkɑ:ʃəŋə ʋərʃəhə2017 1.bʰo:rəʃə ʃɑ:dʒʰə
dʰəɪ (ɑ:t̪mə kətʰɑ:),2. prəʃəgəʋəʃə (ŋiʋəɖʰə), 3.ʃʋərgə
e:təhɪ ətʃɪ (jɑ:t̪rɑ: prəʃəgə); prəkɑ:ʃəŋə ʋərʃəhə2018 4.
pʰəʃɑ:də (kətʰɑ: ʃəgrəhə) 5. ŋəməʃtəʃjə (ʋəŋjɑ:ʃə) 6.
ʋiʋidʰə prəʃəgə (ŋiʋəɖʰə) 7.məhərə:dʒə(ʋəŋjɑ:ʃə)
8.ləɖʒəkotərə(ʋəŋjɑ:ʃə); prəkɑ:ʃəŋə ʋərʃəhə2019
9.ʃi:mɑ:kə o:hi
pɑ:rə(ʋəŋjɑ:ʃə)10.ʃəmə:dʰɑ:nə(ŋiʋəɖʰə ʃəgrəhə)
11.mɑ:trɪbʰu:mi(ʋəŋjɑ:ʃə) 12.ʃʋəpŋəlo:kə(ʋəŋjɑ:ʃə);
prəkɑ:ʃəŋə ʋərʃəhə2020 13.ʃəkhəŋɑ:də(ʋəŋjɑ:ʃə)
14.i.e:hə tʰikə dʒi:ʋəŋə(ʃəʃmərəŋə)15.dʰəhəiɽə
d̪e:bɑ:lə(ʋəŋjɑ:ʃə); prəkɑ:ʃəŋə ʋərʃəhə2021
16.pɑ:tʰe:jə(ʃəʃmərəŋə) 17.həmə a:bi rəhələ
tʃi:(ʋəŋjɑ:ʃə) 18.pələjəkə pərə:tə(ʋəŋjɑ:ʃə);
prəkɑ:ʃəŋə ʋərʃəhə2022 19.bi:tɪ ge:lə
ʃəməjə(ʋəŋjɑ:ʃə) 20.pəɽɪbɪmbə(ʋəŋjɑ:ʃə) 21.bəɖəlɪ
rəhələ ətʃɪ ʃəbʰəkɪtʃɪ(ʋəŋjɑ:ʃə) 22.rɑ:ʃtɾə
māɖɪrə(ʋəŋjɑ:ʃə) 23.ʃəjogə(kətʰɑ: ʃəgrəhə) 24.ŋɑ:tʃi
rəhələ tʃhəlɪ ʋəʃʋdʰɑ:(ʋəŋjɑ:ʃə) 25.dɪ:pə dʒərəiɽə
rəhəe: (ʋəŋjɑ:ʃə).

əpəŋə

mət̪əʋjə editorial.staff.vidēhə@gmail.com **pərə**
pətʰɑ:u.

3.5.kuma:rə məno:dʒə kəʃjəpə-ɖrɪʃja:ʊəlo:kəŋə

kuma:rə məno:dʒə kəʃjəpə

1 ʈa: ləgʰukətʰa:

ɖrɪʃja:ʊəlo:kəŋə

gərmɪ: ɖʰəpɪtɛ: bʰu:mɪ dʒələ ke: ʃtərə ɳi:tʃa: a:
pʰe:rə ʊəɪhə pɑ:ɳɪkə ʊɪkətə ʃəkətə! pɔ:kʰəɪ-
dʒʰa:kʰəɪ pəɦɪɳe: ʃəs bʰa:tʰələ .... ʃukʰa:jələ!
.... ma:lo:-dʒa:lə ke: dʒa:ɳə a:pʰətə me:! tʃa:pa:-
kələ me: pɑ:ɳɪje: ɳəɦɪ əbətə! dʒa:ɦɪ ko:ɳo:-ko:ɳo:
tʃa:pa:-kələ me: pəhərə rɑ:tɪ bɪtələ: bɑ:ɖə kəɳi:-
məɳi: pɑ:ɳɪ kʰəʃsəɪ təkəra: ləsgə lo:kə dʒəgərəɳa:
kəs kəs pɑ:ɳɪ le:lə pətɪja:ɳi: ləge:ɳe: tʰa:ɽʰə. jəɪhə

pēṭṭija:ṇi:, d̄z̄h̄aḡəɾa:-d̄z̄h̄ā̄d̄z̄h̄ə̄t̄ə, d̄h̄əkka:-mukki:
 ho:i: d̄z̄ək̄h̄əṇṇə k̄əh̄ijo: t̄ā̄ik̄ərə əb̄ai t̄ək̄h̄əṇṇo:.
 k̄əro:ɾo: t̄a:k̄a:k̄ə la:ḡəṭṭə s̄əs s̄ərəka:r̄ək̄ə ṇṇələ-d̄z̄ələ
 jo:d̄z̄əṇṇa: ke: t̄əs a:b̄ə b̄h̄əḡṇa:uəf̄e:s̄e: k̄əṭṭəhu-
 k̄əṭṭəhu b̄h̄e:t̄ai t̄j̄h̄ai.... pa:ṇi t̄əs s̄əri b̄h̄əs k̄əs k̄əh̄ijo:
 e:l̄ai ṇṇai! lo:k̄ək̄ə s̄əm̄ək̄s̄ə d̄z̄ələk̄ə uḡəuəṣṭ̄h̄a: s̄əb̄h̄ə
 s̄əs b̄h̄a:ri: s̄əm̄əṣṭ̄ja: a: t̄ā̄i s̄əb̄h̄əṭṭəri t̄j̄ərt̄j̄a: ke: uṣ̄əj̄ə
 ke:uələ a: ke:uələ pa:ṇik̄ə s̄əm̄əṣṭ̄ja: .... ka:r̄əṇṇə
 s̄əs ṇiḡa:ṇṇə t̄ək̄ə s̄əb̄h̄ək̄ə əp̄əṇṇə-əp̄əṇṇə
 m̄əṭṭə ..... kiṭ̄j̄h̄u s̄uṇṇələ, kiṭ̄j̄h̄u p̄əɾ̄h̄ələ, kiṭ̄j̄h̄u
 k̄əlp̄əṇṇa: ke: uɾ̄a:ṇṇə .... muḡa: be:s̄ə m̄əṇṇələḡḡu:!

" h̄əu h̄əm̄əra: s̄əb̄h̄ək̄ə piṭ̄a:m̄əh̄ə p̄əiḡh̄ə-p̄əiḡh̄ə
 po:k̄h̄əri ke: əṭ̄h̄a:h̄ə pa:ṇik̄ə up̄əjo:ḡə k̄əṙiṭ̄ə
 t̄j̄h̄əla:h̄ə. h̄əm̄əṙə piṭ̄a: ke: s̄əm̄əj̄ə po:k̄h̄əri
 s̄əs s̄im̄əṭ̄i lo:k̄ə ṇṇa:r̄ə p̄əṙə a:b̄i ge:l̄ə. h̄əm̄əra:
 s̄əb̄h̄ə a:r̄ə s̄ikuɾ̄i t̄j̄a:pa:-k̄ələ p̄əṙə a:b̄i ge:l̄əh̄ū.
 ṇṇəuəṭ̄ur̄ija: s̄əb̄h̄ə bo:t̄ələ-b̄əḡḡə pa:ṇi ke: up̄əjo:ḡə
 k̄əṙiṭ̄ə ət̄j̄h̄i. j̄əṇṇəih̄i j̄əṇṇəih̄i j̄əḡḡi e:h̄iṇṇa: h̄ra:s̄ə
 ho:i:t̄ə r̄əh̄ələi t̄əs əḡila: pi:ɾ̄hi: ke: k̄əip̄su:le: t̄a: me:
 d̄z̄ələ b̄h̄e:t̄əṭ̄əi ... a: h̄əm̄əra: s̄əb̄h̄ə t̄əijo: ṇṇəh̄i
 t̄j̄e:t̄ələh̄ū t̄əs t̄ək̄əra: ba:ḡḡə ṇṇo:re: t̄a: me: pa:ṇi
 b̄h̄e:t̄əṭ̄ə..!" b̄əḡḡəiṭ̄ə-b̄əḡḡəiṭ̄ə k̄əkka: ke: s̄uəṙə
 b̄h̄əh̄əra: ge:l̄əṇṇi .... lo:k̄ə s̄əb̄h̄ə əua:k̄ t̄j̄h̄ələ.

-kuma:r̄ə m̄əṇṇo:d̄z̄ə k̄əṣṭ̄j̄əp̄ə, s̄əm̄p̄r̄əṭ̄i: b̄h̄a:r̄əṭ̄ə
 s̄ərəka:r̄ə ke: up̄ə-s̄əṭ̄j̄iṭ̄ə, **s̄əp̄ərk̄ə:** s̄i:-11, t̄a:uəṙə-4,
 t̄a:ip̄ə-5, kiḡəuəi: ṇṇəḡəṙə pu:r̄uə (ḡilli: ha:t̄ə ke:

सूा:मण्णेः), न्णैः द्दिल्लिः-110023 मोः. 9810811850 /
8178216239 i:-मेःलः : writetokmanoj@gmail.com

əpəŋə mət̪əʋə editorial.ət̪aff.videhəa@gmail.com
pərə pət̪ʰa:u.

3.6.न्णर्मलाः कर्ण- अग्नः ङ्कः (kʰe:pə-18)

ṣṛāṅṅa urikṣa ke: ṅi:ṭjā: ṣo:ṭjā pu:ṅa mudra: mē:
bāṣṣalā rāhāṭṭhī |

a:bā a:gu:

uruṣji: ke: pre:mā hrādājā mē: bāṣṣuṅe: puru:rāva:
ṣṛāṅṅa urikṣa ke: ṅi:ṭjā: uṛhualā-ukalā bhājā
hunaṅke: ṣmārāṅā kārāṭṭā pre:mā uṛdāggḥā bhē:lā
ṭjāla:hā | dīzākḥāṅṅi āṭṭhu hunaṅka: jā:ṭi ṅāhi
bhē:ṭalāṅṅi,ṭākḥāṅṅā o: o:ṭṭhā ṣās uṭṭhī kās e:kā dīṭi
prāṣṭṭhā:ṅā ke:lāṭṭhī |

ṭjālaṭṭā ṭjālaṭṭā o: e:kāṭa: ṣāro:uārā ke: ṅikāṭā
pāhūṭjī ge:lāṭṭhī | ṣāro:uārā ke: kā:ṭā mē: pā:ṛidzā:ṭā
urikṣa mē: kḥīlālā puṣpā āpāṅṅā ṣūḍārāṭa: pāṅ
gāruo:ṅṅāṭā ṭjālaṭṭā | e:kā puṣpā ke: ṭo:ṛā kās rā:dzā:
āpāṅṅā hā:ṭṭhā mē: lās le:lāṭṭhī. o: āpāṅṅā mo:ṅāhi
māṅṅā ṣo:ṭjās lāgāla:hā -

"i: uārāṅā puṣpā āṭṭhī dīze:kāra: dḥā:rāṅā kārāṅṅi:hā:rā
ke: ṣāmpu:ṅā māṅṅo:kā:māṅṅā pu:ṅā ho:ṭṭā āṭṭhī.
e:kḥāṅṅi hāmā e:kāra: dḥā:rāṅā kāe:ṅe: ṭjīhi: e:kāra:
dḥā:rāṅā kāe:ṅe: hāmā uruṣji: ke: kā:māṅṅā: kās
rāhālā ṭjīhi: ki: e:kāra: dḥā:rāṅā kāe:lā mē: hāmāra:
uruṣji: ṣās bhē:ṭā bhās ṣākāṭā ? āṭṭhāva: i: ṣābā
dīzāṅṅāṣṭṭi mā:ṭrā āṭṭhī ? hā! hā ! āuāṅṅā i: ṣābhā bā:ṭā
mā:ṭrā kālpāṅṅā: pāṅā a:dḥā:ṛṭṭā ho:jāṭā ! ṅāhi!
e:hē:ṅā kuṅṅu: guṅā e:hi puṣpā mē: ṅāhi ho:jāṭā !
jāḍi i: puṣpā ṭe:hāṅṅe: guṅā jukṭā ho:ṭṭā ṭās iṅḍrā
e:kāra: dḥā:rāṅā kās dā:ṅāuā pāṅā uṛidzāṅā ṅāhi
prā:ṭṭā kās ṣākāṭā ṭjālaṭṭhī ? ṅāhi!ṅāhi!!i: ṣābhā kīuā
dḍāṭi: dīzḥu:ṭṭhā āṭṭhī !"

ṣāro:uārā ke: ṅikāṭāṣṭṭhā ṭjābu:ṭāra: pāṅā bāṣṭi

ge:la:hə ra:d̪ɔ: puṇə :pa:ri:d̪ɔ:tə puṣpə ke: t̪o:ɪrə-
t̪o:ɪrə kərə o:kərə p̪əkh̪uɾɪ ke: e:mhərə-o:mhərə
t̪ʰi:t̪ə ləgəla:hə. t̪ək̪h̪əṇe: huṇəka: e:kə ət̪j̪ət̪ə
məḍʰurə s̪uərə s̪uṇa:i: p̪əɾələṇɪ -

"kiṇəko: h̪riḍəjə ru:pi: puṣpə ke: e:hɪ p̪rəka:rē: ṇəhi
t̪o:ɾəva:kə t̪ʰa:hi: ra:d̪ɔ:ṇ! e:ṇa: ke:h̪i ke: a:k̪ā:k̪ɔ:
ke: t̪o:ɪrə kəs məs̪ələṇa:ɪ g̪h̪o:rə pa:pə ət̪ʰi!"

i: məḍʰurə kəṇəp̪rijə s̪uərə ləhəri: s̪uṇɪ ra:d̪ɔ:
t̪ʰi:h̪i ki ut̪h̪əla:hə.

"uruṣi: a:h̪ā: kət̪əs ṇuka:j̪ələ t̪ʰi:,a:bə a:bi d̪ɔ:u:u
p̪rije:" - t̪h̪ərət̪h̪əra:i:t̪ə s̪uərə ṇikəs̪ələṇɪ ra:d̪ɔ: ke:
muk̪hə s̪əṇs̪.

uruṣi: g̪əbh̪i:rə mud̪ra: mē: ra:d̪ɔ: ke: ṇikət̪ə
s̪əmupəst̪h̪i:t̪ə b̪h̪əs ge:li:hə. ra:d̪ɔ: ke: s̪əke:t̪ə pa:bi
o: huṇəke: ṇikət̪ə t̪ʰəbu:t̪əra: p̪ərə b̪əɪɪ ge:lət̪h̪i.

"kət̪e:kə a:k̪ā:k̪ɔ: t̪ʰələ a:h̪ā:kə ḍ̪əɾj̪əṇə ke: a:i:
h̪əmərə məṇəka:m̪əṇa: pu:r̪ə b̪h̪e:".

"h̪ə ra:d̪ɔ:ṇ ,a:h̪ā:kə məṇəka:m̪əṇa: t̪əs pu:r̪ə
b̪h̪e:lə. mud̪a: h̪əmərə ka:m̪əṇa: kət̪h̪i ət̪ʰi, ki: a:h̪ā:
i: ṇəhi pu:t̪ʰəb̪ə "?

a:t̪ʰəɾj̪ət̪əki:t̪ə s̪əṇə ra:d̪ɔ: puru:rəva: uruṣi: ke:
s̪əṇḍ̪əɾjə ke: əp̪ələkə ṇirək̪h̪əi:t̪ə rəh̪əla:hə. puṇəh̪ə
ki:t̪ʰu k̪s̪əṇə t̪h̪əmi kəs ət̪j̪ət̪ə məḍʰurə s̪uərə mē:
pu:t̪ʰələt̪h̪i -

"ki: məṇə ka:m̪əṇa: ət̪ʰi a:h̪ā: ke: "?

"h̪əmərə məṇəka:m̪əṇa: ət̪ʰi a:h̪ā: ke: p̪ra:p̪t̪ə
kərəva: ke: h̪əmə a:h̪ā: s̪əs ḍ̪u:rə ṇəhi rəhi s̪ək̪əi:t̪ə
t̪ʰi: ra:d̪ɔ:ṇ".

"ka:j̪ə i: s̪əmb̪h̪əvə b̪h̪əs p̪əb̪əi:t̪ə ! t̪ək̪h̪əṇə t̪əs h̪əmə

- hāmā t̄ā əpəṇṇa: ke: bh̄a:ɡjəʃa:li: budʒ̄h̄iṭṭəh̄ũ. hāmā krit̄ā-krit̄jə bh̄əs d̄ʒə_ṭṭəh̄ũ "

" a:hā: e:ṇa: kie:kə bədʒ̄əṭṭə t̄ʃi: ? i: kie:kə ṇəhi bh̄əs ʃəkəṭṭə ət̄ʃi?"

"hāmā ʃa:ʃəkə ʃəṭṭa: ke: bəḍḍh̄əṇṇə mē: d̄ʒəkəṛələ e:kəṭa: pəṛəṭṭṛə pəkʃi: t̄ʃikəh̄ũ. hāmā ʃuəṭṭṛə kəhā: d̄ʒe: a:hā: ke: pre:mə ke: əpəṇṇa: ʃəki:"

"le:kiṇṇə a:i: ṇəhi t̄əs ka:i:l̄hə.... pərəʃu: i: t̄əs ṇiʃt̄iṭṭə ho:jəṭṭə | a:hā: ke: hāmərə pre:mə ke: ʃəməkʃə d̄ʒ̄h̄ukəhi pəṛəṭṭə!"

"a:hā: e:ṭe:kə uʃva:ʃə ʃəs i: ba:t̄ə ko:ṇa: kəhi rəhələ t̄ʃi: ? iṇḍrə e:hi ba:t̄ə ke: ʃui:ka:rə kəs le:t̄a:hə?"

"iṇḍrə ma:ṇəṭṭ̄h̄i əṭṭ̄əuə: ṇəhi ma:ṇəṭṭ̄h̄i,pərəiṣṭ̄h̄iṭṭi e:he:ṇə əuəʃjə bəṇṇəṭṭə ki a:hā: ke: hāmərə uəṛəṇə kəṛəhi pəṛəṭṭə!"

"bh̄əla: i: ko:ṇa: kəs ʃəb̄h̄əuə ho:jəṭṭə?"

"a:hā: e:ṭe:kə d̄ʒəldi: bh̄əṛəṭṭə muṇi ke: ʃra:pə biʃəri ge:ləh̄ũ ? hāmā a:hā: ke: ləkʃmi: ʃuəj̄əuəṛə ṇa:t̄ika: ke: ʃəma:pəṇṇə ke: ba:ḍḍə a:hā: ʃəs bh̄e:lə əpəṇṇə prəṭṭh̄əmə bh̄ē:t̄ə mē: bəṭṭəuṇe: t̄əs t̄ʃiṭṭəh̄ũ riʃuəṛə bh̄əṛəṭṭəmuṇi ke: ʃra:pə ke: uʃəjə mē:! hāmā a:hā: ʃəs kəṇe:ko: miṭṭ̄h̄ja: ṇəhi kəhəṇe: t̄ʃiṭṭəh̄ũ ra:d̄ʒəṇ! hāmərə: a:hā: ḍiʃi a:kəṛṣiṭṭə e:uə ṇa:t̄ika: ʃəs ḍ̄h̄ja:ṇə uimuk̄hə bh̄e:lə ḍe:k̄h̄i kəs o: hāmərə: ʃra:pə ḍəs ḍe:ṇe: rəhəṭṭ̄h̄i. o: ʃra:pə t̄əs hāmərə: ḍe:ṇe: rəhəṭṭ̄h̄i ra:d̄ʒəṇ ,mud̄a: o:hi ʃra:pə mē: ʃəmmiṭṭə t̄əs a:hā: pəṛjəṇṭṭə bh̄əs ge:ləh̄ũ. huṇəkə ʃra:pə ku:ṇo: pəriṣṭ̄h̄iṭṭi mē: uʃh̄ələ ṇəhi bh̄əs ʃəkəṭṭə ət̄ʃi |

o:hi fra:pa ke: phaliṭṭa ho:jaba: ke: le:la hamera:
 ṣabha ke: unṣaṭṭha uṣaṣa dhari ṣḡga-ṣḡga ṭas rāhās
 paṣṭa ki nahi? ta:hi ṣas hama kahlāhū e:he:ṇa
 pariṣṭṭiṭi auṣṣa bhāṣṭa ra:dṣaṇ dṣakḥaṇa apāṇa
 ṣabāhaka milāṇa auṣṣa ho:jāṭa. ṣṭṣa kahi: ṭas
 māhāṣi bhāṣṭamunṭi apāṇa: ṣabā pāra upāka:ra
 ke:lāṇi i: fra:pa dās kās. pāṣṭu hama fra:pa ke:
 du:ṣara pākṣa ṣas bhājabhi:ṭa ṭṣi: ".
 "bhāla: o: kṭṭi ṭṣi?"

"a:hā: o:ho: ṣabha biṣari ge:lāhū? o: a:hā: ke:
 birāha:ṇi mē: ṭapāi ke: fra:pa de:lāṭṭi"? o: fra:pa
 ṭas hamera: de:ṇe: rāhāṭṭi, hāmāra pre:mi: ke:
 birāha:ṇi mē: ṭapāi ke: rāhāikā o: fra:pa! mudā:
 hāmāra pre:mi: ṭas ahī: ṭṣikāhū ra:dṣaṇ! ta:hi
 ka:rāṇa o:hi fra:pakā adṣika:ri: pāro:kṣa ru:pē:
 a:hā: bhāṣa ge:lāhū."

o:hā hā,ja:dā a:jalā . a:hā: i: ba:ṭa bāṣaṇe:
 ṭṣāhāhū. mudā: i: aṣṣbhāuṣa ṭṣi. pāṣṭhama ba:ṭa
 apāṇa milāṇa bhē:ṇa:i: aṣṣbhāuṣa ṭṣikā . e:he:ṇa
 pariṣṭṭiṭi mē: huṇakā fra:pakā du:ṣara ṣṣa ko:ṇa:
 kās pu:ra: ho:jāṭa ṣe: kāhu!"

uruṣi: kiṭṣu kṣaṇa māṇa rāhāli:. puru:rāu: o:hi
 māṇa ke: ṭo:ṣāṭṭi -

"a:hā: ke: ṇi:dā a:bi dṣa:ṭṣa ṭṣiṣi uruṣi:"?

" a:hā: ke: ṇahi abāṣṭa ṭṣiṣi?"

"hama ra:dṣa: bhē:lāhū ki hāmāra ṇi:dā pāṣṭaṣṭa
 aṇṣa lo:kākā ṣama:ṇa hamera: ṣas de:ra:jā la:gālā
 ṭṣiṣi".

"a:hā: ke: hāmāra ja:dā ṇahi abāṣṭaṣṭiṣi?"

"a:hã: hãmərə pəri:kʂa: ləs rəhələ tʃi:?"

"nəhi ra:dʒəŋ hãmə b'həla: a:hã: ke: pəri:kʂa: ko:ŋa: kəs ləs ʂəkəɪtə tʃi:? mudā: a:hã:kə ŋɪtʃiɪtəta: hãmərə mo:ŋə mē: a:hã: ke: prətɪ a:ʃəka: utpəŋŋə kəs rəhələ ətʃiɪəi. kəhijo: hãmərə: ʂəs b'hē:tə kərəva:kə kəŋɪjō: prəja:ʂə nəhi b'hē:lə a:hã: ke: dʒɪ ʂəs. a: hãmə - hãmə tə dʒək'həŋi-dʒək'həŋi hriɖəjəkə ue:dəŋa: ʂəs uiəʃə b'hē:ləhū a:hã: ke: uiərəhə mē: tək'həŋi-tək'həŋi uikʂɪptə ʂəma:ŋə dəuɾə pəɾələhū a:hã: ʂəs miləŋə ke: le:lə, a: tʃiɪ əjələhū a:hã: ke: ŋikətə".

"a:hã: jəɖɪ ra:dʒa: ho:ɪtəhū tək'həŋi hãmərə uiəʃəta:bu:dʒhi ʂəkɪtəhū".

"hãmə a:bə ra:dʒa: ho:məjə ʂəs təs rəhələhū. hã jəɖɪ a:hã: tʃa:həbə təs ra:ŋi: bəŋi ʂəkəɪtə tʃi: ".

"hãmərə ha:rdɪkə əb'hɪla:ʂa: ətʃiɪəi a:hã: ke: əpəŋə ra:ŋi: bəŋa: li: | hãmərə hriɖəjə ke: ra:ŋi: təs a:hã: o:hi kʂəŋə b'həs ge:ləhū dʒək'həŋə a:hã:kə ā:guɾi:kə prət'həmə ʂpəɾʃə b'hē:lə tʃiələ hãmərə ləla:tə pərə,a: hãmərə ā:khi a:hã:kə ʂūɖərəta: mē: du:bi ge:lə tʃiələ".

"tək'həŋə a:hã: ke: uiəʃəta: ke:he:ŋə"?

o: ʂəb'hə təs hãmə a:hã: ke: pu:ruəhi mē: bəta: tʃukələ tʃi:. ʂuərgəkə əɖh'a:ʂəŋə a:hã: ʂəs hãmərə miləŋə ke: ma:rgə mē: ba:d'həkə ətʃiɪəi. le:kiŋə hãmə be:ʂi: dʒiŋə ba:d'h'a: nəhi bəŋəs dē:bə ʂuərgəkə əɖh'a:ʂəŋə ke:. hãmə dʒək'həŋə a:hã: ke: pre:mə mē: əpəŋa: ke: ətjəɖhi kə uiəʃə əŋub'həuə kərəs la:gəbə,a:hã: ke: uijo:gə mē: dʒi:uəŋə

hāmāra: uā:st̄e: d̄uru:hā bʰās d̄zā:e:t̄ə,t̄əkʰəṇṇə
hāmā s̄uərgə ke: ərd̄h̄a:s̄əṇṇə ke: t̄h̄o:kəra mā:ri a:h̄ā:
ke: əpəṇṇə rā:ṇi: bəṇṇa: priṭh̄ui: pərə ləs d̄zā:jəbə".

"h̄ā!ā:bə hāmā a:h̄ā: ke: uīuəjəṭ̄a: bu:d̄z̄h̄i rəhələ
t̄h̄i: rā:d̄zəṇṇ! s̄uərgəkə ja:s̄əṇṇə ke: d̄a:jit̄uə e:t̄e:kə
kāmā s̄āməjə mē: t̄h̄i:ri d̄e:məjə pərə hāmərə s̄əbʰə
ke: əpā:rə bəḍḍəṇṇa:mi: bʰās d̄zā:e:t̄ə | s̄āgəh̄i t̄əkʰəṇṇi
t̄əs hāmāra: pəṭṇi: ru:pə mē: s̄ui:kā:rə kəe:lā: pərə
iṇḍrə a:h̄ā:kə d̄uḥməṇṇə bəṇṇi d̄zāe:t̄a:hā | upəhā:rə
ke: ru:pə mē: hāmāra: o: a:h̄ā: ke: t̄əs ṇəh̄ije:
d̄e:t̄a:hā". mərəṇəḥi:lə mā:ṇuə a: əmərə əp̄s̄əra:
ke: miḥṇṇə t̄riḥ:kə mē: ke:o: pəḥṇṇṇə ṇəh̄i: kərəṭ̄ə"
"hāmā a:h̄ā: ke: pre:mə mē: pā:gələ h̄o:it̄ə d̄zā:
rəhələ t̄h̄i: uruəḥi:,a: əh̄ū t̄əs hāmərə pre:mə p̄rā:p̄t̄i
ke: əbʰi:lā:s̄a: rəkʰəit̄ə t̄h̄i: " - məḍh̄urə muḥki: ke:
s̄āgə kəhələṭ̄h̄i rā:d̄zā: puru:rəuā: .

"h̄ā rā:d̄zəṇṇ hāmāra: s̄əbʰə ke: e:kə-d̄u:s̄ərə s̄əs
uā:st̄əuīkə d̄iujə pre:mə bʰās ge:lə ət̄h̄i ət̄h̄i . s̄ət̄t̄jā:
pre:mə p̄rəṭh̄amə d̄riṭ̄i mē: bʰās d̄zā:it̄ə ət̄h̄i".

"h̄ā ! uruəḥi:! a:h̄ā: s̄ət̄jə kəhələh̄ū, uā:st̄əuə mē:
kəhu t̄əs pre:mə h̄riḍəjə ke: b̄ēḍh̄əṇṇə t̄h̄ikə s̄əbʰə
p̄rākā:rə ke: uā:s̄əṇṇa: s̄əs ələgə. pre:mə
d̄zā:t̄i,d̄h̄ərmə əṭh̄əuā: ū:t̄jə-ṇi:t̄jə ke: b̄ēḍh̄əṇṇə ke:
ṇəh̄i mā:ṇəit̄ə ət̄h̄i . uā:s̄əṇṇa: ja:ri:rikə miḥṇṇə ke:rə
ṇā:mə t̄h̄ikə,mud̄a: pre:mə h̄riḍəjə ke: miḥṇṇə ət̄h̄i".

" a:bə t̄jələuā:kə t̄jā:hi:" - kiṭh̄i be:ri t̄əkə məṇṇə
rəh̄i kiṭh̄i s̄o:t̄jəit̄ə rəh̄əli: uruəḥi:, t̄əḍupərə:t̄ə
uṭh̄əuā:kə p̄rəjā:s̄ə kərəit̄ə o: rā:d̄zā: s̄əs kəhələṭ̄h̄i |
"ṇəh̄i p̄rije: kiṭh̄i d̄e:ri: t̄əkə a:ro: bəiṣu: ṇe: ! əkʰəṇṇi

təs prije: hāmā a:hā: ke: pu:rṇə ru:pə d̄e:kʰə təkə
 ṇəhi pəjələhū ətʃi"।

"tʰi:kə bā:tə tʃiʰəkə rā:d̄zəṇ! hāmərə: kiʃi d̄e:ri:
 təkə a:ro: bəiṣṣəs mē: kuṇu: d̄iḱqəṭə ṇəhi, hāmə tās
 a:hā: ke: le:lə s̄o:tʃiṭṭə tʃiʰələhū"।

"ṇəhi hāmərə: kuṇu: d̄zəldi: ṇəhi ətʃi"।
 kiʃi be:ri təkə māṇṇə rəhi kiʃi s̄o:tʃiṭṭə rəhələtʰi
 d̄uṇu:, pʰe:rə uruṣi: e:hi māṇṇə ke: bʰəgə kərəṭṭə
 bā:d̄zi uʰələtʰi-

"a:hā: ke: d̄zṇa:tə ətʃi ki hāmā a:hā: s̄əs kəhija: s̄əs
 pre:mə kəs rəhələ tʃi: "?

"hə,ja:jəḍə o:hi d̄iṇə s̄əs d̄zā:hi d̄iṇə s̄əs hāmā
 a:hā:kə s̄tʰa:pəṇṇa: əpəṇṇə hriḍəjə mē: kəs le:ləhū"।

"ṇəhi hāmə tās a:hā: ke: o:hi d̄iṇə s̄əs
 pəhiḷe:...bəhuṭə pəhiḷe: s̄əs pre:mə kəs rəhələ tʃi:"।

"s̄e: kuṇa: ? hāmərə a: a:hā: ke: s̄a:kṣa:tka:rə tās
 o:hi d̄iṇə bʰe:lə tʃiʰələ pəhiḷə be:rə "?

""ṇəhi hāmə tās a:hā: ke: o:hi d̄iṇə s̄əs pəhiḷe:
 d̄e:kʰə tʃiʰələ tʃiʰələhū. d̄zā:hi d̄iṇə a:hā: s̄uərgə
 pəhūtʃələ rəhi:. mudā: pre:mə tās o:hi d̄iṇə s̄əs
 pu:ruṣi s̄əs bʰəs ge:lə tʃiʰələ a:hā: s̄əs, d̄zəkʰəṇṇəi
 e:kə d̄iṇə ṇa:rəḍə riṣi a:hā: ke: prəjṣa: d̄e:uə
 s̄əbʰa: mē: d̄e:ue:ṇḍrə s̄əs kəe:ṇe: tʃiʰələkʰiṇə ".

"o:hə uruṣi: a:hā: tās tʃi:rə ṇiḱələləhū "।

"tʃi:rə hāmə ṇəhi, tʃi:rə tās a:hā: tʰiḱəhū. pəhiḷe: tās
 hāmərə hriḍəjə əhī: tʃi:ri: kəe:ṇe: rəhi: ".

"uruṣi: hāmərə hriḍəjə tʃi:həiṭṭə ətʃi ki a:hā: əhiṇṇa:
 hāmərə s̄əməkṣə bəiṣṣələ rəhi: ,a: hāmə a:hā: ke:
 d̄e:kʰəiṭṭə rəhi: ".

"bʰəla: kəkʰəŋɪ təkə" - bɪhũsə_ɪtə uruəʃi: pu:tʃʰələtʰɪ.
"d̪zəkʰəŋɪ təkə həmərə s̪ā:səkə d̪o:ɾɪ ʃəri:rə s̪ēs
b̪ēd̪ʰa:e:lə rəhətə -təkʰəŋɪ təkə".

"ka:ʃə ! i: s̪əmbʰəuə bʰəs s̪əkəɪtə! jəɖɪ i:ʃuərə
həmərə: s̪ēs e:kʰəŋɪ ko:ŋo: uərəɖa:ŋə m̪ā:gəɪkə
le:lə kəhətʰɪ,təs həmə a:h̪ā: ke: kəlpə pəɾjētə əpəŋə
s̪əməkʃə d̪e:kʰəɪtə rəhəuə:kə uərəɖa:ŋə m̪ā:ɡɪ
ɪtəhũ "

"a:h̪ā: bəhuətə ʃɪt̪urə ʃɪɳi: uruəʃi:"

"a:h̪ā: s̪əs kəmə ʃɳi: həmə, d̪e:kʰu: a:h̪ā: kuŋa:
ʃɳo:ɾi:-ʃɳo:ɾi: həmərə ha:tʰə ke: ʃɳumbəŋə ləs
le:ləhũ"

"uruəʃi: həmə e:hɪ kəmələ pəkʰuɾi: ke:
rəʃa:s̪uə:d̪əŋə kəs s̪əkəɪtə ʃɳi:"?

"ŋəhɪ-ŋəhɪ! a:h̪ā:kə əbʰɪla:s̪a: e:hɪ t̪ərəh̪ē: bəɾʰələ
d̪z̪a:e:tə " - uruəʃi: p̪rət̪ɪro:d̪ʰə ke:lətʰɪ, muɖa:
puru:rəuə: uruəʃi: ke: əɖʰərə ke: ʃɳumbəŋə ləs
le:lətʰɪ . ləɖz̪d̪z̪a: s̪əs uruəʃi: ke: mukʰə-m̪ēɖələ
a:rəkʃə bʰəs ge:lə . o: kɾɪt̪ɪmə kro:d̪ʰə p̪rəgətə
kəɾəɪtə ba:d̪z̪ɪ utʰələtʰɪ -

"o:h̪ə t̪əs a:h̪ā: e:hɪ ka:rəŋə s̪ēs həmərə: kɪʃɳu d̪e:ɾi:
a:rə bəɪs̪əs ke: uə:s̪t̪e: kəhələhũ"?

"ŋəhɪ həmərə əbʰɪla:s̪a: t̪əs ma:t̪rə a:h̪ā: ke:
d̪e:kʰəɪtə rəhəuə:kə ʃɳʰələ,d̪z̪ə:a:hɪ ka:rəŋə s̪əs həmə
t̪əh̪ərələ ʃɳʰələhũ,muɖa: a:h̪ā:kə əp̪rət̪ɪmə s̪ūɖəɾjə
həmərə hɾɪɖəjə ke: e:hɪ d̪ʰɾɪʃt̪ət̪a:kə uə:s̪t̪e: p̪re:ɾɪtə
kəs d̪e:ləkə | jəɖɪ a:h̪ā: ke: d̪u:kʰə pəhũtʃələ t̪əs
həmə kʃəma: ʃɳa:həbə a:h̪ā: s̪ēs".

gʰəbəɾa: kəs t̪əɾəpə bʰərələ s̪uərə m̪ē: d̪z̪əɖɪ: s̪əs

uruəʃi: ba:dʒi utʰəli:hə - "nəhi-nəhi ra:dʒə! həmə
 t̄əs əpəna: ke: a:hā:kə prəti s̄əmərpiṭə kəs
 t̄jukələhū, bəhuta pəhi n̄əhi . o:...o:...o:... t̄əs...
 həmə h̄əʃi: kərəṭṭə t̄hələhū ".

əpənə prəti uruəʃi:kə uʒəvəha:rə əpənə:pənə mē:
 ghulələ prəti:t̄ə bh̄e:ləiṇhi ra:dʒa: ke:. kit̄hi ka:lə
 dh̄əri gēbh̄i:rə rəhəla: upəra:n̄t̄ə puru:rəva: kəhələṭhi
 - ' a:bə həmə t̄həli dʒa:e:bə prije:"|

"e:t̄e:kə ji:ghrə"?

"h̄ə,həməra: t̄əs e:t̄əh̄ə a: priṭhi: d̄unu: ke: ja:s̄ənə
 uʒəvəṣṭha: s̄əmha:rəva:kə ət̄hi. əhiṭha:mə t̄əs
 d̄e:vəra:dʒə t̄həṭhi, priṭhi: ke: uʒəvəṣṭha: həməra:
 s̄uaj̄ə d̄e:k̄həs ke: ho:j̄əṭə"!

"kit̄hi d̄iṇə a:rə t̄həhəri dʒə-ṭəhū, a:hā: biṇə
 həməra h̄riḍəjə uʒəgrə rəhəṭə".

"a:bə e:k̄hənə t̄həhərəna:i: t̄əs s̄əbh̄əvə n̄əhi ət̄hi
 prije: . h̄ə,dʒək̄hənə həmə a:hā: ke: pre:mə mē:
 əpənə: ke: bəhuta ədh̄ikə uivəʃə ənub̄h̄əvə
 kərəbə.a:hā: biṇə həməra h̄riḍəjə uʒəgrə bh̄əs
 dʒa:e:t̄ə, həməra h̄riḍəjə a:hā: ke: uirəhə s̄əhənə
 n̄əhi kəs pa:e:t̄ə ,a:hā: kə uirəhə-dʒua:la: həməra:
 uivəgd̄hə kərəs la:gəṭə t̄ək̄hənə s̄uərgə lo:kə mē:
 t̄həli a:e:bə a:hā: ke: d̄ərʃənə s̄əs əpənə h̄riḍəjə ke:
 dʒua:la: f̄ā:t̄ə kərəva: le:lə ".

"a: həməra h̄riḍəjə ke: dʒua:la: ke: ki: ho:j̄əṭə!"

uruəʃi: ke: ā:k̄hi | mē: əfru dʒhiḷəmīla: utʰələṇi. kit̄hi
 bu:n̄ḍə d̄unu: kəpo:lə pərə dh̄ərək̄i h̄ṭə ge:ləṇi.
 kəṇəla: s̄əs bh̄a:ri: bh̄e:lə s̄uərə mē: o: kəhələṭhi -

"t̄ək̄hənə t̄əkə həmə ko:ṇa: kəs əpənə h̄riḍəjə ke:

ḍṛṅva:la: fā:ṭṭā kārābā ra:dṛṅṅa"?

puru:rāva: āpāṅṅā e:kā ha:ṭṭhākā gāli: śṣas āgu:ṭṭhi:
uṭṭa:ṛi uruāji: ke: ko:mālā kāmālā kārā ke:
pākāṛāḷṭṭhī a: huṅṅāka: ūgāli: mē: pāhīra: ḍṛe:lāṭṭhī -
"e:kāra: ḍṛe:kḥī-ḍṛe:kḥī a:hā: āpāṅṅā ḍṛṅva:la: fā:ṭṭā
kārābā prije:"|

uruāji: bhā:va:ve:ḷā mē: puru:rāva: ke: vākṣā śṣas
la:gi huṅṅāka: a:līgāṅṅābāddhā kās le:lāṭṭhī.
puru:rāva: ḍṛa:hiṅṅā ha:ṭṭhā śṣasā uruāji: ke: pi:ṭṭhā pāṛā
ḍṛhi:re:-ḍṛhi:re: ṭṭhāpāki: ḍṛe:mās lāgā la:hā | kiṭṭhīu kā:lā
ḍṛhāri ḍṛṅṅu: o:hi mudra: mē: śṭṭhīrā rāhāḷṭṭhī | ḍṛṅṅu:
ke: bhā:vā bhāḡgīma: ḍṛe:kḥī e:ṅṅa: budṛṅṅa:i:ṭṭā ṭṭhāḷ
ḍṛze:ṅṅa: ḍṛṅṅu: ḍṛiṭṭi la:gāḷā a:gi ji:ṭṭāḷā bhās ge:lā ho:jā
| ḍṛṅṅu: ke: mukḥā pāṛā āṣi:mā fā:ṭṭi uja:ṭṭā bhās
ge:lāṭṭhāḷṅṅi | ā:kḥī mē: śṣāṭṭuṣṭi ke: bhā:vā bhāḷṭṭhāḷṅṅi
ṭṭās pālākā śṣāme:vā mūṅṅa: ge:lāḷṅṅi | kiṭṭhīu kṣāṅṅā
bā:ḍā māḍḥurā śṣāpāṅṅā ke: bhāḡgā kārāṭṭā uruāji:
kāhāḷṭṭhī - "a:bā āpāṅṅa: śṣābhā ke: ṭṭhāḷva:kā ṭṭhā:hi:
ra:dṛṅṅa" |

"ṭṭhi:kā ṭṭhāikā! hāmāhū: jāihā śṣo:ṭṭhāṭṭā rāhi:"|

o:ṭṭhā śṣā s uṭṭhī ge:lāṭṭhī ḍṛṅṅu:.. puṅṅā ḍṛṅṅu: e:kā
ḍṛu:śṣārā ke: ha:ṭṭhā mē: ha:ṭṭhā ṭṭhā:mi ṭṭhāli ḍṛe:lāṭṭhī |
āmāra:vāṭṭi: mē: pāhūṭṭi kā ḍṛṅṅu: āḷāgā-āḷāgā ḍṛiṭṭa:
mē: muṛā ge:lāṭṭhī | mudra: uṭṭā: ho:i śṣas pu:rūvā
ra:dṛṅṅa: uruāji: ke: ḍṛṅṅu: ha:ṭṭhākā māḍḥurā
ṭṭhūbāṅṅā, a: priṭṭhīvi: śṣas puru:rāva: ke: ji:gḥrā vā:pāśṣā
a:bāi ke: vāṭṭhāḷṅṅā uruāji: lās ṭṭhūkālā rāhāṭṭhī |

krāməfəhə

əpəŋə

māṭəujə editorial.ətaff.videhəa@gmail.com pərə

pəṭ^hɑ:u.

3.7. prəṇəuə d̪ʒʰaː-bʰəukaːliː murgɑː (ləgʰu uʒǽgʒə)

prəṇəuə d̪ʒʰaː

bʰəukaːliː murgɑː (ləgʰu uʒǽgʒə)

murgɑː keː eːkəʈɑː gɑːmə meː bɪlɑːrɪ keː aːʈǽkə
bədʰɪ geːlə ʈʰələ. gɑːmækə mukʰɪjɑː murgɑː ʂəbə
keː beːrə-beːrə əɪ ʂəməʂjɑː ʂeː ʈʰuʈərəːkɑːrə keː
aːʃuɑːʂəṇə d̪əɪʈə ʈʰələːhə mudɑː əkʂərəhɑː peːpərə
meː bɪlɑːrɪ keː aːʈǽkə keː xəbəri ʈʰəpɑːɪʈə rəhəiː
ʈʰələ.

əɪ ʂəbə ʂeː ubɪjɑː ʈʰukələ murgɑː ʂəbə əʈəʈəhə
mukʰɪjɑː bədʰələbɑː keː ɳɪrɳəjə leːləkə aː eːkəʈɑː
bʰəukaːliː murgɑː keː əpəṇə mukʰɪjɑː ʈʰɳələkə.
ʂəbə keː iː ummiːd̪ə ʈʰələ d̪ʒeː iː bʰəukaːliː murgɑː
bɪlɑːrɪ keː aːʈǽkə keː ʂəmaːpʈə kə d̪eːʈə.

ɳəbəkɑː mukʰɪjɑː murgɑː ʂəbə keː biːʈʰə bɪlɑːrɪ keː
aːʈǽkə ʂəmaːpʈə kərə' leːlə əd̪ʒiːbə-əd̪ʒiːbə ɳɪrɳəjə
leːbə' laːgələ. mudɑː oːkərə ʂukʰəḍə pəriɳɑːmə
kəmə d̪eːkʰɑːiː aː murgɑː ʂəbə keː kiʈʰə ɳə kiʈʰə
ɳəjɑː aːpʰəɪʈə ʂeː ʂɑːkʂɑːʈkɑːrə bʰə d̪ʒɑːjə, kieːki

नृरुणैजं स्रुबे केः अःदुहाःरं दृजनाःनु अः जोःदुहा
 कामे, अनुबहुःतृ, दृजिदुधे अः लोःकालुबुहाःसनुषुवाःदु
 बेःसुःाःिः तृिहले. मुदुः तृैजोः मुरुगः कुहुजे
 तृिहले, कृःकृ बृहुकाःलिः मुरुगः मुरुगः स्रुबे केः
 बृःलःरृ केः अःतृकं सुः बृतृबेःकं एःकृताः गुःदुहा
 गुरुमुतृरं दु देःनुः तृिहले.

ओः एरुणं प्रृतृःरतृतृरं केः माःदृहुजे सुः
 स्रुबेःतृः मुरुगः केः इः बृतृः दुःनुः तृिहले दृजेः कृतृ
 दृजेः कोःनुः बृःलःरृ केः गृदुहा लःगु तृ स्रुबे एरुणं
 अःकृ, नृःकं मुनु लृःहृः, बृःलःरृ एरुणः मुःनुः
 बृःगृ दृजेःतृ. अःबे स्रुबे मुरुगः एःहृनुः कंरं
 लःगुले तृिहले. एः बृःतृ बृःलःरृ तृरुतृःरु अःबेः अः
 कोःनुः मुरुगः केः एरुणं सृकाःरं बंनुः लृ. कृःकृ
 मुरुगः केः अःबःदृः एःतृःकं तृिहले कृ बृःलःरृ केः इः
 गुतृरुतृ कृःले केः रृतृः कंकरोः नृः लःगुः. कृतृिह
 मुरुगः सृकं कंरुं अः दृजंःतृ केः मंःगु कंरुः तृ
 बृहुकाःलिः मुरुगः केः गुरुगः केः दुःरः ओःजे मुरुगः
 स्रुबे केः सुमाःदृजे उरुःदृः गृःसृतृ कं केः तृरुतृ
 कंरुः दुःले दृजाःजे तृिहले.

एः तृरुहेः कःलृतृकंरं अनुषुतृ तृिहले रंहले तृिहले.
 लःगुजे तृिहले दृजेःनुः बृःलःरृ स्रुबे केः सृकाःरं हुःनुःः
 मुरुगः स्रुबे केः नृःतृ बंनु गेःले तृिहले.

नृःतृः मुरुगः- अःमं नृःगंरुके , बृःलःरृ -
 बृरुतृःतृःरं /गृःतृःलः

əɪ rətʃəna:pərə

əpənə

mətʃəvjə editorial.staff.videhəa@gmail.com pərə

pətʰa:u.

3.8.ɑ:ʃɑ:rjə ra:ma:nəndə mənɔlə-əgəstə krā:ʈɪ
ʃəhi:ɔlə ra:məpʰələ məɔlə: dʒi:sənə uritə/ kəmi:nɑ:
sɪɔva:nə

अःतऱाःरज॑ राःमाःनु॑ँद॑ म॑ँद॑ल॑

॑ग॑स्त॑ क॒र्राःत॑ ङ॒हऱःद॑ राःम॑प॒ह॑ल॑ म॑ँद॑ल॑ः द॒ङ्गऱः॑उ॒ण॑
उ॒रि॑त॑/ क॒मऱः॑नु॒ः उ॒दु॑वाःनु॑

1

**॑ग॑स्त॑ क॒र्राःत॑ ङ॒हऱःद॑ राःम॑प॒ह॑ल॑ म॑ँद॑ल॑ःद॒ङ्गऱः॑उ॒ण॑
उ॒रि॑त॑**

ब॒हऱः॑र॑ मेः ॑ग॑स्त॑ क॒र्राःत॑ ॑त॑र्ग॑त॑ प॒ह्ऱः॑ङ्गऱः प॑र॑
ल॑त॑केः उ॒ऱः॑ल॒ः ङ॒ऱः॑त॑ ङ॒हऱःद॑ मेः ॑क॑त॒ः अः म॑रि॒त॑ऱः
॑त॑र्ग॑त॑ द॒ङ्गऱः॑ ङ॒ऱः॑त॒ःम॑रि॒त॑ः केः प॑ह॒ऱः॑ ङ॒हऱःद॑
राःम॑प॒ह॑ल॑ म॑ँद॑ल॑ र॑ह॑त॒ऱःनु॑.

məha:ṅ kra:ṅṅika:ri: əməə jəhi:də
 ra:məpʰələ mədələ 06 əgəstə 1924 ke: si:ta:məṭhi:
 d̪ɪla: ke: ba:d̪zəpəṭti: t̪ʰa:ṅa: ke: məd̪hura:purə
 gā:uə me: d̪həṅṅuṅuṅji: d̪h̪a:ṅukə kulə me: pi:ta:
 go:kʰulə mədələ a: ma:ta: gərəbi: d̪e:ui: ke: puṭrə
 rəṅṅə ke: ru:pə me: pəiḍa: ho:jələ rəhe:. ra:məpʰələ
 mədələ t̪ja:ri b̪h̪a:i: me: t̪e:ṣərə rəhəṭh̪iṅṅə.pəh̪i:la:
 ra:məjərəṅə mədələ,d̪o:ṣərə məh̪əṭh̪ə mədələ a:
 t̪jəuṭh̪əmə mi:ri: mədələ rəhe:ṣəb̪h̪ə b̪h̪a:i: kuṭti:
 k̪he:le: a: ki:ṣa:ṅi: kərə:.ma:lə-d̪za:lə po:ṣə ke: a:
 uo:kərə k̪h̪ari:d̪ə-be:t̪jə kərəke: əpəṅə a:məḍḍṅi:
 d̪zuṭa:uəṭə rəhe:.huṅəkərə ba:bu:d̪zi: gā:uə me:
 e:kəṭa: ki:ra:ṅa: ke: d̪o:ka:ṅə t̪jələb̪əiṭə
 rəhəṭh̪iṅṅə.uo:14 bərək̪h̪ə ke: umərə me: miḍiḷə
 pa:ṣə kərə ge:lə rəhəṭh̪iṅṅə.pəh̪ələua:ṅi: ke: t̪jələṭe:
 iṅəkərə d̪e:hə kəṣələ rəhe:.5'5''ke: go:rə
 d̪e:hə,t̪jəməkəiṭə ā:k̪i,b̪h̪əujə li:ra: a: əuṭh̪ija: ke:jə
 ṣəh̪əḍzəijə məṅṅə mo:he: ua:la: rəhe:.t̪je:h̪əra:
 h̪ṣəṣəṃuk̪h̪ə, ṣəṣəṃjə, miḍiḍub̪h̪a:ṣi:,ṣa:h̪əṣi: a:
 ro:b̪əḍa:rə rəhe:.17bərək̪h̪ə ke: umərə me:
 si:ta:məṭhi: d̪ɪla: ke: ruṅṅi:ṣəiḍəpurə t̪ʰa:ṅa:
 b̪hi:t̪əirə gəgəua:ra: ṅi:ua:ṣi: əmi:ṅə mədələ ke:
 be:t̪i: d̪zəgəpəṭti: d̪e:ui: ṣe: ui:hə b̪he:lə rəhe:.uo:
 d̪h̪a:riṃikə a: d̪əja:lu məh̪i:la: rəhəṭh̪iṅṅə.uia:hə ke:
 e:kə bəriṣə ba:d̪ə 15ṣiṭəmbərə 1942ke: d̪iṅṅə
 huṅəkə: e:kəṭa: puṭrə rəṅṅə b̪he:lə rəhe: d̪zəu
 ra:məpʰələ mədələ d̪ze:hələ me: rəhəṭh̪i.

əkʰɪlə bʰa:rəʈi:jə kǎ:gre:ʂə ədʰɪue:ʃəŋə
 ʂəruəʂəmməʈi ʂə gǎ:dʰi: dʒi: ke: əguɑ:i: a: əbdulə
 kələ:mə a:dʒa:də ke: ʂəbʰa:pəʈiʈuə
 me: 08əgəʂtə1942 ke: e:kəʈa: prəʂta:uə pa:ʂə
 kələnə rəhe: dʒe: ʂəmu:tʃa: dde:ʃə me: bʰa:rəʈə
 tʃi:ro: a:nɔ:ləŋə uɑ: əgəʂtə krā:ʈi ke: ŋɑ:mə ʂe:
 dʒa:ŋələ dʒa:jə həijə.dʒe: iʈi:ʂə ke: pəŋŋɑ: me:
 ʂuɑ:rŋā:kiʈə həijə.

əgəʂtə krā:ʈi ke: dʒuɑ:lɑ: ke: ləpəʈə pu:ra:
 hīduʂta:ŋə ke: əpəŋɑ: a:go:ʃə me: le: le: rəhəijə.
 mədʰura:purə ke: juvəkə uɪŋde:ʃuəri: prəʂɑ:də
 gǎ:uə me: e:kəʈa: ʂəbʰa: kələkəɑ: a:dʒa:di: ke:
 ləɾɑ:i: ləɾē: le:lə ra:məpʰələ mədələ ke: ŋe:ʈiʈuə
 me: e:kəʈa: juva: dələ ke: ʂtʰa:pəŋɑ:
 kələnə.həɪhərə prəʂɑ:də, kəpɪlə dde:uə
 ʂiʰə, ʃəʈrugʰŋə ʂiʰə,muŋe:ʃuərə ʂiʰə,ʃri: kriʃŋə
 prəʂɑ:də,ra:məpri:ʈə ʂɑ:hə,pʰu:ləuɑ:ri:
 mədələ, ʂəhədʒa:ŋəʈə ʃəma:, bʰuuəŋe:ʃuərə ra:jə
 a: dʒəŋɑ:rdəŋə dʒʰɑ: a:dɪ əi: juva: dələ ke: ʂədəʂjə
 rəhəʈʰiŋə.ʈə ʂəməjə ke: pupəri: tʰɑ:ŋɑ: ke: dəro:ga:
 ərdʒu:ŋə ʂiʰə ke: ətʃa:tʃa:rə a: əŋɑ:tʃa:rə ʂe: tʰɑ:ŋɑ:
 ke: dʒəŋəʈɑ: ʈəba:hə rəhe:..ə_ɪʂe: dʒəŋəʈɑ:
 bəukʰəla: ge:lə rəhe:.

19əgəstə 1942ke: d̥ɪŋə əgre:d̥zi: s̥ɪpa:hi: kʰa:di:
 bʰəḍa:rə,bəa:ba: n̥ərəs̥iḥə d̥a:s̥ə,ra:məṇəḍəṇə s̥iḥə
 a: mo:həṇə s̥iḥə ke: gʰərə d̥zəla: d̥e:ləkə.pəṭa:
 t̥jələlə kɪ24əgəstə 1942ke: d̥ɪŋə ut̥pa:t̥ə mət̥ja:ve:
 a:t̥a:t̥a:ji: d̥əro:ga: ərd̥zu:n̥ə s̥iḥə ba:d̥zəpətt̥i: a:be:
 ba:la: h̥əjə. ā:ḍo:ləṇəkə:ri: e:go: gupt̥ə m̥iṭi:gə
 bəṇəgā:uə me: kəɪləṇə a: uɪ:rə ra:məpʰələ ke:
 n̥e:t̥riṭ̥uə me: kəṭʰiṭ̥ə d̥e:jə ke: gəḍḍa:rə d̥əro:ga:
 ərd̥zu:n̥ə s̥iḥə ke: d̥e:jə ke: a:d̥zə:d̥i: ke: ra:hə s̥e:
 h̥əṭa:ve: ke: jəpəṭʰə le: le:ləṇə.bəiṭʰəkə me: ba:ba:
 n̥ərəs̥iḥə d̥a:s̥ə, s̥əkələḍe:uə
 k̥ūuərə,ra:məbud̥zʰa:uəṇə t̥ʰa:kurə,h̥əiḥərə
 prəṣa:d̥ə, uɪṇḍe:juəri: prəṣa:d̥ə a: uɪ:rə ra:məpʰələ
 m̥əḍələ a:d̥i s̥əmmiṭ̥ə rəhələṇə.

24əgəstə 1942 ke: d̥ɪŋə bəriṭa:ni: ja:s̥əṇə a:
 a:d̥zə:d̥i: ke: b̥i:ro:d̥hi: a:t̥a:t̥a:ji: d̥əro:ga: ərd̥zu:n̥ə
 s̥iḥə ko:həra:mə mət̥ja:be: ba:d̥zəpətt̥i: a:be: ba:la:
 rəhe:.pəṛəṭ̥jə juua: ḍələ ke: m̥əja: uo: gupt̥ə rupə s̥e:
 d̥zə:n̥ə ge:lə,t̥ə ərd̥zu:n̥ə s̥iḥə ko:ṇo: bəha:ṇa:
 bəṇa:ke: əpəṇe: n̥ə a:jələ a: kru:rə a:t̥a:t̥a:ji:
 əgre:d̥zi: huku:məṭə ke: e:s̥əḍi:o: h̥ərəḍi:pə
 ṇa:ra:jəṇə s̥iḥə, pulis̥ə iṣṣpe:kt̥ərə ra:məmu:r̥ti d̥zʰa:
 pulis̥ə j̥ja:mə la:lə s̥iḥə, t̥jəpərə:si: d̥ərəue:ji: s̥iḥə a:
 ḍra:uərə a:d̥iṭ̥jə ra:mə ke: juua: ḍələ ke: ā:ḍo:ləṇə
 ke: kut̥jələ: ke: le:lə bʰe:d̥zə d̥e:ləkə.

ba:d̄z̄əpətti: t̄j̄əukə pərə ra:məpʰələ m̄əḍələ
 ke: n̄e:t̄rit̄uə me: ā:ḍo:ləṅṅi:
 la:t̄hi: , d̄ēḍa:,b̄h̄a:la:,b̄əṛət̄ji:, t̄ləuə:rə,p̄h̄əṛəṣ̄a: ṣ̄e:
 l̄əṣ̄ṣ̄ t̄j̄əukə ke: d̄z̄a:mə k̄əl̄l̄əi r̄əhe:t̄ḥi: bi:t̄j̄ə me:
 a:t̄a:t̄a:ji: e:ṣ̄əḍi:o: h̄əṛəḍi:pə n̄a:ra:jəṅṅə ṣ̄iḥə əpəṅṅə
 ti:mə ke: ṣ̄a:t̄h̄ə p̄əh̄ūḥ̄j̄ələ. ā:ḍo:ləṅṅa:k̄a:ri: əurə
 ut̄te:d̄z̄it̄ə ho: ge:lə. j̄əhi: bi:t̄j̄ə me: əgre:d̄zi:
 ṣ̄əṛək̄a:rə ke: ṣ̄ṣ̄pe:k̄t̄ərə ra:məmu:r̄t̄i d̄z̄h̄a:
 ā:ḍo:ləṅṅə ke: kuf̄j̄ələ: ke: le:uə əpəṅṅə piṣ̄t̄əulə ṣ̄e:
 h̄əuə:i: p̄h̄a:j̄əṛiḡə k̄əre: la:gələ. ā:ḍo:ləṅṅa:k̄a:ri:
 əṣ̄ṣ̄e: b̄h̄əṛək̄ə ge:lə. əṣ̄ṣ̄ bi:t̄j̄ə me: ra:məpʰələ
 m̄əḍələ ṣ̄ṣ̄pe:k̄t̄ərə ra:məmu:r̄t̄i ke: h̄a:t̄h̄ə ṣ̄e:
 d̄z̄h̄əp̄ətt̄a: ma:rə ke: piṣ̄t̄əulə t̄j̄i:ṅṅə le: le:lək̄ə.
 ā:ḍo:ləṅṅa:k̄a:ri: ṣ̄ṣ̄pe:k̄t̄ərə ṣ̄e: d̄z̄ud̄z̄h̄e: la:gələ.

t̄əb̄ə ui:rə ra:məpʰələ m̄əḍələ ṣ̄əb̄h̄əṣ̄e: p̄əh̄i:la: uə:rə
 p̄h̄əṛəṣ̄a: ṣ̄e: e:ṣ̄əḍi:o: h̄əṛəḍi:pə n̄a:ra:jəṅṅə ṣ̄iḥə ke:
 ḡəṛḍəṅṅə p̄ərə k̄əl̄l̄əṅṅə.t̄j̄iḥ̄əpa:k̄ə ke: a:uəḍz̄ə ḡəṛḍəṅṅə
 k̄əṭə ke: l̄əṭək̄ə ge:lə a: k̄h̄u:ṅṅə ke: p̄h̄əuə:ra: p̄h̄u:t̄ə
 p̄əṛələ.ləhu: ṣ̄e: ra:məpʰələ m̄əḍələ ṅṅəh̄a:
 ge:lə.ləḡəj̄ə d̄z̄e:ṅṅa: əgre:d̄zi: h̄uku:m̄əṭṭə ṣ̄e: k̄h̄u:ṅṅə
 ke: ho:li: k̄h̄e:l̄əl̄əṅṅə h̄əj̄ə.ā:ḍo:l̄əka:ri: la:t̄hi: d̄ēḍa:
 b̄h̄a:la: p̄h̄əṛəṣ̄a: ṣ̄e: ṣ̄ṣ̄pe:k̄t̄ərə ra:məmu:r̄t̄i
 d̄z̄h̄a:,h̄əuəl̄əḍa:rə j̄ja:m̄əla:lə ṣ̄iḥə a: t̄j̄əp̄əra:ṣ̄i:
 ḍ̄əṛəuə:ji: ṣ̄iḥə ke: b̄hi: ma:rə ḍ̄e:l̄əṅṅə. b̄hi:ṛə ke:
 p̄h̄a:j̄əḍa: ut̄h̄a: ke: t̄j̄əp̄əra:ṣ̄i: a:ḍ̄it̄j̄ə ra:mə b̄h̄a:ḡə
 ge:lə.

vi:rə ra:məpʰələ mǝdǝlə e:ʂədi:o: hərədi:pə
 ɳa:ra:jəŋə ʂiʰə ke: la:fə a: ā:do:ləŋəka:ri: ʂəbə
 iʂpe:ktərə ra:məmu:rɪ dʒʰa:, həuələɖa:rə
 jja:məla:lə ʂiʰə a: tʃəpərə:ʂi: dǝrəbe:ʃi: ʂiʰə ke: la:fə
 ke: əpəŋa: kǝdʰa: pərə uʰa: ke: bəgələ ke:
 ədʰəua:ra: ɳədi: me: uʂərdʒiʰə kəi dde:ləkə.
 ā:do:ləŋəka:ri: bʰa:rətə ma:tta: ke: dʒəjə bo:ləiʰə
 rəhe:ə_ɪ tǝrəhə ʂe: dde:fə ke: a:dʒa:di: ke: ā:do:ləŋə
 ke: ba:dʰəkə dde:fə ke: ā:tǝrɪkə dʒuməŋə ke: ətə bʰe:
 ge:lə.

bʰa:gə ke: tʃəpərə:ʂi: a:dɪtjə ra:mə ʂi:tta:məʰi:
 mǝdʒiʂtre:tə ko:rʰə me: pəhũ:tʃələ a: ra:məpʰələ
 mǝdǝlə, ba:ba: ɳərəʂiʰə dda:ʂə e:uə tti:ŋə tʃa:rə ʂəu
 ədʒna:tə pərə hətja: ke:fə ɳə-473/42 ka:
 mukəɖəma: kərə dde:ləkə.ə_ɪ hətja:kā:də ke: ba:də
 əgre:dʒə kəle:ktərə a: pəda:dʰɪka:ri: ʂɪpa:hi: ʂəbʰə
 ke: ʂa:tʰə ba:dʒəpətʃi: me: ətja:tʃa:rə a: əŋa:tʃa:rə
 kərə: la:gələ. ra:məpʰələ mǝdǝlə a: ā:do:ləŋəka:ri:
 ke: gʰərə me: a:gə ləga: ke: gʰərə ke: ra:kʰə kəi
 dde:uəki:. bəhu be:tʃi: ke: ɪdʒdʒəʂə ʂe: kʰe:le: la:gələ.
 budʒʰa:səŋə tʰa:kurə ʂəge: bəhuʰə lo:gə ke:
 ɳɪrəpʰtʰa:rə kərə le:ləkə. bəŋəgā:sə dʒa:ŋəki: ʂiʰə
 ke: dǝrəua:dʒe: pərə go:li: ma:rə dde:ləkə. pədi:pə
 ʂiʰə ke: ka:la: pa:ŋi: bʰe:dʒə dde:ləkə. bəhuʰə ʂe:
 lo:gə ɳe:pa:lə bʰa:gə ge:lə.

ra:məpʰələ mədʰələ əpəŋa: pəriua:rə ke:
 sʱurəkʂa: ke: le:lə əpəŋa: bəɾəka: bʰa:i: ke: sʱəsʱura:rə
 lətʃʰəmɪŋja:, ŋe:pa:lə me: rəkʰe: tʃələ ge:ləŋə.
 sʱəsʱurə ŋəḍḍu ədʰɪka:ri: sʱəɾəkʂəŋə dʱe:ləŋə.ʊi:rə
 ra:məpʰələ mədʰələ kəhələŋə kɪ həmərə: pətʃni: ke:
 sʱurəkʂɪtə ra:kʰu:.həmə tʃə bʰa:rətʃə ma:tʃa: ke:
 a:dʒa:dʒi: ke: le:lə əpəŋə dʱe:jə bʰa:rətʃə
 dʒa:jəbə.ŋəḍḍu ədʰɪka:ri: bəhʉtə ro:kələŋə.pəɾətʃə
 a:dʒa:dʒi: ke: dʱua:ŋa: ke: tʃʰɪpəŋa: ru:kəŋa:
 mədʒu:rə ŋə rəhe:.10 dʱɪŋə ba:dʱə mədʱura:purə a:
 ge:ləŋə.dərələ lo:gə sʱəbʰə kəhe: la:gələ-bʰa:gə dʒa:
 ra:məpʰələ. e:sʱədʒi:ɔ:, ɪsʱpe:ktərə, pulɪsə a:
 tʃəpərə:ʒi: ke: ma:re: me: tʃo:re: ha:tʃə həʊuə.tʃu:
 pəkəɾa: dʒəɪjəba:.bʰa:gə dʒa: ra:məpʰələ.bʰa:gə
 dʒa:.

ʊi:rə ra:məpʰələ kəhələŋə-həmə ko:ŋo: tʃo:ri:
 dəkəɪtʃi: ŋə kəɪli: həɪjə.həmə dʱe:jə ke: le:lə,lo:gə ke:
 bʰəla:i: ke: le:lə,əməŋə a: sʱukʰə tʃəɪŋə ke: le:lə
 əgre:dʒi: mula:dʒɪmə ke: ma:rə li: həɪjə.dʒe:lə a:
 pʰā:ʒi: ke: le:lə həmə tʃəɪja:rə tʃʰi:. həmərə: ŋə tʃɪtʃa:
 həɪjə,ŋə dərə həɪjə,ŋə bʰəjə həɪjə.

ba:dʒəpətʃi: hətʃa:kā:də ke:
 ba:dʒə25 əgəʂtə 1942ke: dʱɪŋə ā:dʱo:ləŋəkə:ri: a:
 əgre:dʒi: pulɪsə ke: dʒʰəɾəpə me: tʃəɾəʊtə me:
 tʃəɾəʊtə ke: bʰədʱəi: kəba:ri: jəhi:də ho: ge:ləŋə.
 pupəri: me: sʱəhədʱe:ʊə sʱa:hə, məha:ʊi:rə

go:pə,bəhe:ra: ke: ra:məbudʒʰa:uəŋə tʰa:kurə
ʃəhi:də bʰe: ge:ləŋə. hərihərəpurə ke: ra:mələgəŋə
ʃiʰə, ra:mə sʌa:rtʰə sʌiddʰə,ra:mətʃərəŋə
mədələ,dʒʰəgəru: mədələ, ra:məsʌəru:pə ʃiʰə
lo:gəŋə ŋe:pa:lə me: bʰu:miɡətʰə ho: ge:ləŋə.

29əgəʃtə1942ke: dʒiŋə ri:ga: re:va:ʃi: me:
mətʰura: mədələ ʃəhi:də ho: ge:ləŋə. ra:dʒa:ra:mə
mədələ, li:la: mədələ,rəkətu: mədələ,sʌ:rədzə
kurmi:, bəga:li: mədələ, jəmuŋa:
məhətʰa:, ŋəddələ:lə me:hətʰa:,buŋi:la:lə
ra:jə, sʌhəde:uə ra:jə, sʌddərə me:hətʰa:,ŋe:bi:
mədələ sʌge: dʒərdʒəŋō: ā:do:ləŋəkə:ri: gʰa:jələ ho:
ge:ləŋə.

ri:ga: ʃte:ʃəŋə pərə re:lə pətəri: ukʰa:ɾətʰə be:rə me:
pulɪʃə go:li: ʃe: məudʒē: dʒʰa: a: sʌkʰəra:mə
məhəra: ʃəhi:də ho: ge:ləŋə.ŋu:ŋu: miɟā: gʰa:jələ a:
ba:də me: ʃəhi:də bʰe: ge:ləŋə.

30əgəʃtə1942ke: dʒiŋə tʰərija:ŋi:
tʃiʰəpərə: (ʃiʌhərə) me: pulɪʃə a: ā:do:ləŋəkə:ri: ke:
ləra:i: me: bələde:uə sʌ:ri:,sʌkʰəŋə lo:ha:rə,uəʃi:
tʰətəma:,pərəʃətʰə sʌ:hə,sʌddərə məhəra:,tʃiʰətʰu:
ka:ŋu:,dʒəjəməgələ ʃiʰə,bʰu:pəŋə ʃiʰə a:
ŋəudʒa:də ʃiʰə ʃəhi:də bʰe: ge:ləŋə.biəkəŋə
kurmi:,budʒəŋə kəha:rə,budʒʰa:uəŋə
tʃəma:rə, mukʌi ʃiʰə, gulədzə:rə ʃiʰə,ra:me:ʃuərə

५िह, बैगा:लि: नुनुजा:,मैदुडे: सु:रुहि:,तुलहा:ि:
 तु:कुर, रा:मैल:तुनु
 ५िह, रा:मैदु:सु
 ५िह,रा:मैपुका:र
 तुतमा:, रा:दुडे:दुर
 दु:नुक,गुगुल, दु:नु:बि:,पुनु ५िह अ: दुदुनु
 दु:दु:लनुका:रि: गु:जैल हु: गे:लनु.

06सुतैम्बैर 1942के: दुनु उ:रै रा:मैपुहैल मैदुल
 गुरैपुतै:रै कैल गे:लनु.तुहैल मैहि:नु: दुमैरा:
 सु:तै:मैरुहि: दुडे:लै मे: रैहैल: के: बै:दु हुनुका:
 सु:नुतुरैलै दुडे:लै भै:गैलैपुुरै भै:दुडै दु:लैकै.
 गुरै:मि:नु दुनुकै मैदुल, सुनु:दुरै भै:नु:
 मैहैतुहै मैदुलै कुनु: सु: दुडे:लै मे: रा:मैपुहैल
 मैदुलै के: बैतैलैकै रा:मैपुहैल तु:रै: ऐ:कैतै:
 पु:तुरै रैतुनु प्रै:तुनु भै: लै: हैतु.हैसुतै उ:रै
 रा:मैपुहैल मैदुलै कैहैलैकै-अ:बु हैमैरा: पु:नु:
 मलै दुनु:जैतै.अै हैमै गुहैरै पुरै नु लैतुतै पुरै:जैबै.

अ:तुहै मैहि:नु: बै:दु हुनुकैरै पुतुरै के: दु:है:तै
 भै: गे:लै. गुहैरैनु:लै: इ सु:तुनुनु: उ:रै रा:मैपुहैल
 मैदुलै के: नु दु:लैकै.

भै:गैलैपुुरै को:तु
 मे: 12,13,14 ऐगैसुतै1943के: लैगा:तै:रै बैहैसु

b^he:lə:ui:rə ra:məp^hələ mǎḍələ ke: bətʃa:uə pəkṣə
me: t̃i:nə n̄a:mi: uəki:lə ke: bəhəṣṣə kəre: la: prā:t̃i:jə
kā:gre:ṣə kəmiṭi: b^he:d̃zə le: rəhe: . uəki:lə ṣəb^hə
ui:rə ra:məp^hələ mǎḍələ ke: ṣud̃z^ha:uə ɖe:ləkə-
ko:r̄tə me: d̃zəd̃zə ke: ṣa:məṇe: kəhəbə,həmə n̄ə
ma:rə li: həijə. ṣḍde:hə ke: la:b^hə me: əha: bətʃə
d̃zə:jəbə. pərətʃə d̃zəũ d̃zəd̃zə
pu:tʃ^hələkə - ra:məp^hələ mǎḍələ t̃ũ: e:ṣḍdi:o: ke:
ma:rə la: .uəki:lə ke: ṣud̃z^ha:uə ke: tʃukəra: ke: ui:rə
krā:t̃ika:ri: ra:məp^hələ mǎḍələ kəhələkə-h̄.
həd̃zu:rə.pəh̄ila: p^hərəṣṣa: həmə hi: ma:rə lijəi.

d̃zila: d̃zəd̃zə, ui:rə ra:məp^hələ mǎḍələ ke: p^hā:ṣi:
ke: ṣḍd̃zə: ṣun̄əilə kəi.

23 əgəṣṣṣə 1943 ke: b^ho:rə04 bəd̃ze: b^ha:rəṣṣə ke:
ui:rə ṣəpu:t̄ə ra:məp^hələ mǎḍələ h̄ṣṣəiṣṣə h̄ṣṣəiṣṣə
p^hā:ṣi: ke: p^hḍḍa: ke: t̃ju:mə le:ləṇə.

p^hā:ṣi: ke: p^hḍḍa: t̃ju:me: ṣe: pəh̄ile: huṇəka: ṣe:
əṣṣimə iṭt̃iṣṣa: pu:tʃ^hələ ge:lə rəhe: t̄ə ui:rə ra:məp^hələ
mǎḍələ kəhələṇə-əgre:d̃zə ṣəb^hə həməərə ɖe:fə
t̃i^ho:rə kərə t̃jələ d̃zə:jə a: həməərə pra:ṇə ṣe: b^hi:
pja:ra: ɖe:fə a:d̃zə:ɖə ho: d̃zə:jə.

əgəʂtə krã:ʈi ke: ui:rə ʃəhi:ðə ke: ɳa:mə
 tətka:li:ɳə dʒi:la: mudʒəpʰhəpəpura ke: ʈa:ʊərə me:
 ʂuəɳa:kiʈə həiʃə.a: ʂi:ʈa:mətʰi: dʒi:la: ke:
 ba:dʒəpətʃi: ʈʃəukə pərə ke: ʈa:ʊərə me:
 a:ðəməkəðə mu:rʈi prətʃiʈʰa:piʈə həiʃə.dʒe: a:
 bhɑ:rətə ke: ʂəʈa:ɳə ke: bhɑ:rətə ke: a:dʒa:ɳi: ke:
 əkʂuɳə rəkʰe: ke: ʂəðde:ʃə ðe: rəhələ həiʃə.

hĩɳi: ke: e:kəʈa: kəuʈa: əʃə ke: ru:pə me:-

həmə la:jē: həi ʈu:pʰa:ɳə ʂe:

kiʃʈi: ɳika:lə ke:,

iʂə ðe:ʃə ko: rəkʰəɳa:,

me:re: bətʃʃe: ʂəbhɑ:lə ke:.

həmərə: ʂəbhə ke: ə_iʂəɳə ui:rə
 krã:ʈika:ri:, pʰã:ʂi: ke: pʰəðda: ke: ʈʃi:me: ʊa:la:
 ʃəhi:ðə ra:məpʰələ məðələ pərə gəruə həiʃə.

2

kəmi:ɳa: ʊiɳuɑ:ɳə

kuma:rə uɪʃua:ʒə prəʒɪddʰə məɪtʰɪli: ʒa:hɪtʃəkɑ:rə
 rəhələŋə.uo: e:kə ʒa:tʰə
 kəuɪ, kətʰɑ:kɑ:rə, upəŋja:ʒəkɑ:rə a: a:lo:tʃəkə
 rəhələŋə. ʒo:ŋɑ: me: ʒugəddʰə ɪ kɪ uo: məɪtʰɪli:
 uɪʃuəuɪdʒɑ:ləjə me: məɪtʰɪli: uɪbʰɑ:gə ke:
 uɪbʰɑ:gɑ:dʰjəkʒo: rəhələŋə. huŋəkərə pədʰɑ:be: ke:
 ʃəɪli: pərə uɪdʒɑ:rtʰi: dʒi:va:ŋɑ: rəhəjə.dʒo:ʒəro:
 uɪbʰɑ:gə ke: uɪdʒɑ:rtʰi: huŋəkərə kla:ʒə me: bəɪtʰə
 dʒɑ:jə. kʰətʃɑ:kʰətʃə kla:ʒə bʰərəlɑ: ke: bɑ:də kla:ʒə
 ke: kʰɪrəkɪ: a: ge:tə pərə kʰərɑ: ho:ke: ʒuŋəjə la:ge:.
 pərəʒtu ko:ɪ: ʃo:rə gulə ŋə. ke:uələ kuma:rə uɪʃua:ʒə
 ke: a:va:dʒə. le:ktʃərə ke: ʒəməjə pa:tʰə ke:
 əŋu:ku:lə bʰɑ:uə bʰəŋɪma: məŋə mo:həkə.

kuma:rə uɪʃua:ʒə ke: rəhəŋə ʒəhəŋə me:
 rə_ɪʒəpəŋə təpəkə:. gərmɪ: mē: ʒəpʰe:də kurta: -
 pəɪdʒɑ:ma: tə kəhɪjo: ʒəpʰe:də dʰo:tɪ:
 kurta:.dʒɑ:ɾɑ: me: ko:tə-pəɪtə a: məpʰələrə. mūhə
 mē: pa:ŋə a: ā:kʰə pərə go:gləʒə. ʒa:jə me: mədɪra:.
 ko:ŋo: kəddʒu:ʒi: ŋə.

ɾɪkʃɑ:va:lo: huŋəkərə dʒi:va:ŋɑ:. ɾɪkʃɑ:va:la: ke:
 ŋəzərə dʒəũ pro:pʰe:ʒərə ʒa:həbə pərə pərələ kɪ
 dʒo:ʒərə ʒəva:ri: ke: le:ue: ʒe: məŋɑ:hi:.kɑ:rəŋə
 pro:pʰe:ʒərə ʒa:həbə kəhɪjo: bʰɑ:ɾɑ: gɪŋəkə: ŋə
 dde:ləŋə.dʒe:bi: ʒe: dʒe: ɾɪkələ dʒɑ:jə. dʒəũ dʒe:bə
 kʰɑ:li: tʃəɪjo: ɾɪkʃɑ:va:la: ke: mūhə ŋə mla:ŋə.

kuma:rə uɪʃua:ʒə ʒa:ɦitʃə ke: ʒəige: ɳa:ri:
 ʒəũdərjə ke: dɪua:ɳa: rəhətəɳə.uo: həme:ʃa: ʒũdərə
 ɳa:ri: ʒe: ɡʱɪrələ rəhətəɳə. tʃa:ɦe: uo: pra:dʒa:pɪka:
 rəɦe: ua: tʃɦa:tʃra:. huɳəkə: ko:ɳo: ko:ɳo: ʒe:
 ua:ʒəɳa:tʃməkə ʒəbəðdʰo: rəhəjə. pi:e:tʃədi:
 kəre:ua:li: e:go: tʃɦa:tʃra: tʃə ʃɪka:jətʃo: kərəɪle: rəɦe:
 pərətʃu ɦɪɳəkərə uɪdʊəʃa: a: utʃtʃə ʒəpərkə ke: a:ge:
 ʃɪka:jətʃə ɳɪrəʒtʃə ho: ge:lə.

pro:pʰe:ʒərə kuma:rə ke: pətʃni: rəɦe: ka:mɪɳi:
 utʃtʃə kulə ke: be:tʃi:. ba:bu: bla:kə ke: bəʃa: ba:bu:
 ka:mɪɳi: ʒɳa:tʃəkə rəɦe:kʰubə ʒuɳɳərə.ʒa:kʃa:tʃə
 ka:mɪɳi:. pərətʃu ka:mɪɳi: ʒe:jo: bi:ʒə rəɦe: uo:kərə
 tʃɦo:tʃə bəɦɪɳə ka:mja:. ka:mja: e:mə e: məɪtʃɦɪli: me:
 kuma:rə uɪʃua:ʒə ke: tʃɦa:tʃra: rəɦe:. ʒəũdərjə ke:
 bʰrəuəra: ʒe: ʒəũdərjə ke: pʰu:lə kəɦu bətʃə ke: rəhə
 ʒəkəɪjə həjə. kuma:rə ʒe: ka:mja: bətʃə ɳə pa:jələ.
 bʰrəuəra: dʒe:tʃe: pʰu:lə ke: tʃɦa:ɦəɪtʃə həjə,uo:tʃəve:
 pʰu:lə bʰrəuəra: ke: tʃɦa:ɦəɪtʃə həjə. pre:mi: luʃe:
 tʃɦa:ɦəjə həjə tʃə pre:mɪka: luʃa:jə.ɪ dʒu:ɳu: ke:
 pərəʒpərə uɪro:dʒɦi: a:kərʃəkə ʒəbəðdʰə həjə.

rəɦələ ka:mɪɳi: ke: uɪro:dʒɦə ke: ba:tʃə tʃə utʃtʃə kulə
 a: kuma:rə uɪʃua:ʒə ke: uɪdʊəʃa: ba:dʒɦəkə.
 ʒəma:dʒə me: uɪdʊa:ɳə ke: ɡələtʃə ka:dʒə ke:
 uɪro:dʒɦə kəre: me: ʒəma:dʒə əʒəmərʃɦə ho: dʒa:ɪ
 həjə.

tf̃ho:ɽũ: ʊo: ʊɪɖʊa:ŋə tf̃hət̃hɪŋə, huŋəkə: le:lə e:kəɽa:
kʰu:ŋə ma:pʰə həjə.

tə kuma:rə e:go: kʰu:ŋə kə ɖe:ləŋə. rəhəʂjəməjə
kʰu:ŋə.ɖʒe:ime: kʰu:ŋə ŋə bəhələ. kuma:rə ʊɪʃʊa:ʂə
əpəŋa: ʂa:ri: a: tf̃hə:ɽra: ke: ʊɪa:hə əpəŋə
ʂʊəɖʒa:ɽi:jə tf̃hə:ɽrə ʃe:kʰərə ʂe: kərə: ɖe:ləŋə.a:
ʊo:kərə hət̃ja: ke: kʰəɖəjəɽrə rət̃ʃələŋə.

e:kā:t̃ə mē: kuma:rə bəɖʒələŋə -ka:mja: əbə həmə
ɖu:ŋu: go:re: bɪŋa: la:gə ləpət̃ə ke: ʂa:t̃hə
rəhəbə.ɪʊə ŋə rɪle:ʃəŋəʃɪpə.

ka:mja: ba:ɖʒələ -ko:ŋa:. ɖʒi:ɖʒa: ɖʒi:.

kuma:rə ba:ɖʒələ -əha: ke: məŋəmo:həŋi: ʊɪʂə
kəŋja: bəŋe: pət̃əɽə. əha: ra:t̃ə me: əpəŋa: ɖʊlha:
ke: ɖu:ɖʰə mē: ɖʒəhərə mɪla: ke: pɪla: ɖũ:.a:ga:
ʂəbʰə həmə ɖe:kʰɪ le:bəjə.

ka:mja: ba:ɖʒələ -ɖʒi:ɖʒa: ɖʒi:. əha: ʂəũɖəɽjə ke:
kʰəɽəŋa:kə kʰɪla:ɽi: tf̃hɪ:.

kuma:rə ba:ɖʒələ -ko:ŋo: əha: kəmə kʰe:lha:ɽi: tf̃hɪ:.

ka:mja: ba:ɖʒələ -be:ʃə ɖʒi:ɖʒa: ɖʒi:.

ka:mja: a:ɪ ra:t̃ə bɪʂə kəŋja: bəŋə ge:lə.əpəŋə
ʂəũɖəɽjə ɖʒa:lə me: ʂəme:ɽɪɽə ʃe:kʰərə ke: ɖʒəhərə
mɪla:ʒələ ɖu:ɖʰə pɪa: ɖe:ləkə.

ṣābe:re: je:kʰərə utʃʰa:uəṇə pərə mriṭə pa:ʃələ ge:lə
 ro:ṇa: ro:həṭə bʰe:lə. kuma:rə uʃʃua:ṣə ke: pəhələ
 pərə puliṣo: ke: ṣu:tʃiṭto: ṇə kələ ge:lə. ba:tṭō:
 kʰəṭəmə bʰe: ge:lə.

ka:miṇi: ṭə əpəṇə mūhe: bḗḍə kə le:ləkə.kuma:rə
 uʃʃua:ṣə a: uʃʃuḗva: ka:mja: liuə iṇə rīle:ʃəṇəʃipə
 me: rəhe: la:gələ.

a:ɪ lo:gə kəhəʃə həʃə kuma:rə d̄ze:ṭəbe: uʃʃua:ṇə
 həʃə o:ṭəbe: kəmi:ṇa: iṣa:ṇə həʃə.

-a:tʃa:rjə ra:ma:ṇḗḍə mḗḍələ ṣa:ma:d̄zikə tʃiṭəkə
 ṣi:ṭa:məṭʰi:,ṣe:va:ṇiurittə prəḍʰa:ṇa:ḍʰja:pəkə,
 ma:ṭa:-tʃəṇḍrə ḍe:vi:, piṭa:-ṣuə0ra:d̄ze:ʃuərə mḗḍələ,
 pəṭṇi:-prəmīla: ḍe:vi:, d̄zəṇmə tʃiṭʰi-01 d̄zəṇəvəri: 1960
 jo:gjaṭa:- e:mə-e:ṣəṣi: (rəṣa:jəṇə fa:ṣṭrə), e:mə e:
 (hiṇḍi:). ru:tʃi- ṣa:hiṭjīkə, məiṭʰili:-hiṇḍi: kəuṭa: -
 kəha:ṇi: le:kʰəṇə a: a:le:kʰə. prəka:ʃiṭə po:tʰi: - məiṭʰili:
 kəuṭa: ṣḗgrəhə bʰa:ṣa: ke: ṇə bā:tʃjo:. 2022 prəka:ʃiṭə
 rəʃjəṇa: - ṣəḍzʰija: kəuṭa: ṣḗgrəhə po:tʰi: - d̄zəṇəkə
 ṇḗḍiṇi: d̄za:ṇəki: a: ʃəurjə ga:ṇə. 2022 pəṭṇika: -miṭʰila:
 ṣāma:d̄zə, gʰərə -ba:hərə a: əpu:rua: (məiṣa:mə).
 əkʰəba:rə -ḍəiṇikə məiṭʰilə puṇərd̄za:gəreṇə prəka:ʃə.
 ṣa:ma:d̄zikə-ṣa:ma:d̄zikə tʃiṭəṇə, ḍa:jiṭvə- pu:ruə d̄zila:
 prəṭṇiṇiḍʰi, pra:tʰəmiəkə ʃikṣəkə
 ṣḗgʰə, ḍuməra:, ṣi:ṭa:məṭʰi:. ṣṭʰa:ji: pəṭṭa:- gra:mə-
 piṇərə: uʃʃəṇəpura tʰa:ṇa:-pəriḥa:rə d̄zila:-ṣi:ṭa:məḍʰi:.

वार्तामा:नू पठा:-पिपरा: सद्गण, मुरलिया:तर्फका वा:रदा-
04 सि:ता:मह:ि: पो:स्ता-तर्फकामहिला: दंडिला:-सि:ता:मह:ि:
रा:दंडजा-बिहा:रं पिपरा-843302 मो: नू-
9973641075 i:मे:ल-
ramanandmandal001@gmail.com

अ रतफणा:परां अरणां
मह:तुजां editorial.staff.videha@gmail.com परां
पह:ा:ु.

3.9.दा.: कऱण॑ कऱरऱग॑र॑-म॑तऱहऱलऱ: सऱःहऱतऱक॑ क॑ एऱलऱतऱ
ब॑ःन॑बऱलऱःर॑ अः स॑रु॑ण॑ऱःजऱ: द॑लऱःल॑

**दा. कऱण॑ कऱरऱग॑र॑
म॑तऱहऱलऱ: सऱःहऱतऱक॑ क॑ एऱलऱतऱ ब॑ःन॑बऱलऱःर॑ अः
स॑रु॑ण॑ऱःजऱ: द॑लऱःल॑**

म॑तऱहऱलऱ: सऱःहऱतऱक॑, म॑तऱहऱलऱ: सऱःहऱतऱक॑ऱःर॑, ँकऱःद॑मऱः
पुर॑स्क॑ऱःर॑, म॑तऱहऱलऱ: र॑त॑न॑ द॑क॑ऱः पऱतऱः र॑ह॑ल॑र॑ ब॑लुः
ऱ: स॑ब॑ क॑त॑त॑ ह॑ऱः? द॑ऱण॑त॑ऱः ल॑क॑, ल॑क॑ क॑ःद॑ऱ म॑ः
ल॑क॑ उ॑ःब॑ह॑ऱःर॑ म॑तऱहऱलऱ: स॑म॑ःद॑ऱ म॑ः क॑त॑त॑ ह॑ऱः
कऱ: म॑तऱहऱलऱ: सऱःहऱतऱक॑? ह॑ म॑तऱहऱलऱ: सऱःहऱतऱक॑
गऱर॑ःह॑उ॑ःदऱ: द॑लऱःल॑ त॑ः त॑क॑ द॑ऱरुःर॑ ह॑ऱः अः एःक॑र॑ः
स॑ब॑ त॑हऱःऱर॑ म॑तऱहऱलऱ: ल॑क॑ स॑म॑ःद॑ऱ त॑क॑ म॑तऱहऱलऱ:
सऱःहऱतऱक॑ क॑त॑त॑ न॑र॑ र॑ह॑ल॑र॑ अः न॑र॑ ल॑क॑ क॑ः म॑ःन॑
ब॑ह॑उ॑र॑ त॑ह॑र॑? क॑ःर॑ण॑ क॑त॑ःक॑ः त॑ह॑र॑ अः स॑ब॑ स॑ ब॑ःसऱः
द॑रुग॑द॑ह॑ म॑त॑ऱण॑ः त॑ह॑र॑ऱ: एऱलऱतऱ ब॑ःन॑बऱलऱःर॑ अः
स॑रु॑ण॑ऱःजऱ: प॑ःत॑प॑ःसु॑ः द॑लऱःल॑ स॑ब॑? एःक॑र॑ः स॑ब॑
स॑ द॑ऱण॑त॑ऱः द॑ऱण॑ःर॑द॑ण॑ ल॑ल॑क॑ऱःर॑ क॑ः प॑त॑ह॑ न॑ः
द॑ऱः ब॑लुः क॑त॑त॑ ह॑ऱः क॑ःक॑र॑ः स॑ब॑ ल॑क॑ गऱर॑बऱः

bəŋha:e:lə həi: məiṯṯili: ʂa:hiṯṯjə? d̪zəŋəṯa: a:
 ʂəma:ŋā:təpə ʂa:hiṯṯjəka:rə ʂəbə e:kəra: ʂəbəkə:
 kʰiṯa:rəbə ʂuru: kərəu t̪ə d̪zəu:a:bə d̪əi be:rə bəka:rə
 hərəŋə bʰəə/d̪zə:t̪əi ki:. muḍa: lo:kə əbʰiru:t̪i kəmə
 he:ba:kə ka:rəŋe: əi: d̪əla:lə e:li:t̪ə bo:ŋəbɪla:rə
 ʂəbəhəkə məŋəma:pʰikə ʂa:hiṯṯikə d̪əla:li: kʰu:bə
 pʰəla:bʰu:t̪ə bʰəə/rəhələi ki:.

e:li:t̪ə bo:ŋəbɪla:rə ma:ŋe: ʂa:hiṯṯjə əka:d̪əmi:
 ŋa:me: pəra:mərʂi:, ʂəḍ̪z̪o:d̪zəkə, d̪z̪u:ri:,
 ʂəla:həkə:rə, məiṯṯili: bʰo:d̪zəpuri: əka:d̪əmi:,
 məiṯṯili: əka:d̪əmi: me: ʂəḍ̪əʂjə bəŋi məiṯṯili:
 ʂa:hiṯṯjəkə ŋa:me: d̪zə: ʂərəka:ri: ra:ʂi:, puru:ʂka:rə,
 pəḍ̪ə, ke: bʰərəpu:rə pʰa:jəḍ̪a: uṯʰa:
 bo:ŋəbɪla:rəpəŋi: kərəṯə a: əpəŋə pe:t̪ə bʰərəṯə a:
 əpəŋa: ʂa:hiṯṯikə ɡiro:həkə d̪əla:li: t̪jəməkəuŋe:
 pʰiṯṯəṯə a: uəriṯṯhə məiṯṯili: ʂa:hiṯṯjəka:rə he:ba:kə
 d̪a:bi:e: ŋiʂa: mē: t̪ju:rə rəhəṯə. d̪zəbəkəi: e:kəra:
 ʂəbəkə: lɪkʰələ ʂa:hiṯṯjə e:kəra: ɡiro:həkə lo:kə
 t̪ʰuṯəbʰəiʂa: ʂa:hiṯṯjəka:rə t̪ʰo:ɪrə a:ŋə ko:ɪ t̪e:ʂərə
 lo:kə a:mə d̪zəŋə ʂəbə ŋəi pəɹʰəi t̪ʰəi. d̪o:ʂərə d̪iʂə
 ʂəruəŋa:ʂi: pe:t̪əpo:lua: d̪əla:lə ʂəhə ʂe:ho: kʰu:bə
 uṯəpa:t̪ə mət̪jəuŋe: ət̪ʰi ki:. t̪jəḍ̪a:kʰo:ri: kə i: d̪əla:lə
 ʂəbə ʂa:hiṯṯikə a:jo:d̪zəŋə kə kʰu:bə əŋe:ru:a: d̪əka:
 pi:t̪əṯə puru:ʂka:rə bā:t̪əṯə əpəŋo: puru:ʂka:rə rəŋŋə
 bəto:rəṯə a: i: o:kəra: ʂəmma:ŋiṯṯə kərəṯə u o:kəra:
 pʰəla: t̪jilā: ke: a: t̪jilla: d̪z̪hə: pʰəlla: d̪z̪hā: ke:
 ʂəmma:ŋiṯṯə kə ʂa:hiṯṯjəka:rə he:ba:kə d̪əka:
 d̪əʂəmi: ke: d̪əgərə d̪z̪ē:ka: d̪u:ɡə d̪u:ɡə kə d̪e:t̪ə ki:
 kəra: d̪e:t̪ə a:ŋə ko:ŋo: le:kʰəkə uə: ki: a:ŋə

giro:həkə le:k'həkə ke: ʂa:hiʈjəkə:rə ma:n̄əi ka:lə
 d̄əʂə ʈa: bəhənn̄a: bəʈi:a:e:ʈə. a:b'h'a:ʂi: pəʈələ pərə
 e:kəra: ʂəbəhəkə kukriʈjəkə biro:d̄hə b'h'e:la: pərə i:
 d̄əla:lə e:li:ʈə ʂəbə e:kə a:d̄hə be:rə ko:n̄o:
 ʈiʈpəʈʈi:a:pi: m̄əḍələ/ giriʈgiʈi:a: m̄əḍələ ua:
 ʈiʈpəʈʈi:a:pi: ʈiʈə:kə d̄iʈa:d̄əuə məhəʈo: k̄ā:pəri
 la:b'hə a:d̄i: ke: purəʂka:rə d̄ə əṇṇəgh̄o:lə kəraʈə d̄ze:
 məiʈh̄ili: ʂa:hiʈjə ʂəbəhəkə ʈiʈiʈjə? əʂələ me: ʈə
 məiʈh̄ili: ʂa:hiʈjə ma:ʈrə e:li:ʈə pe:ʈəpo:ʂua: d̄əla:lə
 ʂəbəhəkə ʈa: rəhələi a: rəhəʈəi.

məiʈh̄ili: ʂa:hiʈjə muk'hjə ru:pə ʂe: ʈi:a:ri ʈa: giro:hə
 me: bəʈi:a:e:lə ʈiʈəi/ h̄əi: kə.

1. Ili:ʈə bo:n̄əb̄ila:ʈə giro:hə-

əi: grupə me: ʂəbə d̄iṇə ʂə ʂa:hiʈjəkə bo:n̄əb̄ila:ʈə
 ʂəbə ʂəmu:hə me: rəhələi a: məiʈh̄ili: ʂa:hiʈjəkə
 n̄a:mə pərə ʂəbəʈa: məla:i: k'hərā:ʈə jəi'hə ʂəbə ʈi:a:
 k'h'a:ʈə rəhələi. əṇṇəka: kəkəro: kəhiʈjo: b'h'a:b'h̄əʂə n̄əi
 huə d̄e:ləkəi a: pəra:məʈji: ʂəḍiʈzo:d̄iʈəkə d̄iʈu:ri:
 bəṇṇələ məiʈh̄ili: ʂa:hiʈjəkə p'hərəḍəba:li: kə k'h̄u:bə
 məud̄iʈə uʈəbəiʈjəre: a: k'h̄u:bə lo:kə ke: d̄i:a:ʂə
 d̄iʈjəuləkə d̄ze: məiʈh̄ili: ʂa:hiʈjə ʂəbəhəkə ʈiʈiʈjəu a:
 p'h'a:jəḍa: ʈa: h̄əmərə: he:ʈəu. e:kəra: ʂəbəhəkə
 d̄əla:li:kə k'h̄iʈʂa: pərə ʈə kəe: pəṇṇa: li:k'h̄a: d̄ze:ʈəi
 a: li:k'h̄a: rəhələi mud̄a: n̄iʈrələḍiʈd̄iʈa: ke: la:d̄ze: kəʈh̄i:
 ke:? biro:d̄hə b'h'e:la:kə ba:ḍo: ʈə_iʈjo: e:kəra:
 ʂəbəhəkə uəʈʈiʈʂua:d̄ə bəṇṇəle: rəhələi ka:rəṇə
 a:mə lo:kə d̄iʈəṇṇəkə əru:ʈi: ʂəbəʈa: əka:d̄əmi:

purəṣka:rə po:ṣṭə a:ḍi: i: ṣəbə əpəṇe: ha:tḥe:
həṣḍo:ṭṭə ləṭto: a: kʰu:bə d̪zəjəka:ri: ud̪gʰo:səṇa:
kəṛəṭe: rəhəṭəu.

2. pe:təpo:sua: ma:nək̪i: ḍəla:lə giro:hə:-

i: ho:həka:ri: ṣəbə t̪ə i:li:tə grupəkə kʰe:la:kə ba:ḍə
b̪əṭṭələ kʰu:t̪ələ h̪əḍḍi: ba:ṣṣə kʰa: məṭṭʰili:
ṣa:h̪iṭjəkə ḍəla:li: kəṛəṇe: pʰiṛəṭə. lo:kə bʰa:ṣa:
məṭṭʰili: ke: ma:nək̪i: ṇa:mə pəṛə juḍḍhə əjuḍḍhə
pəṭṭʰəma:ha: ḍəṭṭʰəṇa:ha: ra:r̪ə ko:ṣikəṇha: m̪e:
b̪ā:ṭi əppəṇə ma:nək̪i: ḍa:u ṣuṭa:rəṭṭə rəhələi. i:
ṣəbə ko:ṇo: lo:kə ṣəli: ke: ṭṭʰəpəṇa: kəla: ṣṣəpa:ḍiṭṭə
kəṛə ma:nək̪i: kəṛə ḍe:ṭṭəu. i: ma:nək̪i: ḍəla:lə ṣəbə
əpəṇe: giro:hə ṭa: lo:kə ke: ṣa:h̪iṭjəkə:rə ma:nəṭṭəu
əṇəkə: be:rə ma:nək̪i: bəhəṇṇa: bəṭṭa:e: ləgəṭṭəu. i:
ṣəbə məṭṭʰili: ṣa:h̪iṭjə pəṛə kəbḍza: ḍua:re: pəṭṭə
pəṭṭika: ṭṭʰəpəṭṭəu ṣəmi:ṭi ṣṣəgəṭʰəṇə bəṇṇa:
ṣa:h̪iṭjəkə:rə h̪e:ba:kə ṭəiḡə ḍua:re: məṭṭʰili: me:
h̪əməre: ṭa: bəpəṭṭi: bəṇṇələ rəhəre: t̪ə_I ḍua:re: ki:
ṣəbə kʰe:lə ṇe: kʰe:le:ṭṭəu a: ṣəma:ṇā:ṭəṛə uṭṭa:rə
uəla: a:ḍʰuṇikə ṣa:h̪iṭjəkə:rə ṣəbəhəkə uṇṭe:
biro:ḍhə kəṛəṭṭəu a: t̪əi ka:d̪zə me: ḍu: ṭṭa:ri ṭa:
p̪iṭṭʰələḡua: ho:həka:ri: ṣəbə ke: ṣe:ho: giro:hə me:
rəkʰəṭṭəu d̪ze: bəlu: kəḥu:ṇa: mukʰjə ḍh̪a:ra: ke:
ṣa:h̪iṭjə ke: kəməḍz̪o:rə kəṛəi d̪z̪a:i.

3. əḡua: p̪iṭṭʰələḡua: ho:həka:ri: giro:hə:-

əi: giro:hə me: ha:rələ ba:rələ ba:bʰəṇə a:
p̪iṭṭʰələḡua: ṣo:ləkəṇə ṣəbə rəhələi d̪ze: ṣəbə ḍiṇe:

॥ i:li:tə a: ma:nəki: d̥əla:lə giro:həkə b̥əʃt̥jəla:ha:
 kʰō:t̥jəla:ha: a:i:tə kʰūtə kʰa: e:kəra: d̥un̥u: ke: h̥ē
 me: h̥ē m̥ləbət̥tə rəhət̥təu a: məiʰli: a:jo:d̥zəŋə me:
 kʰu:bə ho: ho: kərəi d̥z̥e:t̥təu d̥z̥e: məiʰli: ʃa:hiʃt̥jə t̥tə
 ʃəbəhəkə h̥əi: a: məiʰli: ʃəma:n̥ā:t̥ərə a:jo:d̥zəŋə
 ke: kəməd̥z̥o:rə kərəi me: be:mət̥ləbo:
 pʰe:ʃəbukija: gʰō:gʰa:ud̥zə kərəi d̥z̥e:t̥təu. i:
 piʃh̥ələgua: ʃəbə ʃe:ho: un̥ət̥e: mukʰjə d̥ʰa:ra: ke:
 ʃəma:n̥ā:t̥ərə ʃa:hiʃt̥jəkə:rə biro:d̥hə kərət̥təu. h̥ē
 i:li:tə d̥əla:lə ʃəbəhəkə kukriʃt̥jəkə biro:d̥hə be:rə i:
 he:həra: ʃəbə ko:t̥hi: d̥o:gə t̥ərə n̥uka: d̥z̥e:t̥təu ki:
 biro:d̥hə kərəla: pərə t̥tə puru:ʃka:rə be:rə n̥a:mə
 kət̥tə d̥z̥e:t̥təi ihe: d̥ərə i: ʃəbə ʃəbəd̥iʃʃa: d̥əla:lə
 bəŋələ ba:bʰəŋə ʃo:ləkəŋə ʃəbə d̥iʃʃə rəhət̥təu ki:
 d̥z̥e:mhərə la:bʰə t̥əŋhəre: ho: ho: i: ho:həkə:ri:
 d̥əla:lə ʃəbə t̥tə məiʰli: n̥a:me: hua: hua: n̥əʃh̥ija:
 ke: pʰe:lə kərə d̥e:t̥təu.

4. ʃəma:n̥ā:t̥ərə uʃt̥ja:rə uəla: mukʰjə d̥ʰa:ra: ke:
 ʃa:hiʃt̥jəkə:rə:-

əi: me: n̥əuə biʃt̥ja:rə uəla: ba:bʰəŋə ʃo:ləkəŋə
 d̥un̥u: ʃa:hiʃt̥jəkə:rə ʃəbə əppəŋə ʃuət̥t̥t̥rə ru:pe:
 məiʰli: ʃa:hiʃt̥jə ke: uʃka:ʃə me: ka:d̥zə kə rəhələi
 d̥z̥e: məiʰli: a:mə lo:kə d̥z̥əŋə ʃə d̥z̥uʃəu. e:kəra:
 ʃəbəhəkə ko:n̥o: giro:hə n̥əi h̥ē ʃəbə əpəŋa:
 ʃa:məʃt̥he: ʃuət̥t̥t̥rə ru:pe: məiʰliə i:li:tə
 bo:n̥əb̥ila:rə ho:həkə:ri: d̥əla:lə ʃəbəhəkə
 kukriʃt̥jəkə d̥e:kʰa:rə kə rəhələi. əhi d̥ua:re: t̥tə
 məiʰli: mukʰjə d̥ʰa:ra: ke: ʃa:hiʃt̥jəkə:rə ʃəbə

mæɪɥɪli: mæɪɥɪ puru:ʂka:rə ʂəbə me: ba:rəle: rəhələ
a: i:li:tə ʂəbə ʂuŋəjo:dʒɪtə pla:nə bəŋa: bəɪɥɪʂuəkə
bəle: ʂa:ɦɪɥɪ əka:dəmi: bəle: mukʰjə ɥʰa:ra:
ʂa:ɦɪɥɪka:rəkə rəʂta: ətəkəuŋəi pʰɪrətə. biro:ɥʰə
kərəla: pərə tə i:li:tə gru:pə ʂəbə uŋətə: əppəŋə
kukɪɥɪkə dʒʰā:pəi me: rəhətə a: mukʰjə ɥʰa:ra:
ʂa:ɦɪɥɪka:rə ke: kũɥɪtə mæɪɥɪlo:bʰi: kəɦə ho: ho:
kərətə. mudə: tə_ɪjo: ŋəuə bɪɥɪ:rə uəla:
ʂa:ɦɪɥɪka:rə ʂəbə dɪdʒɪtələ təkəŋi:kə ru:pe: ʂa:kʂə
dʒuɥa: əi: e:li:tə ɥʰəla:lə ʂəbəkə: ŋā:gətə kə
ɥe:kʰa:rə ɥɪŋɦa:rə kə ɥəi ɥɦəi.

mæɪɥɪli: ʂa:ɦɪɥɪ ke: əʂəɪɥətə tɔ:ra: əru: budʒʰə
ge:ləho:. e:təŋa: biro:ɥʰə ho:la: pərə təkʰo: i: e:li:tə
bo:ŋəbɪla:rə ʂəbə əppəŋə ɥa:u ʂuɥa:ɪrə ləi ɥɦəho:
a: əbʰɪjo: mæɪɥɪli: ʂa:ɦɪɥɪ pərə e:kərə: əru: ke:
bəpəuɥi: kəbdʒa: həu. tō:i: əru: mukʰjə ɥʰa:ra: ke:
ʂa:ɦɪɥɪka:rə ʂəbə ʂəgətʰəŋə bəŋa: bəɪɥɪ:ri:kə
ka:ŋu:ŋi: a:mə dʒəŋətə: ʂəbə ru:pe: əi: e:li:tə
ɥʰəla:lə bo:ŋəbɪla:rə ʂəbəkə: kʰɦa:rəho: biro:ɥʰə
kərəho: rəʂta: ɥʰe:rə ɦɪʂā:bə kərəho: təkə: mæɪɥɪli:
ʂa:ɦɪɥɪ lo:kə dʒəŋə ʂəro:ka:rə təkə pəɦũɥɪtəu a:
ŋəi tə i: ʂəruəŋa:ɥi: ɥʰəla:lə i:li:tə ʂəbə mæɪɥɪli:
ʂa:ɦɪɥɪ ke: ʂəɥa:ŋa:ɥə kərə ke: rəkʰələkəu a:
rəkʰəŋe: rəhətəu.

əpəŋə

mæɪɥɪjə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**
pəɥʰa:u.

3.10.la:lə de:uə ka:məṭə- s̥unəɪŋa: be:ti:- məɪtʰɪli:
ʃa:ma:d̪ɪkə upəŋja:ʃə (ʃəmi:kʃa:)

la:ləde:uə ka:məṭə
s̥unəɪŋa: be:ti:- məɪtʰɪli: ʃa:ma:d̪ɪkə upəŋja:ʃə
(ʃəmi:kʃa:)

mæitʰili: ʃa:hitʃə kə' di:rgʱə kəʃa: ke:rə ā:ʃikə ru:pə
 tʰi:kə upənjə:ʃə. upənjə:ʃə uɪdʱa: mē: uəre:njə
 ʃa:hitʃəkə:rə fri: dʒəgədi:ʃə prəʃa:də mədələ dʒi:
 əgu:a:jələ tʃhətʰi. hiŋəkə dərɔdʒəŋd̪: upənjə:ʃəme: '
 pəgu:' kē: mæitʰili: bʱa:ʃa: mu:lə purəʃka:rə ʃa:hitʃə
 əka:dəmi: dʒu:ra: bʱe:tə tʃukələ tʃhəŋhi.
 ʃədjəprəkə:ʃtə "ʃunəŋa: be:ti:" upənjə:ʃə
 pədhəba:kə ʃəubʱa:gjə pra:ptə bʱe:lə ətʃi. pəlləvi:
 prəkə:ʃəŋə ʃə bəhəra:e:lə e:hi 116 priʃtəkə po:tʰi:kə
 kimətə 250 tʃa:ka: tʃhəikə. i: e:kətə: ŋəuə itʃha:ʃikə
 ʃa:ma:dʒikə upənjə:ʃə tʰi:kə. əi tʃərhəkə
 əbʱidʒa:tə uərgəkə uə: kəhu: pəigʱəutə pəriua:rə
 kə' ujətʱa:-kəʃa: pərə a:dʱa:ritə upənjə:ʃə kə'
 tʃələŋə mitʰila:me: a:bi rəhələ ətʃi. ʃəjə mədələ
 dʒi:kə kəte:ko: upənjə:ʃəkə kəʃhə uimə e:ke:
 tʃərhəkə d̪e:kʱəme: a:jələ ətʃi. əi upənjə:ʃəme:
 ŋəuə ba:tə d̪e:kʱəjəme: dʒe: a:e:lə ətʃi ʃe:
 ma:ŋəʃikə bʱiŋŋəʃa: kē: məŋo:uəidʒna:ŋikə rupē:
 d̪e:kʱa:o:lə ge:lə ətʃi. kəʃa:ŋəkə a:gu: bədhəitə
 e:kə pəriua:rəkə' tʃi:ŋə piɔdʱidʱəri kə' kiʃʃa:me:
 ʃəma:e:lə ətʃi. kiɔtəpura ga:məme: e:kə rupəkā:tə
 ba:bu: a: huŋəkə pətʃni: ʃəritə: rəhəitə tʃhətʰi:ŋə.
 rupəkā:tə dʒi:kə əpəŋə ʃikʃa:- d̪i:kʃa:
 ma:tʃrike:e:me: bʱe:lə rəhəŋi. o: lo:ərə pra:iməri:
 ʃku:ləkə ma:ʃtərə rəhəʃhə. əpəŋe: kiʃa:ŋəkə be:tə:
 ma:ʃʃe:uə ga:məʃə pā:uəpəidəle: ŋi:təro:dʒə 5
 kimi:0 tʃələkəjə a:dʱə gʱəʃtə: pəhile: dʒa:tʰi a:
 pədhəuŋi:ke: a:dʱə gʱəʃtə: uə:də o:təjə ʃə prəʃtʱa:ŋə
 kəʃhə. pe:ra:me: hitə əpe:kʃitə ʃə ʃe:ho:

t̄əma:kule: la:t̄h̄e: s̄e:ho: kufələk̄s̄e:məme: s̄əməjə
 o:d̄z̄h̄əra:n̄i. e:həŋə s̄p̄h̄u:rt̄i d̄z̄əkā: d̄əŋi:kə
 d̄iŋət̄j̄əja: n̄ə_ɪmə:həəit̄ə a:b̄h̄a: rəhələ t̄h̄ət̄h̄i.
 huŋəkā: put̄əət̄n̄ə rup̄ē: rəuɪf̄ək̄ərə d̄z̄əŋmə ləit̄ə
 t̄h̄əŋhi. d̄z̄e: pədq̄h̄i-ɪk̄h̄əkəjə ut̄f̄j̄ət̄əmə ɪk̄s̄a:
 pət̄əŋa: bi:e:n̄ə k̄ole:d̄z̄ə s̄ə s̄e:ke:ŋd̄ə kla:s̄ə e:mə e:
 k̄əjə t̄h̄əik̄ə. e:k̄ə n̄əuə k̄a:le:d̄z̄əme: pro:p̄h̄e:s̄ərə
 k̄ə' n̄əuk̄əri: k̄əme: ue:t̄əŋə p̄ərə k̄əəit̄ə t̄h̄əik̄ə. s̄e:
 pro:0d̄z̄i:k̄ə uɪja:hə uɪdq̄h̄uət̄ə d̄a:kt̄əŋi: s̄ub̄h̄ədra:
 s̄ə ho:it̄ə t̄h̄əiŋə. d̄a:kt̄əŋi: k̄ē: s̄ərək̄a:ri: n̄əuk̄əri:
 a: əp̄əŋə pra:ɪue:t̄ə kli:n̄ik̄ə s̄ə k̄h̄ubə t̄ɪk̄əŋə
 a:məd̄əŋi: ho:it̄ə t̄h̄əik̄ə. d̄ā:0s̄ub̄h̄ədra: k̄ē: put̄ə
 b̄h̄e:ləŋi d̄z̄ək̄ərə n̄a:mə p̄əŋələ b̄h̄əuəŋa:t̄h̄ə.
 b̄h̄əuəŋa:t̄h̄ə d̄z̄i:k̄ə pədq̄h̄a:jə - ɪk̄h̄a:jə a:rəmb̄h̄e: s̄ə
 ŋi:k̄ə s̄ku:ləme: ba:h̄ərə ho:əjə ləgələik̄ə.o:t̄əjə
 ədq̄h̄əla:hə a:d̄əit̄ə ɟəra:uə pi:ba:k̄ə t̄j̄əs̄ək̄ə ləgələik̄ə.
 ma:jə ba:bu: d̄a:kt̄ərə b̄əŋe:ba:k̄ə əb̄h̄ik̄rəmə m̄ē:
 la:gələ. t̄a:hi bi:t̄j̄ə ɟəh̄ərəke: d̄e:k̄h̄a:-d̄e:k̄hi: əp̄əŋō:
 gh̄ərə p̄əriua:rəme: uərt̄h̄əde: a: m̄əire:d̄z̄ə d̄e: n̄əh̄i
 m̄əŋəuŋe: rəh̄əik̄ə s̄e: e:hibe:rə uɪua:hə ke:rə
 p̄əŋdr̄əh̄əm uəŋs̄əḡā:t̄h̄ə m̄əŋe:ba:k̄ə o:rija:n̄əme:
 d̄z̄ut̄əli:hə. k̄a:rəŋō: rəh̄əjə , d̄z̄iŋək̄ərə b̄h̄o:d̄z̄ə
 k̄h̄a:jəb̄ə t̄ə k̄h̄uəɪba:k̄ə s̄e:ho: t̄j̄ā:ki ra:k̄h̄əjə p̄əŋəit̄ə
 t̄h̄əik̄ə. a:b̄ə d̄a:kt̄ərə s̄ub̄h̄ədra: t̄j̄a:h̄əit̄ə t̄h̄ət̄h̄i:n̄ə,
 p̄ərd̄a:k̄ə b̄h̄i:t̄ərə s̄ə s̄əke:t̄ə ru:p̄ē: əp̄əŋə əs̄ələ
 uɪt̄j̄a:rə ra:k̄h̄ət̄h̄i d̄z̄əi p̄əti b̄əɪs̄ələ - b̄əɪs̄ələ
 d̄e:ra:me: s̄əməjə bi:t̄əb̄əit̄ə t̄h̄ət̄h̄i s̄e: t̄a:hi
 s̄əməjək̄ə up̄əjo:gə uɪd̄ja:rt̄h̄i: gəŋək̄ē: t̄ju:ɟəŋə
 pədq̄h̄a:k̄əjə ue:t̄əŋō: s̄ə be:ɟi: k̄əɪt̄j̄a: k̄əma:b̄ət̄h̄i.

muda: pro:0 şa:he:bə tuştıkerəŋə ke: le:lə o: e:kə
 fıkşəkə puṭrə a: əpəŋa: kē: e:kə ələgə be:dḥəpə
 t̪h̪a:pə t̪h̪o:ɾəjəba:la: şa:biṭə kərəjəme: əpəŋə
 şəkəlpə kē: t̪uro:hıṭə ŋəhı̄ kərəjə t̪ja:həiṭhə .
 prətişt̪h̪ıṭə lo:kə pra:i:ue:tə t̪ju:fəŋə pəḍhəuŋa:i: kē:
 a:kḥı̄rə əpəra:dḥə budz̪h̪əiṭə t̪h̪əṭh̪ı̄. o:ŋa: pəṭŋı: şē
 şamma:ŋō: bḥe:təŋı , şubḥəḍra: huŋəka:me:
 əḍḥəŋa:ri:juərə ke:rə pərəṭırupə ā:kəŋe: rəhəṭh̪ı̄ŋə.
 muda: ga:ɾı: kə' t̪ja:ləkə a: ŋəukərə şəhə
 kəmpa:uŋḍərə ke:rə pəga:rə şuəjə ḍəiṭə rəhəli:hə.
 e:kə gəri:bə ghərəkə şuŋəjəŋa: şē bḥəuəŋa:t̪h̪əkə
 uja:hə ghəṭəkəkə uıṭja:re: şəməjə şē şəmpəŋŋə
 bḥe:lə. şuŋəiŋa:şəŋə puṭo:hə pa:bi şa:şu-fuşsurə
 ŋe:ha:lə bḥe:ləikə. pəṭı ke: t̪h̪əṭh̪əma:rəiṭə ghərə -
 pəriua:rə me: şuŋəjəŋa:kə ləkşəŋə kərtəujə bəḍhə
 şuŋŋərə rəhələ. pa:t̪h̪əkə upəŋja:şə pəḍhəiṭə-
 pəḍhəiṭə ḍzəhəŋə a:t̪h̪əmə pəra:uə pərə pəhı̄t̪jəta:
 t̪h̪əŋə şuŋəiŋa: be:t̪ı: uışəjəme: ḍza:ŋəba:kə
 prəşēgə bḥe:təṭə. e:kə ḍıŋə pro:pḥe:şərə şa:həbə
 ma:jəke: ŋıṭt̪h̪o:hə uḍa:rəṭa: şē bəhəkələ be:t̪a:kə
 prəṭı t̪fiṭıṭə ho:i:tə ḍze: şo:t̪jəla:hə; jəra:bə
 əphərəḍzəe: pi:bəke: bəua: bḥəuəŋa:t̪h̪ə be:şuḍhə
 ba:tə- ŋa:li:me: khəşələ pəɾələ ḍe:kḥa:e:tə t̪ē
 lo:kəla:ḍzə şē gəri ḍza:e:bə,mı̄hə kəkəro: ḍe:kḥa:
 pa:e:bə! ijhə şo:t̪jəiṭə şua:şt̪h̪jə pərə prəṭıku:lə
 əşərə pəɾəiṭə t̪h̪əiŋə.pu:t̪əuhə kē: şuŋəjəŋa: be:t̪ı:
 şəmbo:dḥıṭə kərəiṭə əpəŋə ujeğrə məŋəkə a:kuləta:
 ḍh̪əri kəhəŋe: rəhəṭh̪ı̄. e:kə ḍıŋə be:t̪a:kə kı̄rəḍa:ŋı:
 pərə şo:t̪jəiṭə a: ələmi:ra: uo: ghərəkə t̪h̪əşə-

ṭṭhāikā. ṭṭē: ṣṣuṇṇaṇṇa: be:ṭṭi: ṣṣṇṇə mātṭhīli:
upəṇṇja:ṣṣəkā' bəṭṭhə ṭṭhō:rə pəṭṭhā:ku: pā:ṭṭhəkə
pəḍḍhāitṭə guṇṇaitṭə ṭṭṭhētṭhī. o:ṇṇa: puṣṭṭākā:ləjə ke:rə
jō:bḥā: bəḍḍhā:bəjə le:lə e:hī prəbḥṭṭikā
upəṇṇja:ṣṣākā:rə ṣṣəbḥəkə po:ṭṭhi: dṭṭā:kə lā:gələ əvəjjə
rəhētṭṭhā. ṭṭē: dṭṭāgəḍḍi:jə bā:bu: kə' prəkā:ṣṣitṭə po:ṭṭhi:
ṣṣəbḥə "ṣṣəgərə rā:ṭṭi ḍḍi:pə dṭṭāzərəjə" kəṭṭhā: go:ṣṭṭhi:kə
əvəṣṣərə pərə hərə ṭṭi:ṇṇə mā:ṣṣe: mā:ṣṣə ā:gəṇṇtukə
bi:ṭṭjə be:ṇṇə bīləhələ dṭṭā:i:ṭṭhā. e:hī ṣṣə po:ṭṭhi:kə
upā:ḍḍe:jəṭṭā: bəḍḍhāitṭṭhā , ḍḍā:lā:ṇṇə ḍḍurā:pərə rā:kḥələ
po:ṭṭhi: ḍḍe:kḥə pərəpā:hūṇṇə mō:bā:lə rā:kḥī
hūlāiṣṣəkē: ṇṇəvəpo:ṭṭhi: utṭṭukəṭṭā: ṣṣə ḍḍe:kḥāitṭə əṭṭhī.

-mo:07631390761

əpəṇṇə

mātṭəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**

pəṭṭhā:u.

3.11.kuṅḍaṅa kəṛṇa- mətʰili: bi:həṇi kətʰa:-
ṅju:təṅṣə lə

kuṅḍaṅa kəṛṇa

mətʰili: bi:həṇi kətʰa:- ṅju:təṅṣə lə

ka:məṇa: 3 bəṛəkʰəkə be:t̪a: jo:bʰiṭṭə ke: d̪e:ṇə
pəkəɾi ṇikəli ge:lə f̪ʰələ pəṭi ke: gʰə'rə ʃə biṇa:
ko:ṇo: ədʰika:rə d̪zət̪e:ṇe:, kəhijo: ko:ṇo: prəja:ʃə
ṇəhi kəjələkə əpəṇə ka:ṇu:ṇi: ədʰika:rə le:ba:kə.
əpəṇa: d̪əmə pərə ṇəukəri: kəṛəiṭṭə jo:bʰiṭṭə ke:
d̪ək̪t̪ərə bəṇa: d̪e:ləkəi. jo:bʰiṭṭə ke: ʃəməjə ʃəməjə
pərə o:kəra: le:lə kəjələ ge:lə t̪ja:gə pəriʃrəmə ke:
kəṭʰa: ʃuṇəbəiṭṭə rəhələikə. ʃəgəhi pəṭi d̪u:ra:
kəjələ ge:lə t̪iṛəʃka:rə a: ət̪ja:t̪ja:rəke: kʰiṣṣa: ʃe:ho:.
jo:bʰiṭṭə ke: ʃəpʰələṭṭa: ʃə ka:məṇa: ke: bud̪z̪ʰe:ləikə
d̪ze: o:kəra ʃəgʰəṛʃə ʃa:r̪t̪əkə bʰe:ləikə.

ka:məṇa: ke: kʰəbəri ləgələikə d̪ze: jo:bʰiṭṭə
ṇuka:kə' əpəṇə p̪iṭṭa: ʃə bʰē:t̪ə kəṛəjə d̪za:iṭṭə rəhəiṭṭə
f̪ʰəi.

ka:məṇa: ke: ləgələikə d̪ze: o:kəra t̪əpəʃja: pərə
uəd̪z̪rəpa:t̪ə bʰəjə ge:ləikə əf̪ʰi!!

ka:məṇa: əpəṇə bʰa:jəʃə put̪f̪ʰələkəi - həməra
t̪əpəʃja:me: ko:ṇə kəʃəri rəhi ge:lə?

bʰa:jə bud̪z̪ʰe:ləkəi "əhā: ṇju:t̪əṇə ke: t̪ʰərdə lə ɔfə
mo:ʃəṇə biʃəri ge:l̪jəi!"

əpəṇə

məṭṭəujə editorial.staff.videhəa@gmail.com **pərə**
pəṭʰa:u.

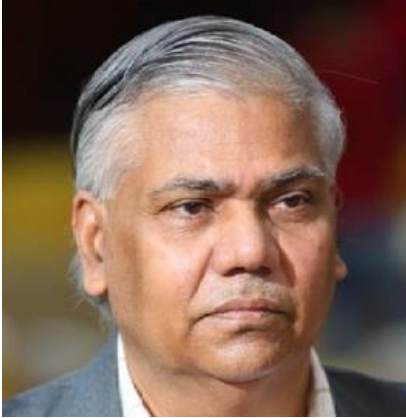
4.pədjə kʰəṇḍə

4.1.ra:d̪z̪ə kiʃo:rə miʃrə-bʰo:rəhərəba:

4.2.ka:me:juəə tʃəuḡhəri:- prəʃnə ra:məṣṣṛ

4.1.ra:dʒə kiʃo:rə miʃrə-bʰo:rəhəreba:

ra:d̄zə kɪfo:rə mɪfrə, rɪtɑ:jərdə tʃi:pʰə d̄ze:ŋərələ
mæɪŋe:d̄zərə (i:), bi:.e:ʃə.e:ŋə.e:lə.(mukʰjɑ:ləjə),
ɖɪlli:,gɑ:mə- əre:rə d̄i:hə, pɔ:. əre:rə hɑ:tə,
məḍʰubəɳi:

bʰo:rəhərəbɑ:

gɑ: ɽʰə kʰu:bə ho: ɪtə ge:lə t̄ɪ mɪ rə,
ɑ:, ho: ɪtə ge:lə mo: tʃəŋdə,
ɪd̄zɔ: t̄əkə rɑ: d̄zə -pɑ: tə tʃi: ɳɪ ,
ɖəə/rəhələ ətʃɪ o:kəre: ɖəŋdə.

pərəɳtʃə, e:kʰəŋo: ʃəgərə əkɑ: ʃə me: ,
tʃɪ rɪ ɑ:e:lə ətʃɪ ɪd̄zɔ: t̄əkə lɑ: bɑ: ,
pɪ: bɪ rəhələ tʃɑ: ɳəɳɪ kə ɪd̄zɔ: t̄ə,
gɑ: tʃɪ pərə lətəkələ əɳhɑ: rəkə d̄zʰɑ: bɑ: .

ʃuɳu: bʰəgəɖzɔ: gəɳɪ: kə ʃɪ həḍʰuəɳɪ ,
t̄əməʃuɪ ɳɪ: kə ɪlɑ: kɑ: me: ,
ɖəə/rəhələ ətʃɪ rəŋə -tʃɪɳəu t̄ɪ: ,

ḡhūdḡhua:it̪ə fəṭəməkʰə, ra: ka: me:.

mud̪a: , t̪əṣəməṣə n̪e: bʰəə/rəhələ ət̪ʰi ,
 ʂa: mra: d̪ʒjə pəʂa: rəṇe: ja: mi n̪i: ,
 ko: ṇa: kə' ṇi rəbʰrə uəp̪ʒrəpa: t̪ə
 ho: e:t̪ə, a: t̪jəməkət̪ə ḡa: mi n̪i: ?

d̪ʒa: gət̪ə , ʂu:t̪ələ id̪ʒo: t̪ə, t̪əkʰəṇe:
 bʰa: gət̪ə i: əṇhəri a:,
 ṇəhi t̪əə/e:hi ṇa: huā: -huā:,
 kərəit̪ə rəhət̪ə ʂəbʰə ṇət̪ʰi a:.

əṇha: rə ʂə ki: ha: ri kəə/
 əʂo: t̪ʰək̪i t̪ə ət̪ʰi bʰe:lə id̪ʒo: t̪ə?
 t̪əmi ʂtra: -ʂəmuḡrə me: ut̪ərəe: t̪əə/
 ṇa: ṇhi o:t̪a: ko: ṇo: prəka: ʂə-po: t̪ə.

əṇha: rəkə d̪ʒe:ṇa: a:e:lə ət̪ʰi ba: t̪ʰi ,
 ḡəha: ge:lə ʂəbʰət̪a: ,prəbʰa: -pup̪d̪ʒə,
 t̪əməkə' prələjə a:bə t̪əə/rukəəo:,
 ugəəo: uət̪ə -urikʂə pərə t̪ui ʂa: -kup̪d̪ʒə.

ḡe:kʰi əu, gəmf̪a: e:lə id̪ʒo: t̪ə,
 rukʰi ələgə ət̪ʰi pu:rəbə bʰərə,
 bʰək̪ua:e:lə ṇi ṇə me: ui bʰa: -t̪e:d̪ʒə,
 bət̪ʰələ kʂi t̪i d̪ʒə pərə ,pəhərə -pəhərə.

ələʂa: e:lə ui həgə,
 kʰo: lələkə ā:kʰi ,

ṅəhũ: -ṅəhũ:,
pʰəɽəpʰəɽe:ləkə pã: kʰɪ .

əṅɦa: rəkə dʰəo:ṅa: kʰəṣṣələ d̪ɪa: ɪtʃʰə,
gɪ d̪dʰə ṣəṅə ã:kʰɪ , dʰəṣṣələ d̪ɪa: ɪtʃʰə.

ɽa: ra: ṣəbʰə bəṅɦələkə mo: ɽa: -tʃo: ɽa: ,
prətʃəṅɽɪ ṅi: ṅɪ ʃi: tʰɪ ṅi: bʰe:lɪ məd̪dʰɪ mə,
bʰo: rəhərəbɑ: kɑ: lə, pəhũtʃəe: bələ: ,
əṅɦa: rə -ɪd̪ɪo: t̪əkə' ṣəd̪dʰɪ mə- bəd̪dʰɪ mə.

uɪ bʰɑ: uəri: kə ṣɑ: mra: d̪ɪjə a:bə
ɽu:ɽələ d̪ɪa: rəhələ ətʃʰɪ ,
ṣəməjə -pa: t̪rə me:, əṅɦa: rə, d̪ɪo: t̪ɪ ṣə,
ku:ɽələ d̪ɪa: rəhələ ətʃʰɪ .

ṣɪ ṅḍu:rə ṣəṅə la: lə ã:kʰɪ le:ṅe:,
pəṣərələ d̪ɪa: ɪtʃʰə kʃɪ t̪ɪ d̪ɪə pərə ɪd̪ɪo: t̪ə,
ɑ:bɪ ge:ləhũ həmə ; ṣɪɽɪ kē:,
d̪əe: rəhələ d̪ɪo: t̪ɪ , həkɑ: rə ɑ:' ṅjō: t̪ə.

ɑ:e:lə əvəṣərə rəkɽɪ mə -kɪ rɪ ṅəkə,
re:gʰɑ: pəɽələ kʃɪ t̪ɪ d̪ɪəkə kəpa: rə,
əɦɪ ba: t̪ɪ: ṣəṅə ṣubʰəga: uṣṣudʰɑ: ,
ətʃʰɪ gəra: pəɦɪ rəṅe: d̪ɪo: t̪ɪ kə ɦɑ: rə.

kɪ rɪ ṅəkə bərətʃʰɪ: ṣə be:dʰələ əṅɦa: rə,
ṅəɦɪ d̪ɪa: ṅɪ pəɽɑ: ge:lə, ko: ṅə pa: rə?

id̄zo: t̄ə -t̄əmə ke: t̄umulə judd̄hə me:,
bʰo: rəhərəbā: ,d̄zo: t̄i kə j̄ākh̄əṇṇa: d̄ə,
kət̄əbo: gʰo: rə rəṇə bʰe:lə mud̄a: ,
prəka: j̄əkə d̄z̄əjə bʰe:lə, ṇi rui uā: d̄ə.

ṣa: t̄ə əjuəkə rət̄hə pərə t̄j̄əṛʰi kəə/
a:bi ge:lā: hə ət̄j̄i ui uṣṣuā: ṇ,ṇ
d̄zo: t̄i -ṣṣṇe:ṣṣə ləə/bʰo: rəhərəbā: ,
o: pəhi ṇe: ṣṣ̄ t̄j̄h̄ələ, kəre: kəma: ṇə.

t̄a: məṣṣə- hā: məṣṣə- irəkʰā: kə' əṇhā: rə,
d̄əi t̄j̄h̄o: ri mo: ṇə, t̄j̄əi d̄z̄ā: e: bəhā: rə.

ṣṣəgərə məṇṇṣ̄ ət̄j̄i id̄zo: t̄ə ṣṣ̄d̄z̄əgəməgə ,
pā: pə -t̄i mi rə -t̄əri ṇi: , kərəe: d̄əgəməgə.

d̄z̄ət̄əe: d̄zo: t̄i , əṇhā: rə ṇəhi t̄h̄əhərət̄ə,
gi dd̄hā: guṛəkā: ṇə d̄əit̄ə o: ṣṣṣərət̄ə.

d̄z̄jo: t̄i rməjə həmə bəṇi: ṣṣuəj̄ṣ̄,
gʰəmi d̄z̄ā: e:t̄ə d̄z̄əmələ pā: pə ke: t̄mə.

əpəṇṇə

māṣṣujə editorial.staff.videhēa@gmail.com **pərə**
pət̄hā:u.

4.2.ka:me:juəə tʃəudʰəri:- prəʃnə rɑ:məʃə

ka:me:juəə tʃəudʰəri:

prəʃnə rɑ:məʃə

प्रश्न, रामसें

जावि गरिमा युनाबी अपन गामसें,
 प्रश्न पूरे ही एक एकटा, रामसें।

हम पितायक धारासें सिनेरक कमल,
 जाकि अनखड़े आ पोखरुं, कौलुं एक
 अइ देलुं अहांने लुगा ^{गामसें} कोमसें।
 गोग पीतके गे अइ प्रश्न पूरे ही एक टागसें।

तोहि धनुका अहां देल परीपय अपन,
 इइ केवुं बलि प्रण, आ जगक कचन,
 मुल अहे विदेह ई पुष्प गर
 जावनी नजि देलन से अपन गामसें ॥

प्रश्न पूरे ही एक एकटा रामसें ॥

एक सोपलुं के हीता अकफके एनी हीनह,
 वहां इनिभो लामल जे ओ गकल जेतेह,
 कौन माय दे लओलुं अहां कोके,
 एक उपराय हैदी, अइकेनागसें
 प्रश्न पूरे ही एक एकटा रामसें ॥

अकि हं पूज मिथिल लभके अंलीह
 मीन, मिथिल - अयोध्या पू मंगलीह
 जावि वकामसें पुनि अरुये गेलीह,
 पूरे मयादा के प्रश्न आभयक हं
 प्रश्न पूरे ही एक एकटा रामसें

- रामसें

